

Prof. Dr. Kemal Yavuz

Mu'înî'nin
MESNEVÎ-İ MURÂDİYYE'Sİ
Mesnevî Tercüme ve Şerhi

METİN

II

MU'ÎNÎ'NİN
MESNEVÎ-İ MURÂDİYYE'Sİ
MESNEVÎ TERCÜME VE ŞERHİ

II. CİLT

(METİN)

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

S.Ü. Mevlâna Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları

Yayın No: 2

Kaynak Eserler Serisi No: 1

ISBN

978-975-448-188-4

Selçuk Üniversitesi Yayın Komisyonu Başkanlığı'nın 10.09.2007 tarih
ve 2007/45 no'lu kararıyla yayınlanmıştır.

Grafik Tasarım:

Harun Yıldız

Baskı:

Selçuk Üniversitesi Matbaası

1. BASIM

Aralık 2007

KONYA

©

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

MEVLÂNA UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

www.mevlana.selcuk.edu.tr

mevlana@selcuk.edu.tr

MU'İNÎ'NİN
MESNEVÎ-İ MURÂDİYYE'Sİ
MESNEVÎ TERCÜME VE ŞERHİ

II. CİLT

(METİN)

Prof. Dr. Kemal YAVUZ

Bu eser, Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'nin doğumunun 800. yıldönümüne armağandır.

BİSMİ'LLAHI'R-RAHMÂNİ'R-RAHİM VE BİHİ NESTA'İN *B 1b; C 1b

1 *İsta'antu'llahe min-mekri'r-racīm*
Çultu bismillah zi'l-menne'l-'azīm

Neşkürü bi's-sırrı fî-ālā'ihî
Naḥmedü bi'l-cehri fî-ni'ama'ihî

Bizden olsun şād şalāvāt u selām
Muştafāya ki ol-durur ḥayrū'l-enām

Raḥmet aşḫābına vü etbā'ına
Cümle-i ālına vü eşyā'ına

5 Belki ĩmān ehlinüñ küllīsine
Raḥm it iy Raḥmān-ı bī-nevm ü sine

Sensin iy Vehhāb Raḥmān u Raḥīm
Biz 'usāta 'ismet eyle yā Kerīm

Sensin ol şāh-ı ḳadīm ü bī-zevāl
Benven ol rāh içre kāh-ı pāyimāl

Tü ḥudāyī Ferd ü Ḳayyüm u Aḥad
Bende-et māyīm der-bend-i cesed

İy Ḥakīm ü Ḳādir ü Perverdigār
V'iy Ḳadīm u Ḥayy u Bākī Bürdübār

10 Ādeme ol dem ki nefḥ itdi demüñ
Tā ebed maḳşūdı sensin ādemüñ

---

* 2 fi-ni'amā'ihî: C fi-na'mā'ihî
* 3 şad şalāvāt u selām: C şad şalāvāt u şad selam
* 6 Vehhāb: C Vehhāb u
* 9 bürdübar: C bürdebār

Ez tu mī-h̄āhem tu-rā lāyık şüden
V'ez tū mī-cüyem be tu 'aşık şüden

*C 2a

Senden isterven seni senden saña
Tā idem seyr iy Muḳīm öñden şoña

Muştafā 'ışkına kı l h̄acet revā
Ya Ğanī geldük faḳīr u bī-nevā

Ān Muḳammed ki Hudārā maḫherest
Nūr-ı ū ender dü 'ālem ezherest

15 Barmağından iki şakḳı oldı ḳamer
'Ayn-ı vaşfı oldı mā-zāğa'l-başar

'Ayn-ı ḫaḳḳa 'ayn-ı insān-ı naḫar
Nūrıdur insān-ı insāna başar

Cennet içre sāḳī-i bāḳī-durur
Ḫaḳ anuñ dīdārı müştāḳı-durur

Yā Muḳammed bize 'ışkuñ kı l tarīḳ
Ḳıl dü 'ālem içre tevḫīkuñ refīḳ

*B 2a

Yā Ebā-Bekr yā emīre'l-etḳiyā
Beyne aşḫābı'n-nebiyyi ke'z-ziyā

20 Pīşvā-yı maḫşer-i ĩmān tuyī
Āşinā-yı ḫazret-i Sübhān tuyī

Her cihetden maḫharısın Aḫmedüñ
Aḫmed anuñ-çun ḳodı Şiddīḳ aduñ

---

* 2 Tā idem seyr: C Ta eydem seyri

* 21 anuñ-çun: C onuñ-cun

Bize Ahmed 'ışkına vir şıdķ-ı hâş
Luţf idüp vir baña benlikden halâş

Yâ 'Ömer yâ kıatil-i ehli's-şakâ
Yâ emîne'l-etkiyâ ve'l-aşdıķâ

Heybetüñ dîn kıuflınuñ miftâhıdur
Şüretüñ dîn ehlinüñ ervâhıdur

25 Senden açıldı cihânda dîn temâm
Şoyduñ ol hırşîd-i îmândan ğamâm

Muştafa nûrı haķıyçun vir şafâ
İy şafâ-yı mecma'-ı şıdķ u vefâ

Luţf it iy ' Oşmân-ı îmân u emân
Pür hayâñ-ıla ziyâdur her zamân

Cem' idüp Kıur'ânı sen kııldıñ çü zabı
Cânuña Kıur'ânda var Raħmâna rabı

*C 2b

Muştafa aşhâbı içre nürsın
Nür-ı Kıur'ân-ıla key ma'mürsın

30 Luţf-ı hilmüñ tıldı 'âlem ser-te-ser
Taşa eylerseñ nazâr taşar güher

Қıl nazâr bu göñlümüz taşına da
Tâ güherler taşura taşına da

Yâ 'Alî ente'l-'ulâ fi'l-evliyâ
Kunte maħbûben ħabîbe'l-enbiyâ

* 26 haķıyçun: C haķıyçun 27 Luţf it iy: C Luţf iy

* 31 güherler taşıra: C güherler taşına

Cüddan olduñ fetā ibni'l-fetā
Saña nāzil oldu Hāğdan he'l-etā

'İlm şehrinüñ kapusıdır özüñ
Hāğ kelāmıdır lisānuñda sözüñ

35 Evliyā ser-çeşmesidir şürettüñ
Enbiyā ser-riştesidir sīrettüñ

Hāğ seni kıldı seniyy ü hem sened
Kim aħad hāğkında sen olduñ esed

*B 2b

Mazhar-i kayyüm u kudretsin şehā
Muzhir-i aħkām-ı hikmetsin şehā

Zāhir ü bāğın müretteb sendedür
Şīr-i Hāğsın kuvvet-i Rab sendedür

Fazluñ olmadı lisān-ıla beyān
Her lisān anda olur kelle'l-lisān

40 Cān zübānın bize sen aç bī-kelel
Hāl-ıla taldur dilüm bī-kāl-ü-kāl

İy Celāleddin i kān-ı ma'rifet
İy dili ölmişlere 'İsī-şifat

Sensin ol kudret lisānı pür-beyān
'Andelīb-i şöħbet-i rühāniyān

Bir sözüñ yüz biñ hicābı ref' ider
Şems-i İmāndan şehābı def' ider

Zātuñ oldu mazhar-ı ism-i Kelīm
Cān sağımına kelāmundur hāğkım

45 Sensin ol vaḥdet gülünüñ bülbüli
Vâḥidiyyet gülşeninüñ hem güli

Ṭūḫî-i şekkersitân-ı ḥaḳ tuyî
An mey-i Ḥaḳ mest-i müstağraḳ tuyî

*C 3a

Rūḫuma ervāḥ rāḫından şabūḫ
Şun ferāḫ ṭolsun ol aḳdāḫ-ıla rūḫ

Şems-i Tebrîzî şümûsuñ menba'ı
Nūr-ı yezdanînüñ oldur mecma'ı

Çün ziyā şaçdı cihāna şems-i dīn
Zerresidür şems-i āfāk u zemīn

50 Zerresinden ṭındı nūr-ı āfitāb
Oldı udından odı dūd-ı şehāb

Ol şehābı yüzine kıldı niḳāb
Utanup dökdi derinden yire āb

Şemsden hīç zerre bî-nūr olmadı
Zerre mi ḳodi ki aña ol ṭolmadı

Zerreyem iy āfitāb-ı ma'rifet
Zerremi sen ḳıl benüm güneş-şifāt

Sen senedsin baña iy Sulṭan Veled
Sen zuhūr it cānuma nūr-ı ahad

*B 3a

55 Nuḳra-i tū ḡayret īn 'ālem zebed
Pāk kün mārā tū bā-nīḡī zi-bed

---

* 50 ṭondı: C dondı

* 54 iy: -C / it: C iyle

Yā ziyāe'l-ḥaḳḳ-ı zeyne'l-'ārifīn
Zeyn-i Ḥaḳḳ zātuñ şifātuñ zeyn-i dīn

Şöyle kim tıldı tilāmizüñ cihān
Hind ü Şāmāt u 'İraḳ u Sīstān

Mışır u Rūm u Çīn ü Kıpçağ u Yemen
Türk ü Tātār u Ḥorāsān u 'Aden

Senden irer teşne-i tullāba āb
Sende sīrāb-ı şarāb olur serāb

60 Bu ḥicāb zulmātı içre teşne-leb
Ḳoma bizi Ḥızır ol irür luḳf-ı Rab

Ḳoma bizi şöyle maḥcūb u zelīl
İy Celīlūñ Cebre'īli ol delīl

Āb-ı ḥayvāndur bize 'Abdurraḥīm
Bir ulu cāndur bize 'Abdurraḥīm

Ḳabr ḳarañulığı-y-ıçun ğam yimeñ
Nūr-ı Raḥmāndur bize 'Abdurraḥīm

*C 3b

Nā-ümīd olanlara oldur recā
Ḳurtılır aña idenler ilticā

65 Kim aña irse Ḥaḳa irer hemān
Ḳalmaz ĩmānında hīç şekk ü gümān

Yolda düşmişlere oldur dest-gīr
Hem ḳarañu dillere māh-ı münīr

---

* 63 yimeñ: C yemeñ

* 64 ḳurtılır: C ḳurtulur

* 66 dest-gīr: C destigīr

Bu Mu'ine yâ ilâhe'l-'âlemîn
Himmet-i Abdurrahîmi kı l mu'în

Müsta'inem kim Mu'în ola selef
Nefs Fir'avnına 'avn ide hâlef

Feth-i bâb olup harâb ola hicâb
Meşnevîden ma'ni ola intihâb

70 Çünkü Feyyâz olmadı hergiz bahîl
Var-durur her cânda bil nûr-ı Celîl

Luğf-ı rabbanî-y-ile söyler hâcer
Nûr-ıla Tûra en'Allah dir şecer

Eyle olsa biz de Feyyâzı sened
İdinüp cûdından umaruz meded

Ṭañ degül ger biz de gûyâ olavuz
Gâh penhân gâhî rûsvâ olavuz

*B 3b

Bize de Feyyâzdan feyz ola nûr
Cümle şeyde nûrına yokdur sînûr

75 Kellimu'n-nâsa 'alâ kadri'l-'uqûl
Buyurur ol 'aql-ı küll aşl'l-uşûl

İy Mu'inî söyle sırrı fâş fâş
Şems ile pervâz vur olma sen hufâş

Ma'niyi kı l Mesnevîden muntehâb
Ma'nevî nâm it Murâdiyye laķab

---

* 68 selef: C şelef

* 74 bize de: C bizde

Bil Şu vechdendür Murādiyye iy hümām
Var-ıdı devr içre bir nūr-ı enām

Zātı nuru 'llah-ıdı Şekli beşer
Emri elinde dönerdi ĥayr u Şer

80 Olmış-ıdı inse vü cinne murād
İŞiginde dād umardı Keyķubād

*C 4a

Hızr sīretlü Ĥabībü'l-enbiyā
Nūr Őüretlü muĥibbū'l-evliyā

'Ādil ü 'ālimlerūñ hem hem-demi
Fāzıl u 'āmillerūñ hem maĥremi

Ķalbi Őāfī Őolı 'ilm-i min-ledün
Pür-me'anīdür lisānında seĥün

Rūĥı nefsūñ olmıŐ-ıdı ĝālibi
Ķālībı Ķalbiyle Ĥaķķun Őālibi

85 Anuñ-ıçun cem' olındı bu kitāb
Kim budur Őullāba keŐŐāfü'l-ĥicāb

UŞbu nüŐĥa maĥlabü' l-esrārdur
Nūr-i Őem'i mecma'ü'l-envārdur

MaĥŐal-ı 'ilm-i ledünnīdür temām
Nām-dārān eyler aña ihtimām

-
- * 79 nūrullah-ıdı: C nūrullaha idi / dönerdi: döner idi
* 80 inse vü cinne: C cinne vü inse / Keyķubād: C Keyķād
* 81 Hızr: C Hızır
* 83 tolı: C tonı / Pür-me'anīdür: C bu me'anīdür
* 84 Ķālībı: C Ķalbini
* 85 olındı: C olundı / keŐŐāfü'l-ĥicāb: B keŐŐāfī'l-ĥicāb
* 86 maĥlabü'l-esrārdur : B maĥlabe'l-esrārdur

Bundadur āb-ı hayāt-ı ma'rifet
Bu-durur ölmüşlere 'İsî-şifat

Muḥşılı't-ṭullābi ile'l-maṭlūbdur
Muḥşili'l-aḥbābi li'l-maḥbūbdur

90 Teşne ṭullāba budur dōlāb-ı āb
Bunda sīrāb-ı şarāb olur serāb

Bundadur aṣl-ı kināyāt ü şarīḥ
Bundadur esrārī āyātuñ vazīḥ

Bu ider tebdīl-i aḥlāk-ı beşer
Ḥayr-ıla ğarḫ olur istiġrāk-ı şer

*B 4a

Zāhiri şanki ḥikāyāt ü meşel
Bāṭını Ḥaḫdan hidāyāt ü 'amel

Ḳalbi şāf u pāk ider taḫlīdden
Cāna ḫapular açar tevḫīdden

95 Çāk ider keşret ḫicābın ser-te-ser
Sır ṭolar ser-nefs-i ḫas payın keser

Nefse āfākı ḫamu taṭbīḫ ider
Cem'i vü tefrīki ḫōş taḫḫīḫ ider

Bāḫī evşāfın oḫıyanlar bilür
Şekkeri aġzına ḫoyanlar bilür

*C 4b

Ṭatlu olmaz lafz-ı şekkerden dimāġ
Evi rūşen eylemez şekl-i çerāġ

---

* 89 aḥbābi: C aḫyābi

* 93 ḫikāyāt ü: C ḫikāyāt-ı

* 97 oḫıyanlar: B C oḫıyanlar / şekkeri: C sükkeri

* 98 ṭatlu: C datlu / şekkerden: C sükkerden

Şeh Murād-ıçun ki itdük bunı cem‘
Mecma‘-ı cānda budur envār-ı şem‘

100 Ger qabül ide o şāh-ı meh-şifat
Gerçi Hızra tañ degül āb-ı hayāt

Kesb ide bundan fevāyid bī-‘aded
Bundadur her müstefīd-içün meded

**DER MEDH-İ SULṬĀN-İ CĪHĀN ḤALLED’ALLĀHU
SALTANATEHU VE EBBEDE DEVLETEHU**

Çü ‘arş ola ‘arsan olıcağ ‘araşat
‘İşmetüñ-ile ola ‘afv Ḥağda ‘uşāt

Meşrebüñ şāfi evliyādandur
Yirüñ Allah öñinde şaff-ı vülāt

Zulmet-i cehle sensin āb-ı hayāāt
Müşkilāt-ı hicāba hem mişkāt

105 Şer‘-i Maḥmūda Cebre’ıl-i Celīl
Sen Ḥalīl-i zamān-ı Lāt u Menāt

Hem tarīkatdasın Cüneyd-şifat
Ben diyen bulmaz işigüñde necāt

Ḥāş gavvāşşın ma‘ārifde
Ki ol baḥirde ne ḥadd var ü ne cihāt

---

* 100 āb-ı hayāt: C āb u hayāt 101 bundadur: C bunda
* 102 ‘arşāñ: C ‘arşuñ / olıcağ: B olucağ
* 103 şāfi: C safi
* 104 āb-ı hayāt: C āb u hayāt
* 105 Halīl -i zamān: C Halīl ü zamān
* 107 ü: C ve 111 tecellīde sini: C tecellīdesin / eylesün: B C eylesin

Hem haḳāyık deḳāyıkına ḥurūf
Zāhirūñ oldu bâḫınuñ âyāt

Defter-i fehmiñ içre cümle fūnūn
Şarfı niceyse 'inde 'aḳl-ı nuḫāt

*B 4b

110 Hāḳ şıfātuñ cemāline mir'āt
İdüben ḥāşıl eyle rü'yet-i zāt

Bir tecellide sini Mūsî-vār
Eylesün şevḳ-ı 'bāde-i kelimāt

Çün münācāt-ıla necāta irer
Cūy-ı cūduñda cavḳ cavḳ cennāt

Sini dutsun selām içinde müdām
Tā ebed luḫf-ı dāfi'ü'l-āfāt

*C 5a

Ferz-bend-ile fili māt eyler
Ruḫ yüzinden şeh üzre atuñı at

115 Mecma'ü'l-cüdi menba'i'l-in'ām
Ma'deni'l-luḫfi Cāmi'i'l-ḥayrāt

Virdi ervāḫa rāḫ-ı istirvāḫ
Ḥilmüñ aḳdāḫ-ı cisme irdi sūbāt

Sini medḫ eylemek zihī devlet
Mādiḫüñ sūdı rāfi'ü'd-derecāt

Derecāt-ı 'ulāya mālİK olur
Medḫüñ-ile ahāli-yi derakāt

* 112 cavḳ cavḳ cennāt: C cavḳu cavḳu necāt

* 113 dutsun: B dutsın

* 114 ruḫ: C ruḫ / atuñı: C atuñ

* 118 'ulāya: C 'alāya / medḫüñ-ıla: B C medḫiñ-ile

Sekerātuñda ire şerbet-i zāt
İricek va'd-i Hādimmü 'l-lezzāt

120 Vaşfuñı kim idebilür līkin
Dā'iyem dāyim eylarem da'avāt

Çün küned medḥ nīme-i şebnem
Heft deryāy-rā Beşāt u Furāt

İtmezem ḥamdi şimdi ḥacāt çün
Dā'iyem cümle sâ'at u evḳāt

Tā Mu'īnūñ ola du'āsı kabül
Vir şalāvātı eşrefi's-sādāt

Şad şalāt aña vü āline olsun
Ki ol-durur nūr-ı zāt u zav'-şifat

DER BEYÂN-I NĀM-NĪHĀDEN-İ MA'NEVĪ

125 Ol sebebden dindi lafz-ı Ma'nevī
Kim buña me'ḥaz olupdur Meşnevī

Diñ uşūlınıñ uşūlına uşūl
Meşnevīdür çünkim iy şāḥib-vuşūl

*B 5a

Bundadur aḳvāl ü ef'āl-i Nebī
Bundadur esrār u aḥvāl-i Nebī

* 120da'avāt: C da'avāt

* 121 medḥ: C medḥi / deryāy-rā: B deryāyi-rā

* 124 şalāt: C şalāvāt u 124-125 başlık: -C / nihāden-i: C nihān-ı 125 derkenār 2. mısra: B Me'ḥazıdır Meşnevī ma'nā evi

HEM DER BEYÂN-I LAĞAB-I MURÂDİYYE KERDEN

Hem Murâdiyye şu vechdendir lağab *C 5b
Var-ıdı devr içre sulţân-ı nağab

Çünkü bünyâd oldu fi-devri'l-Murâd
Fâş-ıdı ol devrde sebîlü'r-reşâd

130 Hem murâdât-ı mürîdîn bundadur
Ehl-i îmâna ferîdîn bundadur

Ol Murâduñ devridi devr-i Kâmer
Ol devirde olur aḥfâ müşteher

Anda eyler cümle esrâr iştiḥâr
Leyl-i cehle oldur envâr-ı nehâr

Ol-durur devr-i Kâmer ḥaşşıyyeti
Ola her nağşuñ kemâle niyyeti

Çün Murâd itdi bu devr içre zuhûr
Her mürîdi mürşid oldu bî-kuşûr

135 Ekmeliyyet niyyetin dutdı şıfat
Cehl gıtdi kâmil oldu ma'rifet

Çekdi kullâbın murâdātuñ kulûb
Ṭâlibe irdi kâmu maṭlûb-ı ḥûb

Ṭoğdı nûr-ı ma'rifetden âfitâb
Maḥv oldu âfitâb-ıla ḥicâb

---

* 129 sebîlü'r-reşâd: B C süblü'r-reşâd

* 131 devirde: B devürde

* 132 nehâr: C cihâr

* 135 gıtdi: C getdi

Cümle maḥfī oldı ol şems-ile fāş
Buldı ol zavdan ziyā hattā ḥufāş

Çün Murād oldı Kamer devrinde fer
Ol fer-ile her şeye irdi zafer

140 Ol zaferden her hacet oldı güher
Her serāb u her türāb oldı neher

‘Adli çetri dutdı āfāka tutuḡ
La‘l na‘l oldı vü seng oldı satuḡ

Şaf şaf eşdāf oldı lü‘lü’den tolu
Pür-kaḡeḡ içdi feraḡdan ḡayḡulu

Ḥilmi nūriyla cihān ḡoldı ziyā *B 5b
Zāhir oldı kān-ı misden kimyā

ḡuyup ol ḡoyı melekler şaf şaf
Açdı kef niteki neysāna şadef

145 Dindi cūdından ḡamu eflāke ḡāk *C 6a
Ġıbtadan eflāk ceybin ḡıldı çāk

Cūy-ı cūdı ḡarḡa virdi ‘ālemi
Yidi deryā oldı mevcinde gemi

Adı ādem līk zātı zıll-i Ḥaḡ
Zıllinüñ zav’ında şems oldı şafaḡ

Bāddan ḡopraḡa ḡilmi oldı dād
Şefḡatıyla yād olur biliş ü yād

---

* 139 kamer: C ḡamu
* 141 la‘l na‘l: B na‘l la‘l / seng: C setk
* 142 eşdāf: C şadaf
* 145 ceybin: C cebinin
* 148 ü: -C

Her mürîdînüñ murâdısın Murâd
Luţfuñ işiginde yok mennâ' u râd

KEMÂ KÂLE ŞÜKRÜ'L-MÜN'İM
'ALÂ MÜN'AMÜN 'ALEYHİ VÂCİBÜN

150 Pes Murâd-ıçun gerek şükr ü minen
Ki ol minendür âdeme bîkr-i sünen

Şükr-i mün'im vâcib-i mün'am-durur
Emn-i 'âlem ni'met-i a'zam-durur

Çün bu 'âlemde murâd idi nizâm
Muşliḥ-i halk-ıdı ol ḥayrû'l-kirâm

Ol zamân luţfiyla cân cem'iyetin
Arturup pâkize kıldı niyyetin

Câri oldı cândan 'ayn-ı 'ayân
Sırr-ı cânânı cenân itdi beyân

155 Maṭbah-ı Hâkdan bu ḥön-ı bî-kerân
İrdi ḥōş rûd-ı revânuma revân

Bes bu ni'met şükri sultâna şenâ
İtmek oldı şem'-i ma'nâyâ senâ

Ben bu niyyetde çekerken intizâr
Şeh nedîminden irişdi bir nigâr

Oldı ol da bu du'âya mültemis
Ol şafâdan şâf oldı 'aql u his

---

* 151 mün'im: C men'am / mün'am-durur: C men'am-durur

* 155 rûd-ı: C rûḥ-ı

* 156 bes: C pes / senâ: C şenâ

* 158 şâf oldı: C şâf

Oİ
Çatre-i luşfına deryâdur

160 Biz de bu esrâra âgâz eyledük *B 6a
Râz gülzârına pervâz eyledük

Bülbül-i güyende oldı cân u dil
Cân gibi cüyende oldı âb u gil

Ṭüṭi-i cân Mısr-ı sırdan açdı per
Yüsuf-ı ma'nâ elinden yir şeker

* C 6b

Pîrehen büyın tıyup Ya'küb-ı ten
Bu çemende fenn-ile dir tâne ten

Şâdılıkdan 'aql u cân cüş eyledi
Cüşı cism ü hüşı serhōş eyledi

165 'İşkdan dil ğoncasına irdi şabâ
Ergüvân-ı cân cübbe itdi kabâ

Cilve vurdı per açup şavüs-ı rüh
Fâlıku'l-işbâh aña şundi şabüh

Mest olup esrârını fâş eyler uş
Kendülikden kendüyi lâş eyler uş

Çavmine kendü lisânıyla nüzül
Eyledi küllî nebî vü hem resül

Biz de Türkî dil-ile şerh eyledük
Çavmümüze dilleriyle söyledük

* 159: C, bu beyit asıl nüshada da silik çıkmış.

* 164 şâdılıkdan: C şâdılıkdan

* 165 ergüvân-ı cân: B ergävân-ı cân: C ergüvân-ı cânı / cübbe: C cüste

* 166 açup: B açıp / işbâh: C eşbâh

* 167 kendülikden: B kendülükden

170 Meşnevî kim ma'nî-i muṭlaḳ-durur
Her ne kim varsa içinde ḥaḳ-durur

Diledük Türkî lisân-ıla beyân
Olma mâfâza 'ân 'ayni'l-'ayân

Hâş ü 'âm andan ideler menfa'at
Ṭola nûrî 'âleme güneş-şifat

Türkî vü çinî 'acem yâ ger 'arab
Cümlesinden ḳaşd olan tevḥîd-i Rab

Her biri bir dil-ile geldi 'ibād
Cümleden tevḥîd-ı Rab oldı murād

**DER BEYÂN-I ESMÂ-İ ZÂT-I ḤAḲ SÛBHÂNEHU
MUḤTELİFÜ'L-ELFÂZİ VE MÛTTEḤİDİ 'L-MA' NÂ**

175 Kimi Tañrı dir kimi eydür İlâh
Kimi Kelmeçi dir ü kim Pâdişâh

Kimi Ḳumçar eydür ü kimi Ḥûḍâ
Kimi İfâhüs u kim Bökme iy şafâ

*B 6b

Yitmiş iki milletüñ maḳşûdı Ḥaḳ
Her dil-ile Ḥaḳ diler mevcûd-ı ḥaḳ

Şüreti ḳo ma'nî-yi Ḥaḳdur müşâr
Her isimden zât-ı muṭlaḳdur müşâr

*C 7a

Ḳaşdı ma'nâdur şuver ger ola şad
Faḳra'u min "ḳulhüvallahü aḥad"

* 171 oluna: B C oluna / 'an: C 'ayne 174 Rab: C Ḥaḳ

* 176 Kumçar: C Kimçaru / İfâhüs: İfâhüs

* 177 yitmiş: C yetmiş

* 178 müşâr: C müsâr

180 Men kimem Hâkdur dilümden söyleyen
Her sözüñ süzında biñ sır şoylayan

Hâk-durur bu gönlüme kuvvet viren
Geh za'îf idüp gehî şevket viren

Bu lisānum oldur eyleyen faşîh
Geh kināyet söyleden gāhî şarîh

Her ne kim söylersem andan söylerem
Ögredür söyledür andan söylerem

Ṭoludur andan vücūdum ser-te-ser
Hiss ü fehm ü 'aql u fikr ü sırr u ser

185 Şerh ideydüm men saña tevḥīdi ger
Ol ḥaberdən dutuşayduñ ser-te-ser

Lîk söylemeyelüm dursun nihān
Çün çekemez bu yüki ḥalk-ı cihān

İremez tevḥīde her idrāk-i ḥalk
Ṭuymaz anı ğayr-ı ehl-i zevk-ı ḥalk

Bî-mişālden kimsene virmez nişān
Kimse anı itmez lisān-ıla beyān

Aşlı tevḥīdün fenā-ender-fenā
Şu fenā ki olur bakāya āşinā

190 Şu kadar kāfidür ifşā yok-durur
"Sırrunā" ehline ḥāşā yok-durur

---

* 184 fikr ü sırr: B fikr sırr

* 186 dursun: B dursın

* 187 idrāk-i: C idrāke / zevk-ı: zevk u

Şa‘ve şāhin loğmasın yimek muḥāl
Çatıre ‘ummān yutmağa kanı mecāl

Sırr-ı sulṭāndan eger dirse nedīm
Pāsbāna tīz bulur renc-i elīm

Didi Aḥmed açma sırr u mezhebūñ
Ger şoran kimse ola ümm ü ebūñ

*B 7a

Ço buña çünki ne ‘add vardır ne ḥad
Ṭālib ol bu ḥāle mehdden tā laḥad

*C 7b

195 Ehl-i maḳşūda gerek itmek şürū‘
Ki ol aşıldur aşl-ı aşlı her fūrū‘

DER BEYĀN-I MEŞNEVĪ -RĀ MEŞNEVĪ FERMÜDEN

Meşnevī ki oldı müsem mā meşnevī
Ḥaḳ şifātın dutdı ol şāh-ı ḳavī

Ol velī aḥlāk-ı Ḥallākın dutar
Er odur Ḥallākı aḥlākın dutar

Ḥālīḳı ḥulḳı müşennādur ḳamu
Gör bu āfāk içre enfüsde iy ‘amū

Gāhi Ḳāhir geh Laṭīf ol zü’l-Celāl
Cüftdür anda her cemāl-ıla Celāl

200 Ḥalkı böyle ḥulḳı daḥı hem-çünān
Gör nice cüft oldı nīrān u cinān

---

* 193 şoran: C şudan
* 194 vardır ne had: B vardır ve ne ḥad / mehdden: C mehden
* 198 gör: C ger
* 200 ḥulḳı: C halkı / ger: C gör / cinān: C cān

Ol kalem ki olmuşdur evvel mā-halaḳ
Meşnevīdür oldı ya'nī iki şaḳ

Gevheri kim ḫaḳ yaratdı 'āḳıbet
Ol da oldı bir iken iki şıfat

'Işḳ-ıla hem 'aḳl andan oldı cüft
Var-durur bu cüft içinde sır nühüft

Cümle 'uzvuñ cüftdür nefsüñe baḳ
Gör nicedür göz ü ḳaş u el ayāḳ

205 Ol Velī de buña didi Meşnevī
Olduḡıyçun lafzī vü hem ma'nevī

Daḡı bir beyt iki mışra'dur tamām
Nitekim bir mışra'ı tām biri nām

Meşnevī ma'nāsı oldı bunda tām
Meşnevī nāmı budur beyne'l-enām

Var ḳalanını ḳıyās it buña sen
Vaḫdete bul ḳa'r-ı keşretten resen

Keşret içre vaḫdeti idin murād
Vaḫdet için keşret-ile ḳıl cihād

210 Tā ki vaḫdet ide keşretten zuhūr
Keşret ola nūr-i vaḫdet nūr-ı nūr

*B 7b; C 8a

Bir ma'nī gerçi şüret iki yüz
Āyineyüz biñ ü bir içindeyüz

---

* 201 ki: C kim

* 202 ol da: C elde / iken: -C

* 206 mışra'dur: B mışra'da

* 208 it: -C

Yırt ikilik perdesin ol bire uy
Ço kamu tedbîrûni ol pîre uy

Bir müdebbir kim seni muḳbil ide
Dilegün ḥâşıl idüp vâşıl ide

Dertlüyüz andan uzundur sözüümüz
Biraz ol yüzden sanurlar sūzumuz

215 Artdı fūrḳat ḡuşşasından kışşamuz
Ney disün ol kışşadan uş hissemüz

**MİN BA'Zİ ESRÂRI ŞEYḤ MU'İN BİN EL-MÜŞTAFÂ
CA'ALEHÜMA MİN EHLİ'Ş-ŞİDḲ U VE'Ş-ŞAFÂ**

Kim āh ü zārın işidüp olsa āşinā-yı ney
Bir dem baḳādan urdı vü oldı fenā-yı ney

İllā vü lā da olma belā-y-ıla mübtelā
Vaḥdet ḳulaḒı-y-ıla işid tentānā-yı ney

BaḒrında 'ıŝḳ odı-y-ıla bunca delük ki var
Ṭañ mı hezār dürlü ide nāliş 'anā-yı ney

Hıdmetde baḒlayup bilin ü ṭaḒlayup için
DiḒāra ṭoḒru ṭuruban eyler ŝenāyı ney

220 Ṭolup hevā-yı hū-y-ıla varın yile virüp
Oldı temām faḒr-ıla faḒri Ḓinā-yı ney

Ḳaddi elifi eyledi çengün bilini dāl
Ḳan içüp ü ciḒer yimek oldı Ḓidā-yı ney

* 212 bire uy: C bir evi / tedbîrûni: B C tedbîriñi / pîre uy: C bir evi

* 213 kim: B ki

* 214 -215: başlık, CA'ALEHUMA: C CA'ALEHA'LLAHÜ

* 218 dürlü: B C dürlü

* 219 baḒlayup: B baḒliyup / ṭaḒlayup: B ṭaḒliyup / ṭuruban: C ṭuriban

İtdi fidā nidāsına şad cān ‘andelīb
Tūfīlere şekerden ideli nidā-yı ney

Çumrı dir āh idüp n’ideyin dōst rūz u şeb
Olup yuva yuvası olalı cüđā-yı ney

Bülbül çemende ğulğula kı lup dise nağam
Taşları taşururdu ger itse edā-yı ney

225 Hüdhd Hüseynīde eylese nağmātı Būselik
Ger Zengüleyle ğulğula kılsa nevā-yı ney

Bir perdede ider neçe taşnīf-i kavlı-i Rāst *C 8b
Nevrūzı İşfahānda çağırur hevā-yı ney

Perde yigirmi dörd ü makam on iki olmaya *B 8a
Birlik nidāsın itse Dügāh içre vā-yı ney

Şekkere o Mışr-ı Yūsufa Ya ‘ķūba hem-fiğān
‘Ālemde hōş ‘ālemdür ezelden livā-yı ney

Ne sūr-ı köhne kim bu ‘anāşır ‘anāsıdur
Loğmān-vār olur ger irişse devā-yı ney

230 Gerçi Mu‘īn tolu ğıtādur haṭā-y-ıla
Diler ki ney gibi aça ğıtāsın ‘aṭā-yı ney

Nāy ya‘nī nefḥa-i Rabbü’l-emīn
Nefḥa kim mi’r-rūḥi Rabbi’l-‘ālemīn

‘Ālem-i vaḥdetden irdi bir nefes
Toldı nefis ü taht u fevķ u pīş ü pes

---

* 221 elifi: C elif / çengün: B çengin / bilini: C belini / içüp: B C içip

* 223 yuvası: C yavas

* 226 neçe: C nice

* 231 nefḥa-i: C nüfḥa-i

Nāya mahrem ol yile vir keşreti
Çekmeyesin tā ki cevri-i hicreti

**ÇÜNÂN Kİ HAZRET-İ HUDĀVENDİGĀR
MĪ-FERMĀYED KÜDDİSE SİRREHÜ'L-'AZİZ**

1 *Bişnev ĩn-ney çün şikāyet mĭ-küned
Ez-cüđāyĭ-hā hikāyet mĭ-küned (M.1)*

*Nāle-i neyden işitgil yā bu ney
Kim neden ağlar neden köyner bu ney (1)*

*Gūş-ı hūş aç tuy şikāyetler ider
Ayrılıklardan hikāyetler ider (1)*

SŪ'ĀL KERDEN-İ SĀ'İL BĀ ĀĠĀZ-KERDEN-İ MEŞNEVĪ-RĀ BE-NEY

Şol kişiler ki ola hüm lā-yesma'ün
İ'tirāz eylesün lā-ya'lemün

5 Kim neden nāy-ıla āġāz oldu söz
Kim bi-bismillāh bünyāđ oldu söz

Nĭ hudāya ħamd u nĭ medħ-i Ĥabĭb
Bu nice taşnĭfdür yā Rab 'acĭb

Hāşlar sırrını bilmez 'ām olan
Sırr-ı nāsı nāse-i en'ām olan

DER CEVABEŞ

*C 9a

Ni 'aceb ger aşlı dinse kınsa fer'
Nitekim toħm eker ol zerrā'-ı zer'

---

* 4 ki: C kim

* 7 sırrını bilmez C sırrın bulmaz

Tohm içinde yaprağ u andan şecer
Yaşulu minhü'z-zehar şümme'ş-semer

*B 8b

10 Bunda da ney dindi kaçd oldu kalem
Çün zühûra evvelâ geldi kalem

Ol kalem ya'nî ki rûh-ı Muştafâ
Mühr-i mihri hâtem-i baħr-ı şafâ

Rûhı oldu cümle ervâha ma'âd
Mebde-i mirşâd u mürşîd-i reşâd

Düşdi nâyistân-ı vahdetden ğarîb
Yine inler ki ola aşlına ğarîb

Çünkü ħamd u şükr ü elfâz u kelâm
Ol ta'ayyünden 'ayân oldu temâm

15 Cümle 'ilm-i evvelîn ü âhirîn
Oldı ol rûh içre şâbâş-âferîn

Çünkü bu erkâna ney oldu sebep
Evvel ol zîkr olmağ olmaya 'aceb

Nâyı dîrsem çokdur esrâr u delîl
Lîki çok şey'e delîl olur ħalîl

Ĥabb-ı aşğardan bilürler beyderi
Zerreden envâr-ı şems-i enveri

Kâfidür ħılca işâret 'âķile
Añlamaz aħmağ urursañ biñ sile

---

* 14 oldu: C ola 17 u: B ve

* 15 şâbâş-âferîn: C sabas-âferîn

* 16 erkâna: C ezkâna / evvel ol: C evvel ü ol

* 18 bilürler: C bulurlar

* 19 urursañ: C vurursañ

30 Ney muḳavvīdūr ne kim göñlünde var
Kim işitse dildeki varın ḳovar

Ṭālibi maṭlūbına vāşıl ḳılır
‘Āşıḳa ma‘şūḳını ḥāşıl ḳılır

Bu ney oldur kim leb-i Sübhān çalar
Şanma kim şahrāda her çōbān çalar

Dil tuṭağıyla maḥabbet nāyın ur
Sem‘-i sırrı ol neyüñ şavtına ur

*Kendü zannından gören yaram şanur
Nāydan cūyā-yı esrāram şanur (6)*

35 *Nālesinden sırr-ı ney şanmañ ba‘īd
Kimi bā-mātem ider kimi beīd (-7)*

Hūş gūşından yu çirk-i ğafleti
Tā tuyasın sırr-ı nāy-ı Hāzreti

*Cāna ten içre reh-i mestūr yoḳ
Līki ten cān görmeğe destūr yoḳ (8)*

Ten fenā ḳılmaḳ gerek cān görmege
Daḥı yüz biñ cān-ı cānān görmege

Ney gibi bağı delüp yaḳmaḳ gerek
Adı yıllere virüp yıḳmaḳ gerek

---

* 30 göñlünde: C göñülde

* 31 ḥāşıl: C vāşıl

* 32 çōbān: B çüpān

* 33 tuṭağıyla maḥabbet: C dudağıyla muḥabbet

* 36 yu: C bu

- 40 *Od-durur ol neydeki dem yil degül*
Yile varsun kim buña kıyıl degül (9)
- 'İşk odıdur neyde yil ki oynar yanar* *B 9b
Nitekim cām içre mey kaynar döner (10)
- Yârdan ayrılan bilür ney hâlini* *C 10a
Cām-ı pür içen bilür mey hâlini (11)
- Perde-i ney perdeler yırtar müdām*
Gösterür her perdede in'âm-ı 'âm (11)
- Lutf-ıla tiryâk-ı 'âşıkıdur bu ney*
Ğahr-ıla zehr-i münâfıkıdur bu ney (12)
- 45 *Buncılayın sâz-ı pür-ıhrâk yok*
'Âşık-ı dem-sâz u hõş müştâk yok (12)
- Ney aınıcak gözleri pür-hün ider*
Ğışşası şad Leylîyi Mecnûn ider (-13)
- Ney demindendür cigerler pür-kebâb
Neyden olur her lebîbe feth-i bâb
- 'Âşık-ı huşyâr-ı ney bî-hüş olur*
Nitekim söz müşterisi güş olur (14)
- Ney-şıfat yolda bilün bağlayıgör
'işk odıyla bağruñı tağlayıgör
- 50 *Mâsiva'l-Ğağdan dilüñi kııl tehî*
Ney gibi efgân-ıla tol her gehî

---

* 49 tağlayı-gör: C dağlayı-gör

Cismüñi sūrāhlar kıl derdden
Cām-ı cānı ney gibi sil gerdden

Nāy-ı cāna ‘ışk-ıla vurgıl dudak
Çalmayasın tā ki cānāndan ırak

Baña ğam güninde bī-gāh oldu ney
Rūz u ŝeb sūz-ıla hem-rāh oldu ney

*Nitekim şudan balık toymadı hıç
Ol ki günsüz oldu günü oldu giç (17)*

55 Rūz u ŝeb gitdüğine sen yime ğam
Çün bizümle çalur ol ŝāh-ı ne’am

Nāydan sīr olmadı ādem olan
Ādemiler sırrına maħrem olan

Puhteler bahtın bilümez hāmlar
Hāŝa-i hāsi ne bilsün ‘āmlar (18)

*Bend bügsil bāŝ āzād iy piser
Çond-bāŝī bend-i sīm ü bend-i zer (M .19)*

Sen saña senden işit bir nīçe pend
Senligi ço saña sensin yine bend

*B 10a; C 10b

60 Sen seni terk it saña sensin hiçāb
‘Ayn-ı ‘aynuñ sendedür çoma serāb

---

* 51 sūrāhlar: C sūrāhiler
* 53 rüz u şeb: C rüz-i şeb
* 56 sīr: C sīr
* 57 bilümez: C bilmez
* 59 yine bend C yine pend

*Nice bağlarsın seni sen iy piser
Niceye dek bend-i sîm ü bend-i zer (19)*

Her ki bir ibrîka biñ deryâ döker
Rızkıdur kalan kalan taşra açar (20)

Ya'ni itseñ dün ü gün efkâr-ı māl
Saña rızkıñdur kalan bâkî vebāl

*Kūzesi olmaz harîşuñ hîç pür
Toldura ger turş u şîrîn hulv ü mür (-21)*

65 Virseler bir ehl-i hırşa ser-te-ser
Bu cihâni hırş olur dâhı beter

Dün-himmetler gözi olmaz ğanî
Māl-ıla kıanda ğanî olsun denî

Hırş ibrîkına dökseñ biñ buhūr
Kıatrece göstermeye aña ğurūr

EL-ĞİNĀ ĞANĪYYŪL-KALB LĀ-ĞANĪYYŪL-MĀL

Ahmed eydür gönül olmağdur ğanî
Yoħsa māl-ıla ğanî olmaz denî

Çünkü neysāndan degül kıanı' şadef
Eyler isti'dādını zāyi' telef

70 *Şol şadef kim kıanı' oldu dürri pür
Şeb-çırāğ oldu kıamu içinde dür (21)*

---

* 62 biñ deryâ: C bir deryâ
* 65 beter: B biter
* 69 kıanı' : C kıanı' /

Hırş gönüllerde rüşen renc-durur
Kānī⁶ olmak elde gizlü genc-durur

Derd-ile yiter yöri iy renci bul
Yöri ol gencīne-i pür-genci bul

*‘Işk harābātında hırşuñ cāmesin
Çāk idüp şal şuya cismüñ nāmesin (22)*

*‘Işk irşādı seni hōş şād ider
Hırş u buhl u āzdan āzād ider (22)*

75 *Şād ol iy ‘ışk kim dilüñ sevdāsısın
Ma’rifet şehvārnuñ deryāsısın (23)* *C 11a

Sensin ol kat⁶-ı menāzil eyleyen
Dillere maqşüdü hāşıl eyleyen *B 10b

Şad hezārān ‘aql-ı kül hayrān-ı ‘ışk
Vālih ü sergeşte sergerdān-ı ‘ışk

Hāl-i ‘ışk öñinde cümle kıl-u-kāl
Zāyil olup kıl kadar bulmaz mecāl

‘Işk devā-yı nahvet-i nāmūsumuz
Oldur Eflātūn u Cālinūsumuz

80 *‘Işkdur serçeşme-i tīmārlar
Eş-şalā iy cümle-i bīmārlar*

‘Işk cevherdür kalan cümle ‘araz
Kān-ı dermān ‘ışkdur bākī maraz

*‘Işk-ıla bu cism-i hāk oldı melek
Bir nefesde geçdi biñ burc-ı felek (25)*

---

* 72 ol gencīne-i: C ol gence yine

*'Işkdan oynadı cemel gibi cebel
El-'acel 'ışk iste ko tulu'l-emel (25)*

*'Işk-ı nâr-ı şavk-ıla mest oldu Tūr
Mūsî mest ü şā'ik oldu gördi nūr (26)*

85 *Bir leb-i demsâz olaydı ney gibi
Sözlerüm taş esrideydi mey gibi (27)*

*Ḳanı sır söylemege maḥrem mi var
Ol deme hemdem olur âdem mi var (27)*

Çünkü yok bir hem-zebân u hem-nefes
Ḳo nefes depretmege itme heves

*Hem-zebânından ırak olan kişi
Bî-zebân olmağ gerek anuñ işi (28)*

Cânı olur cānāndan ayru ten-şifat
Bî-gül ü bülbül olur sūsen-şifat

90 *Sūsenüñ yüz dili var bir sözi yok
N'eylesün bir sır tıyar hem sūzi yok*

*Va'z-ı nāşih himmet-i sāmî'-durur
Sāmî'-i 'āşik sözi cāmî'-durur*

*Ḳāle Faḥri'l-ḥalkı men şamte necā
Bu zamānda uşbu sözdendür recā*

*Çün gülistāndan gül oldu rüy-püş
Bî-hurüş u cüş u bülbüldür ḥamüş (29)*

*C llb

---

* 87 yok bir hem-zebân: C yokdur yid zübân

* 90 neylesün: B neylesin

* 92 uşbu: C işbu

- Lā-tekellem bülbüle ‘inde’l-ğurāb *B İla
Lā-tazi‘u’s-sükkere ‘inde’z-übāb
- 95 Zāğ öñinde tūṭī-veş virme haber
Her meges ileyine dökme şeker
- Şatma atlāsuñ haşır isteyene
Şunma şehd ü şīri sīr isteyene
- Şol kadar bīgāneden kıl ihtirāz
Āşinālīk elin idince dirāz
- Tā bir ola ‘āşık u ma‘şūk u ‘ışk
Perdesini çāk ide şiddīk u şıdk
- ‘Işk aça tā hāl dili-y-ile maḳāl
Ḳāl ehline bu hāl ola muḫāl
- 100 ‘Işk ‘aynında ḳamu mahbūb ola
‘Işk ‘āşık ḳalbine maṭlūb ola
- ‘Işk eyde cümle ma‘şūk oldı gel
Cümle-i eşkālī ḳıldı hāl ḫal
- Cümle ma‘şūk oldı ‘āşık perde geç
Zinde ma‘şūk oldı olma mürde geç (30)*
- Diri seven zindedür ölmez ebed
‘Āşıḳa ḳul ke’l-Bilāl Aḫmed aḫad

---

* 94 lā-tekellem: C lā-tekellüm / ‘inde’l-ğurāb: C ‘inde’l-azāb
* 96 şehd ü şīri: C şehd ü şīri 101 gel: C gül / ḫall: C mül
* 99 muḫāl: C maḫāl
* 101 gel: C gül / ḫall: C mül
* 103 ke’l-Bilāl: C ke’l-Belāl

*Her kimüñ ki ol 'ışk-ıla pervâsı yok
Kuş gibidür bî-per pervâzı yok (31)*

105 'İşkî olmayan kişi hayvân-durur
Sîreti ger şüreti insân-durur

Âdem-i bî-derdi hergiz itme fark
Şol gemiden kim ola girdâba ğark

Âdem oldur kim ola ser-mest-i 'ışk
Dâmenin dutmuş ola anuñ dest-i 'ışk

'İşk etegin yâhüd ol dutmuş ola
'İşk elinden bādeler yutmuş ola

VE LEHU EYZEN

Çanı 'ışk âh 'ışk u vâh 'ışk
Bize sen luţf eyle yâ Allâh 'ışk

*C 12a

110 Bu cihân bütdür Halîu'llâh 'ışk
Oldı ol aşnâma hōş Evvâh 'ışk

Dōst yolında bize hem-râh 'ışk
Hem refîk u hem reh ü hem râh 'ışk

Kühları vâlih ider bir kâh-ı 'ışk
Biñ hicâb oda yaçar bir âh-ı 'ışk

*B 11b

'Ăşıkı hōr eylemekdür câh-ı 'ışk
Niçe Yūsuf lar kul eyler çâh-ı 'ışk

---

* 108 ol: -C

* 109 'ışk âh: C 'ışk u vâh

* 111 hemrâh 'ışk C hemrâh u 'ışk

* 112 kâh-ı 'ışk: C kâr-ı 'ışk

Dehr mähı şemsden neyyir olur
Şamse zav virür şu‘ā‘-ı mäh-ı ‘ışk

115 Bende-i ‘Abdurrahîm ol iy Mu‘în
Kim odur şāhenşeh-i dergāh-ı ‘ışk

SIRR-I SÜHÂN

Niçe şerh idem bu ‘ışkı iy cüvân
‘İşk cāmı cānuma virmez amān

Taht u fevk u sağ u sol u pîş ü pes
Hâk meyın baña şunarlar her nefes

Oluram sermest nūr-ı yār-ıla
Virse dil ‘aql-ıla bir dem yarıla

Şeş cihetden görürem nūr-ı Aḥad
Ne cihet var aña ne ḥōd ‘add u ḥad

120 Nürda nürdan nūra irdüm nūr-ıla
Sen de nürdan nūra irgil nūr-ıla

Ehl-i tevḥīdüñ sözinden sır tıyan
Oldur āḥir kendü varından tıyan

Eyyuha’t-tullāba künü fi’l-fenā
Fi’l-fenā maṭlūbuküm lā-fi’l-fenā

‘İşk ister sırrımı taşra çağa
Cismümi yıka vü cānumı yağa

---

* 114 olur: C o

* 116 ‘ışk cāmı: C ‘ışk cāhı

* 122 maṭlūbuküm: C maṭlūbukim / lā fi’l-fenā: B lā-fi’l-finā

* 123 çağa: C çığa

Oña daḥı zıkr eydür idi ol ‘Alī
Buncılayın feṭḥ bulmazdı velī

135 Zıkr-i telḳīn andan itmek ḥūbdur
Yola yoldaş-ıla gitmek ḥūbdur

Rāh-ı bī-hemrehdür esb-i āsiyā
Dün ü gün yiler yitişmez kimseye

Pīri bul telḳīn-i zıkrı ḳıl ṭaleb
Şeyḥ sırrın yoldaş idin iste Rab

Ṭālib olan cidd-ile vācid-durur
Bī-nevā-yi Vācide vācid-durur

VE MİN-ZĀLIKE KEZĀLİK

Kim rūzigār içinde ṭalebkār-ı yārdur
Dīḍār-ı yārı-y-ıla pūr-envār-ı yārdur

140 Maṭlūba ‘āḳıbet irer az az ṭaleb ḳılan
Şıdḳ-ıla cān u dilden o kim yār-ı yārdur

Zülfi kemendi bendine Mañşūr olan ‘aceb
Ne resme kār u bār-ıla o berdār-ı yārdur

*C 13a

Şabr eyler ol bu yaraya tā yāra yaraya
Şabr eyleyen cefāya vefādār-ı yārdur

Ten tārumār eyle vü bīmār-ı yār ol
Yāra nişār ol ki o tīmār-ı yārdur

---

* 134 oña daḥı: C ger daḥı / bulmazdı: C bulmaḍı

* 138 Vācide vācid-durur: C Vācide vācid duvur

* 142 bu yaraya: C bu reyaraya

‘Âşık odur ki hâra diye gül ‘izâr-ı yâr
Yâr-ıla hâre la‘l ü gül ol hâr-ı yârdur

145 Var aña beñze varuñı İşâr idüp Mu‘în
Hõş çarh-vâr çevrede devvâr-ı yârdur

**DER BEYÂN-I ‘ÂŞIK ŞÜDEN-İ PÂDİŞÂH BE-KENİZEK VE
HARİDEN-İ PÂDİŞÂH Ü RÂ VE RENCÜR ŞÜDEN- İ KENİZEK
VE TEDBİR-İ ŞÂH DER-MU‘ALECE-İ Ü**

*Bişnevîd iy dūsitān ĩn dāsītān
Hōd haķīkat naķd-i hāl-ı māst ān (M.36)*

*B 12b

*İşidūñ iy dōstlar bir dāsītān
Kim sarāy-ı sırra oldur āsitān (36)*

Bu āsitāndan eyle her dāyım güzer
Tā vire esrār-ı dilberden haber

*Remzdür bu dāsītān u bu beyān
Kendü naķd-i hālūñi eyler ‘ayān (36)*

150 Her sözi kendüzüñe mi‘yâr kııl
Yara yara yararımı yâr kııl

Nefsūñ içredür ne ki olsa āfākda
Nefsūñ içre yazılan evrākda

Aç gözūñ kim levh-i mahfūz oldı yir
Her neye baksañ Habīb ismini dir

Hāķ muhīṭ oldı cihānı ser-te-ser
Eyle hāķdan Hāķka hāķķ-ıla nazār

---

* 145 beñze varuñı: B beñze varıñı C beñzer varıñ / çarh-var çevrede: C çerhuvaş çavvirde
* 150 yararımı: C yarayımı 153 cihānı: C cihāna 154 eydelüm: C idelüm
* 153 cihānı: C cihāna 154 eydelüm: C idelüm

Diñle remz-ile kināyet eydelüm
Ol kināyātı be-ġāyet eydelüm

155 *Bir zamānda var-ıdı bir pādişāh
Olmış-ıdı ‘āleme zıll-ı İlah (37)*

*Mālik-i dünyā vü dīn olmış-ıdı
Hāř-ı Rabbü'l-‘ālemīn olmış-ıdı (37)*

Pādişāh ol cān ya‘nī iy cüvān
Ki ol olupdur hāř-ı şāh-ı lā-mekān

*C 13b

Bil ki mülke mālik-i kül oldı rūh
Zıll-ı Hākdur hāķķ-ıla buldı fütūh

Hüm ledeyne muhzarūndan hōř-süvār
Oldı şahrāyı ihbitü ide şikār

160 Görđi ol şahrā içinde nefis ü ten
Anı şayd itdi atup bu ten fiten

Nitekim uşbu mecāzı şehriyār
Kim şikār-içün koyup gitdi diyār

*Bir gün oldı ittifaķā şeh süvār
Ol meger itmiş-ıdı kaşd-ı şikār (38)*

Şāhin-i dil şāh elinden açdı per
Kıldı bir řāvūs-ı fānīye nazar

Şeh şikār ister-iken şehbāz-vār
Hüsni řāvūs anı eyledi şikār

*B 13a

---

* 154 eydelüm: C idelüm

* 158 bil ki: C belki

* 161 uşbu: C işbu / gitdi: C getdi

165 *Bir kenîzek ya 'nî kim tâvûs-veş
Cezb idüp şeh gönli taldı keşmekeş (39)*

Dâma râm oldı şikâr ister-iken
Hâra taldı gül'izâr ister-iken

*'İşk elinden cân-ı şeh pür içdi cām
Ol kenîzek yolına oldı gulām (39)*

Gözi görüp gönli oldı mübtelâ
Taşı bal içinde yüz yüz biñ belâ

Aşşı ne gerçi kim igne ola zer
Çün bata gözüñi ide bî-başar

170 Sūzen-i zerdür mecāz-ı yâr bil
Gözüñe aşşısı yok iy ehl-i dil

Naqşa kalma 'ışk-ıla naqqâşı sev
Didi Hâk dimedi göz ü qaşı sev

Naqşa gönül viren olur şerm-sâr
Kim seve naqqâşı olmaz seng-sâr

Naqşa kalanlar hayâl-endîşdür
'Âşık-ı naqqâş hâl-endîşdür

Nitekim ol şâh olmışdur esîr
Ol mecâzî 'ışka işid iy emîr

*C 14a

175 Nâgehân şahrâda seyr ider-idi
Qaşdı av idüp ive gider-idi

* 173 hayâl-endîşdür: C hayâl-endîşdür / hâl-endîşdür C hâl-endîşdür

* 174 ol: B o / mecâzî 'ışka: C mecâz-ı 'ışka / işid: C isit

Murğ-ı cānı ten tuzağından uçup
Düşdi bî-höd oldu kendüden geçüp

‘İşk derdine devā vuşlat-durur
Ġayr-ı vuşlat miñnet ü zañmet-durur

Māsiva’l-ma’şükı yaķar ‘ışķ odı
Şıdırur ödi döker yüzden udı

*Eyle olsa pādşeh māl ü menāl
Ol kenīzek yolına itdi pāyimāl (40)*

180 *Māl idüp Ġşār anı aldı şatun
N’eylestün almasa olurdu içi hūn (40)*

Çünkim aldı oldu berħurdār şāh
Sākin oldu nālīş ü hem zār-ı şāh

Vaşl şuyıyla yudı ‘ışķ odını
Buldı rüşen gün gibi ķara düni

*B 13b

Fürķat içre ķadre irdi nāgehān
Gökde araduğın bulup yirde ‘ayān

*Ol kenīzek nāgehān buldı maraž
Ṭār itdi şāha arzı ol ġaraž (41)*

185 Pes iki ķarpuzı duşamaz bir el
Dutmağ isterseñ bir elüñe bir al

*Kimisi pālān bulamaz ħar bulur
Kimi pālān bulur u ħar maħv olur (42)*

---

* 176 oldu: C olup
* 177 vuşlat-durur: B C vaşlat-durur / vuşlat: B C vaşlat
* 181 berħurdā: C berħardār
* 182 odını: C odunu

‘Işkı buldı şāh kıız oldı saķīm
Gör n’ider tebdīre taķdīr-i Hākīm

*Āb buldı kūze oldı tār-mār
Kūze buldı su nihān oldı süvār (43)*

*Āb buldı oldı ibriķ tūrāb
Buldı ibriķ ‘amīķ oldı ħarāb (43)*

190 Teşne düşdi deşte ol şudan ırak
Şuya kanmış-ıken oldı baħra ğarķ

Ya‘ni bil fırsat ğanīmetdür saña
Ol ğanīmet ulu ni‘metdür saña

*C 14b

Şoñ peşimān olduĝuñ sūd eylemez
Öñ peşimān ol ki merdūd eylemez

**DER BEYĀN-I CEM‘-KERDEN-İ ŞEH ṬABĪBĀN [RĀ]
VE ‘ACZ-I ŞĀN DER ‘İLĀC-I RENC-İ CĀRĪYE**

Her tarafından şeh eṭibbā kıldı cem‘
Zulmet-i rence ire dārū-yı şem‘

Ol kenīzek derdine dermān bula
Pādişeh cisminde andan cān bula

195 Cāriye ya‘nī ki emmāre iy aḫī
Pādişeh ya‘nī ki ol rūḫ-ı saḫī

İkisine daḫı var derd ü devā
Derd-i cān nefsūñ anuñ derdi hevā

---

* 190 deşte: C deste

* 192-193 başlık: cāriye: C çāre 193 kıldı cem‘: C kıldı şem‘

* 196 var derd ü devā: C vardur dü devā

Her birisine gerekdür bir tabīb
Tā ki ola ikisi de hōş habīb

Nefsi ehvādan hālāş itmek gerek
Cānı ol nefis-ile hāş itmek gerek

*B 14a

Cān nefāset kesb ide nefis-i hasīs
Ol nefāsetden olur rūḥa re'īs

200 Cīle-i nefis-ile ḳalbe taḥliye
Olmasa cāna irişmez tecliye

*Nitekim ol şah divşirdi tabīb
Tā ki şıḫḫat bula emrāz-ı habīb (44)*

Şeh eṭibbāya idüp teslīm dir
Luṭf idüñ dermāna vaḳt olmaya dīr

*Şāh eydür ikimüz cānı daḫı
Ḥükmüñüzde derd ü dermānı daḫı (44)*

Biz ikimüz size teslīm eylerüz
Ḥaḳḳı hı vü ḳāf ü yi mīm eylerüz

205 Şāh didi olsun menüm cānum fidā
Cāriye rencine tek eyleñ devā

Cān-ı 'āşık sehl cānānı görüñ
Belki cümle cāna cān anı görüñ

'Āşık ölsün dōst olsun pāyidār
Zülf-i dildār olsun ol berdār-ı dār

*C 15a

---

* 204 eylerüz: C iderüz

* 205 şāh didi olsun: B şāh dir olsun

* 207 olsun: B olsun / berdār-ı dār: B berdāra dār: C berdār-ı yār

*Şâh dir dermân idenler cānuma
Mâlik olsun cevher ü mercānuma (46)*

Virürem mercân men cān 'ışkına
Belki biñ biñ cānı cānân 'ışkına

210 Cān-ı bî-cānân ten-i bî-cān-durur
Gerçi adı insân özi hayvân-durur

*Dir eñibbâ cümle cān oynayalum
Biz bu rencūra devâ eyleyelüm (47)*

*Her birümüz bir Mesîh-i 'âlemüz
Derde dermân dahı zaħma merhemüz (48)*

Bizden olur cümle rencūra ŝifâ
Her mükedder bizden olur pür-şafâ

Ölü diri eylerüz 'İsâ-mişâl
Derde dermân bulmamağ bizden muħâl

215 Başlamadılar sözi Sübhân-ıla *B 14b
Lâf urdılar hemân tuğyân-ıla

*İnŝaâllah dimedin söylediler
Da'vi-yi Fir'avnı var eylediler*

Bir işüñ ki içinde yâd olmaya Hâk
Anda fark olmaya hîç karadan ağ

Hâŝa inŝaallah isterseñ şehâ
Cān lisānı-y-ıla zıkr it *Ve'd-duhâ*

Bir sözinde añmadı Aħmed Celîl
Nice gün gelmedi aña Cebre'îl

---

* 217 ki içinde: C içinde ki

220 *Kim başardan Haşkı unıtsa eger*
Her içinde Haş virür 'acz-i beşer (49)

Ol-durur nisyān ki şasvetden ola
Ėaflet ü lezzātı şehvetden ola

Sehv-ile nāsī olan ma'zürdur
Sehv-ile āřim olan mağfürdur

Ger inanmazsañ bu söze iy foğül
Haş kitābından oķı *Amene'r-resül*

Terk-i zıkrullah ide ger evliyā
Sehv-ile andan ol āřim olmaya

*C 15b

225 *Görmeyesin tā ki sen 'acz-i beşer*
Fezkür' ismellāhe fi ĥayrin ve şer

Dilde yād itmese de ger evliyā
Hařķ-ı ĥařdandur içi şaşı ziyā

Hařķı unudup ol eřibbā vurdı lāf
Her ne kim işlediler geldi ĥilāf

Cāriyenüñ renc-ile oldı cismi mūy
Oldı řandan pādiřāhuñ çeřmi cūy (53)

Çünkü derd-ile şarardı reng-i dōst
Üstühān-ı şeh şarındı kıru pōst

---

* 221 nisyān ki şasvetden: C nisyānı kısvetden
* 224 zıkrullah: B istiřnā
* 225'acz-i: C 'acz ve / ĥayrin: C ĥayru
* 227 vurdı: C urdı
* 229 sarardı: C sarar / üstühān: C istiřhān

230 Ol eṭibbā her 'ilācı ki itdiler
Ḥayrı eyledüklerince oldu şer

Ellerinde oldu şu mā'-i ḥamīm
Oldı ma'cün ol saķīme renc ü bīm

*Nice kim içürdiler sirkengübīn
Artdı şafrā derdi oldu āteşīn (54)*

Rūġan-ı bādem yübüset eyledi
Şerri şer üstine şerbet eyledi

*B 15a

*Ḳabz eyleyüp helīle baġladı
Od gibi için ü taşm taġladı (55)*

VE LEHU EYZEN

235 İlähī senden olmasa kimüñ kim derde dermānı
Aña ḳattāl-i zehr olur ḳamu ma'cün-ı Loḳmānī

'İnāyet itmeseñ bulur ḥusūfi şems-i nūr-efşān
Ḳazāñ-ıla virür ḳahruñ kūsūf-ı mäh-ı tībānı

Eger sen semm-i ḳattāla ḥimāyetden nazār itseñ
O ḥayvān u cemādāta virür 'İsā gibi cānı

İrerse nār-ı ḳahruñdan döner bir ḳaṭreye deryā
İrişse nūr-ı luṭfuñdan yudar bir ḳaṭre 'ummānı

Bu defterden oḳursa ger olan perverde-i perde
Olup dīvāne dīvāna ḳıḳup çāk ide dīvānı

* 230 eyledüklerince: B eylediklerince

* 233 üstine: C estine

* 235 derde B. derdi

* 237 'İsā gibi: C 'İsī bigi

240 Senüñ emrünüñ iş iden melek olursa yâ Mâlik *C 16a
Haṭâsın dutuban maḍḥek idine cümle dīvānı

Eger ‘Abdurrahîm olsañ Mu‘îni ḥaḳsuz iş olmaz
Ḳoma zînhâr iy dilber dilüñden nām-ı Raḥmānı

**DER BEYÂN-I DİDEN-İ ŞÂH ‘ACZ-I HÜKEMÂ-RÂ
VE İSTİHÂRE KERDEN-İ ŞÂH**

*Şâh eṭibbānuñ çü gördi ‘aczini
Cānı bî-höd oldı vü öldi teni (56)*

*Yalın ayak yıldı mescidden yaña
Bil ki uşbu söz kināyetdür saña (56)*

Ya’nî ger gelmeye bir işüñ dürtüst
Def’-i dâfi‘den yaña meyl eyle çüst

245 Nitekim şeh yıldı mescidden yaña
Kim anı gören kişi ḳaldı ṭaña

Vardı mescidde istiḥâre eyleye
Rencine dermān u çäre eyleye

Yörüyi şeh düşdi vardı mescide
Aḡlayup yüzini vurdı mescide

*Şüretini ḥāk-i miḥrāb eyledi
Gözleri miḥrabı pür-āb eyledi (57)*

Yaş yirine gözlerinden dökdi ḳan *B 15b
Ṭaşdı ṭaş anı görüp ḳıldı fiḡān

* 240 emrünüñ: B emrünüñ

* 241 ḥaḳsuz: B ḥaḳsız

* 244 işüñ: B işiñ

* 247 düşdi vardı: C vardı düşdi / aḡlayup: B aḡlayıp / yüzini: B yüzünü

* 249 yirine: C yerinden

250 Yaş kabağından şarâb olup tamar
Tende kaynar ızırâb olup tamar

Çün fenâdan geldi kendü özine
Diñle imdi pâdişahuñ sözi ne

Yüzini kaldurdu kıldı nâlişi
Deng olurdu nâlişin gören kişi

*Eyledi ol cân dili-y-ile du'â
Her vücûdı dil olup kıldı şenâ (58)*

Nâlişinden mescidüñ taşı inledi
Oldı bî-höd her kim anı diñledi

255 Medh idüp dir zihî Vehhâb sen
Ġarq-ı tuğyân olana Tevvâb sen

*Key kemîne virdüğüñ cân u cihân
Men diyesüm sen hō bilürsin nihân (59)*

*C 16b

Men du'â emrüñe itdüm imtişâl
Yâ Mucîbe'l-ed'ıye yâ bî-mişâl

Hâcetüm sen hem du'âm u hem mucîb
Sen devâ kııl bu habîbe iy tabîb

Sen idersin dâyimâ hâcet revâ
Senden olur cümle rencûra devâ

260 Men ğalať kıldum Hâkîm-i muťlaķı
Ķoyuban halk istedüm kodum Hâķı (60)

---

* 250 yaş: C pes / şarâb: C serâb
* 251 pâdişahuñ B pâdişahuñ
* 254 her kim anı: B anı her kim
* 255 zihî: C zihî

*Bizde tuğyān u haṭā vü hem günāh
Senden iḥsān u ‘atā iy pādiṣāh (60)*

*Haḫ buyurdu sirruñi ben bilürem
Tizcek ol sirruñi zāhir kıluram (61)*

*Cān içinden çünki ṣāh itdi hurūṣ
Raḫmet-i Haḫ kıldı deryā gibi cūṣ (62)*

Kul yañılmayınca irişmez meded
Biz yañılmışa meded kıl yā Şamed

265 *Pādiṣāh aḡlar-iken irişdi ḥ‘āb
Oldı ol ḥ‘āb içre aña fetḫ-i bāb (63)*

Sen de üyü қо beden eşğālını
Ġarḫ-ı cān ol қо cihān aḫvālını

Fetḫ-i bāb ola saña ol ḥ‘ābdan
Terk iderseñ nevm-i ġaflet ḥ‘āb-ı ten

*B 16a

Bu cihānı düş gibi gör iy cüvān
Tā saña da tuṣ ola genc-i revān

Nitekim şeh gördi uyqusında düş
Düşde bir pīr-i pūr-nūr oldu tuṣ

270 *Ṭıfl-ı rüh-ı ṣāha ol pīr oldu ṣīr
Pādiṣāha yirişür oldu beşīr*

Pīr mīre çok beşāret eyledi
Şeh yuḫusunda şetāret eyledi

---

* 268 gibi: -C
* 269 nitekim: C nite
* 270 yirişür: B C yirişir

Pîr şehden diledi şükrâneler
Vir ki hem derdüne dermân ideler

*Pîr dir bir pîr ire yarın saña
Beñzer ola şûreti anuñ baña (64)*

*C 17a

Derdüne ol pîrden dermân ola
Zulmetüñde ol çeşme-i hayvân ola

275 *Çün gele ol pîr ola hâzık hakîm
Andan ala şıhhati cümle saķım (65)*

*Hikmet içinde katı hâzık-durur
Bu hazâkat içre key sâdıķ-durur (65)*

Zehr şunarsa olur tiryâķ-ı hûş
Zî-hakîm ü kudret ü hikmet-fürüş

*Cümle rencûra kelecisi 'ilâc
Görse yüzün sağ olur hasta-mizâc (66)*

*Gündüz olup irdi çün kim va'degâh
Zâhîr oldı nâgeh ol luţf-ı İlâh (67)*

280 *Ķarañu dün içre toğdı âfîtab
Döndi tâbımdan anuñ nûra türâb (67)*

Ķadre irdi oldı dilekler revâ
Ķasta diller buldı derdine devâ

*Muntazır idi şeh açup manzara
Tâ ki düşündeki tuş olup ire (68)*

---

* 272 hem: -B

* 277 zî-hakîm ü: B zi-hakîm

* 281 derdine: C dürdine

* 282 düşündeki B düşündeki

Göz diküp yollara bakardı gözi
Göz yaşından kana dönmişti yüzi

İntizār-ıla özi ölmüş-idi
Yüzi solmuş gözleri tolmış-ıdı

285 *Gördi şeh bir şahş-ı pür-ma 'nī gelür
Ol düşünde gördügi ya 'nī gelür (69)*

*Fāzıl u pür-māye vü hem pür-hüner
Şanasın dürc-i dürer içre güher (69)*

*B 16b

*Şanasın kim kölge içinde güneş
Kılduğınca meşy döker yire reşş (69)*

*Gelür iraqdan şanasın kim hilāl
İçi pür-hāl olmuş u taşı hayāl (70)*

Cismi taqvādan erimişdi tamām
Cānı dāreyn içre bulmuşdı selām

290 Lāğar eyler cānını ten bisleyen
Semridür rûhını cismine kıyan

*C 17b

Nite ki ol pīr eylemiş cismın esīr
Şīrsüz cān tıflın itmiş şīre sīr

Her marīza anadan eşfağ gelür
Hakkuñ envārına müstağrak gelür

---

* 283 diküp: B dikip
* 285 pür: C bir
* 286 dürer: C düdür
* 289 cānı: C cān
* 290 bisleyen: C besleyen
* 291 nite ki ol: C nite kim ol / şīrsüz: B C şīrsiz / cān: C cānı
* 292 anadan: C andan

Yok gibi illâ hayâl-i ğark-ı nür
Kim görürse māl-e-māl eyler sürür

*Yok gibi olur hayâl olsa revân
Ol hayâl içinde lîkin biñ cihân (71)*

295 Hâk erenleri hayâlâta döner
Lîkin olurlar serâser pür-hüner

*Hem hayâldür şulh u cengi anlaruñ
Hem hayâlden fâhr u nengi anlaruñ (72)*

*Çün hayâlât oldı dâm-ı evliyâ
'Aks-i meh-rüy oldı bostân-ı Hudâ (73)*

Bâk hayâlâta haķîkat kıl taleb
'Aks-i meh-rüy oldı 'aks-i rüy-i Rab

Zâhirâ cümle cihân oldı hayâl
Lîki haķk oldı haķîkatda ol mişâl

300 *Ol hayâli kim düşünde gördi şeh
Gördi kim geldi yire yüz sürdi şeh (74)*

Şükr idüp eydür zihî mihmân-ı hõş
Hasta cânı görmeg-ile kıldı cüş

Gördi şeh ol gördügi mihmân gelür
Yüzi mihmân u özi dermân gelür

*Şeh görüp mihmânı karşı yörüdi
Ayağı yirine yüzler sürüdi (75)*

---

* 294 biñ: C büñ

* 296 şulh: C şalh / hayâlden: C hayâldür

* 301 cüş: B hõş

Karşu vardı izine vü sürdi yüz *B 17a
Secdeler kıldı öñinde biñ ü yüz

305 Vardı hâcibler yirinde tırdı şeh
İrdi ol mihmândan öñ yügürdi şeh

Yirde baş koyup du‘âlar eyledi
Her kılı yüz biñ dil oldı söyledi

İki deryâ şanasın karşıdılar *C 18a
Birbiriyle şöyle kim barışdılar (76)

Mîr-ile eyle kim oldı pîr bir
Şâhdan kimsene fark itmezdi pîr

Şâha eydür döstüm sen pîr idüñ
Ol haķîķî yâr-ıla sen bir idüñ

310 *Aşl-ı maķşūdum sen olmışduñ menüm*
Kaşd-ı cân sen ğayrı gözledi tenüm (77)

Cānumuñ kaşdı sen idün pîr-i pāk
Ten kenîzek sevdi cân oldı helāk

Çün haķîķat köprüsi oldı mecāz
Ol mecāzı açdı taķķîķat-ı rāz

Şeh kenîzek ‘ışķı-y-ıla buldı pîr
Oldı ol pîr-ile mîr-i dil-pezîr

---

* 304 vü sürdi: B sürüdi / öñinde: B öñünde
* 305 hâcibler yirinde tırdı şeh: C hâcılar yerinde durdı şeh şeh / yügürdi: C yügürdü
* 306 yirde: C yerde
* 307 karşıdılar: C karşıurlar / banşdılar: C barışurlar
* 309 şâha: C şâh
* 311 pāk C bāk
* 313 mîr-i: C mîr ü

Her işüñ içinde vardur niçe iş
Nitekim yaz içredür penhân kış

315 *Şeh dir ol pîre i nūr-ı Muştafâ
Pür-keremsin pür-vefâsın pür-şafâ (78)*

*Yoluña men nitekim oldı 'Ömer
Cân biline bağlayayın biñ kemer (78)*

Hıdmetüñde oynayayın cân u baş
Başuma nâliş kapuñda eyle taş

VE LEHU EYZEN

Cânân yolında oynamağa baş u cân nedür
İşâr-ı yâr itmege iki cihân nedür

'Ankâ ki lâ-mekân ola Kâf-ıla lânesi
Terkitse ol mekâna bu kevn ü mekân nedür

320 *Âb-ı hayât hâdrasına Hızır olan için
Kul olsa işiginde Sikender-zamân nedür*

*B 17b

Şol cân ki celvegâhı cenânınıñ ola kuds
Ol âsitânı koyup aramağ cinân nedür

Şeh kırbına edebdür eger sen şorar-ısañ
Aña müdâre-y-ile sebep tercemân nedür

---

* 314 işüñ: B işiñ
* 316 biline: C beline / kemer: C güher
* 319 kevn: C gün
* 320 hâdrasına: C hıdrasına / Si-kender-zamân: C İskender-i zamân
* 321 cân ki: -C / aramağ: C ırmağ
* 322 tercemân: C tercümân

Rabbe edebden oldu taḳarrüb ere saḳın
Ādāb-ı ḥānı öğren unut ḥānümān nedür

*C 18b

Raḥmānī ol Mu‘īnī o ‘Abdurraḥīm-ile
Şeyṭānī oldu diyen o pīr-i muḡān nedür

DER BEYĀN-I KERĀMET-İ EDEB VE VEHĀMET-İ BĪ-EDEBĪ

325 *Rabbi isterseñ edeb öğren edeb*
Bī-edebden dūrdur iḥsān-ı Rab (79)

Ol eṭibbā kim edeb terk itdiler
Kendü bilüleri-y-ile gitdiler

Daḡı ol şeh kim ḥaḳı ḳoyup ṭaleb
Ol ṭabībi eyledi unıtdı Rab

Bī-edeblik itdi şāh u hem ḥakīm
Bī-edeb cānından olmaz dūr bīm

Her maḳāma her sezā-vār bir edeb
Pūr-edeb ol bī-ḡazab bul luṭf-ı Rab

330 *Bī-edeb öz kendüye itmez ziyān*
Birisinden pūr-ziyāndur dü cihān (80)

Ḳurı yanında dutuşur yansa yaş
Aracı let yir ḳaçan ḳopsa şavaş

---

* 323 takarrüb: C taḳreb
* 324 Mu‘īnī o: C Mu‘īnī ol / o pīr-i: C ol pīr-i
* 325 başlık: C 325 Rabbi: C Rab
* 327 ḳoyup: B ḳoyup / unıtdı: C unıtdı
* 328 şāh u: C şāh ve
* 330 öz: C az / birisinden: C biri senden
* 331 ḳurı: C ḳur / aracı: C avacı

Devr-i Mūsāda edepsüz bir fođul
Redd idüp māyide itmedi kabül

Māyide gökden yire iner-idi
Aç toyunurdu susuz kanar-ıdı (81)

Satmağ almak yoğ-iken ni‘met revān
Yir yüzine yağar-ıdı bī-kerān

335 *Ḳavm-i Mūsā içre niçe ādemī*
Bī-edebliğ-ile vurdılar demi (82)

Didiler bize gerek sīr ü ‘ades
Nāle vurdılar şanasın kim ceres (82)

Yir-iken girde vü bildircınlar
Sarmışak istedi ol hōd-bīnler

Kendü elleriyle vurdılar teber
Kendü ayaklarına anlar bī-haber

*B 18a

Āsümāndan inmez oldu h‘ān u nān
Ḳaldı bil ü orağ u renc ü ziyān (83)

*C 19a

340 Bir ü ikisi edeb terk eyledi
Cümlesi qahr oldu biri söyledi

Bī-ṭaleb māyide virürken Huđā
Bī-edebler istedi renc ü cezā

-
- * 332 bir foğul: C bī-foğul / māyide: C ma‘ide
  - * 333 māyide: C mā‘ide
  - * 334 yüzine: B yüzüne
  - * 336 gerek: C meger / vurdılar: B C vurdular
  - * 337 yir-iken C pīr-iken
  - * 339 oldu h‘ān: C oldu ol hōn
  - * 340 bir ü: C biri
  - * 341 māyide: C mā‘ide

Birisi vü ikisi istedi kılan
Halkı bile kırdı anlara gelen

Bî-edeb olma vü edebsüzden ırak
Yöri kim tā görmeyesin kıahr-ı Hık

Bil ‘aṭāyı terk idendür bî-edeb
Daḥı hırşı berk idendür bî-edeb

345 N'oldılar gördüñ olar kim itdi red
Gör ne olur unıdan cüd-ı Aḥad

*Anlara ‘İsā şefā‘at eyledi
Hık virüp ni‘met ğanîmet toyladı (84)*

*‘Afv idüp virdi ṭabaḳlar pür-ni‘am
Her ne kim istediler didi na‘am (84)*

*Yine niçe bî-edeb küstāḥ var
Zillet-i hırş-ıla oldı zelle-dār (85)*

Hırş-ıla bulduḳların divşürdiler
Kimini yiyüp kimini dürdiler

350 Çok didi anlara ‘İsā nuşḥ u pend
Vehmden kendüñüz itmeñ müstemend

Eksük olmaz uşbu ni‘metler yaḳîñ
Size dāyim kıldı Rabbü’l-‘ālemîn

-
- * 342 halkı bile kırdı: C halkı biledi kırdı
* 343 yöri: C yürü
* 345 n’oldılar: B n’oldular
* 347 pür-ni‘am; C pür-na‘im
* 348 zelle-dār: C zelle-vār
* 349 divşürdiler: C dirşürdiler / yiyüp: B yiyip: C yeyip / dürdiler: B dürdüler
* 350 çok: C cün / nuşḥ: C naşḥ
* 351 uşbu: C işbu

Hûn-ı Hâkka her kim olsa bed-gümân
Kâalur ol tuğyân içinde her zamân

Hırşa uyan âdemî mahrûm olur
Hem hâsedden dâyimâ mağmûm olur

Rızık çün maqsûmdur itme hâsed
Rızkî senden öñ yaratmışdur Aḥad

355 Rızık-ıçun endîşe yiyüp çekme derd
Dökme teşvîş-ile cām-ı cāna gerd

Küfrdür Rezzâk öñinde yise ğam
Rızık-ıçun âdem olan her dem-be-dem

*B 18b; C 19b

Sen naşîb içün bir adım iy ḥabîb
Atsañ adar biñ senüñ içün naşîb

*Bir niçe nâdîde hırş-ıla gedâ
Oldı ni'met kapusın yaptı Ḥudâ (89)*

Zirâ anlar Hâkka inanmadılar
Yine viresin yarın şanmadılar

360 *Yire bārân saçmaz olur âsümân
Men ' kılsalar zekâtı bî-gümân (90)*

*Nitekim bir şarda olursa zinâ
Anda çok olur vebâ daḥı 'anâ (90)*

Bil zekât olmuş-durur âdâb-ı māl
Hem zinâ terk itmek âdâb-ı 'ayāl

---

* 353 mağmûm C mağbûn
* 354 rızık çün: C rızık-ıçun
* 355 yiyüp: C yeyüp / dökme: C degme

Sendedür pes derd ü şihhat raşş u қаһт
Cümle perhiz ü zinā inkār u cahd

*Sañā sendendür ne kim irişse ğam
Қорқусуз yörürsin andandur elem (91)*

365 *Ekremü'l-insānu etķādur yakīn*
Şöyle bil kim 'inde-rabbi'l-'ālemīn

Şol kişi kim bir nefes bī-bāk olur
Bil kim ol hattā ebed nā-pāk olur

*Dōst yolında şu kim bī-derd-durur
Rehzen-i merdāndur ol nā-merd-durur (92)*

*Oldı pür-envār edebden gör felek
Ma'rifet baħrına ğarķ oldı melek (94)*

*Ay toğrı gitmese olur husūf
Bī-edeblik itse gün bulur kūsūf (95)*

370 *Bī-edeblikden 'Azāzil n'itdi gör
Kendüden ĩmānı zāyil itdi gör (95)*

Olmış-iken şāh-ı sulţān-ı melek
Tolmış-ıdı anuñ telāmizi felek

Қutbu'l-aķţāb iken oldı bī-edeb
Aña tuğyān-ıla Rab itdi ğazab

---

* 363 pes: B bes / raşş u қаһт: B u raşş қаһт: C raşş қаһт 364 қорқусуз: B қорқусыз / andandur: C andan
* 364 қорқусуз: B қорқусыз / andandur: C andan
* 366 kim: -C / bī-bāk: C bī-pāk
* 367 merdāndur: C merdān
* 368 gör: C ger / ma'rifet: B C mağrifet
* 370 'Azāzil n'itdi: C n'itdi 'Azāzil

Bî-edebliğ-ile mel'ün oldu ol *C 20a
Nâ-ümið ü dün mağbûn oldu ol

'Ucb-ıla her kim ki kendüzin göre *B 19a
Redd idüp Hâk anı hâzretten süre

375 Kıl du'â sen şerr-i şeytândan emîn
İt diyü Hâkka diyelüm biz âmîn

VE LEHU EYZEN

Yâ Rabbi dîv-i dîvden it bizi sen emîn
Budur iki cihânda murâdum menüm hemîn

Ol mekr ü havfden dün ü gün turmayup ider
Hannâne gibi cümle-i hîn içre dil hanîn

Kim ola fikr itmeye ol mekr-i bikri çün
Kendü özine eyledi biñ mekri ol la'în

Yâ Rabbi biz za'ife meded eyle luğf kıl
Bu nefis ü dîvendür ünüm dün ü gün enîn

380 A'lâ-yı dâllîn ider uş bizi ol la'în
Ol iki düşmen oldu bize a'lâ-yı zâlimîn

Yâ Rabbi ol hâşinden id imânumuz emîn
Eyle 'inâyetüñle gamuñ bize hem-nişîn

---

* 375 kıl: C kıldı
* 376 Rabbi: C Rab / menüm: C benüm
* 377 turmayup: C durmayup
* 378 ol: B o / çün: C cün turmayup / özine: B özüne
* 379 enîn: C nîn
* 381 id: C it / 'inâyetüñle: B 'inâyetiñle

*Her su'âle yüzüñi görmek cevâb
Zulmet-i işkâle sözüñ âfîtab (102)*

İçüñe şöyle ki tolmış şevk-ı hâl
Hâll idersin her muhâli bî-mağâl

*Göñlüm içinde ne kim varsa zamîr
Tercümânsuz sen bilürsin bir bir (103)*

395 Dest-gîr-i cümle-i dermândegân
Sensin iy sırlar bilen bî-tercümân

*Müctebâsın merhabâ yâ Murtażâ
Gâyib olma kim kazâ tolar feżâ (104)*

*Sensüz olur bu feżâ gözüme zâk
Hasret ile yağar od-ı iştiyâk (104)*

Sensüz olmasun vücüdüm bir nefes
Gözüme firdevs olur sensüz kafes

İy ahâli-yi İlâhuñ hâşı pîr
İy ma'ârif bağrınıñ gavvâsı pîr

400 Pâdişeh hûn ağlar-iken dökdi hön
Pîrinüñ şükranesiyçün güne-gün

Çün kim ol hön-ı kerem oldı temâm
Şâh etegin dutup ol pîrünüñ müdâm

‘İzzet-ile da‘vet itdi halvete
Tâ ki bata şöhetinden şihhate

---

* 394 tercümânsuz: B C tercümânsız
* 395 dermândegân: C dermângân
* 397 sensüz olmasun: C sensiz olmasın / sensüz: B sensiz
* 400 pîrinüñ: B pîriniñ

Cān ya‘nī olsa albe āšinā
Ola mabūbı bu nefsi-i pūr-‘anā

unki ol rū-ıla hemdem ola alb
Diler ol albe omaya derd ü alb

405 Nefsi pes ol alb-ıla alvet gerek *C 21a
Pes akīme asta hem obet gerek

asta ālin āha er itdi temām
Göstere ister akīme iltizām

Pīr oldı mültezim tā alvete
Vara el ura devā-yı ıate

Görmı-idi pīr nie renc ü derd
Acı tatlu ayr u err ü germ ü serd

ıa-i rencūrı rencūrı bilür *B 20a
Nitekim cennet adın ūrı bilür (107)

410 Gözsüzüñ derdin yine a‘māya or
ıayı başına gelen yig our

Kendü başına gelendür bil akīm
a adam ne añlasun derd-i saīm

Nūr-ı a-ıla bilürdi ol velı
Zāhir ü bāına bulmıdı yolu

---

* 404 omaya: C amaya
* 405 pes ol: bes ol / Pes: B Bes
* 406 itdi: -C
* 408 tatlu ayr u err: B atlu vü ayr err
* 409 ıa-i rencūrı: C aa-i rencūru
* 410 yig: C yeg /
* 411 añlasun: B añlasın

Şeh diledi kim şakīmī göre pīr
Duta nabzın şora derdin bir bir

Pīr o rencūruñ elini eline
Alubanı baqdı hāl-i āline

415 Yüzine baqdı aradı sözini
Sözi içinde rumūz-ı sūzını

Aldı kim göre-y-idi kārūresin
Gördi yüreginde nāruñ küresin

Pīr sizdi kıızda var bir gizlü renc
Adı renc illā kim oldur kân-ı genc

Gördi kim bu derde bir dermān var
Līkin ol degül ki anlar şandılar

Ol eṭibbā-yı mecāzī pūr-ğalaṭ
Eylemiş bu derdi daḥı muḥtalaṭ

420 Pīr dir ki ol ḥakīmān-ı cesed
Bilmedin sırr-ı Aḥad ol pūr-ḥased

Kendü bilülerine idüp i'timād
Unudup gökler yapanı bī-'imād

Ten 'ilācın cān saqīmīne itdiler
N'itdiler gör n'itdiler gör n'itdiler

*C 21b

---

* 414 alubanı: B C alubanı
* 416 nāruñ: B nārīñ
* 417 sizdi: C sezdi
* 421 bilülerine: C bilürine
* 422 saqīmīne: C sa'īmīne

Müfti-i mācin mükārī-i faķīr
Mürşid-i nākış gibidür ol ھاķīr

Bu ھاḃâyildendür ol cāhil ṭabīb
Ḳaça bunlardan olan kişi lebīb

425 Ol ṭabīb eyler mu‘aṭṭal tīnuñı
Mürşid-i nākış muḥalḥal dīnuñı

Beyza isti‘dāduñ ol murğ altına
Ḳo ki beñzede baķıruñ altına

Bekleye tā kim çıķasın beyzadan
Perr ü bāl irüp ola kāmil beden

*B 20b

Andan uçura neçe ta‘līm idüp
Kendü evḳātın saña taķsīm idüp

Yavriya basan anaç ھاş olmasa
Ol yumurdaya bu ھاş ‘uşş olmasa

430 Yiyiden olup yumurda olur ھاṛāḃ
Cümle ṭabben aña itmez fetḫ-i bāḃ

Mürşid-i kāmil anaç ھاş gibidür
K’ol mürīdūñ beyzasın yavrı ھاılur

Mürşid-i nākış hevāyi mürğ-vār
Bāl ü persüz yavrisın eyler süvār

---

* 424 lebīb: C ṭabīb
* 425 mürşid-i nākış C hurşid-i nāḫış
* 429 yavriya: C yurvaya / ‘uşş: C ‘uns
* 432 mürğ-vār: C mürği zār / persüz: B persüz

Mürşid-i nâkış dâlâlet artırur
Tâlibe renc ü melâlet artırur

Yolu görmeyen ere uyan kişi
Yolda kalmakdur anuñ âhîr işi

435 Kūr olan kūr yitmeklik muhâl
Küre uyup gūra gitmeklik maḥâl

Sıtmalı kişiye ḥummâ bağladan
Aña kim 'âkîl dise oldur yalan

Mürşid-i kâmil taleb kııl ol mürîd
Tâ ki sende ide Ḥaḫ nûrın mezîd

Şöyle bil dünyâ vü 'ukbâda ol sâna
Ola dâ'î dâyimâ Ḥaḫdan yaña

Mürşid-i kâmile var niçe nişân
Söz uzar eyler-isem küllî beyân

*C 22a

440 Ba'zı aḥvâlin diyelüm tâ ki sen
Andan idesin ḫalan aḥvâli zann

Her ne kim eydürse şâdıḫ ola ol
Ḥavli fi'line muvâfiḫ ola ol

Her menâzilden 'ubūr itmiş ola
Toğrı Aḫmed yolına gitmiş ola

Bâḫmına tâlibüñ kılsa nazâr
Göre zâhir nitekim görür başâr

---

* 433 artırur: C artırur
* 435 yitmeklik: C yetmeklik
* 436 dise: C dirse
* 442 'ubür: 'ubūd / gitmiş: C getmiş

Ol tesellî eyleye her vâkı‘i
Tâlibüñ maḥşerde ola şâfi‘i

445 ‘İlm-i Hızrî aña keşf olmuş ola
Sırr-ı ‘ilm-i min-ledün tölmiş ola

*B 21a

Sözi Qur’âna hadîşe ola düz
Bulmuş ola Allah u Aḥmedden o yüz

Her neye kılsa nazâr sırrın bile
Ḥaḳkuñ ahlâkı tola evşâfi bile

Şu uşûlı añlayan bilür fūrū‘
Söz uzadı eyle maḳşûda şürū‘

Bu-durur maḳşûd cāhilden şaḳın
Zīnhār ehil şanup olma yaḳın

450 Aşşı eylerem şanur ider ziyān
Niteki eyledi eṭibbā ol zamān

Ol ḥakīmler derd-i dilden bî-ḥaber
Ten görür cānı ne bilsün bî-başar

Renc-i ‘âna ḥikmet-i Raḥmān gerek
Ol ḥakīm-i Ḥaḳḳ-ıçun Loḳmān gerek

Şandılar ki ol cāriye şayrı-durur
Bilmediler yārdan ayrı-durur

---

* 444 şâfi‘i: C şâtiyi
* 446 Qur’âna hadîşe: B Qur’âna vü hadîşe / Allah u Aḥmedden: C Allaha Aḥmedden
* 448 söz uzadı: B C söz suzaldı / şürū‘: C fūrū‘
* 449 ehil: C ehl
* 450 ider: C eyler
* 451 derd-i dilden: C derd ü dilden / bilsün: B C bilsin
* 453 ayrı-durur: C ayru-durur

Ayrılık derdi 'aceb zaḥmet-durur
Yine ol derde devā vaşlat-durur

455 Her ne ki ol cūhhāl itdi iftirā
Saña şığındum olardan yā Hıdā

Oldı pīre sırrı o rencūñ 'ayān
Līkin ol sulṭāndan kıldı nihān

*C 22b

Diledi kim ḥikmet-ile bildüre
Az az añlada ḥaber bir bir vire

Pādişeh gerçi devā-y-içün iver
Pīr idi līkin ḳatı şāḥib-vekār

Et-te'ennī çün *mine'r-Raḥmān* didi
Aḥmed *et-ta'cīl mine's-şeyṭān* didi

460 Ol kenīzek rencini çün bildi pīr
Yüzi dirdi sözsüz söz bir bir

Zaḥmeti şafrā vü sevdādan degül
Dir bu kızuñ 'illeti dā'dan degül (112)

Pīr gördi kim degülmiş kız saḳīm
Līki cānı eylemiş 'ışḳ-ıla im

'İşḳdur sulṭānū'l-emrāz iy ḥabīb
Yine o rencūra Ḥaḳ olur ṭabīb

*B 21b

-
- * 456 pīre: C mīre
  - * 457 bildüre: C buldura
  - * 458 pādişeh: C pādişāh
  - * 459 didi: C dedi
  - * 460 sözsüz söz: C sözi sözsüz
  - * 462 im: C eyim
  - * 463 ḥabīb: C tabīb

‘Işk rencinüñ hakîmi Hâk-durur
‘Āşıkâ Hâk anadan eşfağ-durur

465 Gördi kıızı pîr ‘ışk itmiş esîr
Pes ‘ayāndur çoğusından müşk ü sîr

‘Işk odıyla gelür içinden enîn
Pîr sizdi kıızı ‘ışk almış hemîn

Cānı içinden ider ‘ışk odı cūş
Cānı pür-‘ışk olmuş illā cismi boş

Cismi sağ olmuş olacak cānına
‘Işk odı yandurmuş ocağ cānına

Yüreginden nāliš-i ‘ışkdur gelen
Her kılından ‘ışkdur efgān kılan

470 ‘Işk derdi beñzemez hîç ‘illete
Olan ol ‘illetde batar devlete

‘Işk Hâk esrârı uşturlābıdur
Ma‘rifet enhārınüñ dölābıdur

‘Işkı kim şehvetden ide imtiyāz
Ol haķıķatdur ger olursa mecāz

‘Aklı ço bārī mecāzī ‘āşık ol
Ki ol ider saña haķıķī ‘ışka yol

*C 23a

---

* 464 anadan: C andan
* 465 pîr: C biri / Pes: B Bes / müşk: C misk
* 466 enîn: C ünin / sizdi: C sezdi
* 469 yüreginden: C yüreginde
* 470 ‘illetde: C ‘alletede
* 471 ma‘rifet: B mağrifet

‘Işk-ıla şehvet arasın kıl temîz
Tâ hakîkiyi mecâzuñ bula tîz

475 Şehveti adını her şehvet-peres
‘Işk qor ‘ışk-ıla vurmaz bir nefes

*‘Işkı dil kim şerh ide olur hacil
Ne dil eydür vasfını ne añlar dil (117)*

*Kimse ‘ışkuñ sırrını kılmaz ‘ayân
Ol yañadan ‘aql-ı küll virmez nişân (117)*

‘Işk bilür ‘ışk aḥvâlin hemân
‘Işk olur ‘ışk süzına beyân

*Gerçi dil rüşen ider müşkilleri
Lîki pür-müşkil ider ‘ışk dilleri (118)*

480 ‘Işk zübânı ten dili olmak hamuş
Tâ içinden cân lisânı ide cüş

Hiss-i zâhir dinmese süsen bigi
Hiss-i bâtın keşf olur gülşen gibi

*B 22a

‘Işka uyan fikr ü hiss ü ‘aqlı qor
Câna kıyar şanma cism ü şekli qor

Çün kalem yazuya âgâz eyledi
Çünkü ‘ışka geldi feryâd eyledi

---

* 474 mecâzuñ: B mecâziñ: C mecâzını
* 475 şehvet-peres: C şöhet-peres / vurmaz: C varmaz
* 477 kılmaz: C çalmaz
* 479 müşkilleri: C müşkülleri
* 480 zebânı: B zübânı
* 481 gülşen gibi: C gülşenleri

‘Işk şevkı-y-ıla oldı iki şak
Yüzi kararđı başı oldı aşak

485 Şu sebebden yüzi kararđı anuñ
Kölgesi ‘ışk üstine irdi anuñ

‘Aql ‘ışk öñinde şan kim ħarr-ı ker
Tütiden ħar nicesi tuysun ħaber

Ķâf-ı vaĥdetde uçar ‘anķā-yı ‘ışk
Burc-ı ħazretde ider seyrān ‘ışk

Şāh meydānında yörür at-ı ‘ışk
‘Işk eri bilür yine lezzāt-ı ‘ışk

At-ı ‘ışk öñinde ‘aql a‘rac ħimār
Bir adım atmaz balçıĝa çoñar

490 ‘Işk şerĥin girü ‘āşıkdan şoruñ
Şormadın ‘uşşāķa şādıkdan şoruñ

*C 23b

Şıdķ olupdur çünki ‘ışķa tercümān
‘Işkdan yine o virür ħōş nişān

Çün güneş yine güneşden görünür
Zav’-i ħōş ol nūr-ı reşden görünür

Yüzüñi döndürme çün bulduñ delīl
‘Işk şemsinden eger olsa ħalīl

---

* 484 şak: C ħat
* 486 öñinde: B öñünde / ħarr-ı ker: C ħarniger / ħar: C ħū / tuysun: B C tuysın
* 488 eri: -C
* 489 öñinde: B C öñünde
* 491 o virür: C odıdur
* 492 görünür: B görünür
* 493 döndürme: C dönderme

- Ya'ni bilseñ pîri Aḥmedden ḥaber
Virür olsa anı dutğıl mu'teber
- 495 Ol ḥaber eyler senüñ cānuñ başîr
Bütün eyler göñlüni nefsuñi sır
- Nitekim zerre delîl-i âfitâb
Zerreyi gören görür gün bî-ḥicâb
- Sāye virür şems-i kevnîden nişân
Şems-i Aḥmedden nişân envâr-ı cân
- Şems-i Aḥmed oldı sulṭân-ı şümüs
Nefs-i Aḥmed geldi bürhân-ı nüfûs
- Şol güneşüñ kim delîli sāyedür
Bilüñ ol güneş ki kem sermāyedür
- 500 Şems odur kim zerresinden ser-te-ser
Bulmadın ḳurbet dü şaḳḳ oldı ḳamer
- Şems-i bâḳîdür Muḥammed tâ ebed
Ne ṭolunmaḳ bilür ol güneş ne ḥadd
- Ol ṭolunmaḳ bilmez andan rûz u şeb
Nûra ḡarḳ olur zihî ḥorşîd-i Rab
- Zâhîrâ birdür güneş ger iy aḥı
Olur eyleseñ taşavvur bir daḥı
- Şems-i dîn bî-mişl ü bî-hemtâ-durur
Aña hemtâ var diyen a'mâ-durur

*B 22b

---

* 496 nitekim: C nite
* 497 şems-i kevnîden: C şems kevnîden
* 500 odur kim: : C oldur / ḳurbet: C ḳurtub

505 Aḥmed oldı ŧems-i bī-eŧbāh-ı ferd
Rengi bī-rengīdür olmaz sūrḥ ü zerd

ŧems-i fānī zih̄n ü ḥāricde keŧir
ŧems-i Tebrīzī olupdur bī-naẓir

Zih̄n içinde zātınuñ süknāsı yok
Kevnde emŧālī vü hemtāsı yok

*C 24a

Çünkü ŧemsüddīn eyledi ṭulū‘
Yaḳmadı ŧems-i felek ansuz ŧümū‘

Zerresi biñ ŧemse bağıŧlar ŧu‘ā‘
ŧems-i çārum andan eyler iṭṭilā‘

510 Zerresinden belki gün mestür olur
Gice andan ŧems-veŧ pür-nür olur

İsm-i ma‘ŧūḳ irse ‘āŧıḳ sem‘ine
‘Āŧıḳa vācib-durur ki andan dine

Güci yitdükce diye evŧāfını
Görebildükçe diye elṭāfını

Diline getüre her dem nāmını
Aña iḥsānını diye in‘āmını

Gūŧ-ı hūŧ aç niçe remzi yine uŧ
Diyelüm tā ŧayd idince ŧiri müŧ

515 Rūḥ etek бүkdi feraḥdan seyr ider
ŧanki Ya‘ḳūb iŧidüp Yūsuf gider

---

* 505 sūrḥ ü zerd: C sūrḥ-ı: zerd

* 507 süknāsı : C ŧüknāsı: ŧüknāsı

* 508 ŧemsüddīn: B ŧemseddīn / ansuz: B ansız

Şems adın işidüp kıldı hürüş
Tende cân u cānda sır cām içdi hōş

Cān gülistānına tōldı gulgule
Şîşeler kulkul buyurdı bülbüle

*B 23a

Hün-ı dil rāh oldı ervāh oldı cām
Puhte vü hām içdi cümle hāş u 'ām

Sāz oldı gözden ü gözden kadeh
Tōldı cân milkine her yüzden ferah

520 'İşk eliyle şavk çaldı çeng ü def
Naş-ıla eydürdi kavlı-i lâ-tuhaf

Diledüm kim şerh-i şemsi haşr idem
Gizleyem remz-ile sözi kaşr idem

Eyleyüp ba'zı ehibbā iltimās
Şemsi şerh it diyü kıldı biñ sipās

Dirler ol sinüñle şoḥbet ḥaḳḳıçun
Şoḥbetüñle olan ülfet ḥaḳḳıçun

Turma di elḫāf-ı Şemsüddīni sen
Ġarḳ-ı şevk olsun sözüñi işiden

525 İçüben cānān elinden tā şabūḥ
Mest ola dīḫāra karşı 'aql u rūḥ

---

* 516 hōş : C cūş

* 517 gülistānına: B gülistānına / tōldı: C doldı / şîşeler: C şîseler

* 521 kim: C ki

* 522 eyleyüp: B eyleyip

* 524 elḫāf-ı Şemsüddīni: B elḫāf-ı Şemseddīni: C elḫāf u Şemsüddīnī / sözüñi: C yüzüñi

* 525 içüben: B C içiben / tā: C yā

Şeş cihet ʔolsun tecellī şādımān
Ola ferş ü ‘arş u kürsi vü āsümān

Ben aña direm ki epsem yā aḥī
Men ḥo maḥvem lezm kıлма sen daḥı

Didüm eyleme tekellüf fāniyem
Çün fenā oldum ne gördüm ne diyem

Қıldı fānī ‘ışķ-ı Şemsüddīn meni
Men tesellī niçe eyleyem seni

530 Şemsedīn zerre bilen ke’lle’l-lisān
Olur andan umma sen şerḥ u beyān

Şemsi şerḥ itmekde ‘ācizdür kalem
Men ki bir az‘af kılam ṭañ mı kalam

Ol cihān-ı āḥiret ḥorşīdidür
Andan ol ḥorşīde Ḥaķ mürşīddür

Ol zamān kim ṭayy ola şems ü semā
Olur ol şems ehl-i ḥaşre reh-nümā

Medḥ-i ḥalk aña muvāfiķ olmaya
Gayr-i ḥaķ ol şemse lāyık olmaya

535 Men ki sermestem ezelden tā ebed
‘Aķl u rūḥum ʔoludur rāḥ-ı Aḥad

*B 23b

---

* 526 ʔolsun: B ʔolsın / şādımān: C şādümān / vü āsümān: C āsmān
* 527 lezmi: -C
* 528 didüm: B didim: C didi / gördüm ne: B gördüm ü ne
* 529 Şemsüddīn: B Şemseddīn
* 530 ke’lle’l-lisān: C kü’lle’l-lisān
* 532 mürşīddür: C mürşīdidür
* 535 ki: -C / rūḥum: C rūḥam / rāḥ-ı: C rāc-ı

‘Işk-ıla serhōş u bî-hōd olmuşam
Zerre-i ol- şems-i Maḥmūd olmuşam

Anı ben niçe idem şerḥ ü beyân
Küllî insân ki anda olur ke’lle’l-lisân

Şuñâ beñzer kim anı şerḥ ide ḥis
Kimiyyâyı ḥâliş altun ide mis

Kimse o yâra yâra yarar yâr yok
Pes çün andan kâşif-i esrâr yok

540   Ḳo bu hicrân şerḥini uşbu zamân
            Bir daḥı yirde idevüz ḥōş beyân

Şol zamân kim göñl şems-i cân öñer
Fîl gibidür ki Hindüstân öñer

*C 25a

Teşne düşünde olur girdâba tuş
Aç kuş düşde olur gendüm-fürüş

Şems toğmış gitmişüz nâ-gâh aña
Bî-münâsib söz şanup ḳalmañ taña

Hîç nebîned çîz merd-i gürsine
Gayr-ı ân dükkân-ı nân ender sine

545   Yine dirler baña luḫ it vir ḥaber
            O1 güneşden ki anda maḥv olur ‘iber

---

* 536 u: -C
* 537 ben: C men / ü: - C / ke’lle’l-li-sân: C kü’lli’l-lisân
* 540 uşbu: C işbu / yirde idevüz: C yerde iderüz
* 541 zamân: -C / öñer: C añar / Fîl gibidür ki: C Fîl gibi dergeh-i
* 542 düşde: C daşde 543 gitmişüz: B C gitmişiz

Dir ki va'de itme bize iy ehl-i temîz
Söyle vaqtüñ vaqtidür şimşîr-i tîz

Ma'rifet hõniyla bizi eyle sîr
Sırr-ı şemsi şerh kıl geldük esîr

Söyle şimdi şõfî ibni'l-vaqt ol
Dâfi'-i renc ü belâ vü maqt ol

Her kim isterse vişâl-i yârını
Bugün eydür yarına qor yarını

550 Yarın añsa 'ayb olur şõfî eger
Şõfî oldur yarını bugün ider

Bu günü qoduñ yarın dirsın haber
Merd-i şõfî olmaduñ pes sen meger

Nâs ol olma nâsî bize nesyedenden
Söyleme yoḥsa qalur bî-cân beden

Men direm kim sırr olur mestür-ı hõş
Ḥüb olur maḥbûb olsa câme-puş

*B 24a

Baḥa n'idersin diyüp qıl sırrı fâş
Cümle oldur ferş ü 'arş u tağ u taş

555 Her hikâyet kim var anuñ sözidür
Lîki gayriyyet o sözüñ yüzidür

---

* 546 söyle: C şöyle
* 549 eydür: C ider
* 550 'ayb: C ḡayb
* 552 bize: -C bî-cân beden: C bî-cân u beden
* 553 kim: C ki
* 554 'arş u tağ: B 'arş tağ

Sırr-ı dilber ol zamañ maḥbûb ola
Ki ola yüzi ğayr özi maḥlûb ola

Gerçi birdür 'ayn u ğayr u şerr ü ḥayr
Lîki remz-ile ço ism-i 'ayn-ı ğayr

Çün şarîḥ olmaz kinâyetden belîğ
Şemsi añlatur eger zıkr olsa mîğ

*C 25b

Dir ki def' itme 'ayân eyle beyân
Kim virür imdi nişân-ı bî-nişân

560 Men direm ilḥâḥ itme tâ ḳarîñ
Dir ki fâş eyle saña yüz âferîñ

Men direm bu zevḳîdür mer'î degül
İşidem şanup becid dirsın digül

Sen başîret birle bir eyle başar
Göresin ki oldur ne kim var ser-te-ser

Güne reh ger şems itse ittilâ'
Sözden añlamaz pulaç zevḳ-i cimâ'

Dir ki luṭf it sırrı mestür eyleme
Gel bu vîrân cānı mağmür eyleme

565 Sır 'arûsı çünki bula maḥremın
Aç yüzün ol maḥremi ḳıl hemdemın

Çekse maḥbûbın kenâra ger ḥabîb
Göñlegi olur raḳîb u hem ḥacîb

* 557 'ayn-ı ğayr: C 'ayn-ı ğayr

* 558 mîğ: C belîğ

* 561 şanup: B C şanup / dirsın: C dersin

* 565 yüzün: B yüzün

* 566 ḥacîb: C macîb

‘Āşık-ı rūḥa ḥicāb olur beden
Nitekim ten ‘āşıkına pīrehen

Aç gözüñ kim nürdur aña ḥicāb
Nitekim zav’dur ḥicāb-ı āfitāb

‘Ayna her şeydür ‘ayān insān degül
Ol ki bī-insāndur ol insān degül

570 Ephem ol cānānı ‘üryān isteme
Fāriğ ol kendüñi bī-cān isteme

Perde gidüp ger ‘ayān ‘üryān ola
‘Āşık u ma‘şūk hem yiksān ola

*B 24b

Senden idemeyesin sen anı fark
Olasın bir baḥr-ı bī-pāyāna ğark

Geçse kim ‘ışka uyup endāzeden
Cān felek gözler helāk olur beden

Arzu istersin velī gözle aran
Su ḥayāt-iken çok olsa eyler ziyān

575 Kūh-ı Ḳaf urmağ dilersin kāha sen
Cāhuñuñ māhın şalarsın çāha sen

*C 26a

Gör temūzı şemsi āfākı yağar
Anı kim ol güneşi Bākī yağar

Ol güneş olsa yağın cümle cihān
Odlara yanar zemīn ü āsümān

---

* 574 aran: B uran

* 575 cāhuñuñ: B cāhıñıñ: C cāhilüñ

Şems-i bâķī nāgeh eylese zuhūr
'Arşı köyündürür anda nār-ı nūr

Epsem ol fitne vü āşüb isteme
Kendüzüñe derd-i Eyyüb isteme

580 Kendü kanuñ kana kana içmegil
Daħı yirde sırr-ı şemsi açmagil

Şems sırrına nihāyet yok-durur
Zerresine hadd u ğāyet yok-durur

Şems añılup uzadı uşbu kelām
At-ı 'akla 'ışķ-ı şems atdı ligām

Çok añar gönlindekiyi her kişi
Sevdügidür kişinüñ zıkr ü işi

VE MİN ZĀLİKE KEZĀLİK

Ne güneşsin ki zerreñdür şu'ā'ı
Bu ayuñ günüñ andan ittilā'ı

585 Vururlar on sekiz biñ 'ālem andan
Güneşde zerre gibi hōş semā'ı

Zihī güneş ki olmaz munṭavī hiç
Cihāndan dün ü gün kılmaz vidā'ı

Zihī şems-i nefisī bu nüfusuñ
Kim añadur şümü'uñ ittibā'ı

---

* 579 derd-i Eyyüb: C derd ü Eyyüb / açmagil: B açmağil
* 582 uşbu: C işbu /atdı: C itdi
* 583 gönlindekiyi: B gönlündekiyi / zıkr ü işi: C zikri işi
* 584 ayuñ günüñ: B ayuñ u günüñ
* 586 munṭavī: C munṭuvī

Semā‘ı zerresinüñ ol güneşdür *B 25a
Şu kim buldı maķām-ı istimā‘ı

Hiĉāb olmaz aña lāġı kilābuñ
Ögine virmez it üni şudā‘ı

590 Mu‘inī zerreyem diyü yime ġam
Ki şems oldı kamu zerrāta dā‘ı

Söze yine kiledin āġāz kıı *C 26b
Tur hikāyet hatmine bünyāđ kıı (148)

DER BEYĀN-I HALVET TALEBİDEN-İ PİR EZ-ŞĀH BE-ĤASTE

Pir şehden halvet eyledi taleb
Dir ki kimse kıoma ger olsa ümm ü eb (150)

Yöremüzde kıalma belki sen dağı
Kıoma kıavm u ağı iy şāh-ı sağı (150)

Ķalmasun dihlizde halvet-nişest
Olmasun taşrada nāgeh pāy-pest

595 Tā ki şoram men bu rencūra haber
Luţf u kıahr u nef‘ u zarr u hayr u şer

Mīr cümle dutdı pīrūñ pendini
Baġladı biline hığmet bendini

Hāne hālī kıaldı hiĉ deyyār yok
Ķayr-ı bī-mār u tabīb āġyār yok (152)

* 589 ögine: B C öġüne

* 590 yime: C yeme / zerrāta: C zerreye

* 594 kıalmasun: B kıalmasın / olmasun: B olmasın / pāy-pest: C bāy-best

* 595 bu: -C

* 596 cümle dutdı: C dutdı cümle

Sen de gönülün hastasın şorsañ kaçan
Cehd id ol dilden geçen olsun kaçan

Eyle hālî bāṭınuñ ağıyardan
Gelmesün efkār hîç deyyardan

600 Bu eḳārib bil 'aḳāribdür saña
Ḥasta dildür her ki ṭālibdür aña

Şıḥ eline sunı-vir dil bilegin
Tā ki derdin bula vire dilegin

Ola kim ğaşşāl elindedür selīm
Sen de teslīm eyle ol 'inde'l-ḥakīm

Pīr tā kim bir bir ide taleb
Derd-i ḥālūñ kıl iṭā'at rüz u şeb

Nitekim ol pīr bu kızdān şorar
Derdine dārū ile merhem şarar

605 *Arḳın arḳın sordı şehrin kıza pīr* *B 25b
Derdüñi di kim tıyam ben yā setīr (153)

Her yirüñ olur hevāsı muḥtelif
Derdi vü daḥı devāsı muḥtelif

Ol şehirde yār u kavm u hem kadaḥ *C 27a
Saña kimdür di ki bulasın feraḥ (154)

-
- * 598 olsun: B olsun
  - * 599 gelmesün: B C gelmesin / efkār hîç: C hîç efkār u
  - * 600 aña: C saña
  - * 601 şıḥ: C şeyḥ
  - * 602 ola kim: C ol kim
  - * 603 ḥālūñ: B ḥālīñ
  - * 606 daḥı devāsı: B devāsı daḥı

*Elini nabzına kor u pîr sorar
Dili-y-ile dil-ile derdin arar (155)*

*Pîr dir n'itdi saña cevri-felek
Sen baña di iy beşer yüzlü melek (155)*

610   Derdüni sen de ara bileñce ben
          Aramazsañ derdüñ arturur miñen

*Her kimüñ batsa ayağına diken
Oldur ayağın dizi üzre diken (156)*

Luğf-ıla alur ayağın eline
Tā kim ol diken eline iline

Ter ider elin ayağına sürer
Cehd ider bulmağa ol .hārı arar

*İgne ucıyla anı eyler taleb
Bulmasa terler vurur barmağa leb (157)*

615   Ayağa batan diken şöyle çıkar
          Dilde olsa di ki ol neyle çıkar (158)

Hār-ı dil dildeki hātırdur ki ol
Hağdan özge nesneye eyleye yol

Her kişi kanda çıkarur hār-ı dil
Olmadın ol bülbül-i gülzār-ı dil

Nefy ü işbāta dürüşgil muttaşıl
Nefy ü işbāt-ıla çıkar hār-ı dil

---

* 612 alur: B alır C olur

* 616 hātırdur: B haturdur

Lâ-y-ıla nefy eyle dilden gülşeni
Eyle illâ-y-ıla rûşen gülşeni

620 Her kişi ger çıkaraydı hâr-ı cân
Er olaydı dâhilân u hâricân

Hâr-ı hâtır çekemez her âdemî
Gülşen-i dilden meger illâ kemi

Çanda çeksün hâr-ı dil her har-şifat
Hâtırı bilmez haţar bî-ma'rifet

*Çuyruğı altına hâruñ ger kónsa .hâr
Çuyruğın kısar hemân kalğır himâr (160)*

*Çıkaram şanur kışar har hâr batar
Merheminden zaħm olur daħı beter (160)*

*B 26a; C 27b

625 *Hâr zaħmı-y-ıla şurmayup o har
Çuyruğın kısar ayahların kaħar (161)*

Aşşı eylerem şanur eyler ziyân
Câhilüñ hayrı olur şer bî-gümân

*Hârı debretdüke hâr muħkem olur
Zaħm ider şanur ki har merhem olur (162)*

Hâyır u şerrin bilmege 'âkıl gerek
Hiss ü 'aql u fehm ü hem kâmil gerek

Bu mişâldür kim ol câhil ħakîm
Har gibi dermânı olur derd ü bîm

---

* 622 çeksün: B C çeksin

* 623 har: C har / çuyruğın: B çuyruğun

* 625 şurmayup: B şurmayıp / çuyruğın: B çuyruğun

* 628 fehm ü hem: B fehm hem

630 Niçe kim ma‘cūn düzer dārū virür
Renci arturur hemān kayġu virür

Buncılayın şol kişi ki irşād ider
Çurı adıyla ili dilşād ider

Çardaş oçuşur hemān şeytān-ıla
Dīn ilin vīrān ider tuġyān-ıla

Zāhirā gören şanur kim yol varur
Bāṭının görseñ ki ne yollar urur

Yā İlāhī bize vir şıdk u şafā
Mürşid it bize tarīk-i Muştafā

635 Muştafā ümmetlerinüñ hāşını
Bize göster baḥr-ı dil ġavvāsını

Nitekim ol pīr bize virdi delīl
Tā zelīl olmayavuz biz fi’s-sebīl

Pīr key üstād u key fettāş-ıdı
Şan‘atında çābük ü çallāş-ıdı

Böyledür hāl-i mürīd ü pīr hem
Evvelā fettāşlıkdur pīre ehem

Şu beyānda nice-y-ise pīr ü kız
Tālib-i mürşid de eyle iy ‘azīz

640 Pīr kızuñ rīşine vü nīşine
Şāġıl oldu rīşinüñ teşvīşine

---

* 631 buncılayın: C buncılayın

* 633 zāhirā: C zāhirin / kim: C ki / varur: C vurur / urur: C arar

* 638 fettāşlıkdur: C fettāşulıkdur

- El vurur gövdesine hezz-i hezîn *C 28a
Böyle gerekdür çü hâzık hâricîn
- Ya'ni mürşid istese ide cezb-i dil *B 26b
Hilm ü luḫfiyla ḳomaya ğışş u ğıl
- Her ne kim söylerse leyyîn söyleye
Zâhir u bâḫında sâkin söyleye
- Nitekim yüz luḫf-ıla söyledi pîr
Hikmet-ile tecrîbe eyledi pîr
- 645 Remz-ile ol kızuñ aḫvâlin şorar
Hâl dili-y-ile anuñ ḫâlin arar
- Ehl-i nefse ger diseñ sözi ḳatı
Nefsinuñ daḫı çoḳ olur ḳasveti
- Didi Ḥaḳ Mûsîye it Fir'avna pend
Ḳavl-i leyyînden at ol pendi eyle bend
- Ol kızuñ rencini siz şanmañ ki pîr
Bilmeyüp böyle arardı bir bir
- Ḳaşdı ol pür-nefse bildürmeg-idi
Dîvi maḫlûc-ıla öldürmeg-idi
- 650 Şeyḫi daḫı şanma senden bî-ḫaber
Bil ki yoḳdur pîre sırr-ı müsteter

---

* 641 vurur: C urur
* 642 cezb-i : C cezb ü
* 645 arar: C sorar
* 647 Ḥaḳ: -C
* 648 bilmeyüp: B bilmeyip
* 650 şeyḫi: B şıḫı

Pîr anuñ-çün kem kem ister ü şorar
Ol kıatı göñüle kız yağın sürer

Pes bu yumşaq söz-ile kız oldu nerm
Pîrũñ oldu âteş-i hilmiyle germ

Qız pîre fâş-ı esrârın didi
Göñli içinde kamu varın didi

Şehrin ü şehrinde yirin hõcasın
Hâlinũñ keyfiyyetin ü nicesin

655 Pîr kızuñ sözlerine vurdı sem‘
Ol sözüñ süzında göñlin kıldı cem‘

Dutdı nabzın kim nice ditrer şamar
Kim ne sözden ditremek artar şamar

Tâ ne sözden yüregi oynar atar
Kimũñ adından olur atmak biter

Qankı sözlerden şamar tebdîl olur
Debserür leb yüz solar yürek solur

*C 28b

Ol saqîme bu kelecidür ‘ilâc
Ol qarañulığa bundandır sirâc

660 *Kendü şehrin ü maqâmın u yirin*
Hâş u ‘âmin şordı cümle birbirin (165)

*B 27a

Şordı aña bir dahı şehr-i ğarîb
Söyledi ol yüzi gül sözi ‘andelîb

---

* 654 yirin hõcasın: B yirin ü hõcasın

* 655 göñlin: C göñli

* 658 debserür: C debsürür / leb yüz: B leb ü yüz / şolar yürek: B şolar u yürek / şolur: C şoñar

* 661 yüzi gül: B gül yüz

Ol diyârı şerh idüp kıldı güzër
Ni tamar ditredi ne ruh oldu zer

Pîr dir ki niçü terk itdün vaţan
Baña di olsun muhaqqak şekk ü zann

Şordı tekrâr ol kıza pîr ilini
Şehriyârını vü hem hem-dilini

665 *Kışsa kıldı hâne hâne şehr şehr
 Kimde gördi luğ kimden buldı hayr (172)*

Cümle yirden söyledi kız ber-çarâr
Ne ihtiyârı gitdi vü ne artdı zâr

*Çün Semerķand ańdı pîr itdi haber
 Sâkin-iken ditremek taldı tamar (173)*

*Atdı tamarlar yañaqlar oldu zerd
 Vardı bir zerger Semerķand içre ferd (174)*

Zerger adın işidüp kız inledi
Cân kulağıyla pîr anı diñledi

670 *Kızuñ iç ü taşu taldı zâr u âh
 Kûh-ı Kâf ol âh öninde berg-i kâh*

Şeyhden işit kışsa-i Rabbi'l-mübîn
Sen de ditresün dilünde 'ırķ-ı dîn

---

* 662 Ni: C bi / oldu: C olur
* 663 dir ki niçü: B dirdi niçü: C dir ki niçün
* 666 yirden: C yerden
* 668 vardı: C var-ıdı
* 671 ditresün: B C ditresin / 'ırķ-ı: C ğırķ u

Fıtrat-ı asluñdan eylesün habar
Ger er-iseñ sen de ol sözden şarar

*Çız nişānların görüben ol hakīm
Sizdi anı kim neden olmuş saķīm (175)*

*Pīr şordı zergerüñ di kendini
Tā kesem senden bu derdüñ bendini(176)*

675 *Çız dir kendi iy pīr-i āşinā* *C 29a
Ġatifer kūyında köpri başına (176)

Şeyh hakīm ü hasta ol nefs-i mürīd
Çünki şehvet-ile beste ol kadīd

Çız mürīdüñ nefsi bil mürşīd pīr
Bu derünüñ şan‘at-ı Cemşīdi pīr

Pīr-i Haķ bu pīr-veş her t̄alibi *B 27b
Şorar ide rūha lāyık k̄alībı

Evvelā t̄alib ki görür vākı‘āt
T̄alibe k‘andan-durur evvel necāt

680 Cān marīzına ‘alāmāt ol-durur
Hāl yolında hayālāt ol-durur

Ol marazdan kim şora pīre mürīd
Pīr alup derdin ide şihhat mezīd

---

* 672 eylesün: B eylesin / sarar: C morar

* 673 sizdi: C sezdi

* 674 kendini: C kendini

* 676 nefs-i: C nefis ü

* 680‘alāmāt: C ‘alāmet / yolında: B yolunda

Nitekim tebdîl-i tab' eyler hakîm
Varuban teslîm idincek ol saķîm

Tab'-ı nefsi şeyhde tebdîl ider
Nefsün evvel fi'lini ta'tîl ider

İçürür aña şarâb-ı ma'rifet
Eyler anı dîv-iken âdem-şifat

685 Hұлқına ahlâķ-ı Haķ telkîh ider
Cümle işkâli aña tavzîh ider

Söz uzaķdur dâsitâna kıl şürü'
Aşlı di 'âķil tıyar andan fûrû'

*Pîr eydür rencüñi bilmişem uş
Kılsun eşhârum 'ilâcuñda hurûş (177)*

*Fâriğ otur ki saña gör üşte men
Cânuña dermân ideyin nice ten (178)*

*Nitekim kıru ota neysân ider
Ol kim ölmüş pîr cümle cân ider (178)*

690 *Pîr dir ki men senüñçün ğam yirem
Ğuşsa çekme men senüñ kayduñ görem (179)*

*Men saña anadan atañdan eşfaķam
Men hakîmem çekme kayġu-yı saķam (179)*

---

* 682 varuban: B C varıban
* 683 şeyhde: B şıhda
* 684 anı: -C
* 685 işkâli: C eşkâli
* 687 kılsun: B C kılsın / 'ilâcuñda: B 'ilacıñda
* 688 men: C ben / cânuña / B cânıña

Maḥrem oldu ol ‘azīz ile bu kız
Cān u dilden otururlar diz-be-diz

*C 29b

Ya‘ni o ṭālib ehl-i teslīm ü fenā
Rūḥ-ı şeyḥe eyle olur āşinā

Nite ki ol pīr itdi şefkatdan kerem
Duta pīrūñ daḥı sini muḥterem

695 Hāyri’l-ābādur mu‘allim ādeme
Şöyledür taḥkīk bil hīç ay dime

Şefkatıyla her mürīdine nazar
Pīr ider nef` arturur ekser zarar

*B 28a

İ‘tirāz eyleme teslīm eyle ḥōş
‘Ömrüñi emrine taḥsīm eyle ḥōş

İ‘tirāzı oldu ṭullāba ḥicāb
İ‘tirāz ehline olmaz fetḥ-i bāb

İ‘tirāz eyledi Mūsāyı ırak
Ḥızrdan Ḥızr oḡudi hāzā fıraḡ

700 *Didi ol pīr aña sırruñı saḡın*
Sırrı saḡlayan olur şāha yaḡm (180)

Sırrı her kimse ki kılsa söyle fāş
Andan eksük olmaya ḡorḡu-yı baş (181)

---

* 693 o: C ol / şeyḥe: B şıḥa
* 694 nite ki: C nitekim
* 697 taḥsīm eyle ḥōş : C taḥsīm ḥōş
* 698 olmaz: C olan
* 700 ol: C evvel / sırruñı: B sırrıñı
* 701 eksük: B eksek

Şeyh sırrına gerek maḥrem mürīd
Rūḥ-ı pīre tā ola hem-dem mürīd

Sırrı ḥıfz iden bulur tizcek murād
Fahfazū esrārüküm 'inde'l- 'ibād

Didi peygāber ki sırrı gizleñüz
Tā ki bir maḥrem bulasız gözleñüz

705 Ehlini bulıncağ olur size farz
Tā ki idesiz anı ehline 'arz

Ġayr-ı pīre sırr açan ḥāyin-durur
Ḥāyin ol ḥāviyede sākin-durur

Daḥı esrārını kitmān eylemek
Şıḥdan oldur dīni vīrān eylemek

Şeyhe gerçi yoḡ-durur mektüm şey
Gizlemek līkin ziyāndur yā bu ney

Şu sebebden ma'ni'i teslīm olur
Şeyhe ol hem tārik-i ta'zīm olur

*C 30a

710 *Dāne kim öz özini penhān kıılır*
Ākıbet sersebz olur būstān kıılır (183)

Nuḡre kān içinde bulur perveriş
Sen de sır şaḡlamağa şöyle dūriş (184)

-
- * 702 şeyh: B şıh
  - * 704 gizleñüz: B gizleñiz / gözleñüz: B gözleñiz
  - * 707 kitmān: C ketmān / Şıḥdan: C şeyḥden
  - * 708 şeyhe: B C şıḥa
  - * 709 şeyhe: B şıḥa
  - * 710 olur: -C
  - * 711 şaḡlamağa: C şaḡlamağa

Açma sır cevherlerin nā-maḥreme
Sır demek nā-maḥreme zī-mazleme

VA'DE-KERDEN-İ ḤAKİM BE-ḤASTE

*Va'de-i pīr eyledi rencūri ṣaġ
Zulmeti rencine yandurdu çirāġ (185)*

*B 28b

Ehl-i ḥaḳḳuñ va'desi gelmiş-durur
İdeyin dise hemān olmuş-durur

715 Ol vefīyye'l-'ahdı ṣādıġ bil yaġīn
Muḥlife'l-'va'di münāfıġ bil yaġīn

Var-durur ehl-i nifāka üç nişān
Birisi sözinde olmaġdur yalan

Biri ḥāyınlık biri 'ahde ḥilāf
Ba'zılar bir daḥı dimişdür ki lāf

Ehl-i tevfiġ ola zıddı anlaruñ
İşleri şıdġ u vefādur bunlaruñ

Ehl-i Ḥaḳḳuñ 'ahdi bī-şekk ü yalan
Va'de-i nā-ehldür pür şekk ü zann

DER BEYĀN-İ DĀNİSTEN-İ ḤAKİM RENC-İ RENCÜR-RĀ

720 Şora şora bildi aşl-ı renci pīr
Şanasın kim buldı vaşl-ı genci pīr

Pīr bildi kız esīr-i 'işk-ı mış
'işk şīriyle o sīr-i 'işk-ı mış

* 715 münāfıġ bil yaġīn: C münāfıġ bil hemīn

* 717 'ahde: C 'ahdi

Gördi 'aqlı 'ışk-ıla dīvānedür
Cānı 'ışkuñ şem'ine pervānedür

Şİ'R

İl şanur mağmūm odur maḥkūm-ı 'ışk
Şanmañuz mesmūm oldur mūm-ı 'ışk

İy olan cān ili tahtıgāhınuñ sultānı 'ışk
İy olan Loḳmānı derd-i rencinūñ dermānı 'ışk

*C 30b

725 Sen bu 'ālem zulmetinde Hızırısın 'āşıkıların
Teşne-i müştākuñ olduñ çeşme-i ḥayvānı 'ışk

Evvel özinden elin yusun ḳosun kendüzini
Her ki baş oynamağ ister-ise der-meydān-ı 'ışk

Varlığ andan āşikāre āşikāre varlığ ol
Şöyle fāş olmuş-iken gine olur penhān 'ışk

Evvelīn ü āḫirīn 'ilmūñ bulur bir noḳtada
Ḥāşılın her kimūñ olsa hüccet ü burhānı 'ışk

'İşka uyup perdeden dīvāne çıktı 'aql-ı küll
Yazsalar dīvāne ḳılsa tañ mıdur dīvān-ı 'ışk

730 'Āşık u ma'sūḳ kendüzinde iken kendüyi
Sevüben kendüzine kendü ider efgānı 'ışk

*B 29a

Küfrden dīni kimesne 'aql-ıla itmez temīz
Līki pāk eyler gümānsuz küfrden ĩmānı 'ışk

* 722: -C

* 723 şanur: C şunar / şanmañuz: B şanmañız / mesmūm: C mestūm

* 726 yusun ḳosun: B C yusın ḳosın

* 728 burhānı: C burhān u

* 731 gümānsuz: B gümānsız

On sekiz biñ 'ālemüñ varlığı birdür dür şadef
Çalbidür 'āriflerüñ 'ışkdur anuñ 'ummānı 'ışk

Kendü bī-evvel velī her şey'üñ andan evveli
Şöyle bī-pāyān-iken her nesnenüñ pāyānı 'ışk

Her neyi görseñ hemān 'ışk-ıla 'ışkuñ 'āşıkı
Kimi āşüfte kimi hayrān u sergerdān-ı 'ışk

735 Cümle-i vīrānelerde gevher ü gencīne 'ışk
Yine her gencīnenüñ gencīne-i vīrānı 'ışk

Cān u dilden 'ışka kul ol yōri iy cānānı bul
Tā saña bir lahzada hemdem kıla cānānı 'ışk

Yā İlāhī 'ışk-ıla vir zindegānī cānlara
Tā ki dilden dil-ile zıkr ide sen Sübhānı 'ışk

Meclis-i 'irfānuñ oldur şem'dānı cem'inüñ
Aña uy kim göstere tā meclis-i 'irfānı 'ışk

Hamdulillah öpücek 'Abdurrahīmüñ işigin
Viridi-y-idi bize ol dem rahmet-i Rahmānı 'ışk

740 Bu Mu'inüñ 'aynı ciger kanın itdügi ma'in
'İşka virür şordı gördi kan şorarmış kanı 'ışk

Vardı didi şāha kim āgāh ol
Luṭf-ı Allāha bugün hemrāh ol

*C 31a

---

* 733 nesnenüñ: B nesneniñ
* 735 cümle-i: C cümle yine / gencīne 'ışk: C gence yine 'ışk / gencīnenüñ gencīne-i: C gence yinenüñ genci yine
* 736 iy cānānı bul: C cānı ara
* 737 sen: C sin
* 738 kim: -C
* 740 ma'in: C mu'in

Virdi şükrâne idüp şükr-i İlah
Çünkü pîrûñ sözini işitdi şâh

Cân u dilden sözlerin itdi kabûl
Şâh-iken şükryn gören şanurdu kul

Pîr dir şâha budur tedbîrümüz
Râst iderse eger taqđîrümüz

745 Cehd idüp bulmağ gerek ol zegeri
Kim bu ma' dînüñ ol olmışdur zeri

'İşkî ya'nî zegerüñ eyledi zerd
Kız yüzün andan alurken reng-i verd

Rûhı gül gibi vü rengi nefsi anuñ
Oldı zeger gibi lezzâtı tenüñ

*B 29b

Ol saķîme pîrdür pîr-i hakîm
Gerek uşbu sırra tab'-ı müstaķîm

Zegeri lezzât sevdi kızı nefis
Oldı zer gibi vü ruh hünrîz nefis

750 Zegeri öldür ki kız olsun şahîh
Bu beyân yine gele ğâyet vazîh

Pîr mîre dir ki iy şâh-ı lebîb
Bu habîbe katl-ı zegerdür tabîb

---

* 742 sözini: C sözünü
* 743 cân u: B C çavı / şükryn: C şükürünü / şanurdu: C şandı
* 747 vü: C ve
* 748 pîrdür: C pîr dir / uşbu: C işbu
* 749 hünrîz nefis: C hün zîr nefis
* 750 olsun: B C olsun

*Zergeri kığırd ol ırak şehrdən
Hil'at u zer vir içi pür-zehrdən (191)*

Ğarra kı göster aña māl ü menāl
Eyle ol māl-ıla anı pāyimāl

Mürşidüñ va'zı mürīde māl ü zer
Virdügi yār-ı haķıķīden haber

755 Virür evvel zevķ-ı hūr-ıla ğurür
Çalsa anda kılmasa andan 'ubür

Sāliküñ kıttāl zehri ol-durur
Ma'rifet rühını ol hüb öldürür

Hulle vü hil'at aña miħnet olur
Nitekim zerger o ni'amdan ölür

Ehl-i dīdāra firāk olur Burāk
Hem kuşūr olur kuşūr-ı iftirāk

*C 31b

Ĥazret ehline ne cennet yā ne hūr
Yārı nūr olan aña kılmaz ğurür

VE LEHU EYZEN

760 Gerekmez hūr u enhārı ezelden yār-ı dīdāram
Baña tīmār-ı dīdār it ki men bīmār-ı dīdāram

Müdārā eyleme baña medārum dār-ı dildār it
Maṭāram 'arş-ı çār-ṭāķı degül tayyār-ı dīdāram

---

* 752 kığırd: B kığır

* 761 merdārum: C medārım

Ene'l-ḥaḳḳ eyden ol benden enāniyyet degül lâfam
Kemend-i zülfine Manşūr olup berdār-ı dīdāram

Meni nerkis gibi dutup ḥumārūm derd-i ser itmez
Ciger ḳanı-y-ıla lāle gibi ḥammār-ı dīdāram

Meni şanma ki men ḥākem men ol envār-ı eflākem *B 30a
Şananlar ḥār u ḥāşākem bilüñ gülzār-ı dīdāram

765 Devā-yı derd-i Eyyūbam ziyā-yı 'ayn-ı Ya'ḳūbam
Ne merğūbam ne maḥbūbam ki ḥūr-zār-ı dīdāram

'Aḳıl şehrinde tātāram gönül tārında evtāram
Ḳamu bīmāra tīmāram bugün 'Aḫḫār-ı dīdāram

Ne şems ü ne aḫter u māham şu'ā'-ı nūr-ı Allāham
Ḥalīlullāh-ı Evvāham çü büt-āzār-ı dīdāram

Çü raḫmet bāğınuñ rāğı yine 'Abdurraḫīm oldu
Men ol eşcāra ezḥāram dir ol eşmār-ı dīdāram

Celāleddin-i Rūmīden dehen ḫolup olur pür-fen
Bilüp aḫbār-ı aḫbārı ḫolu esrār-ı dīdāram

770 Mu'īnī Mūsī-vār idüp aña bir Ḥūrı Ḥūr eyle
Ḳamu eşyādan eyd aña dī nūr-ı nār-ı dīdāram

DER BEYÂN-I FİRİSTÂDEN-İ ŞÂH TERCÜMÂN-RÂ BE ZERGER

Şâh gönderdi bir iki tercümân

Tecrîbe ehli be-cümle rāz-dân (194)

---

* 762 eyden: C iden
* 764 şananlar: C şanurlar
* 765 merğūbam ne: C merğūbam u ne
* 768 eşcāra: C eşcār u
* 769 ḫolup: C dolup

*Her biri ehl-i müdāra key fāşīh
Sözleri ʔolu kināyāt-ı şarīh (194)*

*Zergerüñ vardılar ol iki emīr
Şehrine şehden olup bunlar beşīr (195)*

*C 32a

Didiler zerger beşāretler saña
Gizler-imiş Hāḡ ‘ināyetler saña

775 *Sensin üstād-ı cihān u pür-hüner
El degirmedin idersin hāki zer (196)*

*ʔoldı vaşfuñ ‘āleme hurşīd-vār
Şan ‘at içre sensin ol Cemşīd-vār (196)*

*Didiler iy halk içinde nīg-nām
Şeh saña eyledi yüz ‘izz ü selām (197)*

*Da ‘vet ider sini tā zerger kıla
Şoḡbete sen serveri mihter kıla (197)*

*Uş hediye sīm ü zer eyle kabūl
Çün gelüp şāh-ıla bulasın vuşūl (198)*

780 *Çün gelesin olasın hāş u nedīm (198)
Daḡı neler kıla ol şāh-ı kerīm*

*Māl u hil ‘at gördi çün zerger ʔatı (199)
Ḳasvet-ile unuttı nār-ı fūrḡati*

*Eyleyüp terk-i vaḡan girdi yola
Şādmān olup gider güle güle (200)*

---

* 776 Cemşīd-vār: Cimşīd-vār

* 777 nīg-nām: C nīg u nām

* 778 sini: C seni

* 779 gelüp: -C

* 782 eyleyüp: B eyleyip / şādmān: C şādümān

*Bilmedi kim cânına kaçd itdi şeh
Ġarre kıldı şöyle kim hırş u şereh (200)*

*B 30b

*Fîl-iken hōş bindi zerger tâzi at
Bilmez olasını şâh önünde mât (201)*

785 *Güvenür uşbu leti devlet şanur
Hün bahâsın hediye vü hil'at şanur (201)*

*Eyledüñ zerger rızâ-y-ıla sefer
Vardur önünde kaçâ-y-ıla kader (202)*

*Kendü pâyüñla kaçâyâ itdüñ seyir
İçi pür-şerdür taşı gördüñ hayır (202)*

*Taşradan hayırdan şerri fark
İdemez tañ mı ola girdâba ğark*

*Bilmedi 'Azrâ'îl ister zergeri
Göñline toldı hevâ-yı mihterî (203)*

790 *Çünkü zerger geldi yorgun u ğarîb
Oldı vardı şeh huzûrına karîb (204)*

*C 32b

*Şâh önüne iltidiler yüz 'izz ü nâz
İdüben bilmez ki vardur gizlü râz*

*Şem' gibi kim dutarlar muhterem
Başına vurmağ-ıçun oddan verem*

---

* 783 şeh: C şâh
* 784 önünde: B önünde
* 785 uşbu: C işbu
* 787 pâyüñla: B C pâyüñla / gördüñ: C gümürdün
* 789 göñline: B C göñlüne
* 791 şâh: C şeh / önüne: B önüne / iltidiler: C iletidiler

*Şāh gördi aña ta ‘zīm eyledi
Zer ü sīmi aña teslīm eyledi (206)*

Geldi çün zerger ğarīb ü bī-ħaber
Şeh derinde oldı hünerden mu‘teber

795 Ya‘ni ħalkdan Ħaħħa meyl iden ğarīb-
dür nitekim dir ħadīs içre Ħabīb

Dir ğarīb geldi cihān içinde dīn
Yine gidiser ğarīb ol bil yaħīn

Geldi zerger gibi ol nefsi-i mürīd
Şāh-ı şeyḫ öñine ki ola müstefīd

Şeyḫ luḫfiyla anı cezb eyledi
Bu ‘azāb-ı cehdi tā ‘azb eyledi

Ķodi dünyāyı o ‘uħbāya itdi meyl
Cānına ṭoldı hevā-yı ħavf-i Veyl

800 Zerger-i nefsi o şāh eyledi māt
Gördi māt itmekden özge yoħ necāt

N’ola ger bir cān öle biñ cān-içün
Sür cenānuñdan cinān cānān-içün

*B 31a

Ehl-i dīdāra bir olur nār u nūr
Ehl-i nūr oldur ide anlardan ‘ubūr

Ehl-i dīdār oldılar maḫv-ı fenā
Pes fenā ehli n’ider ħavf ü recā

---

* 796 gidiser: C gidişe
* 797 şeyḫ: B şıḫ / öñinde: B C öñünde
* 798 şeyḫ: B şıḫ
* 801 bir: C biñ / cinān: C cenānı
* 802 nār u nūr: C nār ı nūr

*Pîr dir vir ol kıızı bu zergere
Tâ ki derdine anuñ dârû ire (207)*

805 *Vaşl şuyın şaça nâr-ı fûrķata
Tâ o şoĥbetden iriše şıĥhata (208)*

*Zergere şeh ol kıızı kııldı nikâĥ
Ķara göginde aña irdi şabâĥ (209)*

Ya'ni nefis kim ĥastadur ister dilek
Ĥaĥķını vir çünki dîv olmaz melek

*C 33a

Nefs ĥayvânî-durur ister 'alef
Bulmasa ĥayvân 'alef olur telef

Aña irür ol 'alefden ki ol ĥalâl
Ola bulmaya ol ĥalâl-ıla melâl

810 Nitekim ol kıız-ıla zerger durur
Bu ĥaber sırrı saña rehber-durur

Ķız u zerger birbirin kııldı ĥabûl
Birbiriyle 'ıyş kııldı bol bol

Ölmiş-iken birbirinden buldı rûĥ
Birbirine oldılar ĥaybî fütûĥ

*Tâ biş altı ay şafâ sürdi bular (210)
Yiyüp içüp ĥōş yatup ĥurdi bular*

---

* 803 Pes: B Bes
* 804 ire: C ere
* 806 göginde: B C gögünde
* 807 çünki: C cün
* 809 irür ol: C irür ola
* 813 biş: C beş / yiyüp: B yiyip ü / ĥurdi: C durdı

*Şoĥbet-ile kāmīl ol kıız oldı şaĝ
Toldı yüzinden yir ü göge çırāĝ (210)*

815 Şoĥbet-i Ĥaĥķ-ıla ol nefsuñ kıızın
Bisle ĩmānuñ yüzi olsun güzĭn

Hem ‘alefden daĥı vir ĥadr-i kifāf
Tā keelden nefsi ekder ola şāf

Rūĥ u ĥalbi çün buña eyler kerem
Ol mükerremler çün olsun muĥterem

Ĥastadur bunsuz olar budur ‘ilāc
Bu olarsuz kürdur anlar sirāc

Bunı besle tā ki anlar ola şaĝ
Bunı yaĝ eyle olar nūr-ı çırāĝ

*B 31b

820 Ol çırāĝ içinde yaĝı cümle yaĥ
Yaĝlıĝ adın gider ü bir daĥı yaĥ

Tā anuñ yanmaĥlıĝından arta nūr
Zerger ölmeyince kıız bulmaz sürūr

*Zerger için ezdiler şerbet ĥatĭl
Zergeri eyledi ol ‘izzet zelĭl (211)*

*İçdi ol şerbet cemālin ĥıldı ĥör
Zergerüñ gör ki aña n’itdi ĝurūr (211)*

---

* 815 şoĥbet-i: C şoĥbet ü / bisle: C besle / olsun: B olsun

* 816 tā keelden: C tā ki letden / ekder: C ekdem

* 817 rūĥ u: C rūĥ ı / buña: C baña / olsun: B olsun

* 818 bunsuz: B bunsuz: -C / olar: C olur / olarsuz: B olarsuz: C olusar

* 819 besle: B bisle / olar: C olur

Ġarre olma ħüsnüñe vü mâla sen
Aluban gitdüġüñ âĥir bir kefen

*C 33b

825 *Ĥasta olup oldu zerger zerd-rü*
Gördi andan duĥterüñ gözi yuĥu (212)

Zergeri gördi kız oldu ĥöş-cemâl
Zergere oldu vişâli infişâl

La'l ĥaddi oldu çün zer zergerüñ
Zerd ĥaddi la'le döndi duĥterüñ

Zergerüñ şıdup ödi yandı odı
Duĥterüñ düdi ol oddan sovudı

'Âķil oldur naķş naķķâşın seve
Aĥmaķ oldur kim gözin kaşın seve

830 *'Âşık-ı reng olan olur ĥör u neng*
Gör gül olur şolıcaķ ol reng-i reng (214)

Zerger eydür ol kıza n'olayıduñ
Sen daĥı hem nengümüz olayıduñ (215)

Sañâ da geleydi bu baña gelen
Sañâ da güleydi bu baña gülen (215)

Gözlerinden kan aķardı zergerüñ
Âĥı âfâķı yaķardı zergerüñ (216)

Düşmen oldu kendüye ĥüsn-i ĥasen
Ĥüsne maġrür oldu terk itdi vaţan (216)

---

* 824 mâla: B mâluña
* 825 gözi: C yüzi
* 829 naķş: C nefş ü / gözin: B gözin ü
* 830 reng: B deng
* 834 ĥüsn: C ĥasn

835 İy ğarīb ussuñı dir itme ğurūr
Sen vařandan dūr u ħōr itme sūrūr

Çün kim ĩmāndan-durur ħubbu'l-vaşan
Faşlabu evřāneküm bi'l-ħüsni zann

Nefsün ol duşter hevā zerger-durur
Ol vařan rūr-ı řafā gevher-durur

*B 32a

Bu mařāmda řāhdur şurb-ı ĩlāh
Nefs-i insānı sever ol pādiřāh

Zergeri öldür ki sevsün řāhı kıız
Çünki cān bī-nefs olmadı 'azīz

840 Nefsdür ervāha merkeb ħōř şaleb
İtmege aşl-ı vaşanda şurb-ı Rab

Nefsdür ol şurb-ı ev-ednā bulan
Řurbet-i ħāzretde ħōř sükñā bulan

*C 34a

Nefs geçer bir nefesde biñ mařām
Nefs içindedür sa'ır ü hem selām

Muşma'ınneyse selām ü hem na'ım
Olsa emmāre sa'ır ü hem caşım

Zerger eydür benven ol řāvūs-vār
Kim yine ħüsni-i perüm eyler řikār (217)

---

* 836 ħubbu'l-vaşan: B ħubbi'l-vaşan
* 838 řāhdur: C řāhduru
* 841 sükñā; C sükñā
* 842 sa'ır ü hem: B sa'ır hem: C sa'ır hem
* 843 sa'ır: C sağır
* 844 yine: C yene

845 Gerçi yinmez şah-ı tāvūsūñ teni
Ĥüsn-i perri oldı anuñ düşmeni (217)

Ĥüsnine mağrūr olan emmāredür
Ehl-i emmāre hediyye māredür

Nefs şıfatlarına olıncağ katıl
Baṭṭ u tāvūs u ĥorus-ıdı ĥalıl

Hem birisi zāğ adı ehl-i emel
Kim ĥarābāñ içre ola zū-zelel

Şehvet-i maḥz idi bī-ta'yīñ dīk
Kim odur bī-'aql u hem ṭab'-ı rekīk

850 Baṭṭuñ evşāfi-durur baṭṭālīk
Dün ü gündüz durmayup ekkālīk

Sen de ol uşbu şıfatlara katıl
Kendüñi koma zelil eyle Ĥalil

Dir göbegi müşk olan āhū menem
Kim girü kendüzüme kayğu menem (218)

Ĥün-ı şāfum yine nāfumdur döken
Kendü gülümden yüregümde diken

Oldı rübāhuñ derisi düşmeni
Postı-y-ıçun gör yile virür teni (219)

---

* 845 perri: B peri
* 848 zū-zelel: C zu-lek
* 849 bī-'aql u hem ṭab'-ı rekīk: C bī-tab' u hem 'aql u rekīk
* 850 dün ü: B C dñni / durmayup: B C durmayup
* 851 uşbu: C işbu
* 852 müşk: C misk
* 853 döken: C zekān / yüregümde: C yüregüme

855 D nyeye ehline temelluğ eyleme *B 32b
Dilki gibi d n n ni yoğ eyleme

D nya-y-ı un halka hulk itmek nifak
Didi ol can zahmina tiryak vurak

Dir o filem  st h numdur seb l
Eyley p kanum kılan canum zel l (220)

A ma sen de hinduyist n-ı hev  *C 34b
Can elinden nefs n ni kıлма yuva

F lb n it p r n  ma k m kıl
Nefs n ol eng le ber-hort m kıl

860 Dir i mini  ld ren  anma alam
Zulm yazmaz hod kimesneye alem

Zerger eyd r iy ben m kanum d ken
Sensin ol tarla a yatlu to m eken (221)

Sen de kimseneye eyleme ased
Kimse ha kın kimsede mi or A ad

Men bug n  ld m-ise yarın da sen
 l beni sarlanasısın kefen

 nk   eh  ih kıız m r d zerger hev 
 eh koyup zerger seven kıızdur av 

865  eh gerek evvel hev y   ld re
Andan evvel nefs-i av y   ld re

---

* 855 d nyeye: B d ny 

* 856 vurak: C varak

* 857 eyley p: B eyleyip

* 860  ld ren: B  ldiren / kimesneye: B kimseneye

* 864  ih: C  eyh / koyup: B oyup

Zerger ol sırdur ki dir bugün baña
Olan olur 'âkıbet yarın saña (222)

Kim hevâsın terk ide Cennet bulur
Nefsini terk eyleyen kırbet bulur

**KEMÂ KÂLE 'AZZE VE CELLE VE NEHEN
NEFSE ANÎ'L-HEVÂ FE İNNE'L-CENNETE HİYEL ME'VÂ**

Kırbet isteyenler aınmaz cenneti
Cenneti n'ider sevenler hazreti

Gerçi her şey bir daħîle pıç-e pıç
Liki olar bir daħı şey'ile hıç

870 Gerçi şalar sâyesin dıvâr uzun
Yine divşirür gidüp gün irse dün (223)

Her işüñ vardur şöñında bir zevâl
Bî-zevâl ancak cemâl-i Zü'l-Celâl

*Bu cihân bir tağ-durur itseñ nidâ
Ol nidâ yine virür saña şadâ (224)*

*B 33a

Ya'ni kim ne itse yine kendü bulur
Şanma kim kimseye itdüğü kalur

Nitekim tağ sözüñe virür cevâb
Bulur itdüğün kişi açılsa hicâb

*C 35a

875 *Böyle didi kıldı zerger cân fidâ
Câriye şağ oldu kâmil gitdi dâ (225)*

---

* 866 sırdur: C zerdür / dir: -C

* 869 liki; B lik / daħı : C daħîle

* 870 divşirür: B C divşirir / gidüp: C girüp / irse: C artsa

* 874 sözüñe virür: C virür sözüñe

*Ol kenîzek gibi kim fânî sever
Sevdiği ölmeg-ile derdin şavar (226)*

Gerek ol bir ölse bu biñ öledi
‘İşk-ı cānān içre bî-cān oladı

Gör bu kıızı yāri ölmekden bulur
Şıhhati yāri ölmeg-ile hōş olur

Şehvet adın ‘ışk tağanlar böyledür
Gördüğine gönli ağanlar böyledür

880 Rāh-ı merdān içre ol nāmerd olur
Sevdiği mevt-ile odı serd olur

Er odur kim bir yire gönlin vire
Her neye kılsa nazar anı göre

Olmağıl zerger gibi şehvet-peres
Tā olasin şāh-ı bakāya hem-nefes

Yāhūd ol kıız gibi sevdi zergeri
Zergerūñ gıtdi feri ol aldı firi

Zî yalancı dōst kim yāri öle
Yāri öldügiyle ol varı öle

885 ‘İşk-ı Ferd u Hāyy u Kayyūm u Aḥad
Anı ma ‘şük idin iy dil tā ebed

*Hāyyi sev kim tā ebed ḥāyy olasin
Lā-şeyi ko yā o yā sen olasin (227)*

---

* 885 ‘ışk-ı Ferd C ‘ışk u ferd

* 886 ya o: C ta o

*‘Işk-ı Hâkdur her zamânda tâzater
Tâzalıqda yaz u kış gülden beter (227)*

*Hâkkı sev kim ‘ışk-ı bâkî andadur
‘Işk tiryāk-ı ‘ırākî andadur (228)*

*Sākî-yi bâkîdür ol rāh andadur
Rāh kim aqdāh-ı ervāh andadur (228)*

890 *Hâkkı sev kim evliyā vü enbiyā
Anı sevdi buldı zulmetde ziyā (229)* *B 33b

Mūsi ol humhāneden cām itdi nūş
Kūh-ı Tūr ol nūşdan eyledi cūş *C 35 b

Ahmed ol ‘ışk-ıla oldı Muştafā
Ol kadehden āleme şaçdı şafā

Hıẓr-ı Hâk ‘ışk-ıla dāyim zindedür
Od Halīle gül‘izār-ı hānedür

Ölüyi diri kılan ‘İsā degül
‘Işk-ı Hâkdur bil ki oldur bil ki ol

895 *Sen dime kim men kimem ki anı sevem
Bende-i miskin ki o sulţānı sevem (230)*

Ol keremden ‘ayb dutmaz sev anı
Şöyle sev ki ol sevgüde maḥv it seni

Sen ü ben dimekdür ortada hicāb
Sen ben olduḡ yirde olmaz fetḡ-i bāb

* 887 beter: C biter

* 888 tiryāk: C teryāk

* 890 buldı zulmetde ziyā: C buldı bulmadı zulmetde ziyā

* 891 nūş: C cūş

‘Işk-ı Hâkka vir gönül merdâne ol
‘Işk dīvānın oķı dīvāne ol

Zergeri sevme Şeh-i bākīyi sev
Ol Őarāb-i bākīye sākīyi sev

900 ‘Āķı1 olan Őāhı ķor ķul mı sever
Kāmīl olan ķor melek ğül mı sever

VE LEHU EYZEN

İnsān dirilen kez seve ĥayvān ne revādur
Her dīve melek olmaĝa mihmān ne revādur

Yaylaķına Hūnuñ olı-gör ‘ıŐķ-ıla āhū
Āhū yirine ğül-ı beyābān ne revādur

Almaya Őaķın gönlüñi telbīs-ile iblīs
Dīv ile Őola taĥt-ı Süleymān ne revādur

Yezdānı id ol memleket-i cānuña sultān
Sūbhān yirine leŐker-i Őeytān ne revādur

905 Eymānını ĩmānuñ emīn eyle ğümāndan
Eymānı yalan ola müsülmān ne revādur

Ol ĥulle-i ĥūrī ki ‘abā eyde ĥarīre
SarmaŐa aña ĥār-ı muĝaylān ne revādur

Ĥaddāda kōmür narĥına virmek zer ü dūrri
Gevherler ile kān-ı BedaĥŐān ne revādur

*B 34a; C 36a

---

* 901 kez: C gör
* 902 yirine: C yirine
* 904 yirine C yirine
* 907 narĥına: C narĝına

Öz luṭfi-y-ıla göñlüñe koy genci ḥayâlin
Künc ola dime ol gence bu vîrân ne revâdur

Cânâna vir ol cânuñı rıdvan-ı cinân ol
Rıdvan-ı cinân yiri ola nîrân ne revâdur

910 Tāvüs-ı nüfusuñ yöri ḳuddüs-şifat ḳıl
Cevlân-ıla ol yirde ide seyrân ne revâdur

Di Yâsini dut yasını çün yasını yasmış
Yasıyla ola cân yasına ḳurbân ne revâdur

Zî zülf-i perîşân ki Cüneyd oldı aña Mansûr
Dîvâneye fetvâ vire divân ne revâdur

Fân olmayayın dirseñ o 'irfân etegin dut
Ḥayrân ol ola 'aḳl-ıla sekrân ne revâdur

Kesb eyleme tuḡyânda bu 'işyân-ıla ḥusrân
Ḥusrân tola pür-mazḥar-ı ḡufrân ne revâdur

915 Ḥâşâ ki Mu'în ḳanı olan îmân u emânuñ
Tâbân-ı mehe zûlm-ıla ura peykân ne revâdur

**DER BEYÂN-İ KÜŞTEN-İ ŞÂH ZERGER-RÂ
BÎ-TA'AŞŞUB VE BÎ-HEVÂ-YI NEFS**

*Zerger için istihâre kıldı pîr
Ḳatline kıldı işâret ol müşîr (231)*

*Bî-hevâ-yı nefis itdiler helâk
Dillerinde yog-ıdı ümmîd ü bâk (231)*

---

* 911 yasmış: C basmış / cân: C cânı

* 912 dîvân: C dîvâne

*Pîr işlemezdi iş ilhâmsuz
Bir nefes urmazdı nefis i'lâmsuz (232)*

*Eylemedi şâh gönliyiçün o kan
Bî-gümân uşbu sözümi diñle kan (232)*

920 Mürşid eyledügi tullâba cefâ
Ol aña ‘ayn-ı vefâdur iy şafâ

Cevr-ile gerçi mücâhid eyler ol
‘Âkıbet kıllur müşâhid zû-ķabûl

Evvelâ urur riyâzatdan tirâş
Aña cennetde düşer âhir firâş

Buyurur evvel aña ‘aţşân u cû‘
Ma‘rifet hönına eyledür rücû‘

*C 36b

Mâlin alur buyurur tecrîd ü terk
Âhir eyler haķķ-ıla ķalbini berk

*B 34b

925 Nefsi ne isterse emr ider hilâf
Eyler andan ķalpınıñ ķalbini şâf

Buyurur terk-i vaţan eyler ğarîb
Tâ Habîbe vü Haķa ide ķarîb

Ol degül ğurbet ki terk ola diyâr
Ğurbet oldur ki ide terk-i ihtiyâr

Ķoya ahlâķ-ı zemîme ilini
Hulķ-ı Hâlîķ eyleye taşşîlini

---

* 919 uşbu: C işbu

* 925 andan: C anda

* 927 terk: C terki

- Hastadur maḥcūblar şeyhdür ṭabīb
Dut ṭabībūñ emrin isterseñ naşīb
- 930 Zehr şunsa kand-veş hōş eyle nūş
Tā içüñden ide şıḥhat mevci cūş
- Ol muṭī' ol ḥasta göñlüñ ola şağ
Nitekim oda muṭī' olur çirāğ
- Ol iṭā'atdan ḳatı ma'mūr olur
Ol ḳarañu giceler pūr-nūr olur
- Her celāl içinde vardur bir cemāl
Hiç cemāl olmaz yaḳın bil bī-celāl
- Şeyhe sen de şem' gibi ol muṭī'
Dāfi'-i sevdā vü renc oldur serī'
- 935 Tā gide senden bu emrāz-ı ḥicāb
Feth-i bāb ide saña elfāz-ı 'iṭāb
- Ma'rifet ābında ider dōlāb-vār
Emr-i ābında ol yōri ṭullāb-vār
- Ol serāb içre seni sīrāb ider
Teşne cānuñ her nefes seyr-i āb ider
- Hāb-ı ḡafletden gözüñi ide pāk
Ceybini cümle ḥicāb eyleye çāk
- Cānuñ olduğı ola 'ayn-ı ḥayāt
Çek riyāzım bul riyāzı bā-şebāt

---

* 931 nitekim: C nite
* 934 sevdā vü renc: B renc ü sevdā: C sevdā renc ü
* 936 dōlāb-vār: B C devlāb-vār
* 937 seyr-i āb: C seyrāb
* 939 bā-şebāt: C bā-sübāt

- 940 *Hızr kim oğlanı kurbān eyledi* *C 37a
Şanma tuğyān-ıla ‘iṣyān eyledi (233)
- Çopsa gerekdi ol oğlan key şakī
Vālideyni-y-idi gāyet muttakī
- Hızr Hāç emriyle anı itdi māt *B 35a
Oğlan olmasun için hāş-ı ‘uşāt
- Olsa gerekdi beğāyet bu’l-fuzūl
Niçeye zahmet viriser-idi ol
- Rahm idüp öldürdi Hāç ma’sūm iken
Bī-gümān merhūm olur ma’sūm ölen
- 945 Sen dahı dünyāda ma’sūm olı-gör
‘İşmet-ile maḥz-ı merhūm olı-gör
- Zergere şeh dahı Hāç emri-y-ile
Çahr eliyle urdı cānına sile
- Uşbu sırrı tıyan Allah hāşıdur
Hāş-ı Hāç sır bahırınıñ gavvāsıdur
- Kime kim Hāçdan gele vahy u kelām*
Her ne işlerse haḥāsuzdur temām (234)
- Mazhar-ı Hāçdur velī vü ger nebī
Cümle insān şābb ü ger şeyb ü şabī
- 950 Hāçdan olur luḥf u çahr u hayr u şer
Hikmet ü men’ u ‘atā vü nef’ u çarr

---

* 944 ma’sūm iken: C maḥşūm iken
* 946 dahı: -C / emri-y-ile: C emri-y-ile
* 947 uşbu: C işbu

Hayrî Hâkdan şerri nefsinden bile
Ol kişi kim hâfız-ı âdâb ola

Mazhar-ı Hâk ola çün-kim âdemî
Hâk ider bir demde itse biñ demi

Cân viren ger cân ala olmaz haḩā
Ger saḩī men‘ itse olur ‘ayn-ı ‘aḩā (235)

Enbiyâ vü evliyâ nâyib-durur
Hâkka zâhirde vü Hâk gâyib-durur

955 *Nâyib ol ki andan ola her kim ola*
Hâkda bulduğm kişi anda bula (235)

Gerçi bî-şek gâyib ü hâzır odur
Evvel âḩir bâḩın u zâhir odur

Oldı gâyib geydi insân kisvetin
ḩikmet-ile insandan işler kudretin

*C 37b

Çünkü birdür mânib u nâyib kamu ,
Sen de bir gör hâzır u gâyib kamu

Eyle İsmâ‘îl-veş kurbân özüñ
Tîr-i Hâkka tâ bula biñ cân özüñ (236)

960 Eyle bir cân terk ü cân bul bî-‘aded
ḩalasin cennetde ḩandân tâ ebed

*B 35b

Cân-ı Aḩmed nite ki ol mevcūd-ıla
Bir ola sinüñ de ol ma‘būd-ıla (237)

---

* 953 saḩī : C sayḩı
* 954 vü Hâk: C ve Hâk
* 956 bâḩın u zâhir: C zâhir ü bâḩın
* 960 cân bul: C bul

Kim H̄abībe uyup istemez h̄abīb
Bī-naşīb eyler şalup yoldan şalīb

*‘Āşık ol s̄a‘at ier cām-ı feraḥ
Vire ma‘şūkı olu zehr-i adeḥ (238)*

Leyli Mecnūnuñ sır-ıdı kegūlin
Şanki şaçdı yüzine cennet gūlin

965 Genc gibi-y-ıdı renc Eyyūb-iün
‘Ayn-ı dıḥk idi bükā Ya‘kūb-iün

‘Āşık-ı şādık olan şöyle gerek
Şanmasun kendüyi ‘āşık her ḥerek

*Şehvet-iün itmedi ol kanı şeh
Bilür-ıdı orḥu-yı Raḥmānı şeh (239)*

*Sen gümāna dūşme itme sū-i ann
Sū-i ann a‘lā gūnehdür sen utan (239)*

*Sen gümān ılma ki şeh ālūzedür
Çirkden ol şāf vü pālūzedür (240)*

970 Şāh idi ḥāş-ı Hıdā vü pāk ü şāf
H̄āş-ı H̄āk olan ne an ılsun gūzāf

*Sen yabandan bakup itme i‘tirāz
H̄āşıl olmaz bil riyāzātsuz riyāz (241)*

Yağmayınca oprağı nār-ı elīm
H̄āk olmaz ‘ışk iinde şāf sīm

Şeyh iy tālib nice kim cevri der

---

* 964 yüzine: B yüzüne

* 968 a‘lā gūnehdür: C ağıla kütēhdür

Ṭālib incinme ki ol odı udar

*Ḳazmayınca kâni gevher mi çıkar
Ḳaynamayınca ol zebed zer mi çıkar (242)*

*C 38a

975 Şeyhdür şarrâf-ı hâzık göresen
Ḳomağıl şarrâf adın her köre sen

Himmet-i şeyh odıdur ol kürenün
Missi zer olur ol odı görenün

Saňa va‘z-ıla vurur ol maṭraḳa
Tâ ki lâyıḳ eyleye sini Ḳaḳa

Her işüñ kim olmasa ilhâm-ıla
Andan içersin ağular cām-ıla

*B 36a

*Şâh ki olmaz ola aña ilhâm-ı Ḳaḳ
Yig ola ol pâdişehden ‘âm-ı halk (-243)*

980 Kendüye gelmese ilhâm bâri ol
İde ilhâm olanuñ pendin ḳabûl

‘Ālimi ola muḫib ‘âmil ola
Cüd içinde ‘âdil ü fâzıl ola

Beñzeye ol şâha kim eyledi ḳan
Oldı öldürdüğü âdem ğarḳ-ı cân

Gözi açuḳlara ol ḳan-ıdı nîk
Bî-başarlar gördi hūmı bed velîk

---

* 976 odıdur ol: C odıdur her
* 977 sini: C seni
* 979 yig: C yeg
* 981 ‘âmil: C ‘âkil
* 982 şâha: C şâh

Şāh āzād idi hırş u āzdan
Ne ziyān pāke ḥabīş āvāzdan

985 Güne karşı itse itler ‘av‘avı
İt üninden şems olmaz munṭavī

Ehl-i Fir‘avna görindi Nīl ḥūn
Oldı Mūsā āline ol ḥūn ḥōn

*Zergeri kim emr-ile kıldı helāk
Şāh-ıdı şehvātden pākīze pāk (244)*

Zergeri öldürdiyse kıızı kıldı şağ
Ne ola kim tūṭī-y-içün ölse kelāğ

Belki tūṭī ölse şāhenşāh-içun
Şāh u ḳul nedür ölürse Allāh-içun

990 Hāḳ-durur pāyende bu bākī cihān
Cān-ı fānī oluban eyler cehān

Hūyı sevdi hū-y-ıla hū içre hū
Küllü şeydür hālik illā vechuhu

*C 38b

Nefs ölince hevāsı ölse yig
Ḥasta olunca devāsı olsa yig

Ḳız ölince o zerger ölse ḥōş
Ol kıız-ıla şeh ferāğat bulsa ḥōş

Nefs şağ olmaz hevāsı ölmese
Ekmel olmaz cān eger nefsi olmasa

995 Cānı ḳoyup nefsi ger sevse hevā
Ol heva ölmek-durur aña devā

---

* 988 zergeri: C zengeri

Rûh nefse olsa süvâr itse sefer
Ol seferden bulunur kân-ı güher

*B 36b

Kân-ı gevherdür Hıdâ gevher beşer
Gevher içre kân u kân içre güher

Ol nefis ol çun oldur hevâ
Cân-içün ger nefsi öldürseñ revâ

Eyle ol cânân-içün cânuñ fidâ
Göstere tâ saña cânânuñ liķâ

1000 Cân ferâgat bulunmaz ölmese nefis
Gonca şâhında ne yaraşsun kerefs

Nefsi öldürmek odur ki ahlâkıñı
Oldurup dîni kıala gidüp denî

Şâh anuñçün zergeri kıldı helâk
Rencden tâ câriye olaydı pāk

Bî-te'emmül Hızır şındurdu gemi
Zâhirâ Mūsâ yir anuñçün ğamı (-245; -246)

Bâttın aḥvâlin ne bilsün zâhirî
Zâhirî sır bilmez illâ mâhiri

1005 Ol gemide buydı sırr iy âdemî
İki öksüz oĝlanuñdı ol gemi

Zâlim-idi ol diyâruñ mâliki
Olmış-ıdı dîn ilinüñ hâliki

---

* 996 bulunur: B bulunur
* 1000 yaraşsun: B C yaraşsın
* 1003 yir: C yer
* 1004 bilsün: B C bilsin

Kendüye eyler-idi zulmiyla kesb
Her neyi kim görse eyler-idi ğaşb

Ğaşb-ıla almasun için kıldı ‘ayb
Ol gemiyi Hızır dutma aña reyb

*C 39a

Gemi hep gidince ma‘yüb olsa yig
Yoğ olunca ‘ayba mensüb olsa yig

1010 Ol sımak degül tamām itmek-durur
Luṭfı eytāma ‘ām itmek-durur

Cism keştīsın uşat cānuñ tamām
Eyle ‘adl it sen de saña iy hümām

Nefs cānı zulm-ıla ğaşb itmesün
Ḳahr idüp alup elüñden gitmesün

Sırr-ı sırdan oldı Mūsī bī-ḡaber
Berr-i sırda uçma sen bī-bāl ü per

Mūsıyi kim nūrı pür ü ḡaḡ nebī
Sen ki şan bir bī-başar aḡmaḡ şabī

*B 37a

1015 *Ğonca-i surḡ-ıdı ol sen dime ḡan*
Şanma kim şeh ḡan kıılır sırdur nihān (247)

İçı ḡōñ oldı vü faşı oldı ḡūñ
Mest-i ‘aḡl-ıdı o şeh dime cünūñ (247)

Yoḡ yire ger şāḡ ḡūñ-ḡār oladı
Adını añañ anuñ ḡōr oladı (248)

---

* 1008 almasun: B C almasın

* 1010 luṭfı: B C luṭfı

* 1012 itmesün: B C itmesin / gitmesün: B C gitmesin

Zâlimüñ zulmına kim virse rızâ
‘Âkıbet andan görür dürlü kazâ

Ma‘şiyet ehlini sevmekdür günâh
Kim ki sevdi gümrehi güm kıldı râh

1020 *Kim şakîyi ögse gök lerzân olur
Muttaķî ol vehm-ile hayrân kalur (249)*

*Ol şakîye müttaķî ilter gümân
Şanuban haķdur şekâvetde nihân (249)*

*İntibâh ehli-y-îdi ol pâdişâh
Bî-gümân olmış-ıdı hâş-ı İlâh (250)*

*Buncılayın şâh itdügi helâk
Ol ne öldürmek odur bî-bâk pāk (251)*

Muhliş-i yigâne ol var şatma zerķ
Ķahr u luĶı birbirinden itme fark

1025 Aşşıdur ger ‘âķil eylerse ziyân
AĶmaķuñ südi ziyândur bî-gümân

*C 39b

*Ķünkü bî-luĶf olmadı Ķahr iy piser
Ķahr mı olur luĶf olan ser-te-ser (252)*

*Ana ki oĶlanın Ķacâmat itdürür
Anı zaĶmetden selâmet itdürür (253)*

*OĶlan aĶlar Ķan görüp eyler fiĶân
Anası ol Ķan-ıĶun hōş şâd-mân (253)*

Şeyh daĶı eyler mürîdi terbiyet
Zâhir ü bâtında urur aña let

* 1023 bî-bâk: C bî-pāk

1030 Zahmet itse ‘ayn-ı rahmetdür aña
Cevr-ile let vursa devletdür aña

*Yārı cān alur bağışlar nice cān
Ummaduqlaruñ virür bî-tercümān (254)*

Rūh-ı fānūni beḳāya degşürür
Zerreñi ḥorşid ü aya degşürür

*B 37b

Rūh-ı ḥayvānuñ alur insān kıllur
Āb-ı şūruñ çesme-i ḥayvān kıllur

Ölmiş-iken ḥōş ider ‘İsā-şifat
Cehlūni alup ider pür-ma‘rifet

1035 *Sen meger kendüñe eylersin kıyās
Ol şafā ehli olanı iy gönli pās (-255)*

Er-iseñ sen dahı beñze anlara
Bang ez-bīrūn me-zen ḥīz enderā

Kimseyi kendüñdan ednā görmegil
Kimseden kendüni a‘lā görmegil

Meskenet yolın dutup var ol türāb
Dāyimā ednā gözet nitekim āb

Meskenetden şu ağaç dibine açar
‘Āḳıbet i‘zāz-ıla başa çıkar

1040 *Ḥayyınā miskinēn oḳur Muştafā
Andan oldı muḳtedā vü pür-şafā*

---

* 1032 fānūni : B C fāniñi / zerreñi : C zerre gibi

* 1040 Ḥayyına: C Ḥuyyına

Toprağ olduğu-y-ıçun miskin ebed
Mesken itdi cism-i Aḥmed-çün Aḥad

Kendüñi nesne şanup itme gurūr
Ol gurūr-ıla Ğafūra olma dūr

*C 40a

Bil ki senden ben diyen oldur saña
Senden iste sen yolu andan yaña

DER BEYÂN-I TAṬBİK-İ ĀFĀḲ BE-ENFŪS

Dāsītān içre ki şāh u pīrdür
Cāriyeyle zerger-i müdbīrdür

1045 Diyelüm üşte işit emşālini
Ḥall idelüm ḥāl-ıla işkālını

Enfüse āfākı taṭbīk idelüm
Şekkten taḥḳīkı tefrīk idelüm

Şefkat-ıçun idelüm sırrı ‘ayān
Sen ‘ayān diyüp üyüme key uyan

Cānuñ uyandur u uyandur delīl
Göz yağından ol delīle kıl fetīl

Bülbül ol kim görasin gülzārı sen
Evliyādan tıyasın esrārı sen

*B 38a

1050 Tūṭi ol tā bilesin ḳadr-i şeker
Bülbül ol gül gülgüḥından olma ker

---

* 1042 Ğafūra: C Ğafūrdan
* 1047 idelüm: C ide
* 1048 fetīl: C fiṭil

Rūhdur şāhı vüçüduñ şehrinüñ
Cāriye nefsi bu cismüñ dehrinüñ

Oldı anuñ ma'şūkı zerger şehveti
Nefsünüñ ki andan bulur her āfeti

Şeh teveccüh eyleyüp gördüğü pīr
Çalbūñ oldur bu vilāyetde beşīr

Cān sever nefsi nefāset artura
Nefs sever şehvet ḥasāset artura

1055 Çalbi pūr-tedbīr ü pūr-re'y ü hüner
Ḥikmet-ile ehli ehline şorar

Nefsi cāndan yaña sürer tā ki cān
Nefse binüp ide seyr-i lā-mekān

Zergeri şehvātı eyler ḥarāb
Kız-ı nefse şehden ider feth-i bāb

Şehveti katl eyle nefis olsun nefīs
Seyr-i Çuddūsīde tā ola re'īs

*C 40b

Nefsini kim çalbine kılsa mutī'
Aşl-ı cān fer'īni ol eyler refī'

1060 Nefs-iledür cān menāzil açduğı
Bir nefesde biñ maķāmı uçduğı

Nefsdür ol *ķābe-ķavseyne* iren
Def'aten hem ķurb-ı ev-ednā gören

Yā İlāhī çalbümüz sen kıl nefīs
Çalmasun şöyle ḥabāşetde ḥabīş

* 1056 seyr-i lā-mekān: C seyr-ile mekān

Şİ'R

Nefsüñ ehvāya hem-nefes itme
Anı bu hem-nefesle hes itme

Murğ-ı cān 'arşda ide şayerān
Nefs-i hessi aña kafes itme

1065 Cānı sultān-ı lā-mekān eyle
Dīve Cebrā'ili 'ases itme

Mekteb-i cānda tıfl-ı dil Ṭāhā
Oğısun dersini 'abes itme

*B 38b

Hū hevāsından özge yire sağın
Zīnhār iy gönül heves itme

Sakla 'anķāyı kim beķāda uçar
Şayd-ı her peşşe vü meges itme

Çanı 'ūduñ nidā-yı Dāvūdı
Her mükārī-y-içün ceres itme

1070 Hāmīl-i 'arşı ferş içinde müdām
Mezbele şartana feres itme

Söyleme iy Mu'īn besdür bes
Zōr-ıla şāh-ı servi pes itme

HİKAYET-İ BAĞKĀL VE RŪĠAN RİHTEN-İ TŪṬİ-ES

Vardı bir baĳkāl şaĳīb-cāh ü māl
Var-ıdı bir tŪṭīsi hōş perr ü bāl (256)

---

* 1064 'arşda: C 'arş

* 1072 vardı: C var-ıdı

Hōş laṭīf cünbiş idi hem key faşīḥ
Adı ḥayvān sözi insāndan şarīḥ (256)

*C 41a

Ağzını açup idicek gülğule
Kulğula düşer çemende bülbüle

1075 Perri beñzer merğzār-ı cennete
Nevḥasından batar ādem raḥmete

Bekler-idi ḥōcanuñ dükkānını
La' l ü mercānını zerr ü kānını (257)

İçi olmışdı feraḥdan şādmān
Nükte dirdi kimi görse her zamān (257)

Ağzın açup ādeme itse cevāb
Ādem udından yirinde olurdu āb (258)

‘Āşık-ıdı kuşlar anuñ sözine
Yanar-ıdı iren o sözüñ sūzına

1080 *Sıçrayup dükkān içinde seyr ider*
Nāgehān tūtīyi gör ki ne ider (-260)

Doğunup gül yağı şīşesin döker
Dir izācā’ el-każā ‘imye’l-başar (-261)

Hōcası geldi evinden şād-kām
‘İzzet-ile tūtıya virdi selām (262)

Geçdi dükkāna oturdu ḥōş feraḥ
Tolu nüş itdi feraḥdan pür-kaḍaḥ (262)

*B 39a

---

* 1074 gülğule: C gülğule
* 1075 merğzār: B C murğzār
* 1077 şādmān: C şādümān / kimi: C kim
* 1078 yirinde: C yerinde
* 1081 doğunup; C tokunup / ‘imye’l-başar: C ‘amye’l-başar

Bilmez anı kim olırdur hâzîn
Hüzn atına urırdur guşsa zîn

1085 Her kadeh şoñında vardur bir kelâl
Her ferağ ardınca vardur bir melâl

Dünyānuñ şādı melâl u bālî zehr
Rāhatı miñnetdür anuñ luṭfi qahr

Dünyānuñ şādīsine virme göñlüñi
Kim anuñ külli dikendür her güli

Garre olubanı ol tūṭī-yi cān
Dökmesün sır rûğanın eyler ziyān

Hâq-durur dükkān-ı cānuñ şāhibi
Ol dükānda yağ dökenuñ dāribi

1090 Luṭfına mağrūr olup koma edeb
Urmasun başuñıa dārbı qahr-ı Rab

*C 41b

Nicedür tūṭī vü hōca hālîni
Hīlesüz haldür gör uş ahvālîni

*Gördi hōca kim uşanmış şişeler
Toṭtolu oldu içi endişeler (263)*

*Yağ dökildügi degüldi husr tek
Yağ dökilmiş ü kumaş olmuş lek (263)*

Yandı baqqāluñ içi töldi gāzab
Ağzı içinden çıkar-ıdı leheb

-
- * 1086 miñnetdür: C miñnet-durur
* 1087 dünya: C dünya / şādīsine: B şādīsine
* 1089 dükānda: C dükānda / dāribi: C darini
* 1091 hōca: C hace / hālîni: C hāleti
* 1093 dökildügi: B C döküldügi / dökilmiş: B C dökülmüş

1095 *Vurdu tūḫīnūñ başını kıldı kel*
Ol 'asel yiyici yüzi oldu ḥell (263)

Kimseye tūtī gibi uzatma dil
Dili uzun muḳbil olmaz eyle bil

Ġarra olup ḥalka şatma ma'rifet
Ḳahr nāgeh urmasun başuña let

Ġarra olup zīnhār olma foḍul
Ḳayḡulu idüp ḡulüvv eyler melül

Nitekim tūtī melül oldu ḥamūş
Nişi nūşından ḥurūş itmedi cūş (-264)

1100 *Aḡladı baḳḳāl eyledi fiḡān*
Dir ki elümle kendüme kıldum ziyān (265)

Aḡlayup baḳḳāl yolar-ıdı saḳal
Üç vaḳıyye yolduḡı kıldan aḳal (265)

*B 39b

Gördi rişin tūḫīnūñ rişin yolar
Yolduḡı kıldan ola nice yular

Ḥōca eydür iy dirīḡ u iy dirīḡ
Öz elümle urmuşam boynuma tīḡ

Ni'metüm günine ḳapladum bulud
Rāḫatum firdevsine ḫoldurdum od (265)

1105 *Şınup uşanaydı n'olaydı elüm*
Aña elüm irince ireydi baña ölüm (266)

---

* 1104 günine: B C gününe

* 1105 ölüm: C elem

*Urmayaydum başın anuñ ol zamān
Olmayaydı hasta-dil ol hōş-zebān (266)*

*Hōca virür her gedāya şad nevā
Tā ki tūṭīsi öte şavt-ı nevā (267)*

*C 42a

Söyleyüp bakḳāla vireydi haber
Ṭudağından saçadı tūṭī şeker

Tūṭī hergiz itmedi bakḳāla ḳāl
İnfi'ālden ḳıldı bakḳāl intikāl

1110 *Oldı hōca guşşalu üç dün ü gün
Hem düğünü mātem ü bağı düğün (268)*

*Nā-ümīḍ ü haste vü zār u zelīl
Ḳalb-i bakḳāl oldı ḳayğudan 'alīl (268)*

*Her ḳılı ün idüp eylerdi enīn
Dilegi tūṭīsi diliydi hemīn (269)*

Gösterür bakḳal aña dürlü 'aceb
Tā ki cūş idüp ḳıla tūṭī ṭareb

*Nāgehānī gördi tūṭī iy faḳı
Geldi dükkān öñine bir cavlaḳı (270)*

1115 *Yildireyüp başı saçarıdı berḳ
Kimse farḳın tasdan ḳılmazdı farḳ (270)*

*Cavlaḳıyı gördi tūṭī açdı söz
Sözünüñ sūzında gizlü yüz rumūz (-271)*

---

* 1106 hōş-zebān: C hōş-zübān

* 1107 nevā: B nüvā

* 1111 vü: -C

* 1114 dükkān öñine: C dükkān içre öñine

Ṭūṭī eydür cavlaḳīya iy faḳīr
Neden olmışdur başuñ şöyle haḳīr (272)

Ṭūṭī dir ki başuña kim urdı let
Ki oldı eñseñ şöyle bādıncān-şifat

Baña di başuñ nedendür şöyle kel
Sen de yağ dökdüñ meger bir berü gel (272)

*B 40a

1120 Cavlaḳīyı kendüye kıldı kıyās
Ṭūṭī kim olmuş-ıdı düğüni yas

Ṭūṭīye ne beñzesün ol cavlaḳī
Ṭūṭī tuymaz fark-ı zıdd-ı muṭlaḳı

Cavlaḳīdan farkını fark itmedi
Cavlaḳīyı görmeyince ötmedi

Kendü hālinden haber-dār olmayan
Cavlaḳī adın odur ṭūṭī koyan

Ṭūṭī ol kim hālını kılmaz ğalaṭ
Pes ğalaṭ ehline eyler haḳ saḫaṭ

*C 42b

1125 Mekr idüp itme saḫat biz kemtere
Yā Rab aç bizden saña sen manzara

İntizāram kim görem ben de seni
Bende benlik ḳomaya tā sen seni

---

* 1118 urdı: C vurdı / eñseñ: C eksük
* 1119 berü gel: C pare gül
* 1120 Cavlaḳıyı: C cavlakı
* 1121 ne: C tu
* 1124 Pes: C leyse
* 1125 biz: C bir

Bu söze yokdur nihâyet ol hamûş
Cavlaķiyla tûṭiden eyle hurûş

Cavlaķî dervîşi kisvet-pûş-ıdı
Ṭûṭî kim bir mücrim ü let-nûş-ıdı

*Ol fakîri görüben söyler haber
Kendüye teşbîh ider ol bî-başar (273)*

1130 *Ṭûṭî'nün sözün işidüp güldi halk
Didiler sen kanda kanı ol ehl-i dalk (273)*

Cavlaķıydı ehl-i tecrîd ü fenâ
Ṭûṭî-y-ıdı ehl-i taklîd ü riyâ

Ṭûṭî'nün çarb-ıla oldu başı kel
Cavlaķî Hâķķ 'ışķına açdı bî-'ilel

Hissetinden kendüyi 'uryân tutan
Ehl-i tecrîd ile bir dime utan

Birisi yimez bulup olup baķîl
Bir daķı yimez içi ṭolup Hâlîl

1135 Ol baķîl-ile Hâlîl ehli kaçan
Bir olur kimseye itme sū-i zan

Kendüñe itme kıyâs âdemleri
Âdem ol fark it muḥanneşden eri

---

* 1129 söyler: C söyle / ider: -C
* 1130 dalk: C daķ
* 1134 Hâlîl: C Celîl
* 1135 olur: C olu
* 1136 muḥanneşden: C muḥannetden

Ben de âdemven diyüp her âdemî
Kendüñe teşbîh idüp vurma demi

*B 40b

Şürete âdem dimez âdem olan
Âdemîler sırrına maḥrem olan

Ḳoz mı dirsın ḳoz gibi dūr yumrıdur
Şu mı dirsın şu gibidūr baḥr-i mürr

1140 *Şîr ü şîrûñ gerçi lafzı ḥarfî bir
Gör ki ma'nâ ḳanı şîr ü ḳanda şîr (274)*

*Ol taşı insân içi en'âm olan
Belki en'âmdan ḍalâli 'âm olan (274)*

*C 43a

Aña mı beñzer kim ol insân-durur
Ṭurfa kim her ṭarfıasuz insân-durur

Şâf ol iy şõfî vü inşâf ehli ol
Şöyle bil kim azdur ol lâf ehli bol

*Cümle ḥalk uşbu sebebden azdı yol
Kür ü maḥcüb oldı gül-ı bu'l-fõḍül (275)*

1145 *Ḥaḳḳuñ abdâlından âgâh olmadı
Göñli nūrullah-ıla pür ṭolmadı (275)*

Ḥalk görmez Ḥaḳḳı gören Ḥaḳ girü
Âfitâb olmasa görmez çeşm-i rü

---

* 1137 vurma: C virme
* 1138 maḥrem: B hem-dem
* 1140: şîr ü şîr: B şîr şîrûñ: C şîri şîrûñ
* 1141 en'âm. C in'âm / en'âmdan: C in'âmdan
* 1143 bol: C ol
* 1144 uşbu: C işbu

Az kişidür Hakkı vü ehlin bilen
Şimdi hōd yüz biñde bir vaşlın bulan

Yā İlāhī bizi sen āgāh kı
Saña irmege seni sen rāh kı

Ehlüni göster bu biz a'mālara
Cünd-i 'ışka vir bizi yağmalara

1150 Ol olanlar gibi münkir eyleme
Hâzretünde yüzümüz kir eyleme

İy niceler itdiler inkârlar
Oldılar bî-kâr ol mekkârlar

*Enbiyāya urdılar çok ta'nalar
Siz ü biz ne didiler dağı neler (276)*

Evliyāya itdiler çok kâllar
Didiler bî-kârlar baṭṭâllar

Didiler kim terk idüp nāmūs u 'ār
Cimrilikdendür ki olurlar bürbār

1155 Bilmediler anı ki anlar her kişi
'İşka uysa olur işsüzlik işi

*B 41a

'İşk olan yirde olmaz 'ār u kār
'İşk yüz şularımı oda yaqar

Bürbār olmayan olmaz pür-hüner
Pür-ğubār olmayan olmaz pür-güher

---

* 1152 biz: -C
* 1153 bî-kârlar: B bî-kârlar u
* 1154 bürbār: C bürdibār
* 1156 yirde: C yerde / yaqar: C yaqar yaqar

Taşlarından taş-ı kâni görme gel
İçerü genc-i revâni görme gel

*C 43b

Dāyimā genc-i revān vīrādadur
Gevherüñ aña göñül vir andadur

1160 Saña teşbīh itme iy bī-ḥayr u şer
Dime peygāmbere beşer biz de beşer

*Bizcileyin yir ü içer ü üyür
Virür ü alur soқақlarda yörür (277)*

*Sen saña itdüñ kıyās iy gözi yok
Bir midür serv-i revān-ıla oyuk (278)*

Enbiyā yörürse Ḥaqq-ıla yörür
Ḥaqq-ıla baqar ḥakāyıkla görür

Ḥaqq-ıla ḥaḳ da ḥaḳa ḥaḳdan gider
Zāhirā gerçi ki soқақdan gider

1165 Ğaflet-ile yöriyen şehvet-peres
Ḳurbet ehline ne olsun hem-nefes

Bilmedin ta'n itdiler ol kırlar
Da'vī-i şīr itdiler ol gürlar

Var-durur bu arada fark-ı 'azīm
Bilmeyen maqlüb olur balq-ı saqīm

Ne añlasun naqş-ı cihāni kör toğan
Zāğ nice şayd kılsun her toğan

---

* 1160 bī-ḥayr u şer: B bī-ḥayr şer

* 1163 görür: C yörür

* 1165 yöriyen: C yörtiyen

* 1168 Kenārda: Ḳarğa nice avlusun şahin toğan / kılsun: B C kılsun

İki aru bir çiçekden yir zehir
Birisi şekker düzer birisi zehr (279)

1170 Şüretâ bir birine beñzer velîk
Birisi maşnû‘-i beddür biri nîk

Bir midür ħar-mühre-y-ile lâcverd
Bir midür ħıtmî-yi şahrâ-y-ıla verd

*İki āhu bir çemenden yir kiyāh
Birisinde müşk ü birinde tebāh (280)*

*Birisi yidüğini sergîn kıılır
Birinüñ büyn tıyan taḥsîn kıılır (280)*

*B 41b

İkisini de gören eydür geyik
Der-ḥaķāķat key şeved ān her dü yik

1175 *İki qarğular ki bir yirde biter
Birinüñ boş içi biri pür-şeker (281)*

*C 44a

Her şadef dürri kaçan şehvâr olur
Her dikenbâri kaçan gülzâr olur

Ehl-i dil dikende yüz gülşen görür
Bî-başarlar gülşeni diken görür

Ehl-i dil ol tâ ki gülzâr ola nâr
Ḥâr ola mı yâr saña gül‘izâr

---

* 1169 aru: -C
* 1170 maşnû‘-i beddür: C maşnû‘-ı birdür
* 1171 lâcverd: B C lâceverd / ħıtmî: C ħatmî
* 1172 ü: -C
* 1173 yidüğini: C yedüğini
* 1177 gülşeni diken: C diken gülşen

*Yüz biñ artuğdur bunuñ gibi mişāl
Ehl-i hāl añlar ne hācet kı̄l-u-ķāl (282)*

1180 Hāş u ‘āmdan çok-durur idici fark
Nitekim zulmāt-i ğarb u nūr-ı şark

Ḳanda beñzesün ‘avāma hāşlar
Yā riyāya hālīş u ihlāşlar

Hāşlar mesrūr yir eyler sürūr
‘Āmlar maġrūr yir artar ġurūr

Hāş yidügi kı̄lur şükr ü şenā
‘Āmlar yidügi olur ‘ȫzr u ‘anā

Hāş aġzında bulur cennet ta‘ām
Ma‘desin kı̄lur ta‘āma hı̄tta ‘ām

1185 Hāşlar yirler olur ‘ışķ-ı ilāh
‘Āmlar yirler olur cürm ü ġünāh

DER BEYĀN-I AŞL-I ŞIFĀT-I ZEMĪME

*Hāşlar yidügi olur nūr-ı Rab
‘Āmlar yir kıbr olur artar ġāzab (283)*

*Hāşlar yidügi cāndur bī-cesed
‘Āmlar yir buhl olur artar hāsed (-284)*

Hāşlar yir kı̄t olur a‘māl ider
‘Ām yir dün ġün cem‘-i māl ider

---

* 1180 idici: B eydici
* 1181 beñzesün: C beñzesin
* 1182 mesrūr: C mesrüre
* 1185-1186 başlık: zemīme: C demīme
* 1188 dün ġün: C dün ü ġün

- Hâs yidügi olur hubbu'l-vaṭan
'Ām yidügi ta'aşşub sū'-i zann
- 1190 Hâş ger çok yirse 'ışk eyler kalîl
'Āmuñ āzı imtilā eyler şaķîl *B 42a
- Hâşuñ olur yidügi zühd ü vera'
'Āmuñ olur 'ucb u ta'cîl ü tama' *C 44b
- Hâş yir 'uķbā diler Mevlā sever
'Ām yir ednā olur dünyā sever
- Hâş yolıdur şırâṭ-ı müstaķîm
'Ām yolıdur kej ü pür-ters ü bîm
- Men' iden nefsin hevādan hâş olur
Āhiretde cennet ü me'vā bulur
- 1195 Şundaki on iki şıfatdur 'ām için
Diyelüm aşlın saña in'ām için
- Cem'inüñ aşlı hevā-y-ıla ğazab
Bu ikisinden necāta it taleb
- DER BEYĀN-I AŞL-I ŞIFĀT-I ĦAMĪDE**
- İki nesne bil ki rāh-ı hâşdar
Biri şıdķ u birisi ihlāşdur
- Şıdķ u ihlāş aşı-ı imān u hayā
Aşı-ı imān u hayā cūd u sehā

---

* 1189 zann: C ṭann

* 1190 Hâş: C Hâşlar

* 1194 nefsin: C nefis

Az yimek az üyüme az söylemek
'Ucb u 'acele çama' terk eylemek

1200 Duta ahlāk-ı zemīme 'aksini
Ola ahlāk-ı hamīde hōş seni

Ḥaḳ rızāsın isteyüp sevmek liḳā
Kendüzin idüp fenā sevmek beḳā

Şıdḳ-ıla ihlāş olupdur rāh-ı Rab
Rāh-ı şeytāndur hevā-y-ıla ḡazab

Pāklardur enbiyā vü evliyā
Bunlara uyan miss ü bunlar kīmiyā

Kīmiyāya uysa kim iksīr olur
Nice mis iksīri-y-ile sīr olur

1205 Aşl anlar oldı min-küllî'l-vücüh
Pākler pākīzelerdür ol gürüh

Anlar ol yirdür biri olur hezār
Ḥār-ı sihsü ekseñ olur lālezār

'Āmlar nā-pāk ü arz-ı şüredür
Sihşü olur simsim ü billur dür

*B 42b; C 45a

Ḳanda ol ehl-i melām u ḥām-ı 'ām
Ḳanı bu ehl-i selām eyd iy hümām

Ḥāşlar oldu melekden müctebī
'Āmlardur dīv ü eşḳā-yı şaḳī

-
- * 1199 üyüme: C uyumaḳ
  - * 1206 ekseñ: C eksüñ
  - * 1207 Sim sim ü billur: B C simsim billur
  - * 1208 melām: C mülām
  - * 1209 müctebī: C müctebā / şaḳī: C şaḳā

- 1210 Halk üç şımf oldı bir şımfı melek
 ‘Aql-ı maḥz u nefsi yok yiri felek
- Biri âdem ba‘zı nefsi ü ba‘zı ‘aql
 Şu sözi kendümden itmezem naql
- Nefs-i külldür birisi hayvân-durur
 Nefse uyan hayvân-ıla yiksân-durur
- Hüş-ı cânuñ güş iy âdem-şifat
 Bil ki vardur âdeme iki cihet
- ‘Aklı nefsinden eger olsa ziyâd
 Ol olur ‘âlemde sulṭânü’l-‘ibâd
- 1215 Gâlib olup nefsi ‘aqla irse ḥalel
 Adı ke’l-en‘âm olup belhüm aḍall
- ‘Aql-ı küllîdür ḥavâş-ı âdemî
 Maḥrem-i Muḥmüd u Ḥaḳḳuñ hemdemi
- ‘Âm-ı âdem cümle ke’l-en‘âmdur
 Dime ḥâş ol ‘âmiye bed-nâmdur
- ‘Âkil ol ol ḥâşı fark it ‘âmdan
 Puḥte-i şâfî mükedder ḥâmdan
- ‘Âmı ḥâşı ḥaḳḳa teşbîh eyleme
 Kibr ile ḥöd-bîn olup söz söyleme
- 1220 Sen kim ü yâ ben dimeklik ‘ayb olur
 Nice ‘ayb ol belki dîne reyb olur

---

* 1212 yiksân: C yeksân

* 1220 belki: C bil ki

Serkeş olup sırrı açma serseri
Ol melekden baña dime kemterī

Gerçi beñzer birbirisine şuver
Birbirinden līki ma‘nen farkı var

Sırçanuñ ser-cümlesi cevher degül
Cümle ħāk iy pāk pākī zer degül

İçi tolu dür degül küllī şadef
Her kişiye degül emr-i lā-tahaf

*C 45b

1225 *Acı şu tatlu şuya beñzer turu*
Beñzemez ma‘nen ne var beñzese rū (286)

*B 42b

Kāse-i çinī midür ser-cümle ğarf
Gerçi aqdur qanda beñzer oña berf

Acı şudan tatlu şuyı iy ‘azīz
Sözle olmaz ehl-i zevk eyler temīz (287)

Ehl-i zevk eyler ‘aselden ħalli ħal
Zevk-ıla olur fark şekkerden başal

Ma‘nī qandın cān tuṭağı-y-ıla tad
Addan dadı murāddur qoma ad

1230 *Qanda qande qandı ağı-yı delü*
Qanda qandı qande sīr olan tolu

Sihr-ile qanda bir olur mu ‘cizāt
Yā Halīlu’llah-ıla Lāt u ‘Uzat (288)

---

* 1224 emr-i lā-tahaf: C emr ile tahaf

* 1225 ru: C şu

* 1229 tuṭağıyla: C tuṭağıyla

*Mu'cizâta itme kıyâs eşhâruñı
İtme âyâta kıyâs eş'âruñı (288)*

*Devr-i Mūsâ içre seh̄hâr-ı 'uşât
Ol 'aşâ gibi itmek ister mu'cizât (289)*

Mūsaya öykünüp oldılar lecûc
Sihr-ile itdi göge ipler 'urûc

1235 Bir mi olur andan olar Mūsâ-y-ıla
Çanda bir olsun teber mūsâ-y-ıla

*Bu Mūsâdan ol mūsâya çok fark
Bu 'aşâdan ol 'uşâta ğarb u şark (290)*

Bu 'aşâ emr-i Huğâdan ejdehâ
Mekr-i sâhirden olur mâr ol 'aşâ

*'Āşiler ef'âline la'net olur
Râzılar a'mâline rahmet olur (291)*

Her nefes Mūsâ-şifat ol yörü var
Nefsüñ eşhâr itmesün Fir'avn-vâr

1240 Yâ Rabâ Mūsâ gibi vir bize 'avn
Virme kevn içinde hevn-i Fir'avn

Sen de sen olğıl saña senden delîl
Hân göster bize hûn gösterme Nîl

*C 46a

Zühdüñ-ile yir bize tehdîdümüz
Sen irür taḥkîka hem taḥlîdümüz

Olmayalum cāhil ü püzîne-ṭab'
Gevher it eyleme âbigîne-ṭab'

*B 43b

* 1235 olar: C olur

Ābıgīne gördügi rengi dutar
Aydān aḳ sīm ü güneşden zerd zer

1245 Cāhil ü küffārdur maymūn-şıfat
‘İşksuz ‘āşıkılanur Mecnūn-şıfat

‘Āşık-ıla bir midür ‘āşıkılanan
Bir midür serhōşlanan u mest olan

Key muḳalliddür ṭabī‘at iy emīr
Ma‘rifet sulṭānın ol eyler esīr

İşi ṭab‘uñ muḳtezāsınca işleme
Ḥurma ağacına māzu aşlama

Gördüğüñ işleyüben maymūn gibi
Ḥūnuñı dutma mu‘azzez ḥ‘ōn gibi

1250 *Her işi kim ‘aḳl-ıla insān ider*
Ṭab‘-ıla maymūn daḥı āsān ider (293)

Ol muḥaḳḳık devleti meymūn-durur
Bu muḳallid ki ālet-i maymūn-durur

Ḳanda bir olsun muḳallid birle ol
Beñzesün mi pür-uşūla bu’l-foḍül

Ehl-i ḥaḳḳa kendüñi ḳılma ḳıyās
Göñlüñüñ pāsını sil iy nā-sipās

Şürete zāhir müşābihdür velīk
Ṭūṭı-y-ile bir midür ma‘nāda dīk

---

* 1244 zerd zer: C zerd ü zer

* 1246 u: -C

* 1249 ḥ‘ōn: B C ḥ‘ān

- 1255 Bil Hüdâ hüdhüdleridür hâşlar
Ellerinde nâme-i ihlâşlar

Hük-m-i sultân-ı Süleymân-ı kadîm
Her birisine şıraṭ-ı müstakîm

Ellerine aldılar tevķi'-i şâh
İtdiler Belķîs-ı nefse intibâh

Açdılar menşür u kıldılar nüşür *C 46b
Şaçdılar şîrîn ü şûra şevķ-ı şür

Dil ki bir midür bu hüdhüdle horūs
Bu horusdan kaçd ya'nî ehl-i nüfūs
- 1260 Yiri veyl olur şu ki ehl-i nefsdür
Ehl-i Sübbühuñ yiri firdevsdür

İtme nefsi ehl-i firdevse kıyâs *B 44a
Çanda kaplasun vücüd-ı 'arşı tās

Ehl-i îmân çanda çanı pür-gümân
Toğrnlıkda bir mi tîr-ile kemân

Eğriden toğrıyı gör iy bî-başar
Bir degül billür-ıla şâh-ı dürer

Şüret-i billūra beñzer gerçi dür
Çula beñzese olur mı 'abd-i hür
- 1265 Oluban istîzeri her bî-naçar
İtmesün ehl-i başar hâlin habar

---

* 1258 menşür u: C menşür

* 1260 nefsdür: C nefdü

* 1263 dürer: C çarar

Çavli fi'line muvāfiq olmayan
Oldur ol yār iline yol bulmayan

Evliyā bī-emr-i Hāq işlemez iş
Eylemezler Hālīk emrinsüz revīş

Emr ü nehy-i Hāq öñinde evliyā
Şu ileyinde nitekim āsiyā

Uyuban nefesine her istīzerī
Sırrdan ğāfīl sevinür serseri

1270 Evliyā ef'ālin itse eşkiyā
Maḥz-ı taqlīd-ile olmaz etkiyā

Bil ki ĩmān-ı muḥalliddür za'īf
Ehl-i taḥḫīka olımaz ol ḥarīf

Ol münāfiq dahı bu şādıqlayın
İşler ister şīre beñzeve deyin

Ol nifākı-y-ıla ḥōş kıtur namāz
Çalbi çalb u bī-temīz ü bī-niyāz (296)

Yüzi kıblede dutar göñli bizer
Hāq bizer andan özin Hāqla bezer

1275 Hāqqa taşı içi nefesine şapar
Yolda yürürem şanur yoldan şapar

*C 47a

Aña tekbīri tekebbürlik olur
Bunı tekbīri Hāqa çurbān kıtur

---

* 1268 nehy-i Hāq: C nehyi vü Hāq

* 1274 dutar: C duta

Göñli egri taşu toğru eyler kıyâm
Ĥayf ola adın anuñ şâdıķ koyam

Şâdıķuñ içi vü taşu toğrıdur
Andan oğurlar münâfıķ oğrıdur

Şâdıķ oldur pür-ĥuşû‘ u pür-ĥuzû‘
Oluban ide sücüd u yâ rükû‘

*B 44b

1280 Ĥađdan eyleyüp münâfıķlar rücû‘
Ĥađķa iderem şanur eyler rükû‘

Nefsi öldürüp ider şâdıķ sücüd
Secdesindedür münâfıķ pür-vücüd

Şâdıķ olur şâf kalbidür şafı
Ol münâfıķ kalbi pür şirk-i ĥafı

Ol taĥıyyât okur u iĥsân bulur
Bu hemân ‘işıyân-ıla noķşan bulur

Şâdıķ özin şöyle ‘inde’llah görür
Bu münâfıķ şöyle ġâfıl oturur

1285 Şâdıķuñ alur selâmın her melek
Andan almaz u selâm virmez dilek

Şâdıķuñ olur du‘âsı müstecâb
Ol münâfıķ-çun du‘â olur ĥicâb

Şâdıķuñ olmaz münâfıķ bekdeşi
Bekdeş olmayan ne olsun dekdeşi

---

* 1277 eyler: B eylerem

* 1280 iderem: C eylerem

Ol münāfiḡ da dutar oruc varur
Ḥacca ḥōṣ ṡā`at ider zekāt virür (297)

Mü`mine ol işden olur kesb-i kemāl
Ol münāfiḡ bulur andan biñ vebāl (297)

1290 *Bulur andan bu ikisi bürd ü māt*
Bürd menzil mü`mine vü`ña māt (298)

Mü`min-içündür o bürd `āḡıbet
Ol nifāḡ ehline māt āḡiret (298)

Zāhirā gerçi ikisinüñ de işi bir
Şanma bāḡında ol iki kişi bir

*C 47b

Olsa hem-şehrī ne olur iy aḡı
Aḡmed-ile o Ebu-ṡālib daḡı

Mıṣr-ı Mūsā bir-durur Fir`avn-ıla
Bir midür pür-hevn olan pür-`avn-ıla

1295 *Her biri kendü maḡāmın seyr ider*
Her biri öz vefḡ-ı nāmınca gider (300)

Şürete uyan-durur şüret-peres
Lāf-ı ṡūṡı urma iy ḡurı ḡafes

ṡadsuz bir nesnenüñ adın seven
Oldur ĩmān ḡandınüñ ṡadın şavan

*B 45a

Her başal ḡalva mı olur diseñ `asel
Ḥük adın şu ḡosañ olmaz muḡtasal

Çün müsammādur her ism için maḡal
`Aḡd adın ḡomadı kimsene ḡal

---

* 1290 vü: C ve

1300 *Niçeye mü'min diseñ olur feraḥ
Ger münāfiḳ dinse olur zehrin ḳadeḥ (301)*

*Ne ziyān diseñ münāfiḳ mü'mine
Sīmden su-y-ıla maḥv olmaz sine*

*Aşşı ne kāfir adın mü'min diseñ
Ḥürre ne ismini 'abd-i ḳın diseñ*

*Ada ḳalan yār ilinden yād olur
Ṭadı bulan yār elinden şād olur*

*İsmi kim zātından ol maḥcūbdur
Zātı vü ismi anuñ mağzūbdur (302)*

1305 *Mü'min olan mīm ü vāv u mīm ü nūn
Şanma imān özgedür iy zū-fünūn (303)*

*Ol ḥurūf-ıla degül teşrīf-i zāt
Zāt-ı luḫfiylan-durur ta'rīf-i zāt (303)*

*Ger münāfiḳ diseñ ol bed-nāma sen
Gerçi diriken bī-şekk ü zann (304)*

*Kibr içinden yir anı 'aḳreb-şıfat
İy zī bī-inşāf bāṭıl ma'-rifet (304)*

*Adına maḡrūr olur zātı ḥarāb
Zer diseñ zer mi olur seng ü türāb*

*C 48a

1310 *Kendüzin insān şanur iy niçe ḥes
Zātıdur ḥinzīr u maymūn u meges*

* 1303 ilinden: C elinden / ṭadı: C ṭad

* 1304 ismi: B ism

* 1306 luḫfiylan-durur: C luḫfina-durur

Mü'min oldur kendüyi fettâş ola
Kendü 'aybın bile vü reybin bula

Ol münâfıklar kamu leffâf-durur
Görse biñ 'aybını bî-inşâf-durur

Çün nifâk adı cehennemden degül
Yâ niçün andan 'azâb olur digil.

Aşşı ne cennet evin nîrân kıosañ
Yâ zebânîler adın rıdvan kıosañ

1315 *Bu ada yok gerçi oddan iştiyâk
Var velî ol ada od-ıçun mezâk (-305)*

*B 45b

*Ol hurûf-ıla degül bu nâm-ı bed
Sır-durur bu nitekim zerde zebed (306)*

*Bahr şuyın telh iden bardak mıdur
Yâ şadef midür düzen şehvâr-ı dür (306)*

Çudret-i Hağdur cemî'in eyleyen
Belki şu dilümdeki söz söyleyen

Virdi her bir âdeme kalb-ile nefis
Nitekim böstânda verd-ile kerefs

1320 Kime luğfi kalbini gâlib kıılır
Çahr-ıla kim nefesine mağlûb olur

Kâfir eyler kime gösterür celâl
Kime mü'min dir açar andan cemâl

Ne hurûf u ne şuverdür didüğüm
Tı'm-ı âba yok-durur te'sîr-i .hum

*Harf-durur ma'nâ şarâbına çü zarf
Nitekim şuya olupdur zarf berf (307)*

*Harfe bak ümmü'l-kitâbı elüñe al
Baħr-ı ma'nâya anı ğavvâş al (307)*

1325 *Acı deryâ-y-ıla ol tatlu deñiz
Lezzeti vü tu'mı bir midur diñüz (308)*

*Adları yüzleri bir gerçi 'ayân
Taddan ada berzahun lâ-yebġiyân (308)*

*C 48b

*Telh u şirîn gerçi bir yirden gelür
'Arif anuñ aşl-ı mecrâsın bulur (309)*

Şı sefine-i keşreti vahdet gözet
Baħr-ı 'ışka zevrak-ı vahdet düzet

Keşret içre vahdet-i vahdetde ol
Lîki vahdet keşrete aşlu'l-uşül

1330 *Kalbı hâlişden mehek eyledi fark
Ġarbı fark ıder şabâhdan nür-ı şark (310)*

Kalb-ı nefse kalb-i hâlişden mehek
Himmet-i şeyhüñ-durur bî-zann u şekk

*Yâhu kalbüñ içre ilhâm-ı İlâh
K'ide nefse her nefesde intibâh (311)*

*Bu mehekden her ki rûhı içre kor
Fark-ı billürü güherden ol bilür (311)*

*B 46a

---

* 1323 ma'nâ: C mu'în
* 1327 yirden: C yerden
* 1331 şeyhüñ-durur: B şihüñ-durur

Evliyâdur şıdķı fitneñ fitnesi
Ol bilür her nesnenüñ varsa nesi

1335 *Bir derinüñ içine bir çöp gider
Ol çöpi çıkarmağa dilin diver (312)*

Taşra çıkar cān andan diñleñüz
Uşbu ma'nā gūş-ı cāndan diñleñüz

*Ger yiseñ yüz loķma şırın ü lañif
Olsa birisinde bir çüb-i keşif (313)*

*Hiss-i zinde fark ider andan anı
Çüb çıkmayınca diñlenmez teni (313)*

Ol ğidā-yı cism çübi böyledür
Cān ğidāsında olan di n'eyledür

1340 Ma'rifet içinde olsa ger hilāf
Ol hadīse vü āyete şöyle güzāf

Daħı geçmiş evliyānuñ hāline
Çüb-i levş-i ma'nevī aña dine

Dille çıkar o çübi ya el ile
Uşbu çöp çıkmaz meger ki hāl ile

Farķ id ol çübi ta'am-ı hōşdan
Tolı kozı girdigān-ı boşdan

*C 49a

Bil yol urmuş-ıla yol varmış sözün
Söze azmışlar sözün ķarmış sözün

---

* 1334 nesnenüñ: C nesne
* 1336 uşbu: C işbu
* 1337 keşif: C keşif
* 1340 vü: C ü
* 1342 el-ile: C il ile / uşbu: C işbu

1345 Hiss-i cismî âlet-i dünyâ-durur
 Hiss-i cânî devlet-i 'uqbâ-durur

Hiss-i dünyâ bu cihâna nerdübân
 Hiss-i cânî nerdübân-ı lâ-mekân (314)

Hiss-i dünyâ şihhati 'inde'l-hakîm
 Hiss-i dînî şihhati 'inde'l-Kerîm (315)

Hiss-i dünyâ şihhati dünyâ bulur
 Hiss-i dînî şihhati Mevlâ bulur (315)

'Âkil ol dünyâyı ko 'uqbâyı ko
 Gönlün içinde hemân Mevlâyı ko

1350 Şihhat-i tendendür ol his şihhati
 Zînhâr itme ten-ile şöbeti (316)

Hiss-i dîn ma'mûr vîrân olsa ten
 Hiss-i cândur zinde ger olsa beden (316)

Ma'rifetsüz gönül olmuşdur çü mey
 Hayy ol iç muhyî elinden cām-ı mey

Cāna cehd it ki andan olur ten daḥı
 Nitekim gülden güler gülşen daḥı

Ol ten ile igen eyleme ḥarāb
 Zer nihān itmege ḥacetdür türāb

*B 46b

1355 Birbirinsüz olmazlar cān ü ten
 Gülde diken gül dikenden yā fiten

Cismi vîrân eylemekdür rāh-ı cān
'Ayn-ı ābādandur ol vîrân nihān (317)

* 1350 itme: B itmeñ

Cism-i siflî rūḥ-ı ‘ulvîye hicāb
Cismi ḳo vü çekme cism-ile ‘azāb

*Ḥāne vīrān eyle gizle ḥānümān
Kim olur ol ḥānümāndan ābedān (317)*

*Gizle ma‘nā gencin it şüret ḥarāb
Nitekim gizler zer ü gevher türāb (318)*

1360 *Genc içün gör bir kişi bir ev yıḳar
Genci içinde ḳor u taşın yaḳar (319)*

*C 49b

*Genc bilür ki ol yine ma‘mūr ider
Ġam yise bir dem ebed mesrūr ider (319)*

Yıḳ vücūduñ gizle genc-i ma‘rifet
Kānı anda bulasın vīrān-şıfat

Şuyı şav ḥavzı arıt ḥōş eyle pāk
Şu kesildi şanuban ḥiç yime bāk

*Ḥavzı eyle pāk ü şal şuyı girü
Şavma çün oldı mükedder şu turu (320)*

1365 Kes göñül ḥavzından āb-ı arzū
Ol şarāb-ı ma‘rifetden pür-kedü

Kes hevā şuyın yu nefsün çirkini
Ol şu-y-ıla ḥōş güzel ḳıl çirkini

*Bir yire kim nāgehān demren batar
Ḳorusañ zaḥmı olur daḥı beter (321)*

---

* 1357 ‘ulvî: B C ‘ilvî

* 1365 pür-kedü: C pür-kerü

* 1366 yu: C bu

*Ol deriyi yar çıkar peykâni sen
Yarmağun virmek-durur dermâni sen (321)*

Yok-durur râhat ki bî-zaḥmet ola
Var midur devlet ki ol bî-let ola

*B 47a

1370   Ḳanı bal-ı bî-belâ bî-renc genc
          Bu deginmişdür bir iki üç çâr u penç

Burcı yığ alınca tâ küffârdan
Ṭöp u tîr-ile ḳoma sedd ü beden

*Kâfir elinden al eyleyüp zemîn
Važ' id ortasında tâ sancağ-ı dîn (322)*

*Yine ma'mûr eyleyüp şad sedd ü burc
Tâ ki almasun o gencden uğrı dürc (322)*

Ya'nî it cismi riyâzetden zebûn
Tâ ki cânuñ andan ola zü-fünûn

1375   Nefsün üzre ğâlib olsun nûr-ı dil
          Ḳalmasun sende vücûd-ı âb u gil

Ḳalbüne nefis eyle kim olsun muṭî'
Rûḥuñ itsün menzil-i fer'in refî'

Çün muṭî' oldı yine eyle ḳavî
Ol muṭî' ata virürler çün cevi

*C 50a

Tosun olsa atı berk dutmağ gerek
Boynına boğup kemend atmağ gerek

---

* 1370 bal-ı bî-belâ: C balı kim bî-belâ / deginmişdür: B C degenmişdür

* 1372 id: C ide

* 1373 almasun: C olmasun

* 1375 âb u gil: C âb ı gil

Çün selīm olsa gerekdür bislemek
Virüp içmeg ü yimek yimek emek

1380 *Kār-ı Bîçünü kim añlar kim bilür
Gizlü sırrını sözinde kim bulur (323)*

*Keyf ü keyfiyyet ya-höd çün-ü-çirā
Vaşfına yoğdur uzatma mācerā (323)*

Ne disün ‘anķā-yı aķdesden meges
Şür-ı İsrāfıl nice ursun ceres

Şu kadar dahı zarüretten didük
Şa‘ve-y-iken loķma-i şāhin yidük

*Gāh esbāb-ıla işler her işi
Nesl için cem‘ eyler irkek ü dişi (324)*

1385 Kim toğurdur anasuz u atasuz
Kimi atadan toğurdur anasuz

Kimin anasuz atadan var ider
Kimini sākin kimin devvār ider

Vaķt olur esbāb-ıla hikmet düzer
Vaķt olur kim hikmeti ķudret bozar

*B 47b

Kimini tālīb kıılır virür sebep
Kimi maṭlūba irürür bī-taleb

Kimini maḥbūb iken mağzūb ider
Ĝafil iken kimini meczūb ider

---

* 1379 yimek: C yemek

* 1385 anasuz: C atasuz

1390 *Bunda hayretten ziyâde nesne yok
Kaldı hayrân cümle serhōş u ayuğ (325)*

Çâle Ahmed Rabbi zidni hayreten
Çoma hayretsüz vücûdum tarafeten

*Didi Ahmed sende hayrân kıl beni
Tâ ki fark itmeyeyin benden seni (325)*

Râh-ı 'ışkuñ rûhumı mest eylesün
Ser koyup sırr-ı Elesti söylesün

Ol degül hayrân kılla sini hicâb
Belki mâhî gibi ki olur ender-âb

*C 50b

1395 Körliginden hayrete hayret dime
Hicret olan vuşlata vuşlat dime

Hayret-i Mûsâ ki vuşlatdan-durur
Nûrı şevkı Tûrı nâra yandurur

Vaşl-ıla Aşhâb-ı Kehfüñ hayreti
Mest idüp anları vuşlat şerbeti

Elli yıllık işret-içün ol kavım
Hayret-ile didiler *ev-ba'za yevm*

Şöyle kim oldı tecellî-yi Celîl
Hayretinden dir-idi hâzâ Halîl

1400 Gâh ahter gibi olurdu geh kamer
Gâh güneş gibi artardı şerer

---

* 1392 benden: C neyden

* 1395 körliginden: B körlükden

* 1400 olurdu: C oldı / artardı: C arturdu

Nūr-ı H̄aḡ degül az olup çok olan
Az iken gāhī ṭolunup yok olan

Belki isti'dādıdur Evvāhuñ ol
H̄āşa kim vaşfi ola Allahuñ ol

Gāh h̄āzā didi geh ekber didi
Her tecellīden ziyāde istedi

Tā ki nūr-ı H̄aḡḡa müstaḡraḡ ola
Hem şarāb u bāde vü saḡraḡ ola

1405 Her maḡāmda kıldı istiḡfār ol *B 48a
Tā ki ḡarḡ-āb-ı fenāya bula yol

Günde yitmiş kerre istiḡfār ider
Muştafā yitmiş keret açardı der

Degme kez görürdi envār-ı İlāh
Şoña nisbet öñi olurdu günāh

Sen daḡı sālīk saña kāmīl dime
Maḡv olmayınca deryāda deme

Gör erenlerüñ maḡāmātın nedür
Gör ki ḡacātın münācātın nedür

1410 Birinüñ vechi *ila'l-lāhi'l-kerīm*
Birinüñ vechi *'alā vechi'l-ḡadīm* (326)

Birisine ne vech var ne cihāt
H̄alḡ-iken eyle kim olmış H̄aḡ-şıfat

*C 51a

---

* 1401 gāhi: C gāh

* 1406 yitmiş: C yetmiş

* 1408 sen: B sende

Her uşûlinden hâk-ıla Hâk-durur
Şöyle kim ol hâkka müstağrak-durur

*Her yüzüñ birbirisinden farkı var
Gözüñ aç görme kâmusın ber-ķarâr (327)*

Rû-şinâs olma derûna kıl nazâr
Kâna girmeyince bulunmaz güher

1415 Kâlb ile bak kâlbi fark it şâfdan
Mü'min-i fettâşî bil leffâfdan

*Çünkü var insâna vü iblîse yüz
Lîki fark ol yüzden aña biñ ü yüz (327)*

*Dîvi insân şanuban virme göñül
Pendi insândan işit insân ol (328)*

*Söz ile olma hemdem ol iblîs ile
Göñlüñi şayd itmesün telbîs ile (328)*

Kışşa-i merdi hûb oķur kıssa-hön
Gerçi bir yazıda hön u hün u hön

1420 Na'ra urur kışşa-i merdânî dir
Şıyt u şavtın işiden merd anı dir

Kışşa-i merdân dise olmaz dilîr
Her muħanneş dün u nâmerd ü đarîr

Ol ki pür-ma'nâ vü bî-da'vâ-durur
Gevherüñ üzerine peşmîn bürür

---

* 1413 farkı: B fark
* 1420 merdânî dir: C merdânî vir
* 1421 muħanneş : B muħannet
* 1422 pür-ma'nâ: C bir ma'nâ

Hoşka-y-ıla gizlenür mi büy-ı hõş
Balçığ-ıla örtülmez envâr-ı güneş

*B 48b

Tuymayınca büyümi var hoşkadan
Hoşkaya virme dil ü cân u beden

1425 Vaqt ola kim hořkanuñ içinde semm
Ola tuymaduğuna uyma iy aşamm

Biribirisine beñzer olur ün
Bir olur țaru nohud-ıla olsa un

*Nitekim şayyād urur şavt-ı şafır
Dutup itmeklig-içün murğı esir 329)*

Murğ-ı zirek anı fark ider bilür
Tâyir-i ahmağ aña mâyl olur

*C 51b

Dün olma avlamosun sini ün
Zü-fünün ol fark it ol ünden derün

1430 *Kendü cinsi şavtn işidür o kuş (330)*
Niteki ahmağ adamı şanur nuķuş

Ol hayālâtı delü âdem şanur
Teşne nitekim serâbı nem şanur

*Dâm-ı şayyâda dutulur varur ol
Nitekim gülüñ esiri zü-‘uķül (330)*

Âdeme gül-i beyâbân urur ün
Çağırur âdemler adın biş ü on

---

* 1428 mâyl: C hâyil

* 1429 ün: C ol

‘Aqlımı apar anı eyler helāk
Pāk iken bāk-ile eyler anı hāk

1435 *Şōfī-i şeyyād şayyāddur saın*
Dīnine olma anuñ hergiz yaın (-331)

aşı şekker au-y-ıla şayd ider
Tūı-yi ‘aluñ ana bil ayd ider

Göresin her bī-melāhat bī-şalāh
Hāşlar azından alur ıılāh

Kendü avāli gibi söyler şatar
Zāhiri er bāını hardan biter

Sözi muhliş özi deryā-yı riyā
Şāyimem dir umar ādemler yiye

1440 Mav-ı ihlāş oldu ra‘nā devridür
aldı da‘vā şanma ma‘nā devridür

Göresin geymiş kilim-i hōş selīm
Andan oır bu selīm-ile recīm

*B 49a

Halkı şayd itmeg-iin oır füsün
Echel ol gösterür özin zū-fünün

Dünyā-y-iün dīnini vīrān ılır
Adımı şeytān u cān vīrān ılır

Yā Rabā şeytān u cinn ü nāsdan
Sala bizi mekr ile vesvāsdan

---

* 1438 avāli: B avāli

* 1440 da‘vā: C da‘vī

1445 Bilmezüz sensüz bu germi serdden
Sırr-ı nāmerdi zamīr-i merdden

*C 52a

*Merdümüñ işi olur merdāne-vār
Dutma dağ nāmerd ol merdāne var (332)*

Bir degül her hes ricālu'llāh-ıla
Bir midür Nemrūd-ı sek Evvāh-ıla

Kār-ı merdāndur niyāz u kārāsāz
Dāyimā nāmerd serdür hīle-bāz

Fi'l-i merdāndur hemīşe bī-'ilel
Ġayr-ı merdān pür-ħaleldür pür-hiyel

1450 Bize göster merdi nā-merd eyleme
Yā Rabā 'ışkuñ odın serd eyleme

*Bil kerem erinüñ işin germdür
İşi nāmerdüñ kamu bī-şermdür (332)*

Nice bī-dīn başına gör urdı tāc
Nefsine bakıncağ almalu ħarāc

Başına şokmış-durur misvākı hōş
Dili zākir gönli olmışdur ħamūş

Boynına tesbīhdendür ħalkalar
Zevkı yok taqlīd-ile başın şalar

1455 Hırқа geymiş şanasın ehl-i revīş
Nefsi olmuş dīn tonında keşīş

---

* 1445 sırr-ı nāmerdi: C sırrına merdi

* 1448 serdür C serddür

* 1449 bī-'ilel: C bī-'alel

* 1452 bakıncağ: C bakınca

Şadık-âne biline çekmiş kemer
Lîki zerķuñ çirki yüzinden çamar

Şanasın ölmez ayağı altında mür
Lîki nefsi zâlim ü hûn-hâr u kûr

Cümle şayd u şeyd düzmişler duzak
Hakka yakın her ki bunlardan uzak

Taşları koyun velî içleri kurd
Taşları gülşen gibi içleri urd

*B 49b

1460 *Pōst berre giyūben hārīş esed*
Dilkiceklilikler ider itmege kedd (333)

Bu selīme ad Aḥmed daḳdılar
Dīn gülistānın ocağa yaḳdılar (333)

Kizb-ile meşhūr olupdur bu selīm
Oldı kezzāba ‘azāb od-ı caḥīm (334)

*C 52b

Aḥmedī kııl Aḥmedī kııl yā Ḥalīm
Bize iḡvā itmesün her bu-selīm (334)

Misk oldı Haḳḳ şarābına ḥitām
Hamr-ı şeytāna ḥitām oldı melām (335)

1465 Hāḳ meyi ‘uşşāk ağzında gülāb
Hāmır olur füssāka kendü hem ‘azāb

Gerçi ikisinüñ daḥı adı şarāb
Ma‘nide sīrāb-ıla bir mi serāb

Her kim ol şeytān şarābından içer
Dāyimā ağzından ol hezyān şaçar

* 1457 hûn-hâr u kûr: C hûn-hâr kûr

Mest-i Hakkıñ sözidür esrâr-ı Hakk
Bî-humâr oldı anuñ hammârı Hakk

Bu mey-ile di ki ol mey bir midür
Hayy u Bâkî-y-ıla lâ-şey bir midür

1470 Fâyide uşbu beyândan ser-te-ser
Terk-i sū'i zannıdur añla iy piser

Budur ahlâk-ı zemîmeñden biri
Bâriyi buldı olan bundan berî

Hakk buyurdı kulumuñ zannındayam
Her ne resme zann iderse andayam

Hüsn-i zann it tâ olasın sen hasen
Bil ki şeytânî şıfatdur sū'-i zan

Dağı taqlîdüñ ziyânın bildürür
Ehl-i taḥkîkuñ nişânın bildürür

1475 Key saḡın taqlîd-ile olma mürîd
İçi semmdür gerçi kim taşu şerîd

İştıyâkuñdan saḡın kim hırs-ı cū'
Semmi gösterüp şerîd itme rücū'

Üşte bir dağı geliser dāsītān
Ba'zı huḡkın nefsuñ idiser beyān

*B 50a

Āfet-i hıkd u ta'aşşub ihṡilāf
Bildüriser ol beyānı iy merd-i şāf

---

* 1470 uşbu: C işbu

* 1471 budur: C bu

* 1477 üşte: C işte

Sen saña baq sendedür şerh u beyân
Sendedür ser-cümle penhân u 'ayân

*C 53a

1480 Nefs-i emmâreñ-durur pür-ihtilâf
Pür-ta'aşşub pür-ħased pür-şîn ü kâf

Çalb ü rûhuñdur iki ħoş pâdişâh
'Aqluñ oldu bunlara püşt ü penâh

'Aql u çalb u cân çamu 'ulvî-durur
Nefs ü şeytân u hevâ siflî-durur

Ol hevâ şehrinde nefsüñdür emîr
Ol emîre dîv-i şeytândur vezîr

Çalb u rûhuñ arasında ihtilâf
Bırağur emmâre nefis ol kân-ı lâf

1485 Çalbi 'ulviyken diler siflî kıla
Şâh-iken beñzede anı bir çula

Nefs aña mekr ü ta'aşşublar kıılır
Çalb meyi idüp taçallübler kıılır

Rûh-ı ħâlişden kaçan kim nefis çalb
Meyl idüp kılsa taçallüb çala çalb

Cânı cân ister ki çalbi maħz-ı cân
İde idüp pâdişâh-ı lâ-mekân

---

* 1480 şîn: C sîn
* 1481 bunlara: C yutlara
* 1482 'ulvî-durur: B C 'ilvî-durur
* 1483: -C
* 1485 'ulviyken: B C 'ilviyken

Cümle ahlākını hallākī kıla
Nesf-i zerrākı o rezzākī kıla

1490 Külli ahvālını Raḥmāni kıla
Cism ḥayvānını rūḥānī kıla

Şöyle rūḥānī kıla pür-nür idüp
Cān-fişān kıla cihāna şūr idüp

Nefs-ile cān ḳalb için çok iḥtilāf
İdüp ider bir mükedder biri şāf

ḳalb rūḥa uysa şāf u pāk olur
Nefse uysa ḥākden nā-pāk olur

Nefs-durur siflī vü şeyṭānī şıfat
Rūḥdur ‘ulvī vü raḥmānī şıfat

1495 Pür-taḳallüb ḳalbdür meyyāl ü tīz
Burada muşliḥ-durur ‘aḳl-ı ‘azīz

*B 50b

Nefs olduḳ yirde gıtmez iḥtilāf
İttifāḳ olmaz oluban ceng ü lāf

Oldur ol emmāre nefis ü mār-vār
Rūḥ virsün ḳalbe mey ḥammār-vār

*C 53b

Rūḥ-ıla ḥalvet otursun şāh-ı ḳalb
ḳapuda dursun ḳo varsun nefis-i kelb

Belki ḳov ḳapuda dahı durmasun
Onı da biñ biñ ziyāndur urmasun

---

* 1489 zerrākı: C rezzākı

* 1494 ‘ulvī: B C ‘ilvī

* 1497 hammār-vār: C hummār-vār

1500 Tâ ta‘aşşub gide ola ittifâķ
İş muvâfîķ ola maḥv olup nifâķ

Yâ İlâhî ḳalbümüz sen eyle şâf
Şalmasun nefs aramuza iḥtilâf

VE-MİN ĞAZELİYÂTİHİ

اي جان با شك چشمم د لرا تو خشك تر كن
جانم ز نار شهوت بو ده است خشك تر كن

نفس است سنك مر ده عقم جو مس فر سو ده
اي كيميا نظر هات بر مس و بر كهر كن

ان نقش خس حذ ركن رو بر سرش بتر كن
جانرا بياربي دل سلطان هتبر كن

1505 جون يوسف خيالت سلطان مصر جانست
از بهر طوطي دل نايم زمي شكر كن

با خشم چشم تركس مارا بكش جو جر جس
در هر نفس دو صد بار خو هي دكر بتر كن

جون خوان شير عشقت خون دلست اي دوست
تو نيز خوان اورا از خون اين مكر كن

مارا مراد يارست مارا بياركارست
اي دل بسوي دلبر بر سر بر و سفر كن

نه از مال و زر خير كن نه از تاج و سر خير كن
در دو جهان اين بس مارا تو خاك در كن

من قطره اوست جويم من جوي دوست جوي م
من نفس از و بشويم از جوي او خبر كن

---

* 1500 ta: C ne

* 1501 nefis aramuza: C aramuza nefis

کو تا ه کن ای معینی این قصها در از ست
زین قصه حصه بستان بی غصه مختصر کن

بنکر که نفس کافر نستاند از هوا فر
با ان دل مظفر بر جند جان ظفر کن

İşit uş bir dāsītān-ı pūr-beyān
Eylesün emmāre ahlākın ‘ayān

*C 54a

Dağı bunca dürlü esrār-ı ‘acīb
‘Arz itsün aşl-ı aḥbār-ı ġarīb

DER BEYĀN-I DĀSĪTĀN-I PĀDĪŞĀH-I CŪHŪD VE ĀFĀT-I TA‘AŞŞUB

1515 Var-ıdı ol bir yahūdī pādīşāh
Zālīm ü ḥūn-ḥōr u pūr-cürm ü ġunāh (336)

Yörüdügi yire yatlu toḥm eker
Ādemüñ yir etini ḳanın döker

‘Īsāyı ḳor dīn-i Mūsāyı bezer
Līki andan ‘Īsā vü Mūsā bizer (336)

‘Ahd-i ‘Īsā nevbeti ydi ol zamān
Cān-ı Mūsā ‘Īsā vü ‘Īsā aña cān (337)

‘Īsā vü Mūsā ḥaḳīḳat dīni bir
Dīni gözler ḥiç gözetmez tıynı pīr

1520 Rāh-ı vāḥid bir-durur birdür Aḥad
Rūḥ-ı merdān bir-durur görme cesed

Ol seg-i aḥvel görür biri iki
Yoḥsa biri iki mi görür zekī

---

* 1516 yir: C yer

Şaşınıñ işi iki görmek biri
Şaşdı şaşından şu ki olmadı berī

Biri iki görür gözi egri olan
Tañ mı biñ görse özi egri olan

Üşte bir temşil zāhirde işit
Var işitdügüne göre hem iş it

1525 Bil ki bir üstād-ı ekmel var-ıdı
Aña bir şākird-i aḥvel var-ıdı

*Didi şākirdine üstād iy piser
İçerü bir şişe var al berü var (339)*

*Aḥvel eydür iy mu'allim iy imām
Kaḅkı şişeyi ilteyin eyd iy hümām (340)*

*Didi üstād iki şanma şişe bir
Şaşılıḅ eyleme it endişe bir (341)*

Şaşı şaşup şişeyi iki görür
Yoḅsa şişe ḅöd ezelden bir-durur

*B 51b; C 54b

1530 Evliyā ser-cümle birdür iy piser
Cümlesine sen daḅı bir ḅıl nazār

ḅo ikiligi biri iki görme şaşup
Birlige bit ikilik bendin şeşüp

Evliyāyı birbirinden ḅılma fark
Zevraḅuñ tā baḅr-ı zerḅ itmeye ğarḅ

Muḅhir ü maḅzar-durur Ferd u Aḅad
Līki maḅzar oldı gösteren 'aded

Belki maẓhar daħı muzhirden-durur
Ḥaḳdur uşbu sözi şanmañ zan-durur

1535 Sendedür sende be-cümle iy ‘amū
Biri iki görmek aḥvallıḳ ḳamu

*Aḥvel eydür ta‘na vurma baña sen
Ḥaşm-ıla itmek diler ustasın yalan (342)*

Böyledür ṭalib ki bī-teslīmdür
İ‘tirāz-ıla içi pür-bīmdür

İ‘tikādın i‘tirāz eyler saḳīm
Serkeş olan ḥastaya n’itsün ḥakīm

*Dir mu‘allim şı birin birin getir
Tek yöri ğavgāyı ortadan götür (342)*

1540 *Aḥvel urdı birisini şışenüñ
Gel bu dem gör pişesin endişenüñ (343)*

Biri gide biri ḳala şandı ol
Hıç ḳalmadı hemān kim şındı ol

Biri iki gören o bir sözde ḳalur
Ol ḥayālātın hemān gözde ḳılır

Ḥaḳḳa müşrik olanuñ ḥāli budur
Nitekim iki dutar ḥū cūy-ı mür

Şüreti şı sīreti oldı çü tuz
Ne tuz oldı ol ne ḥōd yur şuya yüz

---

* 1534 uşbu: C işbu

* 1535 görmek aḥvallıḳ: B C görmek ü aḥvallıḳ

* 1544 tuz: B tuz yüz / suya yüz: C suya tuz

1545 İkilikden oldu ol bî-fâyide
‘Amr" da nite ki vāv-i zāyide

Gördi aḥvel ūsta ḡālib gelür
Nefse uyup ḥaşm-ıla ḡāzib olur

*C 55a

Evvel itdi i‘tirāz ol dil-marīz
Aḥvel ü aḥmaḳ ḥalāvetsüz ḡalīz

*B 52a

İ‘tirāz-ıla günāhger oldu bir
Bir daḥı oldu günāhına muşırr

Her kişi şaşsa hemīşe key şaşar
Şaşı şaşkunı ḥu başından aşar

1550 Cürmüne isrār kıılma iy cüvān
Eyle istiḡfār her dem her zamān

Ṭaḡca cürmün eyler istiḡfār kııl
Cürme isrār itme istiḡfār kııl

EŞ-ŞAĞİRU YEKÜNU KEBİRETEN Bİ'L-ISRĀR

Ḳıl ḳadar cürmün kıılır isrār ṭaḡ
Urur alnuñ üzre la‘net nārı ṭāḡ

Var-durur şābün cümle çirk-içün
Oldı istiḡfār çirk-i şirk için

Çirk-i şirki yumayan aḥvel olur
Kendüyi ol şākirdi aḥvel-veş bulur

1555 *Şīşe birdür şaşı līki iki görür*
Hīç ḳalmaz çünki birisin urur (344)

* 1549 key: B C hey / şaşı: C şa

* 1551-1552 başlık: bi'l-isrār: C bi'l-esrār

Terk-i şehvet ādemi ekme kılur
Hāşm u şehvet cān gözin aḥvel kılur (345)

Nice aḥvel kör idüp echel kılur
Rūḥ-ı ‘ulvīnūñ yirin esfel kılur

Şehvet āfāti āna sālīk-durur
Şehveti gör sālīki hālīk-durur (345)

Her maḳāmuñ var-durur bir şehveti
Kimine şehvet olupdur şöhreti

1560 Kime yimek üyimek kime emel
Kimine ḡaflet kime zıkr ü ‘amel

Ḳāti‘u‘ş-şehvāt ‘ışk aldı hemān
‘İşksuzın ĩmān bulunmaz bī-gümān

Bī-ḡaraż ‘ışk-ıla dut rāh-ı fenā *C 55b
Ol fenā ider baḳāya āşinā

Çün ḡaraż açılsa örtülür hüner
Ol ḡarażdan bu hüner günü tunar (346)

Bil mürīd oldur murādı olmaya *B 52b
Kendüyi maḥv ide adı ḳalmaya

KEMĀ ḲĀLE‘L-MÜRĪD MĪNE‘L-İRĀDE LEHU

1565 Vaḥdet ehli bī-murād oldı mürīd
Bī-murād ol ḡazrete var cān erid

Bī-murād olmasañ olmaz fetḥ-i bāb
Göze ḡöñülden olur yüz biñ ḥicāb

* 1557 ‘ulvīnūñ yirin: B ‘ilvinūñ yirin: C ‘ilvīde yerin

* 1560 üyimek: C uyumaḳ

*Çünkü kâdî rişveti penhân alur
Hakka bâtıldan kaçan bürhân olur (347)*

‘Ayn-ı şer‘i aḥvel ider rişvet tozu
Kâdı toğruyu kor egridür sözi

*Hırş-ıla rişvet olur aña garaż
Kıalb-i kâdî andan olur pür-maraz (347)*

1570 Farḳ idemaz zâlimi mazlûmdan
Añlamaz merhûmı ol maḥrûmdan (347)

Ol adı şâh özi pür-cürm ü günâh
Zâlim eyledici her mazlûma âh

*Dutuban kibr cühûd ol gebr kîn
Kıldı vîrân zulm-ıla -îmân u dîn (348)*

*Gözini aḥvel idüben ihtilâf
İtdi gönîlini ta‘aşşub pür-hilaf (348)*

Dîn-i Mûsâ-y-içü ‘İsâyı yıkar
Bilmez anı kendü kendüyi yaḳar

1575 Key saḳın nefsüñ ta‘aşşub itmesün
İhtilâf ipin başuña atmasun

Bî-garaż ko ‘ışḳ meydânında baş
Eyle ihlâş-ıla bir içüñle taş

Olma ol kâfir gibi ki ol la‘în
Dînini eyler ta‘aşşub tolu kîn

---

* 1567 alur: C olur
* 1568 rişvet: C işvut 1568 toğruyu: B toğruyu
* 1571 pür-cürm ü: C pür-cürm i
* 1574 Mûsâ-y-içü: : C Mûsâ-y-içün

Dir ki Mūsā dīnine oldum penāh
Niçe 'Īsāyī depeler bī-günāh (349)

*C 56a

Nisbet için kan döker başlar keser
Halka şanki sam yili olup eser

1580 Yoq-durur muğvī ta'aşşubdan biter
Her nice olursa şerr andan biter

Qalbümüzden havfuñı dūr eyleme
Yā Rabā sen bizi mağrūr eyleme

*B 53a

Cān ğaraždan aḥvel ü kūr olmasun
Mūrı rencūr eyleyüp gūr olmasun

Bī-ğaraž halka şanalum ḥayrlar
Halk-ıla ḥaḫda idelüm seyrler

Dilerüz kim gönlümüzde hiç murād
Qalmasun illā ki ma'būdu'l-'ibād

1585 Nefsdür dünyā-y-ıçun eyler ḥilāf
Yoq-durur Mevlā sevenlerde iḥtilāf

VE MİN ZĀLİKE KEZĀLİKE

Gerekmez 'aql u cān şeydā-yı yāram
Zi 'aql-ı küll menem sevdā-yı yāram

'Ulūm-ı evvelīn ü āḥirīn var
Bu bir noḫtamda men çün āy-ı yāram

İderem zerre gibi zār u miskīn
Hezārān şemsi men çün ay-ı yāram

---

* 1580 muğvī: C muḫvī

* 1583 halk-ıla: C hulq-ıla

Benüm sîmâma yârum âyine oldı
Men ol âyîne de sîmâ-yı yâram

1590 Gehî dürrem baña deryâdur ol yâr
Gehî ol dürr ü men deryâ-yı yâram

Görürem ferşden 'arşı mu'ayyen
Sen a'mâ sanma men bînâ-yı yâram

Eger men sūr-veş bir dem dem ursam
Kıyâm eyler kıyâmet nây-ı yâram

Vücüdüm cümle ğayr-ı yârdan pāk
İderem çünki men süknâ-yı yâram

Mu'îni ceng ü da'vâdan berîdür
'Ayân oldı aña ma'nâ-yı yâram

*C 56b

1595 Yâ Rabâ dünyâ vü 'uqbâ kıvmasun
Gönlümüz di ğayr-ı Mevlâ kıvmasun

Ol yahüdî gibi aḥvel olmasun
Hem vezîri gibi echel olmasun

Ol yahüdî şâha vardı bir vezîr
Mekr-ile tölmiş-ıdı bālâ vü zîr

Şâh gibi zâlim ü hûn-hôr-ıdı
Pür-ḥiyel bî-dîn ü dūn u hôr-ıdı

*B 53b

Rişvet alıcı vü mihnet salıcı
Etegi altında dumrı çalıcı

---

* 1598 pür-ḥiyel: C per ḥiyel

* 1599 çalıcı: C şalıcı

1600 Mekr ile Şu üzerine ağ yapar
Fitnesi biñ Bu-‘Alī ‘aqlın deper

Gör ki ta‘līm eyler ol sek ol sege
Bu vezīr-i hıyre ya‘nī ol bege

Dir ki tersālar penāh-ı rūh ider
Zāhirā Şeh dīni vefķince gider

Bu iş oñmaz bunları kırmağ-ıla
Ol meger kim fitneler ķarmađ-ıla

Ķankı birin öldüresin bunlaruñ
Ķankısı suçın göresin bunlaruñ

1605 Dīn ü ĩmān sır-durur mer’ī degül
Bu bahārda nitekim dikende gül

Ķoķusı vü cismi vü hem rengi yok
Ķo buña bir mekr ķılalum ķoyuķ

Sırr-ı penhānīdür ĩmān iy piser
İdemez aña nazār her bī-başar

Zāhirā bencileyin eylerler iş
Bāṭnā ‘aksümce eylerler reviš

*Şeh vezīre dir ki dur tedbīr ķıl
Ķāreyi ol mekr ü ol tezvīr ķıl (354)*

1610 Yarabil bu yaranuñ sen ķāresin
Anları it bu yaranuñ bī-ķāresin

---

* 1601 seg: B Şek

* 1603 oñmaz: C olmaz / ķarmađ-ıla: C kırmağ-ıla

* 1605 mer’ī: C merdī

* 1607 bī-başar: C bī-başar

Tâ ki tola bu cihâna Mûsevî
Getüreler halk Müsâya sevi

*C 57a

Ol vezîri gör ki idiser neler
Çurısardur dürlü dürlü fitneler

İhtilâfdan kendü başına kıyar
Zehr-i telhi şîrîn aşına koyar

Dir şehâ yoluñda bağladum bilüm
Hîleler düzeyin irdükce bilüm

1615 *Kes kulağum burnumı eyle gâzab
Ayağum barmaqlarına sanç kaşab (356)*

*Burnumı yir gözüme çıksun ucu.
Hüküm-ile tuşağuma toldur acı (356)*

*B 54a

*Bu işlerüñ ardınca di berdâr idüñ
Gözüme bu giñ cihâni tar idüñ (357)*

*Bir şefâ'atcı beni kılsun taleb
Şâhuñ ursun işigine rûy u leb (357)*

Halkı cem' eyleyüp eyle bu işi
Bu işi görmemiş olmasun kişi

1620 *Dört yol ortasında beğ-nâm it beni
Murg-ı cân-ı düşmene dâm it beni (-358)*

*Böyle rüsvây it dahı sırrı eyle red
Tâ şalam şad şad fiten ben bî-'aded (-359)*

* 1615 kulağum: B kulağum u

* 1618 rûy: C rây

**DER BEYÂN-I TATBİK-I AHVÂL-İ VEZİR U ŞÂH
BE EF'ÂL-İ NEFS-İ HAKİR Ü ŞEYTÂN-I TEBÂH**

Nefs-i emmâreñ de key mekkâredür
‘Ârı yok bed-nâm u yüzi qaradur

İşidür her dem ta‘aşsub ve ihtilaf
Her muvâfık-ı Hâk olana hilâf

Oldı o sultân şeytâna vezîr
Fîtnesi yumurdadan yuñlar qazır

1625 Ol-durur mecmû‘-ı mañlûka le’îm
Andan oğur dersi şeytân-ı racîm

Başa vü câna kıyar şeytân-ıçun
Yok-durur noqşânı hiç tuğyân-ıçun

El ü ayağ u burun kulağ nedür
Göz ü baş u yâ diş ü dudak nedür

*C 57b

Varını şeytân-ıçun işâr ider
Kendüzin rüsvây u hem bî-‘âr ider

Ol hevâya uyup reh-i Hûdan azar
Çiziden çıkar u menzilden uzar

1630 Baş u cân terk itdüğü şeytân-ıçun
Anuñ ol qorqmaduğı Rañmân-ıçun

Göze kıyduğı odur nâ-mağreme
Bağuban kesb itdüğidür mazleme

---

* 1623 işidür: C işidüp

* 1629 uzar: C azar

* 1631 kıyduğı: C kıyruğ

ulağı terk itdügi oldur ki ol
Ėaybet-içün kıla kulağına yol

Dağı dîni ünin işitmedügi
İşidüp hem eyle iş itmedügi

*B 54b

Terk-i burun ol ki tuymaz büy-ı döst
Döst büyın tuymayandur kırı pöst

1635 Dağı terk eyledügi dil ü dudak
Epsem eylemedügidür zıkr-i Hağ

Hem mesâvî-y-ile Ėaybet itdügi
Ma'rifet ağzın anuñla dutduğı

Kendüñe sen de nazar kııl iy ağı
Gör ki bunlardan ne var sende dağı

Yoğ-ısa bulduñ selâm olduñ selîm
Var-ısa oldu yirüñ nâr-ı cağîm

Cehd ide-gör var-iken sermâyeden
Yoğsa uçar cân u hem çürür beden

1640 Şoñ nedâmet oddur yođ anda sūd
Dūd-ı od nefsinu sen şav yâ Vedūd

Pâdişâhuñ aña düşünâm itdügi
Dört yol ortasında bed-nâm itdügi

Ol-durur ki Allâha dört yol oldu ĥâş
Olmayan bed-nâm o dörtde oldu ĥalâş

Şer'-ile oldu tarîkat iki yol
Bu iki işle ikiyi dağı bul

---

* 1637 ne: C neler

Ol ikinüñ de birisi ma‘rifet
Birisi dahı hâkîkat hõş-şıfat

*C 58a

1645 Nefs bu dört yolda rüsvā olsa ger
Şāh-ı bākīden irer aña zarar

Şāh sürer şehr-i İmāndan anı
Cümle çürür qahr-ı sulţāndan teni

Qanda kim var u beni iğvā virür
Kendü eliyle ayağına balta vurur

Kendü boyuñca qaz iy miskin kıyu
Sen düşersin yine aña yüzün kıyu

VE LEHU EYZEN

İt bizi esīrüz yā emīr emmāre-i me‘mūrumuz
Sen fīl ü gūri şīrle eyle esīr-i mūrumuz

1650 Ol gebr cebr eylesün biz ‘āşık-ı Cebbāriyuz
Hāl-ıla ef‘ālī anuñ olmış-durur mecbūrumuz

*B 55a

Teftīş kıl telbīs-ile iblīs Belkīs olmasun
İrdi hidāyet hüdhüdi meşhūrdur menşūrumuz

Biz tāvus-ı Quddūsiyüz ‘urs-ı ‘arūsuñ kūsıyuz
Maşūsular melbūsıyuz mestūrdur meşhūrumuz

Biz ol Cüneyde cübbeyüz kim dir ene’l-ħaq her tili
Berdār itmege anı müftī-durur Maşūrumuz

---

* 1646 sürer: C şu sürer

* 1647 kendü: C kendi / vurur: C urur

* 1648 yüzün kıyu: B yüzün kıyu

* 1652 ‘urs: C ‘arş

Deryâ be-cümle mey olur küllî kiyâ pür-ney olur
Şevk-ıla lâ-şey hay olur ger ura bir dem şûrumuz

1655 Mesrûrumuz giryân-durur ğam-ĥõrumuz ĥandân-durur
Rencûrumuz Loĥmân-durur vîrân-durur ma'mûrumuz

Bize imâm İmânını ol küfr-i zülfine vire
Şu resme mestûr eyledi islâmını cumhûrumuz

Dîdâr ehli istese ĥûr u ĥuşûr oldur ĥuşûr
Bînâmuz a'mâdur bizüm dil-kûrdur pür-nûrumuz

Biz her ne kim şerĥ eylerüz kudret dilinden söylerüz
Maĥhûr u dûr oldı şanan anı bizüm maĥdûrumuz

Mesrûr ol var iy Mu'în ol nûrdur manzûr-ı dil
Şaç şûr u şavķı Mûsâ-veş bu Tûr oldı Tûrumuz

1660 'İşķuñ Süleymânı menem Ĥâtimden aldum ĥâtemi *C 58b
'Abdurraĥîm-ile tamâm ol mâtem oldı sûrumuz

Bu câm-ı cānuñ bâdesi bugün Celâluddîndür
Virüp mey-i engûrını serĥõş ider maĥmûrumuz

Luţf-ıla iĥsân senüñdür yâ Ĥabîr
Bizi bu emmâreye sen kııl emîr

Bizi ol maĥrûm meyšûm itmesün
Mekr ü tezvîri bize ol şûm itmesün

Nitekim tezvîr eyler ol vezîr
Bizi vizr-i nefis-ile kıılma esîr

---

* 1657 dil-kûrdur: C dil-kûr-durur
* 1658 maĥhûr u dûr: C maĥhûr dûr
* 1663 ol: -C / ü: -C
* 1664 vizr: C vezr

TELBİS-İ VEZİR TEZVİREŞ BE-NAŞRÂNİYÂN

1665 Bil saña ta‘lîm içündür her kelâm
Nefsüñe tefhîm içündür iy hümâm

Remz-i sırdur ıstılâh-ı evliyâ
Vaqt olur kim hâke dirler kîmiyâ

Hulle iderler hür-ı taḥkîka mecâz
Her mecâzdan gözle taḥkîkât-ı râz

*B 55b

Her sözi dirler ki adı dâsitân
Gizlü anda sırr-ı yâd-ı dōstân

Nefs vaşfın şîve-i tedkîk-ile
Her mecâzı râzdur taḥkîk-ile

1670 Bil feşâḥâtdan kinâyet didiler
Her ‘ibâretde belâgat didiler

Gözi açuqlara bu söz rüşen-durur
Bülbüle diken gül ü gülşen-durur

Lîkin olur münkirüñ gözine hâr
Nâr-ı inkâr anı şöyle kim yahar

Ço sözi di kim ne söyler bu beyân
Tur uyan şerḥi nişânın vir ‘ayân

Bil ki bu telbîs-i nefis eyler ḥabar
Eyle tezvîr-i vezîre uş nazâr

1675 Ol vezîri gör nice telbîs ider
Ḥoḳka-i zehr üstine dürter şeker

Halka karar dām nām eyler melām
Cümle istihzâ-y-ıla söyler kelām

*C 59a

Nefs sıfâtından biri telbîsdür
Ehl-i telbîs enhas-ı iblîsdür

'Aybını şaklayuban şatmak hüner
İşidür nefsüñ hemîşe iy piser

'Aybuñ aç gizle hüner levvâme ol
Bel ne sen ne nefis ol oldur ol

1680 Nefs-ile zühhd itmegi şanma şalâh
Nefs fellâhın helâk it bul felâh

Dâyimâ zâhid enâniyyetdedür
Ol melâmâtı eyü niyyetdedür

Bu harâbâtı ne ki olsa haq görür
Şöyle ki özin Haqqa müstağraq görür

İder ol her işde terk-i ihtiyâr
Ol fenâdan özge yirde itmez karar

Bil vücûduñdur saña ekber günâh
Uş vezîr-ı kûrdur aña güvâh

1685 Ol şaha eyidür uş mel'un vezîr
Dînden dünyâdan ol mağbûn vezîr

*B 56a

Dir ki naşrânîler içre varayın
Dürlü dürlü fitneler kıparayın

*Diyeyin sırr-ıla men naşrânîyem
Belki naşrânîlerüñ ruhbâniyam (360)*

* 1685 ol: -C

*Sen ho bilürsin menüm hālüm nedür
Bu me'āl-i kālüme ālüm nedür (360)*

Bir-durur hōd hāzretüñle imümüz
Yoq-durur birbirümüzden bīmümüz

1690 Ol emīr-i bed-hamīr-ile vezīr
Düzilüp naşrānīye vurdı şafīr

Ḳurđı anlara nihān dām-ı melām
Hōş melemler söyleyüp eydür kelām

Dir naşārāya dutardum men nihān
Bī-gümān imānuñuzı her zamān

Diledüm bildüre-y-idüm şāhuma
Āşikāreydi sırum Allāhuma

*C 59b

*Zāhir anuñ dīnini duta-y-ıdum (362)
Bir görünürdüm velī dü-tā-y-ıdum*

1695 Şāh tıyđı ki iki dīn tıtarām
Līki zāhir bir dil-ile öterem

*Sızdı şeh sırrum baña ta'n eyledi
Küllü teşnī'-ile sözler söyledi (363)*

Redd idüp hīç sözüme virmez cevāb
Her nefesde göñlümi eyler harāb

*Dir ki sözüñ nānda süzendür nihān
Revzen-i dilden baña oldı 'ayān (364)*

---

* 1690 düzilüp: B düzilüp

* 1691 melām: C belā

*Çünkü gönülden göñüle oldu yol
Ol göñül yolıcı yoldan key oyul (364)*

1700 *Men o yoldan hâlûñi bildüm 'ayân
Kâlûñ içre âlüñi buldum nihân (365)*

Girmez andan girü sem'uma sözüñ
Durma git kim görmesün gözüm yüzüñ

Şol ki ola içine taşu muhtelif
İçi cim ola vü taşu lâm-elif

Her kapudan haqdur ol merdûd ola
Özine od u yüzine dûd ola

*B 56b

Bildi nâgeh şeh nihân sırrum 'ayân
Ol ta'aşşubdan baña itdi kaçd-ı cân (361)

1705 *İtmeyeydi ger baña 'İsâ meded
Pâremi şâh ider-idi bî-'aded (366)*

Virürem 'İsâ-y-ıçun cân u cihân
Taht u tâc u mâl u milk ü hânümân (367)

Kaçduğum lîki bu câna kıymayup
Sırr var şanmañ serümden tuymayup

Cân virem cevr itdügin minnet görem
Kahr u zaḥmet itdügin rahmet görem (368)

Bu-y-ıdı sırr dîn-i 'İsâ-yı yaqîn
Bilüp idinmiş-idüm men anı dîn (368)

---

* 1699 yolıcı: C yolucu
* 1700 yoldan: C yaldan
* 1706 milk: C mülk

- 1710   *Āşikār itmiş-idüm esrārını*   *C 60a
Ser-te-ser bārī temāmī varını
- Şuñā içüm acıdı ki ol dīn-i hōş
Oluban hāmūş qala cāme-pūş
- Qala cāhiller arasında haķīr*
Tuymaya anı bir ehl-i dil-faķīr (369)
- Diledüm ki ol dīni zāhir eyleyem*
Bir iki mahrem bulup sır söyleyem (370)
- Şükr idüp eydür vezīr oldum halāş*
Dīn-i 'İsādan bulup imān-ı hāş (370)
- 1715   *Dir yahūdīlerden ayrıldum bugün*
Dün içinde gün bulup yasda dügün (371)
- Nār içinde buldum uş gülnārlar*
Bilüme bağlayayın zünnārlar (371)
- Devr 'İsānuñ diyüp söyler vezīr*
Dīn-i telķīn-i müşīr oldur beşīr (372)
- Şāh öninde fitneyi şaydı vezīr*
Şād olup dilden ğamı eyler emīr (373)
- Şeh vezīrūñ itdi didügin tamām*
Kesdi burnın kulağın virdi melām (374)
- 1720   *Halk hayrān kaldılar bu işlere*
Ṭoldılar endīşe vü teşvīşlere (374)

---

* 1710 Āşikār: C āşikāre

* 1714 oldum: B ol dem

* 1716 bağlayayın: C bağlayuban

* 1717 diyüp: C deyüp

*Sürdi naşrânîler iline anı
Nicenüñ tã hâra iline teni (375)*

*B 57a

*Vardı anda da 'vete itdi şürü'
Hâkka râci' her ki ide andan rücü' (375)*

Geydi hādîler tonm idlâl ider
Sözi ikmâl eyler özi ihmâl ider

Gümreh ü mülhid muvaḥhid dirilür
Gül ol güluñ katına dirilür

1725 Biribirine ḥaber ulaşdurur
Deve uyuzı gibi bulaşdurur

*Bir bir ol 'İsâyiler dirildiler
İder anlara bu ḥar ne kim diler (376)*

Remz-ile 'İsâyilere dir ḥaber
Zehr şunar sırr-ıla taş şeker

*C 60b

*Dir ki size sırr-ı İncîli direm
Tã sizi ḳurb-ı Celîle irdirem (377)*

*Remz-i zünnârı diyem eydem şanam
Sırrını virem eyidem ḥōş şanem (377)*

1730 *Zâhiri ḥōş vâ'iz-i aḥkâmdur
Bâtını lîkin şafîr-i dâmdur (378)*

Ṭaşra şîrîn sözin işidür bular
Bilmez içi ḳazğanı zehrin bular

---

* 1723 idlâl: C ihlâl

* 1724 gümreh ü: C gümre vü

* 1729 eyidem: C eyidüm

*Ba'zı aşhābı nebīden iltimās
İtdiler bilmeklige vesvās-i nās (379)*

*Dağı mekr-i nefis-i gülü bileler
Bilmeg-ile bulmayalar hileler(379)*

Ādemīde çok-durur şeytān-şıfat
Līki taşın gösterür insān-şıfat

1735 Zāhirā şeytān gibi iğvā virür
Nefs tātāriyla dīn ilin vurur

Nefs şeytānından ol iblīs-i nās
Müfsid-i dīndür dağı telbīs-i nās

Gül iğvāsını her gül añlamaz
Her ferīşteh sırrını gül añlamaz

Zīrek ü çāpük ol olma dāma şayd
Çalmasun gönülünde her bednāma kayd

*Muştafāya şordı anlar kim resūl
Nice idincek itmez iğvā nefis-i gül (380)*

*B 57b

1740 *Dağı ra'nālar ki dīne qaralar
Çalb-i çalb u yüzlerin ki ol qaralar (380)*

Dağı her mülhid muvaḥḥıdlık şata
Her muḥanneş duta kendüyi fetā

Sözleri ihlāş ola özleri çalb
İçleri pür-nefis ola taşları çalb

---

* 1738 bednāma: C benāma

* 1741 muvaḥḥıdlık: C muvaḥḥıdlik / muḥanneş: C muhannet

Bize bunların nişânın vir habar
Tâ ki bunlar itmeye bize zarar

*Fazl-ı tã'atdan haber şormadılar
Her biri bu 'illeti şorma diler (-381)*

*C 61a

1745 Zîra bu 'illette kim tã'at kıla
Zellele ol tã'ati âlet ola

Didi Aḥmed bir ḥaḳıḳî sır daḳıḳ
Ya'ni dir evvel refîḳ andan ṭarîḳ

Her kelâmıdır o Maḥmûduñ rumûz
Var-durur her remzinûñ sözinde sûz

Pes delîl-ile yola gir didi ol
Ümmet-iseñ dutsañâ emr-i Resûl

Mâl-ı dünyâyı aluban bî-delîl
Giremezsın yola ki ol mâldur zelîl

1750 İçüne ḥavf-ı ḥarâmîler tolar
Boynuña şeyṭân gürür ipin tolar

Ḥasta ider ḥavf-ı metâ'-ı ḥes seni
İy denî sini ğanî iden Senî

Didi kim zînhâr bulmadın refîḳ
Ġâfilâne eylemeñ 'azm-i ṭarîḳ

Pes şunuñ kim ola bârı pür-güher
Bî-refîḳ ol nicesi eyler sefer

Gevher-i İmânı Ḥaḳ bâzârına
İltmege hem-reh gerekdür bârına

---

* 1754 iltmege: C itmege

1755 Var-durur bu yolda derbend-i ‘azîm
Çok Һarâmîler olardan ters ü bîm

Menzil uzak yol Һatı düşvârdur
Uşbu yolda gül-ı dilküş vardur

Bu Һarîk-ıçun gerek şâdik refîk
Tâ ki kâr itmeye Һuttâ‘u’-t-Һarîk

*B 58a

Tâ Һumâş-ı cevher-i İmânı sen
İltesin dükkân-ı Raħmâna anı sen

Nefs u şeytândur bu yoluñ uğrusı
Bu yola yoldaş diyeyin toğrusı

1760 Toğrı yoldaş bu yola Allahdur
Râhı Allah olmayan gümrâhdur

Dünyede tevfiķ ider aña refîk
Gösterür Ƙur’ân içinden hõş Һarîk

*C 61b

Enbiyâya şıdkını muħkem ider
Evliyâya i‘tirâzın kem ider

Bu refîk-ıla olur menzil tamâm
Nefs ü şeytândan bu dîn ü dil selâm

Her birin Aħmedden anlar Һuydılar
Hakķ u bātıl neyse bir bir gördiler

---

* 1755 yolda derbend-i ‘azîm: C yoldı dört bend-i ‘azîm

* 1756 uşbu: C işbu

* 1757 Һuttâ‘u’-t-Һarîk: C Һuttaru’-t-Һarîk

* 1758 dükkân-ı: C dekkân-ı

* 1759 nefis ü: C nefis / uğrusı: C uğrusı / toğrusı: C togrusı

* 1760 oğrı: C togru

* 1763 selâm: C temâm

* 1764 anlar: C eyler / Hakķ u bātıl: C Hakķ-ı bātıl

1765 *Bildiler vesvās-ı dīv ü mekr-i nefis*
Buldılar bŷy-ı gŷlistān u kerefs (382)

Tecribeyle her biri teftişine
řāğıl oldu nefsi nĩř-i kişine

Hāřlardur bu belāya mŷbtelā
Çŷnki sen nice olmayasın pŷr-belā

Qıldı her bir zĩrekŷn zihnin rekĩk
Tañ mĩdur olsa rekĩk ol řab'-dik

Bir kılı kırık biñ yaran ařhāb-ı hāř
Bu mekirden degmesi bulmaz halāř (-383)

1770 İtdi bu a'dā havāřa vesvese
Tañ mı itse vesvese her řes-kese

VE MİN ZĀLİKE KEZĀLİKE

Qanı ol nās kim vesvās-ıla olmaya ol nāsĩ
Bu vesvās-ile aldanmaz cihānda bulmadum nāsĩ

Bil ol emmāre nefsŷndŷr esāsı cŷmle vesvāsŷn
Anuñ iğvāsı lāğ eyler hezār řannās-ı nesnāsı

Ne erkān bilŷr ol ne āyin o cem' eyler řařā āyin
Dutan oldur gŷnŷl ayın şala-gŷr 'işş-ıla şası

Yazılmaz bunuñ evřāfi ağaçlar ger çalem olsa
Mŷrekkeb yidi başr olup yir ŷ gŷk olsa kırřāsı

*B 58b

1775 Bu nefsŷn şatıdur yası yaşaş yaşmağadur yası
Gŷnŷl řarř itdi deryāsı anuñçun dutaram yası

Dilerem peşşe-veş idem bu nefsi kâf-ı vahdetde
Fenâ ide bakâ-y-ıçun anı bu 'ışk 'ankâsı

Çamu eşyânuñ aşkası budur hem kalbünü kâsı *C 62a
Olan insanun etkâsı bakânuñ oldur ibkâsı

Marâzdur nefis sevdâsı devâsuzdur anuñ dâsı
Budur a'lâ-yı a'dâsı olanun dîn şeydâsı

Mu'înî itmeseñ âhı eger 'Abdurrahîm-ile
Çaçan giderdi kalbünden müvesvis nefis vesvâsı

1780 İy Hudâ sensin Hâfîz u hem Keñil
Rûhdur tıfl-ı lañif ü nefis fîl

İtme tıflı fîle meftûn u zebûn
İtmesün tıflı tufeylin fîlbûn

Hâfızısın kâyinâtuñ yâ Lañif
Çoma bizi bozmasun nefis-i keşif

Yüregümüz nefis mekri oymasun
Çalb u rûh ol bî-fütûha uymasun

Ol vezîre nitekim 'İsâyîler
Uyuban yoldan yilüp yile yiler

DER BEYÂN-I MUTÂBA'AT-KERDEN-İ NAŞÂRÂ BE-TEZVİR-İ VEZİR

1785 Çalb mâyil nefis hem sâriç-durur
Gördüğine uyuban boyın vurur

---

* 1777 ibkâsı: B ebkâsı

* 1780 nefis fîl: C nefis ü fîl

* 1783 oymasun: C itmesün / çalb u rûh: C çalb i rûh / uymasun: C utmasun

* 1785 gördüğine: B C gördüğüne

Nefs dahı gönüle tâbi' olur
Nefse tâbi' olsa dil zâyi' olur

Çalb yürek içredür bir beste-dem
Ki ol dem-ile urur a'zâ cümle dem

Şâlih andandur cevârih ser-te-ser
Yine andan tâlih a'zâ iy piser

Nefs ü 'aql u fehm ü fikr aña uyar
Şemm ü mess ü zevk his andan tuyar

1790 Lîki çalb oldı serî'ü'l-inçılâb
Keşf olur fi'l-hâl tîz bulur hiçâb

Dört yıl ortasında şan kim rişedür
Yâhu bir gâyetde şâfi şîşedür

* B 59a

Çankı yıl esse tîz önince döner
Zerrece tozdan çunar hâke döner

Pes mü'eşşirdür muşâhib şoĥbeti
Âfetüñ hem şoĥbetüñdür yâ fetî

*C 62b

Devletüñ de hem yine andan olur
Saña andan hem aña senden olur

1795 Üzüm üzüme göre eyledi renk
Çonşı çonşidan hulanur şulĥ u ceng

Bir adımuñ yarısın düzseñ edük
Ayağa yoldaş olur hõr u hõdük

---

* 1786 gönüle: C küllüğe
* 1789 andan: C andın
* 1792 önince: B önünce

Ba'zısı bir bāzūbende olsa kab
Adına qorlar hamāyil ü laqab

'İzzet ider birbirisinden kapup
Başları üzerine qorlar öpüp

Her hes-ile hemdem olma bir nefes
Tūti-y-iseñ de seni eyler meges

1800 Hemdem olma azğuna tağī kıılır
Tağīye maḥrem olan bāğī olur

Nitekim eyledi ol azğun vezīr
Fitnesinden her zeber-ser oldı zīr

Oldı iblīs ol ile telbīs-ile
Hemdem olma ādem ol iblīs-ile

Buncılayın çoqdur eşbāh u mişāl
Ḥālī bu qālūñ me'ālinden me al

Qo buña ḥad yoq vezīri vir ḥaber
Gör n'ider ol mekr-i fikr-i mu'teber

1805 *Cümle taqlīdi-y-ile aña uydılar*
Şanki ḥuffāz adaq aşın toydılar (384)

Ehl-i taqlīdūñ çü dīnidür za'if
Yoq-durur qatında fark-ı şāf u cīf (384)

Gördüğine uyar ol maymūn-ṭab'
Birdür aña ehl-i tefrīq-ıla cem'

---

* 1800 bāğī: C yağı
* 1801 zeber-ser: C zeber sūr
* 1803 buncılayın: C bunculayın
* 1804 gör n'ider: C gūnidür
* 1805 taqlīdi-y-ile: C taqlīdiler / adaq: C aduq

Şöyle ki aldadı oları ol bu'l-foğul
Cân u dilden kıldılar pendin kabül

Nāyib-i 'İsā diyüben uydılar
Baş koyup ortada cāndan tıydılar (385)

*B 59b

1810 *Şād u ħandān yügrüşürler yolına*
Şandılar anlar ħağ andan bulına (385)

*C 63a

Nefs-ile şeytān dağı insān-şekil
Vesveseyle ādemi eyler ħacil

Bilmeyüp bu remzi ġāfil oldılar
Ol vezire cümle māyil oldılar (385)

Ol la 'in anlara, sırrıyla güler
Mekr ipi-y-ile ayağların küler (-386)

Remzi ħāl-ıla bilür kim n'eyledi
İtdüğün bulmayasın mı eyledi

1815 Lācerem her ādem itdügin bulur
Kimisi yarın kimi bugün bulur

İy Ĥudāyā ħāfız-ı ni'me'l-Mu'in
Ķādir ü Ķayyūr u Rabbü'l-'ālemīn

Pādişāh-ı lā-yezāl ü lem-yezal
Bī-ibtidā vü bī-intihā vü ebed ezel

Ĥayy u Bākī Ferd ü Ķayyūm u Ĥakīm
Ĥālīğ u Rezzāğ u Raĥmān u Raĥīm

---

* 1809 nāyib: C tāyib

* 1811 ħacil: B ħacil

* 1816 Rabbü'l-: C Rabbi'l-

* 1817 bī-intihā: C bī-intihā

Sātir u Cebbār u Vehhāb u Şamed
Ġāfir u Ķahhār u Fettāḥ u Aḥad

1820 Bizi Őeytāndan emīn it yā Mūbīn
ÇoĶ-durur dūnyāda mekkār u la‘īn

*Bizüz iy ‘Allām murġ-ı ġürsine
Ķumı taru Őanuruz iy Bīsine (387)*

‘ĀŐıĶ-ı müŐtāĶuz irmege ḤaĶa
Tā bize ḤaĶ ‘ayn-ı ŐefĶatden baĶa

Teşne Őullāb ol serābı Şanur āb
Őanur ol zenbūr āvāzın dolāb

Yā Ḥalīm ü yā Kerīm ü yā ‘Alīm
Dūnyede çoĶdur elīm ü bū-Selīm

1825 Yā Ķaviyy ü Pāk u BāĶī vü ‘Azīz
İt muğılden hādiyi bize temīz

Yā Kerīm ü yā Ķadīm ü yā Vedūd
‘Ācizüz biz bilmezüz ḥusrān u sūd

Yā MuĶīm u yā ReŐīd ü yā Ḥamīd
Cūd-ıla pürdür vücūduñ yā Mecīd

*B 60a; C 33b

Żarr u Nāfi‘ Mu‘ṭī vü Muḥyī vü Ḥayy
Māni‘ ü Mühlik Melikü’l-mülk-i Şey

Nūr sensin yā Őekūr u yā Őabūr
Virme mekrūñle ġurūrı yā Ġafūr

---

* 1823 serābı: C sanur āb

* 1825 hādiyi: C hādisi

* 1827 pürdür: C dürlü

- 1830 Sensin ol Sulţân u Sübhân bî-vezîr
Bî-naẓîr u şibh u Sübbûh u Müşîr

‘Âdil ü Tevvâb u Zü’l-faẓl-ı Şabûr
Vâzî‘u’l-eflâk-i min-ğayri’l-fütûr

Mâcid ü Mevcûd u zü’l-‘arşî’l-‘azîm
Vâcid ü Mevcûd u Deyyân u Kelîm

Sensin evvel âhîr u sensin Cemîl
Zâhir u bâtın hem Allâhi Celîl

Vâhid u Ğaffâr u Fettâh u Mürîd
Mun‘im u Muhsin Laţîf u bi’l-‘abîd
- 1835 Hâşuñı bildür bizi sen hâş kııl
Vaḥdetüñ deryâsına ğavvâş kııl

Bu biz a‘mâya ‘aţâñ it rehnümâ
Çoma bizi şöyle gümrâh u ‘amâ

Muştafâ ḥaḳḳı ki idindüñ Ḥabîb
Kendüzüñe yâ Çarîb u yâ Mucîb

Şefḳat andan senden ihsân u kerem
Bizde zellet cürm ü ‘işyân u nedem

Yâ Semî‘ u Nâzır u Rabb ü Başîr
Yâ Kebîr ü Vâsi‘ u Ḥaḳḳun Ḥabîr
- 1840 Bu Şerîf esmâñ ḥaḳıyçun yâ Laţîf
Kıl i‘ânet çünki insândur za‘îf

---

* 1830 Sübhân bî-vezîr: C Sübhân u bî-vezîr

* 1831 zü’l-faẓl-ı Şabûr: C zü’l-faẓl-ı ş-şabûr

*Dem-be-dem kim dāmuña dutulmuşuz
Uçıcağ ol dāmdan dut ölmüşüz (388)*

Dāmuñ-ıla oluruz sīmurğ u bāz
Şayd ider dāmuñdan ayru bizi āz (388)

Ya‘ni ki ğarğ olsa ‘ıŝquñla göñül
Nefs ü şeytān idemez anı melül

*Bir nefes-çün senden ayru oluruz
Nefs vesvāsıyla şayru oluruz (389)*

*C 64a

1845 *Bir adım sensüz kaçan bir dem adam
Bī-‘aded dāma düşerem her qadem (389)*

*B 60b

*Göñlüm anbārında ma‘nā gendümi
Cem‘ idüp mecmū‘ iderem kendümi (390)*

Nice gendüm talduram olur tehī
Āgeh ol şanma tehī iş her gehī

Ya‘nī ki a‘māl iderem nūrı yoğ
Serdüm artar bulmazam derdi koyuğ

Zıkr eylerem bu nefis olur qatı
Qalbümün şavmıyla artar qasveti

1850 Her riyāzetden oluram pür-ħicāb
Nefse şālihlikdan olmaz fetħ-i bāb

Dilerem enbār-ı göñlüm ola pür
Taldura ol enbāra bir a‘māl-i bür

---

* 1843 nefis ü şeytān: C nefis i şeytān

* 1845 sensüz kaçan: C kaçan sensüz / düşerem: C vü şāram

* 1847 tehī: B tihī / Āgeh: C āña

*Evvelâ endîşe-i mûş itmedüm
Mûşdan enbârumı boş itmedüm(-391)*

*Mûş itdi pür-ziyân enbârumı
Bârumı yıkdı düketdi varumı (-392)*

Nefsünüñ buhlı şıfât-ı fâredür
Dâyimâ yüzi baḥlîlün qaradur

1855 Şöyle dimişdür ki Maḥbûb-ı Celîl
Zâhid-ise Cennete girmez baḥlîl

**KEMÂ-KÂLE EL-BAḤÎLU LÂ-YEDḤULU'L-CENNETE
VELEV KÂNE ZÂHİDEN**

Çünki var buhlı eger zâhid ola
Zühdi de buhlı-y-ıla fâsid ola

İtdi enbârumda fâre ḥufreler
Ol deler diler ḥarâb ola kiler

Ya'ni a'mâlünden olacak şevâb
Hırş u buhlıla olur cümle ḥarâb

*Evvel anbaruñda ḳoma mûşa yir
Mûş yir çün ḥâşılıñ ol biñde bir (393)*

1860 Ya'ni ki evşâf-ı mezmûmuñ ḳamu
Balı şâf it maḥv ḳıl mûmuñ ḳamu

*C 64b

*Bî-ḥuzûr olmaz namâzuñ bil tamâm
Mâsiva'llahdan ger olmazsañ selâm (394)*

---

* 1855-1856 başlık: -C

* 1859 yir: C bir / biñde: B C yigde

*Şer‘de çün sözle fāsiddür namāz
Nice olsun bu şahīḥ iy pür-mecāz (394)*

*B 61a

Şüretüñ zāhir olupdur kıblede
Sūkda kalbün kalupdur tablada

Bī-ḥuşū‘ eyler rükū‘ adı şalāt
İçi toptolu olupdur her zevāt

1865 Secde ider göñl-ile aqca şayar
‘Avretin añıncağaz içi yoyar

Ancaq ol başdan namāz maḥmed şavar
Şanma göñlüñden şalāḥiyyet sever

Tesbīḥ oqur hafta bāzārın kıovar
Buncılayın t̄ā‘atı itme kıo var

T̄ā‘at oldur kı derünüñ ola şāf
Sen şanursın ola bu yolu güzāf

*Müş-ı nefş çün göñlüñ anbarında yok
Kanı a‘mālün şevābı sende yok (-395)*

1870 Ol ‘amel gerek seni kılaydı nūr
Bī-ğurūr olaydı içüñ pür-ḥuzūr

Şan‘atıyla işlemek gerek işi
Zōr-ıla işi başa iltmez kışi

Şan‘at öğrenmek gerek üstāddan
Bī-murād geçmek gerek her addan

Tā kı zāhir ola fi‘linden eşer
Her demür vırmez çü şan‘atsuz şerer

*Çünkü şâdıksın kanı ol sıdka huşûl
Bî-uşûl işlersin işi iy bu'l-foğûl (-396)*

1875 *Bir kişi çaķmaķ çaķar çıķar şerer
Nârı şavķı bu ķurı ķavı yaķar (-397)*

Şeyh çaķan çaķmaķ anûñ himmeti
Tâlibûñ ķalbi-durur taşı ķatı

Ķâbiliyyet-durur ol tâlibde ķav
Bu ictimâ' dan nûr olur ķarañu ev

*C 65a

Çaķmaķ u çaķan ķav u taş olsa hõş
Bu aradan şavķ-ı şerer eyler ħurûş

*Lîki şaķınmaķ gerek kim nâ-gehân
Kimse şu sepmeye ol oda nihân (-398)*

1880 Nefs ü şeytân 'ışķ odına şu seper
Zemherîr evin temûz içre yaķar

*B 61b

Şeyhe yitiş olasın ħattâ ki pâk
Ķalmaya ķalbünde hergiz bîm ü bâk

Hõş ķuruda ķomaya ķavuñda şu
Ķuru ķavda ķılmaya ter şu busu

Şeyhden ayru kâmil olmadın eger
Olsañ ol şeytân ķamu tođruñ eger

Odı yakmaķ ister-iseñ iy cüvân
Ķav yöresinde ķoma âb-ı revân

1885 Nefs ü şeytân ħâsid ü mekkâredür
Bağrum ol mekr-ile pâre pâredür

Dilemezler şavķ-ıla arta şerer
Ki ol şererden nūr ola şems ü kamer

Pīr bileñce ola çün yime ğam
Her nice dāma gerekse baş ķadem

Līki pīr olmasa ħāli bir daħı
Ser-te-ser saña olur dām iy aħı

Her gice ten tızağından murĝ-ı cān
Oluban penhān revān olur nihān

1890 Sensin evvel anı şayd u hem āzād
Şeyħ sensin hem mūrīd ü hem murād

Ķudretüñ atına binse kāyināt
Bir piyāde fīl eyler şāhı māt

Dām-ı tenden murĝ-ı rūħı yā Ĥakīm
Her dem āzād idüp eylersin selīm

Lā-mekān bāğında uçarlar feraħ
Bī-nişān rāğında iĉerler ķadeħ

Kimse maħkūmı degül āzādeler
Sözleri sūzişi yürekler deler

*C 65b

1895 *Her kimūñle kim 'ināyet idesin*
Luţf-ıla aña i'ānet idesin (401)

Hīĉ nesne olımaz aña le'īm
Kimseden ķalmaz iĉinde ters ü bīm (401)

* 1886 nūr ola şems ü kamer: C şems olur nūr-ı kamer

* 1890 evvel: B C ol

Nitekim ervâha eylersin kerem
Çondurursın uçurursın dem-be-dem

*Ne gelür gönüllerine bir kelel
Ne kademlerine dām eyler halel (-405)*

*B 62a

*Cān gice kor cism-i ten kalur tehī
Gice bulur rūḥ mi'rāca rehi (402)*

1900 *Gice olur fāriḡāne ḥāş u 'ām
Gice ni şayyād var ni şayd u dām (-403)*

*Bī-ḥaber zindāndan olur zindvān
Fāriḡ olur şāh u aḥkām u dīvān (404)*

Mest olur sulṭān kalur taht boş
İns ü cinn ü ṭayr u vaḥş olur ḥamūş

Bu cihānda şöyledür bir niçe kavm
Üyümişlerdür beḡāyet bī-nevm

*Ol kavimdür 'ārifān u mest-i dōst
Mey elestde şundi olara dest-i dōst (-406)*

1905 *Şuḡl-ı dünyādan üyümişler olar
Üyü sen de ḥāl-i dünyādan ol er (407)*

Nice üyümek 'aynı uyanmaḡ budur
Nice zulmet şem'ler yanmaḡ budur

-
- * 1899 tehī: B C tihī
  - * 1899 tehi: B C tihi
  - * 1901 tehī: B C tihī zindvan: C zindevan
  - * 1903 bī-nevm: 'bī-nevim' okunacak
  - * 1904 kavimdür: C kavumdur / mest-i dōst: C mest ü dōst
  - * 1905 o-lar: C olur
  - * 1906 üyümek: C uyumaḡ

*Ḥaḳ baḳāsı-y-ıla olmışlar ‘adem
Nite ki olur dest-i kātibde ḳalem (407)*

Her nice taḳlīb ider kātib döner
Kātib olmasa ḳalem ḳılmaz eṣer

Almış anlardan Ḥaḳ emri ihtiyār
İhtiyārsuz oldu anlar zār-ı yār

1910 *Kātibi gör görme taḥrīk-i ḳalem
Ol ḳalemdür ṣanma münṣī-i ruḳam (408)*

Fi‘li görme fā‘il-i muḥtārı gör
Ḳīli ḳo ol zārī-i evtārı gör

*C 66a

Söze baḳma söyleden Ḳayyūma baḳ
Şem‘-i nūrı cem‘ gör ṭap mūma baḳ

*Ḥālī ‘ārifden işit uş iy ḥoca
Ten gözinden ḥābını açsun gice (-409)*

*Cān-ı ‘ārif her nefes bīḍārdur
Göñli ḡayr-ı yārdan bī-zārdur (410)*

1915 *Milk-i fānīde üyür şüretleri
Mālik-i bāḳı-y-ıla sīretleri (410)*

*Cānları eyler seyr-i şaḥn-ı lā-mekān
Fürce eylerler cenān-ıla cinān(410)*

*B 62b

Cām-ı cānānı iḳerler pür-şerāb
Ḳanı cām-ı pür-şerāb u ḳanda āb

---

* 1908 ider: B ide
* 1911 evtārı: C ovtārı
* 1914 bīḍārdur: C bī-zārdur
* 1917 āb: B ḥāb

Sağrak-ı Hâkdan olurlar mest ü ğarķ
Kanda mest-i ğarķ u kanı ehl-i zerķ

Sensin ervāhı kılan tenden cüdā
Girtü viren birbirisine sezā

1920 Rūh emrūñle çıkar koyup beden
Yine hükümñle dutar tende vañan

Geh dilersin dāmı kor perrān olur
Geh gelür dām-ı sergerdān olur

Gitmek adı bī-başar dāmı başar
Şayd itmez kayd ider ehl-i başar

Ger hazīne-i şubhdan dem ursa zer
Kerkes-i zerrīn hevādan açā perr

Fālīķu'l-işbāh ervāh-ı şalā
Ol tehī kalmış bedenler cān tola (414)

1925 Ola ol ervāh zāhir ten-şifat
Cümle-i ten ola ābisten-şifat (414)

*Çābük atı terk ider yile uyar
Sıruñ uyar uşbu remzi tuy i yār (416)*

*Uyhu mevtüñ kardaşıdur ol habīr
Dağı dınmışdür aña mevt-i şağīr (416)*

Bu kadar ölmekde şunca var şafā
Ol ne ölmek ol-durur 'ayn-ı şifā

*C 66b

---

* 1919 sensin: C sen
* 1922 bī-başar: C bi
* 1924 tehī: B c tiñi
* 1925 ola: c ol
* 1926 uşbu: C işbu

Nefsüñ öldür cismüñ olsun maḥẓ-ı cān
Nefsdür kılan saña bunca ziyān

1930 Sırr-ı *mütüya* düriş yāra iriş
Sen bir adım var o gelsün biñ eriş

Evliyā bu sırr şafāsın buldılar
Mütü-ḳable-ente-mütü oldılar

Ölmege yıl sen daḥı ölmegi öñ
Anda diril bunda öl ölmezden öñ

Ol ṭabī‘ī mevti şamma sen bunı
Çün seg ü ḥār daḥı göriser anı

Ol irādī mevte düriş bul murād
Cisme meyyit rūḥuña ḥayy eyler ad

*B 63a

1935 Münseliḥ olur çü rūḥ-ı evliyā
Žav’ içinde maḥv eylerler žiyā

Kār-ı dünyādan uyurlar uyanuḳ
Bāriḡāḥ-ı Ḥaḳda olurlar ḳonuḳ

Cism-i cānı cism-ile ḥālī ḳalır
Ba’zı rūḥ anda ḳalır ba’zı gelür

Gelmeyüp ḳalan ol meczübür
Ḥaḳḳa ol meczüb ḥōş maḥbübür

Līki noḳşāndur o varup gelmemek
Bī-emek yoḳ çün aña il ḳaydın yimek

---

* 1930 mütüya düriş: C mevtüya düriş / var: -C

* 1934 meyyit: C meyti

* 1935 münseliḥ: C münseliḥ

* 1938 ḥōş : C ol

1940 Ba'zılardur ki ne gelür ne varur
Göñlini zühd-ile Hännâna virür

Ba'zı ki geh bunda vü geh andadur
Çünkü bu geh anda ol geh bundadur

Gâh olur halkı görür Hâkda 'ayân
Gâh olur Hâkdan görür halkda nişân

Nice maḥcübı gelür meczüb ider
Nice mağzübı varur maḥbüb ider

'Ārif-i insân-ı ekmel ol-durur
Ol mükemmil kudretü'llaha ol-durur

1945 Nāyib-i sulṭān ḥalīfe bu cihān
Hākim oldur ger 'ayān u ger nihān

Sen daḥı iç uşbu meşrebden şarāb
Feth-i bāb it cānā kıl cismüñ ḥarāb

Cān kuşu ki uçdı gice koyup kafes
Rūḥ-ı kudş-ıla nefıs urdı nefes

Gice oldur kim kıala 'aql-ı ma'āş
Gide almak virmek ü şulḥ u şavaş

Cān 'alāyıkdan ḥalāyıkda çıka
'Işq odın milk-i 'avāyıkda çaqa

*C 67a

---

* 1940 zühd-ile: C hüsn-ile
* 1941 ki geh bunda: C ki bunda
* 1946 uşbu: C işbu
* 1948 şulḥ: B C şalḥ
* 1949 çaqa: C çıka / kenarda 2. mısra: 'Işq-ıla milk-i 'avāyıkda od yaqa: -C

1950 Bî-‘alāyık Hālīka lāyık ola
‘Āşık u müştāk u hōş şādık ola

Çünkü gider şeb gelür süzende rüz
Diñle imdi bunda bir nice rumüz

Gice üyüyen çünki gündüz uyanur
Uyanuğdı üyidi uyandum şanur

*B 63b

*Cān beden dāmında yine şayd olur
Pāyına ‘aql-ı ma‘āşı kayd olur (-417)*

Līki vardur bunda da hikmet nihān
Gör beyānın bir daħı andan ‘ayān

1955 *Çünkü gündüz ola cānuñ at-vār
Merğzārı çor gelür çekmege bār (-418)*

Hikmet oldur bunda çün kim gide şeb
Her kişi turıncaç eyler bir taleb

Rūh-ı ‘ārif de fenāda ğarç iken
Nūr-ı Hağdan varlığı bī-farç iken

‘Ālem-i cismī ki rūha dāmdur
Dāyim ol dāma kalan beğ-nāmdur

Cān gelür kesb-i kemāl itmeg-içün
Merkebin bisler yola gitmeg-içün

1960 Nitekim hālç gündüzün meşğül olur
Gice olıncaç üyür rāhat bulur

---

* 1950 müştāk u hōş : C müştāk hōş
* 1951 bunda: C bunca
* 1954 da: -C
* 1955 merğzārı: B C murğzārı
* 1960 hālç: -C

Hâl-i 'ârif 'aks-i fi'l-i 'âm-durur
Hâş gündüz şugl-ı fâniden üyür

Giceyi gündüz gibi rüşen görür
Şems-i rûha cismden revzen bulur

*C 67b

'Âm uyandığı oldu üyümek
'İşk odın ğaflet şuyıyla yuyımağ

Üyüdüğü hâşuñ uyanmağ-durur
Âb-ı hayvândur dime yunmağ-durur

1965 *Kâşki aşhâb-ı kehf gibi yuğum
Oladı anlardan duta-y-ıdum ya hûm (419)*

Nice uyhu budur istiğrâk-ı Hâk
Nice gice ol-durur işrâk-ı Hâk

*Yâ olaydı bahr-ı 'ışka ğarğ-ı rûh
Çala-y-ıdı nitekim keştî-yi Nûh (419)*

Câm-ı Mûsâdan olaydı cân bihüş
Oladı bir Tûr Tûr idüp hurüş

'Âmuñ uyandığıdur tûfân-ı cân
Hâş ol uyanmağdan üyür her zamân

1970 Cismüñi üyüt uyansun 'ayn-ı rûh
Ten ğidâsın bağla rûh içsün şabûh

*B 64a

-
- * 1961 üyür: C durur
  - * 1962 revzen bulur: C ruvzen görür
  - * 1963 üyümek: C uyumağ / yuyımağ; B yümek: C yumağ
  - * 1964 üyüdüğü: C uyuduğı / yunmağ-durur: C yanmağ-durur
  - * 1967 yâ: C tã
  - * 1968 bir: C ber

Ten ulağın māsivā'l-Ḥađdan dıka
Tā uyasın şavt-ı nađmāt-ı liķā

'Iřķ ķatında budur temşil-i şis
Kīmiyā-yı hāř 'ıřķ u şiss mis

Cism ufānında tā kim ola rūḥ
Ḥōř selāmet nitekim keřti-yi Nūḥ (419)

řanma, bu ufānda řimdi Nūḥ yoķ
řanma kim bir rūḥ-ı hōř-meftūḥ yoķ

1975 Dime kim dūnyāda yoķdur evliyā
Oldı olar ķayyūm-ı arzīn u semā

Evliyādandur nizām-ı kāyināt
At u fil u ruḥ piyāde řāḥ māt

ūn mūdām oldı ricāl ba'de'r-ricāl
Mażhar-ı luṭf-ı cemāl ķahr-ı Celāl

Cümle-i ařḥāb-ı Kehfdür şaff şaf
Ṭarfuñ aĉ ṭurfē oludur her ṭaraf (421)

Evliyādur cümle yir pür iy nigār
Evliyādur mażhar-ı Perverdigār

*C 68a

1980 *řiyb ü bālā yir ü gög ü kūḥ u ğār*
Evliyādur nāyib-1 ol Ğirdigār (422)

Yār u ğam ķayĝu ferāḥ ĝuřřa nağam
Derd ü renc ü merd ü zen şağ u řaķam(422)

---

* 1972 mis: C mes

* 1976 ruḥ: C rūḥ

* 1978 ṭurfē: C turķa

* 1980 gög ü kūḥ B C gök kūḥ

Lîki kûre nûr-ı güneşdür muḥâl
Ḳîl-u-ḳâl añlar şu ki olmaz ehl-i ḥâl

Zevḳı işitmeg-ile olmaz temîz
Zevḳı bul taḳlîdi terk it iy 'azîz

Şİ'R

Leylî cemâlin 'âḳile şorma aña Mecnûn gerek
Bî-çün ol Mecnûn-içün mîm 'ayn bî-vāv nûn gerek

1985 Mes'ûd ḫâlî'lü gerek burcında güneş görmege
Sultâna hem-dem olmağa bir devlet-i meymûn gerek

Bûy-ı gülî tıydurmayan nefsûñ kerefsidür saña
Emmâre mârın itmege zâr u esîr efsûn gerek

Her nefis-ile merdûd olan Maḥmûda maḥrem olmaz *B 64b
Tâ hemdem-i Edhem ola hem ḫırḳa-i Zü'nnûn gerek

Nefse uyan mel'ûn olur it gibi ḫûn ḫûn ulur
Tâ sini meftûn itmeye ol fitne-i dîn tûn gerek

Ol pîri isterseñ yörü iki vü üç ü dördi bul
At altıyı yir yidiyi geç ol sekizden on gerek

1990 Dünyâ vü 'uḳbâ isteyen 'aḳlın ziyâde eylesün
Mevlâyı maḳşûd idinen âdemde 'ışḳ efsûn gerek

Nefsûñ Zeliḫa gibi tâ cānuñı mescûn itmeye
Yûsufayın İslāmuñıñ ḫüsnin ḳamu mevzûn gerek

---

* 1984 bî-vāv: -C

* 1985 ḫâlî'lü: C ḫâlî'ûñ / devlet-i meymûn: B döst-ı meymûn

* 1987 olmaz: C olmaz / Zü' nnûn: C Ze'nnûn ḫun ḫun: C ḫor u ḫun

* 1989 üç ü dördi: C üç dördi

Epsem Mu‘inī şekkerüñ kânın megesler tuymasun
Ağzuñ çü kand-ıla tolu var yüzüñi leymün gerek

DER BEYÂN-İ DİDEN-İ HALİFE LEYLİ-RÂ VE TA‘ACCÜB-İ Ü BER VEY

Leyliyi gördi halife ta‘n ider
Şüretine sîretinden bî-haber

Muştafâyı Mevlî-yi Bîçüne şor
‘Âkıl-iseñ Leyliyi Mecnûna şor

*C 68b

1995 Şol ki görmez ma‘niyi şüret görür
Devleti görmez dev-ile let görür

Şuña kim Feyyâz olmaya mu‘in
‘Ayn-ı şâfiyi görür hün-ı ma‘in

Cân cāmın tonuğ eyler lekk-i şek
Dîv görünür aña şekl-i melek

Farq idemez hârdan gülzârı ol
Bülbül-i dilden tıyar mı zârı ol

Aña kim ola ‘inâyet bâb-ı fetḥ
Bir görür bes piş ü pes taht-ıla saḥḥ

2000 Maḥv görür şüreti ma‘nâda ol
Her şuverden ol bulur ma‘nâya yol

Her kime ki ol feyzden ola meded
Ḳanda kim baḳsa görür bî-sedd aḥad

Anı kim kendüye ‘âşık ol ider
Anı görür her neye ḳılsa nazâr

---

* 1995 görmez: -C

* 2001 bî-sedd: C bî-hadd

Nitekim Leylîyi ol Mecnûn görür
Şûretinüñ şafhasın mevzûn görür

Ol hâlîfe Leyliyi görür kabîh
'Ayn-ı Mecnûndan bağan görür şabîh

*B 65a

2005 Lezzet-i 'ışkı yine 'âşık bilür
'Âşıkı hem muhlîş ü şâdık bilür

Tecribeyle kimse bilmez ehl-i hağ
Şıdık-ıla her neye baksañ hağğa bağ

Hasta cümle âdemi şanur hağkîm
Bes neden bilsün hağkîmi ol sağkîm

Birsine âhîr şıdık-ıla teslîm ider
Bil ki renci kendü şıdıkından gider

Bil ki şıdıkındur yine rehber saña
Hağğ olur şıdık-ıla saña her yaña

2010 Yâ İlâhî şâf u şâdık it bizi
Hı elîf ü kâfe 'âşık it bizi

Muştafâya it bize mürşîd ü yol
İt kabûl ihsân idüben bol bol

*C 69a

Bu du'âya her kim eydürse amîn
İt anı ol mekr-i mel'ûndan emîn

Şâh avında file virme atumuz
Kayinâtı it bizüm mir'âtumuz

---

* 2009 her: -C

* 2010 hı: E hı

* 2011 yol: C nol / kabûl: C bize / bol bol: C bunu bol

Görelüm mir'ât içinde şıfat
Her şıfât olsun bize mir'ât-ı zât

2015 Olalum Mecnûn Leylî görelüm
Her nehâra nûr-ı leylî görelüm

Ol hâlîfe gibi kılma gözümüz
K'olmaya şekl ü şuverden sözüümüz

*Çün hâlîfe Leyliyi bir gün görür
Harf atup bîñ dutup çok ta'n urur (423)*

*Eydür istihzâ-y-ıla sen misin ol
Ki eyledüñ Mecnûnı ğamnâk ü melûl (423)*

*Dir ki di bārî ne nesneñdür ziyâd
Bâkî hûblardan çıkarduñ söyle ad (424)*

2020 Leyli eydür ki yöri var ol hamûş
Çünkü Mecnûn gibi yok içüñde cûş (424)

Hastanuñ hâlin ne bilsün şağlar
Açlaruñ cevrin ne tuysun kâğlar

Ço hâlîfe leyli-yi esrâra gel
Sırrı gör şüretten istiğfâra gel

*B 65b

Her delü şanur degül 'âlem tolu
Evliyâdan içine toluş gulü

Cismi gözini açar göñlin yumar
Kör-iken ğaybı 'ayân görmek umar

2025 Kendüyi şanur o ğâfil uyanuğ
Nice uyanmağdur bu iy kırı oyuğ (425)

---

* 2025 iy: C hōd

Ol ki maḥsûsı göre göz midür ol
Nefse âletdür ki göre lûta yol

‘Ayn-ı ḥayvândur o kim lûtı görür
‘Ayn-ı nâsût ol ki lâhûtı görür

Gözünü yum gönülünü aç üyüme
Merd-i şâf ol yüz mürekkebdan yuma

*C 69b

Çeşm-i cism uyansa ‘aynı uyḥudur
Aña ol ḥüdan beğâyet ḳorḥudur

2030 Üyüme oldur ki hiss ḥâmûş ola
Göz ü ağzı güşü işden boş ola

İy uyanuğam diyü da‘vâ iden
Oldur iğvâ eyleme gavgâ utan

Dem urursın görürem işidürem
Nice uyḥu çünki söyleyem görem

Dil mesâvîdür gönül gâfil yatur
Buña uyanmaḳ diye ‘âkil getir

Ḳulağun gaybet işidür va‘z-ı ḥaḳ
Ṭuymaz aña dir uyanuḳ ḳulaḳ

2035 Göz ki ‘aybın görmez il ‘aybın görür
Ne üyür dimek o belki kör-durur

Cân ki cânân-ıla bîḍâr olmaya
Lâyıḳ oldı ol derd-ile zâr olmaya (-426)

---

* 2028 üyüme: B üyime: C uyuma B üyimek: C uyumaḳ / ü: -C
* 2030 üyüme:
* 2033 mesâvîdür: B mesâvîdir
* 2036 bîḍâr C bîzâr

*Her nefes kim cāna nefis ura leked
Tolar ii kesb-i dūnyā cehd ü kedd (427)*

*Uya dāyīm ol hayāl-i fāsīde
Aña uyanu diseñ ödler şıda (427)*

Hadan uyanmayan uyanma degül
‘Iş odiyyla yanmayan yanma degül

2040 *Çün hayālātıyla cān cāmı unar
Ol münevver dil ara aşa döner (428)*

*B 66a

*Bī-fer ü bī-lu alur şöyle boş
Ne ider mi ‘rāc ne eyler şevi cūş (428)*

*Üyür oldur ki ol hayāle sevinür
Bu hayālāt-ıla gönli avınur (429)*

*Bil ki ‘ālem oldu ser-tā-ser hayāl
Ol hayāle itme ümīd u maāl (429)*

Ehl-i nevm oldu hayālāta uyan
Nice üyürsün yöri ata uyan

2045 *O1 hayālāt itmesün saña urür
Dīve uş olup dūşüñde şanma hūr*

*C 70a

*Nīceler dīvi şanur hūr-ı cinān
Uyhusunda şehvetin eyler revān (430)*

Anca ol şeytān gelür eyler pelīd
Her belīdi ol pelīd eyler lebīd

---

* 2037 kesb-i dūnyā: C kesb ü dūnyā

* 2040 unar: C dutar

* 2042 avınur: C sevinür

* 2043 ümīd: C ümmid

Şöyle bil ğaflet cenâbetdür hemîn
Yöri ğaflet 'avretine olma yaķın

Muħdiş iden cismüñi 'avret-durur
Rûħuñı muħdiş kılan ğaflet-durur

2050 Dāyimā haķdan yöri ol muttaķı
Tā ki şeytān itmeye nefsuñ şaķı

Pāk ider cān muħdişin āb-ı revān
Şanma göz yaşı ider pāk iy cüvān

Cismi cū pāk eyler ü cānı cihād
Bil cihād-ı nefs-durur ni'me'l-mihād

Pāk ol eylemeye ğaflet hābı rīv
Ĝāfil añlamaz melekden mekr-i dīv

Dīv rīv-ile eyler anı iħtilām
Göñlini eyler anuñ dāru'l-melām

2055 Dīve şaçdı toħm-ı insānı çün ol
Ol hayāl gidüp özin görür melül (431)

Nesl-i aşlını kesüp maĝbün kıılır
Āfet-i nefis ādemi meftün kıılır

Dünyaya geldüñ eyü toħm it nişār
Vaķt-i ħırmende olmayasın şermsār

Mezra'-i ğafletde 'ömrüñ toħmını
Dökme ol dīve dökken gibi meni

*B 66b

* 2054 dāru'l-melām: C dāru' s-selām

* 2057 ħırmende B ħırmende

Uyanursın bu yuḥudan nāgehān
Fāş olur ser-cümle esrār ü nihān

2060 Çünkü *en-nāsü niyāmu* dir Nebī
Öliceğ uyanırsın iy şabī

Bunda-y-iken öl ü bundayken uyan
Niçe ğaflet ṭur i şehvete uyan

Anda uyandığıñ uyanmağ-durur
O dār-ı ğaybetde utanmağ-durur

*C70b

Dīv cünüb itmedin uyanmağ gerek
Şofıra uyanmağ ne aşşı iy ḥerek

Dünya ‘anḳā-yı baḳāya sāyedür
Murğ gökde sāye yirde yayadur (433)

2065 *Ebleh olan mürġi ḳor sāye ḳovar*
Ḳuşı ḳoyup gölge ḳovanı ḳo var (434)

‘Āḳil olan sāyenüñ ıssın ṭuyar
Çünkü bilür zıl hem şaḥşa uyar

‘Āḳil ol var zātı sev şav sāyeyi
Zāyi’ itme yoğ yire sermāyeyi

Zāt-ı ‘aksin ḳo ki ‘aks-i sāyedür
Sev ol aşlı ki bu fer‘a māyedür

Yoğ yire ḳurbānuñı boş eyleme
Kölge-y-ile göñlüñi ḥōş eyleme

---

* 2066 ıssın: C işin / uyar: C duyar

* 2067 şav : C ḳo

2070 Sāyeyi gör sāyeden zātı gözet
Sāyeden himmet oħını zāta at

Ꞑuş yuvada. ꞑovma sen zıll u hevā
Bil hevāya uyan ğavādur iy yuva

*Terkeş-i 'ömrün boşaldı ꞑanı av
Av ꞑurarken iviben unuttun ev (-437)*

Ne av avladuñ ne irişdüñ eve
Yuları elüñde istersin deve

Dünya bir şahrā-durur şayyādı sen
'İşk-ı ğaꞑ olmışdur āhū-yı Huten

2075 Terkeş-i cismüñde oꞑdur her nefes
Şaydı gözle sağ u şol u pîş ü pes

Şaꞑın āhūyı ꞑoyup hūk avlama
Kendü elüñle kendü avuñ avlama

*B 67a

Hūkdur dünyā vü āhū 'ışk-ı ğaꞑ
Özüñ āhū-y-ıla it Hūya tuzak

*Sāye-i Yezdān-durur dāyeñ senüñ
Tıfl-ı cāndan ꞑat' ider şir-i tenüñ (-438)*

Bil münezzehdür cisimden zılden ol
Āb u bād u āteş ü hem gilden ol

*C 71a

2080 Gerçi bunlar cümlesi andan olur
Cümle-i şey' varlığın andan alur

Aña zıl ıtlāk olduğı budur
Ya'nī ki olur nişān 'ummāna dūr

---

* 2081 nişān: C nişāne

Evliyā ‘ummān u vaḥdet dürrdür
Dal ol ‘ummān-ıçun oldı bu dür

Evliyādur sāye-i Yezdān-ı pāk
Anda pāk oldılar idüp bunda bāk

Evliyādur bunda ölü anda ulu
Anda uyanuğ u bunda uyḥulu

2085 Evliyānuñ vur etegine elüñ
Tā ki ḥayy u bākī ideler ölüñ

Evliyādur evliyā zıll-i İlāh
Evliyādur nāyibi ol pādişāh

Evliyādan buldı Allāhı bulan
Şōfī şāfī ol yiter şāfı bulan

Evliyādur zulmete ḥorşīd-i Ḥaḳ
Evliyādur raḥmete mürşīd-i Ḥaḳ (-441)

Bu beyābāna o hemrāh-ıla gir
Ṭoludur bu yol peleng ü gürg ü şīr

2090 Ḥük u nemr ü fīl ü ‘aḳreb mār u mūr
Ejdehā vü gāv u kelb ü ḥırs u gūr

Evliyādur çāpük ü pāk ü dilīr
Bu şıfāt oldı esīr anlar emīr

Bu vücūduñdur beyābān-ı ‘azīm
Uşbu ḥayvānī şıfātuñdur le’īm

---

* 2087 yiter: C yeter

* 2090 Ḥük u nemr: C Ḥük nemr / ḥırs: B C ḥırs

* 2092 uşbu: C işbu

Evliyâdur bu şifâtuñ hâliki
Bu beyâbânuñ olardur mâliki

Mâlike uy dutasın milki temâm
Milk-i bî-mâlik yaraşmaz ve's-selâm

*B 67b

2095 *Sâyeden bil nûr-ı berrâk-ı güneş
Sâyeden bul şevk-ı Şemsi nûr-veş (443)*

*Var 'azîzi Şems-i Tebrîzîde gör
Sâyeden bil şemsi olma dîde-kûr (443)*

*C 71b

Gör o Zeyne'd-dînde Rabbü'l-'âlemîn
Müsta'în ol sen saña olsun yaqîn

Nûr-ı zeyn-i hâfîyi bul havfı ço
Sende nûrı pür ide tâ cevfi ü

Cân-ıla dut dâmen-i 'Abdurrahîm
Tâ ki saña göstere nûr-ı Kerîm

2100 *Bulmasañ düğün ü işitseñ nağam
İşidüp şûr evliyâ bilür ne ğam (444)*

*Ol ziyâü'l-Hağ Hüsâmuddîne şor
Ki oldı anlar sûr-ı 'arsa şavt-ı şûr (444)*

Çanğısından şorar-ısañ şor şamed
Yok-durur ehl-i aħadda hîç ğased

Bunlaruñ şûretleridür muhtelif
Lâm-elif gibi velî içleri elif

---

* 2095 nûr-veş: B C nûr-reş

* 2100 düğün ü: C dün ü gün

Ḥāsīdūñ mağmūm olmağdur işi
Dāyimā meyšūm olmağdur işi

2105 *Dil ʔolu kılma ḥasedden tā gelū*
Ol ḥasedden oldı iblīse gulū (445)

Andan oldı ihvān-ı Yūsuf ḥacl ü ḥōr
Oldılar kezzāb u zālīm ḥūn-ḥōr

Ol ḥasedden n'eyledi gör Bū-cehil
Aña meyl itmez olan ādem ehil

N'itdi gör Hārūt u Mārūta ḥased
Gör 'Azāzīli ḥasedden oldı red

Ol ḥasedden Ādemi dutdı ḥafīf
Hoş laṭīf ü pāk-iken gör oldı cīf

2110 Olmuş-iken gök ehline delīl
Āḥir oldı yirde vü gökde zelīl
Ol ḥasedden ādeme secde itmedi
Egri yol dutdı vü ʔoğrı gītmedi (446)

Ādemi taḥḳīr idüben kıldı ceng
Ben od ol ʔopraq diyüben itdi neng

*B 68a

Bāğını görmedi ʔopraqın görür
Anı görürdi ḥasedden kör ğurür

*C 72a

Görme ʔīni ʔīn ʔolu gözle dīn
Tā ki ola 'ilmüñ saña ḥaḳḳa'l-yaḳīn

---

* 2110 yirde: C yerde

* 2112 itdi neng: C kıldı teng

2115 Tūṭī dīn görmege tīndür kafes
Dīni gözle olma dūn u tīn-peres

Başıdur ahlāk-ı mezmūmuñ ḥased
Sūre-i Falk āhırinde dir Aḥad

Ḥikmet ol sūrede oldur bil nihān
Anda olmışdur ḥased sırrı ‘ayān

Nefs şifāti cümlesi andan toğar
Nefs kandan kan dahı tenden toğar

Toğar andan yine anda ḥatm olur
Devlet anuñ ki ol şifāti ketm olur

2120 Külli cān ol kanı kurut kıy tene
Cān bağında cām içüp di tentene

*Bu ḥasedden şarp yokdur hiç hicāb
Ḥaḳ yolında ḥāside yok fetḥ-i bāb (447)*

*Merḳad oldı çün ḥased-çün bu cesed
Ol ḥaseddür saña Aḥad yolında sed (-448)*

*Ol cesed milkin ḥasedden eyle pāk
Gör Aḥad nūrın semekden tā simāk (-449)*

Cānuñuñ cāmın ḥased tundurmasun
Yüzine söz-ile toz kondurmasun

2125 Gerçi ki olur ḥased olsa cesed
Bī-ḥased vardur cesedler bī-‘aded

Evliyānuñ ḥākidür envār-ı pāk
Yok-durur Ḥaḳdan olara infikāk

---

* 2124 söz-ile: C göz-ile

Tenleri cümle olupdur ‘ayn-ı cān
Yoğ-durur anlarda nefis için nişān

Pāklar pāyına düş pāk olasin
Bunda ḥāk ol ki anda bī-bāk olasin

*Pāk içündür "ṭahhirā" āyeti beyān
Gör ṭılısm-ı ḥākde eflāki ‘ayān (450)*

2130 *Ol ṭılısm ṭīnını gör ḥākden
‘Arşı geçdi nūri heft eflākden (450)*

*B 68b; C 72b

*Hāşlar cismi olupdur genc-i nūr
Hāş olur ‘ām itse cisminden ‘ubūr (450)*

*Cān iline seyr ü hem terk-i cesed
Oldı terk-i kibr ü kīn ü hem ḥased (451)*

*Göñli kara ḥāsīd-i dünyā olur
Ol kaçan ‘uqbā bilür nefsi ölür (451)*

*Kendüñi kı1 ḥāk-i pāy-ı evliyā
Pāk olup ḥāke olasin kīmiyā (-452)*

2135 *Gevher ola ṭaşa ger itseñ nazar
Ḥāk-i cismünde ola ḥissüñ missi zer*

*Evliyādan ḥū dutan olur kabül
Ḥaqqı bulmağ dileseñ anları bul*

---

* 2128 pak: -C / ol: -C

* 2129 beyan: -C: / ḥākde: C ḥāk ide

* 2132 iline: C eline / terk-i: C şerk-i

VE-LEHÜ EYZEN

Kil güle hem-dem olmasa elṭâf bulmaz kendüden
 Hüb-rüydān hōş bû-y-ıla eṭrâf ṭolmaz kendüden

İksîr için yıllar esîr ol tâ bulasın kîmiyâ
 Her zerger-i ker ḥar-şifat şarrâf olmaz kendüden

Neysân şadef keffinde ger bulmaya şaf şaf nûr-ı Hâk
 Her kaṭresi şehvâr olup şeffâf olmaz kendüden

2140 Āhen kim ol âyîne-dâr elinde şayḳal yimeye
 Ol cilvegâh-ı ḥüsn olup dil şâf olmaz kendüden

Şol kim elîfi ḳaddine dâl itmemişdür ḳâmetin
 Ḥayy işiginde cim olup kâf olmaz kendüden

Deyri keşîşinde küşîş kılmaga küşîş itmeyen
 Kâf-ı zamîr-i şâffiyi keşşâf olmaz kendüden

Kim Muşṭafânuñ meşreb-i şâfindan içmedi şafâ
 Dâyim küdüretten o şâf evşâf olmaz kendüden

Āhüda hūyı bulmasa hâdi-yi kiyâh-ı zîşt-bû
 Ehl-i nişâfa ṭîb için hōş nâf olmaz kendüden

2145 Bil zeyn-i ḥâffîye irüp ‘Abdurrahîm-ile Mu‘în
 Keşf itdi ma‘nâ ‘aynını leffâf olmaz kendüden

Ger dilerseñ keşf-i esrâr-ı ṭarîḳ
 Ṭâhir it cismüñ ḥasedden iy refîḳ

*C 73a

* 2137 kendüden: C kendiden

* 2140 yimeye: C bulmaya

* 2141, 2143, 2144: kendüden: C kendiden kendüden: C kendiden 2142 keşîşinde: C keşisinde 2143
 2145 ḥâffîye: C ḥaffiyen / ma‘nâ: -C

Gör hasedden ol vezîr-i pür-fesâd
Nice halkı kendü'le kıldı kesâd

*B 69a

**DER BEYÂN-I MUSİBET-İ HASED VE ÂFET-İ KÜFR-İ Nİ'MET VE
KERAMET-İ ŞÜKR-İ Nİ 'MET KERÂMET- İ ŞÜKR-İ Nİ'MET**

Bu beyân şerh eyler âfât-ı hased
Dürdür hâsidden ihsân-ı Ahad

Kimsene irmez hasedden lîki ol
Dâyimâ olur taḥassürden melûl

2150 Aḥmed *el-ḥāsīdu maḡmūmun* didi
Hem daḥı *er-rızku maḡsūmun* didi

Hem ḥarīş-içün didi maḥrūmdur
Bu hadişüñ şıḥḥati ma'lūmdur

'Ömr maḡsūmdur hased ne Nūḥ-içün
Dâyimâ endîşe yimek rûḥ-içün

Gıbta eylerseñ var it şu vecheden
Rûḥ Nūḥın şaklasun tûfân-ı ten

Rızkı ḥaḡḡuñca deger bārī neden
Māl-ı İbrāhīme ḥāsīd olasan

2155 Var Ḥalīlūñ mālına itme hased
Lîki anuñ a'māline itgil cesed

Mālın idüp pāyimāl oldı Ḥalīl
Virdi aña himmet ü ḥullet Celīl

Sen daḥı emvālūñi ḡıl pāyimāl
Bul vişāl-i bī-infīşāl ü bī-ittişāl

Gözüñ aç Kârûnı gör mālına baķ
Da'vā-yı Fir'avnı gör hālîne baķ

Ħasret eyletme Süleymān milkine
Var Süleymān olıgör cān milkine

2160 Biñ Süleymānı çürütđi bu cihān
Taşı bal içi belādur pür-nihān

Ġıbta iderseñ sen anuñ 'adline it
İtme hasret dünyā-y-ıçun dīne it

Yūsufuñ ħüsni-y-içün itme ħased
Her kılma kısmetin virür Aĥad

*C 73b

Görme ħüsn-i Yūsufi Ya'ķūbı gör
Görme şevķ-ı Mūsāyı Eyyübı gör

Müsi şevķdan bulduğı zevķı müdām
Ħōş bulurdı Ya'ķūb u Eyyüb iy ħümām

*B 69b

2165 Yār elinden bir görenler luţf u ķahr
'Āķıbet şekker olur anlara zehr

Ķahr u luţfa idüben kılma ħased
Ol ħasedden olmasun cān u cesed

Cümle hālde Ħaķķa şükr it iy piser
Rīĥ-i raĥmet rūĥuña andan eser

Var ülüñe şükr it olma ħasüd
Bir gör ol ma'sūķdan ħusrān u sūd

---

* 2158 mālına: C yine

* 2159 eyletme: C iletme

* 2168 ülüñe: C elüñe

Rāzı ol ol işe kim ma‘şūk ider
Nef‘ u zarr u luḫf u ḳahr u ḫayr u ŧer

2170 Şükr-i ni‘met it ki ola ni‘met mezīd
Ki oldı küfrān ni‘mete ŧiddet ŧedīd

*Ol vezīr-i bed-fi‘āl ü pür-fesād
Gör ḫasedden itdi kendüzin kesād (453)*

*Yile virdi el ayaḳ ḳulaḳ burun
Ḳaç ḫasedden görmesün himmet bürün (453)*

Ḳo vezīri gel zarīr emmāreye
Ol ḫased kānı vü yüzi ḳaraya

Ki işidür ol ḫāsīdün ceng ü cedel
Pür-meeldür pür-‘ileldür pür-ḫiyel

2175 Burnı kesük rūsbi ‘avret gibi
Ḳulaḳı yok ḫarr-ı pür-miḫnet gibi

Ḫāsīd u beḫnām u rüsvāy ol-durur
Ḫalkā āh u vāh ü hem vāy ol-durur

Şol burun kim dōst būyın ḫuymaya
Burnsuz rūsbi añā ad kim ḳoya

Ol ḳulaḳ kim ḫuymaya ḫaḳdan ḫaber
Ol ḳulaḳsuz ḫardan olmaz mı beter

Cümle-i ŧerr işe baş oldı ḫased
Dīv-ile hem başa baş oldı ḫased

*C 74a

---

* 2170 ŧiddet: C ŧeddet

* 2176 āh u vāh ü hem: C āh vāh hem

* 2177 añā: -C

* 2178 beter: B biter

2180 Nice başa baş hased gâlib-durur
Belki şeytân da aña t̄alib-durur

Ol vezîr-i hesden aç yine maqâl
Kim odur enfüsde âfâkî mişâl

Bî-mişâli gör ki didükçe kaşas
Söylemez hergiz meşelsüz bir nefes

*B 70a

VE Lİ' LLAHİ' L-MEŞELÜ' L-A'LÂ

Oqımaduñ mı *ve-li' İlähi'l-meşel*
Bî-meşel söz dimez ol 'azze vecell

Bu cihândur 'âlem-i emşâl bil
Câm-ı dilden ol gubâr-ı kâli sil

1185 *Ol vezîri gör hased pür-nîş ider*
Halka nîş urmağ-ıla hōş 'îş ider (-454)

Kendü nefsine kıyar il hūnedür
Gözün aç gör kişide bed hū nedür

'Âlemi kıılır hasedden cevr ü qahr
Zehr-ile t̄oldı ser-â-ser kūy u şeh

Görmedün mi nefsine kıymadı mı
Ortada burun kulağ koymadı mı (455)

Her hasūda bu od olmaya ba'îd
Kendü kendüzine cevr itmek şedîd (455)

2190 Belki dağı nice miskîne zarar
İder ider ili yolından ırar

* 2183 oqımaduñ: C oqımaduñ

* 2190 belki: C bil ki / ider: C irer

*Būyı tuymayan burun bizden degül
Burun oldur sīrden fark ide gül (-456)*

*Dīn būyın feh̄m eyle cāndan
Sīr-i küfri seç gül-i īmāndan (-457)*

Bil ki bīnī ol-durur būyı tuya
Ṭīb-i ṭayyibden dil ü cānı toya

Ṭīb-ı ṭayyibdūr ḥabībūñ iy lebīb
Añlamaz tuymaz o ṭībı her ṭabīb

2195 Cān dimāğı-y-ıla ṭīb-ı Rabbi bul
Rabbi ṭıbbından ṭabīb-i ḥāzık ol

*C 74b

Çünkü burnuñ būyı yok iste ṭabīb
Tā tuyasın būy-ı gülzār-ı ḥabīb

*Burnuñ u būyı çü var var şükr kııl
Ṭağ olur şükr-ile ni‘met olsa kııl (458)*

*Küfr-i ni‘met oluban burnun yime
Būyı tuyduñ şükrini bil yi yime (458)*

Saña ki ol şāh-ı zu-faẓl u kerem
Zāhir ü bāṭında virmişdür ni‘am

*B 70b

2200 Şükri vardur her birinūñ ferd ferd
‘Abd-ı şākir ol olasın nīg merd

---

* 2191 bizden: C buzdan
* 2193 bil ki: B belki / ol-durur: C el-durur /
* 2195 ṭıbbından: C ṭībından
* 2198 oluban: B olıban
* 2199 zu-faẓl u kerem: C zu-faẓlı / kerem
* 2200 şākir: C şekir / nīg-merd: C nīg ü merd

Baş şükri oldur idesin sücûd
Olmayasın hayr işlerde 'anûd

Gözünün şükri bu ki itmeye nazar
Maḥreminden gayra açmaya başar

Her neye baksa kamu 'ibret göre
Ḥikmet añlaya 'aceb kudret göre

Ol-durur işit kulağ ur şükr-i güş
Ḥaḳ sözün işitse hōş ide ḥurūş

2205 Daḥı zemm-i ḥalk u gaybet girmeye
Gayr-ı va'z u nuşḥ u ḥikmet girmeye

Diñleye pendî dutup ide kabûl
'İrk-ı cāna ğarḳ olup ide ḥulûl

Şükr-i ağız u tudaḳ diş ü boğaz
Az yimek az gülmek ü söylemek az

Daḥı farḳ itmek ḥalâldan ol ḥarām
Şükr-i dildür zākîr olmaḳlık müdām

Dil gerek zıkrî mesāvî olmaya
Nās u vesvāsa müsāvî olmaya

2210 Şükr-i gerden ḥaḳḳa olmaḳdur muṭî'
Serkeş olmaḳ ḳıldan ola şenî'

Şükr-i yüz oldur eger olsa şabîḥ
Yüz çevürmeye görürse yüz kabîḥ

Ger kabîḥ olsa şabîḥ-içün ḥased
İtmeye bir kûre maşnû'-ı Aḥad

*C 75a

---

* 2209 müsāvî: C mesāvî

Şun‘a gülmek Şāni‘e gülmek-durur
Küfr ipiyle pāy-i dīn külmek-durur

Zāhirī ni‘metlere bir kaç mişāl
Yiter olur çünkü çoğa az dāl

2215 Var kalanını bu resme kııl kıyās
Olma nāsī nās-ısañ iy nā-sipās

Bāṭınī ni‘metlerūñ de bir kaçın
Zıkr-i şükrin eydelüm iksin üçin

Şükr-i ‘aql oldur ki sen evvel emel
Terk idüp dün gün kılasın hōş ‘amel

*B 71a

Kesbūñ ola ‘ilm-i dīn ü ma‘rifet
İdesin nefsuñi rabbāñi şıfat

Farq idesin hayrı şerden iy piser
Şerri koyup hayra kılasın nazar

2220 Dīni dünyādan göresin sevgülü
Tā ki dīv itmeye dünyāña gülü

Çok-durur evşāf-ı ta‘rīfāt-ı ‘aql
Yoğdur imkān tā kamusı ola naql

‘Ākil-iseñ şemsi añla zerreden
Ahmaq-ısañ sözden olmazsın fiṭen

Şükr-i kalb ol ki ola mü‘min beğayb
İ‘tikādın pāk ide kıomaya reyb

Bile Rabbi reyb-ile ide harb u darb
Dīn gıdāsın bāğ-ı şıdık eyleye çerb

---

* 2223 beğayb: C na‘ib

2225 Müşkilātuñ zulmetin mişkâtı vār
İde mişbâh-ı zücāca āb-dār

Çıla tevḥīd-i mecīdi bī-kušūr
Ma'rifetden yapa cānında kuşūr

Her kaçır ola tarīkatdan serīr
Ol serīr üzre ḥaḳīḳat ola mīr

Şükr-i nefis oldur çeke renc ü 'anā
İde şeyṭānī şıfātını fenā

Şol kadar eyleye zühd ü cidd ü cehd
Çalmaya ḳalbinde hīç inkār u caḥd

*C 75b

2230 Kendüyi bile vü Rabbini bula
İçi taşı şavḳ u 'ışḳ-ıla ṭola

Muṭma'inne ola gide emmāralıḳ
Ṭola aḳlıḡ-ıla cümle ḳaralıḳ

Adı nefis ola olup taṭı nefīs
Şāh ola bir ḳul-iken hōr u ḥasīs

Söz uzaḳ gitdi vü ḳaldı dāsītān
Sūzsuz söz bunı ḥōd itmez beyān

Yā Rabā sen vir bize bu ni'meti
Şākir ü zākir sen it sil ḳasveti

2235 Ol Muḥammed ḥaḳḳıçun ki oldur şekūr
Bizi de sen şākir eyle bī-ğurūr

*B 71b

---

* 2225 āb-dār: C ābı vār

* 2231 aḳlıḡ-ıla: C ıḳlıḡ-ıla

* 2233 gitdi: C getdi

*Şâkir it şâkirlere sen bende kı1
Öldür anlaruñ-ıçun pâyende kı1 (459)*

*Şükri kı1up dostı yolında ölen
Oldur ol bu ölümi dirlik bulan (459)*

*Cân viren ol yol uran olma iy fakîr
Halkı azdurma nitekim ol vezîr (460)*

*Ol vezîr kim şaluş u tâliḥ-durur
Kim göre nâşihlîgim şâlih şanur (461)*

2240 *Nuşhıdur anuñ muşîbet pendi bend
Zehr ü sîr içi vü taşu şîr u kand (461)*

Nefs ü hem buncılayındur ḥîle-bâz
Mağzı yok kapdur kamu şan kim piyâz

Nuşhıdur ḥîle inanma ḥâzık ol
Pendidür der-bend yolda şâdik ol

VE MİN ZÂLİKE KEZÂLİK

Necât ister-iseñ mekr ü ḥiyelden
Ḷo nefsi koma ‘aql u ‘ilmi elden

Hufâş olma ‘ilim şemsini gör fâş
Cehil cân gözne artuḳdur sebelden

2245 ‘Aql ‘aynını ḥâliyle mûkaḥḥel
İden ḥalleyledi ḥalli ‘aselden

*C 76a

---

* 2236 pâyende: B pā-bende
* 2244 ḥufâş: C ḥuffâş
* 2245 iden: C adın

'Aqıl kim cüy-ı 'ışğa muğteseldür
Ebed sırrını şerh itdi ezelden

'Aqıl şanma ki ola 'aql-ı ma'âşî
Odur zav' nür-ı şems-i Lem-yezelden

'İlelsüz bî-halel olmağ dilersen
Odur naqd-i 'aqlı bil nefis-i dağaldan

Hazer kııl nefsdan kân-ı keeldür
Meeldür hâşıl ol baħr-ı zeelden

2250 Ecelden öñdin ölür cân-ı 'ârif
Halâş olmazsa bir dem ol vecelden

Kimüñ töldiysa câm-ı cânına 'ışk
Mücellâ câmdur ol 'azze vecelden

Çü Mūsâ oldı ol câm-ıla sermest
Cemel gibi 'amel gördi cebelden

*B 72a

Bu 'aqlı itme kıyâs ol naqluña sen
'Aqlı ol 'aqlıdur bu hâli ħalden

Kaçan nâf ola şâfî gerçi şâfî
Kiyâh alur dü âhû bir maħalden

2255 Vişâl-i ħâl ara ço kııl-u-kâli
Maqâl aç bî-mişâle her meşelden

Ço nefsi her nefes iste nefsi
Mecâlüñ varsa geç tül-i emelden

'Amel kııl el-'acel irer ecel çün
Kes elden guşşayı pāk ol keselden

Mu‘īnī ğazl-i ‘ışka cāmı ğazzāl
İdüp ‘azl it dilüñ şi‘r ü ğazelden

Gel elden al di ol ‘Abdurraĥīme
Ki yandüñ ‘ışk elinde ol kelelden

DER BEYÂN-I KERĀMET-İ REMZ-İ PĀK Ü MŪSTAĦĪM

2260 ‘Aĥla naĥleyle ‘aĥīle ħaĥ‘ ħıl
Ol firāset taĥtına şeh müstaĥil

Zīrek olmayan ĥerekdür er degül
Zav’ ĥacerden cerr iden cevher degül

Ādem-i zīrek bulur bī-şekk murād
Ol zekī bilür nedür ŝulĥ u fesād

*C 76b

Gözün aç zīrek dime her kŭzeki
Farĥ it erden kŭzek eblehden zeki

Yıgdür ebleh dōstdan ‘āĥil ‘adū
Yıgdür ebter yārdan kāmīl ‘adū

2265 Ĥayr-ı aĥmaĥdan lebibüñ şerri yig
Nef‘-i nādāndan ‘alīmüñ zarrı yig

‘Aĥldur farĥ iden ol erden ĥari
Zihn bilür ĥāk ü āhenden zeri

‘Aĥl ider her zıddı zıddından temīz
Ol sebebden dindi "el-‘aĥlu ‘azīz”

---

* 2258 ğazl-i: C ‘azl-i

* 2259 elinde: C elinden

* 2264 yıgdür: C yegdür

‘Âkıl ol ol ‘aql-ıla h̄ōş fâzıl ol
‘Aql şehrine vezîr-i kâmil ol

Her işüñi ‘aql-ıla kııl meşveret
Tâ seni nefis aldamasun her keret

*B 72b

2270 *Ḳāle* “*men lâ- ‘aḳle leh lâ-dīne leh*”
Şanmağıl sen ‘aql u dīni lu‘b u lehv

‘Aql odur kim ide her dem kesb-i dīn
‘İlmi ola bī-gümān ḥaḳḳa’l-yaḳīn

‘İlm odur ki ide fūrāset ma‘rifet
Bil ma‘āşī ‘aḳldur ḥayvān-şifat

‘Aql odur kim şarf ola ‘uḳbā-y-ıçun
Nice ‘uḳbā belki ol Mevlā-y-ıçun

‘Aql-ı dünyāvī olupdur maḥz-ı nefis
Adı verd-i surḥdür ḫadı kerefs

2275 ‘Âkıl eyler her maḳāmâtı ‘ubūr
Nefs ‘aḳlı olana virmez gurūr

Güller her güldan olur melül
‘Aql-ı gülü gül ider şāḫib-‘uḳül

‘Aql-ıla ‘ākiller idin hemdemüñ
Tâ dem-i ‘İsāda germ ola demüñ

Şoḫbet-i ‘āḳıl kıılır ‘aql aḫmaḳı
Ebter ider ‘āḳılı aḫmaḳ faḳı

‘Âḳıl-ısañ yine ‘āḳıl iste bul
Tâ ki ‘aḳluñ arta ola daḫı bol

*C 77a

2280 Aḥmaḳ-ısañ daḥı ‘ākillere uy
Pend-i ‘āqılden ḥamāḳat bağrın oy

Aḥmaḳ aḥmaḳdan ḥöd almaz ḥazḳ u zevḳ
Līki ‘āqıl zevḳı virür aña şevḳ

Nitekim uşbu beyān söyler ‘ayān
Sır tıyan olmaḳ dilerseñ tır uyan

Ḳıl naḳar muğvī vezīre gör meşel
Zīreküñ ḥayrın gör aḥmaḳdan ḍalel

Aḥmaḳa n’itdi o tezvīr-i vezīr
Kimi öldürdi kimi itdi esīr

2285 ‘Āqıl ol tezvīrden sizdi ḥaḳar
Gördi remzini vezīrūñ pür-baḳar

Ḳo vezīr-i nefsi ‘āqıl ‘aḳla uy
Zīrek ol her sözde sırr-ı sūzı tıy

Nefse uyan naşrānī-yi aḥmaḳ gibi
Gördüğine aldanur şan kim şabī

*B 73a

Menzil almaz gördüğine meyi iden
Yol mı varur adımın egri adan

‘Aḳlıdur şāḥib-şebāt u pür-veḳār
Nefsi her neye baḳar-ısa aḳar

2290 ‘Aḳla uy kesb-i veḳār it bul şebāt
Şāḥuñ atın kāyināt itmeye māt

---

* 2282 uşbu: C işbu

* 2285 gördi: C gör

Fîl-i nefse uyma piyâde ferz ara
Tâ ruhuñ ol baydağ itmeye kara

Nitekim sizen vezîrûñ âlını
Bildiler aqvâlinüñ ahvâlımı

Aña kim itdi ilâhî intibâh
Şağdan fark eyledi kimdür te

*Ol vezîrûñ sizdi sözinden eser
Şerbeti şerdür şarâbı pür-şerer (462)*

2295 Ni'meti naçmet u şehdi zehr-i tünd
Zehr-i kıtil kıandı şandı tab'-ı künd

Ehl-i zevka itmez ol mekkâre kâr
Ehl-i zevk ol ehl-i zevk ol iy nigâr

*C 77b

Yâhud ehl-i zevk olana hemdem ol
Pür-dem ol zevk-ıla bî-hemm u gam ol

Saña mekr eylemeye hattâ hiyel
Dâmeninden ehl-i zevkuñ ırma el

Tâ vezîrûñ bilesin mekri nedür
Mekr-içün ol bîkr-i fikri nitedür

2300 Ol vezîri ki kıarupdur fitneler
Fitne-bâr-ı nüktesi il fitneler

*Hayrı söyler cümle şerre muhtalağ
Lafzı efşah lîki ma'nâsı gâlağ (263)*

---

* 2294 sizdi: C sezdi

* 2296 iy: -C

* 2301 hayrı: C hasta

*Zāhiri şan kim teraqqî itdürür
Bâtmından cân dağı kâhel durur (464)*

Çavline zîrâ ki fi'li düz degül
Çavl kim fi'le degül düz söz degül

Çavline fi'li kimüñ ki olmasa düz
Bî-eşer sözdür gerek biñ oñ u düz

2305 Belki o söz dağı biter yol azdurur
Ol söz-ile azmaz âdem az-durur

*B 73b

Bir kişi dise menem hâzık hâkîm
Kendüsi ol renc-ile olsa saķîm

Ol hâkîmden kim ola şerbet içen
İçmez illâ kendü cânından geçen

Sözi söz-ile muvâfık olsa hõş
Kişi her çavlinde şâdık olsa hõş

**ÇĀLE'N-NEBİYYÜ 'ALEYHİ'S-SELĀMÜ EŞ-ŞERİ'ATÜ AÇVĀLİ
VE'T-ÇARİKATÜ EF'ĀLİ VE'L- ÇAKİKATÜ AĤVĀLİ**

Çün şerî'at Aĥmedüñ aĥvâlidür
Hem çarîkat dağı anuñ ef'âlidür

2310 Bu'kisinden hâşıl olan hâldür
Çavl u fi'lidür şâdef bu hâli dür

Çavli fi'line muvâfıkdur çamu
Şâdık-ısañ sen de böyle ol 'amü

Çavl-ıla didügin itdi fi'l-ile
Çavl-ıla fi'li bile va'z itdi ile

*C 78a

Tâ ki hâlkûñ i'tikâdı ola pāk
İ'tirâzdan dīnler olmaya helāk

Böyle olmasa i'tirâz lâzım gelür
Şirk ü şekden t̄alibũñ gönli alur

2315 Ol kadar kim cehdi eylerdi resül
Hâk katında olmuş-iken şāhib-ķabül

Hâk kerem idüp dutarken muhterem
Ayağı oldı kıyām-ıla verem

Tâ şāhābe göre didügin ider
Dağı fi'li ķavli vefķince gider

Tâ ki aşhāb itmeyeler sũ'-i zān
Sũ'-i zān idendür ekşer yol azan

Tābi'īn itmeyeler tā i'tirāz
Cismi t̄onın yırtı mıķrāz-ı riyāz

2320 Ol nebī kim 'āleme merhūm gele
Öñ ü soñ zenbi anuñ ma'sūm gele

**KEMĀ KĀLE'LLAHU TA'ĀLĀ LĪ-MUĤAMMEDĪN LĪ-YAĖFĪRE
LEKE'LLAHU MĀ TAĞADDEME MĪN ZENBĪKE VE MĀ-TE'AĖĖARA**

Ol ezelden tā ebed kim ola pāk
Şöyle ide cidd ü cehd ü zühd ü bāk

*B 74a

Ėavlı-y-ıla diye fi'liyle duta
Bend-i pendi t̄alibe böyle ata

---

* 2317 vefķince: C vaķfınca
* 2319 t̄onın: B t̄otnın
* 2320 ma'sūm: C maķsūm
* 2321 bāk: C pāk

Halka ta'līm için ol ma'sūm-iken
Şöyle ider tā ki itmeyeler sū'-i zan

Sen ki başdan ayağa dek zıdd-ı tām
Hīle-y-ile kırasın maḥlūka dām

2325 Kılasın dīnūni dūnyāya sebīl
Koyasın nāmın ḥamīmūñ selsebīl

Dünya sevmeñ diyü nāşıḥ olasın
Yine bir paslu pul-ıçun ölesin

Diyesin kim kibr ü kīn ü buḥlı koñ
Gine sende ola bunlar ilden oñ

Pes niçe halk işide sözüñ senüñ
Çün sözüñle düz degül şözuñ senüñ

*C 78b

İy emir içüñle taşuñ eyle bir
Olmağıl nite ki oldı ol vezīr

2330 İl çü fi'lūñ kavluñūñ 'aksin göre
Sū'-i zann idüp saña işme gire

Belki ḥaḳḳa bile münkir olalar
Çün seni bu resme işde göreler

Diyeler ger ḥaḳḳ mı-sa ol idedi
Ol bu yola bizden oñdin gidedi

Şom nefsüñden cihān ola ḥarāb
Her gönül tola bu ğamdan ıztırāb

* 2323 ma'sūm iken: C maḳsūmiken

* 2326 bir: C bu / pul-ıçun: C bāl-ıçun

* 2330 işme: C itme

* 2331 göreler: B güleler

* 2332 diyeler: C diyiler

Mūsaya 'iz nefseke didi Huḍā
Andan it ğayrına it bizden ḥayā

**ḲĀLE'LLAHU TA'ĀLĀ YĀ MŪSĀ 'İZĪ-NEFSEKE ŞŪMME
LĪ-ĠAYRIKE FESTAḤYĪ MĪNNĪ**

2335 Çok işāret eylemişdür ol müşīr
Līki dirsevüz ḳalur ḳışşa vezīr

Ol vezīri kim şer işde bī-naẓīr
Şīr-sīret sözleri şüretde şīr

Sözi gizlü nitekim şu içre ḳan
Göresin n'ola aña göñli aḳan

Nuḳra gibi taşı aḳ içi ḳara
Sözi merhem yüzlü līki özi yara (471)

*B 74b

Anı key ḥāzıḳ gerek kim ḳıla fark
Tā ki baḫr-i zehrde olmaya ğarḳ

2340 Göz gerekdür ḳaradan aḳı seçe
Ḳarayı çün göre aḳdan da ḳaçā

Gerçi nūrānī şifātdur reng-i nār
Ḳaradur anda velī reng-i buḥār (472)

Rengine aldanma gör rengini bir
Reng-ile ḥinnā bir olmaz iy ḍarīr

Gerçi nūrın berḳ ḥōş berrāḳ ider
Līki fi'li göz çirāğın aḳ ider (473)

---

* 2334 'iz nefseke: C 'azı nefsiük
* 2335 çok: C cün
* 2336 şīr-sīret: C şīr-şüret avan
* 2337 su: C şu / aḳan: C

Oltanuñ etin görür mähî ğarîb
‘Aklı olmaz itdügi derde qarîb

*C 79a

2345 Bir direm et alur on batman virür
Ten eridür terk-i baş u cân virür

Key saķın sini ki her ‘ayyār ayār
Hîle-y-ile yıķmasun üstüñe yar

Bu yol incedür kişi zîrek gerek
Varımaz her ebter ü pür-şek ħerek

Ehl-i zevķ olmayanı uşbu belā
Bal yüzinden idiser mübtelā

Gözün aç bir dānede biñ dām var
Dāneye şayd olma şayd it dāmı var

2350 *Bend-i pendin ehl-i zevķuñ eyle tavķ
Boynuña ħattā olasın ehl-i zevķ (474)*

*Tā ki tavķ olmaya boynuña vezîr
Mekr ü zevķ ehli sözinden ol ħabîr (474)*

*Pādişehden ayru oldı altı yıl
Ol yaramaz yollara yilici bil (475)*

Ya‘ni ki ol yıl gibi penhān vezîr
Taşı insān u içi nisyān vezîr

---

* 2348 uşbu: C işbu

* 2349 aç: -C

* 2350 tavķ: C toķ

* 2351 mekr ü zevķ: B C mekr zevķ

* 2352 pādişehden: C pādişāhdan

Mekri-y-ile yil gibi gizlü eser
Özi gizlü sözleri eyler eşer

2355 Oldı 'İsâyîler etbâ'ına baş
Tâ ki çıkara cigerlerinde baş

Çālına çalup vezîrûn alına
Uydılar gizlü belâlu balına

*B 75a

*Halk añâ virdi kamusı dil ü dîn
İhdinâ yâ Hâdi Rabbe'l-'âlemîn (476)*

*Şöyle kim emrinde oldılar selîm
Ol hakîm öninde nitekim sakîm (476)*

*Emr ü nehyinde kıyarlar câna halk
Nice uymışdur görûn şeytâna halk (476)*

2360 Gör ki haqqânî şıfatdan ol la'în
Rîv-i dîvi gösterür hüş hür-ı 'în

Dâyimâ nefsüñ işi telbîsdür
Nefse uyan telbîs-ile iblîsdür

*C 79b

Ço vezîri bir meşeldür iy faķîr
Nefsüñi gör pür-hiyeldür ol haķîr

VELİ HAZRATIHI'L-'AZİZ

Nefs ü şeytândan İlahî el-amân
Mekr-i tuğyândan İlahî el-amân

---

* 2354 yil: C yel
* 2357 ü: B ve / Rabbe'l: C rabbi'l-
* 2359 kıyarlar: C kayırlar
* 2360 hür-ı 'în: B C hür u 'în
* 2363 nefis ü: C nefis-i

Şerr-i şeytân şîr-gîr oldı nihân
Kahr-ı 'işyândan İlahî el-amân

2365 Her kâdemde merkadüm nîrân ider
Şerr-i husrândan İlahî el-amân

Nefsüm oldı hüdhüd-i cāna kafes
Habs-i zindândan İlahî el-amân

Hârdur vesvās rūhumdur harîr
Ol muğaylândan İlahî el-amân

Zikrüm eshâr-ı 'uşâta kıl 'aşâ
Sihr-i şu'bândan İlahî el-amân

Âb-ı hayvân şun olup her hâdra Hızr
Vaşf-ı hayvândan İlahî el-amân

2370 Nûr-ı vaşlıyla sürûrum kıl ziyâd
Nâr-ı hicrândan İlahî el-amân

Dir irüp 'Abdurrahîme bu Mu'în
Ġayr-ı Rahmândan İlahî el-amân

Nefsdür şeytân emîrine vezîr
Zîrek ol bu düşmen itmesün esîr

Çorğ İlahuñdan anı idin penâh
'Abdini Allâhı hōş dutar nigâh

*B 75b

Taîridan çorğanı şeytân bulmaz
'Abd-i Rahmāna o sulţân olımaz

---

* 2364 şîr-gîr: C şîr

* 2367 harîr: C emir

* 2369 olup: C alup

* 2370 vaşlıyla: C rahlı-y-ıla

2375 Meker-i şeytândan emîn olan kişi
Min-şufûfi'l-muttaķîn olan kişi

Nefsdan bayıķ hâlâş olur olar
Çünkü takvâ dillerin haķķa ular

*C 80a

Çünkü birikdüirdi şeytân-ıla im
Halkı azdurmaķda bu nefsi-i le'im

Nefse ider emr-i şeytânı emîr
Nite ki ol şâh-ı yahüd-ıla vezîr

*Şeh vezîre viribir peygâmlar
Ya'ni şeytândan bu nefse ilhâmlar (478)*

2380 Nefse şeytân emr ider dir 'acle kııl
Nefsüne ger kıılsa ilhâm 'acle kııl

Ol da şâha gönderür âdamlar
Dir ki uş kıura-yoruram dâmlar

*Nâme yazdı ol şâh-ı bed-nâm ki iy vezîr
İntizâruñ eyledi bizi esîr (478)*

Ya'ni dîv emmâreye ilhâm ider
İver arturur o nâr-ı şer-şerer

Nefsüne ger ol ide ilhâmı temâm
Ol dîv içer hem feraħdan tolu câm

2385 Nefs elinden kıanda kim kıopsa fesâd
Ol fesâddan olur ol şeytân şâd

---

* 2375 şeytândan: C şeytândur
* 2377 birikdüirdi: C birükdüirdi
* 2380 kııl: B bil
* 2383 arturur: B artura
* 2384 ol ide: B ide ol

Er olan a‘dāyı şāḍ itmez bilūñ
Ġayret-ile çek bilūñ varsa bilūñ

Gey zirih şabri ğıḅta idin feres
Tā ki idesin dīv ü nefsi bir meges

Ṭolıġa-yı ‘aqlı ḳo başuñda ḥōş
Al şalāḥiyyet silāḥın ḳıl ḥurūş

Ma‘rifetden dutup elūñde cidā
Olma ol cünd-i şerī‘atdan cüdā

2390 Sür ṭarīḳat düldülin şīrāne ol
Ḥayber-i nefse bulasın tā ki yol

*B 76a

Himmet idin tīr-i şeyṭāna siper
Tā ḥaḳīḳat ḳal‘ası feth ide der

Şevḳ kamçısını zevḳ atına vur
Ṭablībāz-ı ‘ışḳı ḳaḳ meydāna sür

Leşker-i şeyṭāmı şı nefsi uşat
Ḳal‘a-i ĩmānı al vur küfre let

*C 80b

Nefs ilhāmınuñ işle ‘aksini
İtmesün esfel seniyy-iken seni

2395 Var velī ol nefsuñ ilhāmını bil
Dānesini bul anuñ dāmını bil

Nefs ilhāmı o ki şer‘a ola ġayr
Şer-durur ol şüretā ger olsa ḥayr

---

* 2391 idin: C iden

Dām-ı kibr ü 'ucb u 'acle buhl u kîn
Şehvet-i hırş u ta'aşşubdur yaķın

Dāne ol dāma hevā-y-ıla ğāzab
İmtilā vü hıķd u dünyāvī taleb

Mīr-i pīr elinde şehbāz olmasañ
Olmaĝıl bu dāmdan tālīb uşañ

2400 *Ol mużıll çün dir bu muķbil hāniçe
İntizār u ayrılık ĥadden geçe (479)*

*Eydür ol müdbire iy muķbilümüz
İntizāruñdan taĝıldı bilümüz(479)*

Muķbil ad virdügi ol müdbire ol
Gösterür bu remze bir niçe uşul

Gösterür şeytān u nefis işin eyü
Līki anuñ yolına ķazar ķuyu

Hıubşını taħşīn ider telbīs-ile
Tā ki vire inse üns iblīs-ile

2405 Buña çāre 'aksine uymaķ-durur
Tīĝ-ı şer'-ile gözin oymaķ-durur

Nefs-ile şeytān iderler her keret
Şer başarmaķlıĝa dürlü meşveret

Nitekim ol şāh-ı gümrāh u vezīr
Oldılar birbirine şerde müşīr

---

* 2397 şehvet-i: C şehvet ü
* 2398 dünyāvi: C dünyāyı
* 2400 çün dir: C çündür / ayrılık: B ayrılık
* 2407 şāh-ı: C şāh u

- Şîr-i şer‘ olan o şerri fehm ider
Bu şer ü şürûñ o ‘aksince gider
- Ba‘zı zîrekler ki şerri tıydılar
Anı kôdılar u ‘aksine uydılar
- 2410 Bâtıluñ ‘aksin dutanlar oldı pāk
Oldı anlara uyan pākī helāk
- Dir vezîr gerçi ki şehden ırağam
Dilerem bunda o gāmmı bırağam (480)*
- Ez-ğudüm tā ki şalam fenn-i fîten
Ta ola fennümde hayrān her fîtan (480)*
- Tā ki ‘İsâyîleri virem sile
Tā ki oları toz gibi virem yile
- Ol fesād-ıçun yilerem dün ü gün
Tā ki yüreklerine uram düğün
- 2415 Saña daḥı nefis-ile şeytānlar
Key saḥın kim gösterür ‘işyānlar
- Aç gözün ğafletde göñlüñ almasun
Uyur ardınca uyanuḥ olmasun
- Sen üyürsin dünya arduñca yiler
Dîñüñe kaçd idüben dişin biler

---

* 2413 ‘İsâyîleri: C ‘İsâyîlere / sile: C mile

* 2417 dünya: C dünýe / yiler: C yeler

VE MİN ZÂLİKE KEZÂLİK

Var ğaflet-ile nefsüñ yoq yire yiter yildür
 Ğırbâl-durur ğaflet yolsuz yilen ol yildür

Ğurbet dile ğafletde itme ğam-ıla şöhet
 Bil ħazret-i zîbāya ğaflet leti ħâyildür

2420 Ğâfil ki hevā-y-ıla bî-ħāşıl ola Hūdan
 Āb u ğil-ile anuñ cān u dili zāyildür

Kim fazla-i tenbîhi ol fazl-ı ilāhından
 Buldıysa odur muqbil pür-‘aql u fezāyildür

Kim ay-ı cemālinden zülfı gibi sevdāyî
 Olsa ay-ı Hūdā anuñ bilinde ħamāyildür

Bilmez bu ħamāyilden bir noqta yakîn şeksüz
 Şol ki āyet-i ğafletde bir noqtaya māyildür

Her kim ki uyanmışdur ‘ışq odına yanmışdur
 Derd-ile boyanmışdur hōş şekl ü şemāyildür

2425 Kim ki ol oda qābildür ol nefsinı qātıldür *B 77a
 El-ħāşıl aña vāşıl olan şuña qāyildür

Bir sâ‘at uyanmaduñ tesbîħüñ evāyilden *C 81b
 Geh sâ‘at u geh gündür geh ay u gehi yildür

Bu ğaflete sen devlet diyüp yime ol letden
 Şeytānı meyine esrük yitesi ol ol ildür

---

* 2418 yiter: -C
 * 2419 dile: C ile
 * 2420 zāyildür: C ħâyildür
 * 2422 zülfı: C zekfı / Hūdā anuñ : C Hūdānuñ
 * 2423 māyildür: C ħâyildür
 * 2425 nefsinı qātıldür: C nefsi qātıldür

Bu deftere m yild r g nl m oluban s yil
Dem'ini ma'in id p Mu'in a a s yild r

DER BEY N-I DUV ZDEH SIBT EZ-NA ARI

K fr ilinde on'iki bi  var bul'l-fo ul
Nefs-i emm re  fatlarıdır ol

2430 K fr i lmi bil n g flet-durur
Bil ki g flet  let-i  fet-durur

Bu iki  ah u ol on iki emir
Oldı le ker her emire bir bir

İki sult n bir g zab biri hev 
Bu ona ol iki oldu pi v 

Ol onı da 'add idel m ferd ferd
Ki ol-durur m 'minler n g nlinde derd

Gerçi dahı yirde olmu dur 'ay n
Virel m bunda da bir iki ni an

2435 Ki i  orhdu n gerek  ok ide y d
Y rdan t  itmeye a y rı y d

 şte taf ilin ol icm l n i it
H l-i ta  ilin ol akv l n i it

Hıkd u hırs u  ehvet   'ucb u 'acel
Bu l u kibr   k n ta'  ub hem emel

---

* 2428 ma'in: mu'in
* 2429 ilinde: C elinde
* 2430 g flet  leti: C g fleti  letin
* 2437 'ucb: C'acb

Bu iki yarar ki on iki biñ ola
Her birisi biñ daħı tâbi‘ bula

Çalasin bu arada zâr u esîr
Dîn iline bunlar olalar emîr

2440 Çäre uluların öldürmek gerek
Çalanınuñ defterin dürmek gerek

Baş-durur zîrâ ki işleyen işi
Hîç yüz yumaz işe başsuz kişi

Başı bunlaruñ hevâ-y-ıla ğazab
Bu iki nâr oldı ol ondur haṭab

*B 77b; C 82a

Dîn gülistânın bular eyler leheb
Sen firîşteyken olursın Bu-Leheb

Diñle üşte ol maḳâla bir mişâl
Hâli ol ḳâluñ me’âlınden me’âl

2445 *Ḳavm-i ‘İsâya ki şâh-ıla vezîr*
Oldı düşmen anlara on iki mîr (481)

Her emîre bir cemâ‘at uydılar
Begleri yolında baş cân ḳoydılar (482)

Tâbi‘iyle on iki metbû‘-ı mîr
Oldılar bend-i vezîr-ile esîr (-483)

Cümle idindiler vezîri muḳtedâ
Cân u ser pâyında iderler fidâ (484)

---

* 2441 Hîç yüz yumaz işe: C İşe hîç yüz yumaz

* 2442 ondur: C dört

* 2444 maḳâla: C miḳâla

* 2447 mîr: C bir

*Her ne emr itse dutarlar mu'temed
Dinleri deyrine ol oldı 'amed (484)*

2450 Birine bir öl dise biñ kez ölür
Anuñ emriyle ölmege müştâk olur (485)

Nefs-ile şeytāna ya'nī her beşer
Şöyle tābi'dür başarmaqlığa şer

Anı kim uydura nefis-ile la'īn
Ol beşer dime ki pür-şerdür yaqīn

Er odur nefis öldüre şeytān şıya
Şems-i dīnden mīğ-ı tuğyānı şoya

Kendüye kıla musahhar düşmeni
Pāk ide tenden o menlik ü meni

2455 Keşret içre vahdete 'āşık ola
Himmet-ile hāzrete lāyık ola

Lİ-ĤAZRETİHİ 'L-MU'İNİ 'S-SALİKİN

Şāh olasın idin bu himmeti at
Himmet atını nefis fīline at

Şol piyāde ki 'ālī-himmet-durur
Ruḥ öninde çü fīl ü at ola māt

Himmetüñ yüce dut recā o-durur
'Āli-himmetler oldı ḥāş-ı vülāt

*C 82b

---

* 2453 tuğyānı: C tuğyānı

* 2457 ruḥ: C rūḥ

Dün-himmet odur ki 'ișyân ide
Nefse oldur şakî vü naḥs-ı 'ușât

*B 78a

2460 Ehl-i himmetde rûḥ rāḥatdur
Ḳalbi şāfî vü cismi maḥz-ı sübât

Devlet-i himmet ide menfa'ati
Ol zamân kim şudûr olur eştât

Mu'cizâtı zuhûrı himmetden
Um münâcât idüp ki eyide necât

Bî-ḥicâb açdı vech-i Sübhânî
Himmetüñ nefḥasıyla bu şafâḥât

Şāfî eyler şıfât mir'âtın
Gösterür şevḳ u zevḳ lezzeti zât

2465 İricek va'd-i Ḥādımü'l-lezzât
Andan umar necâtı cümle cünât

Ḥaşr u neşr içre 'iș ü 'ișret ider
'Arz olıncaḳ o 'arşa-i 'araşât

Terk iden himmet ehlidür derekât
Derekât oldı anlara derecât

Himmet-ile olur maḳâm temâm
Berekât andan oldı bî-ḥarekât

Dün-himmet şerîk-i şeytândur
İşidür şerr ü şuriş ü şebekât

-
- * 2459 'ișyan; B 'ismet
  - * 2462 eyide: C ide
  - * 2464 u: -C
  - * 2465 iricek: C emiricek / cünât: C cünnât
  - * 2466 olıncaḳ: C olıncaḳ

2470 Himmetüñ artmayınca iy şõfî
Şâf kılmaz seni bu şavm u şalât

Seyyi'ât oldı zühd-i bî-himmet
Ol ider seyysi'âtı hõş hasenât

Bil ki 'Abdurrahîm himmetidür
Zulmet-i cehle Hızır-ı âb-ı hayât

Bu Mu'îne irişdi ol himmet
Zulmet-i müşkilâta hõş mişkât

Sen vir ol kırbetüñde yâ Rabbi
Himmet-i hulq-ı eşrefi's-sādāt

2475 Bil ki himmetdür bu 'âlemde 'alem
Ol qalem himmet diseñ bākî qalam

*C 83a

Ol qalem hükminde nitekim nuqat
Himmetüñde olsun cihân eyle fakat

Oquduñ çün kim bu himmet âyetin
Bî-ğalaq her hükminüñ bildüñ yatın

*B 78b

Kim ki bî-'ibret olur himmetde dün
Pür-ğalaqdur ger olursa zü-fünün

Defter-i dînini eyler muhtalaq
Olur ol tahlîl-ıla maḥv-ı ğalaq

2480 Nitekim İncîli eyler ol vezîr
Yâ Beşîr it bize Maḥmûdı nezîr

---

* 2478 dün: C çün / ğalaqdur: C ğalaq

Tâ gâlatdan  olmaya dil p r- at 
C n g zinden kıl 'at  g t r  ıt 

 eks z olsun ya ı'nı d ni ziy d
Ol ol izdiy d-ıla dil mde y d

TAHL T-İ VEZİR A K M-İ İNCİL R  BE TEZVİR

 ıdk-ıla ihl şdur d n-i Hal l
Nefs-i d şmen bu a 'aks itdi del l

 unki d şmenler s rerler derpey n
Bulsalar  ld r p  zerler pey n

2485 Key  a ın  n d şmen ardu ca gide
G fil olma kim u a  ba  terk ide

Nefsi  eyt n  n sa a tasl t ider
H lku nı ta lıt-ıla tahl t ider

Her  fat birbirin n zıddı olur
Bu ihtil f-ıla g n l c n   l r

 n g zab def'-i mazarrat eyleye
İrd ğine  a m u heybet eyleye

İ leye zıddını bunu  ol hev 
' r u n m sı  oyup  hvet  ova

2490  rzu-y-ı un ide  zini  a  r
B m-i  hvet eyleye s mini   r

Fi'l-i ta'c l ola ma'k s-ı emel
'Ucb u bu lu n ide 'aksince 'amel

*C 83b

* 2481  ıt : C  at 

* 2489 ' r u n m sı: C ' r ı n m sı

Kibr ü geymek yimek ü isrâf seve
Hırş ırküp yığmağ u iz'âf kıova

Bâkî ahlâkı bu resme kııl kıyâs
Bu-durur envâ' u ecnâsa esâs

İhtilâf-ı nefse olur dîn helâk
Rabbi tahhir kalbenâ 'ammâ sivâk

*B 79a

2495 İhtilâfdan ol vezîr-i pür-galağ
Nitekim İncîli kııldı muhtalağ

*Girdi ortalarına ol beglerüñ
Ol vezir ki oldur 'ağūrı seglerüñ (486)*

*Her begüñ adına bir tevķî' ider
Biri fi'li birsine teşnî' ider (486)*

*Birinüñ hükmi birine zıdd-ı tām
Biri şayd u biri dāne biri dām (487)*

*Birine dir tevbe tevķîk it refîk
Kendüñe hağğa odur şarğ-ı tarîk (488)*

2500 Çek riyâzet nefse vir 'ağşân u cū'
Mâsivâdan eyle Allâha rücū' (488)

*Birisine dir riyâzet eyleme
Kendüñe cevri ile zağmet eyleme (489)*

*Yiy ü yidür cūd sehâvet yig-durur
Himmet ü devlet şalâbet yig-durur (489)*

---

* 2492 yığmağ: C yağmağ

* 2499 hağğa: C ahağğa

* 2502 yig-durur: C yeg-durur

*Dir birine kul ki özinde ihtiyâr
Görse kalur şirk içinde pâydar (490)*

*Cūd u cū'ı cümle fi'1-i Haqqı bil
Cām-ı cāndan ikilik lekkini sil (490)*

2505 *Dağı teslīm ü tevekkül kıl kabûl
Sini ol bâkî' uşul elyer melûl (-491)*

*Birine eydür tevekküldür haşar
Terk-i esbâb eylemeklikdür başar (-492)*

*Birine emr ü nehydür dir asl-ı kâr
Emr ü nehyiyle cihândur cümle zâr (493)*

*Hiikmetinden tâ ki 'aczüñ bilesin
Kudreti sırrın serâser bulasın (494)*

*C 84a

*Dir birine nice 'aczüñ göresin
Virdi kuvvet kim yolına süresin (-495)*

2510 *Kudret u kuvvet saña andan gelür
Evvel ol virür dağı andan gelür (496)*

*Küfr-i ni'met olma şükr it ni'mete
Tâ ki zaħmetsüz batasın rahmete (496)*

*Birine geç bunı dir virür öğüt
Dir şu kim ma'kul illâ bil anı put (497)*

*B 79b

*Bütdür ol şey ki aña ire nazar
Şerdür ol ki aña nazar ide beşer (497)*

---

* 2504 lekkini: C likkini
* 2507 aşı-ı : C ehl-i
* 2509 virdi: C vir
* 2513 şerdür: C şartdur

*Birsine dir kim nazardur şem‘-i cem‘
Cem‘ tağilur eğer söyünse şem‘ (498)*

2515 *Dir ki ger kıosañ hayāl-ıla nazar
Ol vişāluñ nūrına irer zarar (499)*

*Birine eydür nazardan kııl güzer
Tā başiret bulasın terk it başar (-500)*

*‘Aynı kıo tā ‘ayn-ı cān bīdār ola
Cebr-ile Leylī cünün-ı zār ola (501)*

*Zühd-ile her kim ide dünyāyı terk
Dünya iki elle yapışur aña berk (502)*

*Terküne virür ‘ivaż Rabbü’l-mübīn
Zāyi‘ itmez hergiz Ecrü’l-muhsinīn (503)*

2520 *Birine dir her ne kim virdi Ğafūr
Terki itme kııl kabül u ol şekür (504)*

*Kim saña haq yolu āsān eyledi
Şükr aña kim bol bol ihsān eyledi*

*Hak ‘aṭāsını ger almasañ ğalaṭ
İşleyesin Haq saña kııla saḥaṭ*

*Birine dir kıo murādı nefsdür ol
Has ṭabī‘atdur k’ider anı kabül (505)*

*Oldı āsān uşta ṭurḳ-ı muḥtelif
Her yola bir millet oldı cün elif (506)*

*C 84b

2525 *Haqqa tefvīz eyle inan u uyan
Vāy ol şem‘a ki ol dimez uyan*

*Hâk müyesser itse ger kılsa nazâr
Her cuhûdi gör olur şâhib-başar (507)*

*Birine dir kim müyesser ol ola
Dirile gönül ü cân şādî tola (508)*

*Ol tabî'at iktizâsınca iden iş
Bil ki ol oldu muhabbat keş reviş (509)*

*Şol kişi kim kendü tohmından geçer
Dâneyi varur çorağ yire şaçar (509)*

2530 Kendü tab'ına uyanlar şöyledür *B 80a
Her ne kim isterse ol 'aksine sür

*Tab'-ı ra'yi oldu bey'-i pür-ziyân
Son peşimânlık saña aşşı itmez inan (-510)*

*Şanma kim saña müyesserdür ol iş
Bil saña âhîr mu'asserdür ol iş (511)*

*Var müyesserden mu'asser it temîz
'Âkıbet gör hôr u kim ü kim 'azîz (512)*

*Birine dir ki var usta kıl taleb
'Âkıbet göresin âhîr bî-'aţab (513)*

2535 *Âhîr endişlik idindiler delîl*
Nice millet olmadı hôr u zelîl (514)

*'Âkıbet gören 'uķûbetden ırâķ
'Âkıbet bulup 'ufûnetden ırâķ (515)*

---

* 2526 Hâk: C Hâkka
* 2528 ol oldu: C oldu ol
* 2529 kendü: -C
* 2531 bey'-i: C bey' u / inan: C ziyân

*Âhîrin şanan melâletden ba'îd
Hôş selâmetdür melâmetden be-'îd (515)*

*'Âkıbet görmek bir olmas'iy 'amû
Bir olaydı cümle-i edyân kamu (515)*

*Birine eydür ki usta dağı sen
Belki ustâdan dağı zîrek fitân (516)*

2540 Bir-durur bu yolda şâkird üstâd
Arada kalmış-durur ancak bir ad

*Olma kimseye mürîd özün yiter
Sen seni bul kim işün senden biter (517)*

*Birisine dir ki cümle bir-durur
İki ol aḥvel olan aḥmaḳ görür (519)*

*C 85a

*Dir birine kanda olur biñ bir
Farḳ var birden biñe dek biñ ü bir (520)*

*Her biri bir kavlı-i zıdd-ı muḥtelif
Zâhîr ü bâtın şanasın lâm-elif (521)*

2545 *Birbirinden farḳ çün seng ü güher
Zıdd-ı tām nite ki zehr-ile şeker (522)*

*Ḳoyasın tâ zehr ü şekerde dili
Ḳanda ola bâğ-ı vaḥdet bülbülü (523)*

Zehr ü şeker luḫ u ḳahr u ḥayr u şer
Birdür iki üç gören yoḫ iy piser

Aç gözüñi ol vezîre ḳıl naḳar
Bir ḫarîḳi gör ki ḳıldı biñ nefer

*B 80b

* 2544 kavlı-i zıdd-ı: C kavlı u zıdda

Ço vezîri düşmen-i 'İsâyi geç
Sözi ol Sulţân-ı evliyâdan aç

2550 Ol velîy-yi hâş u sulţân-ı havâş
Remz-ile zıkr itdi burhânı havaş

Her ne kim didi şudur şart-ı tarîk
Ol şerâyetden tarîka idin refîk

Her maķâma her biri bir yol-durur
Sâliki vâşıl kılan yol ol-durur

Her kişinüñ var-durur bir meşrebi
Tavr-ı meşrebce tarîk u mezhebi

Her biri bir menzile kâbil-durur
Neye kâbilse aña muķbil-durur

2555 Birisine terk ü hıdmet cehd ü cü'
Bir maķâmda tevbe tevfiķ u rücü'

Vaķt ola tevĥîdi terk id ihtiyâr
Dâyim itmek kendü nefsinden firâr

Bir tarîk eyler taķâzâ bir maķâm
Her maķâm bulur tarîkin ve's-selâm

KEMÂ KÂLE ET-ṬURUĖU İLE'L-HAĖĖİBİ-'ADEDİ ENFÂSİ'L-ĖALÂYIKI

Çünkü her yoldan murâduñ ola ĥayy
Lâ-cirem olur saña yol cümle şey

*C 85b

Çünkü *el-a'mâlu bi'n-niyyât*-ımiş
Cümle a'mâl ism ü niyyet zât-ımiş

* 2557-2558 başlık: -C

* 2559 el-a'mâlu: C ol a'mâlu 2559-2560 başlık: -C

İNNALLĀHE LĀ-YENZURU ‘ALĀ ŞUVARİKUM VE ‘ALĀ A‘MĀLĪ-
KUM BEL YANZURU ‘ALĀ ULŪBİKUM VE NĪYYĀTİKUM

2560 alb u niyyetdűr nazargāh-ı İlāh
Her gűnāha saņa niyyetdűr penāh

albűn itme alb u ıl niyyātı pāk
Tā helāk itmeye sini bāk-i Hāk

Niyyet-ile hāyr olur şerr-i abīh
Hűy-ı zıřt ol niyyet-ile olur şabīh

‘Ādeti niyyet ‘ibādet gibi ider
Niyyet ol tĀ‘ātı ‘ādet gibi ider

Ĝāfil olma ‘ilmi niyyetden şakın
Kim seni niyyet ılır Hāka yakın

*B 81a

2565 Farzdur niyyet amu ef‘alde
Cűmle’-i avāldede vű avāldede

Ekl ű şűrb ű yatmaĜ u durmaĜ amu
Niyyet ile tĀ‘at olur iy ‘amű

Ger yimek yiseņ di şehvet-çűn degűl
TĀ‘at itmeklikde uvvet-çűn digil

Uyħuda di def‘ itmek-çűn kelel
Tā dimāĜa degmesűn içűn halel

Niyyet-ile olur műnevver cűmle kār
Hāyrı niyyet itseņ olmişdur nigār

---

* 2561 niyyātı: C niyyāt u

* 2565 ef‘alde: C ef‘ālĪ dere / avāldede: C avāl dere

2570 Yâ İlâhi hayr kıl niyyâtumuz
Dînimüzde eyleme âfâtumuz

Dünya vü 'uqbâda sen dut bizi hõş
Bu üyümiş hûşa sen bağışla cüş

Qıl Resûlün ışkına bizi kabûl
Çünkü oldı rahmetün deryâsı bol

VE MİN KAŞÂ'İDİHİ ZÂDEHU'LLAHU FEVÂ'İDEHU 'ALE'T-TULLÂBİ

İlâhî rahmetün bahırına had yok
O deryâdan recâ kesmiş ahad yok

*C 86a

Qapuñda bî-nihâyetdür 'inâyet
Tapuñda cüd u ihsâna 'aded yok

2575 Haţalar bizden ü senden 'aţalar
Ġitâ keşfine luţfuñsuz reşed yok

Vücûduñ cüdi itmeseydi ciddi
Olur ġurruşı mûş-ıla esed yok

'Ucub hacbında kimi qahruñ a'mâ
İder luţfuñla kime ortada sed yok

Kimüñ qalbini bağlar hıkd-ı 'aқdün
Hasedsüz kimidür pür-cân cesed yok

Mü'ennet sen virürsin merhametden
Ġarîbe qurbetün bâbında red yok

---

* 2572-2573 başlık: -C

* 2576 esed: C eşed

* 2579 qurbetün: C qurbetün

2580 İrişse kîmiyâsı evliyânuñ
Bu hiss-i missi zer cāndur zebed yoğ

Sebeb sen hikmet-ile hem müsebbeb
Neseb sen sensüz ümm ü ebb ü ced yoğ

*B 81b

Ḳamu bî-dāda sen feryād-ressin
Fesād-ı derde dāduñsuz meded yoğ

‘İmādum sen sañadur i‘timādum
Baña ‘izzüñden özge mu‘temed yoğ

Bozup Fir‘avn-ı kevnüñ levnin it ‘avn
Ki ‘afvuñsuz bize sedd ü sened yoğ

2585 Bizi şāf it bırakma ihtilāfa
Cedel cehdinde ğayrı cağd-ı bed yoğ

Göñül mir’ātını it şöyle şāfî
Ġilāfını gören disün nemed yoğ

Nemed āyine şavķında ola tā ğarķ
Cesed ħırmen idüp rüñ-ı şamed yoğ

Göre a‘dād u efrādı o vāñid
Göre keşretde ğayrı müttaħad yoğ

Revān göre ḳamu āvānı yiksān
Diye zıdd maħv aħadde şad şaded yoğ

2590 Cemālüñsüz bu insān bulmaz iħsān
Ḳalālüñsüz o ğayvāna leked yoğ

*C 86b

---

* 2581 Neseb sen sensüz: C Neseb sensüz
* 2583 i‘timādum: C i‘tikādum
* 2587 āyine: C ayinede
* 2588 a‘dād u: C a‘dādı
* 2589 āvānı: C a‘vānı

Ne sensüz cüzv ü küll eyler tevekkül
Senüñ hükümñsüz emr ü nehy ü ked yok

Şifātuñ lemyelid lemyüled oldı
Velī zātuñsuz ensāl u veled yok

Ṭolusın yaşda kuruda qarada
Vücüduñsuz maḥallāt u beled yok

Ḳamu eşyāda esmāñ oldı inşā
Nuḳaṭ ḥaṭṭında sensüz bize yād yok

2595 Bu bahra iy Mu'ın ḥad var dimek var
Dimekdür ḳafda şad şād u neved yok

Ulaş 'Abdurrahīm-ile bu bahra
Çü fūrḳatdan ḳatı ḳahr-ı eşed yok

**DER BEYÂN-I ĀN Kİ İN İHTİLĀFĀT DER ŞÜRET-İ ZĀHİR EST NE
DER ḤAKĪḲAT-I BĀṬĪN**

Şüretādur ceng ü lāf u ihtilāf
Ma'nī-yi şāfide yok ceng ü hilāf

Ol vezīri gör ki ol şüret-peres
Oldı şirküñ üştüri-y-içün ceres

*B 82a

Bu ṭarīḳi ki itdi şöyle munḳasım
Birbiriyle itdi o begleri ḥaşım

2600 Niyyeti öñde ḥusümetdi hemān
Āḥir oldı ol nihān mekri 'ayān

Ḳopdı ol mekr-i la'ından ihtilāf
Şūr u şer ṭoldı cihāna ceng ü lāf

* 2591 nehy ü: C nehy-i

Ehl-i şüret ceng ü da'vâdur işi
Cengi ҡor ma'nâ eri olan kişi

Uşbu keşret şüreti rüşendedür
Uş meşel gör gonca kim gülşendedür

Şürete geldi adını ҡodı gül
Cem' olup bir niçe eczâ oldı gül

2605 Ğoncalığı kim anuñ bu şudadur
Reng ü būsı bu şuda buşudadur

Şu-y-iken gül oldı buldı reng ü būs
Bir mişâl dağı gör ol şu vūs sebūs

*C 87a

Geldi bir ibrīķ-ıla 'ummāndan āb
Kime şorarsañ virür zarfin cevāb

Gerçi ki içi āb-iken ehl-i hicāb
Zāhirā ibrīķı görür görmez āb

Gözün aç cümle o deryādan-durur
Ehl-i dil ibrīķı da şudan görür

2610 Ger inanmaz-ısañ ibrīķı uşat
Hurd it dağı anı deryāya at

Tā göresin kūzenün farkın şudan
Ol zamān itmeyesin sen sūs'-i zan

Ğarķ olmadın gerek fark eylemek
Şuya āb u kūzeye bardaķ dimek

---

* 2603 uşbu: C işbu

* 2606 reng ü būs: C reng-i būs

Gözüñ aç uşbu mezâlîkdan saķın
Söyleme söz 'ilmüñ olmasa yakĭn

Bardağ-iken men şuyam dimek muḥāl
Ya'ni olmaz kĭl-u-ķālūñ ḥalli ḥal

2615 Ehl-i şüret eylemez gör göz temĭz
Ol sebūyı bu şudan çĭzi-be-çĭz

Nitekim şüretperesdür ol vezĭr
Sen de anuñ gibi olma şüretde esĭr

*B 82b

Şüret itdi Mūsā vü 'Īsāyı farķ
Baḥr-ı şüret ol vezĭri itdi ğarķ

Ḥu vü ma'nā görmedi gözledi rū
Ṭuymadı gülzār-ı 'Īsādan ķoḥu

*Ḥumm birdür gerçi renk olsa hezār
Renkdür ğayr aşlı birdür gül'izār (525)*

2620 *Şad hezār elvānı ol ḥumm-ı şafā
Sāde vü yikreng ider şan ki şabā (526)*

Görme rengi muḥtelif şabbāğı gör
Görme rāğ u bārı şāḥib-bāğı gör

Ğam anuñçundur ki yikreng olmaduñ
Aķda bulduğuñ ķarada bulmaduñ

Dōstuñ ķahrını luṭfindan seçen
Ğafletüñ toḥmın odur cāna şaçan

*C 87b

---

* 2613 uşbu: C iç bu

* 2620 yikreng: C yekreng

* 2622 yikreng: C yekreng

* 2623 ğafletüñ: C ğafletin

*‘Ālem-i maḥsūsda uş bir mişāl
Gör meşelde māhī vü āb u zülāl (527)*

2625 *Çünkü māhī şuda müstağrağ ola
Kendüyi bir levnde şātī bula (527)*

Sen de ol deryā-yı vaḥdet içre ğarğ
Zulmet-i ğarb-ıla bir gör nūr-ı şarğ

Çıkma o deryādan ki elvān-ı keşīr
İtmesün māhī gibi ‘aqluñ esīr

*Çünkü māhī baḥrdan taşra çıkar
Nār-ı keşret cānına çakmak çakar (-528)*

*Bil meşelde māhī vü deryā nedür
Birbirinden seçdüğüñ ğavġā nedür (529)*

2630 *Māhiyi añla kemāhī ḥalkdur ol
Baḥr-i vaḥdet nūr-ı Ḥağdur iy resül (529)*

Gözüñ aç māhīde ‘ummān gör nihān
Māhiyi ‘ummānda penhān gör ‘ayān

Ḥüt-ı lāhūtīde vü Yūnus-şifat
Ġarğ-ı fānī ol i baḥr-ı ma‘rifet

Ma‘rifet baḥrında māhī ol gehī
Dergehin bu kerġehüñ bul her gehī

Nūḥ-veş rüḥuñ sefīne ḥāş kıł
Bu tūfānda ol baḥr-ı dil ğavvāş kıł

*B 83a

---

* 2625 levnde: C levnede

* 2629 seçdüğüñ: C seçdigüñ

* 2632 lāhūtīde: C lāhütinde

2635 Kâtrede gör niçe biñ deryâ vü hüt
Halkda ya'ni Hakkı Hayy-ı lâ-yemüt

*Baħr u mâhî her vücûda gör hezâr
Secde ol cûd-ıçun ider ber-ķarâr (530)*

*Bu baħırdan ger taşar disem ħaber
Taşdan taşaydı deryâ-yı güher (-531)*

Sırrı açmak cāndan geçmek gerek
Cām-ı Mansûrı tamām içmek gerek

Dehrde bu baħırdan bî-behre yok
Lîkin açmağa bu sırrı zehre yok

2640 Yār-ıladur bār u bārān baħr u deşt
Dürr ü bürr ü şehd ü mürr u bāğ u keşt

*C 88a

Hak 'atā bārānını 'ummān kıılır
Baħr andan soñra dürr-efşān kıılır

*Nūr-ı Hakkdandır şu 'ā'-ı āfītāb
Āb saçmaz ebre itmese ol ħitāb (532)*

*Andan öğrendi güneş luḫf u kerem
Ol keremden 'arş oldı muħterem (532)*

*Eyledi bir kez nazār ol āb u tīn
Toldı ħiss ü fehm ü 'aql u 'ilm ü dīn (533)*

2645 Pertevinden bir dem urdı ādeme
Mażhar oldı on sekiz biñ 'āleme

Her nefesde yil emriyle yiler
Şu anuñ ħükmi-y-ile yirden yiler

---

* 2638 açmak: C açuk

Nār anuñ emrinsüz arturmaz şerer
Ansuz olmaz ḥayr u şerr ü nef' u zar

*Çün nazār kıldı yire Rabb-i emîn
Gör emānetde ne şādıḳdur zemîn (534)*

*Göñlini gör nice emîn ü baydur
Arpa kılmaz toḥm kim buḡdaydur (534)*

2650 Anı eylemez taru ekseñ pirinc
Eylemez leymün ger diseñ turunc

Ḳara boya itmedi ki anı lāciverd
Verd-i ḥitmī eylemez issıyı serd

Her birini cinsine ulaşdurur
Nice ḳorsañ eylece üleşdürür

*B 83b

*Ol mübîn-ile zemîn oldı emîn
'Adli nūrın şaçdı çün Rabbi'l-mübîn (535)*

*Tā ki emr itmeye ol Perverdigār
Ḥaḳ sırrın āşikār itmez baḥār (536)*

2655 Zāğ-iken tāvūs olup rüy-i zemîn
Bülbül itmez ḡulḡule hüdhüd enîn

Gül gülüp bāğ-ıla nerkis ağlamaz
Ṭaḡdan şahrālara şu çağlamaz

Nār kılmaz lālenüñ baḡrın kebāb
Ol seḥāb itmez ü dölābı rebāb

*C 88b

---

* 2648 yire: C yere
* 2650 ekseñ: C eksük / leymün: C līmün
* 2651 boya: C boyaya / issıyı: B C ve issiyi
* 2654 āşikār: C āşikāre
* 2657 dölābı: B devlābı

Gözin itmez ağ sîmüñ bād-ı serd
Eylemez nesrîn hadd-i zerri zerd

Şaluban hürmā hırāmān kaddini
Zîr-i pā itmez hıyāruñ haddini

2660 Rāhdan aqdāhı pür itmez 'ineb
Çan yimez 'unnāb bağrından ruṭab

Bu kara ṭonlu bir olmaz sebze-pūş
Gök geyüp gök yaş şalup kılmaz hūrūş

Gül gülüp olmaz benefşe kaygulu
Ergavān kan-ıla olmaz ṭoṭolu

Hābbe-i haşhaşdan olmaz kubbeler
Geymez ol kṭbbe kaṭīfī cübbeler

Meskenetden şu ağaçlar başına
Çıṭup ol şāh-ıla olmaz āşinā

2665 Kānda durmaz güherler şaff u şaf
Baḫrda olmaz düredden pür şadef

Serv şōfī gibi şalmaz başını
Zikrden itmez babādyā aşını

Çarḡu zāhidlere ḫalvā eylemez
Nāy meclislerde ḡavḡā eylemez

Ney ötüp mey cūş idüp ṭolmaz çemen
Mūsikī vü kavlı ü tentā lāle ten

---

* 2661 gök: C gül / salup C solup

* 2662 ergavān: C erguvān

* 2664 şu: C çün

* 2665 baḫrda: C baḫrdan

Ḳīf-ı hıtmī dutuban ğonca ḳadaḥ
Ṭolmaz eṣcār üzre ezhāra feraḥ

2670 Ḥaṅçer alup süsen olmaz bāġbān
Bādeyi pür dutmaz elde zamīrān

*B 84a

Ṭūṭi ŧekker yimez ü dimez ŧenā.
Pür-ḥayā içüp nebāt itmez ğinā

Ṭolu ṭolu cāmlar ŧunmaz zebīb
Ḳanda ḳanmaz her zübāb u ‘andelīb

Hüdhüdūñ başında ḳonmaz tāclar
Çermeyüp ferrācisin ṭurrāclar

Sāyesin ŧalmaz hümā-yı nīġ-baḥt
Vaz‘ olmaz Ḳafda sīmūrġa u taḥt

*C 89a

2675 Yirde ṭarudan-durur dirmez fūrūc
Ferŧden ‘arŧa ḥurūŧ itmez ‘urūc

Ter maḳām-ıla kebüter mūsikī
Diyüben büm olmaz-ıdı muttaḳī

Sā‘id-i ŧehde oturmaz ŧāh-bāz
Gök ol sehbāz öñinde itmezdi nāz

Zemherīr içinde bu resme bahār
‘Ārifüñdür her dem ü leyi ü nehār

Anlaruñ bāġında yoḳ bād-ı ḥazān
Ne ḥazān bulsun cihān-ı lā-mekān

---

* 2670 süsen: C ŧuşen

* 2677 sa‘d-i: C ŧā‘d-i / gök: C gerk

2680 Gitmez ol bâğdan reyâhîn nîlüfer
Tâze ter virür nesîm anlara fer

Pes ne kim isterse Hâk kâdir-durur
Kudretidür şü bu işler kir-durur

*Gör ki ol biçün ma 'būdu 'l- 'ibād
Ol cemād-ıçun nice virdi cevād (-537)*

Luṭfi taşu taşurur virür zübân
Fehmi insânı ider kelle'-lisân

Ḳoma ḥavfi luṭfına idüp recā
Ḥavfsuz olmaz recā kaşrı yüce

2685 Murğ-ı îmāna gerek iki kanad
Tâ ki seyr eyleye bustân-ı aḥad

Ol kanadlar biri ḥavf biri recā
Ol kanadsuz uçma gündüz ü gice

Ḳahr u luṭfin şerḥ idemez beyân
'Ârif-iseñ şü kadar sözden uyan

*Luṭf u ḳahrından virürdüm men ḥaber
Çün ḳulaḳ yok söz kime ḳılsun eşer (-539)*

*B 84b

*Ḳanda kim olsa ḳulaḳ olur ḥō göz
Göz oluncaḳ ḥō görür ḥâcet ne söz (-540)*

2690 Luṭf-ıla şol güşe kim ol vire hüş
Söz daḥı söylenmedin eyler ḥurüş

---

* 2682 cevād: C cevāb

* 2683 luṭfi: C lutfi kelle'-lisân: C külli'lisân

* 2688 virürdüm: B vireydüm: C verirdüm

Missi ger dilerse eyler kīmiyā
Eyler ol hāk-i siyāhı tūtiyā

*C 89b

*Kīmiyā vü sīmiyā ne olur ki ol
Mu‘cize virür kimi kılsa kabūl (541)*

*İdemezven medhinüñ evşāfını
Ḳudret-i zātın şifāt-ı şāfını (542)*

Kendüligün-ile kılduğuñ senā
Dōst yolında ol olup ‘ayn-ı haṭā

2695 Şöyle kim ol āşinālıkda fenā
Cān diliyle di *fe-lā-uḥşı senā*

Ḳıl vücūduñ zevraḳın ol baḫra ğarḳ
Sini yaḳsun bir tecellīde o berḳ

Cānla iç cānān elinden cām-ı cūş
Ḳaṭreñ itsün mevc-i ‘ummāndan ḫurūş

Cümle vir tārāca senlik raḫtını
Taḫtdan indür o benlik baḫtını

Senligüñdür ol seni ḫōr eyleyen
Ḥaḳdan ayru ḫōr u maḡrūr eyleyen

2700 Kūr olmasañ göreydüñ āfitāb
Āfitāb-ıla ḫicāb olmaz seḫāb

Zerreye ayruḳ degüldür ol güneş
Ḥāzır ol kim ol güneşdür zerre-keş

---

* 2694 kendüligün-ile: B C kendülüğüñ-ile

* 2695 diliyle: C dileyile

* 2699 senligüñdür: C senligüñ

* 2701 ayruḳ: C ayuḳ

Ol güneşdendür bu zerrâta semâ‘
İstimâ‘uñ varsa ‘ayn aç gör semâ‘

Kūr olmayan o hūrşīdi tıyar
Hissi olana anuñ ıssısı kıoyar

Saña senlik oldı key ‘ayn-ı hıcāb
Senliğı kıo saña olsun fetḥ-i bāb

2705 *Sini senlik eyledi kūr u kebūd*
Senlik odına vücūduñ oldı ‘ūd (-543)

Mātem-i fūrkatda dutduñ ta‘ziyet
Saña senlikden bulunmaz tehniyet

*B 85a

Qalduñ uş hām u füsürde müstemend
Senlik ağılālın saña kılduñ kemend

VE LEHÜ EYZEN

*C 90a

Cismüñi ‘ūd eyle oduñdan
Şıdur ödüñ su‘ūd id uduñdan

Cān dimāğını hōş mu‘aṭṭar kııl
İrürüp dūd-ı būyı ‘ūduñdan

2710 Hıç veçhile şende kıoma vücūd
Qo hūbūtuñ geç ol şu‘ūduñdan

Qara vü ağı u sebz ü sürḥ olma
Zerdi kıo alla geç kebūduñdan

Dime cūdından özge var mevcūd
Ne aşşı ol cūdsuz sücūduñdan

Āşinā-yı fenā ol iy ra'nā
Geç bakāya bak ol vücūduñdan

'Işk bāzārına oluban țarrār
Elūñi yu ziyān u sūduñdan

2715 Senlig-ile seni o nefsi-cehūd
Kūr eylemesün şühūduñdan

Şayd olma meges duzağında
İy hümā perri kes kıyūduñdan

Dut o 'Abdurrahīm-ile vaħdet
Etegin geçmegil ħudūduñdan

Bul Mu'īnī meveddet-i ezeli
Būyını mazħar-ı vedūduñdan

BEYĀN-I ĤASĀRET-İ VEZİR DER İN MEKR Ü TEZVİR

Senden ü senlikden iy yār el-ħazer
İste ma'nā eyle şüretten güzer

2720 Şüretüñ şānı-durur ceng ü cedel
Söz ü sav u şūr u şer mekr ü ħiyel

'Ālem-i ma'nāda ġavġā yok-durur
Mekr ü tezvīrāt u iġvā yok-durur

Bil ħaķīķat cümle şeydür nūr-ı Ĥaķ
Mā-zahar ma'nāsı oldı mā-ħalaķ

*B 85b

* 2718 bul: C bil / meveddet: C mü'ı'edet / vedūduñdan: C vūdūduñdan

* 2718-2719 başlık: -C

* 2720 şānı-durur: C şalı-durur / ħiyel: C ħayel

Ḥaḳḳ-ıla ḥaḳda ḥaḳāyık ḥaḳḳdan
Niçe bu sen ben dimek yōri utan

Her şıfātuñ mazḥarı mir'ata baḳ
Aç o mir'ātu şıfât-ı zāta baḳ

*C 90b

2725 Zātı mir'ātında esmā vü şıfāt
Şöyle görünsün ki şan mir'ātu zāt

Zātdan mir'ātu farḳ itseñ 'azīz
İdesin ilḥādı tevḥīdden temīz

Nūr-ı Ḥaḳdur çünki cümle kāyināt
Yā ne-y-içün bu cidāl ü bürd ü māt

Yā ta'aşşubdan taraf dutmaḳ nedür
Yā ḥasedden fitneler atmaḳ nedür

Yā ne ḥacet 'ucb u kibr ü bu emel
Bu ḍalāl u bu melāl u bu melel

2730 Buḥl niçün ḥıḳd u kīn ü bu ḡaḍab
N'eyler ādemde bu fi'l-i Bū-Leheb

Ādem olmaduñ ḳovarsın şehveti
Ḳasvet andandur ḳo varsun şehveti

Ādemī ol her dem iste ol demi
Niçe olmaḳ uşbu girdāba gemi

Ol deme hem-dem olan ādem bilür
Cümle iş ḥaḳdan degen ḥaḳdan bulur

* 2725 mir'ātında esmā vü: C mir'ātından esmā u

* 2728 ḥasedden: C ḥasetden

* 2730 ḡadab: C 'asab

* 2731 ḳovarsın: C ḳurarsın / ḳo varsun: C ḳurasın

* 2732 uşbu: C işbu

Nef̄ görse şükr ider dir H̄aḡ virür
Zarr elinden let yise dir H̄aḡ vurur

2735 Sen de ol âdemler-ile hem-dem ol
Hem-dehân ol hem-kelâm ol hem-dem ol

Cümle-i ef̄ âli gör fa‘‘âldan
H̄âle dermân kııl ‘ubûr it kıâldan

Bulmasañ tevḥîd-i ef̄ âl ü şıfât
Ḳanda h̄aşıl kılasın tevḥîd-i zât

Çünkü vaḥdetden ḡaberdâr olasın
‘Ayn-ı nef̄ i zarr içinde bulasın

Maḡv ola ortada işneyniyetüñ
Bir ola zâtuñda fi‘lüñ niyyetüñ

2740 Aradan ceng ü ḡusümet def̄ ola *B 86a
Cümle miḡnet gide zaḡmet ref̄ ola

H̄aḡḡı ḡalkda görmeyende bu nizâ‘ *C 91a
H̄âli olmazsın olardan kııl vidâ‘

Şüreti ma‘nâ-y-ıla kim görse pür
Nitekim eşdâfı kıldı pürdür

Berrde bir bürde yüz biñ sünbüle
Baḡrda eşdâf-ı pürdür bî-ḡile

Bir dene üzümde gör yüz güp şarâb
Gör yarım şebnemde biñ baḡr-ı ‘izâb

---

* 2736 fa‘‘âldan: C ef̄ âldan

* 2742 pürdür: C dürri pür

* 2743 bir: C ber

2745 Zînhâr olma bu şüretde esîr
‘Aynuñuñ ‘aynını eyleme çarîr

Aç gözüñ baķ ol vezîr-i küre sen
N’eyleyüp n’itdügin anuñ göresen

Nice şaçdı ma‘nisüz da‘vâları
Nice açdı mekr ile igvâları

‘İsayı kor nisbet-i Mūsā vurur
Kendü eliyle pâyına mūsā vurur

Halkda haķķı görmeyüp eyler cidâl
Ol muzıll ü dâll ü gümreh bed fi‘âl

2750 Kim ki halkdan fi‘li Haķķuñ bilse ol
Haķ katında ol olur şâhib-ķabûl

Her ki halkı dutsa düşmen ol hemân
Haķķı düşmen idinür ol bî-gümân

Halkı kim li’llah seve Haķķı sever
Ķalbden haşm u ‘adâvetler şava

Kimdür ol kim Haķķ-ıla düşmen ola
Anı sevmeyen cân ola ten ola

Kendüden yig-ile pençe dutışan
Ol-durur işkence odına dutışan

---

* 2747 açdı: C uçdı
* 2748 vurur: -C
* 2750 ki: C kim
* 2751 ki: C kim
* 2752 ‘adâvetler: C ‘adâvetlerden
* 2754 ol-durur: C oldur

2755 *Gör ki ol şāhı gibi nādān vezīr
İşi tuğyān u eşi 'iṣyān vezīr (546)*

*Halk yüzinden Haqq-ıla kıldı cidāl
Ancılayın Haq ki Kayyūm bī-zevāl (547)*

Ancılayın Qādir u Hayy u Qādīm
Hālīk u Rezzāq u zū'l-f azli 'l-'azīm

*Bir demi düzdi 'ademden 'ālemi
'Āleme eyledi maḥzar Ādemi (547)*

*B 86b; C 91b

*Mūrda yüz biñ Süleymān gösterür
Qaṭreden yüz baḥr-ı 'ummān gösterür (547)*

2760 *Sol göze ki irse zavından kerr ü ferr
Ferşden tā 'arşa dek ider naḥzar (-548)*

Kendü nūrından kime kim virse nūr
Qalmaz anda qılca noqşān u kuşūr

Buncılayın dilese biñ biñ cihān
Zerreyi rāz içre keşf ider nihān

*Bu cihān senüñ gözünüdür böyük
Ehl-i Haq 'aynında olmaz mūra yük (549)*

Bu görinen 'ālem-i ecsām-durur
Ol cihānı gör ki aña bu dām-durur

2765 *Murg-ı cāna 'ālem-i ecsām dām
Oldı anda eyleme ārām rām*

---

* 2756 Kayyūm bī-zevāl: C Kayyūm u bī-zevāl

* 2762 rāz: C rār 2763 'aynıda: C 'aynıda

* 2764 görinen: C görünen

* 2765 rām: C dām

Nakş-ı şüretden vücūduñ pāk gör
Ba'de-ez-ān bî-ḥadd u 'ad emlak gör

'Ālem-i nāsūti ƙo lāhūta var
Milki ƙo melkūta baƙ cebrūta var

Ƙudretinde ƙuvvetine ḥaddi yok
Luṭfi işiginde hergiz reddi yok

Ƙahrına olmaz kimesne pīç-e-pīç
Men'ine mu'ti bulunmaz hīç hīç

2770 *Mūsaya kim ƙıl ƙadar ol ƙıldı 'avn
Şıdı çūbi biñ 'aşā-yı Fir'avn (-552)*

Ƙahrı emri-y-ile gör kim ƙurı ḥāk
Taḥtı-y-ıla ƙıldı Ƙārūnı helāk

Luṭfi-y-ıla gör ki Nūḥ-ı nīg-baḥt
Ƙıldı tūfānda aña taḥtayı taḥt

Yūsufı şāh itdi Mışra virdi cāh
Eylemiş-iken anı maḥbūs-ı çāh

*Kör ola yüz biñ ṭabīb-i Cālinūs
Boƙrat u Loḫmān u Eflātūn-nūfūs (553)*

2775 *Ḥastalardur ḥikmeti 'İsāsına
Zī senī vü bī-sene vü bī-sine (553)* *C 92a

*Şad hezārān defter-i eş'ār ider
Ümmi-i ḥarfı olardan 'ār ider (554)* *B 87a

* 2767 melkūta: C melekūta / cebrūta: C ceberūta
* 2769 bulunmaz: C bulunmaz
* 2770 "Fir'avn" vezin gereği "Fir'avın" şeklinde okunacak
* 2775 bī-sene: C bī-sine
* 2776 hezārān defter-i: C hezān defter ü

Bir za'îf ümmiye ger kılsa nazār
Bir sözi ĥarfinde biñ defter yazar

Bir sözi dīvānesi dīvānıyuz
Süzınuñ pervānesi keyvānıyuz

Mūsaya virmedi mi ağaçdan ĥaber
Şu revān itmedi mi Aĥmed-çün ĥacer

2780 Şuncılayın şāh kim yġānedür
Aña kim düşmen ola bġānedür

Heybetinden şevket ehli māt olur
Bir piyāde şalsa fıl ü at olur

*Ŧağ gibi gönüllere heycān virür
Ĥoş cevād ider cemāda cān virür (556)*

*İki ayağından dutar her zġreki
Ġül-ı gūli dilese eyler zekġ (556)*

*'Aql u fehm ol ĥikmete irer degül
Ķaldı ĥayrān gönül ü cān cüz ü kül (557)*

2785 Çāresi bunuñ gerek olmağ şikest
Māh-ı māhiyyete hū ola şeset (557)

Tā ki sen Cebbār öñinde şağsan
Kimdür ol şağı şınuğ gibi saran

Şāh yoqluğ ilt o sulţān-ı 'alġ
Ol denġ faĥruñ kılasınuñ senġ

---

* 2777 yazar: B bezar: C yanar

* 2778 dīvānıyuz: B C dīvānıyuz / süzınuñ: B C süzunuñ

* 2785 şeset: B şest

Ço bu fânîyi baqâyı kıl taleb
Ki ol taleb olur saña 'ayn-ı tarab

Ço hayâlât-ı cihânı bul vişâl
Nice kâhillik ya nice bu usal

2790 Bu hayâlâtı ser-â-ser yil bil
Yil qalür elünde qovsañ biñ yıl

İy hayâlâtında bulan māl u genc
Uyanıcaq saña olur ol genc renc

Beng fikriyle olursın genc-gāv
Saña ol endîşe olur rîş-gāv (558)

*C 92b

Bu hayâlâtıñ haşîşi kıldı beng
Sini şöyle zâr u sergerdân u deng

Âdemîsin sende var Hağdan çü dem
Neyçü dutasın vücüduñ ke'l-'adem

*B 87b

2795 *Gāv kimdür kim olasın aña rîş*
Yir nedür kim olasın anda haşîş (-559)

Ol-durur rîş u haşîş olmağ ki sen
Cānuñı mesh eyleye cürm-i beden

Cürmden gör Zühreyi mesh itdi Hağ
Nüşa'-i zātın kamu nesh itdi Hağ (560)

'Avreti mesh idüp ılduz eyler ol
Nice ahter dīv ider ger dise ol (560)

---

* 2789 kâhillik: B kâhallık; C kahellik
* 2791 uyanıcaq: C üyenicek
* 2792 genc-gāv: C genc-gaf / rîş-gāv: C riş-gāf
* 2797 cürmden: C cürümden

Mesh dirsın reng-i necm-i pāk ola
Mesh olmaz mı şu cān kim hāk ola (-561)

2800 Hākden sen daḥı ḥaṣṣın gözün aç
Hākḫı görmeyen göze ṭolsun kireç

Merḫadūñ a'lā-yı 'illiyyīñ-iken
Sāfīlīñüñ esfelin kıldı beden (562)

Gör nice mesh oldu ol rūḥ-ı laṭīf
Bī-letāfet cīf-ile oldu keṣīf

Şūretūñ insān ḥayvān sīretūñ
Sīretūñ mesh oldu nesh ol şūretūñ

Bāṭıl itdi ḥāşılıñ bu āb u gil
Nefs yili sende yaḫdı cān u dil (562)

2805 *Şeh katıyken yirüñ olduñ redd-i bāb*
Bāb n'olur belki iştablu'd-devāb (562)

Gör bu meshi vü o mesh-i zühreyi
Var-ısa şıdur bu ğamdan zehreyi

'Avret eyle eylemeklik oldu mesh
Bu aña nisbet ne meshdür belki nesh

Farḫ idemezsin ḫamerden aḫteri
Huşkı terden hem kemālden ebteri

Şöyle virdüñ bu cihān ayına rāy
Kim hezār olur hilāl anda her ay

*C 93a

2810 Şems-i vaḫdetden gözün görmedi nūr
Zerre oldu gözüne kevne sınır

Gözlerüñ şems ü kamerden bî-ḥaber
Ne anladuñ 'ibret ne işitdün 'iber

Senden alurken şu'â'ı gün ü ay
Zerre gibi zâr olup olduñ gedây

*B 88a

*Âdem-i mescûd Ḥaḫdan cüddur
Cüdi her mevcûda ol mescüddur (-565)*

Âdem oğlısın aḫî iy bî-naẓar
Dîv ü perîden olasın bî-ḥaber

2815 Dir nebî oldı veled sırr-ı ata
Ol ata sırrına maḥrem yâ fetâ

Atañ ol degül ki zâhirde neseb
Şâbit idüp ola doğmağa sebeb

Eb odur dîni̇ karâbetde yakın
Ola odur nesli olmaz nesl-i tıyn

*Âdem oğlısın var ol âdem-şifât
Ḳoma devlet ev cihândur dîv u let (566)*

Devlet oldur döst yolında olasın
Ma'rifet envâr-ıla pür tolasın

2820 Let adın devlet ḳoyup kılma sürür
Ḳo ğurürü eyle ol nûra 'ubür

Nîce dirsın kim cihâni̇ utaram
Belki utuzursın eyitme utaram

---

* 2813 mescûd: C mescûdi
* 2814 bî-ḥaber: B bî-başar
* 2816 idüp: C olup

Kimi utmadı bu leccāc-ı cihān
Şāhı atından piyāde itdi revān

Kāyinātı ferzibendi itdi mat
Bendine düşdi bu flūñ şāh u at

Ādemūñ ol lu‘b-ıla oldı ĥaddi zerd
Derdi ʔoldurdı cihāna āh-ı serd

2825 Ol Ĥalīle kılmadı bu ĥulleti
Kıldı Eyyūba bu miñnet ĥacleti

Nūḥ biñ yıl yıldı āḥir oldı yıl
Var bu bende māyil ol ya yōri yıl

*C 93b

Eyledi Ya‘kūbı a‘mā vü đarīr
Biçdürüp itdi Zekeryāyı esīr

Yūsufa ol cāh oldı rāh-ı çāh
Yūnusa itdürdi mähī içre āh

‘İsa vü Mūsā vü Yaḥyā Ĥıẓr u Hūd
Her birin incitdi dünyā-yı yehūd

2830 Bu denī Dāvūda oldı od u dūd*B 88b
Oldı her merdūd Maḥmūda ‘anūd

Cān gözin aç şu varağdan al sebağ
Gör ki n’oldı mā-mezā vü mā-sebağ

Dime kim ‘ālem musallağdur baña
Kendüñe gel göñlüñi virme aña

---

* 2822 kimi utmadı: C kim utamadı

* 2823 at: C māt

* 2828 cāh: C çāh

Didi Aḥmed sicn-i mü'mindür cihân
Uç sicinden cān bāğına cehân

Her gice sen şanki çıkmazsın taña.
Sanmasan sini gören kıla taña

2835 *Dime dutarvan cihānı ser-te-ser*
Vurma elüñle ayağūña keser (-567)

Bu cihānuñ varlığıdur şanki kıar
Nār ölümdür odı yiter kıara kıar (568)

Ṭoğsa bir gez āfitāb-ı zü'l-Celāl
Eyleye biñ berf-i 'ālem pāyimāl (568)

Ger tecellī eylese ol şems-i kıahr
Nī vezīr ü şeh kıala nī taht u şeh (569)

Geh tecellī vü celāl ü geh cemāl
Gör cemālī n'idiser n'itdi Celāl

2840 *Ḥikmet olur ol cemāl-ıla ḥayāl*
Ḳurbı furkıat infişāl olur vişāl (570)

Bir nazarda mermeri gevher ider
Zehri şekker zulmeti enver ider (570)

Kini mihr eyler gümānı ider yakīn
Küfri ĩmān eyler ü hem kıynda dīn (571)

Eyler İbrāhīme nārı gül'izār
Nāleyi Eyyūba ider lālezār (-572)

*C 94a

---

* 2836 şanki: C cengi
* 2840 kıurbı: C kıurbu
* 2842 gümānı ider: C gümān eyler

Bahrı Nūḥuñ rūḥına eyler cenāḥ
Ol cenāḥ akḍāḥ-ı rāḥ anda necāḥ

2845 Geh cemāli kāfiri mü'min ider
Fāsıķı hem zāhidi muḥsin ider

Ṭıfla pīr-i fāniyi hem-sin kıılır
Geh celāli bu işlerüñ 'aksin kıılır

*Bu tecellilerde cān sevdāyidür
Ol ḥayāilde 'aķl Süfestāyidür (-574)*

VE MİN ZĀLİKE KEZĀLİKE

*B 89a

Cihān şeydā-yı sevdādur ḥayāl-l ḥadd u ḥālūñden
Zamān rüsvā-yı ğavġādur maķāl-i āl-i ālūñden

Cemālūñ bī-melāl itdi kimini māla mālāmāl
Kimini pūr-zevāl itdūñ su'āl-ıçun celālūñden

2850 Kiminūñ pāre pāre itdi o nāruñ perr ü pervāzın
Kimūñ yüz şāhbāz itdūñ sen ol bir perr ü bālūñden

Cemālūñ cezbesinden kim kesüp āmāl ider a'māl
Cemāl olur celāl aña irüp luṭf-ı kemālūñ

Kimine Çeşme-i Ḥayvān şunarsın rāyigān kıanmaz
Kimine Ḥızır olup ḥaḍrā içer āb-ı zülālūñden

Muķallib isbe'aynuñdur çü taķlībine her ķalbūñ
Ayıran pāyimāl olsun celālūñi cemālūñden

Zevāli olmasun anuñ ki görür şemsi zulmetde
Şafaķda şefķatūñ birle görür bedri hilālūñden

---

* 2852 āb-1: C āb u

2855 Hıŝâlũñ aşlını bilen viŝâlũñ vaŝlını buldı
Ne ğam yir infiŝâlũñçün ne maġrūr ittiŝâlũñden

Ŗu kim virdi kaźāñ-ıçun rızā iy zulmetũm zav'ı
Ne farq eylesũn ol nĩŝ-i belāñı 'ıyş-ı bālũñden

Mecālũñ var-ısa cānuñ fidā kıl cām-ı cānāna
Cidāl-içün cüdā olma elif ü hā vü dālũñden

Cidāl oldur ki ef'ālũñ degül aqvālũñe lāyık
Me'ālin bil maqālũñũñ ne aŝŝı kıl-ü-kałũñden

Maħall-i ħalli kılmaġuñ muħāl iŝkāl-i cān 'aynuñ
Mūkahħal eyle ħāl-ıla meŝel ko geç miŝālũñden

*C 94b

2860 Mey-i 'Abdurraħīm-ile Mu'īn it cān u dil ħandler
Cihānı itmesũn giryān gözũñ 'aks-i melālũñden

Uş Celālũddĩnden işit maqāl
Müşkili ħall ide ola hem cāl-i kał

Bu maqāl ħaqqında gösterme usal
Tā ki cānuñda ħayāl ola viŝāl

DER ENGİHTEN-İ VEZİR MEKR-İ DİĞER

İşid iy dildār ol ġüftarı uş
Ėüŝ-ı ħüŝ aç ol ħurũŝ-ı 'ũŝa ħõŝ

Ol veliler ŝāhı kān-ı ma'rifet
Ol dili ölmüşlere 'İsā-şıfat

*B 89b

* 2856 zav'ı: C zuv'ı

* 2857 u hā: C ve mā

* 2859 mūkahħal: C mekeħħel

2865 Remz-ile kim yuḡaru virdi ḡaber
Gördüñ ola var-ısa sende baṡar

Ol vezīri remz-ile ālet ḡodı
Her ṡomāri ālet-i ḡalvet ḡodı

Çün ṡarīḡden bu kināyetdür faṡīḡ
Uṡ kināyetde ṡarīḡi gör vaṡīḡ

Nāna didi od u ṡu vü ṡuz u un
Her cünūna ad ḡodı ol zū-fünün

Od irād eyledi vü zıkr itdi dūd
Buḡl zıkr eyledi maḡṡūd anda cūd

2870 Od dūda zīde kim lāzım gelür
Lāzımuñ zıkrı hemān mezmüm olur

Uṡ kināyetle disün ‘uzlet nedür
Daḡı ‘uzlet itmege ālet nedür

‘Uzlet ardınca eyitsün ḡalveti
ḡalvetī ol tā bulasın ḡurbeti

Remz-ile saña daḡāyık disün uṡ
Ol daḡāyıkda ḡaḡāyık disün uṡ

Baḡ vezīre ol emīründen ḡabīr
Od içinden iṡit ‘ūd u ‘abīr

2875 Bir daḡı remze niṡāndur bu beyān
Nefs ü ṡeyṡān kim ider iḡvā ‘ayān

*C 95a

* 2865 yuḡaru: B yuḡarı

* 2867 vaṡīḡ: B vaṡıḡ

* 2868 zū-fünün: C zū-finün

* 2870 mezmüm: B mezmüm

* 2875 ider: -C

Vesvese eylerdi olar 'işyân-ıla
Dirler-idi taġtaġa tuġyân-ıla

Key delü vireydi ol ilhâma dil
Kör olaydı dâne ideydi ol dâma dil

Ol rumûz ki didüg andan kaçdı bu
Nefs içi pür-zehri göstere sebû

Zehr-i ekder ola pür içi hafî
Dîv rîvi göstere câmın şafî

2880 Şan'at-ıla ola nûrânî hicâb
İçi şeytân taşu raḥmânî cevâb

Degme zîrek bilmese ol şerri 'ayân
Dutula ol örtülü dâma nihân

Nitekim itdi vezîr-i pür-ḥaṭâ
Kıldı şeytâna burun kulaḫ 'aṭâ

*B 90a

Şûretâ mekr-ile fırsat bulmadı
İşi bitmeyince râḫat olmadı

*Va'zı kodı 'uzlet itdi ihtiyâr
Halvet içre kendü cânına kıyar (575)*

2885 Ol ki şerr işe ola şöyle lecûc
Sâkin olmaya işi virmedin uc

Sen gerek ḫayr işlere biñ ol ḫadar
Olasın ta döne ebḫâra ġuder

---

* 2878 rumûz: B remz

* 2879 ekder: C ekdür

* 2880 raḥmânî: C raḥmân

* 2881 bilmese: B bilmeye

Bir işâret de budur halkdan nazar
Kaṭ' kılmaḫ haḫka itmege sefer

Māsiva'l-Haḫdan içini pāk ide
Ol münezzeḫ ḫazrete ṭāhir gide

Çünkü 'uzlet ḫalvet ide ihtiyār
Cān u dilden terk ide aḡyār-ı yār

2890 İtmeye nā-maḫrem-i le ihtilāṭ
Kendü ehli-y-ile daḫı inbisāṭ

Mūtu ḫable ente-mūtu oḫıya
Başı meydānda ḫoya cāna ḫıya

Çüst ü çābük zīrek ü ḫallāṣ ola
Her nefesinde nefsinı fettāṣ ola

*C 95b

Kimsenüñ ikrāmına meyl itmeye
Medḫ ü ḫadḫın 'ālemüñ işitmeye

Gözlemeye itdügin halk i'tiḫād
Ne mürīde baḫa ne isteye murād

2895 Haḫ rızāsında ide terk-i rızā
Ola rāzī her nice gelse ḫazā

Feth-i bāb eylemeye züvvār-ıçun
Yimeye endīşe yoḡ u var-ıçun

Nefse vire cehd-ile renc ü 'anā
'İṣḫ-ı bāḫīde ola küllī fenā

Ol vezīr-i nā-kesüñ sırrını bil

---

* 2891 ḫable: C ḫablu

* 2896 züvvār-ıçun: C zevvār-ıçun

Ol şer işde itdüğün sen h̄ayra kı1

Bil o t̄alibler ki iderler iltimās
Ol vezīre rafz-ı h̄alvetçün sipās

2900 Nefsdən iğvā-yı mestūr ol-durur
T̄aşradan yol bulmaz içün t̄oldurur

*B 90b

Olur iğvālarda h̄aqqānī şıfat
Gāh p̄ir ü geh mürīd-i ma'rifet

Ehl-i h̄alvet gözlemeye h̄ayr u şer
Sūd u h̄usrān kahr u lutf u nef' u zarr

Eyleye rāh-ı fenāda terk-i cān
Tā kıla imānım imīn bī-gümān

Gör vezīrūñ cehdini tuğyān-ıçun
Sen niçün itmeyesin Deyyān-ıçun

2905 Ol fesād-ıçun olur h̄alvet-nişin
Cān u dilden idinür şerri işin

Va'z ider geh geh riyāzetler çeker
Ol saqar iti ki ide veyle sefer

Sen niçün itmeyesin h̄ayra t̄aleb
T̄alb-ı Rab ki T̄ürdur t̄avd-ı t̄areb

Neyçü h̄alvet itmeyesin ihtiyār
Yār-ıçun qomayasın 'ār u veqār

---

* 2901 mürīd-i: C mürīd ü

* 2907 T̄ürdur: B C t̄avrı dur

* 2908 neyçü: C neyçün

- Çoyasın merdūdlar adın mürīd
Zerķ şatup çovasın lūt u şerīd *C 96a
- 2910 Cem‘ ola ķātuña nice ğül-ı ğül
Şanasın kendüzüñi şāhib-ķabūl
- Almaluken kendü başuñdan ħarāc
Urasın her aĥmaķuñ başına tāc
- Añlamadın sırr-ı peygāmbere Ĥuđā
Kendüñi ĥalkā ķılasın muķtedā
- Şerr ola işüñ nitekim ol vezīr
Ola tezvīrūñ esīri her đarīr
- Kendüñi bil bende-i inşāf ol
Bu kūdūret nice yōri şāf ol
- 2915 Māsiva‘llahı ğōñūlden eyle ħarĥ
Ĝayr-ı Ĥaķdur ĥaşm ķıl anları çarĥ
- Ol vezīr itdi nitekim inķitā‘
Sen de eyle ķıl sivā‘l-Ĥaķdan vidā‘
- Ol vezīr ki ĥalvet itdi kırĥ ğün*
Fūrķat odı urdı ĥulķına dūğün (-576)
- Oldı çille çil li-ecli‘t-tecliye
Tā bula dil tecliye cān taĥliye *B 91a
- Ādemūñ ŗīnını ol Rabbū‘l-Mübīn
İtdi taĥmīr ol şabāĥ-ı erba‘īn

---

* 2917 urdı ĥulķına: B urdı ĥalkına: C itdi ĥulğına

* 2918 li-ecli‘t-tecliye: C li-ecli‘t-taĥliye

* 2919 ŗīnini: C ŗıynını 2919-2920 başlık: -C

KEMÂ KÂLE MEN AHLAŞA L'İLLÂHÎ ERBA'İNE ŞABÂHAN
YETEFECERU YENÂBU'ÛL- HİKMETİ 'AN-KALBİHİ İLÂ LİSÂNİHİ

2920 Didi Ahmed muhlis olan kırk şabâh
Cehl zulumâtından ol bulur felâh

Bâttını içre 'ayân 'ayn-ı hikem
Hış 'uyûn virür ki odur ni'me'n-ni'am

Ten lisânı dursa şanki der-sine
Elsine içre cân-ı cânân dersine

Sırrı fâş itme şu resme ol hamûş
Şîr gurrüşını ço dut şekl-i müş

Halkı saşın evvelâ cezb eyleme
Cezb-i kalb-i halk-ıçun söz söyleme

2925 Her muqallid ol sözüne uymasun
Üzeründe kimsene yük koymasun

*C 96b

Şoñra 'âciz olma 'aczün bil ezel
Virme halkuñ i'tikâdına halel

Ol vezîr itdi nitekim kâl-ü-kîl
Âhir oldı gör delîl-iken zelîl

Halvet itdi ad 'aczinden kaçup
Geçdi cehlün tohminı yolda saçup

*Ol kişileri ki cezb itmiş-idi
Yolına anlar ki itmiş-idi dil fidî (577)*

* 2927 delîl-iken: C delîl-ikin

* 2929 anlar ki itmiş-idi dil fidî: C dil fidî olar itmiş-idi

2930 *Halvet öñinde vezîrûñ cavķ cavķ
Ķan aķıdur gözlerinden nâr-ı şevķ (577)*

*Her biri biñ zâri vü efgân kıılır
Yaşları yirûñ yüzini Ķan kıılır (578)*

*Halvetinde kendü ol mekkâr cîf
Şöyle kim olmış riyâzetden za‘îf (578)*

Cümlesinden eylemiş Ķať -ı nazâr
Tâ şerer gibi şeri ide eşer

Şerr-içün ol gör ki nicesi yiler
Ķayra yilmege senûñ göñlüñ yiler

2935 Cüdi nâ-keslerden öğren yâ velî
Şöyle buyurdu kelâmında ‘Alî

*B 91b

Baķ muħanneşlere ol merd-i dilîr
Nitekim buyurdu ol şîr-i şehîr

Bul ezel bir kâmil ü ‘ârif vücüd
Eyle teslîm öğren andan ‘ilm ü cüd

Zînhâr olsun işüñ teslîm-i tām
Ķüsn-i Ķulķ u şabr u şükr ü ihtimām

İ‘tikād u Ķıđmet u tecrîd u terk
Rabť-ı Ķalbüñ pîri pür ma‘nāya berk

2940 Her nefes sırrı-y-ıla ol müste‘în
Ķıl niyâz u meskenet şankim Mu‘în

---

* 2932 mekkâr: C mekkâre

* 2936 muħanneşlere: C muħannetlere

* 2937 bul: C bil

* 2938 Ķulķ: C Ķalk

Pîrine cân-ıla kıla zârlar
Çeke gülzâr-ıçu cevri-i hârlar

*Ol vezîre nitekim bu halk-ı hes
İñleşürler işiginde çün ceres (579)*

*C 97a

Ço vezîri merd-i haq öñinde sen
Zâr u giryân ol çeküp cevri ü mihen

*Pîri bî-tedbîr bil saña oldı nûr
Pîr 'asâ-keşdür sen iy mañcüb kûr (579)*

2945 *Dâmen-i pîri elüñden itme dûr
Tâ ki idesin gurûrundan 'ubûr (580)*

Andan ayru olma hergiz bir nefes
Cân tûtısın yîñmesün nefsi-i meges

*Çâlib-i mañcüb tıfil ol dâye pîr
Ol tıfil keldür kesilmiş sâye pîr (581)*

*Rûhı pîrûñ bil saña senden yaqın
Cism şanma saña ol cândur mu 'în (582)*

Çarbda sen olsañ u şark içre pîr
Bî-ñicâb añlar o sırruñ bir bir

2950 *Hîç şeye olmaz o pîrûñ nûrı dûr
Var-ısa sırruñda ger nûr-ı huñzûr*

*Kesmegil andan temennâñı müdâm
İ'tikâduñ bülbüline kurma dâm (-583)*

---

* 2941 gülzâr-ıçu: C gülzâr-ıçun
* 2947 mañcüb tıfil: C mañcüb u tıfil
* 2949 sırruñ: C şirk ü
* 2950 sırruñda: C şirrûñde

Evliyā ölmez hükümâtı dahı
Kesme anlardan ümîdüh iy ahı

Hağ erenlerini şanma ölür gider
Belki fâniden beğāya nağl ider

*B 92a

Ol keşîfi kor lañif olup şerîf
Hem zarîf olur hem Allaha harîf

2955 Şüret ırak olsa ma'nâdur qarîb
Dime pîrühnden ırağ oldum garîb

Sen şefâ'at dāyimā dilden dile
Cism ıraklığı-y-ıçun itme gile

Qalbühni kıl pîrühññ pendiyle zabt
Cānuññ kıl pendinüh bendiyle rabt

*Dime bedbahtam o pîrühnden ırak
Tîz yağar hucbı bil od-ı iştiyāk (-584)*

Evliyâdur sāye-i luğf-ı Kerîm
Evliyâdur dāye-i ñıfl-ı yetîm

*C 97b

2960 Sen yetîm ol Hağ yolında dāyeler
Dîn ğidāsını öñühnde yayalar

*Var bahāne kılma kıl kendühni cem'
Evliyā cem'inde cānuñ eyle şem' (585)*

---

* 2953 şanma ölür: C ölür şanma
* 2955: C bu beytin mısraları yer değıştirmiştir
* 2956 itme: C itmegil
* 2958 hucbı: C anı
* 2960 Hağ: -C
* 2961 şem': C cem'

*Sen seni bil kim bileñde evliyâ
Bil zâlâm-ı 'âleme anlardur ziyâ (585)*

Olsa göñlüñde maḥabbet hemdemüñ
Evliyâdan ayru şanma her demüñ

Ol maḥabbetden içilür güş-ı cân
Bil maḥabbet cām-ı nüşânüş-ı cân

2965 Pîrden cām-ı me'ânî şıdķ uçar
Ol muḥabbet murğı şıdķ-ıla uçar

Terk-i güftâr eyle 'aķluñ kıl ḥamüş
Tâ ki hüşuñdan maḥabbet ide cüş

Kendüyi ḥü-kerde-i güftâr iden
Söz digincek oldur özin zâr iden

Sözi terk it ḥaşıl eyle süz-ı dil
Gözi yum göñlüñ yüzinden tozı sil

Gör vezîre kim uyanlar n'oldılar
Söz digincegüz nicesi şoldılar

2970 Kimsene sözi saña olmaz müfîd
Süz iste olmağıl söze mürîd

Gör vezîrûñ süzsüz seven sözün
Nice sizdi görimeyeli yüzün

*B 92b

Şol ki sîretten ḥaberdâr olmadı
İncinür ol çünki şüret bulmadı

---

* 2963-64-65 maḥabbet: C muḥabbet
* 2964 maḥabbetden: C muḥabbetden
* 2966 maḥabbet: C muḥabbet
* 2969 digincegüz: C digincegez
* 2971 görimeyeli: C göre ḥâyâlî

*Dir ki itme bize ba'de'l-kevri hevr
Bu günü yarına koyup kıлма cevı (587)*

*Çünkü yoluñda be-cümle bî-dilüz
Yüzüñi görmesevüz bî-ğāşıluz (588)*

2975 Hāşılı yüzde şanandur gözi yok
Öz ara iy gözleri oyuk oyuk

*Dir vezîrûñ tabî'î ki teşneyüz
Lutfı suynı sun u penhân itme yüz (-590)*

*C 98a

Dir vezîr cân şerbetinden kan şerāb
Göresin āba sebūyı sen hicāb

Durup etbā'ı vezîri medh ider
Bilmez anı medhi 'aynı kadh ider

Bed-nişān-ıçun dimeklik hōş nişān
Oldur istihzā' u belki imtiḥān

2980 Zīnhār ol pīrūññıñ sırrını tıy
Pīrūññıñ ol fıtrat-ı şīrine tıy

Ol vezîre uyan gibi şüretperes
Olma sīretdür saña feryād-res

Pīrūñ esrārına maḥrem olı-gör
Sīret-i şeyḥ-ile hemdem olı-gör

Bir ola pīrūñ ḥuzūrı ḡaybeti
Saña 'izz-i ḥazret ide nuşreti

VE MİN ZÂLİKE KEZÂLİKE

Ehl-i maḥabbete bir olur ğaybet ü ḥuzūr
Göñül yakın olur ne var olursa cism dūr

2985 Geç nârı olı-gör yörü mesrūr-ı nūr-ı yâr
Her şey zuhūridur yog anuñ nūrına şınur

Ġaybetde yâr ola o ḥaḳīḳi muḥibb odur
‘Ayn-ı ‘ayân içre ğubâr olmaya ğurūr

Oldur emîn ki emîr ḥiṣârını ğaybetde
Ḥazretde gibi ḥıfz ide çün şâhdur ğayūr

Teslîm id ol selîm Süleymân ḥabîbüñ it
Tâ kim müsellemler ola saña vaḥş u hem tıyūr

*B 93a

Terk eyleme ḥayâlini tâ kim vişâl ola
Sūr-ı vişâline çü ḥayâlâtıdur sūrūr

2990 Ta‘cîli ḳo rızâda müsellemler-şıfat yörü
Aḥmed didi çü vaḳtına merhūndur umūr

Ḳo cânı yâr yolına bu nefis ü ‘aḳluñı
‘Ârıñdan eyle ‘arî şu‘ûrıñdan eyle ‘ūr

‘Abdurraḥîm Mūsâ-veş anestü nârını
Nūr-ı Mu‘îne idüp aña bu tūrı ḳıldı Tūr

*C 98b

---

* 2984 maḥabbete: C muḥabbete
* 2985 mesrūr-ı nūr-ı yâr: C mesrūr-ı yâr
* 2988 selîm: -C
* 2989 çü: C çün

DEF' KERDEN-İ VEZİR MÜRİDÂN-RÂ VE DER FEVÂYİD-İ HÂMÜŞİ

Cem' oldılar ehibbāya vezir
Toldı āh ü zār-ıla bālā vü zir

Didiler ki iy gönümüz kuşına bend
Biz şusuzlara içür kand eyle pend

2995 Va'z u nuşuñdur ğidā-yı rûhumuz
Bu cihān tūfān sözüñdür Nūhumuz

Dir vezir anlara sözden nesne yok
Sūznāk oluñ ki derdidür koyuğ

Hālsüz kāl ādeme olur vebāl
Hāl arañ kāl-ıla bulunmaz vişāl

Her kişi kim duta güft ü güyü hū
Kāle kalur hāldan tuymaz çoğ

Nice gün ger yimeseñ diseñ şeker
Bulmaz ağzuñ ta'm-ı şekkerden eşer

3000 Şekkeri dimek nedür yimek gerek
Tūtı mı olur şeker dise harek

Güş u hissi cism-i hessı beste kıl
Bu ten-ile cānı yiter haste kıl

Tā havāsı zāhir olmasa çarir
Ma'rifet şehrinde cān olmaz şehir

-
- * 2995 nuşuñdur: C nuşuñdan
  - * 2997 bulunmaz C bulunmaz
  - * 2998 güft: C künt
  - * 3000 dise: B dişe
  - * 3001 hissi cism-i: B C hissi vü cism-i
  - * 3002 havāsı: B hevāsı

Uş işit bir iki gizlü remz ü rāz
Gör ki n'eyler şahini şayyād-ı bāz

Dutup iltür anı bir h̄alvet eve
Uyhusın alur yarayınca ava

3005 Gözini bağlar ğidāsını keser *B 93b
Kendü cinsinden işitdürmez eşer

Ol kadar kim virür aña terbiyet
Olur ol hayvān-iken insān-şifat

Ögrenür şayyād elinde h̄ōş şikār
Merġızār u kühda eyler murġı zār

Şaydın alur yine şayyāda gelür *C 99a
Sā'id-i şahenşehe lāyık olur

Ṭālibūñ bil kalbidür bir vahşi kuş
Şeyh-i kāmildür aña şayyād-ı h̄ōş

3010 Oldı aña şayd 'anķā-yı beķā
Ol-durur şehbāz-ı tūtī-yi liķā

Ḳuşa evvel avı öğretmek gerek
Andan anı elden ava atmaķ gerek

Ol gönül bāzın gerek şayyādı pīr
Ata bend-i pendı nuşh ura şafīr

Kendü nev'inden anı eyleye ferd
Yuķusın alup vire cū'-ıla derd

---

* 3003 remz ü rāz: C remz-i rāz

* 3005 gözini: C gözünü

* 3007 merġızār: B C murġızār

* 3013 yuķusın: C uyķusın

Māsiva'llahdan vücūdın bağlaya
'İşk odı-y-ıla dimāğın tağlaya

3015 İde h̄alvetden gözine çeşm-bend
'Uzlet-ile ata boynına kemend

Gāhi geh çıkara vü ta'līm vire
Ya'ni taq̄vādan o fetvāya vara

Tā ki cismi cümle olmaya helāk
Pāk-i hākin maḥv eylemeye bāk

Ögrene bu dām̄da avı tamām
Av ala ive eve gele selām

Çanda kim olsa işi ola şikār
Ögrene kār-ı şikārında veķār

3020 Ya'ni pīr elinden uçup açā per
T̄uya t̄ūtī-yi ḥaḳīḳatdan ḥaber

Anı şahrā-yı fenāda evliyā
T̄ūtīyi duta yuvasın avlaya

Avlayup şayyāda eyleye rücū'
Ola ya'nī pīr ön̄inde pūr-ḥuṣū'

Otura āsūde künc-i ḥalvete
Lāyık ola pādişāh-ı ḥazrete

*B 94a

Ḥaşa-i şebbāzı şāhenşāh ola
Bu kemāl-i ḥissini dutan bula

3025 Ğayr-ı Ḥaḳdan bağla himmet gözini
Gūşı dut ḥūş-ıla işit Ḥaḳ sözünü

*C 99b

---

* 3025 sözünü: C sözünü

Şuğl-ı dünyâdan üyü hağdan uyan
Meclis-i vahdetde şem' olup uyan

Ten gıdâsını ço lût-ı Hûya toy
Büy-ı cüzden şemmi ol külliye tıy

Zâhirî hissüñ çü rüşenger olur
Bâtmî hisler be-cümle kerr olur

Terk-i his eyleñ idüñ güşü hamuş
Tâ ki rüşen ola şehr-i şâh-ı hüş (594)

3030 Feth-i bâb it rûha cismi kıl harâb
İrci'î bâbından işit şad hişâb (594)

Cism uşanmayınca cân olmaz tamâm
Murğ-ı cânâ oldu bu ecsâm dâm

Nefsüñ uyanuğ olup cânuñ üyür
Çirk-i şirk İmân menşürını yur

Nefsüñ üyüt qalbüñi bîdâr kıl
K'ol bağ-ıla qalbi yiter zâr kıl

Dâsitân kârvânına nefisüñ ceres
Nicesi sırr-ı nefis ursun nefes

3035 *Eyledüñ kendüñe güft ü güyü hû*
Ṭuymaduñ gülzâr-ı qorhudan qoñu (595)

Fi'l ü qavlüñ seyr-i âfâkî-durur
Seyr-i bâtmı sırr-ı 'uşşâkî-durur (596)

---

* 3027 külliye: C külliye

* 3034 sırr-ı nefis: B sırr-ı ne'is: C yitri nefis

* 3035 qoñu: C kamu

Seyr-i āfāḳī ider her leng ü kūr
Ger olursa ḥūk u ḥar u mūr u gūr

Pīr seyri olmaz bī-reh-nümā
Çanda kılsun her ‘amā seyri-i semā (596)

Seyr odur ki ola seyri-i āsümān
Āsümān kim anda yoḡ ḥavl-i zamān

3040 Ol semāyı şanma şu eflākdur
Anuñ eflāki cihetden pākdur

Cism seyri ol tihī şūretdedür
Seyri-i sır bostān-ı hüviyyetdedür (-598)

*B 94b

Geçdi ‘ömrüñ hā idersin seyri-i ten
Sana bu ḥaclet niceye dek utan(-599)

*C 100a

Olmaduñ hergiz ‘anāşırdan ırāḡ
Çalduñ āḥir şāh-ı nāsırdan ırāḡ

Çalduñ od u şu vü bād u ḥākdan
Olmaduñ pāk ol ḥar u ḥāşākdan

3045 *Çalduñ ol şahrā-yı zulmetde şusuz*
Hızrdan ayru yörürsin çorḥusuz (600)

Bulasın mı Āb-ı Ḥayvānı ‘aceb
Olasın mı mevc-i ‘ummanī ‘aceb (600)

Mevc-i deryā-yı cismden pāk ol
Ḥāk-i cān bul baḥr-ı ber-eflāk ol

---

* 3037 ḥar u mūr: B C ḥar mūr

* 3040 cihetden: C cihetüñden

* 3047 baḥr-ı: C baḥrına

*Mevc-i deryâ-yı cisimdür vehm ü fehm
Vurma ol vehm-ile cân murğına sehm (601)*

*'Işk u şevk ol baħr-ı cân emvâcidur
Cümle-i ebhâr anuñ muhtâcidur (601)*

3050 Zevraķuñ emvâc-ı cānda eyle ğarķ
Tā ki ķatreñ baħrdan olmaya fark

Mevc-i tenden mest olan ķaldı ħumār
Mevc-i cāndan cām iç ol ħammār-vār

Cām-ı ecsāmı içen maħmūr olur
Cām-ı cāndan mest olan pūr-nūr olur

'Aķldur peymāne-i cism iy piser
Cism cāmın nüş idüp olma pis er

'Akl elinden mest olanlar buldı şaħv
Rūħ rāħından içenler oldı maħv

3055 'Aķla uyup ķurı sözde olma güm
'Işkđur ervāħ aķdāħına ħum

Ĥumm-ı dilden iç tolu cām-ı elest
Dōst destinden al ol ħayrān u mest

Var-durur her bir maķāma bir maķāl
Ĥāl yirinde ħāl ü ķāl yirinde ķāl

Şol maķāmda ki didük saña mürīd
Ĝam degül ger pīrden olsañ ba'īd

---

* 3048 sehm: C sem'
* 3050 cānda: C cāndan
* 3051 ħummar-vār: C hummar-var
* 3058 olsañ: C eksük

Bu ol zamāndur kim zamānlar sen ‘anā
Şıh yolında çeküp olasın fenā

*B 95a; C 100b

3060 Tıyasın esrār-ı şeyhūñden haber
Olasın pür-ḥāl bī-ḳāl u ‘iber

İdesin dört cāddede nefsuñi zabt
Ḳalbūñ ola pīr sırrı-y-ıla rabt

Cān-ı pīr-ile olasın āşinā
Faḳr-ı tām içre bula ḳalbūñ ğinā

Şeyh-ıla arañda olmaya ḥicāb
Saña ‘azb olmuş ola külli ‘azāb

Pīr destūri-y-ıla ḳılsañ sefer
İrmeye ḫālib saña andan ḥaṭar

3065 Şol zamān kim iy mürīd olsañ ‘amā
Giremez a ‘mā yola bī-rehnümā

Şer keştisiyle keştibān refīḳ
Pīri idin baḫr-ı ma‘nādur ‘amīḳ

Şeyh işiginden ırma yüzüñi
Tā ide tozı cihānbīn gözüñi

Pir saña git dise sini itse terk
Sen maḫabbet elile dut daḫı berk

Tecribeyçün men‘ ḳılsa ger seni
Himmetūñ şevḳini ḳıl daḫı senī

-
- * 3059 zamāndur: C zamānlardur / şıh: B C şeyh
  - * 3062 ğinā: C ‘anā
  - * 3064 pīr destūri-y-ıla: C Pīrden destūr-ıla sefer: C şafer
  - * 3067 tozı: C nūrı
  - * 3068 maḫabbet: C muḫabbet

3070 Gör vezîrûñ hâlin uş darb-ı meşel
Dağı alın kim elinde oldı cemel

Ol vezîri ki itdi halvet ihtiyâr
Bu sözi mi'yâr id özüñe i yâr

Özin etbâ'ndan itdi inkişâ'
Dağı eşyâ'ndan eyledi vidâ'

Halvete girdi buları kıldı def'
Kalb içinden ref' kıldı vitr ü şef'

Halveti öninde âli cem' olup
Yaş dökerler içleri âteş tolup

3075 Buncılayın senden ol pîrûñ dağı
Kovubanı itse 'uzlet iy ağı

İzlerinden zînhâr ırma yüzüñ
İşiginde olsun istid'â sözüñ

*C 101a

Nitekim eyledi etbâ'ı vezîr
Bu mişâlden bî-haber olma dârîr

*B 95b

Çapusunda cân gözün giryân kıl
Cismi tennür eyle dil biryân kıl

Zâr olup evrâduñ istimdâd idin
'İşk yolında şâd ol odın zâd idin

3080 Çün mürid-iseñ gerek şu resme kâr
Pîr-iseñ gör ol vezîr-i nâ-bekâr

* 3070 cemel: C hâmel

* 3075 buncılayın: C buncılayın / kovubanı : C kovubanı

N'itdise sen de o resme kı l reviş
Tālib-iseñ eyle āli gibi iş

Gör ki ol ħalvetde kapusunda il
Dünyayı göz yaşlarından aldı sil

Ĥalvetinden açmadı aşĥāba bāb
Nice feryād kıldı şeyb ü şābb

Ş'İR

Eyle göñlüñ evini ħalvetgāh
Cānuñı eyle gāh gāh āgāh

3085 Şāh dergāhına yüzüñi süri
Olasın kārgāha şāhenşāh

Olma gümrāh-ı *māsiva 'llāhi*
Ço eyit *lā-ilāhe illallāh*

Āh idüp cāna vir seherde seher
Çoma aşnāma nām-ı āl-i Evvāh

Gir tihī kāh-ı çāhına her gāh
Yūsufi bul o cāha ol hem-rāh

Nefsi ikrāh-ıla günāhından
Çeküp it ġayr-ı şāhı istikrāh

3090 Tāleb eyle vişāl-i bī-emşāl
Göresin tā ki şāhı bī-eşbāh

---

* 3081 sen de: B sin de
* 3082 sil: C sebīl
* 3088 gir tihī: C ger tehī

Zikrũñ āh eyle fikrũñi vāh it
Biñ günāhı yaķar dilũnde bir āh

Rāh-ı dergāhı dutdı āh-ı Mu'īn
Şāhdur çũnki her sipāha penāh

*C 101b

MŪKERRER KERDEN-İ MŪRĪDĀN-I VEZĪR Kİ HALVET-RĀ BĪ-ŞĪKEN

*Cümle didiler vezīre iy emīr
Senden ayru 'aķl hayrān u darīr (604)*

*B 96a

*Bizi def' eylemege kılma hıyel
Bu rübũde dillere ŧalma 'ilel (604)*

3095 *Bize dırsin hāl arañ bī-ķīl-ũ-ķāl
Bu kemāle ķanı kimde var mecāl (605)*

*Biz ezel ķālũnde hayrān ķalmıřuz
Zāhirũñ sırrında nādān olmuşuz (605)*

Peşşeye urmaķ dilersin bār-ı fıl
Kāha kũh-ı Őāfi vurma iy zelīl

Her saķīmũñ iy hāķīm derdin bile
Őabza mũshil vir ũ ķābız sehl-ile

*Şa've 'anķā loķmasın ķanda yisũn
Zāĝ tũťi naĝmesin ķanda disũn (607)*

3100 *Sũd yirine tıfla virseñ aç u nān
Bī-gũmān oĝlana nān eyler ziyān (608)*

---

* 3097 iy: -C

* 3098 bile: -C / sehl-ile: C mũshile

* 3100 yirine: C yerine

Nān girmedin dehānından inan
Cān aşağıdan revān olur hemān

*Çünkü oğlanuñ bite ağzında diş
Tıfl kendüzinden öğrenür yiyiş (609)*

Ya ‘nī t̄alib p̄irden öğrense iş
H̄ağ yolında āsān olur aña reviş

*Yavrı bī-per ger yuvasından yuva
Düşse gürbe şerrin andan H̄ağ şava (610)*

3105 Şıh katında her ki kāmīl olmasa
Almasa ne gitse uğrar almasa

Nefs-ile şeytān-durur alması t̄iz
Ol ‘azīzi koma olunca ehl-i tem̄iz

*Perr ü bālī çün kuşuñ bula kemāl
Bī-tekellūf uçmağa bulur mecāl (611)*

*‘Ayn-ı h̄aldür t̄alibe ol k̄āl-i p̄ir
Murğ-ı h̄āle k̄āl-ı p̄ir olur şaf̄ir (611)*

*C 102a

*Nuṭkı luṭfi d̄ivler h̄āmūş ider
K̄ahrı ejderhā vü ş̄iri mūş ider (-612)*

3110 ‘İşk-ıla ‘uşşāk şevk eyler h̄urūş
Gūş-ı pür-hūş olur itse ol cūşı nūş

Şeyh şavkından olur şeytān zebūn
Dūn u bōn olur o nefsi-zū-fünūn

*B 96b

---

* 3103 aña: B saña
* 3105 şıh: B C şeyh
* 3109 ş̄iri: C ş̄ir̄in
* 3110 şevk: C sevka
* 3111 zū-fünūn: C zū-finūn

Ol bağışlar ʔaşa gūş u gūşa hūş
Nīş-i nūş u nūş-ı hūşa ‘ūş -ı hūş

Bu ʔufānda rūḥuña Nūḥ oldı pīr
Ma‘rifetsüz olana rūḥ oldı pīr

Tozuñı baḥr eyler ol deryā senüñ
Dūr-bīn ider senüñ a‘mā tenüñ

3115 *Hākine lāyık degül anuñ felek*
Çün simāk andan ziyādur tā semek (-614)

Pīrsüz fevka‘l-‘ulāda nūrı gör
Pīr-ile taḥte‘ş-şerādur göre nūr

Pīr nūrı-y-ıla ḥāk olur felek
İder ol nūr-ıla her dīvi melek

Pīre nisbet bu felek bārı nedür
Ol feleklerde melek kārı nedür

Şüretī rif‘at bil ol eflākedür
Ma‘nevī rif‘at o pīr-i pākedür (616)

3120 ‘Ālem-i kübrā-durur ma‘nāda pīr
Pīrdür esmāya ‘allām u ḥabīr

On sekiz biñ ‘ālem ādemdür temām
Şüret eflāk ma‘ni ādem ve’s-selām

Şüretī rif‘at-durur ecsām-ıçun
Cism bir şüretdür ancaḫ nām-ıçun

---

* 3117 dīvi: C dīve

* 3118 bārı: C yārı

Ma'nevî rif'at esâsı oldu pîr
Pîrsüz bir dem yörime iy fakîr

Pîr 'ummân-ı ma'ânîdür Mu'în
Kaçren ol 'ummâna kıl sen de ma'în

3125 Bekle yıllar hıdmet-i pîr-i dilîr *C 102b
Saña yitmez mi sebak remz-i vezîr

Pîrûññ bil reddini 'ayn-ı kabûl
'Ayn-ı şādî bil eger kılsa melûl

VE LEHÜ EYZEN

Ger saçun gibi perîşân kılasın ğam yimezem
Gözüm ebrin maçar-efşân kılasın ğam yimezem

Biñ rızâ-y-ıla kazâ hükmine teslîm iderem *B 97a
Ger meni cevr-ile bî-cân kılasın ğam yimezem

Lâübâlî gönüle bir-durur sūd u ziyân
Varumı yoğ-ıla yiksân kılasın ğam yimezem

3130 Başumı top idüben 'ışk-ıla meydân dilerem
Sen eger zülfüñi çevgân kılasın ğam yimezem

Rûhuma Nûh ğamuñdur dile 'ummân demüñ
Ger gözüm yaşını tûfân kılasın ğam yimezem

Luṭf-ı Rabbânî-y-ile ma'rifet-i 'irfândur
Meni ger qahr-ıla nādân kılasın ğam yimezem

Añmazam ṭâ'atımı luṭfuña kıldum men ümîd
Eger ihsânımı 'işyân kılasın ğam yimezem

---

* 3125 dilîr C diyir 3125-3126 başlık: -C

Yilerem yoluña yıl-ıla yilek nice-y-ise
Vaşlumı fūrkat-ı hicrân kılasın ğam yimezem

3135 Bu Mu'în anı diler her ne ki sen emr idesin
Dutaram öl diyü fermân kılasın ğam yimezem

CEVĀB-I VEZİR MÜRİDĀN-RĀ Kİ ĦALVET-RĀ NE-MĪ-ŞİKENEM

Bilmeg-içün şıhhat-ı teslīmüni
Redd idüp artursa pīrūñ bīmüni

Zīnhār itme sözine sū'-i zan
"İnne ba'de'z-zannı işmün" yā fāṭın

Evliyā hikmetsüz urmaz bir nefes
Evliyādur derdüne feryād-res

Remz-iledür pīr hōd her dem müşīr
Remzi bilmez bī-başıret her başīr

3140 Nitekim etbā'ına virdi cevāb *C 103a
Ol vezīr eşhābın itdi redd-i bāb

*Dir ki pendüm işidüñ koñ hücçeti
Bulasın hattā ki kırb-ı devleti (-617)*

*Ger emīn-istem ne hācet bu tühem
Ölmezem göge disem yir müttehem (-618)*

*Kāmil-istem dī nedür bu kıl-ü-ķāl
Nāķış-ısam yā nedür bunca melāl (619)*

*Fāriğ oluñ ħalvetümden gitmezem
Ħalk işiyçün işümi terk itmezem (620)*

* 3126 şıhhat-ı: C şıhhat u / artursa: C arturma

* 3142 tühem: C tehem

3145 Nefsüm işlâhına meşgûlam yörüñ *B 97b
Her birüñüz kendü kayduñuz görüñ

Sen de şeyhüñ işiginde şöyle yat
Hâk taşı-y-ıla şişen şöyle uşat

Her ne dirse sen anı kıl hayra haml
Di ki hâk dir ger dişe ol file neml

Zõrı ço zârıyı artur kovsa ol
Şâd olursın nice kim kılsa melül

Pîr öñinde ‘arı ço var ol dilîr
Gör n’ider yoq yire etbâ‘-ı vezîr

3150 Gör vezîre nice teslîm itdiler
Git didükce ol gör anlar n’itdiler

Gör rızâda nicesi yol vardılar
İşigine yüz sürüp yalvardılar

**VE Lİ-ĤAZRETİHİ’L-MÜKERREMİ CEBBĀRU’L-LĀHU
Bİ’L-‘İLMİ VE’L-KEREMİ**

İdüp çapuña çapu şad hezâr şey’en li’llâh
Bu ‘andelîb-i dil iy lâlezâr şey’en li’llâh

Çapuñda dil açuban cân eli-y-ile zenbîl
Çarâra yanup ider bî-çarâr şey’en li’llâh

Ne şâhsın ki işügünde hezâr mîr-i cihân
İder gedâ gibi dervîş-vâr şey’en li’llâh

---

* 3145 nefsum: C nakşum / kendü kayduñuz: C kendüñüz

* 3151-8152 başlık: -C

* 3154 hezâr mîr-i cihân: C hezârân mîr u cihân

3155 Medâr-ı dâr-ı ene'l-ḥaḳ şaḩuñdur iy dildâr
Ki o dâr oldı Cüneyde maḩâr-ı şey'en li'llâh

Şaḩuñı bād-ı şabâ târ-u-mâr itse kaçan
İderdi 'anber-i müşg-i tatâr şey'en li'llâh

*C 103b

Zî-nür-ı ḩırmıen-i keḩkül elinde şems ü kamer
İder 'aḩâsımı leyl ü nehâr şey'en li'llâh

Sözüñden eyledi tekrâr bülbül esrârı
Yüzüñden eyledi rengi bahâr şey'en li'llâh

Çü la'l-i şâğarıdur rûḩ râḩıma ḩammâr
O meyden itmege cānum ḩumar şey'en li'llâh

3160 Cemâl-i bâğına irem diyü aram çemeni
İder derinde o sîb ü enâr şey'en li'llâh

Egerçi tolu ḩaḩâdur ğıḩâ-y-ıla bu gönül
'Aḩañı kesme iy şâh-ı nām-dâr şey'en li'llâh

İrişdi himmet-i 'Abdurraḩîm çünki Mu'în
Derinden eyle ḩōş ümmîd-vâr şey'en li'llâh

*B 98a

TÂBE KERDEN-İ MÜRİDÂN DER-İ VEZİR-RÂ

Duruban ḩalvet öñinde şaff şaf
Ĝam yiyüp kanlar iḩerler keff keff

Bu vezîr anlara eyleyüp ğazab
Dir ki nice şu ğirîv ü şu ta'ab

---

* 3157 zî-nür-ı: C iy nür-ı
* 3160 çemeni: C çeheni
* 3162-3163 başlık: -C
* 3163 ḩalvet C ḩalveb
* 3164 ğirîv u: B 'izzi vü

3165 Çün mürīdümsiz yörün teslīm idün
Her ne kim emr eylesem ta'zīm idün

Çünkü münkirsiz bu gavgālar nedür
Kõn bizi yörün şu da'vālar nedür

*Didiler hāşā vü kellā iy vezīr
Ki idevüz inkār iy şāh-ı şehīr (621)*

*Sözümüzde yok-durur hīç imtiḥān
Birdür iç ü taşumuz fāş u nihān (621)*

*Sensüz olur kan gözlerden çü seyl
Cānlara olur cinān nīrān u veyl (622)*

**CEVĀB-I MÜRİDĀN VEZİR-RĀ VE DER ESRĀR-I RĀZ-I TAḤKİK
BE-ŞÜRET-İ MECĀZ**

3170 Vāy saña ki vezīrde kalasın
Kendüni dürlü belāya şalasın

Şanasın bir kışşa-ı şāh u vezīr
Diyesin yā Rab şu sözi nice dir

*C 104a

Saña hāricde bu sözdür bir meşel
Kullarına gör Hudā-yı lemyezel

Her sözi darb-ı meşel söz söylemez
Bī-mişāl ile meşelsüz söylemez

Sen de bendeysen saña şu pend bend
Ola nuş āteş aña cānuñ sipend

---

* 3165 mürīdümsiz: B mürīdümsüz

* 3169 veyl: C zeyl

* 3171 diyenin: C diyiser

* 3173 söylemez: B şoylamaz

3175   Kul ol maḳbûl olup olma melûl
           Olma kul-ı ḡûl u ol 'abd-i resûl

'Abd-iseñ Mevlâ rızâsın kıl taleb
 Rab ḳazâsına rızâ vir rûz u şeb

Ḳuluñ işi dâyim istimdâddur
 Şâhuñ iḥsânıyla 'adl ü dâddur

İşüñ olsun bir nefesde yüz biñ âh
 Tâ bulasın vaşl-ı ḳurb-ı pâdişâh

*B 98b

Sensin iy şâh-ı ḳavî mâh-ı laṭîf
 Bizüz üftâde zebûn ḳalmış za'îf

3180   Ḳula yaraşur müdâm giryân ola
           Şâha lâyıḳdur müdâm iḥsân ḳıla

Dâyenüñ eytâma in'âmdur müdâm
 Tıoydı in'âmuñla cümle hâş ü 'âm

İşigüñde bizüz eṭfâl-ı yetîm
 Biz yetîme dâye sensin yâ Kerîm

Dirligi senden bulurlar cümle şey
 Hâş şudan her şey şu hem cüduñla hâş

Bî-gümân sen dâyeden bulur hâyât
 Nâs u hâyvân cinn ü perî vü nebât

3185   Sen melikdendür ḡidâ-yı her melek
           'Arş u kürsî vü daḥı ferş ü felek

* 3176 rûz u: C rûz-ı

* 3177 iḥsânıyla: C iḥsân-ıla

* 3184 perî: C perî

Sensin iden yiri ot u otı lüt
Sensin Eyyüba enin Yünusa hüt

Bu vücūd-ı halk şanki çeng ü def
Eylemez āvāze haq urmasa kef

Şol kişilerden ki gide ihtiyār
Cümle haqdan görür anlar āh u zār

*C 104b

Nāya urmasañ kaçan virmez nevā
Kūha āh itmeseñ eyler mi şadā

3190 Şanki bir şatrançdur bu kāyināt
Sensin atan atı iden bürd ü māt

Bize sendendür şehā cümle ‘aḫā
Sen var-iken biz dimek ‘ayn-ı ḥaḫā

Sen Qadīm ü Ḥayy u bu ‘ālem ‘adem
Sen dem urduñ bu ‘adem başdı qadem

Ḥayy u Bāḳī sensin iy şāh-ı ebed
Cümle fānīdür vücūd-ı nīk ü bed

Cümle-i ‘ālem meşelde bir ‘alem
Ol ‘alem yilden ḫalabır dem-be-dem

3195 Ol ‘alem ditrer ‘ayān bu yıl nihān
Ol nihāndur bu ‘ayāna cān-ı cān

Çöp kımıldanmaz eğer esmese yıl
Yiter iç gaflet meyinden ḫur ayıl

*B 99a

---

* 3186 hüt: C lüt

* 3194 ḫalabır: C ḫalabur

Tâ tıyasın hikmet-i bād u 'alem
Ol 'ademden n'itmege geldi 'adem

Bizde varlık şanki mäh-ı mähir ol
Evvel āhır bātın u hem zāhir ol

*Yoğa varlıktan o virür lezzeti
Let maḥalline buyurur devleti (632)*

3200 Ādeme 'ālem 'ademken hem-dem ol
Raḥmde'ken cismi rūḥa maḥrem ol

*Cān 'ademken kuvvetüñ oldı beden
Bî-beden tolmışdı dil 'ışk-ı ḥasen (632)*
'İşkdur andan bize in'ām-ı 'ām
'İşk-ıla maḥv it seni anda müdām

İsterem senden seni yād u minen
Dilerem maḥv eylesen mini sen

Şalma luḥfuñ şemsine ḳahr-ıla miğ
'İşk elinden bize cām itme dirîğ

3205 Ger dirîğ itseñ iden kimdür ḫaleb
Dem dem urmayınca oynar mı leheb

*C 105a

Ṭālib ü maḫleb ḫaleb maḫlūb sen
Rāğib u hem rağbet ü merğūb sen

*Kim sever sini eger sen sevmeseñ
Kim ḳazā şavsun eger sen şavmasañ (634)*

*Naḳşa naḳḳāşuñ elinde ne ihtiyār
Merkeb uyar her nice sürse süvār (634)*

* 3202 it: -C

* 3204 cām: B hām

Dest-i kâtibde müsellemdür kalem
Yaz biyi dise dimez bîde kalam

3210 Sen taleb kıl sini sen bul sen iriş
Sen süvâr ol sen götür sen kıl reviş

*Kendü lutfuñ gör bize kılma nazar
Buldı cüduñdan başîret bî-başar (635)*

*Kendü lutfuñ gör bize kılma nazar
Buldı cüduñdan başîret bî-başar (635)*

*Dâyimâ sulţân işi in ‘âm olur
Gerçi kul nokşân u pür-‘işyân olur (635)*

Cüduñ işidür du‘âyı yâ Vedüd
Bulmadın dâ‘î henüz dağı vücüd

Dâ‘î vü med‘uvv du‘â vü hem mucîb
Tâlib ü hâcib cemâl ü hem hâcîb

*B 99b

3215 Hem mürîd ü hem mürebbi hem murâd
Lîki fâriķ âb u âteş hâk ü bād

Ço ‘anâşır dur saña renc ü ‘anâ
Tâ ki nâşır ola saña âşinâ

*Naķşısın naķķâş öñinde ol muķî‘
Gâh aķsen yazsun ol gâhî şeni‘ (637)*

*Nitekim etfâl raķm-ı anada
Yâ şecer kim gizlü olur dânedede (637)*

* 3209 bîde: B C yirde

* 3213 dâ‘î: B C dağı

* 3215 mürebbi: C müzeyyî / fâriķ: C fari‘

* 3217 gâhî: C gâh

* 3218 gizlü: C giz

Ḳudretüñ naḳḳâş naḳş oldı cihân
Nice taşvîr itseñ olur her zamân

3220 Çün muşavvir oldı naḳḳâş-ı nuḳûş
Geh div ü âdem yazar geh 'uşş u ḳuş (639)

Zişt yazsañ naḳş dimez hûb yaz
Geh tûḫî taşvîr ḳıl geh yaz üyez

El mi var tâ kimsede zarrı ide def^x
Dil mi var tâ söyleye husrân u nef^x (640)

*C 105b

Ḥaḳḳ tîr-endâz ḳul tîr ü kemân
Üşte Ḳur'an 'mârâ meyte' bî-gümân (-641)

Baḳma oḳ u yâya tîr-endâzı gör
Görme ip u çenberi cānbāzı gör (-642)

3225 Şu beyānı şanma cebrîyānedür
Dime cebrîyānedür di yâ nedür

Cebr-i ḥâl olmasa cebrî olma var
Dehre ilḥād-ıla dehrî ḫolma var

Cebr şanma şu cümel şerḫin saḳın
Ḥâl-ıla mecbür ol ol ehl-i yaḳîñ

Evliyāya cümle vardur cebr-i ḥâş
Olma cebrî bulmasañ cāndan ḥalâş

Cebr şanma zıkr-i Cebbār iderüz
Vaşl-ı Cebbār ecli-çün zār iderüz (643)

---

* 3221 hûb: C ḫût

* 3222 tâ kimsede: B kimsede tâ

* 3224 görme: C gör

* 3227 cümel: C cümle

3230 *Zārılık oldu delîl-i iztirâr*
Haclet ü zillet delîl-i ihtiyâr (644)

Çaşd kıldan fi'l Hâkdandur kamu
İhtiyârı cüzvî kaçd oldu iy 'amû

İhtiyârũnla duriş tâ ki ihtiyâr
Mağv ola sende nitekim şuda qar

*B 100a

İhtiyâr ol dem hacîl eyler seni
'Işk-ıla mağv itmeyesin tâ teni

Çün özüñ var bil biledür ihtiyâr
İhtiyârũñ yok nedendür yâ bu 'âr (645)

3235 Bu dirîğ u hayf bu sūd u ziyân
Bu te'essüf bu tekellüf her zamân

Bu senüñ benüm evüm yirüm nedür
Bâğ u milküm içerem yirem nedür

Neyçüdür bu guşsa vü tedbîr di
Bu ehadîş ü havâtır bir di

Cebr-i Hâkdan gâfilem şanma meni
Nice mecbûr eylesün senlik seni (647)

Örtü şemsi cebr-i ebr-i ihtiyâr
Açmaz anı illâ hevâ-yı âh u zâr (647)

*C 106a

---

* 3231 oldu iy:C elde iy

* 3233 ol dem: C oldum

* 3234 bil:-C

* 3236 milküm: C mülküm

* 3237 bir: C biri

3240 Cebrilik da'vâsın ider merd-i serd
Yoğ içinde oda dūd u derde gerd

İhtiyârı-y-ı la zârî itmeyen
Key gâlağdur kendüye cebrî diyen

İhtiyârı-y-ıla ol zârî tolan
Cebriyem dir-ise ger olmaz yalan

*Cānuña cismüñden aç 'ışk-ıla bāb
Tā ki hāricde göresin yüz cevāb (648)*

Olma cebrî tā ki ihtiyār-ıla
Olasın mecbūr āh u zār-ıla

3245 İhtiyāruñla idesin tā ki bāk
Küfrden eylesin İmānı pāk (648)

Cehd-ile tā nefsi bīmār idesin
Cānuñ ol renc-ile bīdār idesin

Üşte taşrada işit bir hōş meşel
Ol zamān kim cānuña ire 'ilel

*Cān içinden idersin zārlar
Hem günāha hūb istiğfārlar (650)*

*Hasta-y-iken Hāğğ-ıla idersin çü 'ahd
Dirsın olsaydum hōş ideydüm 'ahd (651)*

3250 Hūyuñı ol dem görürsin zışt-rū
Dirsın ideydüm şāğalsam cüst ü cū (651)

*B 100b

---

* 3240 oda dūd u: C od u dūd u
* 3243 hāricde: C hāricden
* 3245 ikinci mısra: C Olasın mecbūr küfürden eylesin İmānı pāk
* 3248 hūb istiğfārlar: C hūb u istiğfārlar
* 3250 ol dem: C oldum

Zişt ü hūbı farq kılsañ ol zamān
Cebriyem dimek saña eyler ziyān

Çahrı zişt ü luṭfi hōş görüp saqın
Bu maqāmda cebre olmağıl yaqın

*Hastalıkda terk idersin ü emel
Dirsin āh olsam hōş ideydüm ‘amel (652)*

Sini ol bīmārlık bīzār ider
Dünyadan bīzār u kārūñ zār ider

3255 İhtiyāruñ-ıla cebrīyem dime
Şekker-i kıttālī zehr-ile yime

‘Işk-ıla kendüzüñi bīmār kııl
İhtiyāruñla ihtiyārsuz zār kııl

*C 106b

‘Aqlı terk eyle ki olasın ‘aql-ı küil
Cüz қо küil ol ‘aql-ı cüzdür ‘ışk-ı küil

Dermend ol tā ki dermān bulasın
Bende-i pend ol ki sulṭān olasın

Yöri bīmār ol ki bīḍār olasın
Zārdan mecbūr büyn bulasın

3260 Şol ki bīḍār oldı ol pür-derddür
Ol ki āgāh oldı ol ruḥ-zerddür (655)

Sağsın çün da‘vā-yı ‘ışk eyleme
Epsem ol zann-ıla yalan söyleme

* 3251 zişt-hūy: B zişt ü hūy; ihtiyārsuz: B ihtiyārsız

* 3258 bende-i pend: C bende pend

Hîç ola mı ki od içinde ola 'ūd
Bu nihān ola 'ayān olduğça dūd

'Işk içinde yaksa sini od-ı şabr
Sen dimedin қоһar-ıdı 'ūd-ı cebr

Cebrden āgāhi oldı rāh-ı āh
Da'vi-yi āgāhi vāhīdür güvāh

3265 Zārılıkdur şabr-ıla cebre delīl
Cebriyem dırsın delīlsüz iy zelīl

Çünkü yokdur kudretüñ zāri nedür
Çünkü vardur bu yalan bāri nedür

*Çünkü Cebbār zencīrine bestesin
Nice şādılık kılasın hastasın (657)*

*Hasta vü hüzn ādemi şād eylemez
Beste-pā maḥbūsi āzād eylemez (657)*

*B 101a

*Çünkü kendüñ bend içinde müstemend
Saña haḫ serhengi itmişdür kemend (658)*

3270 Ğāfīl itmiş cebrden cānuñ beden
Cebrden sen şanki mağribden 'aden

Tā ki serhengden sen āzād olmasañ
Şād-i bī-serheng hāli bulmasañ

Sende olsa senlik ü benlik hū
Cebrden kıanda tıyarsın sen қоһu

---

* 3262 od: B odı
* 3263 cebr: C şabr
* 3265 zelīl: C delīl
* 3277 inşāfi қо: C inşāf u қо

Kimseye serheng olma tã ki sen
İdesin serhengden ĩmin beden (659)

*C 107a

Kendü 'aczũñ bil ki kuvvet bulasın
Kudretũñ terk eyle qurbet bulasın

3275 Ol Őekãvetde görürsin kudretũñ
Sa'y-i tã'atda kesilür kuvvetũñ

Nefs hevãsiyçun olursın ehl-i cebr
Dĩn devãsına bulunmaz sende Şabr

Şanma sen kim cebr bir işdür gũzãf
Yöri vir inŐãfı qo lãf u hilãf

Cebr-i Cebbãrı çü görmedũñ yöri
Ma'nisüz da'vãlar eyleme qurı (660)

Gördũñ-ise qanı göster bir niŐãn
Güni gilden eyleyem Şanma nihãn (660)

3280 Her ki ma'nãsuz ider da'vã-yı cebr
Anda bulunur qamu ma'nã-yı gebr

*Şol işe kim nefsũñũñ meylãnı yok
Dĩrsin itmek ğayr-ı Haq imkãnı yok (662)*

*Sevmedũgũñ Haqqa qılursın muzãf
Lãf-ıla dĩrsin ki cebriyem gũzãf (662)*

Nefsũñũñ Őehvetleriyçün gör nice
İhtiyãruñ-ıla gündüz ü gice

Cehd idersin qanı cebr iy gebr-i ħes
Bulduğına qonucı ebter meges

---

* 3278 bulunmaz: C bulunmaz

- 3285 Eylemezsın pākden murdārı fark
Nice iy ra‘nā saña bu şeyd ü zerķ
- Gerçi Hāķdur ħayra vü şerre mürīd *B 101b
Rāzı olmaz her muħāla iy yezīd
- Var kaçāya şabr ķıl göster rızā
Tā liķā zav’ın vire saña fezā
- Şer işde oldı cebrī enbiyā
İhtiyār-ıla arar ħayr evliyā (-663)*
- Gebr cebrīdür şol işde ki ola ħayr
İhtiyārı -y-ı la ider şerre seyr (663)*
- 3290 Enbiyāya kār-ı ‘uķbā ihtiyār *C 107b
Eşķiyāya kār-i dünyā ihtiyār (664)
- Nefs hevāsına gelincek cebridür
Hü rızāsına gidincek egridür
- Māl balsa dir ki rızķumdur yirin
Virdi Rezzāķ şükrini aña dirin
- Kendünüñ bir dānesin alsañ eger
Mālum aldı diyü yüz yüzün eger
- Cebri olma nefis yolında līkin ol
Hāķ yolında ihtiyāruñla ol ķabül
- 3295 Hāķ yolında cebri ol kāfir-durur
Dünyaya bu mü’mini tāhir-durur

---

* 3289 ihtiyārı-y-ıla: B ihtiyārıyla

* 3292 şükrini C şükrünü

Çünkü her şey aşlına rāci‘-durur
Kendü fer‘in her aşıl cāmi‘-durur

Merkez-i ašlīsın ister oda baķ
Şu daħı hem ancılayın o da baķ

Meskenetden şu müdām esfel arar
Od yandırduķça a‘lāya çavar

İki kaçre yağı bir baħra bıraķ
Tā ara yirleri ola key irāķ

3300 ‘Āķıbet birbirini bulur arar
Şu remizde nice ince zıhn arar

Yāħu bir deryāya bir dirhemce taş
Tā hūbūt eyler taşa olunca tutaş

Cāmid ü ħayvān u insān cinn ü tayr
Kendü aşlına ider ser-cümle seyr

Mü‘minüñ seyri na‘īm-i cennete
Kāfirüñ seyri cahīm ü miħnete

Zāhidüñ seyri ħayırdan raħmete
‘Āşıķuñ seyri kaçpudan kaçurbete

*B 102a

3305 Cins-i siccīn oldı küffār-ı la‘īn
Yā‘ni ki anlar virdiler dünyāya dīn (666)

*Kāfir oldur dīn kaçoya dünyā seve
Ol denī kaçova seni ceħdīn kaçava (666)*

---

* 3299 yirleri: C yirlere

* 3301 dirhemce: C derhemce

Ḥubb-ı dünyâdur kebâyir ekberi
Yöri adı mü'min imândan beri

*C 108a

*Cins-i 'illiyîn olupdur enbiyâ
Enbiyâ sırrı gelüpdür evliyâ (667)*

Enbiyânuñ himmeti a'lâ-durur
Ol hümâya Qâf-ı Hâç süknâ-durur

3310 Ger deñiz dibinde bir simsim qala
Âhır ol deryânuñ üstine gele

Baħr üstine qosañ bir deng seng
Dibine iner baħr olur gözine teng

Dünyadur deryâ vü simsim enbiyâ
Taşdur ol taşu mü'min eşkiyâ

Ol deñizüñ dibidür sicn-i cihân
Üstidür anuñ saña şahñ-ı cinân

Nâya beñzer dünya-y-ıla âdemî
Aña benzer mişl-i deryâ vü gemi

3315 Añla kim âdem gemi 'ummân cihân
Su gemi üstinde olsa eyler ziyân

Ger gemi şu üzre olsa itse sefer
Ol sefer bulur dürer için zafer

Ol seferde bî-ħaţar direr dürer
Cümle raħtın la'1 ü zer dizer düzer

---

* 3307 ḥubb-ı: C ḥubb u

* 3317 dürer: C dürür

Biz cihān deryāsına iy ādemī
Yaraşur deryānuñ üstinde gemi

Ma‘rifet gevherlerine tācir ol
Baħr-ı ğafletde yiter bat fācir ol

3320 Oynayup dünyā-y-ıla nerd ü kumār
Tap utuz sermāyeyi sen iy ħimār

Her demüñdür ādemī bir kise zer
Vir zeri her dem demīdür al güher

‘Āķil ol zer virüp alma miss-i ħes
Miss-i dünyā sende zerdir her nefes

*B 102b

Bu söze yokdur nihāyet yōri geç
Sōzi ol kışsa-i vezīr-i ħardan aç

Söz-ile olur temām uşbu kelām
İy hümām uzatma sözi ve’s-selām

*C 108b

3325 Ol vezīrūñ ħalvet itdügin saña
Yuğarı kim şerĥi olmışdur aña

Ol kināyātuñ şarīĥin söyledük
Bu vezīrūñ kaçdını şerĥ eyledük

Ĥalvet ü ‘uzlet nedür dindi ‘ayān
Līki bir kaçdı anuñ ħaldı nihān

Bir iki temşīl ü şüret gör ki uş
Niyyet-i ħalvet idüp kılsañ ħurüş

---

* 3322 ‘Āķil: C ğāfil / ħes C ħis

* 3324 uşbu: C işbu

* 3325 ol: -C / olmışdur: C almışdur

* 3326 şarīĥin: C şarīĥinde

Halvet itseñ nefse virmege 'anā
İsteseñ ahlâkıñ itmege fenā

3330 'Azm kılsañ kim çekesin i'tikâf
İhtilâf u lâfdan olmağa şâf

Şıdk maḥfilinde olsañ mütteḳî
Hâş olup ihlâşdan olsañ zeki

Nefsi ol dem idemez iğvâ 'ayân
Remz-i halvetden bu işdür bir beyân

İşüñe zâhir gelüp dimez haḫā
Lîki görürsin haḫā gitse gıḫā

Az az ider tamarlaruñda seyr
Zehre şekker geydürür ol şerre ḫayr

3335 Halveti ḫo dir fülâna ḫıl 'aḫā
Dür 'aḫâdur gerçi bu demde haḫā

Yaḫu dir ḫac it veyâḫûd ḫıl ğazā
ḫac olur ḫâcib ğazā oldur 'azā

Ehl-i halvet oldur ol fânî ola
Cânı maḫv ola vü ten fâni ola

Nî ğazā nî ḫac ni ḫıdmet fâniye
Var-mıdur bunlar fenâda fâniye

Her maḫâmda vesvese bir levndür
Her seḫerde siḫr biñ Fir'avndur

---

* 3333 ğıḫā: C 'aḫā

* 3336 'azā: C ğazā

- 3340 Ğāfīl olma zīnhār ölmez bu nefis *B 103a
Līki küllī büyla gizlenür kerefs

Ğonca büyından kerefsi ŗanma gül *C 109a
Var kerefsüñ gül kı1 andan ŗoñra gül

Gül içinde olsa kerefs adı döner
Verde līkin ŗanma kim dadı döner

Zātı maħv olsa tamām olup ħalāŗ
Ol kerefs-iken ħes olurr verd-i ħāŗ

Nefsüñ aħlākın kaçan kılsañ fenā
Ol zamān ikrāruña ĩmān dīne
- 3345 Ger be-küllī zātını kılsañ helāk
Āb u nān u bād u ħākūñ ola pāk

Dīn ħaŗıyla olasm ehl-i yaĳīn
Ola dīnūñde yaĳīnū'l-mütteĳīn

Bil ki ĩmān-ı muĳalliddür za'īf
İy muĳallid-ŗāħīb ü nefsi keŗīf

Nefsdür zātī maraž ŗanma 'araž
Er olana ol maraždur bes ğaraž

Er olanuñ gizlü mekrin bil 'ayān
Tā saña penhān degürmeye ziyān
- 3350 Ol vezīr itdi nitekim mekr ü āl
Mekr ü ālūñ var me'ālini me al

---

* 3348 'araž: C ğaraž / maraždur bes: C maraždan pes

MİN-BA'Zİ ĞAZELİYÂTİHİ'L-BELĠĞİ'L-BEDİ'

اي د لا روزير كي جا بك و قلاش باش
بيشهء ر ندي طلب كن طالب و فتاش باش

در خرابات رجال الله مي كن كو جكي
با خرابات و مناجات اي شها اوباش باش

زيركان ديورا تو غول كول خوش كن
كاه شبلئي زمان شو كاه رونباش كن

چار دفتر هفت مصحف را بيك نقطه بخون
جبريل و مصطفا را خوش مكتب تاش باش

3355 شمع شمس غيب رار و جان خدبر وانه كن
بوم در بوم نهان شو يا خفاش باش

با ظهورش در همه كثرت بوحدت نور بين
مي شنو با و خي حما نوش ميش كن لاش باش

ر و تو با جوش خروشت نيش و عيشش نوش دار
جورش قهرش لطف و مهرش دان خوش بشاش باش

*B 103b

*لاش شو در شوق لا تادر فنا يا بي بقا
*زود اواز شكل لا در صورت لاش باش

در همه نقش و صور در رنكها شو متصل
باز شوا از نقشها باكيزه جون نقاش باش

3360 خواه سلطان خواه در بان هر چه باشي با ولي
ر و بمطبخ بخش اشش كن و يا فراش باش

اي معين مستعانت جون تهر جا با توست
خواه خليل و خواه عدس خواه ديك خواه ماش باش

Cümle iş hağdur egerçi iy piser
Nef u zarr u ħayr u şer hem ser-teser

Bu h̄iyel hem bu ‘ilel bu mekr ü āl
Mekr ü āl içinde cüst itmek me’āl

Çoma bu esbāb u bu hikmetden al
Tā ‘ilel virmeye mekr-ile h̄iyel

NEVMİD KERDEN-İ VEZİR MÜRİDÂN-RÂ EZ-FEYZ-İ HALVET

3365 Ol vezîri gör nice virür cevāb
İçerüden ol h̄itābı bed-harāb

H̄alvete girdi ki miñnetler şala
‘Uzletidür la‘nete anuñ şıla

Gör ki remz-ile neler dir ol hab̄ış
Mekrden saña şıgındum yā Muğ̄ış

Gör ki ol mekkār ne’ylen şayd ider
Evvel etbā‘ı murādınca gider

Evvelā ‘İsā eğer bilür ki olar
‘İsā yād olduğı yire cān ular

3370 Dir ki ‘İsā baña didi ferd ol
H̄alvet it pür-derd ü hem ruñ-zerd ol (670)

*H̄iñ ü kavmüñ terk kııl belki özüñ
Halka arkañ döndür ü Haçça yüzüñ (670)*

*Şimdiden girü gerek ki olam hamüş
Şumtdan tā bula güş-ı hüş cüş (-671)*

---

* 3364-3365 başlık: -C

* 3366 şıla: C şala

* 3369 ular: C ulur

*Dir ki iy etbâ'um itdüm uş vidâ'
Ba'd-ezîñ çârumda ururvan semâ' (673)*

*C 110a.

*Çarhda çarh ururam şimden girü
'İsâ-y-ıla dururam şimden girü (-675)*

*B 104a

3375 Yire inüp pes ola yanum haţab
Ayrulıķ odına yaķsun mı 'aţab (674)

Hem-demüm çârumda 'İsâdur bugün
Size düğünse hele baña düğün

Bu kemâle cânım itdüm pâyimâl
Tâ vişâl-i 'İsâya buldum mecâl

Gör ki mekr-ile ne düzer hîleler
Nefs de sini şü resme hiyeler

Ġâfil olma ol kinâyetden velîk
Ķahr-ı bedden bilinür çün luţf-ı nîk

3380 Var қaradan aķı 'âķil kıl temîz
Küfr-i hür olmasa olmaz dîn 'azîz

Ol vezîr n'itdiyse şer sen hâyır kıl
Ķaķda Ķaķdan Ķaķķa haķla seyr kıl

Uş veliyyü'l-'ahdi düzer gör vezîr
Dutulur mekrine begler bir bir

Ķo veziri begleri sen saña gel
Var sebaķ sen kendü evrâķuñdan al

* 3375 yanum: B yinim: C nîm

* 3376 düğünse: C düğün

* 3378 hiyeler: C hileler

* 3379 lutf-ı nik: C lutf-ı bik

Şöyle bil kim nefis-i emmāreñ vezīr
Anuñ ahlāķı-durur bu on iki mīr

3385 Bu şıfatlar birbirine zıdd-ı tām
Var-durur her birine bir nāme nām

Cem'-i māl eyler buhl hisset ide
Şehvet ister hānümān ide fidā

Cehd ider def'-i mazarratçun ğazab
Menfa'at-çün bu hevā eyler taleb

Bu ihtilāfātı yuķarı biz saña
Bir daħı yirde dimişüzdür aña

Bu ihtilāfdan fitne tolar cān ili
Her kişiye şanma az olur ili

3390 Nitekim düzer veliyyü'l-'ahd vezīr
Ki olur tezvīr esīri her emīr

Vaħdeti nūrı-y-ıla 'azze vecel
Zav vire ger ecelsüz ola vecel

*B 104b

Keşretüñ çāk eyleyü ceybini
Dāmen-i vaħdete ur iy dil el

Mā-ħaşal vaħdet oldı cümlesine
Vardur gerçi nice dürlü milel

Görmeyen yitmiş iki milleti bir
Hādiyem dir odur muğıll ağal

---

* 3385 nāme nām: B nāme vü nām

* 3394 yitmiş: C yetmiş / dir: -C

3395 Zerrede Şemsi görmeyen göze
Oldı keşret ğubârı renc-i sebel

Zülfini haddine hicâb diyen
Kördür şemsi kında setr ide tell

Oldı bu 'âlem-i mişâli anuñ
Muṭlaқа vahdetine darb-ı meşel

Keşreti қо vü maḥv-ı vahdeti ol
Saña virür-iken mecâli ecel

Қâl-u-қıl-ıla hall degül müşkil
Hâldür her muḥâli halle maḥal

3400 Қâl-i hâli hayâline kul it
Tâ ki hall idesin 'aselden hal

İtmeyen terk-i ihtilâf u ḥiyel
Hâşılı oldı ceng ü lâf u cedel

Şâfî ol şâfdan iç iy şöfî
Lemyezeldür mey-i ebed ve ezel

İçen ol câmı mesti şol deme dek
Öñinden geçe tâ cebel yâ cemel

İç o câmı fenâya cehd eyle
İtme zînhâr hîç 'amelde emel

3405 'İşķnuñ 'azline ğazâl-i dili
Şayd idüp zikrũñ eyle şi'r ü ğazel

---

* 3395 göze: C köre / oldı: C aldı
* 3396 diyen: C diyiben
* 3401 cedel: C cedâl
* 3403 mesti: C mest / öñinden: C elinden / yâ cemel: C be ḥamel
* 3405 şayd: C şabr

Rāh-ı ‘Abdurrahīm şundi kadeh
Ferahı pāk ider melāli ‘ilel

Yundi vaḥdet ma‘īnine bu Mu‘īn
Ḳomadı anda ol zülāl zeled

*C 111a

**VELİYYÜ’L-‘AHD SAHTEN-İ VEZİR HER EMİR-RĀ
EZ-NAŞĀRĀ CÜDĀ CÜDĀ**

*Ḥalvetine da‘vet itdi bir bir
Yazdı bir menşūr içinde bir emīr (-676)*

*B 105a

3410 Her birinüñ nāmına bir nāme ḥōş
Viridi didi şimdilik var ol ḥamūş
Didi kimse uşbu sırrı ṭuymasun
Arduña ḥāsıd ṭuyuban uymasun

*Her birisine eyitdi nāyib ol
Şimdilik līkin var epsem gāyib ol (677)*

*Sendedür cümle kemālātum menüm
Sendedür ‘irfān u ṭā‘ātum menüm (677)*

*Dīn-i ‘İsā da saña olsun mezīd
Taḥt-ı irşād ol ḳalan begler mürīd (678)*

*Men neyem ‘İsādur iden bu işi
Men hemān bir tercumānam iy kişi (678)*

3415 Her kişi kim ḥükmüne olmaz muṭī‘
Ḥabs id anı yāḥū vur seyf-i ḳatī‘ (679)

---

* 3407-3408 başlık: -C

* 3410 uşbu; C işbu

* 3413 mezīd; C mürīd

* 3415 id; C it

Mîr kim emründen ol taşra çıkar
Tîz anuñ cânımı al taşra çıkar

*Lîki tâ men diriyem sır söyleme
Men ölince sen bu hükmi eyleme (680)*

*Bu-durur aḥkām-ı 'İsā bil yaḳîn
Nāyib-i 'İsā bugün sensin hemîn (682)*

*Uşbu aḥkāmı degür ol ümmete
Di ki budur size meslek rahmete (682)*

3420 Her emîre didi sinüñdür zamân
Dîn içinde sensin üstâd-ı cihân (-603)

*Her birine bir beyân virdi nihân
Cümlesinüñ bir methümü hemân (684)*

Her birini bir re'îs itdi fużül
Her biri şandı özin şāhib-ķabül

*Her emîre virdi bir tûmârı ol
Ķoydı her tûmâra yüz biñ mârı ol (685)*

*C 111b

Taşı tûmâr u içi mâr-ı le'îm
Anlara ol mârdur nâr-ı elîm

3425 Her biri birbirisine muḥtelif
İçî fâ vü tâ vü nûn taşı elif (686)

Oldı her bir emri birine ḥilâf
Emr-i ceng ü hükü ü lâf u iḥtilâf

*B 105b

---

* 3419 uşbu: C işbu

* 3426 hükü ü lâf: B hükü lâf

*Birinüñ zıddı birindegi beyân
Geçdi bilürsin o zıddiyyet ‘ayân (687)*

Sen de tûmâr alma ol emmâreden
Zelle kıılma mûra vü mâra beden

*Mûtu kable ente mûtû’dan oқи
Ur kemân-ı ‘ışk-ıla nefse oқи*

3430 Çi l e-ber-çille çıkar tâ ölesin
Sırr-ı mûtûdan haberdâr olasın

Nefs vezîrin halvet-i tende it fenâ
Mîr-i şeytâna fenâdan vir ‘anâ

Cānuñı Allahdan āgâh kııl
Cism kabrinde kıyâmetgâh kııl

Hulq-ı mezmûmuñı maḥmûd it kamu
Ol vezîrññ alı elinden iy ‘amû

Nefsüñ ölmeyince iş olmaz temâm
Murğ-ı cāna bil ki nefsüñ oldu dām

3435 Öl ki ola ölmek saña ‘ayn-ı hayât
‘İşk atı-y-ıla it nefsüñññ şāhını māt

Kendüye gör yok yire n’itdi vezîr
Mevti ipin boynına atdı vezîr

---

* 3428: -C

* 3436-3437 başlık: -C

VE LEHU EYZEN

Ol ki 'uŝŝâka mevtidür mi'râc
Dört kitâbdan ŝunı itdüm istihrâc

Zâtuñuñ atın eyle mât-ı memât
Fîle at atı sür ruḥ-ı leclâc

Varlıḡuñuñ kumâŝını lâş it
Çekme ḡavf-ı ḡarâc u ḡuŝŝa-i bâc

3440 'Ömr taḡtını taḡta gibi uşat
Sîr ol serden olasın ser-tâc *C 112a

Açma dünyâya ihtiyâc elin
Ola kevneyn cüduña muḡtâc

Kendüñe hüccet eyle iy maḡcüb
Olma maḡlûka Yûsuf-ı Ḥaccâc

Mevt ki dirven ol taḡbî'î degül
Ḳıl irâdî-y-ile fenâ-yı mizâc *B 105b

Bu 'anâşır 'anâsıdur nâsür
Aña mevt-i mizâc oldı 'ilâc

3445 Dâr-ı dildâra cânı berdâr it
Varlıḡuñ penbesine ol Ḥallâc

Câvidân milke olasın sulḡân
Raḡtı şaç taḡt u tâca vir târâc

Bu Mu'inî didüḡini eydür
İns ü cinnî vü perî vü ḡurrâc

---

* 3437 istihrâc: C istirâc

* 3447 didüḡini: C didüḡüni

Menhec isterseñ ol ma'āda idin
Nūr-ı 'Abdurrahîmi şem' u sirāc

Nağamıdur ne ğam na'īme ni'am
Aç oturma ol hev'ic-hāneyi ac

KÜŞTEN-İ VEZİR H'İŞ-RÂ DER HALVET EZ-BEHR-İ TA'AŞŞUB-I 'ABEŞ

3450 Ol vezîri gör nice tezvîr ider
Başına kıymaqlığa tedbîr ider

Burn u kulağ virmeg-ile ölmedi
Ol hasûd u müfsid ü fâsid redi

Gör ki bir çille dahı çekse gerek
Ol hatâ tohmın yine ekse gerek

Gör hasedden uş neler itse gerek
Mevti ipin boynına atsa gerek

Hîle-y-ile itse gerek terk-i cān
Mekr-ile tolsa gerek cümle cihān

3455 Çekdi kırh gün dahı halvet ol habîş
Vurdi kendü cānına let ol habîş (688)

*Halvetinde cān cahîme ismarladı
İtdi şeytān yolına cānın fidî (688)*

*C 112b

*Çünkü halk anuñ fenāsın sizdiler
Ehl-i mahşer gibi yanup sızdılar (689)*

*Gūrı üstine dirildi hāş u 'ām
Şanki o dem itdi kıyāmetler kıyām (689)*

* 3449 hev'ic-hāneyi C har'ic-hāneyi 3449-3450 başlık: -C

* 3457 sizdiler: C sezdiler

Sen dahı nefsüñi tende kıl helāk
Bâkden pâki vücūduñ eyle pāk

3460 Dutsun ol mevtden şeyâñin ta'ziyet
Saña ölmek oldu 'ayn-ı tehniyet

*B 106b

Meyyit-i nefsüñ қо gür-ı cismde
Zâtuñ eyleme hîç bir ismde

Cehd-ile vir nefse şorı vü hisâb
Bunda eyle aña her 'azbı 'azâb

Tâ seni Allâh hizbi ide cezb
Ola 'uqbâda 'azâbuñ cümle 'azb

Saña keşf ola serâser sırr-ı haşr
Nür-ı Hağdan görmeyesin nâr-ı şer

3465 Ola şeytâna muşîbet saña 'urs
Göresin taruda yüz biñ 'arş u kürs

Cem' olup şeytân saña bulmaya yol
Bağ vezîre dahı var sen sini bul

Nitekim aña dirildi hâş u 'âm
Ol vezîre ki ol-durur bed-nâm u hâm

Her biri şağ u şağuban eydür âh
İy bu biz gümrâha sen püşt ü penâh

Çanda ele girür çü pervâz urdı kuş
Çanda mümkindür şuya yazmağ nuğuş

---

* 3459 pāk: C bāk

* 3467 hām: C nām

3470 Gūri üzre ʔoldı āh u vāylar
Kimi saqalın u kim saçın yolar (690)

*‘Avret oqlan çāk ider yaqaların
Bilmez oldı er ‘avretin ‘avret erin (690)*

Şol kadar kim geldi ādem ol zamān
Rūmī vü şāmī vü ehl-i Sīstān

*Şarq u ğarb u Türk ü Tātār u Yemen
Taşa sağış var sayılmaz merd ü zen (691)*

*C 113a

*Cümlesi başına koydı hākler
Āh odıyla oldı hāk eflākler (692)*

3475 ‘Ayn-ı dā’ oldı devāsı anlaruñ
Āh u vāh oldı nevāsı anlaruñ (692)

*Ol halāyık gūri üstinde bir ay
Kıldılar kanlar aqıdup zār u vāy (693)*

Yaşlarından taşlar üsti oldı yol
Sen de şöyle ol Hāq yolından tap oyul

Hāq yola ʔoğrılığ-ıla bas kadem
Tuyasın sırrı kıdemden tā ‘adem

*B 107a

Halkā şer şundi gör ol mel‘ün vezīr
Āhīr oldı kendü mekrine esīr

3480 Mokr-ile kimseye tezvīr eyleme
Hāyr şanmakda ile taqşīr eyleme

---

* 3473 merd ü zen: C merd-i zen

* 3478 tuyasın: C tuyısar /

* 3479 şundi: C şandı

Çoñşuñ eşegin iki iste ki tã
Bir göresin kendü çapuñda ata

Var ta'aşşub idüben dutma taraf
Nite ki itdi ol vezîr-i nã-ħalef

Āħir ol mel'un ki ölüp oldı helāk
Yã İlāhî küllü fānin māsivāk

Gürü üzre çurdı etbã'ı bir ay
Cümle cem' olup bir itdi fikr ü rāy

3485 Didiler kim uşbu gitmedi güzãf
Gitdi sulţãn çoydı ola mīm lām u kãf

Didiler el-ħükmi li'llāh gitdi ol
Çoydı ola yirinde bir şāhib-ķabül

Gerçi dutmaz peşşe 'anķã yirini
Çanda dutsun ķaçre deryã yirini

Lĩki deryã ķaçreden ħãli degül
Küllü cüzde iste çün gitdi vü küll

---

* 3483 küllü fānin: C külli feennĩ

* 3485 uşbu: C işbu

* 3486 gitdi: C getdi

* 3488-3489 başlık: -C

ĠAZEL MĪN-ĠAZELĪYYĀT-I ŒEYĤI MU'ĪNÜ'D-DĪN VE EMĪNÜ'L-YAKĪN

ان خيالش در دلم همراه کو
که از فراق او شدم همراه کو

3490 این دیار دل تتراری شد تمام
من نمی دانم که شاهنشاه کو

بوتها بر بود اندر دیر دل
زور کو الله که او او او او

جان من بی آن حیران می شود
آن جهان را سایه الله کو

چون کبوتر کو بکو کو کو ز نم
آن صوء اختر شعاع ماه کو

کر چه جز عشقش نیا بداه دل
اه کو را لیک شاهاراه کو

3495 کنت او دل را منی جویم ترا
لیک در تو جان خوش اکاه ک

*B 107b

یوسفم من در میان جاه جان
تو مگو که ماه کو و جان کو

زین عجب نی که اب در آتش شود
دیده بودن در آتش کاه کو

عز و جا هی ده تو بستان اه و و اه
عاشقا که اه و کاهی و اه ک

صادقان از عز و ناز از آده اند
کو دل عشاق و عز و جاه ک

3500 کو آن امیر بی نظیر و بی مثال
من ندانم شاه بی اشباه کو

کو بدان عبد الرحیم را معین
عاقلا نران مرشد نباه کو

TALEB-KERDEN-İ ÜMMET-İ İSÂ EZ EMİRÂN Kİ
VELİYYÜ'L-'AHD EZ ŞÜMÂ KİST

*Çün gâzâları bir ay oldu temâm
Bir yire cem' oldu cümle hâş u 'âm (695)*

Gerçi gün şeb gelicek eyler sefer
Tâ seher lîkin kamer bulur zafer

*Dirler iy begler bu kaydumuzu yîñ
Kimdür içümüzde nâyib anı diñ (695)*

3505 Baş olup biz başsuza olsun tayak
N'olduğı ma'lûm hõd başsuz ayak (696)

*C 114a

Çünkü nâçâr ol vezîr itdi sefer
Bî-delîl olmaz hõ yoldur pür-htaşar

Kim-ise itsün zuhûr ol pîşvâ
Derd tölmiş dillere olsun devâ

Kim-ise oldur imâm itsün zuhûr
Tâ ki anuñla bula her dil-kûr nûr

*Kim-iseñ dur kendüñi fâş eyle tek
Haş 'alîmdür bizden el senden etek (696)*

3510 Çün güneş gitdi uyar bârî çerağ
Ṭura bizde var hõd yitesi tağ (697)

*Yâr gitdi bârî iy nâyib-i yâr
Ol bu yârdan ayrulara yâdigâr (698)*

Ya'ni kim rûh idi rahmete qarîb
Haşdan ırak cism de oldu ğarîb

*B 108a

---

* 3501-3502 başlık: -C

Enbiyā vü evliyādur yāđigār
Ol ƙadīmi yārdan saña iy nigār

*Ĝam yime gūl gitse gel buşuda gör
Şuda gūlüñ şüretin bu şuda gör (699)*

3515 Tālib-i Hāƙ olana uş bir ƙarīƙ
Ol ƙarīƙa enbiyā oldı refīƙ

*Enbiyādur nāyib-i Hāƙ bī-ĝümān
Enbiyādur Hāƙƙa bürhān-ı ‘ayān (700)*

*Bī-ĝalaƙ birdür bu nāyible menüb
İki şansañ ol şanı zıştdür ne hüb (701)*

Enbiyādur mażhar-ı esmā vü zāt
Enbiyādur mużhir-i küll-i şıfat

Farƙ ider şüret menübdan nāyibi
Şanma hāzırdan ırāƙdur ĝāyibi

3520 Bir mişāl uş kendü ‘aynuñ gör ‘ayān
Şüretā iki bir-durur nūr-ı nihān (703)

*Baƙ ki ma‘nā ikisini bir görür
Yüz olursa şem‘ bir cem‘inde nūr (704)*

*Nūr birdür ger ola yüz biñ şümü‘
‘Ayn yüz biñ olsa bir aƙar dümü‘ (704)*

*C 114b

Ol şümü‘ içre şuverdür zıdd-ı tām
Şüyı şāfī gösterür şāf olsa cām

---

* 3514 şüretin bu: C şüretin gel bu
* 3518 mużhir: C mażhar
* 3520 bir-durur: C birdür / nihān: C cihān
* 3523 cām: -B

*Nûra kılsañ ger şafâ-y-ıla nazâr
Külline yiter birisinden haber (-705)*

3525 Yoğ-ısa ger cânuñuñ cāmında lek
Bîñi bir görmegüñde olmaya şek (-706)

*Gör enâr u sîbe kabıdur hicâb
Bir olur ger biñ ola bî-ķab âb (707)*

*Şõfi tıyduñsa ger aşlı taşfiye
Bil ki yoķ ma'nâda kısm u tecziye (707)*

*Ma'nide efrâd yoķdur ferddür
Görmez a'dâd anda her kim merddür (708)*

*B 108b

*İy mürîd ol şüreti ķo bul murâd
Ma'ni yârânları-y-ıla eyle ittihâd (-709)*

3530 Şüreti ķo cidd-ile serkeşdür ol
Ma'ni bul bî-ķâr u penç ü şeşdür ol (710)

*Şüret-i serkeş erit vir nefse renc
Nefs-i nâmerdi er it kııl renci genc (710)*

Vaħdetüñ küncinde ol var mu'tekif
Şüreti lâm it ki ma'nâdur elif

*Kim eridür meger ol diye eri
Ķâdir oldur ol ider 'avret eri (-711)*

Ol 'inâyet itmeyince bitmez iş
Dimese dervîşe gel kılmaz reviş

---

* 3526 sîbe: C sîne

* 3528 ferddür: C mezddür

* 3531 renci genc: C genci rence

3535 Kendüyi gösteren oldur her dile
Viren oldur şu'le-i gevher dile (712)

Görmez anı kimse yine ol gören
Şormaz anı kimse ol bulan şoran

Hırka-i Edhemin her dem ol diker
Hākimi taht üzre muhkem ol diker (713)

Sırr odur ansuz bizüz bî-pā vü ser
Cevher oldur gerçi baş oldu 'iber (713)

Aña a'rağ u cevāhir muhteliğ
Ol basığ ü cüz'ü külle münbasığ

*C 115a

3540 Bin deriçe gerçi birdür āfitāb
Arada dīvār olmışdur hicāb (714)

Kūze ger yüz biñ ola bir āb-ı şāf
Şōfī şāfī bilür anı bî-ḥilāf (714)

Bir deriçede ger olsa levn şad
Cāmı rengidür viren aña 'aded

Levn levn eyler o nūri küngüre
Bî-gümān yikrengidür nūr-ı sere (-715)

Küngüre oldı bu şüret nūri şāf
Ma'ni oldı bî-kušūr u bî-ḥilāf

*B 109a

3545 Mancanığ-ı 'ışk-ıla şı şıseyi
Biñi bir gör başa sür endişeyi (716)

---

* 3545 mancanığ: C mancanığ

Uşbu söz 'aql-ıla hâll olmaz saķın
'İlmi añlamaz meger haķķa'l-yakîn

'Aķldur şıhhat yüzinden renc ü derd
Gerd-i 'aķl ider çü derd-i 'ışkı serd

Remz-i taķķiki muķallid añlamaz
İrte-y-içün 'āķil aķşam beklemez

İrteye aķşam dimeklikden biter
Ehl-i taķlīde dimek sırdan haber

3550 Almasa ne diñleme tevħīdi sen
Elmasa uğrayan el olmaz esen

'Ārifūñ remzi mazālıķdur ķamu
Ayağūñ bek baş gözūñ aç iy 'amū

Söylemiş oldum bu remzi nāgehān
Saña itmesün saķın bu söz ziyān

Şimdiden girü günāhuñ boynuña
Dutmasañ tenbīh iderem uş saña

*Tīğ-ı çinīdür saķın kim nükteler
Her neye kim irse ğayretten deler (718)*

3555 Hāl ehlinūñ sözidür tīr-i tīz
Tağlar ol tīr öñinde berk-i bīz

Bir sözi biñ oķ bir oķda biñ sehim
Her sehim ucında yüz yüz biñ zaķım

*C 115b

*Her zaķım içinde var yüz biñ haķar
Bī-siper ol tīre varma el-ħazer (718)*

* 3546 uşbu: C işbu

*Elmasa ne bî-siper karşı gelen
Almasa oldur başın elinde bulan (719)*

*Bî-ḥayādur tîğ eylemez dirîğ
Kesmege nite ki gün dutmağda mîğ (719)*

3560 ‘Işq-ıla ḥāl oldı bu tîğa siper
‘Işq añıncağ yüregi tîğüñ kopar

Andan it ol tîğdan yaña sefer
Var velî zînhâr muḥkem kıl siper

*B 109b

Tîğüñ işi irdügin kesmek-durur
Nitekim yilüñ işi esmek-durur

Tîğ-ı tevḥîdi eğer çeksem ‘ayân
Kim-idi şavķına bir laḥza döyen

Oldı bu tîğa fenâ şimşîri ger
‘Işq odındandur yüzindeki güher

3565 Şuyıdur ĩmân-ıla ḥilm ü ḥayâ
Bî-siper bu tîğa kim ola kıya

Mühri mihr ü kabzası ihlâşdur
Anı şalan müttekî-yi ḥâşdur

Key saķın ol mihrî oḥuma ğalaḥ
Cānuña seyyāf kılmasun saḥaḥ

Men aña ger şer‘i kılmasam ğilāf
Ma‘rifet cüñdi ḥolardı ihḥilāf

Olur-ıdı bu ḥarîḳat atı māt
Ola-y-ıdı her piyāde şeh-sıfat

* 3567 mihrî oḥuma: B mehri oḥuma: C mihrî oḥuma

3570 Ol haķıķat Őāhına her fıl-i ħes
Beñzedeydi özini Őımurġa pes

‘IŐık eline vir bu tıġı ħāzır ol
Var ‘anāŐır kāfirine nāŐır ol

Tıġı dūŐmen boynına vur bī-amān
DūŐmen ĩmānuñda olmaķdur ġümān

Söz uzaķ ġitdi ġözüñ aç ħandasın
Ķanı vaĥdet dōstda vü dūŐmendesin

*C 116a

Epsem ol tevĥıdden açma ħaber
Urmasun her ehl-i taķlīde żarar

3575 *Dāsītān-ı rāstānı ħıl beyān*
Cān içinde her nihān olsun ‘ayān (-721)

SIRR-I SEĞUN

Ol vezīre nāyib itdiler ħaleb
Her emīrūñ ġōñlüne ħoldı ħareb

Cümle-i nefsuñ riyyāset cānidur
Ėükme ü istīlā anuñ ĩmānidur

*B 110a

Adı emmāre anuñçun oldı ki ol
Cümle me’mūr idine ol bu’l-fođül

Aña me’mūr olana sen dime er
Er midür ol ki āmir ola aña ħar

---

* 3570 özini: B C özünü / pes: B bes
* 3573 ġitdi: C ġetdi / dōstda: C dōsdu
* 3575 ‘ayān: C nihān
* 3575-3576 başlık: -C
* 3577 ħükme ü: C ħükme-i

3580 Er midür ol merkebe merkeb ola
Buncılayın dīni bī-mezheb ola

Ḥalka me'mūn ol u nefse āmir ol
Sen ölürsin olur-ısa āmir ol

Nefs 'izzetden olur şād u ferah
Ġuşsa-y-ıla vir aña dāyim kadaḥ

Ḳırk yıl açlıġ-ıla kılca ḥōr olur
Ḳılca 'izzetden yine ḥūn-ḥōr olur

Bil riyāset miḥnet istīlā belā
İtme istīlāyı var toprak yala

3585 Nefsüne eyle riyāset iy faḳīr
Ne revā ḳul mīr ü şeh 'abd-i faḳīr

Bil riyāset menba'-ı āfet-durur
Ol ferāġat ḳurbet ü devlet-durur

Ol riyāsetden neler ḳopısar uş
Gör işit var-ısa sende ġuş-ı hūş

Gör ki ol begler ne cengler itdiler
Ṭaşları ḳanuñ yaşıyla dıtdiler

Pes o ḥesler bu ta'aşşubdan müdām
Ḳomayısarlar ara yirde nizām

*C 116b

3590 Mekr-i nefsdan ya'ni kim aḥlāḳ-ı bed
İdiserdür biribirisini red

---

* 3581 me'mūn: B me'mūr / olur-ısa: B C olurusu

* 3584 belā: C bile

* 3585 'abd-i faḳīr: C 'abd u faḳīr /

Ol kinâyet hâlka olsun gūşuña
Yol aç ol gūş içinden hūşuña

Çıl vezîri kendüzüñe bir mişâl
Her maqâmuñ var me'âlince maqâl

Keşreti ço vahdet iste xanı ters
Faşl-ı keşretden alan ders oldu ters

MİN-BA'Zİ MU'AMMİYÂTİHİ

*B 110b

Şıdk u ihlâş u 'ışkı mezheb idin
Nefs ü ehvâ vü şevkı merkeb idin

3595 Tâleb it hâkķı rûhı tâlib idüp
Rabbi maṭlûb ḳalbi maṭleb idin

Seyr-i çarh eyle bin buraķı gōñül
Berķı na'l it nücümü kebkeb idin

Melik-i mülk-i lâ-mekânî ol
Melek ol her felekde kevkeb idin

Kâsib-i 'ayn u şîñ u ḳâf olup
Hâşılı ḳâf u nûnı mekseb idin

Ser-te-ser ezber eyle defter-i dōst
Var meveddet evini mekteb idin

3600 Tıfl-ı dil vahdet ebcedin oķısun
'Aḳluñı cedd ü rûhuñı eb idin

---

* 3593 alan: C olan
* 3593-3594 başlık: -C
* 3596 na'l: C la'l
* 3600 oķısun: C oķusun

Ḳalem it kirpüğüni bu ebced için
Cigerün kanını mürekkeb idin

Hı vü tı eyle ḥarf-ı ḥuṭṭīyi
Hevvezi heykel-i maḥabbet idin

Kelemen mīmi me'menüñ olsun
Sa'afas fisini muḥāṭıb idin

Ḳaraşat ras-ıla sirişt eyle
Ṭoprağıñ ṭinini muṭayyeb idin

3605 Şaḥḥazuñ zālını Mu'īn idinüp *C 117a
Ebcedüñ āḥirin murāḳab idin

Mey-i 'Abdurrahīmden içesin
Rüz u şeb 'ışḳ cāmını leb idin

'İşḳdur bil ḳomayan cānuñda ceng
'İşḳdur şāf eyleyen cāmuñda jeng

Ġayr-ı 'ışḳ adamları dil-teng ider
Cengden bī-neng ü rengin jeng ider

Durdı ol begler içinden bir emīr *B 111a
Didi kim nāyib meni dikdi vezīr (723)

3610 Geldi ortaya eyitdi iy mihān
Zü'n-nişān benven bilüñ fāş u nihān (723)

Nāyib-i 'İsā ḥalīfe ol vezīr
Kişver-i dīne menem şimdi emīr (724)

Her zaman bil bir erüñdür bī-gümān
Li'r-ricāli devletün külli'z-zemān

---

* 3602 maḥabbet: C muḥabbet

DER BEYÂN-1 TAKSİM-İ RİCÂLU'L-LÂHÎ VE ÂMEDEN VE
REFTEN DER HER DEVR ÇÜNÂN Kİ FERMÂYED
Lİ-KÜLLİ ZAMÂNİN DEVLETÜN VE RİCÂLÜN

Her zamânda evliyâdur cavk cavk
Eyler anlar taht u fevki .zevk u şevk

Her biri bir ma'niyi bünyâd ider
Her birin bir dürlü adı yâd ider

3615 Evliyâ-y-ıla bulur 'âlem nizâm
Anlaruñla cân bulur ölmüş 'izâm

Her biri bir ism-içün mazhar-durur
Her biri bir nür-ıla ezhar-durur

Kimisidür mazhar-ı ism-i kebîr
Kimisi 'âlim kimisidür habîr

Mazhar-ı Kayyûm u Rezzâk u Kerîm
Çâdir ü Vehhâb u Gaffâr u Raḥîm

Muḥyi vü Mu'ṭî vü Cebbâr u Aḥad
Mümîṭ ü Settâr u Evvel hem Ebed

3620 Her velî bir isme mazhardur 'ayân
Çoğdur esmâ şanma kim şudur hemân

*C 117b

Her birine var-durur bir mertebe
Her birine oldu Ḥağdan bir hibe

Cümle tertîb-ile vaz' olmuş-durur
Her birisi menzilin bulmuş-durur

* 3612-3613 başlık: -C / başlıkta; *KÜLLÜ ZAMÂNİN DEVLETİ'R-RİCÂLİ* kenarda doğru olarak; *Lİ-KÜLLİ ZAMÂNİN DEVLETÜN VE RİCÂLÜN* şeklinde düzeltilmiştir.

* 3613 Eyler anlar: C Anlar eyler

Her zamānda var-durur ğavş-ı ‘azīm
Ki ol-durur kevneyn içinde ħakīm

Her zamānda vardur üçler yidiler
İktizā-yı her devr birin diler

3625 Diñle tertībin diyelüm añla bir
Biridür evvelki odur ııtıb-ı kebīr

*B 111b

Andan üçler yidiler kırklar dağı
Yitmiş-ile üç yüz altmış iy ağı

Ol ‘avāmü’-n-nāsuñ andan şāliđi
Dağı kāfirden yuğaru tālīđi

ııtıb olur mağhar-ı esmā-yı tām
Andadur zāt u şıfāt iy nīg nām

Ĥāl-i ĥālince bu bākī evliya
Kim bir isme mağhar u kim ikiye

3630 ııtıb ğitse üçlerüñ key ekmelin
ıorlar anuñ yirne olaruñ efđalin

Āđir ölince şu tertībi sürer
Cümlesine bir ğüneşdendür eşer

Nāĝehān ger bu niżām olsa tamām
Bil kıyāmet ol zamān eyler kıyām

ıünkü her nesneye bir kıyim-mađām
Vardur idince kıyāmet tā kıyām

---

* 3625 evvelki: C ol ki

* 3626 yitmiş-ile: C yetmiş-ile

Gör n'ider kıyım-makâmı ol vezîr
Ol emîr-i tâlib-i mülk-i vezîr

3635 Dir ki benven ol vezîrûñ nâyibi
Bilsün ilüñ hâzırı vü gâyibi (724)

*Görünüş tømâr-ı bürhân-ı tarîk
Bil ki bizümdür niyâbet iy refîk (725)*

*Bir dañı ol begler içinden emîr
Geldi ilerü sanasın şîr-i dilîr (726)*

*C 118a

*Dir ki özün görme bu 'alemde ferîd
Eyleme da'va-yı Fir'avn u Şedîd (726)*

Her gişi kendü beraber ni bulur
Çıkıcağ meydâna mikdârın bilür

3640 Bu bege de derd-i istilâ hemân
Dir ki benven kâmil-i kevn ü mekân

*Bu da gösterdi añâ tømârını
Ejdehâ eyledi anuñ mârını (727)*

*Dutdı ikisini de haşm-ı cühüd
Birisi od oldı vü birisi dūd (727)*

*Sanki o bâkî begleri sekdür 'aķūr
Cümlesinüñ eyledi haşmı zühür (728)*

*B 112a

Her biri leşker dirüp eyledi ceng
Lengler oldı vü ğazabdan çün peleng

---

* 3637 içinden: C içinde
* 3640 kâmil-i: C kâmil ü
* 3643 'aķūr: C 'uķūr

3845 *Seyf-i kaṭṭā‘ ellerinde berḳ-vār*
Berḳden kim dirdi anuñ farḳı var (728)

İçlerine şöyle kim ṭoldı ğāzab
Ol nefes yolında inerdi leheb

Bī-muḥāba birbirine çekdi tīg
Ṭoldı yirüñ yüzi zārī vü dirīg (729)

Her za‘if oldı ḥaşmdan tīl-i mest
Ṭaġı karpuz gibi iderler şikest (729)

Yir yüzine ser-te-ser ṭoldı fesād
Ḳuş gibi ürkerdi heybetden cemād

3650 Nice maẓlūm oldı bu ortada zebūn
Seyl gibi götürdi her gövdeyi ḥūn

Oldı tersa bir bucaḳdan biñ gürūh
Şu ḳan oldı cismi şahrā baş kūh (730)

Tundı gün tozdan u ḳandan ḳopdı taġ
Seçmez-idi ḳaradan hīç kimse aġ (731)

Fitneler toḥmın ki ekdiydi ol vezīr
Ṭoldı ol tezvīr-ile bālā vü zīr (-732)

Yandı ḳuru şu‘lesinde yaş daḥı
Yaş yirine ḳan aḳıtdı taş daḥı

*C 118b

3655 Niçe miskin uğradı ol zaḥmete
Kimi öldi kimi düşdi miḥnete

---

* 3647 yüzi: C yörü

* 3649 Yir yüzine: B yir yüzüne: C yer yüzüne

* 3650 seyl: C siyl

* 3654 yirine: C yerine

Bî-günâha ölümü dirlik-durur
İkiliksüz çün ölüm birlik-durur

Zâlimüñ dirliğı oldu bil ki merg
Eylemez 'uqbâ-y-ıçun ol çünki berg

Ol iki erüñ ölümü dirliği
Bir degül çün yok olaruñ birliğı

Zâlim ü mazlûm mevtine uş mişâl
Bu maqâla cüst ol kılma uşal

3660 Zulmden aqbağ sıfat yok âdeme
Zulmı iy aqbağ yiter saç 'âleme

Kimseye zulm iderin şanma ki sen
Yine sen saña idersin bil inan

*B 112b

Zulmüñi vü 'adlünü yazar qalem
Şanma itdügüm qala bâkı qalam

Taıñı kâdirdür yirine qor kamu
Hayruñ u şerrüñ sorarlar mü-be-mü

Mevt-i zâlimler şadefler gibidür
Taşı hōş u boş içi bî-naqdidür

3665 Bu cihân 'ummân şadef insân-durur
Dürr-i şehvâr ol şadefde imân-durur

Bil ki mazlûm bir şadefdür pür-dürer
Defter-i aşdâfi ol gavvâş dürer

Bil ki 'Azrâ'ildür gavvâş-ı hâş
Her şadef kim kef ura ol bulmaz halâş

---

* 3663 yerine: C yerine

İrdüğün alur dimez tolu vü boş
N'eylesün birdür şadefde çün nuķüş

İder ol ğavvās naķşına nazar
Cümle-i aşdāfi şanur pür-dürer

3670 İledür hakkāk öñine ser-te-ser
Cümlesin hakkāk ider zīr-ü-zeber

Urur el aşdāfa ol hakkāk-i Hāk
Küllüsün eyler olaruñ şaķķ u şaķ

*C 119a

Şol ki pür dürdür olur ol hāş-ı genc
Ol ki bī-dürdür ol oldı genc-i renc

Zālim oldur nefsin itmez tezkiye
Şōfiyem dir bilmez aşlı taşfiye

Cāna vir tecliye vü maħcūbdur
Kendü maħbūbam şanur mağzūbdur

3675 Zālim oldur nefsi şavrınca gider
Zulm idenler kendü nefesine ider

Ol vezīr itdi nitekim ol la'īn
Zulmi keşf itmege çekdi erba'īn

Nice mażlūm eyledi āh u figān
Yaşı tūfān oldı āh odı duħan

Ġāfil olma nāliş-i mażlūmdan
Rūhı döymez ol oda nice beden

*B 113a

---

* 3369 pür-dürer: C pür-dürür

* 3670 öñine: B C öñüne

* 3671 el: 3674 maħbūbam: C maħcūbam

* 3677 duħan: C figān

Âh-ı miskînden seherde key saqın
Âhıdur dervîşüñ Allâha yaqın

3680 Oldı mazlûmuñ du'âsı müstecâb
Lâ-yûratduhünn didi şâhib-kitâb

Sen vezîri görmedüñ mi 'âķibet
Ol enîn urmadı mı cânına let

Şunca mazlûmı ki ol kıldı helâk
Kendü ölmeyem şanurdu oldı hâk

Cümle uşansa gerekdür hû kamu
Nitekim bahra qarışur cû kamu

Şüret-i hâlfî şıdı ol nâ-halef
Şandı şüretsüz olur ma'nî telef

3685 Şağ bādem sınsa gitmez kıymeti
Belki daħı artar anuñ 'izzeti

Şol ki pür-ma'nādur oldur levz-i hōş
Ol ki pür-da'vādur oldur cevz-i boş

Ne ziyān ol şağ bādem ger şına
Ger inanmazsañ şı anı bir şına

Bādemi kim bula kabından hālāş
Şāh hōnında olur ol nuql-ı hāş

*C 119b

Yaraşur anlaruñ-ıçun şağu şağ
Ki ola içleri çürük taşları şağ

3690 Südi şağılmayana pistān dime
Mīvesi olmayana bōstān dime

* 3689 ola: -C

Cān-ı 'irfān mīvelü bōstān-durur
Cān-ı nādān şīrsüz pistān-durur

Çün içüñ şağdur uşanma iy lebīb
Bil bütünlükdür uşanma iy ḥabīb

Ol vezīr itdi niceleri şikest
'Āķıbet kendünüñ oldı başı pest

*Cevzi şıdı līkin oldı mağzı şağ
Mağz anuñ bī-pōstıdur nağz-ı dimāğ (-733)*

3695 Ol usanmağ oldı aña 'ayn-ı kemāl
Çün celāl içindedür cümle cemāl

Қıymetin mi қор uşanmağ-ıla zer
Ma'ni şınmaz şūrete itme nazar

Bil ki şūretdür o şınan uşanan
Şanma sen ma'nāyı қорқан uşanan

*B 113b

*Şına şına şanma şūretdür şınan
Bir enāruñ şūretin şı gör inan (-734)*

Ol enār-ı şağ olur sultāna ḥōn
Ol içi çürük olur murdār u ḥūn

3700 Қıymet-i ni'metdür insāna қарīb
Olur insāndan o Sübhāna қарīb

*Ol ki taḥludur olur ol nārdānk
Şol ki çürükdür odur bir қurı bānk (735)*

---

* 3691 şīrsüz: C şīrsiz
* 3692 bütünlükdür: C bütünlükdür
* 3696 Ma'ni: C Sa'ni
* 3697 şūretdür: C şūret
* 3699 ḥōn: C ḥūb / murdār u ḥūn: C murdār-ı ḥūb

*Şağ u çürük çün şına peyda olur
Şağ maqbül ü çürük rüsvâ olur (736)*

Key saqın Settârı geh Qahhâr olur
Gâh u hem Gâffâr-iken Cebbâr olur

Âşikâre eyle kamu esrârûnı
Yüzüñe urur be-küllî varuñı

3705 Yari ma'nâya düriş şüret nedür
Gör ki ol hikmetde bu 'ibret nedür (-737)

*C 120a

Şüret âfâtı-durur Lât u Menât
Yöri ol ma'nâ Halîli bul necât

Kendüden ma'nâya bulmaz kimse yol
Tâ ki bulmayınca bir şâhib-kaüb

*İste bul ma'nâ erin ol hem-kaadeh
Ol şabûhı şubh u şâm iç bul ferah (738)*

*Ol fetâ Evvâh-ıla hem-râh ol
Bu şuver aşnâmina Evvâh ol (738)*

3710 'Ayn-ı ma'nâ eyle cânuñdan ma'în
Ma'nîsüzler 'înden oldı la'în

*Ma'nîsüz cân cism içinde bî-hilâf
Şanki ağaç kılıçdur ol tendür ğilâf (739)*

Qılıçuñ ağaç 'adûlar key le'îm
Qanı sende iy ters zehre ters ü bîm

---

* 3704 kamu: C kamusu
* 3707 ma'nâya: C ma'nâ
* 3708 u: -C 3710 ma'în: C mu'în

Ağaç elüñde kovarsın ejdehā
Sini öldürene düşmez kıan bahā

Ezdehā-yı nefse tīg-ı ğayb al
Tā vire ol dem saña a‘dālar el

3715 Girme meydāna yarağuñ cümle düz
Tā ki meydānda ayağuñ başa düz

*B 114a

Evvelā kendüñi bir mīzāna ur
Şoñra var andan kıadem meydāna ur

Gör ki elüñde ne var seyf ü silāh
Bī-silāh isteme düşmeden felāh

Ger ağaçdan-ısa elüñdegi seyf
Hayf kim düşmen evüñde oldı zayf (742)

Tīg tīz-ise sür a‘dāya iriş
Biñ kıulaç sen var o gelse bir eriş (742)

3720 Düşmen-i nefse kıılınç olur kıılıç
Bu kıılıçla nefis kıanın şu kııl iç

Seyf-i kıatı‘ māsivā’l-Ħaķdan vidā‘
Oldı ağaç kıılıç hūđādan inķiṭā‘

Pīr-i pūr-ma‘nāyı kııl şemşīr ger
Pīr-i ħar olsun elüñde şīr-i ner

*C 121b

Tīg al zerrād-ı hāna pīrden
Ħōş dilīr ol geç kıamu tedbīrden

---

* 3714 ol dem: C oldum / el: C ol

* 3717 isteme düşmeden: C isteme isteme düşmeden

* 3722 şemşīr: C şimşīri

Ol ağaç tîğün kaçî' eyler serî'
Ol muṭî' aña saña olsun şefî'

3725 Cümle 'âkil şu söze kıyıl-durur
Kâmil oldur kim buña mâyil-durur

Evliyâdur tîğ-ı tîz ü şâflar
Seyf ü şafâ anlar-durur seyyâflar (-743)

Evliyâdur raḥmeten li'l- 'âlemîn
Evliyâdur maḥzar-ı rabbü'l-emîn (-744)

Evliyâdur şüret-i ma'nâ-yı pür
'Ayn ma'nâ şüreti nite ki bürr

Bürri gör pür-lübdür bî-kısr u kab
Kimse kör gendüme qor mı kab laqab

3730 Bâğ-ı câna nâr-ı ḥandân evliyâ
Lâ-mekân bâğında böstân evliyâ

Nâr gülse gösterür la'l ü dürer
Evliyâ virdüğü ya'nî kim haber (-746)

Evliyâ sözi gibi di ḥandedür
Ḥüb u güftâr u mübârek ḥandadur

Evliyâ sözi bahâr-ı gül-durur
Cân bâğın 'irfân enârı ṭoldurur

*B 114b

Evliyânuñ sözidür nağmât-ı Ḥaḳ
Vird-i derdi verd-i dil eyler dü şaḳ

---

* 3726 şâflar: C şâkîler

* 3728 ma'nâ: C ma'nî / bürr: C pür

* 3734 derdi: C dürdi

3735 Nār-ı ḥandān gibi virdügi cevāb
Ḥasta cāna ol cevābıdur cevāb

Çāšnīsi taşā bağışlar dimāğ
Ḥandesinden zinde olur bāğ u rāğ

*Eşkiyā sözi sanasın lāledür
Zīre dāyım zıkr-i ten-tā-lāledür (747)*

*Lāle gülse gösterür kara ciger
Eşkiyā ya 'nī eger virse haber (747)*

*Eşkiyā sözinden olur dil siyāh
Evliyā remzinden olur gül kiyāh (747)*

*B 121a

3740 Nār-ı ḥandān gülşeni ḥandān kıılır
Nūr-ı Raḥmān cāmidi pür-cān kıılır (748)

Evliyāya ir ki olasın kīmiyā
Mu'cize ola elünde sīmiyā

Evliyā bāğında ol nesrīn-i zerd
Merd ol ol ğamgīn derd irince verd

*Kīmiyāyı evliyā gevher ider
Mermerūñ ersevgesini eridür (-750)*

*Mihr-i Ḥaḫdan ğayrıya mühr ur dile
Ehl-i ḥaḫkı dün ü gün dilden dile (751)*

3745 Ehl-i dilden her ki dāyım dil diler
Āb u ğil bağrın hemān bil ol diler (753)

*Dil-durur bilgil ki ol kūy-ı ümīd
Pāk olur bulıncağ ol cūyı pelīd (753)*

---

* 3745 āb u ğil: C āb-ı ğil

Şanma kim 'âlemde yoḡdur ehl-i dil
Cân u dil kör itdi sende âb u gil

Gürsine cümle cihâni şanur aç
Cümle ni'metdür yöri geç gözüñ aç

'Âmi-i a'mâ 'âlemi zûlmet şanur
Aḡzı tatsuz şüreyi şerbet şanur

3750 Gözüñ aç pür-nürdur cümle cihân
Olma hayvân Hızır hâzır dur nihân

Suda yüz ü çeşme-i hayvâna ir
Taht-ı cânda İskender-i devrâna ir

*B 115a

Taht-ı câna ehl-i dildür pâdişâh
Taht-ı bahta tahta-i tendür penâh

*Âb u gil dil bülbülün kıldı zebûn
Bu fitende cümle meftûn zû-fünûn (753)*

*Âb u gil ço cân-ıla bul hem-dili
Bul o hem-dilden bu cân u hem dili (754)*

3755 Hem-dil-ile hem-nefes ol her nefes
Cism hem-dilsüz hümâsuz bir kafes

Çık kafesden iy hümâ şahrâya gel
Niçe da'vâ iy 'amâ sarâya gel

*C 121b

*Muḡbil ol dilden dile iḡbâl-i Haḡ
Gör meges bî-bâl kılmaz bâli şaḡ (754)*

---

* 3748 yörü: B C yörü

* 3749 'Âmi-i: C 'âm-ı

* 3755 hem-dilsüz: C her dilsüz

* 3757 meges: C müges

Ud odiyyla yan dile dilden ğıdā
Eyle hem-dil yolına biñ dil fiđā

Evliyānuñ enbiyānuñ hem-dili
Aħmed oldı rūhı olaruñ hem dili

3760 Aħmede iķbāl iden muķbil olur
Cümle dilek muķbile ħāşıl olur

Muştafādur maħşal-ı kevn ü mekān
Muştafādur pādişāh-ı lā-mekān

Ol ziyānun zav'ıdur zıll-i İlāh
Kāyināta ol-durur püşt ü panāh

Mebde'-i ervāhı cümle enbiyā
Meşreb-i aķdāhı rāh-ı evliyā

Cümle mevcūdāta mefħardur yüzi
Hem şıfāt u zāta mazħardur özi

3765 Oldı ol Maħmūda ma'būda Ĥabīb
Cūda irer mevcūd aña olsa ħarīb

Aña iķbāl it ki muķbil olasın
Āb u gilde cān-ıla dil bulasın (755)

Kāfir iķbāl itse bulur ferr-i dīn
Bī-gümān 'ilmi olur ħaķķa'l-yaķīn

Bulmadı mı bir nazarda gör 'Ömer
Nūrını nāra ħuşanmışken kemer

---

* 3765 Ĥabīb: C ħabīş

* 3768 nūrını: C nūrunı

Buncılayın niçe niçe bî-'aded *B 115b
Bulmadı mı nūr-ı Aḥmedden meded

3770 Adın añana eşer itmez ḥaṭar
Şu beyāna kıl inanmazsañ nazār

DER MEDḤ-İ ḤAZRET-İ RİSĀLET 'ALEYHİ'S-SALĀTU VE'S-SELĀM

Şükür ki mürşidümüzdür Muḥammed-i muḥtār
Ki oldur enver-i envār u mefḥar-i aḥyār

Ger ire pertev-i envārı ehl-i işrāra *C 122a
Hezār zār-ıla ide şad-hezār istiğfār

Zihî Resûl ki uşûli-durur refî' fūrū'
Zihî Nebî ki nübîsi mübeyyinü'l-esrār

Cemāl-i ḥilmine ikrār ider ḳamu münkir
Celāl-i seyfine nāçār yār olur aḡyār

3775 Ol seyfi berḳı-y-ıla kıldı ḡarb u şarḳı muṭî'
Esîridür Yemen ü Mışr u Rûm Türk ü Tatar

İşāret itse güneş zerre gibi zār olur
Çökürdi barmaḡını ḳalmadı ḳamerde ḳarar

Bahārda yüzi ezhār-ıla güler eşcār
Ṭuṭaḡın açsa ṭolar sözi barıla enbār

Kime ki 'ammereke'allāhu dise ger bir gez
Adın mu'ammer idüp bîşümār virdi a'mār

---

* 3770-3771 başlık: -C

* 3775 berḳı-y-ıla: C birḳ-ıla / Türk ü Tatar: C Türk Tatar

* 3776 zār olur: C zārlar

Anuñçün eyledi H̄aḡ mühr-i pākini levlāk
Anuñ maḥabbetinedür cihānda her ne ki var

3780 Melik ol olduḡıçundur felek felekde melek
Bu devr ü dehr ü diyār u bu çarḥa-i devvār

Penāh oldı zemīne amān buldı zamān
Bu cümlesine anuñ kār-u-bārıdur mi‘mār

‘Ulūm-ı evvel ü āḥir ḡatında zāhirdür
Ki bātını ṭolu aḥbār u estār

Gürūh gürūh getürür dīne cümle küffārı
Bölük bölük kesilür ‘ıṣṡı nārıyla zünnār

Kesād itmez anuñ dāyı-y-ıla peṣṣeyi bād
Fesād kılmaz anuñ yili-y-ile ṭoprag nār

3785 Adımı ideni taṣdīḡ eyledi Şıddīḡ
Ol oldı maḥrem-i taḥḡīḡ u kıdvetü’l-ebrār

‘Ömer kemer kuşanup şavḡ-ı şemsine oldı ḡamer *B 116a
Mehābetiyle kerāmāt itdi istizḥār

Ḥayāsı zav’-ıla ‘Oṣmān oldı Zü’n-nūreyn
Cihān eyledi Ḳur’ānı andan istizḥār

Mu‘īnī itmedi güftār şerḡ-i esrārın
Ḥamūş ol yörü eş‘ār eyleme tekrār

Hidāyet irişe tā Aḥmedüñ ‘ināyetiyle *C 122b
Himāyet iste o ‘Abdurraḥīmden her bār

* 3779 maḥabbetinedür: C muḥabbetinedür

* 3784 peṣṣeyi: C peffeyi

* 3788 güftār: C küffār eş‘ār: B iş‘ār

DER BEYÂN-I TA'ZİM-İ NA'T-I MUŞTAFÂ 'ALEYHİ'S-SELÂM

3790 Muştafânuñ mu'cizâtın diñle uş
Güşdan hüş-ıla hõş it cüş-ı nüş

*Nâm-ı Aḥmed var-ıdı İncilde
Luṭf taṣṣīli daḥı tenzilde (756)*

*Ol Ḥabībullah adı Muştafâ
Ol re'īs-i enbiyâ baḥr-ı safâ (756)*

*Vardı Engilyūnda evşâfi anuñ
Mezhebi vü meşrebi şâfî anuñ (757)*

*Mihr ü mühr ü ḥâtem ü ḥâtuṃlğı
'Adl ü faẓl u ḥilim ü 'âlimlğı (757)*

3795 Her kemâlâtın sizerlerdi için
Feth olasını aña Kıbçağ u Çin

Türk ü Tatar u 'Irak Elviresin
Mışr u Şâm u Rūma ol el vurasın

*Ṭuydıları zīnetin şeklin nedür
Ġazv u şavmın şürbin ü eklin nedür (757)*

Faḫr u seyf ü 'ilm ü ḥükmin şevketin
Şefḫatin hem ümmetine himmetin

Şāhibü'l-miḥrâb u farz u sünnet ol
On sekiz biñ 'āleme hem raḫmet ol

---

* 3789-3790 başlık: -C

* 3794 ḫatımlığı: C ḫatımlığı

* 3795 olasını: olasın

3800 Kāfire luḡfını diñle iy refīḡ
Sizdi anı naşrānīlerden bir farīḡ

Gördiler İncilde nāmı Muştafā
Buldılar ol addan zevḡ u şafā

*Öpüp ol adı ururlar-ıdı yüz
Her keret biñ biñ ü yāḡūd yüz ü yüz (759)*

Şu fitenden oldılar anlar emīn
Nām-ı Maḡmūd oldu anlara mu‘īn

*B 116b

*İsm-i Aḡmed oldu olara müstecīr
Görmediler mekr-i tezvīr-i vezīr (761)*

3805 *Yāḡud ol beglerden irdi zarr u şerr*
Muştafā ismi-y-ile nef° oldu zarr (761)

*C 123a

*Artup ensāli olaruñ dutdı göḡ
Dutdı oları cemī‘-i yir ü göḡ (762)*

*Nūr-ı Maḡmūd-ıla buldılar necāt
Adı dadından vülāt oldu ‘uşāt (762)*

Zīnhār Aḡmed yolından şapma var
Yüzüñe elüñle mürekkeb sepme var

Ġayrı dīnde adını sevene baḡ
‘Āḡil-ısañ ol varaḡdan al sebaḡ

3810 Dīnini dut ismin ü zātını sev
Cāndan var nefsuñ āfātını şav

Anlara nite ki ümerā vü vezīr
İtmedi mekr ol kināyetden ḡabīr

---

* 3800 sizdi anı: C siz anı

On iki hulk-ıla nefsünden dahı
Şerr-i şeytândan halâş ol iy ahı

Bu halâsuñ maḥlaşı ihlâşdur
Aḥmed ihlâş baḥrına ğavvâşdur

Şıdk u ihlâş-ıla var sev Aḥmedi
Aḥmedî ol aḥmedî ol aḥmedî

3815 Fer'uhn artup tâ ki aşluñ duta mîh
Ura rîvüñ cân-ı dîve tîğ u sîh

*Ġinnat eyle sünnetine dutma hõr
Nite ki ol naşrânîlerden bir nüfûr (763)*

*Ol şerîfûñ dutdılar adın hafîf
Pes laṭîfî ne añlasun cîf'ü keşîf (763)*

*Görüp İncîl içre adın imtiḥân
Eyleyüp dutdılar anı müstehân (764)*

*Ol vezîrûñ fîtnesinden oldı hõr
Cümlesî mağrûr u meftûn-ı ğurûr (764)*

3820 İtdi her tømârı dînlerin ğalaṭ
Oldı aḥkâmı muḥabbaṭ muḥtalaṭ (-765)

Bu zamân İncîl-i kâmil ḳalmanı
Ol ḥamâyile ḥâmil ḳalmanı

*B 117a

Mâr-ı tømâr ağusunda her keşîş
Zehr-i küfre ğarḳ olup eyler revîş

*C 123b

Saḳla nefsüñ Aḥmed âzâr olmasun
Mâr-ı tømâr-ıla cânuñ ölmesün

* 3821 ḳalmanı: C olmadı

Aḥmed-āzār ol ki terk ide sünen
Aḥmedüñ dīnine ide sü'-i zann

3825 Dīnün olsa İslām Aḥmed iy refiḳ
Saña ol tomarlar olur tarīḳ

Evvelinde bu beyānuñ ḥōş 'ayān
İtmişüzdür ḥū kināyātı beyān

Adı şöyle oldı gör feryād-res
N'itdi işitmedüñ ola ol adı pes (-766)

Dutmadı mı adı küffarı Emīn
Ki adına ta'zīm itdiler hemīn

Nārdan küffāra adıdur ḥişār
İy zihī şāhī ḥişār u üstüvār (-767)

3830 *Kim bilür kim zātı evşāfi nedür*
Hem şıfatındağı elṭāfi nedür

Medḥ-i Aḥmed bil ki oldur iy hümām
'Aḳl u fikr ü fehm ü bula 'ac-z-i tām

Aḥmede ir kim bulasın ḥōş şu'ā'
Zerreñ ursun ol güneşde ḥōş semā'

Gör ki aña uymayanlar n'oldılar
Başlarını ellerinde buldılar

Oldılar dermānsuz derde esīr
Nite ki ol küffāra tezvīr-i vezīr (768)

---

* 3825 olur: C olar

* 3827 pes: B bes

* 3829 şāhī ḥişār: C şāh u ḥişār

3835 *Dutdılar çün nâmı-ı Maḥmûdı ḥaḳîr*
Anlara oldu vezîr-i ḥar sa'îr (768)

Dîv rîviyle itdi anları helâk
Kıldı oları külli ḥâk u şermnâk

Ol zamândan berü kaldı ihtilâf
Nisbet ü mekr ü ta'aşşub ceng ü lâf

Muştafâ izinden ırma yüzüñi
Tâ ki ide tozı cihân-bîn gözüñi

Bahr-ı aşdâfa dürerdür Muştafâ
Cevher-i kân-ı güherdür Muştafâ

*B 117b; C 124a

3840 Muştafâ nûrı ḥaḳıyçun yâ Kerîm
Mekr-i şeytân-ı recîmden kıl selîm

Vizr-i tezvîr-i vezîr-i nefsi kem
Yâ Kerîm irürmesün bize elem

Şaḳla bizi eşkiyâdan yâ Vedûd
Her zamânda kem degüldür bir cehûd

Yatlu sünnet ḳodı çünki ol muzır
Ḥaşre dek ol sünnet oldu müstemir

Ya'ni kim nefsi ölüben gitmez temâm
Ġâfil olmamaḳ gerek andan müdâm

3845 Cehde meşgûl olıcaḳ şanki ölür
Ġâfil olsañ yine ejderhâ olur

---

* 3840 ḥaḳıyçun: C ḥaḳıyçun

* 3841 vizr: C viz

Zāhir olduğınca qor bir sünneti
Qor o bir sünnetde yüz biñ la‘neti

Nefs ölmez lîkin ahlâkı ölür
Öldüren ahlâkı hallâkı olur

Nefs şifâtından münezzeh olmayan
Seyyi’e sünnetleri oldur qoyan

VE-MİN-NESÂYİHİHİ EYYEDEHU’LLĀHU Bİ-ŞALĀHİ NUŞĪHİ

Nefsini nehy idenler ehvādan
Seyr-i firdevse irdi me’vādan

3850 Qoyup iğvāyı itmeyen gavgā
Buldı ma’nāyı geçdi da’vādan

Qalb-i hālişden eyle istimdād
Qo temannāyı nefsi-rüsvādan

Bir nefesde itdi nefsi-Âdemi hōr
Ruḥşat irüp hevāya Havvādan

Nefs ilinde ki Nūḥ içdi şabūḥ
Aldı tūfānı mevc-i deryādan

Yūsufa cāhı çāḥ olup yutdı
Ġarra oldı çü ḥüsn-i zībādan

3855 İ‘tirāz itdi Hızra çün Mūsā
Yüz çevürdi ustā-yı dānādan

*C 124b

---

* 3846 olduğınca: B olduğunca

* 3848-3849 başlık: -C

* 3849 Nefsini: C nefsi

Nefsden enbiyâ emîn olmaz
Derd var evliyâya ol dâ'dan

*B 118a

Şunları gör saña baña ne vücūd
Biz ho gâyet denîyüz ednâdan

Buña çäre gurûrı terk itmek
Gözi yummağ cemâl-i dünyâdan

Bil ki Mevlâ vişâlin ister-iseñ
Elüni çek hayâl-i 'uqbâdan

3860 Tâ ki emmâre ola me'mûruñ
Çekme baş emr-i mîr-i a'lâdan

Cândan iste cām-ı iclâli
Cila ur cismüñe tecellâdan

Çalma nefis-ile fikr-i fâsidde
'Aklıñı pāk eyle sevdâdan

Naẓar itme bināya bīnâ ol
Nûrı bul her binâda bennâdan

Çıl mücellâ o cânuñuñ cāmın
Gör bî-hemtâyı cümle eşyâdan

3865 Hâl ara qāl-u-qılden güzer it
Hazer it bahş-i lâ vü illâdan

Noqta-i vaḥdet içre qıl taḥşîl
Her ne kim var elîfe dek yâdan

---

* 3857 baña: C buña

* 3859 bil ki: B C belki

* 3860 mîr-i: C emîr-i /

* 3863 bul: -C

Budur-evla'l-vülâ Mu'în saña
Zıll bulasın livâ-yı Mevlâdan

Bir hikâyet dahı gelse gerek uş
Nefs vaşfindan idiserdür ħurüş

Bir cühüd dahı nitekim ol vezîr
İdiserdür mekri ħalka nâ-güzîr

3870 Ol da idiser ta'aşşubdan ġazab
Ol leheb hep ili idiserdür hatab

**ĤİKÂYET-İ PÂDİŞÂH-I CEHÛD-I DİĞER Kİ
DER HELÂK-I DİN-İ 'İSÂ RÛNÛMÛD**

*Ol cühüd aşlında bir dahı cühüd
Düzüdi ol oddan bir dahı dūd (769)*

*C 125a

*Bu da diler 'İsevîleri kıra
Ol dalâlet dâmmı ħalka kıra (769)*

*Dileseñ şu kışşayı bilmek 'ayân
Ve's-semâ'ı zâti'l-burüc okı nihân (770)*

*B 118b

Bilesin kim n'eyler ol şâh-ı cühüd
Tuyasın kim n'eyledi zâti'l-veķūd

3875 *Gelse ol sünnetce olur her 'anūd
Zulmı kodı sünnet evvelki cühüd (771)*

Ĥayr u şer 'âdet-durur mu'tâda nefis
Zehre vü hem şekkere oldı bâde nefis

Ol cühüd gibi kıoma sünnet şeri
Şernden zînhâr er-iseñ ol berî

---

* 3870-3871 başlık: -C

*Kim ki kor 'âlemde yatlu sünneti
Yatlu sünnet koyan olur la'neti (772)*

Yatlu sünnet koyuban olma le'îm
Kim senüñ tã yirüñ olmaya caḥîm

3880 Gerçi 'âlem nîk u yatlu ṭoludur
Cümle âdem her biri bir ḥüludur

*Şol ki ezelde nîk-baḥt oldı iy 'amû
Bunda ef'âli eyü oldı kamu (773)*

*Şol ki bed-baḥt oldı bunda anda hem
Oldı eşgâli anuñ zulm u sitem (773)*

Cümle şey' cinsini ister arar
Cinsine irince aramaḡdan arar

*Tã kıyâmet cinsin ister cümle şey
Mâiyi mâ' u nârı nâr u câmı mey (-774)*

3885 *Her şuya 'âlemde vardur bir ṭamar
Her biri bir ṭaṭ-ıla aḡar ṭamar*

*Ṭatlu şu şîrîne aḡar şûra şûr
Tã ki ḡalka ṭur emr idince şûr (775)*

*Her kişide var-durur bir dürlü ḡû
Var-durur her otda bir dürlü ḡoḡu (775)*

Ol başal mîrâşı-y-ıdı süreden
Hem 'asel mevrûş-ı ḡelva-yı ḡasen

*C 125b

---

* 3881 nîk-baḥt: C nîk ü baḥt

* 3887 otda: B ota

Acı Şu oldu Şu kim yatlu-durur
Hırlular hem Şerbeti tatlu-durur

3890 Eyllig irŐ-i Aĥmed ü Dāvüddur
Yatlular hem vāriŐ-i Nemrüddur

Çünkü dilden dile yitmiş biñ ĥicāb
Var kim añlar sırr-ı EvreŐne'l-kitāb (776)

*B 119a

Oldı ġāfil vāriŐ-i Fir'avn olan
Oldı muĥbil ťālib-i pür-'avn olan

Evliyā pür-'avn u vāriŐ etĥiyā
Zālimān Fir'avn u vāriŐ eŐĥiyā

Nür-ı peygāberdür ādemde ťaleb
Ol ťalebdendür ťareb hem ĥurb-ı Rab (777)

3895 *Zerre ťullāb enbiyādur āfitāb*
Zerre ol tāb-ıla bulur izťırāb (777)

Şems Aĥmed etĥiyā zerrātdur
Zerre olar ol ĥirmen-i zerrātdur

Şu'le her dem māyil-i gevher-durur
Rūĥ-ı Aĥmed gevher-i ekber-durur (778)

Cümle-i ervah Şu'le ol güher
Bahr oldur cümle-i cānlar neher

Şu'le cüyā-yı dem-i gevher olur
Őu'leler muzhar güher mażhar olur

3900 Mużherüñ her dem rücū'ı mażhara
Şu'lenüñ dāyim Şürü'ı gevhere

---

* 3891 yitmiş: C yetmiş / EvreŐne'l-: C EvreŐe'l-

Merkez-i ašlîsin ister yansa od
Şu'lesi 'ulvîye itdükce şu'üd

Şu'le 'âlem gevher âdem Hâk kân
Şu'le gevherden al ol kâna revân

Şu'le bulduñ çün güher-çün yaḥu kân
Şanma vardur *berzahun lâ-yebğiyân*

Gevherüñ meyli hamîşe kânadur
Şu'lenüñ ol gevher-i tâbânadur

3905 *Bir misâl üşte gör uş nûr-ı güneş
Meşyi itdükce olur envâr-ı reş (779)*

*C 126a

*Bir evüñ küllî derîçesin gezer
Her yire kim vara bir dürlü bezer (779)*

Her derîçe içre girür bir buredan
Gösterür bir bureda biñ dürc-i fen

Ol şu'â'ı ki ev içindedür kıamu
Cirm-i şemsedür rücü'ı iy 'amü

Hey'etüñden oқи gel 'ilm-i nücüm
Eyle üstürlâb-ı ḥullâba hücüm

*B 119b

3910 *Her kişîye bir sitâre çünki var
Merd ü duḥter aḥteri ḥavrin kıovar (780)*

*Ḳanḳı yılduzla ki düzdür ḥâli'i
Kendü bir gâvvâş yüzdür ḥâli'i (780)*

Küllî insân ılduzı fi'lin dutar
Sen gerek 'avret dut u yâḥüd dut er

---

* 3912 dutar: C kıovar

Zühre-y-ise t̄ālī'üñ işüñ tareb
Şevk u 'iys u 'işret ü şevk u taleb (781)

Ṭālī'üñ Merrīḥ-ise bühtān işüñ
Ḳanı şuyüñ la'net ü tuğyān aşuñ

3915 *Gel nücūm-ı enfüse eyle nazār*
Kendü sirruñdan saña virsün haber

Bu sitāre nūrī tolnmaz müdām
Naḥs olmaz t̄ālī'i her şubḥ u şām (-783)

Seyr kıll gör sen de eflāki ğarīb
Kim bu heft eflāk aña olmaz qarīb

Rāsīḥ ol bul t̄āb-ı envār-ı Huḍā
Ne aña ulaş ne andan ol cüdā (785)

'Işk eflākinde şıdk-ıla yōri
Şevki mizānında dil ol dur öri

3920 Nefs merrīḥine himmet vir kemān
Ḥüt-ı dilde şevr-i cisme vir ziyān

Bu felekde t̄ālī'i aḥter bulan
Ol kişidür t̄ālī'i mes'ūd olan (786)

Ṭālī'i mes'ūd eyler bu nücūm
Nefs küffārına nārıdur rücūm (786)

*C 126b

Bu felekdegi tarebdür talb-ı Rab
Çeng ü Zühre 'aqlıdur nuqlı tarab

---

* 3913 Zühre-y-ise: C zehre-y-ise
* 3920 kemān: B gümān
* 3922 nārıdur: C nārıydum
* 3923 nuqlı: C naqlı

Çāh-ı ervāḥa döker bu delü rāḥ
Rūḥunā min-zālike'l-aḳdāḥı rāḥ

3925 *Bu felek merrīḥi ger kılsa ğāzab
Ol ṭaleb ehline olur luṭf-ı Rab (-787)*

Çünkü vardur buĝz u ḥubb-ı li'llāh bil
N'itdi atasına ol Evvāḥ bil

Nūri bu ılduzda olur ber-ḳarār
Nūri ṭunmaz ḳarnı geḳse ger hezār

*B 120a

*Seyr kılmaz ğālib ü maĝlūb olup
Inḳılābı yoḳ-durur maḳlūb olup (788)*

*Ol ziyādur işba'ayn-ı nūr-ı Ḥaḳ
Yoḳdur anda zulmet ü naḳş u ğasaḳ (788)*

3930 Ya'ni her kim itse da'vā-yı kemāl
Ol celāl-merrīḥ-ile zühre-cemāl

Bir gör ılduz iki barmaḳdan murād
Aşlıdur ol barmaĝa cümle 'ibād

Aḥter-i dil enver-i ekber-durur
Zātı şems adı velī aḥter-durur

Ada baḳup ḳalma ğāfil zātdan
Tā bulasın sen necāt āfātdan

Göre kimdür ol dili pür-nūr iden
Zerresin güneş gibi ma'mūr iden

3935 *Ḥaḳ-durur şeksüz çün ol nūri şaçan
Gözi açan ḳaradan aḳı seçen (-789)*

---

* 3935 aḳı: C aĝı

*Luḫfidur anuñ seni muḫbil kılan
Nūra iḫbāl itmege ḳābil kılan (789)*

Cümle oldur şeksüz ü sen yöri tek
Cān eliyle aç ol envāra etek

Muḫbil oldur kim ola ol nūra ğarḳ
İşba‘ayn envārını ḳılmaya fark

Aña ol envārdan ola nevā
Çün nişāridur anuñ derde devā

*C 127a

3940 Muḫbil ol ḳap ol nişāri cān yap
Ġayrı ḫaḳdan cān ḳapusın cümle yap

*Bu ḫarāb olmaḳ nice cān u tenüñ
Nūr-ı Ḥaḳḳa muḫbil ol aç dāmenüñ (-790)*

Ol nişāruñ oldı bil dāmān-ı ‘ışḳ
Ol nehāruñ aḫteri tābān-ı ‘ışḳ

*Her ki ol ‘ışḳuñ eteğın açmadı
Aña envār ol sitāre şaçmadı (791)*

*Bī-sitāre oldı maḫhūr u ḫaḳīr
Nefs elinde ḳaldı mağrūr u esīr (791)*

3945 Kimsene Merrīḫ idemez Zühreyi
Kim ḳılır şīrīn o zehr-i zehreyi

*B 120b

Aşlı zehr olan ḳaçan olur şeker
Cümle eşyā aşlın aşlına çeker

*Dāyimā ḫālib-durur cüzvī külī
Şekkeri ḫūḫī vü hem bülbül güli (792)*

* 3936 anuñ: C anı

Cîfeden itmek diler ol zâğ kâğ
Bâğ u râğı ne añlasun her ħar-dimâğ

Bî-başar kılmaz eri ħardan temîz
Bî-ħaber kim bilsün el-‘ağlu ‘azîz

3950 Tavar alası taşındadır ‘ayân
Âdem alası içindedür nihân (-793)

Ten-durur ħayvân u cân insândur
Şanma cânı cism-ile yiksândur

Var-durur her birine bir dürlü reng
Rûħ rengi şâf u cismüñ rengi jeng

*Rengi cismüñ zişt ü zulmânî-durur
Levni rûħuñ ħüb u nûrânî-durur (794)*

*Sibğatu’llah oldı nâm-ı reng-i rûħ
Ĥumm-ı Ĥağdan çün kim ol buldı fütûħ (795)*

3955 La‘netu’llah oldı reng ü büy-ı ten
La‘net almağ oldı çün kim ħüy-i ten (795)

Şu sebebden ki aşlı esfeldür tenüñ
Bil ki aşlı nefsi echeldür anuñ

*C 127b

Aşlına eyler rücü‘ı her fûrû‘
Gün tülû‘ itdügi yire eyler şürû‘

Çün cihânda cümle-i deryâ vü cüy
Aşlına eyler cemi‘i cüst ü cüy (796)

Kûħ-ı tenden rûhı sen de seyl-vâr
Şevk şahrâsında bâğ-ı ‘ışka var (797)

3960 Gir ü ğayret eyle kıl cismüñi tağ
‘Aklıñı şu eyle vü cānuñı rāğ

‘Aql suyin bāğ-ı rûha kıl nişār
Şıdķ bülbülli bulsun lālezār

‘Aql a‘lādur egerçi tağdan
İnūben hōş şuvarur bostān-ı ten

Tende esfel qalmaz a‘lāya çıkar
Gör meşelde nicedür şu ve şecer

*B 121a

Şu ağaç dibine gör nice çıkar
Ol seçerde geh zehir gāhi şemer

3965 Bîh-ı tenden şāh-ı cāna kıl şu‘ūd
Ancılayın qalma ki oldı ol cühūd

Gör kim ol mel‘ün cühūdı ki n’ider
Dāyim a‘lā qor o sıflıye gider

‘Işķ u ‘aql u rûh a‘lādur kamu
Hiss ü cism ü nefis sıflıdūr kamu

Aşluñ azıdup harām-zād olmağıl
Qoma qalbünde fesād u ğışş u ğıll

Ataña beñze ki ādemdūr şafı
Nefsüñ içre gizleme şirk-i hafı

3970 Adı ādem ol cühūdı gör n’ider
Qanda tavır-ı ādem ol qanda gider

Ol dem olur ādeme ādem ‘alem
Kimseye andan irişmeye elem

---

* 3963 tende esfel: C tende tende esfel

Ol cühüd u âlet-i nâr-ı cahîm
Gör ne resme zulm-ıla olur le'îm

VE LEHU EYZEN

*C 128a

Âh kim vurmaduñ dem-i âdem
Vâh kim yimeduñ gam-ı hem-dem

Zulmı terk idüp olmaduñ etķā
Tā ki 'ālemde ismüñ ola ekrem

3975 Ğafletüñ mevti ķalbüñ öldürdi
Cānuñ ol derd-ile dutar mātem

İbn-i Dāvūd bir nefes ğāfil
Oldı ķapdurdı māhīye hātem

Olma maħküm hūkm-i dünyāya
Fānīdür şanma esāsını muħkem

Raħm-i dünyā içinde tıfl olma
Dem-i ħayzı ol anadan kem em

Kimseye sūd itmedi ol sūd
Dime emsem ola şanup em ü sem

3980 Şāfī ol şōfī iç Aşaf şāfın
Ol Süleymān elinde cām-ı cem

*B 121b

Ney gibi eyle dem ciġer delüġin
Çeng-vār eyle şāh-ı ķaddüñi ħam

---

* 3972-3973 başlık: eyzen: B kezālike

* 3973 vurmaduñ: C varmaduñ

* 3981 şāh: C şāh

Çeng gibi bilüñi iki büküp
Şara-gör dōst çengine perçem

Kılı kıl kalbünüñ inisinden
Zahma kıl zahm-ı hemdemi her dem

Adı vir bāda iç şād ol
Olma maḥmūr hamr iç ol ḥurrem

3985 Güline karşı bülbül ol gūyā
Ḥār havfiyla süsen ol ebkem

Zühduñe iy zāhid olmağıl mağrūr
N'itdi Ba'ūrı gör veyā Bel'am

Qoma ḥavf u recādan istid'ā
Eyle Qur'ānı cānuña maḥrem

'Arş-ı maqlūba kalbi kıl ḥāmil
'Arş-ı a'zam 'arīşuñ ola iy 'amm

Diler-iseñ görüne rüz-ı cemāl
Āfitāb-ı celāle ol şebnem

3990 Dem-be-dem kimseneye zulm itme
Zālime zulmıdur çeh-i azlem

*C 128b

Muştafā yolına kadem berkit
Bul dem-i rüḥ-ı 'İsā bin Meryem

Rüḥ-ı 'Abdurraḥīmi maḥrem idin
Ancağ Allahu a'lem u aḥkem

---

* 3982 perçem: C pürçem

* 3989 şirk-i: C çirk-i

* 3990 zulmıdur: C zulümdür

İy Mu'în hürûfî ol rûhuñ
Saña esmâdan ism ola a'zam

**ÂTEŞ KERDEN-İ PÂDİŞÂH-I CÜHÛD VE BÛT NİHÂDEN BE
PEHLÛ-YI ÂTEŞ VE HER Kİ İN BÛT-RÂ SECDE KERD
EZ ÂTEŞ İMÂN ŞÛD GÜFTEN**

*Ol cühûdî gör nice tedbîr ider
Göñli içinde neler taşvîr ider (798)*

3995 *Hâşm-ıla bir yire yaqar gür gür od
Dûd eyler âsumân rengin kebûd (798)*

*Ol oduñ katında diker bir şanem
Tâ o şanem haqdan şanam göñlin şanam (798)*

Tâ ki qorqam oddan puta tapam
Dîn yıqam küfri yapam yoldan şapam

*B 122a

*Dir ki her kişi ki şu puta tapar
Uşbu oddan cânına buldı siper (799)*

*Her ki tapmaz od içinde buldı yir
Yiri od olur hem ol yir anı yir (799)*

4000 Kimdür añla ol cehûd-ı büt-peres
O1 hevâsına uyıcı nefis-i hes

Her murâdın nefsüñüñ bil bir şanem
Bir bir uş direm şanursın utanam

Büt degül mi şehvet ü mâl u benün
Fâhzerû emrin tıyuyñ yâ mü'minün

---

* 3993-3994 başlık: -C

* 3997 oddan: C otdan

* 4000 C cehûd-ı: C cühûd-ı / uyıcı: B C uyucu

* 4001 bir şanem: C pür-şanem

Nefs-i emmāreñ-durur şāh-ı cühūd
Ol hevā bütlerine yandurdı od

Sini iğvālardan eyler vehmnāk
Vehmden ʔolar vücūduñ şehri pāk

4005 Dir ki ölürsin yimezseñ ger yimek
Büt degül kim ādemi şöyle dimek

Ol hayātın yiyüp içmekden bilen
Kendü kendüzine oldur put olan

*C 129a

‘Aynı bütdür sendegi senlik saķın
Sen seni ʔo senlige olma yaķın

Dir ki maķrūmsın ʔü yoķ ođluñ kızıuñ
Böyle dirsın ʔünkü maķrūmdur özüñ

Size a‘dādur dimedi mi Ahad
Ĥubb-ı māl u Ĥubb-ı dünyā vü veled

4010 Nefsüñ ol kāfır gibi her dem durur
Cismüñe iğvā-y-ıla āteş urur

Her hevāyı bir şanem gibi ol diker
Can ʔulađı ol hevādan oldu ker

Nār-vār acı-durur Ĥaķ nesneler
Nefse Ĥaķķuñ şekkeri oldu şerer

Gör ki açlık nefse oddan acıdur
Cānımı nefsüñ ol açlık acıdur

---

* 4003 bütlerine: C putlarına

* 4006 yiyüp: C yeyüp

* 4010 her dem: C hem-dem

* 4012 Ĥaķ: C hem

Açlığı qor şehvet-ile yir ta'âm
'Aql u dil tolar küdüret-den melâm

4015 Cû' hikmetdür şib' zulmet didi *B 122b
Sen işitmedüñ hadîs-i Aḥmedi

Açdan kaçan açıklara irer
Nâra batar ya'nî kim artar rerer

Cümle haq nesneyi âteş gösterür
Bâtlı maḥlûb-ı dil-keş gösterü

Ḥaqquñ acısı-durur şehd-i lezîz
Bâtlıñ pâki-durur 'ayn-ı pelîz

Virme nefsuñuñ hevâsın oda gir
Yöri haq katında yiter uda gir

4020 Sen hevâ koyup oda girseñ o nâr
Saña İbrâhîm-vâr olur enâr

Ol olur bâr u enâr u gül'izâr
Sebze vü büy-ı bahâr u lâlezâr

Oddan ğam yiseñ qosañ havâ
Ol hevâ olur saña dâ'-i devâ

Putı koyup oda atsañ cānuñı *C 129b
Göstere ol od çeşme-i ḥayvānuñı

Odı koyup kim ki puta kılsa meyl
Ol put olur aña âḥir nâr-ı veyl

---

* 4019 yiter: C yitür

* 4024 ki:-C / olur:-C

4025   Ḳo hevā bütdür ki ol cehd odına
            Şehveti yaḳ zühd-ile ‘ahd odına

            ‘Ahdî şıyup şehvet idinseñ Menāt
            Saña olur Lāt ebñā vü benāt

            Bir bütüñden nice yüz biñ büt toḡar
            Baḡr-ı menḡüt ol göñül ḡütin boḡar

            Nitekim eyledi ol mühmel cühüd
            Kendü kendü nefesine urmadı od

            Nefsi bütler zāhir itdi bī-‘aded
            Soñ peşimānlıḳdan irişmez meded

4030   Dutdı usañ şanmadı nefsi şanem
            Nefsi şınmaḡ-ıla şandı kim şınam

            Gör nelerden vehm alur ol bī-temīz
            Bādemi şısañ olur daḡı ‘azīz

Bī-muḡāba nefis putın dutdı ḡör
            İtdi ol bütten nice bütler zuhūr (-800)

Ümm-i eşnām oldı bil ki nefis-i ḡes
            Nefis bütler şāḡı büt oldı ‘ases (801)

*B 123a

            Mür u mār ol bütler ü nefis ejdehā
            Nefsdür eşnāma kām-ı muntehā

4035   Nefis küllī bütlere menba‘-durur
            Nefis bütler menba‘ın mecma‘-durur

---

* 4026 benāt: C nebāt

* 4031 alur: C olur

*Taş u çakmak kav nefis ol büt şerâr
Şu-y-ıla nâr-ı şerâr eyler karar (802)*

*Lîki sâkin olmaz ol şu-y-ıla taş
Kanda olur şu-y-ıla ol taş yaş (803)*

Yâ şudan âhen kaçan olur helâk
Nefs-ile âdem kanda olur bî-bâk pâk

*Büt buşuda kaatre deñlü kara şu
Nefsdür kara şuya 'ummân u cü' (808)*

4040 *Yâhu bir bardak kadar dut sen anı
Nefs suyıyla seyl olur bahr-ı senî (808)*

*C 130a

*Kaatre-i seyl ol büt-i menhütdür
Nefsi dînüñ Yûnusına hütür (-809)*

Nefsi taşdur bu kalan bütler kedü
Nefsden özge saña yokdur 'adü

*Biñ kedüya hurd ider bir pâre taş
Ol kedüya vay ki ola taşta tutaş (-811)*

Cümle eşnâma bütler nefsdür
Bütlere hem Lât-ı ekber nefsdür

4045 *Büt şımağ âsân-durur Evvâh-vâr
Eylemek eşnâm kühın kâh-vâr*

*Bil şanem şımağ kişiye sehldür
Sehl görmek nefsi gâyet cehldür (812)*

---

* 4037 yaş: C tayaş

Nefsüñi şındur şanemden şâf ol
Şõfî şâf iç şâfi şâf-evşâf ol

Nefsdür düşmen anı görme za'îf
'Âkıl olan düşmeni dutmaz hafîf

*Taşına bakup sebük kıлма nazâr
Bil içidür ejdehâ-yı heft-ser (813)*

4050 *Cism ü cāna nār-ı bî-nem andadur
Nefs bil yidi cehennem andadur (813)*

Bir cehennemdür saña her bir şıfat
Her şıfat vurur saña bir dürlü let

*B 123b

Bil hevâ olur saña âhir hâviye
Hâviye nefis-içün oldi zâviye

Çârî'a olur kur'a-i şehvet işit
Şol işitdügüne göre hem iş it

Çaybet itseñ yâhu çaybetden haber
Diñleseñ oldur saña nār-ı saçar

4055 *Māl irküp yıgmağa eyleme meyl
Māl meyli saña olur nār-ı veyl*

Çūame olur nefsiñe olsa çama'
Hem sa'îr olur aña buhl u şibe'

Kibr ü çırş olur aña nār-ı çahîm
Hem riyâ vü kîn olur mâ' -i çamîm

*C 130b

---

* 4047 şâf-evşâf: C evşâf

* 4049 ejdehâ: B ezdehâ

* 4053 hem: -C

Her şıfâtũ bir oda tapıcıdur
Her biri bir şamuya kapıcıdur

*Her nefesde bir şıfat sini yıkar
Her biri bir dürlü şamuyı yakar (-814)*

4060 *Sakla itmesün nefsüne 'avn
Gör hevâdan oldı garķ ol Fir'avn (-814)*

Āhır ol Fir'avna Nîl oldı le'im
Mūsaya ehline ke't-tavdi'l-'azîm

*Mûsa-vâr ol nefse vur mûsâyı tîz
Eyle Mûsâdan bu Fir'avnı temîz (815)*

Nefsdür Fir'avn aña Mûsâ gönül
'Aql ölüdür mu'ciz-i 'İsâ gönül

Ķalbi ķıl Mevlâ-y-ıla Mûsây-vâr
Şavķuñ-ıla eyle tağı bî-ķarâr

4065 Şâ'ik ol bir şurda ber-tür ol
Bir tecellîde yakıl pür-nür ol

Cân-ıla cām-ı celâli iç müdâm
Ferşden tâ 'arşı eyle nîm-gâm

Ķıl Aħad Aħmed sözün dilde nağam
İç şürâhiyi ne hemm ķalsun ne ğam

*Aħmedî ol bul Aħad Aħmedde sen
Sırr-ı cāmı tuymasun Bû-Cehl-i ten (816)*

-
- * 4058 tapıcıdur: B C tapıcıdur
  - * 4059 yakar: C yıkar
  - * 4065 bir şurda: B C bur şurda
  - * 4066 nîm-gâm: C nîm-nâm
  - * 4067 nağam: C feğam

*Sırr-ıla ol hem-dem-i Ahmed Aḥad
Bul şafā-yı Muştafāyı bî-'aded (816)*

*B 124a

4070 Yā Mübîn Bu-Cehl-i tenden kı̄l emîn
Luṭf idüp biz müste'îne ol mu'în

**MİN BA'Zİ TEVḤĪDĀTĪHİ'D-DAḤĪḲ NEVVĀRAHÜ'LLAHÜ
Bİ-ENVĀRİ'T-TAḤḲĪḲ**

*Yā ze'l-cevādı mecma'a'l-aḥḳāmı ve'l-ḥikem
Yā ze's-sedādı menba'a'l-in'āmı ve'n-ni'am*

Yoḳdur mişāl hiç cemālūñ kemāline
İrmez zevāl şems-i celālūñe dem-be-dem

Sensin Ḳadīm ü Ḥayy Beḳānuñ fenāsı yoḳ
Rūḥuñ fütūḥı nefḥası ādemde vurdı dem

*C 131a

Baḥruñdan irse baş çeküp mevc-i kāf u nūn
Deryā gibi zūhūra gelür ḳatre-i 'adem

4075 Maḥmūd idüp maḳāmını luṭfuñ Muḥammedūñ
'İlmiyle dikdi 'ālem içinde 'Alī 'alem

Aşnāmı şındurup o Ḥalīl oldı nīg-nām
Ḳodı heves hevā-y-ıla Hūdan bulup himem

Mihrūñden oldı mühr-i Süleymān bî-gümān
Luṭfuñ kefinden içdi Aşaf şāf cām-i Cem

Nūḥı şabūhuñ eyledi sermest-i rāḥ-ı rūḥ
Cāhuñla çāh-ı Yūsufi ider şāh-ı muḥteşem

---

* 4070 mu'în: C enîn
* 4070-4071 başlık: -C
* 4077 içdi: -C

Zulmetde Hızra çeşme-i hayvân şunar zav'uñ
Eyyüba 'ayn-ı rāhat elüñden olur saķam

4080 Mūsāyı mest iden meyüñ eyler cemel cebel
Dāvüda çün ne ğam keremüñ eyledi na'am

Eyle Mu'ine de keremüñ yār yā Kerim
Ķādirsın ola bal belādan elemnden em

**ĀVERDEN-İ CŪHŪD ZEN RĀ BĀ TIFL-I KŪÇEK-EŞ VE
ENDĀHTEN-İ ĀN TIFL RĀ DER ĀTEŞ VE TAHRİŞ KERDEN-İ
PŪSEREK ĦALK-RĀ VE MĀDER-EŞ RĀ DER ŪFTĀDEN-İ ĀTEŞ**

Ol cühüdı gör ki uş Bu-Cehl-vār
Ne cehāletler idiser āşikār

Od yandurmış göge çavmış leheb
Ol cühüdı od gibi dutmış ğāzab

Ol oduñ yanına dikmiş bir şalīb
Ķırmağ ister ili ol oda şalıb

4085 *Diñle n'eyler ol cühüd-ı rehzeni* *B 124b
Getürür bir gene oğlanlu zeni (817)

'Avretüñ oğlın diler oda ata
Tā ki oğlın vırmeye tapa puta (817)

Aldı oğlanı cühüd atdı oda
Kendü yanısar oda girüp uda

Anı ana gördi bī-cān şefķati
Cüş idüp cānından itdi hicreti

---

* 4081 elemnden: C ölmeden

* 4081-4082 başlık: -C

*Diledi kim terk ide ĩmānını
Vara oddan ıķara oğlanını (-820)*

*C 131b

4090 İstedi ol puta secde ide zen
Od iinden oğlan itdi āvāz-zen (821)

*Ķāle yā ũmmeti inni lem emūt
Ender-āteş ey me-rev der-piş-i büt (821)*

*Ṭıfl eydür luṭf-ıla gel iy ana
Yoķ-durur bu nārda renc ũ ‘anā (822)*

*Geri zāhir şūret oldu oda ‘ūd
Ma‘nī cān bostānına ķıldı şu ‘ūd (822)*

*Şanma ana ki oda oldum men sipend
Āteş olmasun gözüñe eşm-bend (823)*

4095 *Gel bu āteş gülşen-i rüşen-durur
Sū’-i zann itmek bükāda zen-durur (823)*

Bu ‘azāb oldu baña baħr-ı ‘izāb
Saña da gel yoğ-ısa zehr-i ħicāb

*Ger inanmazsañ gel uş bürhānı gör
Nār iinde gülşen-i ħandāmı gör (-824)*

*Gel gör adı od u atı ħoš şarāb
Āb kim sīrāb olur andan serāb (-825)*

---

* 4091 ũmmeti: C ũmme
* 4093 oda: C od
* 4095 zen-durur: B C zendirür
* 4096 baña: C buña
* 4098 od: -C

*Gel ki tıyasın sen esrâr-ı Halîl
Göresin nâr içre gülzâr-ı cemîl (826)*

4100 Yir-idüm ğam kim toğam raħmuñ koyam
Dir-iken her dem baña luřfuñ koyam (-827)

Çünkü ol zindāndan oldum revān
Būsītān buldum cihānda çün cinān (828)

Raħme nisbet bu cihān bustāndur
Lîki nisbet bu oda zindāndur

*Raħmden çıkdum cihān gördüm laşîf
Lîki ol od luşfına bu olmaz ħarîf (829)*

*B 125a

*İy zihî od kim yili bād-ı nesîm
Biñ saķîme bir demi olur ħakîm (830)*

4105 Şiħhat alur her deminden ehl-i maķt
Bu ne āteş kim budur 'İsā-yı vaķt (830)

Men ki bu dem demde gördüm 'ālemi
Görmedi 'ālemde anı ādemî

*C 132a

*Lā-yerallāhe ilallāh oķı
Mā-rameyte lîkin ol atdı oķı*

Ol cihān kim bu od içinde bulmışam
Kendümi fikrinde yavu ķılmışam

---

* 4099 ki:-C
* 4100 yir-idüm: B yirüdüm
* 4100 yir-idüm: B yirüdüm
* 4107 atdı: C itdi
* 4108 bulmışam: C bilmıšem

Bu cihān kim sen görürsin hīçdür
Bir midür billūr-ıla hīç dür

4110 Ol cihānuñ şekli yoķ zātı beķā
Bu cihānuñ şekli çoķ zātı fenā

Bu cihānuñ bil vişālidür hayāl
Ol cihānuñ hem hayālātı vişāl

*Gel analıķ haķķı-y-ıçun iy ana
Turmaz-ısañ daħı bārī bir şına (832)*

Gel ki māder būy-ı Āzer eylemez
Bu itdügin eţfāla māder eylemez

*Gel ana iķbāl-i devletdür bu nār
Gel berü kim dāll-i raħmetdür bu nār (832)*

4115 *Gele gör ol it cühüduñ kudretin
Gör bu kudretde Vedüduñ kuvvetin (834)*

*Men teraħħumdandur itdügüm taleb
Yoħsa sini mi añdurur baña tareb (835)*

*Gel sen ü cümle cihānı da ‘vet it
Nārda ebrār gibi ‘işret it (836)*

*İy müsülmānlar gelüñ cümle revān
Cismi koñ tā cān bulasız rāyigān (837)*

Putā tapma sini oda şal Ĥabīb
Bil lebīb olan şalībe olmaz qarīb

4121 Nāra: C Yāra //

* 4116 teraħħumdandur: B teruħħumdandurş

* 4119 lebīb: C ĥabīb

4120 Nefse virmemek murâdın nârdur
Nefse nâr olan dile gülzârdur

Nâra yan zünnârı kes merdâne varı
Tap köyin gel hep köyin pervâne-vâr

*B 125b

*Ne tûrursız tûrmañ u küllî gelüñ
Od içinde berg-i gül gibi gülüñ (838)*

*Kıldı oğlanuñ sözi halka eșer
Ol haberden içleri tıldı șerer (839)*

*C 132b

Ol cemâ'atdan bir iki âdemî
Heybetiyle âh idüp vurdı demi

4125 *Halk bu heybetden oldu bî-amân
Cümle oddan yaña oldılar revân (839)*

*Girdi oda 'avret ü merd ü gulâm
Gördi odda işreti berd ü selâm (840)*

*Cümle 'âlem bî-müvekkil bî-keșîș
Küllî âteșden yaña itdiler revîș (841)*

Nârdan tıyuldu çünki büy-ı yâr
Nâr oldu yâra bârî cüybâr

Sende de vardur cühüd u tıfl u od
Bunlaruñla hem dağı put-ı cühüd

4130 Ol cühüd emmâre nefsuñ tıfl-ı cân
Büt hevâ od cehd-i raħmândur nihân

* 4124 idüp: -C

* 4125 oddan: C ordan

* 4127 'âlem: C bu 'âlem

* 4128 bâri: C yâri

Ḥaḳ mürdür görme evvel nārını
Şoñra gör nārındağı gülnārını

Ol cühüd-ı nefis hevā putın diker
Saña ḥayrı gösterür şerr ü şerer

Ṭıfl-ı cāna emr eyler ol cühüd
Tap büte dir yāḥū oda şal vücūd

Ya‘ni eydür nefis rūḥa vir hevām
Tā ki men bu odı başuñdan şavam

4135 Uş meşel gör nefis ḳatında put u od
Lūta büt dir açlığa od dir ol ‘anūd

Bilmez anı nār-ı şehvetdür şiba‘
Görmez anı dūd u zulmetdür şiba‘

Ya‘ni kaçır oddan göre n’ider
Merkez-i nāra özin küre ider

Bil işit küre hevā şehvāt nār
Nār-ı veyl ol küreden alur şerār

Ṭapma şehvet putına ol ṭıfl-vār
Nāra girseñ ola bāğ u gül‘izār

*B 126a

4140 Diyiser nefisün cühüdü üşte put
Ṭıfl-ı cāna üşte od birini dut

*C 133a

Odı ḳoyup puta ṭapsañ saña vāy
Put ḳatında odı nesne şanma hāy

---

* 4133 puta dir yāḥū: B büte dir yāḥū: C puta dur yāḥūd
* 4134 bu: -C 4136 u: -C
* 4138 Bil: C Bel
* 4139 bāğ u; C bāğ-ı
* 4140 üşte: C üşde / birini: C yirini

Put koyup ger oda girseñ göresin
Bî-gümân pür-nür u nâruñ küresin

Ûıfl-ı cân Evvâh esrârın diye
Nârda ebrâr gülnârın yiye

Vire maḥlûka ma'ârifden ḥaber
Diye şekker olduğın zehr-i şerer

4145 Od içinde dōst destânın diye
Ni'met-i Firdevs bostânın yiye

İrişen ol nâra zünnârın kese
Girmege ol nâra yil gibi ese

*Anı men' idemeye a'vân-ı cühüd
Şöyle kim şîrîn görine añâ od (-842)*

Nefs cühüdına vesâvisdür 'avân
Ol çelipâdan yaña câmı kovan

Cehd odına girse cân ııflı cühüd
Nefs yanar vesveseye qalmaz vücüd

4150 Belki ol vesvâs ilhâma döner
Nefsüñüñ küffârı İslâma döner

Görür ol ııfl oda bād adın yaqar
Nefs oddan yaña şu gibi aqar

Bilesince cem' olur etbâ'-ı nefis
Cümlesi oda girür eşyâ'-ı nefis

---

* 4146 nâra zünnârın: C nâra vü zünnârın

* 4151 oda bād: C bād oda

Nitekim bu halka itdi ol cühüd
Putu çapsun diyü ili yaqdı od

Gördi kim ol halkı yandurmadı od
Ol cühüda āhir oldı odı ud

4155 Halk gördi tıflı itdi oda hücum
Nitekim günsüz hücum eyler nücüm

Ol ili oddan yaña süren ‘avān
Halka idemez oddan irhā-yı ‘inān

Nāra gir diyen yiñemez oddan
Ol yahūdī batdı duda uddan

*B 125b; C 133b

*Ol cühüd öldi vü yandı odlara
Şermsār olup boyandı udlara (843)*

Nefs-i emmāre muħanneşdür dü-rüy
Şaḥş-i hunşa gibi dutar iki hūy

4160 Kankı iş el virse dir işüm budur
Dün ü gün gönlümde teşvîşüm budur

Ger heves pütün şısañ girseñ oda
Ol yahūdī gibi girürsin uda

Çün görürsin nār olur hōş gül‘izār
Nefs olur bīmār u hem dil şermsār

Bil ki cehd odı olur şoñra cinān
Od olur şoñra bu şehvāt-i cihān

---

* 4154 oldı odı: C odı oldı
* 4155 İtdi oda: C oda itdi
* 4159 nuħanneşdür: C muħannetdür
* 4160 kankı: C kınkı

Ço büt-i şehvetî nâr it ihtiyâr
Tâ cühüd gibi olmayasın şermsâr

4165 İl şalîbi şaldı oda atdı cân
Virdi âteş bunlara zevk-ı cinân

*Dağı şadık oldılar imân-ıçun
Cisme kıydılar bakâ-yı cân-ıçun (844)*

Kendü memkür oldı mekrine ol la'în
Kendüye oldı itdügi miñnet hemîn

*Şükr kim 'âdil-durur şâh-ı 'alîm
Her le'îme itdügin eyler elîm (-845)*

*Ol 'avânlar ki il yüzine sürdiler
Kendü yüzlerini kara gördiler (-846)*

4170 'Ayb açup il yüzine kara süren
Ol-durur kendüyi hâzretten süren

Perde yırtup 'ayb açma iy 'anüd
Gör ki oddan ne uda girdi cühüd

Kime ne itseñ saña eylersin hemân
Luğ u kahr u hayr u şer sūd u ziyân

Kimi hōr itseñ sen olursın haķır
N'ola kâtrana 'ivaż olursa ķır

*C 134a

Kimi kim şısañ uşanan yine sen
Kimi ķorķıtsañ uşanan yine sen

---

* 4165 il: C ol
* 4167 itdügi miñnet: C miñnet itdügi
* 4168 le'îme: C kime
* 4169 yüzine: B C yüzüne
* 4174 usanan: C uşanan / gülünç: B gülünç / dutar C olursın

4175 Kimi kim gülsen sen olursın gülinç
Kime teb sansan seni dutar kulinç

*B 127a

VEMİN ZĀLĪKE KEZĀLĪK

Buḥl-ıla şalma 'āleme miḥnet
Buḥl-ıla yokdur ādeme cennet

Zāhid olursa daḥı buḥl ehli
La'net ehlidür ana yoḡ raḥmet

Buḥldan ḥālī olmayan bulmaz
Devlet ü 'izz ü rāḥat u re'fet

Ḥırmen-i buḥl-ıla toḥm ḥırş oldı
Zulm eküp var götürmegil zulmet

4180 Buḥldan gör ki n'oldı dīv-i racīm
Tā-ḳıyāmet kim añsa dir la'net

Rūḥ kim ḥükm-i ḥırşa maḥkūmdur
Görmez 'ayn-ı 'ibreti ḥikmet

Kendüñe ḥayr u ḥalka şer şanma
İtme zinhār anuñ gibi fikret

Bu fenā mülki oldı zıll-ı şecer
Tarfatü'l-'ayn içinde ider hieret

Niçün buña bunca buḥl u ḥased
İrişür her kişiye olan ḳısmet

4185 Bunca ṭül-ı emel nedür bir di
Didi dünyāya Muştafā sâ'at

---

* 4175-4176 başlık:-C

* 4183 mülki: C milki

Geçür ol sâ'atı sa'âdet-ile
Eyle terk-i şekâvet it tâ'at

Tâ'ata hârciden o sâ'atımı
Zîk sâ'atda buldı vüs' ü vüs'at

Niyyeti hâyır idüp itâ'at kııl
Devletüñ depme var-iken âlet

Şâh işigine kurbet eyle taleb
Kullıg eyle kesilmedin kuvvet

4190 İrdi 'Abdurrahîme hıdmet-ile
Bu Mu'în eyle hıdmete himmet *C 134b

Tâ ki sen dağı bir ere iresin
İhtiyârüñ ilinden it gurbet

Tâ başuñ bula tâc devletden
Olasın hâş-ı hâzret-i 'izzet *B 127b

Bedrdür nûrı Hâkkuñ her ayına
Ayına mazhar-durur her âyine

Cümle eşyâdur anuñ âyinesi
Şöyle gördi şâf olanlar sînesi

4195 Her ki ol âyineyi mağhek ider
Şirk ü şekden cānı cāmın lekk ider

Kendü nağdini görür âyineden
Sü'-i zann eyler yaqar cānın beden

---

* 4190 Mu'în: C Mu'înî

Āyine gördüğünñ ‘aksin dimez
Çocaya oğlan-ıla hem-sin dimez

**KEJ MANDEN-İ DEHĀN-I AN PENHĀN KĪ
NĀM-I MUHAMMED RĀ BE-TASAHHUR HĪ ĀNED**

*Gör o murdār Aḥmede ağzın eger
Göre ol da aña ḡalursa eger (848)*

Güneşe kara diyendür gözi aḡ
Hāşa güneşden kara olmaḡ iraq

4200 Kimseye āyine yüz görmez inan
Bir baḡan ol cāma yüz görmez inan

Çünkü mü’min mü’minüñ mir’atıdır
Ġaraz mir’atüñ şıfātı zātıdır

BĪ-nifāḡ ol neyi görse anı dir
Aḡa rümĪ zenge hindüstānĪ dir

Egri bakma ki egri görürsin yüzüñ
Ayine egri ḡomaz adın düzüñ

Egri baḡup şanma kim cām egridür
Cām elif dimez çü ol lām egridür

4205 Baḡan egridür ne disün ya āyine
Gör oḡa dir mi didüğün yayına

Gör ki ol egri görenler n’oldı uş
Çaldılar egri ḡademden tā-be-düş

*C 135a

Nām-ı Aḡmeddür çü cām-ı kāyināt
Hem şıfātıdır anuñ mir’āt-ı zāt

Zâti ismden ğayrı dutma iy aħı
Hem şıfâtı zâtınuñ 'aynı daħı

Gör o biri iki gören keĵ-nazar
Kendünüñ egriliginden bî-ħaber

*B 128a

4210 *Aħmede teşhîr-ile egdi dehân*
Yine kendü ĵaldı egri müstehân (848)

Egri ĵalur gördi aĵzın kim o ĵes
Geldi girü dir ki yâ feryâd-res (848)

Dir ki 'afv it yâ Şeff'e'l-müznibîn
Anuñ-ıçun ki oldur Allâhu'l-mübîn (849-E)

Men cehâletden saña itdüm imtiħân
İmtiħândan oldum âħir keĵ-dehân (850-E)

Baña lâyıĵ işledüm n'itdümse men
Sen saña lâyıĵ it iy şâh-ı zemen

4215 *Dilese ĵaĵ bir ĵulın rüsvâ ĵıla*
Anı yigler ĵaĵķına ĵüyâ ĵıla (-851)

Bil ki ĵaybet âlet-i la'net-durur
Aşĵara küçük dimek ĵaybet-durur

Yüze yüz daħi dime kimseye bed
Gerçi şâfî zer bulunmaz bî-zebed

Yatluları eylüg-ile eyle yâd
Sen ki eyülere ĵorsın yatlu ad

---

* 4217 bulunmaz: C bulunmaz

Eyüye yatlu dimekden ne ziyān
Līki zan saña ziyāndur bī-gümān

4220 *Haḡ dilese 'aybuñı eyleye ġayb*
Hīç ma 'yūba dimezsın ehl-i 'ayb (-852)

Dilese bir ḡulına eyleye 'itāb
İtdürür ol ḡulına ḡulme ŧitāb

Raḡmetin kimden ki Haḡ zāyil ḡılır
Göñlin anuñ zārıdan ġāfil ḡılır

Şol kulın kim sevse itse ihtiyār
Aña zārī itdürür Eyyüb-vār

*C 135b

Gözlerin Ya 'küb-veş giryān ider
Cānın İsmā'il-vār ḡurban ider(853)

4225 *İy zi-şehlā göz ki Haḡ giryānidur*
Zi-hümāyün dil ki Haḡ biryānidur (854)

Kimi gördüñ aḡlar āḡir ḡülmedi
Kimi güler gördüñ aḡlar olmadı

Āḡir-i her ġirye āḡir ḡadedür
Āḡirin añan mübārek bendedür (855)

*B128

Unudur āḡürı añanlar āḡirin
Sen ara ŧayma āḡürı fāḡirin

Dünyādur āḡür u ḡardur fāḡiri
Āḡürı ḡo erseñ iste āḡiri

---

* 4219 eyüye: B C eyiye

* 4220 eyleye: C eylese

4230 *Ḥak didi ülâdanı uḥrâ yig-durur (853)*
Ya'ni dünyâdan uḡbâ yig-durur

Dünyada giryân ol anda ḥande-vâr
Bunda giryân anda ḥandân ḥande vār

Dimedi mi Ḥaḡ kim oldı külli şey
Ölmiş-iken yine ol şu-y-ıla ḥay

Ḳanda yaş varsa ḡara olur yeşil
Yaşsuz ḡara ḡalır ḡurı ḡacîl

Gözlerüñ yaşın yaşın yaşın aḡıt
Ḳara göñlüñü geh yeşil ḡâhi ak it

4235 'Işḡ odıyla gözlerüñ giryân ḡıl
Büsitân-ı cānı pür-reyḡân ḡıl

Nür-ı Yezdân-ıla bostân it içüñ
Bunda yaş dök anda var kevşer iç öñ

Kandasa āb-ı revan bostan kılur
Yaş aḡıdan raḡmet-i Raḡmān bulur (856)

Bābda dōlāb-vār eyle enīn
Eyleñ iy ḡullāb cān 'aynın ma'īn (857)

Yanup ol şeyḡ işiginde çeşm-i ter
Tā ki ḡaşa ḡaş göñlüñden ḡuzār

4240 Pīr elinde ol niteki āb içre dolāb
Pīr ḡullābımsuz itme inḡılāb

*C 136a

* 4230 yig-durur: C yeg-durur

* 4238 dōlāb: B devlāb / ḡullāb: C dullāb

Göz kabağından yaşuñ eyle şerāb
Tā gurābı tūḫī eyleye tūrāb

Bir zamān yaşı revān dök kıl fiğān
Kim fiğāndur cennet ehline armağān

Tā ebed ol şād u ḥandān gül-şıfat
Bülbüli mest it yaşuñ kıl mül-şıfat

*Ger dilerseñ ki eriyē kāsvetüñ
Kāynasun mazlūmlar-ıçun şefkatuñ (858)*

4245 *Raḥmet isterseñ za'ife raḥm kıl
Haşmuñı mazlūma yiter sehm kıl (858)*

*B 129a

Dest-gīr olmağ za'ife bil yaqīn
Bī-gümān ḥulq-ı nebīdür iy emīn

Var ğazabdan kimseye itme 'itāb
Niteki itdi ol cühūd-ı bī-kitāb

VE LEHU EYZEN

Kimseye miḥnet-ile itme 'itāb
Binüben hiddet atın itme şitāb

'Arş-ı Raḥmān yıķarsın iy zālīm
Kimsenüñ göñlini itme hīç ḥarāb

4250 *Ādeme 'ālem içre itme sitem
Tā 'azāb ola sana 'iys-ı 'izāb*

Tā gözüñden niķābı ref' ideler
Hīç maḥlūka kılma ķahr u 'iķāb

* 4244 ki: C kim

* 4245 Haşmuñı: C ḥişmuñı

Geç hevâdan vücûduñı hâk it
Göñlüñ odıyla gözlerüñ kıl âb

Âh u zâruñdan eyle çeng ü rebâb
Bağruñ u yaşuñ it şerâb u kebâb

Eyle cân büstânımı ma'mûr
'İşk ırmağı içre ol dolâb

4255 Tahtuñı yil götürse daħı saħın
Ġarre olma âħir olısar o türâb

*C 136b

Bî-'amel 'ilm-ile olan mağrûr
Bâb-ı a'ķab açar aña o kitâb

Kim göñül ka'besine vurmasa yüz
Ĥacı şanma aña Ĥaccı oldu hicâb

Mâl u mülküm diyü tefâħur iden
Mülk ü mâluñ olur Ĥarâb u yabâb

Ġarre olma cemâlüñe nice
Ĥüsn gördüm ki olur Ĥayâl-i Ĥâb

4260 Kim vefâ buldı uşbu fâniden
Kim olan serâb-ıla sîrâb

Dünya bir pîre zen-durur reh-zen
Ört nikâbın yüzine görme i şâb

---

* 4253 bağruñ u yaşuñ: C bağruñ yaşuñ
* 4254 dölâb: B devlâb
* 4257 Ĥaccı: C Ĥac
* 4258 olur: B alur
* 4260 uşbu: C işbu
* 4261 yüzine: B C yüzüne

Āline alına anuñ her kim
Mîg-i muzlimde aldı bî-mehtāb

*B 129b

Dil nücūmın rücūm it ol dīve
Felek-i ‘aqla ‘ışk it uřturlāb

Ol felekde melek gibi melik ol
Mūlk bul bî-havāyic ü esbāb

4265 Hūbb-ı dūnyā apısına ufl ur
Heřt cennāta cānuñ it bevvāb

alb uflına şevi ıl miftāh
Ol nedīm-i mūfettiħū’l-ebvāb

ıl nedāmet řekāvet itme daħı
Gir cinān ire bî-su’āl u cevāb

Yā İlāhī Mu‘ine ‘avn eyle
Luşf ıl ya Raħīm u yā Tevvāb

albine bu za‘īf miskīnūñ
Nūr-ı ‘Abdurraħimi ıl ullāb

4270 Tā ki nefsi cūhūdī od-ı hevā
Yandurup eylemeye aña ‘azāb

‘İTĀB KERDEN-İ CŪHŪD BER ĀTEŐ Kİ ERĀĖ-SŪZĀNĪ

Gördi ol odı itmedi eşer
Hī haşar ılmadı artduça şerer

*C 137a

---

* 4263 it: id

* 4266 uflına: C faqlına

* 4271 itmedi eşer: C itme içer / ılmadı: C ılma

Tasasından seng göñli oldı teng
Halkı terk itdi ider od-ıla ceng

Çünkü olmaz cümle iş bî-emr-i Hâk
Her işe kâdir-durur Rabbü'l-felağ

Yıl odı Hâk emrile eser yağar
Yir karar eyler ü su yirde ağar

4275 Cāmidi gör kim nice ‘ābid-durur
İy mu‘ānid ad saña zāyid-durur

Aduñ ādem koyuban gösterme hay
Şüretüñ lâ-şeydür aña dime şey

Şol ki cāmidden kem ola şey midür
Cāmid-ile ceng iden şey hay midur

Şüreti diri olana hay dime
‘Ağlsuz kişiye hey hey ney dime

Gör ki cinnetden cühüdi yağdı od
Hâşılı ol oddan ancak oldı ud

*B 130a

4280 Virmedi inşâf görüp ‘ibreti
Geldi oda ider ‘itâb ol la‘neti

*Dutdı yüzün oda dir ki iy ‘anüd
N’oldı şuya döndüñ iy yağıcı od (857)*

N’oldı nāruñ şöyle oldı lālezār
Çanı uduñ iy od meni itdüñ şermsār

---

* 4278 ney: -C

* 4280 oda: C od

*Ḳanı ol ṭab‘-ı cihānsūzuñ seniñ
Ol yüzüñde tīziyi yüzüñ seniñ (859)*

*Dir ki ḳanda vardı ol hāşiyetüñ
Azdı minüm ṭālī‘ümde niyyetüñ (860)*

4285 *Putā ṭapmayı niçün yaḳmaduñ
Ḥalkı yaḳmağa şu gibi aḳmaduñ (-861)*

Ni ‘aceb yandurmaduğı nārı tīz
Ādemi od gül gibi dutmaḳ ‘aziz

*Göz bağı midur şu iş yā hūş-bend
Kim bülend od ili idinmez sipend (863)*

*C 137b

*Buña siḫr eylediler yā sīmiyā
Od ḥod itmezdi yaḳmaḳdan ḥayā (-864)*

Yā menüm bed ṭālī‘ümdür ṭab‘-ı nār
‘Aks olup dutdı şifāt-i cūy-bār

4290 *Dir cühūda od hemān ol āteşem
Yandurıcılıḳda ḡāyet ser-keşem (865)*

*Gel berü gör nāram u yā cūybār
Neydügüm gel bir göresin āşikār (865)*

Ḳo bu mi‘yārı özüñe gel i yār
Kāruñı eyle o mi‘yāra ‘ayār

Bil nedür āteş neden yaḳmaz ya od
Büt daḥı hem ol büti diken cühūd

---

* 4286 Nī: C Bī

* 4291 gel bir: C bir gel

Cümlesi bil kim müretteb sendedür
Cüz'ü küll ferd ü mürekkeb sendedür

4295 Büt hevā-yı nefsdür nefsüñdür od
Dīvdür ol odı yanduran cühüd

Yāhu münkirlerdür ider sū'-i zann
Od amān virdüğine dirler yalan

Şeyhe varur bir mürīd-i büt-peres
Pūta ıapmadın virüp almaz nefes

*B 130b

Büt hevādur her maḳāmda bir hevā
Kem degüldür her hevāya bir devā

Ol mürīdīñ nefsi daḳı sanki od
Pür leheb içi ḡazabdan çün cühüd

4300 Çün vara şeyhe ide teslīm-i tām
Pīr de aña terbiyet ide müdām

Nefsini şirk-i ḡafīden sāf ide
Dīnini bī-şın u rā vü kāf ide

Nefsi kim vardı mürīdüñ çün leheb
Şeyh ide 'ıışḳ odına anı ḡaḡab

Rab ḡavfı anı eyleye 'aḡab
Ḥilm maḡz ola o nefsinde ḡazab

Ol yahūdī kim didük ḡazbāndur
Oda yaḡ diyici ol şeytāndur

*C 138a

4305 Ya'ni ol ḡālib ḡazabdan ola pāk
Vesvese ide aña div itmege helāk

Ol mürīde diye şeytān-ı ‘anūd
Nitekim bu oda söyledi cühūd

Diye kalduñ h̄ōr kanı ğayretüñ
İtseñe virmiş-iken el fırsatüñ

Çün mürīd ola şekādan müttekī
Azıdımaya anı dīv-i şaķī

Ol mürīde ide her münkir nazār
Hīç şererden bulmaya anda eşer

4310 Diye kim n’oldı saña iy tünd-hū
Qahr-ı nāruñ şöyle oldu kand-cū

Ol cühūda nite ki itdi cevāb
Ol mürīd de ide şeytāna h̄iṭāb

Od didi ol cühūda iy ‘anūd
Gel ki göresin durur mı fi’l-i od

*Tīġ-ı Hāķķam hem ‘anāşırdan ferīd
Bī-murādam ben baña Hāķdur mürīd (-866)*

Emr-i Hāķķ-ıla kılıram taġı kül
Emr-i Hāķķ-ıla oluram bāġ u gül

4315 Dutaram şol emri kim ıssum kılır
Minüm ıssum su vü ğum ıssum bilür

*B 131a

Issı ol dise oluram nār-ı le’īm
Sovuġ ol dise olurum berd-i selīm

---

* 4309 şererden: C şerden
* 4311 ki: C kim
* 4312 durur mı fi’l-i: C ũuru mı fi’l-i
* 4313 bī-murādam: B bī-murādam
* 4316 ol: -C

Çul efendisine olmamağ muñi'
Ol-durur 'âlemde key fi'l-i şeni'

Gör mecâzı Mâlik-içün 'abd-i bend
Bağlanur Mevlâ işiginde kemend

Düşmenine düşmen ü yârına yâr
Yâr-iken yâra yine ağıyâra nâr

4320 *Bir meşel uş gör ki ol kelb-i 'ağūr
Ol ki bir türkūñ çapusında yatur (867)*

*Āşinā mihmāna kuyruğın bular
Yüz sürer başın etegine țolar (867)*

*C 138b

*Şîr-i ner gibiyken olur çāplūs
Pōstlar yırtarken ider dest-būs (867)*

Āşināya olur ol rübāh-vār
Av degül bî-gāneyi ilden çovar

*Yād adamdan saşınur ĥargehi
Ĥamle-i şîrāne eyler her gehi (868)*

4325 *Ĥamle ider bîgāneye şîrāne var
Her yuvayı ıssı evinden çova (868)*

*Bendelikde od itden kem degül
Kem olan itden ĥā ĥiç ādem degül (-869)*

Türkmence yok mı Mevlalıkda ĥağ
Gör ki iti n'eyler iy itden aşaq

*Ol Vedūda çuldur od u dud u 'ūd
Oldı cūdından çamu şāĥib-vücūd (869)*

Ṭab‘uñı dāyim ol eyler nūr-ı şem‘
Ya‘ni ba‘de‘t-tefrika ider cem‘ cem‘

4330 Āteş-i ṭab‘uñ eger ğamgīn ider
Şu‘le-i emri emīr-i dīn ider (870)

*Ṭab‘uñ odı şevk vakti olsa şād
Şevk-ı Haq bil gerçi ki oldı şād ad (871)*

Gelse ğam naġmātuñ istiġfār kııl
Nāliş ü efġān ü āh u zār kııl

*Bil ki dile emr-i Haqla geldi ğam
Hem-dem ol Ğaffār-ıla vir ü al dem (872)*

*B 131b

Çünkü Haqdur mesken-i miskīnler
Mihr ü kīn ü şādi vü ğamgīnler

4335 *Dilese şādī olur maḥz-ı melāl
Ol hamīmi ide kādirdür zülāl (873)*

*Ḳādir oldur itmege ğamm-ı naġam (873)
Bāġ-ı pāyı bāġ-ı irem eyler naġam*

*Aña kuldur cism ü cān u ğamm u şād (874)
‘Aql u fehm ü āb u āteş hāk ü bād*

*Cümle eşyā Haq yolında bendedür
Bende-i Haq zinde-i pāyendedür (874)*

*C 139a

*Her cemāduñ cānı vardur cānı yoq
Şansalar şanan anı bī-cān oyuk (875)*

4340 *Nice yoqdur cānı odı gör müdām
Gice gündüz ‘ışk-ıla eyler kıyām (875)*

* 4333 vir ü al dem: C vir al ü dem

*Gör demüri her kaçan urşañ taşā
Odı içinde bu taşına taşā (876)*

*Emr-i Hâkdandır hadîd-ile hâcer
Bu ikisinden oynayan şavķ-ı şerer (876)*

Cümle Hâkdandır gâlať kılma şaşın
Şekk-ile zan itmege olma yaķın

*Āhen-i zulm urma seng-i kâhra var
Ki ikisinden zulmler bî-had toĝar (-877)*

4345 *Seng ü āhendür oda gerçi sebeb
Bu sebebden dahı ağla kıl taleb (878)*

Hõş şerer-çün di sebeb seng ü hadîd
Kim hadîdi taşā urmaĝa mürîd

O mürîde kim-durur mürşîd eyit
Bu şanāyi‘de kanı Cimşîd eyit

*Ol sebebdür bu sebebde bil sebeb
Bî-sebeb kimdür sebeb iden taleb (879)*

Ol sebeb hûbî sebeb olmadı var
Bāriye bennāyı gör olma divār

4350 *Burc u bāri gerçi kim oldı sebeb
Kim sebeb oldı ki Bāriye ‘aceb*

Bu ‘avām-ı halk bāriyi görür
Ol havāş-ı Hâķ Bāriyi görür

*B 132a

---

* 4342 şavķ-ı şerer: C şavķ-ı hâcer
* 4345 ağla: C a‘lā
* 4347 kanı: C katı
* 4348 sebeb: C taleb
* 4349 gör: C var

Bāriye Bāri sebedür ser-te-ser
Burca baḡma eyle bāriye nazar

Burc u bāri daḡı gerçi oldı sebeb
Hem sebedür bāriye Bāri-yi Rab

*Ol sebedden bu sebeb a‘lā-durur
Enbiyāya bu sebeb süknā-durur (880)*

4355 *Bu sebedde ol sebeb ‘āmil olur
Gāh ‘āmil gāh hem ‘ātıl olur (882)*

*C 139b

*‘Aḡl o esbābuñ oldı maḡremi
Enbiyā bu esbābuñ oldı hem-demi (881)*

*Hā sebeb dırsin nedür bil bāri sen
Ol budur ki ola cehde resen (883)*

*Şu sebedür çarḡa kim gerdān ola
Çarḡa gerdān görmeyen ne insān ola (884)*

*Şu gazelde uş dirüz gāzle sebeb
Ça‘r-ı çāha gerdiş-i çarḡ ‘aceb (-885)*

4360 Bu cihānı fānī şanmaḡıl anı
Çarḡ-ı sergerdānī şanmaḡıl anı

‘Aşıḡuñ dīvānıma it var nazar
Daḡı yigrek virsün ol defter ḡaber

Olmayasın tā ki ḡayrān şubḡ u şām
Olmayasın ḡırḡat-ı hicretde şām

---

* 4352 Bāri: -C

* 4359 ‘aceb: C sebeb

* 4361 virsün: C dırsün

*Çalınayasın deng ü sergerdân çü çarh
Çarh od içre urmayasın niteki marh (886)*

Çenberi vü çarhı kıo Cebbâra gel
Cübbe vü destârı kıo Settâra gel

4365 *Emr-i Cebbâr-ıla olur bād u nār
Humm-ı Hâkdandur bular mest ü humār (887)*

*Min-ledün bulduñ-ısa ger 'ilmi sen
Hâk görürsin cümle haşm u hilmi sen (888)*

*Hâk ü bād u od u şuyı ser-te-ser
Hâk görürsin hâkdan açduñsa başar (888)*

Çahr-ıla luḫfi şifât-ı od u şu
Uyquñ aç meydâna gel nice busu

Gör ki mevcûdı bu cāmıdde ne cûd
Çodı âdem sinesinde iy 'anûd

*B 132b

4370 *Niçe bir olmayasın Hâkka muḫî'
Niçe teşnî'-ile bu fi'-i şenî'*

Ay u yıla yildüğüñ gider yile
Yil 'ömrüñ ay u yıl dıbsüz kile

Hâk ü bād u od u sudan olma hes
Sözi hâksuz urma her sözde nefes

*C 140a

Luḫf-ı Mâcid cāmıdı 'âbid ider
Rıfk-ı Vâcid cāhıdı zāhid ider

---

* 4363 ü: -C
* 4364 destârı: C settârı
* 4365 bular: C bulur
* 4367 açduñsa: C aşduñsa
* 4371 Yil 'ömrüñ: C Yil ü 'ömrüñ

Bād-ı bādiyi nazarda kıldı cān
Eyledi od-ı cühüdü būsītān

4375 Bād bildi kavm-i ‘Ādı fi’l-‘ibād
Çün cemāda virdi ol Mācid cevād

Olma luṭfindan sen anuñ nā-ümīd
Nā-ümīd oldı ‘azīze nā-resīd

VE MİN-ZĀLİKE KEZĀLİK

İlāhi lutfuña ümmid-vāram
Recā atına her dāyım sūvāram

Şusuzam gerçi şahrā-yı haṭāda
Umaram cānı cūduñla şuvaram

Egerçi kim günehkāram begāyet
Çapuñdan özge yirüm yoğ ki varam

4380 Ne tevbem yā ne istiğfārum olsun
Ki içinde şikeste ‘ahdī üstüvāram

Nefes urmadı nefsuñ bī-ḥasāset
Müdām dīv-i racīme hem-civāram

Işüm zerğ u riyādur halk içinde
Cihānda sū’-i hulğ-ıla aşikāram

İşümdür zāğ gibi cīfe kovmağ
Hevā dāmında her laḥza şikāram

Ne ‘ayyārām ‘ayārum olmaya hīç
Ki buğday gösterüp arpa şataram

---

* 4381 bī-ḥasāset: C bī-ḥasāret

Niçün rahmetüñden dur ola dil
Der-i ‘Abdurrahîme çün gubāram

Mu‘îñî müsta‘înem kııl i‘ānet
Çatuñda gerçi ‘ināyet şermsāram

**DER BEYÂN-I BÂD Kİ DER ‘AHD-İ HÛD PEYĞÂMBER
‘ALEYHİ’S-SELÂM KAVM-I ‘ÂD RÂ HELÂK KERD**

Luţfuñ irincek idersin odı şü
Od ider şü arasında buşu

Od olur şü irse kahrüñ āteşi
Ser-te-ser oda yaķar her serkeşi

4400 Odı yaķmaz dir ‘acebler ol cühüd
Görmez anı ‘Āda n’itdi bād-ı Hüd

*Hüd çizdi çevresin mü’minlerüñ
Bād-ı ‘ad girmemege ol mûkımlaruñ (890)*

*Ĥadd-i Ĥüda dek varurdu yile yıl
Yine dönerdi hemān bî-cān u dil (890)*

*Ĥaţta yaķın varıcak olurdu nerm
Hüddan yüz ud-ıla iderdi şerm (890)*

*B 133b

*Her kimi kim taşrada koydıysa Ĥaţ
Heybet-ile yıl añā kıldı saĤaţ (891)*

*C 141a

4405 *Pāre pāre idüp itdi tārümār
Taġ taġıldı hevāda şan gubār (891)*

---

* 4397-4398 başlık: -C

* 4402 varurdu: C vururdu / dönerdi: C dutardı

*Evliyâdan dağı vardı bir kişi
Adı Şeybân idi çübânlık işi (892)*

*Ol çerâgâha çekerdî dâyire
Dâyire hōş sed olurdu sâyire (892)*

*Çoyuban Şeybân râ'î gellesin
Cum'adan yaña yöneldür kellesin (893)*

*Cum'ayı kıılır gelür sağ u selâm (893)
Çurduğı hağ görür olmuş çurda dâm*

4410 *Çoyun ol hağdan tecâvüz itmemiş (894)
Çurd hem ol hağ içine gitmemiş*

*Hîç hırş-ı zîb-ile hırş-ı ğanem (895-E)
Virmemiş birbirine gamm u elem*

Kim-durur çübân u gelle çurd u hağ
Uş beyân olsun diyelüm bî-ğalağ

Kurd bu nefis-ile şeytân-ı hasîs
Mîş tâlib şeyh çubân-ı re'îs

Evliyâ dâyiresinde kim çoyın
Olsa çurd anuñla çoldurmaz çoyın

4415 *İçme çanuñ geçme çadden iy mürîd
Tâ ki sen olmayasın çurda şerîd*

Çadde gir süriye çatıl iy yuva
Çurd olmasun saña çâtil hevâ

---

* 4410 gitmemiş: C girmemiş
* 4414 çoldurmaz: C çoldur
* 4416 süriye: C sürine

Dime kim men bir za‘f ü leng ü ker
Mini çübān sürüden kıovar döger

Yari kıuzı kıadrini çübān bilür
Kıadr-i māhīyi yine ‘ummān bilür

Gör ki hīç māhīye deryā dir mi bed
Ki kemīne kıahr idüp eyler mi redd

4420 Bend-i pend-i evliyāya bende ol
Zinde ol pāyende taht-ı hānde bul

Evliyā yolında kesb it ma‘rifet
Bul ecel yilini hōş ‘İsī-şıfat

*B 134a; C 141b

*‘Arife olur ecel yili nesīm
Ol ecel yilinde zer bulur ne sīm (896)*

*Anlara bād-ı ecel söyle ki eser
Nitekim Ya ‘kūba Yūsufdan haber (896)*

Bād-ı ‘Ād-ıla bir olmaz bād-ı Hūd
Nār-ı Evvāh-ıla hem od-ı cühūd

4425 *Ehl-i Hūda Hūda oldu yıl nesīm
Od İbrāhīme hem berd-i selīm(897)*

*Āteş İbrāhīme olmadı elīm
Kim-durur haş-ı halīme olan le’īm (897)*

*Şehvet odından olur Mūsā emīn
Kāfirūn eyler yirin zīr-i zemīn (-898)*

---

* 4425 berd-i selīm: C berd ü selīm

* 4427 zīr-i zemīn: C zīr ü zemīn

Emr-i Cebbâr-ıla vurdı Nîl mevc (899)
Çırdı Kıbtîniñ kaçarın fevc fevc

Ehl-i Mûsayı itdi kıbtîden o fark (899)
Oldı yol Mûsâya kıbtîyi itdi garķ

4430 Çünki irdi toprağa fermân-ı Hâķ
Tarfetü'l-'ayn içre oldı şakķ şak

Eyledi Kârûnı karnında zebûn
Emr-i Hâķdur çün kavıyyü'l-gâlibûn (900)

Çün demi 'İsâdan aldı âb u gîl
Buldı perr ü bâl ü bâl ü cân u dil (901)

Tür nûr-ı Mûsâ-y-ıla buldı cân (903)
Mest olup dutdı semâ'-ı dermiyân

Şöfî-i ekmele oluban vurdı rakş (903)
Şöyle kim ol nûr andan sürdi naķş

4435 Ni 'aceb çün tağ şöfî oldı hõş (904)
Ol tecellî-y-ile Mûsâ kılsa cûş

Luţf-ı nûrî câmîdi pür-cân kıılır (904)
Ķahr-ı nâsi nâsiyi hayvân kıılır

VE LEHÜ EYZEN

Bu nice hûb hum u ne şâfî şarâb u câm
'Aşık-ısañ halâl odur anuñ südi ħarâm

*C 142a

---

* 4428 Kırdı: B Kıır
* 4432 bâl ü bâl: C bâl bâl
* 4436-4437 başlık: -C

Ol cām cür‘asını içen encām buldı h̄ayr
Oldı h̄itām misk anı hem her kim içdi tām

*B 143b

Şems ü kamer o şāğarla içdi mey meger
Ārām kılmayup h̄ı dönerler t̄urup mūdām

4440 Çarh̄ içdi cür‘asın dün ü gün çarh̄-ı hey vurur
Encüm dutup nücüm felek urdı atına licām

Ol şāfdan şafā-y-ıla şāfī melāyike
Mest olup itdi secde kimi cehd kim der-kıyām

Urdı o cām cūş-ıla raqş cemel cebel
Şavq-ıla t̄urmadı gözinüñ yaşı şubh̄ u şām

Mest ü harāb oldı türāb ol meyi içüp
H̄āmūş olup murāqabede qaldı bī-kelām

Ol sükker-i sevret-ile döker yaşın bāğ u rāğ
Zī-mest kim yaşından olur puhte cümle h̄ām

4445 Mevc-veş şunsa vire ‘izām-ı remīme cān
Ger şırf şunsa ‘āleme bir dem qomaz nizām

Bāri kamu şey oldı bu cāmuñ meyiyle hayy
İn‘āmı-y-ıla buldı vücūd aşl-ı h̄ās u ‘ām

Ol cāmdan-durur bu Mu‘īne ğaram u vecd
Tā ‘arş-ı ferşden ider ol şevq-ıla dü kām

---

* 4438 hem: -C 4441 cehd: -C 4443 murāqabede: C her aqābde 4444 puhte: C buhteme
* 4441 cehd: -C
* 4443 murāqabede: C her aqābde
* 4444 puhte: C buhteme
* 4447 vecd: C ced

TANZ U İNKÂR KERDEN-İ CÜHÛD QABÛL
NÂ-KERDEN-İ NAŞİHAT-İ NÂŞİHÂN

Qahr u luḡf-ı Hâḡka inkâr eyleme
Kendüñe inkârı sen kâr eyleme

İ'tirâz oldu dil ü câna marâz
Bu marâz zâti-durur şanma 'arâz

4450 Münkürüñ başı hemân garbıldür
Anda nuşhı nâşihüñ bir yıldür

Dürdur dîn ol dil-i ḡd-bînden
Oldı ḡdbînligüñ aşlı kînden

Kendü varın 'ucb-ıla iden qabûl
Göñline kibr-ile ḡll eyler ḡlül

Münkire olmaz mü'eşşir mu'cizât
Nî kerâmet añlasun 'abd-i Menât

*C 142b

Odı bād u bādı bendde görse ger
'Aksin añlar çün gözin inkâr eger

4455 Biñ ḡarâyib görse arâyibdür hemân
Ol arâyibi arayupdur hemân

*B 135a

*Ol cühüd-ı ḡes gibi eyler 'inād
Olur inkârına aşlı izdiyād (905)*

---

* 4447-4448 başlık: -C
* 4449 'arâz: C ḡarâz
* 4451 dil-i: C dil ü
* 4453 Nî: C Bî
* 4454 bendde: C bende
* 4456 ḡes: C ḡar

Gör cühüdü gördüğince remz-i gayb
Göñli küllî taldı ‘ucb u ‘ayb u reyb

Aña nāşihler neşāyih kim didi
Ol redī ‘aksin idindi anuñ ğıdı (906)

Sürdi key istīzerilik merkebin
Zulm deryāsından itdi meşrebin

4460 *Kim naşihat itdi-y-ise urdı let*
Ellerin bağlayuban ol it-sıfat (907)

Her kim eydürse haber anı talar
Zulm ipin pāye ğazab tolar tolar

Ol yahūdī çünkü böyle itdi ‘itāb
Ġayret-i Hālıkdan irdi bir ħitāb (908)

Didi ol Qahhār tur kim iy le ’īm
Tā göresin niçe olur qahr-ı elīm (908)

Bu hāberden şoñra ol āteş revān
Oldı qaldı ol yahūdī dermiyān (909)

4465 *Od ihāta kıldı ehlini temām*
Halka-i āteşde qaldı hās u ‘am (909)

Aşl-ı zünnārı çü nār-ıdı ezel
Buldılar nār-ı sa’īr-i Lem-yezel

Aşlı ol udsuz cühüduñ çünkü od
‘Ākıbet kıldı ol aşlına şu ’ūd (910)

---

* 4460 it-sıfat: C it let

* 4462’ itāb: C ħitāb

* 4463 tır: C tav

*Buldı ezel aslı na'îm olan na'îm
Hem cahîm ehli olan buldı hamîm (910)*

Ol cahîmîler yahüdî-vaşf olur
Hem na'îmîler vedüdî-vaşf olur

4470 *Şol kişi ki evvelden âteş-zâdedür
Âhîr âteş baħrına üftâdedür (911)* *C 143a

Ol yahüdî gibi ki oldı âteşi
Şoıra kendüzinde buldı tâbeşi

Ṭab'-ı cüz külden ba'îd olursa yüz
Külle mâyildür kaçan bulursa yüz

Ol yahüdîler ki cüzvî nâr idi *B 135b
Bulmadılar mı o gülnârı di

Kendülere geldi ol şandukları
Ṭoldı cümle odla ol şandukları

4475 *Od idi her biri kim mü'min yağa
Ol eline kendüler virdi yağa (-912)*

Çaşdları yağmağ-ıdı yağıldılar
Duda beñzeyüp oda yağıldılar

Her kimün kim mâzeri âzer-durur
Aña âzer 'âķibet mâzer-durur

*Her kimün kim yiri olsa hâviye
Aña olur hâviye âhîr zâviye (913)*

---

* 4470 evvelden: C evvel
* 4471 ki: -C
* 4473 cüzvî: C cüzvi
* 4478 âhîr: -C

Ana gözleyicidir ferzendini (914)
Aşl fer' uñ kıomaz elden bendini

4480 Yili yok gibiyken ol bād-ı nūhūz
Yine dutar od içinde bāda yüz

Havz içinde niteki ol maḥbūs āb
Ki aña havz olmuş-durur bend ü hicāb (915)

Neşfi eyler ilkin aşlına revīş
Ol ḥaşış bulduğı aña olur keşīş

Havz içinde şanasın zindādadur
Liki kıasdı nirdese aşlı andadur (915)

Ma'denine gider az az her metā'
Yile yıl ü şuya şu şemse şu'a' (916)

4485 *Liki görmezsin 'ayān nice gider*
Gündüzün şanki nihān gice gider (916)

Hem bu şu gibi buşuda cānumuz
Nitekim kıatre arar 'ummānumuz

Deler az az bu cihān zindānını
Zindvānı iken sulṭānını

Sende 'anḳā-yı beḳādur her nefes
Nefs ü ten oldı o 'anḳāya kıafes (-918)

*C 143b

---

* 4479 bendini: C fer'ini
* 4480 nūhūz: C nuḥūm
* 4482 ḥaşış: B çaşış
* 4486 'ummānumuz: C 'ummānımız
* 4487 iken: -C
* 4488 'anḳāya: C 'anḳāyı

Kâfirüñ cismi kafaş kuzkunadur
Her nefes meyli çü hõn u hünadur

4490 Bu cihānı cennet-i me'vā bilür
Kendüyi sevdā-y-ıla rüsvā kıılır

'Iyş-ı dünyā mü'mine zindān-durur
Āhır ol zindān-ıla sulţān-durur

*B 136a

Kim bu zindānda 'ubūdiyyet kıılır
İRmege sulţānına niyyet kıılır

Қulluğ-ıla bende bulur 'āfiyet
Şāh-ı cennet olur anda 'ākibet

Ol cinān bulur cihānda rāyigān
Hem görür sulţānı zindānda 'ayān

4495 Құл odur zindānda sulţānın göre
Bunda göre ilk anda hem andan göre

Bunda a'mā anda da a'mā-durur
Bunda kim gördise anda ol görür

Bunda bende bende bend-i şāhayam
Bende fırsat қanda bulur rāhayam

Bāğ-ı şeh gözler içümde her nefes
Cān қuşına nefis olumaz қafes

Bāz gibi şāha ilter rāzını
Şāh қолundan kıılır pervāzını

---

* 4490 cennet-i: C cennet ü
* 4495 sulţānın: C sulţānı
* 4499 ilter: C iltür

4500 H̄ōş kelāma olımaz ecsām dām
Eylemez ārām cām ister temām

Ol kelām-ı hām dahı hemçünān
Ol dahı nīrāna olur bī-cān revān

Nārda bākī bu güftār-ı şakī
H̄ağda hem güftār-ı ebrār-ı taķī

Ol kafaşdan per açup şebbāz-vār
‘Arş meydānında kebk-i dil kovar

İhbiṭū şahrāsını uçup geçer
Hüm ledeyne maḥzarūn perrin açar

4505 Ol kelām-ı aṭyeb olur ṭayr-ı h̄ōş
Şaḥn-ı cānda eyler o pervāza h̄urūş

*C 144a

Āh-ıla ‘āşık dise yā Hūy-ı h̄üb
Kūh-ı vaḥdetde olur āhū-yı h̄üb

Nefs-i çāpükdür aña şayyād-ı tīz
Her nefes kim nefsdan eyleye h̄īz

Eyler ol āhūyı yā Hū-y-ıla sayd
Şıdķ-ıla yā Hū disün tek ‘Amr u Zeyd

Uşbu ol nefsūn-durur ki ola nefīs
Şanma ol emmāreyi h̄ōr u ḥasīs

*B 136b

4510 Nefs kim bulsa nefāset her nefes
Bī-ķafes cān bāğına eyler heves

* 4501 bī-cān: C cān

* 4505 pervāza h̄urūş C pervāz h̄ōş

* 4506 vaḥdetde: C vaḥdet

* 4509 Uşbu: C işbu

* 4510 Bī-ķafes: C bī-ķaves

‘Âlem-i esfelden a‘lāya uçar
Sidre n’olur müntehâ hâddin geçer

Seyr ider her bâr şehri *men ‘aref*
Keffe-i kefine qor yüz biñ tuhaf

Mütteķâ-y-ıla taķiyyi eyler ol (919)
Fân olur bulur beķâ milkine yol

Çün hübüt eyler vücüd iķlîmine
Hâcî gibi ki eyleye bey‘-i mine

4515 Her nefes sîmine alur biñ güher
Zî-ticâret iy zî-pür-aşşı sefer

Ya‘ni kim bir kez diseñ şıdķ-ıla Hâķ
Aña biñ ecrin virür Rabbü’l-felâķ (921)

Ol nefes sermāye olur sūd açar
Nefse zecr it zîkr-i Hâķ kıl şām u fecr

Sūdî pürdür iy zihî bāzār-ı hōş
Müşterisi ‘āşık-ı bāzār-ı hōş

Bey‘ kıma ol aşşılı bāzârdan
Cem‘ kıl sermāye āh u zârdan

4520 Tavķı kıo yine o sūķa tâcir ol
Tavķda sūķı gibi tap fâcir ol

Gör ki şol kırdı ne hūlar hūlanur
Tıyduķı yire toķuz kez tolanur

---

* 4511 n’olur: C bulur

* 4520 sūķa: C şūķa

Ḳurddan kem olma merd-i ferd ol
Çeşm ter ruḥ zerd ten pür derd ol

*C 144b

Bin ‘ubūdiyyet gemisine it sefer
Dir ulūhiyyet deñizinden dürer

Şer‘ bergin eyle tuman u niḳāb
Ṭal ṭarīḳat baḥrına bī-inḳılāb

4525 Ma‘rifet esdāfinuñ ğavvāsı ol
Ol ḥaḳīḳat lü’lü’yinüñ ḥāsı ol

Muṭma’inne nefis kārıdır bu iş
Rāh-ı Ḥaḳda şöyle eyler ol reviş

Geh nüzül eyler vücūda bī-‘urūc
Geh ‘urūc eyler idüp tenden ḥurūc

*B 137a

Cümle şey ḳandan ki bulsa çāşnī
Aña gider ger denī vü ger senī

Ṭurfadur kim ṭarfāsından ol ṭaraf
Ṭaşra çıkamaz ṭarfetü’l-‘ayn iy şeref

4530 *Bir ṭarafda ḳaldı her ḳavmüñ gözi
Sūzi nirden bulsa ol oldı sözi (924)*

*Cümle şey cinsinden alur zevḳ u şevḳ
Daḥı külden cüz ‘ayāndur taḥt u fevḳ (925)*

Cins-i ebrār olan ol şüttārdur
Cins-i nār füccār u göñli ṭardur

---

* 4522 Çeşm-ter: C Ḥaşmı / ten: B C ter

* 4530 sözi: C özi

* 4531 daḥı külden cüz ‘ayāndur: C Degülden cüz ‘ayān

Cümle cins cinsine taḥnîsdür
Kimi taḳdîsi kimi te'nîsdür

Küllî-yi şey zevkî cinsinden alur
Kimi cāndan kimisi tenden alur

4535 *Ol yaḥōd cinsiyyete ḳābil ola*
Andan olur çün aña vāşıl ola (926)

Gör ki ḡayr-ı cinsümüzken āb u nān
Bizden olur ḳābiliyyetle hemān (927)

Dimek olur nās ḳābildür temām
Nār ḳābildür bula darü's-selām

Her kişi dünyāya kāmîl gelmedi
Kemdür ol tekmîle ḳābil gelmedi

Nāsa irse āb u nān insān olur
Cāmid-iken nās-ıla yıksān olur

*C 145a

4540 *Ḳo yöri ḡayvānlığı insāna ir*
Ṭur iy rencür var dermāna ir

Şeyhdür insān sensin nān-veş
Sensin ol rencür ol dermān-veş

Sende şeyḡe gerçi cinsiyyet temām
Yok-durur lîkin ḳadeḡ şunsa o cām

Bir olur cinsiyyetüñ ol pîr-ilen
Bir ise tedbîr eger taḳdîr-ilen

---

* 4540 Ṭur iy rencür var der-māna ir: C Sensin ol rencür ol dermān-veş

* 4541: -C

Nağşda cinsiyyeti yoğ nān u āb
Cins tām olur digeḡ gitse ḡicāb

4545 Cümlesinūñ mebdē'isin maḡharı
Muḡhirūñ ġayrın diyen kim muḡharı

*B 137b

Toḡma ṡāḡuñ kim dise ġayrı-durur
Cān u ġöñli bil ki anuñ ṡayrı-durur

ṡāḡı 'ayn-ı toḡm u toḡmı 'ayn-ı ṡāḡ
ġörür Allah nūr-ıla ḡalbi firāḡ

'Ayn-ı ḡaḡdan 'aynuñı itdüñse pāk
ḡılmayasın 'ayna ġayrı iṡtirāk

'Aynuñ açup 'aynda 'ayn olasın
ġayr içinde 'ayn 'aynın bulasın

4550 ġayrsın çün saña olur 'ayn ġayr
Kūr olan serden ne farḡ eyleye ḡayr

Diṡüñe dek ġayre ġayr u 'ayna 'ayn
Tā ġörince 'ayn u ġayrı beyne beyn

'Ayn bul u ġayra cinsümdür dime
Yöri var 'ummāna cins-i dūr dime

'Ayn 'ummānında tā olınca dūr
'Ayna ṡekker di vü ġayra zehr-i mür

ġayrsın çün ġayr-ıla ol hem-nefes
ġayrı itme 'ayn mürġına ḡafes

---

* 4552 cins-i dūr: C cinsümdür

* 4554 ġayrı: C ġayra

4555 Ğaynsuz ğayr-ıla zevk iden sağın
Ol ne mümkindür ki ola 'ayna yağın

Ğayf kim hemdem olayduñ ğayr-ıla
Ğayra qābildür ki senden ayrıla

'Ayn şanma şol ki ola mānend-i 'ayn
Nitekim mülküñ gibidür şāha deyn

*C 145b

Deyn mülküñ gibi ol qanda olur
Mülk odur qandaşa ıssı anda olur

*Mülk-i mānend olan olur 'āriyet
'Āriyet bākī degüldür 'ākıbet (930)*

4560 Cinsüñe beñzeyene cinsüm dime
Şüret-i insān-ıla insüm dime

Şüreti ma'nā-y-ıla var eyle fark
Baħr-ı ma'nāda şuver olunca ğarq

Qanı 'ār iy 'āriyetden faħr iden
'Āriyetdür bil ki maħv olup giden

*Şüret-i insān saña şavt-ı şafır
Ol şafıre cān kuşın kılduñ esır (931)*

*B 138a

*Ol şafır uran çü cinsüñ olmasa
Boynuñ urduñ elmasa ne almasa (931)*

4565 Teşne-dil olan serabı sanur ab
Māt olur soñra görincek bī-ħicāb

---

* 4555 ğaynsuz: C 'aynsuz

* 4564 almasa: C almasana

*Sen hicāb-ıla serābı sanma āb
Açuñ iy tullāb ulu 'l-elbāba bāb (932)*

Tā haber vire şarāb u ābdan
Ol şarāb tāze ide şeybi şābdan

Saña vire kendü cinsüñden cevāb
Ābdan fark eyleyesin tā serāb

*Müflis olma şād sīmüñ çünki kalb
Ķalbüñ ile kııl yōri kalbüñi kalb (933)*

4570 *Tā ki dār-ı darb içinde sengsār
Olmayasın kalb u hōr u şermsār (933)*

Kīmiyāger işiginde hāk ol
Hāküñ iksir eyle kalbüñ pāk bul

*Tā ki çāh-ı mis seni habs itmeye
Ķıymeti sīmuñ mehekden gıtmeye (934)*

*Kej hayālāt eyleme hemrāhuñı
Bulasın dergāh-ı şāhenşāhuñı (934)*

Ol kelileden elüñe al kile
Ölçebildüğüñce al kıılma gile

*C 146a

4575 Andan oқи kıışsa def^c it guşşañı
Sırr-ıla ol kıışşadan al hıışşañı

Bir hikāyet saña uş ol kıışşadan
Diyelüm yuduñsa kalbüñ guşşadan

---

* 4567 şarāb tāze: C şarāb u tāze

* 4576-4577 başlık: -C

ĤİKĀYET-İ TEVEKKÛL VE TERK-İ CEHD GÛFTEN-İ NAHCİRĀN BE ŐĪR

Şaf-ı Őāf iç Őāf ol iy ehl-i nazar
Tā Őāfā evŐāfi vaşf itsün ĥaber

Bil beŐerdür ehl-i nefis ü ehl-i dil
Mübtelā-yı ĥāķ ü bād u āb u gil

Cümlesi ĥālī degül üç ĥālden
Kimi dilden kimi nefis-i dāllden

4580 Gāh gāh nāgāh olur ol nefis ü dil
‘Aķla uyup nefis olur mu‘tedil

*B 138b

Vardur bu üç Őıfatda üç ĥad
Birisi tefvīz ü biri cehd ü kedd

Ĥadd-i ŐāliŐ geh tevekkül geh Őaleb
Geh ĝanīmet geh cihād-ıla ‘aŐab

Ol zamān kim nefse ĝālib olsa dil
Cehd-i cismi eylemeye muttaşıl

Zīra kim ef‘āl-i ķālbīdür laŐīf
Muĥcib olur anı ef‘āl-i keŐīf

4585 Nefis ol dem kim dile ĝālib ola
Cism ü nefis ü dil ķamu Őālib ola

Ķalb-ile ger Őulĥ ķılsa nefis-i bed
Geh tevekkül ide-Őura gāh kedd

---

* 4578 bād u āb: C āb u bād

* 4580 ol: C o

* 4585 kim: C ki

Dimek olur ki olur ehl-i dil fenā
Fāniye yokdur taleb renc ü ‘anā

Gāh nefis ü gāh kalb olanlar ol
Ol fenāya bulalar bir pāre yol

Ol fenā nārına zühdi yaqalar
Ad hem taqvāya fetvā yaqalar

4590 Belki bī-takvā vü bī-fetvā qala
Nūrī tevḥīdūñ kamu iṭfā kıla

*C 146b

Vaḳti kim andan tenezzül ideler
Zühd ü taqvādan yañaya gideler

Şöyle kim taqvada tevḥīd olmaya
Muttaşıl taqvayı taqlīd olmaya

Gāh nefis-ile işi taqvā ola
Gāh ‘ışk-ıla dili şeydā ola

Kim recā-yı şırfda bī-ḥavf olur
Cānı şeyṭān gibi nāra cevfv olur

4595 Dāyimī ḥavf-ıla terk iden recā
Dīn- duḥāsını ider leyli secā

Ḳabzını bilen tecellī-yi Celāl
Başda bulur taḥallī-yi Cemāl

Nefs ḡālib olsa key ṭālib ola
Zühdini tevḥīdden ḡālib bula

---

* 4592 taqvāyı: C taqvāya

* 4597 zühdini: B C zühdüni

- Olmaya hālî riyâzâtdan müdâm
İşi ola rûz u şeb takvâ-yı tām
- *B 139a
- ‘Azm ide dâyim ğazâ-yı ekbere
Ura cehd odın nefis-i ebtere
- 4600 Cehdden hālî beher-hâl olmaya
Nefs-i dâlli hîç baṭṭâl bulmaya
- Fi‘l-i cehd-ile vire aña infi‘âl
Tâ ki ef‘âlî ola eşġâl-i hâl
- Cism vādî hislerüñ naḥcîrler
Oldı bu vādide nefisüñ şîr-i şer
- Şîr-ile ceng itmek olmaz her şaġâl
Çablûs ola meger ki eyleye âl
- Şîr anuñ âline alma meger
Ceng-ile kime virür ol şîr-i ner
- 4605 Düşmene âl-ıla bulurlar mecâl
Zür-ıla bulmaḡ mecâl aña muḥâl
- Düşmen avlamaḡ dilersenñ kııl ḥiyel
Ol ‘adûdan bî-halel hem bî-‘ilel
- Nefs şîri-y-ile di naḥcîrler
Eylesünler şulḡ idüp tedbîrler
- Telh olmasun bu vādî-yi vücûd
Zerrece cûd ud bilmez ol ‘anûd
- *C 147a

---

* 4602 nefisün: C nefis ü

* 4603: -C 4611 üyümek: C uyumaḡ

Şulh-ıla varsun tevekkül eylesün
Zulm-ıla yiter ta'allül eylesün

4610 Ya'ni kim vardur o nefse hişşe hağ
Hağkıını vir eyle hağzından ırak

Hağkıını kadr-i zarüret kıl edā
Söylemek geymek ü üyümeğ ğıdā

Bu şıfatlu kedd tevekküldür hemān
Enbiyānuñ işidür bu bī-gümān

Hırş-ıla ger hağzına kılsa taleb
Ol havās nağcīr-ile içi olur țareb

Nitekim uş eydür ol hāş-ı havās
Bu 'adūdan n'eydüğün aşl-ı halāş

4615 Hem tevekkül itmege ālet nedür
Cehdden esbāb-ıla hikmet nedür

Bildürür uş aşl aşl u fer' fer'
Buldurur hem ferd ferd ü cem' cem'

*B 139b

Eydür uş bir kaç kināyetler şarīh
Ma'nalar muzmer 'ibāretler vazīh

Çoma yā Rab cān cāmında zulām
Göñlümüz vesvāsdan bulsun selām

Şems-ile țolsun bu vādī-yi vücūd
Çıymasun nağcīre ol şīr-i 'anūd

* 4612 ked: C keser / Enbiyānuñ işidür bu bī-gümān: -C

* 4613 Hırş-ıla ger hağzına kılsa taleb: -C

* 4614 hāş-ı havās: C hāş u havās

* 4616 aşl aşl u fer' fer': C aşl u aşl u fer' u fer' /cem' cem': B Cem' u cem'

4620 Bu kinâyâta kulağ ur imdi gel
H̄all ismin remz-ile k̄osun 'asel

'Aql-ıla eyle 'aselden h̄all i h̄all
Yoğ-ısa cānuñ dimāğında h̄alal

Diñle remz-ile tevekkül aşlın uş
Kim nedür dahı o cehdüñ neslin uş

Şöyle bil cehd ü tevekkül dahı h̄ağ
Hem terağk̄ı vü tenezzül dahı h̄ağ

Her birinden birez oldı intibāh
Uş yine olsun dutarsa h̄ağ nigāh

4625 *Bir dere de var-ıdı nağc̄irler*
Bulumazlardı durası yirler (936)

Anları itmiş-idi bir şîr esîr
Kağkısın dilerse yir-idi o şîr (936)

*C 147b

İrdüğine hiç aman virmez kapar
Görenüñ yüregi yirinden kopar (937)

Ol çerāğāh oldı zindān anlara
Şöyle kahr eylerdi arslan anlara (937)

Geldiler nağc̄irler tedbîr-ile
Ulaşa Allah bir ol tağdîr-ile (938)

4630 *Didiler luğf eyle iy şîr-i di lîr*
Sen otur biz eyleyelüm sini sîr (938)

---

* 4623 vü:-C

* 4630 şîr-i dilîr: C şîr ü dilîr

*Saňa ta‘yîn idelüm biz şayduñı
Kıl tevekkül sal dilüñden kayduñı (938)*

*Şol mu‘ayyenden ziyāde itme taleb
Bizi bu vādīde eyleme ‘atab (939)*

Añladuñsa remz-i naħcır-ile şır
Bil tevekkül sırrına oldur müşır

Çün mu‘ayyendür naşbüñ iy ħabīb
Pes taleb olur nasīb-içün şalīb

*B 140a

4635 Cism vādīsinde nefsuñ şirdür
Bu giyāda ‘aql u dil naħcirdür

Āhu-yı ĩmān diler şayd ide şır
‘Aql naħciri yiler olup esır

Uşbu aralıqda muşliħ pirdür
Piri pür-ma‘nā vü pür-tedbirdür

Şır-i nefse pır tefviz itdürür
Bu tevekkül derpeyince gitdürür

Zulm-ıla ĩmān şahrāsında o şır
‘Aql u dil kılmaz esirin ol dilır

4640 Sākin eyler ceħd hırşıyla tama‘
İtdürür cü‘-i tevekkül bī-şeba‘

Şād ider anı mūķin-i bi‘l-ķader
Çün muķadder olana yoķdur ħaķar

---

* 4636 diler: C dile 4637 uşbu: C işbu

* 4639 ĩmān şahrāsında: B ĩmān ĩmān şahrāsında

Şîr-i nefse tıydurur taqdîrden
Bildürür kim nesne yoğ tebdîrden

Hağ-durur cehd ü tevekkül ser-te-ser
Birinüñdür bir mağâmda bir zafer

*C 148a

**CEVĀB GÜFTEN-İ ŞĪR NAHCĪRĀN RĀ VE
FĀYĪDE-İ CEHD GÜFTEN BE SIRR-I TEVEKKÜL**

Çün tevekkül olmasa saña mağâm
Tüti-yi dîni dutar dâm-ı melâm

4645 Bu mağâmı bulmasa ger nefsi-i hes
Gördüğine meyi ider şanki meges

İstikânetsüz kıyâmetdür sağın
Cehdsüz tefvîze olmağlık yağın

Ol tevekkül olmaz illâ mekr olur
Ol bikir mekr-ile fikr-i bekr olur

Nitekim nağcîre şîr uş dir cevâb
Ol hiğâba güş-ı hüş it bî-hicâb

Hađđâ tefvîz it koma şalbünde cağd
Tâ tıyasın n'eydügin sen fağl-ı cehd

4650 *Şîr eydür kim görürsem ger vefâ
Baña bu yigdür be-hađđ-ı Muştafa (940)*

Ya'ni nefsi eydür tevekküldür lağîf
Epsem olur bu vesvâs-ı keşîf

*B 140b

---

* 4643-4644 başlık: -C

* 4644 dutar dâm-ı: C dutar dâyim dâm-ı

* 4650 yigdür be-hađđ-ı: C yigdür ki be-hađđ-ı

Bir nefes kılsam tevekkül biñ hañar
Hâtırradan vire vesvās-ı bañar

Ger tevekkül kılsa şîr-i nefis-i hes
Kejdüm olur aña vesvās-ı meges

Ol tevekkül ger maqāmuñ olmasa
Hes ider sini megesden vesvese

4655 Nefsüñ ider qalbüñ-ile keşmekeş
Dîñüñi kîn-ile qapar şîr-veş

‘Âkıl ol bil qanqı tavr evlā-durur
Qalbüñe qanqı maqām a‘lā-durur

Ger maqāmuñ cehd-ise tefvîzi geç
Ger tevekkülse var ol qapuyı aç

Virdi men-lā yeldağı ’l-mü ’min haber
Saña peygāberden aç sem ’ u başar (943)

Kim ki bir hücre iki kez barmaq şoqar
Varsa ‘aqrab şanma kim nā-ħaq şoqar

TERCİH NİHĀDEN-I NAHCİRĀN TEVEKKÜL RĀ BER CEHD

4660 Zîrek ü simsār ol olma şermsār
Bizden aşşı bulsañ anda qıl qarār

Ehl-i cehd-iseñ tevekküldür ħarām
Cehd içinde tevekkül qıl müdām

---

* 4656 ol bil: C o bil bil / tavr: C tur

* 4659 kez: C köz

* 4659-4660 başlık: -C

* 4661 cehd-iseñ: C cehd-ile

Ger tevekkül ehliseñ cehd eyleme
Caḥd idenden cehd-ile ‘ahd eyleme

Eyle tefvîz ü kazāya vir rızā
Zāk olur gelse kazā vāsi‘ fezā

Ehl-i tefvîze berāber ḥayr u şer
Kendüliksüz bir görür ol nef‘ ü zar

4665 Ehl-i tefvîze talebdür varḫalar
Varḫalar içre dutar ol farḫalar

*Nitekim naḥcîrler ol şîre dir
Dir bozar tedbîri taḫdîr-i Ḳadîr (944)*

*Biñ taleb kılsañ muḫadderdür degen
Emr-i ḳudretde muḫarrerdur degen (944)*

*Bî-ḥaber olma ḳaderden el-ḥazer
Yüz yilerseñ yil olur ğayr-ı ḳader (945)*

*B 141a

İ‘tiḳāddan bil tevekküldür murād
Bil tenezzüldür tevekkülden ziyād

4670 Her kimüñ kim i‘tiḳadı ola nîk
Cüd-ı Ḥaḳka cehdini ḳılmaz şerîk

Bil tevekkül key ulu rehber-durur
Uymayan bu rehber-e ebter-durur

Vir rızā her nice kim gelse ḳazā
Ol ḳazāya zulm olmaz muḫtezā

---

* 4663 fezā: C ḳazā

*Kim kazā-y-ıla dutarsa pençeler
Kendu kendüye virur işkenceler (946)*

*Ehl-i tefvīz ol kazāya rāzı ol
Cān ilinde ol kazādan kāzī ol (947)*

4675 Bī-ḥicāb u sedl-i ‘adl itsün ‘ayān *C 149a
Ḥükmüñi bī-rişvet itsün rāyigān

Merd ol eyle kazā dürdini nüş
Virdügi derd ile zerd ol şöyle hoş

Bī-rızā olma ki tā kādī gāzab
Kılmaya sini leheb içre ḥaṭab

Rāzı olmamağ kazāya küfrdür
Bāb-ı imān aç kitāb-ı küfri dür

Defter-i dīndür rızāi ol kazā
Bil kitāb-ı küfr oğır ol bī-rızā

4680 Kim muḥalḥal kılsa dīn ü i‘tikād
Ol rızāya pāk itmez i‘timād

İktizā-yı ṭab‘a rāzı olmağıl
Gıışş u ğıldan hıkd-ıla pür ṭolmağıl

Ol kazādan rāzı rāzı ola Ḥağ
Aña maḥkūm ol ki kādī ola ḥağ

---

* 4673 kazā-y-ıla: C rızā-y-ıla
* 4674 kazādan: C kazāya / kaži: -C
* 4676 ile: B C eyle
* 4679 oğır: C oğır
* 4680 i‘timād: C i‘tikād

Her muhâle haq degül rāzī inan
Haq rızāsın gözle kılma sū'-i zann

Rāzı olmasañ kazāya şermsār
Olasın ger gitse senden ihtiyār

4685 İhtiyāruñla taleb yigdür saña
Hem tevekkül den sebep yigdür saña

Bī-sebeb itmek tevekküldür haţar
Fāni olmayan kişiye iy piser

*B 141b

TERCİH KERDEN-İ ŞİR KESB RÂ BER TEVEKKÜL

Bil sebep kılmağ taleb hikmet-durur
Bil ki hikmet âlet-i kurbet-durur

Nitekim naĥcîrlere didi şîr
Cehd sırrından olara oldı müşîr

*Şîr eydür hōş tevekküldür laţîf
Lîkin esbâbı dahı dutmañ hafîf (948)*

4690 *Sünnet-i peygâmbere oldı çün sebep
Bī-sebeb her nesneyi kılma taleb (948)*

Nefsüñ esbāba ezel taĥrîz kıl
Soñra ol esbāb-ıla tefvîz kıl

*C 149b

---

* 4683 gözle kılma: C gizle dime
* 4684 şermsār: C şermesār
* 4686 tevekkül dūr: C tevekkül den
* 4686-4687 başlık: -C
* 4690 nesneyi: C nesne
* 4691 ol: -C

Enbiyā kılmaz tevekkül bî-sebeb
Tā buları maḥv idince nūr-ı Rab

Olıcağaz baḥr-ı nūr-ı Hakkā ğarḳ
Ḳalmaz esbāb u müsebbib içre farḳ

Kendülikleriyle eylerler taleb
Hem taleb kıлмаğa isterler sebeb

4695 *Vurdı ol peygāmbēr āvāz-ı ‘aceb
Dir saḳınuñ hāy terk itmeñ sebeb (950)*

*Senligüñde sen sebeb eyleme terk
Var tevekkül ḳıl deveñi bağla berk (950)*

Bil tevekkül belki bu esbābdur
Mescid-i tefvīze ol miḥrābdur

Gözün aç kimdür o bağı bağlayan
Bāğ u rāğ içinde gülüp ağlayan

Var tevekkül it sebebde ḳıl taleb
Hem tevekkülde taleb ḳıl bî-sebeb

4700 Her nefes sende müsāvī olmasun
Zikrūñ ağızuñda mesāvī olmasun

Her nefes nefse nefāset kāsib ol
Yörime fūrḳatda ḳurbet ḫālib ol

*Remz-i el-kāsib ḫabību ‘llah işit
Rehde var niteki ol Evvāh iş it (951)*

---

* 4692 maḥv: -C

* 4693 farḳ: C ḫaḳ

* 4694 kendülikleriyle: C kendülükleriyle

Didi evvel *lâ-uḥibbu'l-âfilîn*
Ġafilîn gibi olmadı ehl-i sâfilîn

*B 142a

Cehd ü kesbi añlama şöyle güzâf
Şõfi lâfi o ol ol kesb-ile şâf

4705 Eyleme kendüni baṭṭâl u ğalaṭ
Olma zâĝ-âmâl ü hem ekkâl baṭ

Ehl-i kesbüñdür maḳâm-ı iktisâb
Tâ ki ref' olunca albinden ḥicâb

Tâ görince kim nedendür uvvetin
Sırrın esbâbuñ o kesbüñ ḥikmetin

Tâ görince râḥat-ıla zaḥmeti
Nür u nârı miḥnet-ile raḥmeti

*C 150a

İde bundan şõıra ḥõş teslîm-i tām
Ḥaḳa tefvîz ide emrini müdām

TERCİH KERDEN-İ NAḤCİRÂN TEVEKKÜL RÂ BER CEHD

4710 Kesb olur ehl-i teslîme ḥicâb
Küllî ol bulur 'itâb u hem 'iḳâb

Bu maḳâm ehli amu kesbi oya
Ḥõş tevekkül eyleyüp ḥasbî diye

Bu tevekkül işi inanmaḳ-durur
Bir inanacaḳ kişi şanmaḳ-durur

---

* 4708 tâ: C bir

* 4709-4710 başlık: -C

Bir inanıcı vü hem bir iş dahı
Çanda tevḥīd kanı bunlar iy ahı

Dīn-i şālīş ü şeleşe ḥālī bu
Bī-maḳām u ḥāl-i müşriḳ ḳālī bu

4715 Fānī ol bu keşreti vaḥdetde gör
Ol ziyādan vaḥdeti keşretde gör

Sırr-ıla her birine bir dürlü ad
Vir ü gir āb u tūrāba ḥāk ü bād

Olsa ḥālūñ uşbu aḥvāl iy mürīd
Ol Ğanī Vehhāb ḳılsun ber-mezīd

Kim itse Ḥaḳḳa inanmışken taleb
Mustahıḳ olur ki aña ire ḡazab

Aña ol damgeh olur keyd-i dīv
Er olan olur mı hergiz şayd-ı dīv

4720 *Nitekim ḳavm itdi ol şīre ḥabar*
Ḥalk za ‘fiyla dimek kesbüm ḥaḫar (952)

*B 142b

Ben dise kim loḳma-i tezvīr-içün
Uymasa taḳdīre ol tedbīr-içün (952)

Ḥaḳ muḳadder ḳıldı çün kim loḳmasın
Yırtsa ḫırşı ol ḳanā‘at loḳmasın

Ḥāl-i Āzer ḫüzne olur mübtelā
Göñli dir cünd-i belāya es-selā

---

* 4713 tevḥīd kanı bunlar: C bunlar çanda tevḥīd

* 4717 uşbu: C işbu

* 4718 ki: C kim

* 4722 loḳmasın: B laḳmasın

Eyle teslîm ü tevekkül kııl taleb
Ehl-i tefvîze tenezzül bil sebeb

*C 150b

4725 *Döst yolında tevekkül hûbdur*
'Âşıka teslîm hûş maḥbûbdur (953)

Eylese 'uşşâk ger teslîmi red
Renc ü derd olur aña ol sa'y u ked

Kim dise keddüm kaçāya sedd olur
Derd-ile ol raḥmet derinden redd olur

Cevrden kaçsa bulur yüz biñ belā
Peşşeyi kor māra olur mübtelā (954)

İy kaçā mārına virmeyen rızā
Ṭolu ejderhā olur saña kaçā (954)

4730 Hîle-bāz olma kaçā-y-ıla yōri
Ol kaçāda hûş rızā-y-ıla yōri

Yohsa hîleñ saña olur yine dām
'Aḳluñ azar şubḥ olur gözüñe şām (955)

Ḳıymet-i beḳām elüñde şām olur
Hōn-ı cānuñ 'ayn-ı hūn-āşām olur (955)

Bil ki kimdendür saña sūd u ziyān
Bil nihān senden saña olur 'ayān

Kim ki benlikden müberrā olmadı
Ḳalbini şāfî evşāfî bulmadı

---

* 4728 cevrden: B C cevr / kor: C қо

* 4729 ejderhā: B ezderhā

* 4732 hōn-ı cānuñ: C hun u cānuñ

* 4733 senden saña olur: C olur saña senden

4735 Gör ki Fir‘avnı enāniyyetden ol
Bu’l-fuzūl oldu azıtdı ʔođrı yol

Ol ʔazā-y-ıla ‘adāvet eyledi
Anı eve da‘vet Őekāvet eyledi

Kendūlig-ile Őanur ola ʔalāŐ
DüŐmeninden gör ki ol ‘āsi-yi ʔes

Ol ʔazā ʔaŐına cāniydı kedū
Yine kendū kendüye oldu ‘adū

*B 143a

Ne oyunu var kedūnuñ ʔaŐ-ıla
Düşmen iĉüñde savaŐma ʔaŐ-ıla

4740 *Bābı berkidürsin iĉerü ‘adū*
ŐarŐu varursın ʔaŐa elüñde kedū (956)

Da‘va-yı Fir‘avn idersin her nefes
İĉerü düşmen ʔapuda sen ‘ases (956)

*C 151a

Ger ʔazāya ʔarŐu ʔurmaĉdan ne sūd
Gör Nebiyye n’itdi Fir‘avn-ı ‘anūd

Didiler aña ki sinüñ bir piser
Ĝāfil olma ‘āĉibet baŐuñ keser

Şaldı ol mel‘ün ile miñnetleri
Erlerinden fesh idüp ‘avretleri

4745 Diledi kim ʔođmaya er oğlan ʔiĉ
Penĉe dutdı oldu ʔazāla piĉ-e-piĉ

---

* 4742 Nebiyye: B bunı

* 4744 fesh: C feth

Uyumuşdı bir gice ol mel'ün denî
Nâgehâni geldi 'İmrânuñ zeni

Oldı Fir'avnuñ katında hâmile
N'eyledi aşşu kazâyâ gör hile

Kendüyi öldüren ol oğlan-ıdı
Adı Mūsâ atası 'İmrân-ıdı

Bilüp itdiler müneccimler haber
Didiler kim rahme düşdi ol piser

4750 Tıydu ol gavğâyı Fir'avn-ı 'anūd
Tıptolu oldu içi haşm-ı cühūd

Gördi er 'avretten ayrılmak sebeb
Olmaz özge niyyet eyledi taleb

Didi Mısr içre ne kim oğlan toğar
Kıruñ eyleñ cümlesin zîr-ü-zeber

Havfdan 'İmrân şanduka koyup
Baħr içine koydı Mūsāya kıyup

Geldi Fir'avnuñ sarāyı altına
Ol olacağ kişi Fir'avna 'anā

4755 Aldı ol şandukı Fir'avnuñ zeni
Gördi kim bir tıfl-ı şehlâ vü senî

Diledi Fir'avn aña da miñneti
İde geldi şefkat itdi 'avreti

*B 143b

---

* 4750 haşm-ı: C haşm u

* 4751 gördi: C gör /

Didi kim bu Mısr oğlanı degül
Yoğ-durur nođşānı tuđyānı degül

‘Avretüñ Fir‘avn uydı sözine
Çün kazā toprağı şaçdı gözine

*C 151b

Kendü evinde toğdı kendü avidur
Şandı şaydum bilmez anuñ avidur

**MİN BA‘Zİ DEKĀYIKI HAĀYIKIHI HAŞERA‘LLĀHU
MA‘A AHYARE‘L-ĤALĀYIKI**

4760 Eyler-iseñ eger hazer ne kadar
Ĥükmin āĥir ider kazā-yı kader

Ādemüñ ki ismi ‘allemü’l-esmā
Gör kaderden ne deñlü itdi hazer

Yūsufa cāhı çāh ol itdi
‘Ayn-ı Ya‘kūba dökdi ĥün-ı ciger

Ol zamān kim kazā gözün dutdı
Çekdi şimşir Muştafaya ‘Ömer

Şeb-çırāğ-ı cihān iken köyinür
Ger kazā nārı irse nūr-ı kamer

4765 Şems-iken şem‘-i āsümān u zemīn
Neft gibi kader odına yanar

Geh melekdür anuñ-ıla ādem
Dīv olur gāh anuñ şerriyle beşer

Bil kader kadrini iriş kadre
Ĥudret-ile eyle her nefesde güzere

---

* 4765 āsümān u zemīn: C asümān-ı zemīn / neft: C nağd

Şu şaman çöpin ırmaz emrinsüz
Yıl kıvıldadımayaya berk-i şecer

Yıl gibi yiri oynadan oldur
Şu gibi oddan çıkararı fer

4770 Nefs andan vurur zevi'l-enfäs
Ol-durur 'aql u nefis ü sırr u ser

Hiss ü fehm ü firâset dil ü cân
Toludur anuñ-ıla ser-tâ-ser

Dil odur dilde süz ü sözde rumüz
Yüz odur yüzde göz ü gözde başar

Gâh güyende gâh sem' oldur
Tefriķa gâh ü gâh cem'-i nazâr

*B 144a

Ansuz yok cihânda hergiz
Kıl kadar nef' u zarr u hayr u şer

*C 152a

4775 Buña dermân şunu bulmuşlar
Ol kaçâ tîrine it rızâyı siper

Er yolında ayağünü bek bas
Çün Mu'îni muqadder olan irer

Gör kaçâdan kaçdı aşşı n'eyledi
Düşmeni Fir'avn evinde yayladı

*Düşmen evde kırdı ilüñ eţfâlmı
Çün kaçâ 'aksine açdı fâlmı (-957)*

---

* 4770 vurur: C virür
* 4773 cem'-i nazâr: C cem' oldur
* 4774 yok cihânda: C cihânda yok
* 4776 Mu'îni muqadder: C Mu'îne maqadder
* 4778 kaçâ: ğazâ / fâlmı: C kâlmı

*Göz ki ma'lûldur yine 'illet görür
Her denî a'layı dūn-himmet görür (958)*

4780 *Dōst izinūñ yüzinde kııl fenā
Gözūñî tozıyla eyle āşinā (958)*

*Gözūñe ol toz ola ni'me'l-'ivāz
Ol 'ivāz cevherleri göre ğaraż (959)*

*Ol fena bākî ğalasın tā ebed
Ço beden seddin Aĥad idin sened*

*Ol şikeste şarsun ol Cebbār-ı ħāş
Cānı ħasta it şorsun ol Gaffār-ı ħāş*

*Nitekim ğāyet za'if olsa piser
Merkebi olur anuñ dūş-ı peder (960)*

4785 *Dest ü pā balsa kaçan olsa foğul
Olur ol şahrā-yı ğavġā içre gūl (961)*

*Cisme gelmedin henüz ol tıfl-ı cān
Ol şafā baĥrında yörürdi revān (962)*

*İşi-y-iken geh şafā vü geh vefā
Uldı pür-şirk-i ħafā vü pür-cefā (962)*

*İhbiṭū emriyle esfel oldılar
Çāre ne eyler anı kim ol diler (963)*

*Ĥabs-ı cisme ħaşm-ı ħırşa müstemend
Oldılar çün kim ħazā atdı kemend (963)*

---

* 4779 göz:C kör

* 4785 şahrā-yı: C şahraya

* 4787 vefā: C fenā

* 4789 atdı: C itdi

4790 *Kim kazaya râzı olsa bî-melâl*
Ol olur bil bî-gümân haqqa 'ayâl (964)

Nür-ı feyz-i Haq olur şîri anuñ
Tâ ebed açmaz olan sîri anuñ (964)

*B 144b; C 152b

Saña her bār ol ki hōş bārān virür
Qıl tevekkül rahmi bār u nān virür (965)

Bil velī bārānı vü bārı nedür
Bād-ı bārāndan qopan bārī nedür

Ol mücāhid tā müşāhid olasın
Bār u bārānı qamu bir bulasın

4795 Bilmedin esbāb sırrın bî-sebeb
Kesme var yōri müsebbibden taleb

Tā sebeble göresin esbābı bir
Tā olunca āb-ıla dōlābı bir

İhtiyār-ıla sebep kim kılsa terk
Gebr gibi cebr olur qalbinde berk

Qo ihtiyārı zār-ıla mecbūr ol
Haqqā tap tap kendüñe mağrūr ol

İhtiyāruñla er ol meşgūl ol
Bābda esbāb-ıla maqbūl ol

4800 Oldı sulţānuñ çü bevvābı sebep
Bābda evvel eyle bevvābı taleb

---

* 4790 ol olur: C olur ol

* 4795 bî-sebeb: C bil sebep

* 4796 tā: C Ne

Bābdan tā olasin eşhāb-ı şāh
H̄ōş nedīm ü akreb-i aḥbāb-ı şāh

Zīnhār itme tevaḳḳuf bī-sebeb
Kıl taleb olunca tā ğarḳ-ı ṭareb

BĀZ TERCĪH KERDEN-İ ŞĪR CEHD RĀ BER TEVEKKŪL

*Nitekim ol şīr eydür gör ki uş
Ol sebeb terk itmege kılma ḥurūş (-966)*

*Ayaġuñ öninde ḳonsa nerdübān
Dimedın sırrın bilürsin ol zamān (-966)*

4805 *Nerdübāna ayaḳ ayaḳ it sefer
Bī-ḥaṭar tā bulasın bāma zafer (-967)*

Nerdübāna ayaḳ ayaḳ çıkmayan
Cebr odın başına oldur ḳoyan

Bir yire cem‘ itse cebriyi ‘anūd *C 153a
Şiş ü soġan duz u su vü it ü od

Kendü odı yaḳmasa yanmaz od temām *B 145a
Ṭab‘-ı ‘āmī gibi ḳalır laḥmı ḥām

Çün beşersin virdi ḥāliḳ āletüñ
Āleti terk itme depme devletüñ

4810 Her bir a‘zā saña bir ālet-durur
Ālet-ile işlemek devlet-durur

---

* 4802 bī-sebeb: C itme bī-sebeb
* 4805 it: C in / zafer: C ḥaṭar
* 4807 it ü od: C it od

*Ayağuiñ şağ aksağ olmağlık neden
Nerdübāndur saña esbāb-ı ḥasen (968)*

Nerdübāna çıksaña bir bir ayak
Şöyle kalduñ yirde kötrüm ü aşak

*Çün elüñ var eyleme penhānī çeng
Seng-i gönüñ zeng-ile eyleme teng (968)*

Ḥağ 'abeş virmedi saña āleti
Ḳuvvet-i āletde ḳodı ḳurbeti

4815 Yoḥsa ḥācet n'eydi cismüñ cānuña
Ḳullık u ḥızmet yaḥūd sultānuña

Kullıg-ıla artmağ-ıçun salṭanat
Ḥızmet-ile bulmağ-ıçun memleket

Ḥōca ḳulı eline bil virse ger
Ḥōcanuñ remzin bilür ḳul bī- 'iber

Sen ne milletsin Cühüdsın yā Arnavūd
Ki añlamazsın ḥōcañ emrin iy 'anūd

Saña her 'uzvuñ ki virür bir ḥaber
Mermer-iseñ daḥı itsün bir eşer

4820 Elüñ oldı bil gibi bilüñ at
Teng-i cehdi bil-ile ata ata at

Saña göz virdi işāretdür ki bağ
Her varağdan zevḳ-ı Ḥağ bul al sebağ

---

* 4813 penhānī: C penhān
* 4815 kullık: B C ḳullık
* 4816 kullıg-ıla: B C kullıg-ıla
* 4818 ḥōcañ emrin: C ḥōca remzin
* 4821 zevḳ-ı Ḥağ bul: C zek-i Ḥağ bil

Bî-‘ibâret ol işâretden tıyan
Oldur ol cânı ‘ibâretten tıyan

İy işâretleri cânında kıoyan
Ol ‘ibâret eyde saña tır uyan

Ya‘ni her ‘uzvıyla kim tã‘at kııla
Tã‘atıyla rahmete kıurbet bula

*C 153b

4825 Zâhirince kim işâretüñ ‘amel
Eyleyüp hõş cehd ü cidd itse ezel

Bildürür esrârın anuñ ‘âkıbet
Kâr kııla bârın anuñ ‘âkıbet

*B 145b

Nür nârın zaḥmetin rahmet ide
Gonca ḥârın furḳatin kıurbet ide

*Sini maḥmûl eyler âḥir ḥâmil ol
Evvelâ cüyâ-yı vaşl ol vâşıl ol (973-974)*

Sendeki kıuvvedür anuñ ni‘meti
Ni‘mete şükr it geçürme fırsatı

4830 *Sa‘y-i şükr-i ni‘met it kim ni‘metüñ
Arta cânuñ içre ‘aḳl u kıuvvetüñ (975)*

Bil cevâriḥdür ni‘me şükri taleb
Her bir âlet oldu bir işe sebeb

*Cebr-ile esbâb-ıçun inkâr iden
İḥtiyâr-ıla özin bî-kâr iden (975)*

---

* 4823 eyde: C ide

* 4826 esrârın: C esrânı

* 4831 bir işe: C her işe

Ol-durur rahmet ilinden yâd olan
Adı la'net şâdisi feryâd olan

*Şükr-i kudret artuk eyler kudreti
Arturur şükr eylemek hem ni'meti (976)*

4835 *Küfr-i kudret zâyi' eyler kuvveti (976)
Nitekim elden çıkarur ni'meti*

*Cebr-ile kılsa tevaḳḳuf himmetüñ (976)
Niyyetüñ azar kesilür kuvvetüñ*

Cebr eyler himmetüñ atını mât
Şehsüvâr-iken ḳalur baydaḳ şıfat

*Cebr saña üyümeḳdür iy refîḳ
Yolda üyüme irdi ḳutta 'u't-tarîḳ (977)*

Yolda üyüyendür harâmîye naşîb
Yolda üyümeḳ olmaya fi'l-i lebîb

4840 *Çün evüñden eyledüñ 'azm-i sefer
El-hazer yolda üyümeḳdür ḥaḫar*

Cehd-ile ḳaḫ'-ı mesâfet ḳıl yörü
Yolda yatan menzil almaz ḫur öri

*Şehsüvâr ol şehre ir gir dergehe
Gir her geh dergeh içre ḥargehe (977)*

*C 164a

Yolda şeyb ol iriceḳ ol şehre şâb
Baḫta irince uyan ḳıl taḫtda ḥâb

---

* 4833 ilinden: C elinden
* 4838 üyümeḳdür:C uyumaḳdur / üyüme:C uyuma
* 4839 üyüyendür:C uyuyandır / üyümeḳ: C uyumaḳ
* 4840 eyledüñ: C eyledi / üyümeḳdür: C uyumaḳdur
* 4841 cehd-ile: C cehdi

Ḳoma yoldaş derpeyin olma uşal
Tā ki sen maḳşūda bulınca vişāl

*B 146a

4845 Ol tekāsül daḥı yirinde gerek
Yolda olan ādemī zinde gerek

*Çün üyürsin bir ağaç dibine var
Şāḥı pür-bār ola bergi mīve-dār (978)*

*Yil ḳımıldatduḳca saça bārını
Yatur-iken yiyesin eşmārını (979)*

Ḳurb-ı Ḥaḳdur bil ki şāḥ-ı mīvedār
Ma‘rifet envāridur anda şimār

Kāhel ü üftāde merd-i fānīdür
Luṭf-ı Ḥālik bād-ı mīve-efşānidur

4850 Ḳurbı bāğında bir ismi bir şecer
Yil gibi ilhām kim dilde eser

Her secerden yire bir dürlü şemer
Ol yatan kāheller üstine şamar

Her biri bir çāşni-y-ile laṭīf
Puḥte itmiş maṭbah pāk ü şerīf

Şüre yirde ğaflet-ile ḥābı ḳo
Şerbet-i kevşer ara zehrābı ḳo

Şāh işigine iriş bul şāḥ ü zıl
Cebr-ile olma gebr ü gümrāh u muḳil

---

* 4846 üyürsin: C uyursın

* 4849 merd-i: C serdi

* 4850 eser: C eşer

4855 *Tâ ki ol şâh uyandukca bâddan*
Ġarķ olasın zevķ-ı nuķl u zâddan (979)

Cebr itmesün yuġusu ġafletüñ
Urulur nâġâh kûsı riġletüñ

Bî-amân irer harâmîler hemân
Ķanuñı eyler revâne ol zamân

Var tevaķķuf ķılma yolda cebr-ile
İriş ol Cebbâra cehd ü şabr-ıla

Cebr-i ķuttâ 'u't-ţarîķ oldu refîķ
Ķurd ķuzıya ola mı hiĉ 'amm 'atîķ (980)

*C 154b

4860 *Murġ-ı bî-hengâm olma vaķtı bil*
Vaķt içindeki ġayât u maķtı bil (980)

Vaķtı kim görse ġanîmet sürse at
Baydaķ-ıla fîl eyler şâh mât

Vaķtda iden tekâsül buldı maķd
Murġ-ı bî-hangâma meyl ider mi vaķt

*B 146b

Ol işâretden bilürsin vaķtı sen
Anuñ-ıla fârķ idersin merd ü zen (-981)

Bu işâret ya'ni ilhâmât-ı Ħaķ
Ķulına kim vaġy ider Rabbü'l-Felaķ

4865 *Saña ol ilhâmdur pîr-i ķadîm*
Kim ķıdem sulţânına oldur nedîm

---

* 4859 'amm: -C
* 4861 baydaķ-ıla: C Bende-i fili / fîl: -C
* 4864 ķulına: B ķuluna
* 4865 ķıdem: C ķadem / oldur: C ol

Ol nedīm-ile iriş řāhenřehe
Her geh anuñla řarīb ol dergehe

Ser-keş olup bī-muħāba dutma rāh
Tā ki gūmrāh olup itmeyesin āh

*Oluban gūmrāh ‘aqluñ ola gūm
‘Aqlsuz bařdan ħū yigdūr pāy ü dūm (982)*

‘Āķil oldur ‘aql ĉün başda bula
‘Aķlı ni‘met bilūben řūkrin ķıla

4870 řūkr-i ‘aql oldur ide řūkr-ile cūř
Hūřı nūř-ı řevķdan ide ħurūř

‘Aķlı bōyle olmayana dime baş
Ĥayf o řařa kim aña olur şuşaş

Ol sebebden kim řunuñ ki řūkr-i yoķ
Ādemī dime odur ķurı oyuķ

*řūkr-i olmayan olur řūm u řinār
Cūmle ķaplar anı nār-ı bī-kenār (983)*

řūkr it esbāba bāba ķıl řaleb
Ol şaleb-ĉün eyle tefvīzi sebeb

4875 Fānī ol yolda iřūñi ķıl temām
Dāmdur ġayrı fenā bil iy ħūmām

Bī-fenā kim bundadur ‘ayn-ı beķā
Ol fenādur Ĥızra źulmetde saķā

*C 155a

---

* 4872 kim: C gūm / dime: C dime dime

Ol saḳādan eşḳıyāya behre yoḳ
Şöhre-i bî-behreye anda çehre yoḳ

Şükr-ile eyle tevekkül ḳıl ṭaleb
Ol sebep nesline ol oldu neseb

Ger tevekkül eyler-iseñ yolda it
Evvelâ dilde tevekkül ḳıl da git

4880 Cebr-i ḥāl-ıla uşan Cebbāra var
Olma cebrî ḳāl-ıla emmāre-vār

*B 147a

Dōst yolında yirüñi çāh ḳıl
‘Āḳıbet sultān-ı Mışr ol cāh ḳıl

Nefsüñi Ya‘ḳüb-vār it bî-başar
Tā ṭuyasın büy-ı Yūsufdan ḥabar

Evvelâ ol ḥādım ü maḥdüm ol
Bunda rāḥım anda var merḥüm ol

Dōst işigine irince düriş
Dōst işigine irincedür iş

4885 Meclis-i ma‘şūḳa ḥōş bîgāne var
Yan o cem‘üñ şem‘ine pervāne-vār

Şem‘-i cem‘-i vaşl olup yan ser-te-ser
Maḥv-ı küllî ol ne pā ḳalsun ne ser

Maḥvdan ḥū maḥv olur küllî sebep
Sūḥte pervānede ne eyler ṭaleb

---

* 4877 şöhre-i: C şehre-yi

* 4884 irincedür iş: B i rince der iş

* 4885 bîgāne: B yîgāne / cem‘üñ: C şem‘üñ

Bu maḳāma varmış-iken ādemī
Kendüye gelüp ger aña ‘ālemi

Yine ol ḫālī ṭaleb itsün müdām
Dünya-y-ıçun olmasun ḫırş aña dām

4890 Dünyada ḳılsun tevekkül dīnde cehd
‘Aksin işlese aña cehd ola caḫd

Görsün ol kendüden öñ dünyā ḳovan
N’eyledi andan di sen nefse güven

N’eyledi aşşī ṭaleb taḳdīre gör
Baḳ ne dir naḫcīrler ol şīre gör

**MİN ESRĀRĪHĪ’ L-‘AZĪZĪ’ L-LAṬĪF ŞERREFEHŪ’LLĀHĪ
BĪ-HŪSNĪ’T-TALATTUFĪ VE’T-TEŞRĪFĪ**

*C 155b

Her kim ol cidd ü cehde ḳālupdur
Bedeni nidd ü cahda ḳalıpdur

Görür ef’ālī cümle cānāndan
Her ki cān sırrını murāḳıbdur

4895 Virdi ḳullāb-ı ḳalbi Rab eline
Şol kim öz nefsinı muḫāsıbdür

Bir görür ḳalb u nefis ü cān u dili
Keşret esmāda bir merātıbdür

VE LEHU EYŪZEN LĪ-HAŪRETĪHĪ

*B 147b

Her kimün ‘aynı ‘ayn-ı ‘ilmi görür
Dimez ol bu kitāb o kātıbdür

‘Ayn-ı maṭlûbdan bilür talebi
Bu ne maṭleb ki ismi ṭâlibdür

‘Aklı dīvâne itdi dīvândan
Göñül gözine perde şalupdur

4900 Meşreb ehli şarâbı bir gördi
Gerçi biñ renkde meşâribdür

Rûḥdur nüshâ şu eḥâdîşe
Bu meşâriḳ-ı bî-mağâribdür

Bir-durur gerçi yitmiş iki milel
Dörd imâm on iki mezâhibdür

Bu ne ḥâzır ki cümle ḥazret anuñ
Bu ne gaybet ḥuzûri ğâyibdür

Enbiyâ vü evliyâ vü ḥâs u ‘âm
Andan ol anlara menâkıbdur

4905 Atını yavu kılmış atın arar
At ölüp yine ata râkibdür

Cânı taḥrîz ider ki ide tefvîz
Bu ne merġüb bu ne râġıbdur

Bu ne sulṭân ki perde-dâr özi
Ne nedîm ol ki kendü ḥâcibdür

---

* 4899 şalupdur: C şalıpdur
* 4901 meşâriḳ-i bî-mağâribdür: C müşârik-i bî-mağâribdür
* 4902 yitmiş: C yetmiş
* 4904 menâkıbdur: C münâkıbdur
* 4906 taḥrîz: C taḥvîz / ide: C yine

Ġayrdan ge Mu'ın 'ayna iriş
'Iyş-ıun saña bu münāsibdür

*C 156a

şöyle bil kim degülsin ansuz hı
Sanma anı saña muřāhibdür

4910 şire dir ser-cümle ol nacırler
Var tevekkül kııl nice tedbırler

*Cümlesi āvāz urup ol şire dir
Nie nie olasin ırşa esır (985)*

Ya'ni ma'nā bu-durur ki eydür o pır
alıbün nefesine ki iy şir-i dilır

Nice ahlāk-ı reddiyeñ ola sed
Geüben adden ideler sini red

Ehl-i Hū-y-ısañ hevā kıovmağ neden
şabrsuz men 'āřıkam dirseñ yalan

4915 Gör şaleb tağdıre ider mi hı dağıl
Bağrda yirler rueb bı-berk ü nağıl

*B 148a

Nice bağdādı ruebden bı-ğaber
Pes nice olsun şalebden di eğer

Buncılayın biñ bunuñ gibi dağıl
Tecribe olmış-durur bil iy ağıl

Gör ki ol erbāb-ı esbabı n'ider
Gör o ırşa uyan eřğābı n'ider

---

* 4908 Mu'ın: C Mu'ını

* 4909 kim: C kem

* 4912 alıbün: C alıb

* 4917 Buncılayım: C Buncılayın

* 4918 esbābı: C erbābı

Hırş-ıla yildükleri yile gider
Ancak ol maqdür olan bile gider

4920 *Uşte görürsin nice yüz biñ kişi
Häs u 'ām u cümle irkek ü dişi (986)*

Rızık-ıçun dün gün iderler zūrlar
Ġaflet-ile cehdde mağrūrlar

Göresin yine kamu maħrūm u hes
Liki hırş-ıla talebde çün meges

*Nice yüz biñ yıl karn geçmiş ola
Hırşları gözi degül mürakin tola (987)*

*Ejdehā gibi ağızların açup
Tağları yirler deñizleri içüp (987)*

4925 Hırş-ıla her birisi bir dīv olur *C 156b
Likin ol maqdür neyse anı bulur

*Ol gürūh içinde nice Zeyd ü Bekr
Itdiler cehd-ile nice şeyd ü mekr (988)*

*Vaşfin ol mekrūñ eyitdi zü'l-Cemāl
Litezūle minhu aqlālū'l-cibāl (989)*

Ol mekirde küh olurdu käh-vār
Taş olurdu ol hîle yilinde ğubār

Toz gibi harc ururdu gökde küh
Buncılayın sihr iderdi ol gürūh

---

* 4919 olan: C ol
* 4924 Ejdehā: B ezdehā
* 4925 neyse: C neye
* 4929 harc: cerh 4931 ezel huve: C evvel hū

4930 Cehd iderlerdi nice kim biñ ü yüz
Kısmetinden ğayr göstermezdi yüz

Aşşı itmez-idi hıç cehd ü ‘amel
El-muqadder fi’l-ezel hū* lem-yezel (990)

Cümlesinüñ oldı tehbiri remim
Qaldı bākī yine taqdır-i Qadim (991)

Rızq-ıçun ğam yime şād ol bil ki zād
Vehm-içün dünyāda qalmışdur bir ad

*B 148b

Bu maqāmda bil nedür naħcır ü şir
Bil ki ehl-i nefsdür şir-i şehir

4935 Oldı naħcır ehl-i keşf ü hāl ü şevk
Ehl-i teslīm ü fenā vü ehl-i zevk

Sen eger naħcır-iseñ terk it taleb
Yāhū şir-i ner-iseñ berk it sebeb

Sehl görüp nefsi cehl-ile saqın
Bī-sebeb teslīme olmağıl yaqın

Ehl-i hāl-ısañ eger taħvili қо
Maħv ol qılma taleb ta‘fili қо

Ehl-i taħvile taleb ta‘fildür
Gerçi taħşil itse de temşildür

4940 İşler emre itmeg-içün imtişāl
İtmese daħı dili tolmaz melāl

Gerçi mecbürlikda olur şabür
Geymeg-içün hulle-i ‘abden şekür

• huve kelimesi vezin gereği hū şeklinde okunmuştur.

İy kazāya olmayan rāzī 'aceb
Aşşı eyleye mi ki saña taleb

Gör ki ol terk-i rızā idenleri
Ol yile binüp yile gidenleri

*C 157a

Bildügin işler kazā sen biñ yıl
Ol kazā-y-ıla yiler bil kim bu yıl

4945 Şefkat itse enbiyā binseñ yile
'Āķibet saña kazā urur sile

Bil kazādur ol kaderden kaçduğūñ
Bir nefesde biñ mesāfet geçdüğūñ

**DER BEYĀN-I NİGERİSTEN-İ 'AZRĀ'İL BE-ŞAĤŞĪ
GÜRİHTEN-İ AN-ŞAĤŞ DER SARĀY-I SÜLEYMĀN 'ALEYHİ'S-SELĀM
VE TAKRİR-İ TERCİĤ-NİHĀDEN-İ TEVEKKÜL BER
CEHD Ü KİLLET FĀ'İDE-İ CEHD**

İşid uş zāhirde temşil-i 'aceb
İtmedügin ol kazāya aşşı taleb

*Gördiler bir er ki vaķt-i çaştgāh
Āh idüp dutmış kenār-ı rāh-ı şāh (993)*

Şöyle gider ki ayağı irmez yire
Yirler ister ki vara anda gire

4950 Çün Süleymānuñ sarāyın gördi ol
Ursudi tā 'arşaya ol bu'l-foğul

*B 149a

Düşdi içinde sarāyuñ hā şolur
Şoluduğundan cihān tūfān olur

---

* 4949 yire: C yere

*Yüz sararmış kapkara yanmış tudağ
Hivâda batmış şanasın el ayak (994)*

*Kaşd kılmış cânı tenden ide göç
Dir Süleymân di saña kim kıldı güç (994)*

*Er Süleymâna dir iy luḡf-ı hamîl
Baña ‘Azrâ’îl olup ḡahr-ı Celîl (995)*

4955 *Heybet-ile yüzüme itdi nazār
Ol nazardan şöyle oldum bî- haber (995)*

*Dir Süleymân pes ne eylersin taleb
Di ki biz de varın idelüm sebeb (996)*

*Er dir emr it yile iy şâh-ı cihân
Binem aña seyr idem Hindüsîtân (996-997)*

*Anda bir düşvâr yirde idem karar
Tâ beni itmeye ‘Azrâ’îl zâr (997)*

*C 157b

*Faḡrdan şöyle kaçarlar cümle halk
İşleri tül-ı emelde hırş-ı halk (998)*

4960 *Faḡrdan kaçar haḡâret kesb ider
Varlığın virmege ḡâret kesb ider*

*Fâḡadan ḡorḡar olur muḡtâc-ı halk
Bilmez anı faḡrdur mi‘râc-ı Haḡ*

*Faḡrdan kaçan meşelde şanki ol er
Ki aña ‘Azrâ’îl eyledi nazār (999)*

---

* 4952 batmış: B banmış
* 4956 biz de: C bizden
* 4959 cümle: -C

*Kaçmak u kûşîş o Hindüstân-durur
Kim kaçâdan kaçsa pür-noķşân-durur (999)*

Gör ki bir sâ'atda Hindüstân geçen
Hâşm-ı 'Azrâ'ilden uşanup kaçan

4965 Kaçmağ-ıla ne kadar oldı emîn
Fakrdan kaçan da şöyledür hemîn

Ço bunı gel âhîrine kışşanuñ
Hışşasını di o cehd ü ğuşşanuñ

Ĝuşşadur ol kışşanuñ pes hışşası
Ecele ne aşşı kişinüñ ğuşşası

*Âhîr-i kışşa bu ki ol pür-'adl u dād
Bāda emr itdi ere virdi murād (1000)*

*B 149b

*Yil Hindüstāna iletđi yile
Peri olsa varmayadı yüz yıla (1000)*

4970 Aña kim itdi Süleymān dād u 'adl
İtdi 'Azrā'ıl aña kendüyi bezl

Bil kaçâyı men' idemez enbiyā
Ol nebī men' itse virmez evliyā

*Ol ğün açdılar serāperde 'ayān
Çıkdı dīvāna Süleymān-ı zamān (1001)*

*Didi 'Azrā'ile iy zāhir melek
Kim emānetdür saña arz u felek (1001)*

---

* 4967 ecele: C ecle

* 4968 bu ki: C buña

*Niçün ol kişiye haşm-ıla nazar
Eyledüñ āvāre oldı derbeder (1002)*

4975 *Dir ki ‘Azrā’ıl hāşā iy selīm
Bağmadum haşm-ıla vallāhu’l-‘alīm (-1005)*

*C 158a

*Līkin anda remz gördüm key katı
Vehm-ile bağdum görüben ‘ibreti (1006)*

*Men ta ‘accübden nazar kıldum aña
Hağ bilür bühtān kıldı ol baña (1005-1006)*

*Baña Hağ didi ki ‘Azrā’ıl iriş
Bundan it Hindūsitānı bir eriş (1007)*

*Şol fülānuñ kabz it anda cānını
Kıl harāb anuñ da hān-u-mānını (1007)*

4980 *Bağdum aña ger olursa şad peri
Yāhu perr-ise anda varmağdan beri (1008)*

*Bağdum ol kıanda vü bu Hindüstān
Var arada berzağun lā-yebğiyān (1008)*

Bir nazar men bu ‘acebden kılmışam
Men bu ‘ibretde tağayyür bulmuşam

Gör bu remzi aç gözün iy ādemī
Var kıyās it buña cümle ‘ālemi

Her neden kaçsañ iriser ol saña
Sen saña gel yörü yilme dörd yaña

---

* 4979 it. -B -C

* 4981 Bağdum: -C

- 4985   Sensin isteyen kaçan sensin yiten
Sensin arayan bulan sensin yiten
- Çün kaçan sen dahı kaçduğñ zemîn   *B 150a
Varduğñ yir ü arayan iy emîn
- Kaçduğñı sende sen kılduñ nühüft
Çorğduğñ nesne senüñle yine cüft
- Sen seni koyup u kaçmağ key muḥāl
Rabden uçmağ u be-ḥağ key vebāl
- Çünkü sen sende bulasın cümleyi
Kaçmağa nice kılasın ḥamleyi
- 4990   Benlik olmaduğı yirdedür bu iş
Sen ki ṭolmuşdur içüñ pür-ğıl l-u-ğış
- Senligüñ olmadı sende muḥmaḥıl
Düşdi senden ceḥl-ile zıll-i muḥıll
- Sāye ol senlikden öldür sāyeñi   *C 158b
'İşğ evinde sıdğ idin hem-sāyeñi
- Ol vücüduñ eyle ser-tā-ser fenā
Bil bu varlıkdur saña 'ayn-i 'anā
- Tā vücüduñ maḥv idince kıl ṭaleb
Ḥurd kıl koma ne şışe vü ne ḥaleb
- 4995   Nitekim naḥcîrlere dir esed
Dir sebep oldı ṭaleb içün cesed

---

* 4988 koyup u kaçmağ:C koyup kaçmağ / be-ḥağ:C dabcamak
* 4992 Öldür:C aldur
* 4994 vü: -C

Ol ceseddür hem Aḥad yolında sed
Çü andadur aḥlāk-ı fāsīd bī-‘aded

Ḳıl vücūduñ dōst cūdında ‘adem
Ceḥd-ile meydān-ı cāna baş ḳadem

‘Iṣḳ eline vir rızādan ṣavlecān
Ḳıl vücūduñ kūyın anda dermiyān

Her nefes ḳevgān elünden gitmesün
Zıkr-i yā Sübhān dilünden gitmesün

5000 Tā ki meydānda ola aduñ dilīr
Lā-mekān taḥtında olasın emīr

Ḥōṣ bahār u vü bahādur olasın
Mekr-i a‘dādan ṣehā dūr olasın

Uṣ saña ṣīr eydiser ṣīrāne söz
Sem‘-i ṣem‘in cem‘de it pervāne-süz

Ṣīrler sözün ne añlasun ṣaḡāl
Ne añlasun tefrīd ehli iṣṭigāl

**BER TERCĪH NĪHĀDEN-İ ṢĪR CEHD RĀ BER
TEVEKKŪL VE FEVĀYĪD-İ ĀN**

*B 150b

*Ṣīr eydür ḥōṣ tevekkül ḥūbdur
Līki ceḥd andan daḥı maḥbūbdur (1012)*

5005 *Enbiyānuñ gör ki cidd ü ceḥdini
Gör ki taḳvāsın vera‘dan zūhdini (1002)*

*Çekdiler nāsūtiyetde ‘anā
Tā ki lāḥūtiyyet idince fenā (-1013)*

Hağ ta 'ālā rast virdi anlara cehd
Zehr-i cehd oldı şühüd ağzında şehd (-1013)

Salṭanat içre Süleymān n'itdi gör
Dāvud u Yahyā ne resme gitdi gör

*C 159a

Gör Muḥammed cehd-ile itdi cihād
Ol cihād oldı 'ibāda ḥōş nihād

5010 *Hağ yolında cümle çekdiler cefā*
Āḥir oldı ol cefā 'ayn-ı vefā (-1014)

Ḥīleler ki itdiler cümle oldı ḥāl
Küllü fi'lin min-cemilin hüve cemāl

Ḥīle-y-ile kıldılar nefsi zebūn
İtdiler 'unf hevāyı fīl-būn

Ḳurdılar dāmi firāsetden nihān
Zāğ-ı nefsi eylediler müstehān

Murg-ı gerdūnī aña oldı şikār
İy zī-maḥfī murg u dām-ı āşikār (1015)

5015 'İşk dāmi dānesi ecsāmdur
Murg-ı cāna cism muḥkem dāmdur

Cehd-ile virdi enbiyā ol cisme nağş
Vurdılar bostān-ı cān içinde rağş

Nağşları oldı 'ayn-ı izdiyād
Rağşları şavtı ṭoldı fi'l-bilād (1015)

---

* 5014 dām-ı: C dām u

Bu kemāli cehdden buldı olar
‘Ākıl olan göñlini añā ular

*Cehd kııl tã maħv olınca kuvvetüñ
Kuvvet-i Ĥaķda zebün it kudretüñ (1016)*

5020 *Enbiyã vü evliyãya ol refīķ
Rabbüñe müşil budur aķreb tarīķ (1016)*

Cebr-ile var cevır odına ıp dutış
Ol kaçã-y-ıla yiter pençe dutış

*B 151a

Çün dutuřduĝuñ kişi senden kaçı
Kendü za‘fuñ bil yöri olma ĝavı

Cehdi koyup eyleme terk-i edeb
Bı-edebdür müstaħaķķ-ı her ĝazab

Cümle işin kim Ĥaķa isnãd ider
Kendüyi Ĥaķ rahmetinden yãd ider

5025 Gerçi kim ef‘ãl Ĥaķķuñdur belı
Geçmegil ĥadd-i edebden sen velı

*C 159b

Ādem-i müsta‘fir ü giryãna baķ
Dıv-i cebrı vü ebu‘t-tuĝyãna baķ

Cehd kııl sermãyeñi itme telef
Ĥör u battãl olmaĝı şanma şeref

*Kãfirem ger cehdden iderseñ ziyãn
Cehd-i ĩmãna taleb kııl her zamãn (1018)*

---

* 5019 kııl tã: C kıılma

* 5028 ziyãn: C ‘ayãn

*Fa'ctehid bi'n-nefsi fî-işlâhı dîn
Lâ-yuzî'u'llâhu ecre'l-muhsinîn*

5030 Cebr-ile cehdi koduñ iy müttehem
Cehddür saña ehemm iy pür-tühem

Cebr şınmağdur kaçan şınuñ foğül
Kim ğurür-ıla olursın cebre kul

*Şınmadı çün sağ başuñ bağlama
Var yalandan dökme yaşıñ ağlama (1019)*

*Bir iki ğün ğirçek ağla bākī ğül
Cigerüñi teşne tağla sākī bul (1019)*

Sen uşan gelsün şara Cebbār-ı Hağ
Hasta ol gelsün şora tımār-ı Hağ

5035 Olma cebrī şınmağa kıl cüst ü cüy
Cüy gibi cüy olsun sende hōy

Cān içinde sırr-ıla ol cüyā-yı dōst
Mağz-ı cüyā ol birağ sevdā-yı pōst

Şöyle bil ki her ki ğayr-i dōstdur
Dünya vü 'uqbā be-cümle pōstdur

Dünyanuñ tullābı cüyā-yı serāb
Hābda dōlāb idüp sevdā-yı āb

Ol serāb-ıla kaçan sīrāb olur
Şems hınzīra kaçan mihrāb olur

*B 151b

---

* 5030 müttehem: C müstehem / pür-tühem: C tühem
* 5034 şara: C şora
* 5036 pōst: C dōst
* 5038 serāb: C şerāb / dōlāb: B C devlāb

5040 Bil ḥayāl-i māl ü dünyādur vebāl
Pür melāletdür saña milk ü ‘iyāl

‘Āķibet-endīş ḥōşdur ādemī
Ḥātīmī it cān eline ḥātemī

Kesb-i dünyādur saña mekr ü ğurūr
Kesb-i ‘uķbādur kuşūr u ḥūr u nūr

*C 160a

Kesb-i dünyā içre olma ḥīle-bāz
Bu vefāsuz milki şanma ‘izz ü nāz

Dünya-y-ıçun ḥīle key bārid-durur
Līki o da ‘uķbā-y-ıçun vārid-durur

5045 Dīn yolında çābük ü simsār ol
Her la‘in aldamasun ‘ayyār ol

Fıkr-ile ‘uķbā-y-ıçun sen mekr kııl
İtmeye mekr-ile tağuñ bekr kııl

Mekr-i dünyā mekr-i ‘uķbā iy emīn
Mekrdür her birin istemek hemīn

Mekr ü ḥīle ya‘ni zıhn-i müstaķīm
Ol ḥakīmden farķ eyleye saķīm

Kesb-i dünyādur saķīm ü bī-devā
Biñ marāzdur nefside her bir hevā

5050 Kesb-i ‘uķbā oldı Eflātūn-ı vaķt
Şerbetinden şıḥhat alur ehl-i maķt

---

* 5040 ‘iyāl: C ‘ayāl

* 5042 mekr ü ğurūr: C mekr-i ğurūr

Derdüñi arturma çün rencürsın
Renc-i genc-ile nice mağrürsın

Genc vir nefsiñ ħalāsın kıl taleb
Vir ağaç keçküli al cām-ı Haleb

Yāhu zindāndur hevā-y-ıçun fikir
Ki ol-durur dünyā vü 'uqbāya mekir

*Mekrdür girseñ cihān zindānına
Olmasañ meşğül anuñ dermānına (1022)*

5055 *Girüben zindāna iy zindān yapan
Çapuyı üzerine bî-cān yapan (1022)*

*Çanda bulursın o zindāndan meded
Sed sed üstine yapduñ bî-'aded (1022)*

Zîrek ol zindāna kıl mekr ü ħiyel
Lā-tekün fi's-sicni ci'nā bi'l-'acel

*B 152a

Girüben zindāna anı itme berk
Ya'ni tuğyān-ıla iḥsān itme terk

*Del cihān zindānını āzād ol
Dād bul feryād-resden şād ol (-1023)*

*C 160b

5060 Ğarre olma sen bu fānī devlete
'İşk topın ur o sedd-i ğaflete

Bil ki ğafletdür cihān u sicc hem
Ol sicinde aḡl-ı ğam hem nesl-i hemm

Bil ki ğafleti dünyanuñ zindānidur
Bil ki dünyā 'āqıluñ nîrānidur

---

* 5052 ħalāşın: C hevāsın

‘Ārifūñ bostānidur bil ki cihān
Bunda olur zīrā ki bostān-ı cinān

Mezra‘ı zerrā‘-ı ḥayrātuñ budur
Menba‘ı cemmā‘-ı zellātuñ budur

5065 ‘Ayn-ı dünyā ğaflet-i meyšūmdur
Oldur ol ğaflet ki key mezmūmdur

*Dime dünyā ḥānumān u māl sen
Dünya olmaz nuḡra vü mīzān u zen (1024)*

Daḥı āsāndur bularuñla taleb
Her birinden ḡaşduñ olsa ḡurb-ı Rab

*Ni‘me mālun ṡāliḥun li‘ṡ-ṡāliḥ
Bi‘se mālün ṡāliḥin li‘ṡ-ṡāliḥ (-1025)*

ṡāliḥ olma māluñ eyle pāymāl
Ḥo vebāli mālı vir a‘māl al

5070 Māl-i ṡāliḥ dīne olur perr ü bāl
Māl-i ṡāliḥler-durur olan vebāl

Dünya ‘avratdur o ‘avrat altına
Yatur ol göñlin virenler altına

Er ki ‘avratdan kem olan er midür
Sīm ki olmaya ṡirīdi zer midür

‘Ālem içinde miṡāl-i ādemī
ṡanki ‘ummān-ı mu‘azzamda gemi

*Su gemide mühlik-i keṡtī-durur
Līki ṡaşdan keṡtīye püṡtī-durur (1026)*

---

* 5074 keṡtīye püṡtī-durur: B kişiye püṡtī-durur: C keṡtīye peṡtī-durur

5075 'Işk-ıla ol dünya tūfânında Nūh
Bul gemi-yi rûh-ıla şubh-ı fütûh

Māsiva'llāhdan içüñ tefrīd kııl
Cân içinde fi'l-ile tecrīd kııl

*B 152b; C 161a

*Çün Süleymān sürdi dilden mülk ü māl
Olmadı ol mālдан aña vebāl (-1027)*

Sen Süleymān gibi qalbūñ kııl selīm
Tā ki mālūñ olmaya mār-ı elīm

Saña ol qalb-i selīm eyler vefā
Andan özgesi cefādur iy şafā

5080 Qalbūñ ağızını hevādan beste kııl
Nefsūñi yiter hevesden hāste kııl

*Ağızı ger bağlanmış olsa bir kabaq
Şunuñ üstün gözler itdükce aşaq (-1028)*

*İçi pür-yıl şunuñ üstinde gezer
Şu ne deñlü olsa çok kılmaz hatar (1029)*

*Sen de var kendüñe böyle āyin it
Bād-ı fākrı bāñmuñda sākın it (1029)*

Bu cihān 'ummānını yüz bī-hatar
Tā vire dürr ü güher yüz bī-batar

5085 Mülki sevdā-yi Melikde lā-şey it
Ol mey-i bākīyle meyyitūñ hay it

*Göñlüñe mühr ur mihirden gayre var (-1030)
Qorkusuz şu üstine ol şehsüvār*

---

* 5085 mey-i: -C

Ḳalbūñ ibriḳında bād-ı ma'rifet (1031)

Min-ledün toptolu olsun şu-şifāt

Ol münezzeh māsiva'l-maḥbūbdan (1031)

Bī-ṭaleb ṭurma velī maṭlūbdan

Cehd-i Ḥaḳdur derd-i Ḥaḳdur hem ṭaleb

Renc u ma'cūn ḥaḳḳ u dārū-yı sebep (1032)

5090 Bī-sebeb yoḳ 'ālem-i ḥikmetde kār
Şöyle düzdi Ḥazret-i Perverdigār

Cidd-ile kedd eyle itme nefy-i cehd
Şehd-i sâbık cehd ü ğāsık zehr-i caḥd

Nefy-i cehde oldı şağıl ehl-i caḥd

Olma ehl-i caḥda māyil eyle cehd (1032)

VE MÎN ZALİKE KEZALİK

*C 161b

Nebîye buyurdi ki Rabbü'l-minen
Ṭaleb kııl ki ciddür seniyyü's-sünen

*B 153a

Kişi ḥazrete bī-ṭaleb irmedi
Bu yolda velîler çekerler miḥen

5095 Ṭaleb ṭālibūñ 'ayn-ı maṭlūbdur
Yöri itme cebrī buña sū'-i zan

Düriş cevr çek bulasın cebr-i ḥaş
Şabā-y-ıla olı-gör ğubār-ı vaṭan

Degülmise rūḥuñ teraḳḳisine
Sebeb olmaz-ıdı 'anāşır beden

Ger âhû-yı Hû eylemese sebep
Şifâ-yı dem olmazdı nâf-ı Huten

Ne gil olmasa gül toları zemîn
Ne gülsüz tolar h̄oş çoḡudan zemen

5100   Ḳodı Ḥaḳ ḳamu nesneye bir sebep
          ‘Aden dürre oldı ‘aḳîḳa Yemen

O Yūsuf firâḳıyla a‘mâ olur
Bu Ya‘ḳub olur hem başaḳ pîreḡen

Beyân-ı ‘ayân ol lisândan ider
Leb oldı emîn ü ḡazîne deḡen

Mu‘îni bu ḡikmet zamânında amân
Umarsañ ol esbâb-ıla mü‘temen

**DER MUḲARRER-ŞÛDEN-İ CEHD BER TEVEKKÛL
BE-HER-ḤÂL DER İN ‘ÂLEM-İ ḤİKMET**

Baḡş ki itdi şîrle naḡcîrler
Cehd içün kim itdiler tedbîrler

5105   Ol tevekkülle mükerrer oldı cehd
          Evleviyyetde muḳarrer oldı cehd

Cebri ḳoyup cümle ḳıldılar taleb
Ḳâyil oldılar ki lâzımdur sebep

*Çoḳ durişdi cehdi terciḡ itdi şîr
Oldı cebrîler ol aḡbâr-ıla sîr (1033)*

*Dilkü vü davşan u âhû vü peleng
Terk idüp cebri ḳodılar lâf u ceng (1034)*

*C 162a

* 5103-5104 başlık: muḳarrer:-C / cehd: -C

*Cem‘ olup ‘īs u şagāl u gürk ü fehđ
Şīr-i bu’l-heybetle kıldı cümle ‘ahđ (1035)*

- 5110   Kur‘a bırağurlar-ıdı şulĥ idüp   *B 153b
                Şulĥa rāzī olmiş-ıdı zīb ü düb

*Ķankısına ĵur‘a kim irse hemān
Şīrden yaña olur bī-cān revān (1037)*

*Cām çün ĥargūşa geldi devr idüp
Āh kıldı cevri içinden ĵavr idüp (1038)*

*Didi bu nice belādur bu jeyān
Kim ider bize o zulm-ıla ziyān (1038)*

Düşmen-ile şulĥ itmekdür fesād
Şulĥ mümkün mi ide ehl-i ‘Āda bād

- 5115   Düşmene düşvār ĥiletler gerek
                Ceng ü ĥarb u heybet ü letler gerek

Şīr nefsiyle yōri naĥcīr-vār
Şulĥ itme ceng-i tātāra eyle var

Eski düşmen dōst olmaz bil yaĥīn
Dōst midur ādeme dīv-i la‘īn

Çün mükerrer dindi bildüñ fazl-ı cehđ
Düşmeni cehđ-ile baş boz şulĥ u ‘ahđ

Şimdiye dek bu geçen şerĥ u beyān
İtdi sırr-ı cehđ ü tefvīzi ‘ayān

---

* 5109 ‘īs: C ‘iyş

* 5115 heybet: C ĵaybet

5120 Şimdiden girü gelen dört hâldür
Her kinâyet bir şariḥa dâldür

Şîr nefsüñ 'aḳluñ ol ḥargüşdur
'Aḳl odur kim hüş-ıla pür-cüşdur

'Aḳl u nefsüñ ḥâlin ider bu beyân
Lîki gider bir daḥı remze nihân

Cân-ıla dilden o remzi ṭâlib ol
Ġamz-ıla rûḥ-ı rumûza ḳâlib ol

Remz odur bil düşmeni n'itmek gerek
Tâ anı nice denî itmek gerek

5125 Ḳıl müdâra düşmene var vir ğurür
Remz-ile işle işi terk eyle zür

*C 162b

Niteki uş ol şîr-ile ḥargüş ider
Şîri ḥargüş avlamağa cüş ider

Ġarre olup düşmeni ednâ gören
Oldur âḥîr vaḳtini bednâ gören

N'eyledi Nemrûda peşşe iy aḥı
Var aña göre ḳiyâs it sen daḥı

*B 154a

'Aḳlını gör görme ol ḥargüşı ḥör
Ḥör olur remziyle anuñ ḥün-ḥörı gör

5130 'Aḳl gerçi şüretâ aşğar-durur
Lîki ma'nâ eşher ü ekber-durur

---

* 5126 o şîr ile: C şîr-ile ol

‘Aql oldı cevher-i kân-ı kerem
Ol kıdem bābından öñ atdı qadem

Dōstı düşmeden ol eyler temiz
Qāle ‘izzu’l-halkı el-‘aklu ‘aziz

‘Aql hargūşı kaçan kim kılsa cūş
Nefs şiri idemez hergiz hurūş

Nefsi şire ‘aqlı hargūşa neden
İtmişüz teşbih bil itme sū’-i zann

5135 Şüret-i ‘aql aşgar u ma’nā kebīr
Şüret-i nefis ekber ü ma’nā şağīr

Şureti qo eyle ma’nāyı taleb
Var ‘atab tab çek Hāqa tap tol tareb

‘Aql-ıla fark it ‘adūyı dōstdan
Hilet-ile düşmene ol pençe-zen

Nitekim hargūş idiser şire uş
Gör n’ider şire o hargūş içre hūş

**DER BEYĀN-I İNKĀR-KERDEN-İ NAHCİRĀN
HARGŪŞ RĀ BE-SEBEB-İ TE’HİR REFTEN**

Eyledi hargūş ‘aql u hūşı tiz
İtdi yirinden o gurūş-ıla hiz

5140 Tā ki sırrın eyleye şire ‘ayān
Qanda davşan qanı ol şir-i jeyān

---

* 5131 öñ: C ol
* 5138 Nitekim: C Nite
* 5140 davşan: C tavşan

Didiler naĥcîrler epsem otur
Başumuza şu belâyı kem getir

*C 163a

Sen de il geçdügi köpriden yöri
Otur aşığa yöri turma öri

*Şunca şulĥ olunca cânlar oldı terk
Biz anuñla 'ahdi eyleyince berk (1039)*

Ėo bizi ġavġāya yiter toymuşuz
Nice olursa olsun şu 'ahde uymuşuz

5145 *Yöri tîz tîz göster ol 'ahde vefâ
Yoĥsa ġâzîb oldı şîr-i bul'cefâ (1040)*

*B 154b

İtdiler ĥargüşa inkâr ol farîĥ
Ėıldılar ĥargüşı teşvîşe ġarîk

Cümle 'âlem şürete eyler nazâr
Lîki ma'nâda hünerden bî-ĥabar

VE LEHU EYŖEN

Geç şüreti ma'na gözin aç gözle şeklüñ zâtını
Ma'nâ meyinden toy u tuy Ėaĥ nuĥlımuñ lezzâtını

Şusuz ĥayâlâtı şubar ĥoma ki ma'nâda şu var
Cânuñı ol sudan şubar tad ol denizün şâtını

5150 Şad renc-i şüretde neden cânuñı leclâc eyledüñ
Şâhini filinden yıkup ruĥın süri at atını

---

* 5144 uymuşuz: C turmuşuz

* 5150 eyledüñ: C eyledi

Tāvūsı gör kim şuretā maḥbūb u līkin bī-hüner
Gör naḥl-i şeklin menātın hem aña maşnu‘ātını

Ol kāse-i çinīyi gör şuretde reng-i bī-şafā
Bu küze-i rümiye baḫ gör yā Haleb mişkātını

Kāfir-durur şuret-peres ma‘nā-durur feryād-res
Gördüñ-ise şekl-i ceres işit anuñ eşvātını

Şuret saña āfet-durur maḫşūda māhiyyet-durur
Ço ḳālī cüzviyyātdur bul ḫāl-i külliyyatını

5155 Baḫma Bilālūñ rüyına beñze şifāt u ḫūyına
Baḫma şifāta zātı gör şāf eyle cān mir‘ātını

‘Abdurrahīmūñ himmeti maḫv itdi benden hey’eti
Ḳible-nümā-yı ma‘niden bulur Mu‘īh evḳātını

CEVĀB-I ḤARGŪŞ NAḤCİRĀN RĀ VE DEF‘-İ İNKĀR-I İŞĀN

Didi davşan ivmeñ iy naḥcīrler
Ḥayr olur şerde ḳamu te’hīrler

‘Aḳl işidür bu baña zūr eylemeñ
Cān gözin ta‘cīl-i le kūr eylemeñ

Var-durur göñlümde bir mekr-i bikir
Ki aña irürmez ‘Ömer yā Bekr fikir

5160 *Luṭf idüp baña virüñ bir mühleti*
Tā aña mekr-ile bulam fuṣṣatı (1041)

---

* 5151 menātın: C hibātın

* 5153 işit: C dinle / anuñ: -C

* 5157 davşan: C tavşan

*Tâ olasız ol belâdan siz emîn
Râhat ola ser-te-ser rûy-i zemîn (1041)*

*B 155a

*Olmasa bu mekrden size meded
Çaldı bu zulm üste mîrâş-ı veled (-1042)*

*Ümmetine 'âlem içre her resûl
Her birisi kıldı bir yolu kabûl (1043)*

Niçe maḥlûka ḥōş oldu pîşvâ
Her hevâ ehline ol oldu devâ

5165 Nür-ı Hâkdan oldu çün aña nazar
Zerre-y-iken oldu şems-i mu'teber

Sencileyin gerçi ki ol da âdem-durur
Lâkin ol etkâ olup ekrem-durur

Muşliḥ-i 'âlem peyemberdür yakın
'Aql olmuşdur nebî-yi kavm-i dîn

Şol ḥavâs içre ki bu 'aql olmaya
Çavme beñzer kim peyember bulmaya

'Aql-ı müşliḥ virür ol çavme şalâḥ
Ol şalâḥ-ıla bulurlar ḥōş felâḥ

5170 Nefs-i emmâreñ-durur ol şîr-i ner
Belki 'avratdan daḥı kemdür o ne er

Cümle ecsâmuñ-durur naḥcîrler
Nefs şîri ki anları teşḥîrler

---

* 5166 ol da: C oldu

* 5168 kim: C ki

‘Aqluñ ol ħargūşdur şīre ‘adū
Hem ‘adū-yı şīr naħcīr iy ‘amū

Nitekim ħargūş şīre kıldı қаşd
Remz-i zaħm-ıla itdi cān ‘ırķında faşd

*C 164a

‘Aql қаşdı daħı nefse şöyledür
Nefs şaydın fikre şöyle şoyladur

5175 ‘Aql ħargūşı vurur ol şīre kef
Çağırup her ħisse eydür lā-taħaf

Şīrden ħālī қalur zerrāt-ı dīn
Olur ol naħcīrler şād u emīn

‘Aқldur şüretde ħargūş-ı şağīr
Līki şaydidur anuñ şīr ü şıgır

Her ħavāsuñ muқtedāsi ‘aқldur
Cism ü cānuñ pīşvāsi ‘aқldur

‘Āқil-iseñ ħōr görme ‘aқlı sen
Küfrdür itmek Resüle sü’-i zan

*B 155b

5180 *Şürete baқup büyük küçük dimek*
Ol ta ‘alluқ қılmaz uş gör merdümek (1044-1045)

‘Arş göñlüñ gözine kılsa nazār
Şanur anı bir za ‘if u bī-başar (1044-1045)

Līki yüz biñ ‘arşı қаplar merdümek
Görmez ol biñ ‘arşı қadr-i merdümek (1044-1045)

‘Aқlı küçük görme қо tedbīrler
Nitekim ħargūşa dir naħcīrler (1046)

---

* 5177 şıgır: C şağīr

*Didiler geçme igen endâzeden
Bâri aşşı ne kıri âvâzeden (1046)*

İ'TİRÂZ-I NAHCİRÂN SÜHAN-İ HARGÜŞ RÂ

5185 Kendü hâlûñ bil tecāvüz itme var
Çanda hargüşü ide şîri şikâr

Hâlûñi bil eyleme kâl-i muhâl
Çanı ol kâle muvâfiğ sende hâl

*Senden ulular taşavvur itmedi
Dilleri içre tahtağtur itmedi (1047)*

*'Ucb-ıla var re'yüñi kıлма ğalağ
Bil ğalağ ehli bulur Hağdan sağat (-1048)*

İ'tirâz eyledi her şüret-peres
Çün hümâyı görmedi gördi kafes

*C 164b

5190 Her neye Rağmân fermân eyleye
Anda ol hâşâ ki noğşân eyleye

Nûrı ferri mûra ger vire zafer
Göstere tağtın Süleymâna hufer

Peşşeye yilin irürse ol lağif
Çâfi dutar ğabb-ı ğardaldan ğafif

Tañ degül ğargüşa şîr itse şikâr
Nârdan deryâ ider Hağ aşikâr

Nitekim uş cüş idüp ğargüş dir
Ol söze var ğüş-ı hüşü ğoş dir

---

* 5192 irürse: C yitürse

CEVĀB-I HARGÜŞ İŞĀN RĀ

5195 *Didi davşan bulmuşam ilhām-ı Hāk* *B 156a
Hōş kavī kıldı meni in ‘ām-ı Hāk (1049)

Her za ‘ifī nūr-ı Hāk eyler kavī
Hāke ol kılsa seviyy eyler sevi (1049)

Emr-ile eyler Süleymān neml-i Hāk
Vaḥyi-y-ile n’eyledi gör naḥl-i Hāk

Vaḥyi naḥle itdürür zehri şeker
Lutfi irdügi ḥacer söyler ḥaber (-1050)

Ḥikmet-ile anı kim zenbūr ider
Gözün ol taşvırde uşşı gider

5200 *Taşı şekkerden yapar hōş hāneler*
Şem ‘ine yanar kamu pervāneler (1051)

Ol evün balçığıdur ḥalvā-yı ter
Giremez ol beyte her şeydāyi ser (1051)

Zulmet içre ki ol çeker bī-ḥabṭ ḥaṭ
Hīç mühendisler çekemez bī-galaṭ

Ol zevāyāyı müpergel ki ol yapar
Ol müseddesler ki ‘aql u cān qapar

Arı ikbāl-ıla arı bal ider
Ḳutular düzer tolu şehd u şeker (1051)

5205 Er eger arı gibi ikbāl ide *C 165a
Zehr-i ḳattālī o şīr ü bal ide

* 5195 davşan: C ṭavşan

* 5204 ḳutular: C ḳuvvetler

Hânedân-ı cânda yağa şem'-i cem'
Şem'i ola şem'-i cem'e cem'-i şem'

Ma'rifet şekerlerin işâr ide
Ol müpergelsüzleri edvâr ide

Hendesîler haţţ-ı haddin geçmeye
Çutusu mührin Süleymân açmaya

Câmide kılsa nazâr pür-cân ola
Zehr elinde çeşme-i hayvân ola

5210 *Ol gönül kurdına buyurdu Kadîm
Didi aña kıl bu yurdu ebrîşim (1052)*

*N'itdi emri gör ki kirm-i pileyi
Pîl bili-bilmeye ol hîleyi (1052)*

*'İlmi kıldı âdem-i hâkîyi pāk
'İlm taldurdu semekden tā simāk (1053)*

*Secde itdi hâke ol ehl-i felek
Hâk-iken sindurdu nāmūsı melek (1054)*

*B 156b

*Eyledi şeytân melekler şâhını
'İrzini yıkdı vü yaqdı câhını (1054)*

5215 *Dîv ki itdi altı yüz biñ yıl vera'
Zâyi' itdi kibr-ile ol zü'l-fezâ (1055)*

*Gözlerin bağladı anuñ 'ucb-ı hes
Dâll olup oldu gūsâle-peres (1055)*

Gör ki n'itdi zerre-i hâk-i za'îf
Ol keşîf-iken laţîfi kıldı hîf

* 5210 ebrîşim: C ebr-i selîm

*Olmasa şayduñ o şîr-i 'ilm-i dîn
Olmasañ ol cān kazāsına yaķîn (-1056)*

*Göz bağı olur saña 'ilm-i havās
Cîlesi olur havāsuñ 'ayn-ı pas (-1057)*

5220 Şüretā küçük-durur arslan-ı dîn
Ekber-i eşyādur ol görsen yaķîn

Dîn şîrin şayd id iy şayyād-ı hāş
Dām-ı ihlāşa dut anı bul halāş

'İlm-i his oldı kuvāy-ı her beşer
Ol kuvā kalmaz beşer kılsa sefer

*C 165b

Şüret-i kalb asgar-ı ecsām-durur
Lîki ma'nā ol cihān-bîn cām-durur

*Ol güher kim kaçre-i dilden çıkar
Nûrı yüz biñ güneşi oda yaķar (1058)*

5225 *Gevheri 'ummānda vü deryāda yok
Enveri uķbāda vü dünyāda yoķ (1058)*

Şüret-i 'aql oldı hargūş-ı haķîr
Lîkin eyler cūş-ı şîr nefsi esîr

*Nice şüretde olursın müstemend
Murğ-ı cāna cismüñ atdı yüz kemend (1059)*

Bādemüñ kabından içidür murād
İçi olmayan kab olur kırı ad

---

* 5219 'ilm-i havās: C 'ilm ü havās

* 5228 kabından: C kabında

İçini hâşıl kıılınca kabı қо
Bî-müsem mā var o hūb elķābı қо

5230 Kābdan içi añla kabdan içi kab
Zāta aşşı eylemez luţf-ı laķab

*Ma 'nisüz şüret ger insān oldı
Aķmed ü Bū-Cehl yiksān oldı (1060)*

*B 157a

*Şüret-i dīvāra ādem dime var
Dime ki ādemden anuñ nakşı ne var (1061)*

*Bil ki ol şüretdür oyuk cānı yoķ
Dime sen bī-cān için noķşānı yoķ (1061)*

*Cān şüret cāmına hōş tābdur
Bu şadefde ol güher kemyābdur (1062)*

5235 Yoķdur itmek kimsene cāndan haber
Cāndur iden sırr-ı cānāndan haber

Cismi terk it cānı bul cānānı bil
Cāna kıy cānān-ıçun cān anı bil

Rūh baķr-ı cisme dürr-i hāşdur
Bil ki o dürre evliyā ğavvāşdur

Baķra baķrī olma ğavvās olmasañ
Olma ayru hāşdan hāş olmasañ

*Gör ki ol Eşķāb-ı Kehfe uydı kelb
Oldı ol kelbiyyeti insāna ķalb (1063)*

*C 166a

5240 Cümle şīr-i 'ālem oldı aña esīr
Saña ādemseñ şu remz oldı müşīr (1063)

Evliyānuñ şüretidür ‘ayn-ı cān
Buldı ol cān ıssı mülk-i cāvidān

*Ol ferīka naqş-ıla olmaz ğurūr
Çünki cānın ğarķa virdi baħr-ı nūr (1064)*

*Şüreti ma ‘nā-y-ıla penhān-durur
Şüret ü ma ‘nā aña yiksān-durur (1064)*

Gerçi nāme hāmede mestürdur
Nāmeye ol hame cām-ı nürdur

6245 Hāme sırrı nāmeden ğāfil degül
Ġāfil olan ‘ālim ü ‘ādil degül

Nāmeye ki ol hāme hōş ‘āmil-durur
‘İlm-i nāme hāmeye hāşıl-durur

‘Ālim ü ‘ādil kamu ma ‘nā-durur
Münkiri ol ma ‘ninüñ ra ‘nā-durur

*‘Ālim ü ‘ādil bu ma ‘nā ma ‘ni rūh
Bilür ol ma ‘nādan ićenler şabūh (1066)*

*Yoķ-durur ol cāna mekān u piş ü pes
Geç hevādan cān-ı hüya kıl heves (1066)*

*B 157b

5250 *Şüret üzre nūr-i ma ‘nā ol şaçar
Şems-i ma ‘nā heft eflāki geçer (1067)*

*Lā-mekān bürcından ol eyler tulū
Zerresidür nūr-efşān-ı şümū (1067)*

---

* 5242 baħr-ı: C siħr-i

* 5244 nāme: C hāme

‘Ayn-ı ma‘nâdur bunuñ gibi şuver
Cânuñ ol ma‘nâ ma‘îninden şuar

Var-ısa sende firâset yâ başar
Her haķîre h̄ör kılmazsın nazâr

Tañlama ħargüşı şîr itse şikâr
İ‘tikâduñ kudrete olsun âşikâr

5255 Kıdret-i Allah kühı kâh ider
Taşa ma‘nâ taşurup âgâh ider

Peşşe minķârın kıılır ‘anķâya dâm
‘Arş u ferş altında eyler nîm-kâm

*C 166b

DER ZİKR-İ DÂNİŞ-İ ĤARGÜŞ VE DER MENÂFİ‘-İ FAZİLET-İ DÂNİSTEN

Bu kelâm ârâm kıılmağa maķâm
Yoķdur ‘ışķ atına it ‘aķlı legâm

*Hüş-ıla ħargüş u şîre it şürü‘
‘Işķ cū‘ından veca‘ bul kııl rücū‘ (-1068)*

*Uşbu ħargüşı añlamaz ħar-güş olan
Almasun ħar-güşını hergüş alan (1069)*

5260 Güş-ı hüş ister bu ħargüşuñ sözi
Hüş bilür n’eydügin sözüñ yüzi

Hüşdur çâpük ħiyel-bâz iy piser
Hüş-ı ħargüşı ne bilsün güş-ı ħar

---

* 5256 altında: C altından
* 5257 yoķdur: B C yoķ-durur
* 5258 u: -C
* 5259 uşbu: C işbu / Almasun: C olmasun
* 5261 ħiyel-bâz: C ħiyâl-bâz

Kaşd ol ħargūşdan bil hūşdur
Hūş kim cūşında cān serĥōşdur

*Oldı ol ħargūş şīre çāplūs
Mekr eliyle çaldı maĥfī tabl u kūs (1070)*

*Mekr içinde cüst tīr-endāz dur
Hūş-ı ħargūş ol ki şīr-endāz dur (1070)*

5265 Zûr-ıla ħargūş şīr itmez şikār
Şan‘at u ‘ilm-ile eyler iy nigār

*‘İlmdür milk-i Süleymān ħātemi
‘İlmdür ħayr iden āĥir Hātimi (1071)*

*B 158a

‘İlmdendür ‘ālim ü ma‘lūm hem
‘İlmdendür raĥmet ü merhūm hem

*Cümle ‘ālem şūret oldı ‘ilm cān
Bil ki ‘ilm oldı nişān-ı bī-nişān (1071)*

*Bu hünerden niçeler bī-çāredür
‘Aklı taġuġ baġrı pāre pāredür (1072)*

5270 *Halk-ı şahrāyı ider şeydāyī ol
Yolı baġlayup ider deryāyı yol (1072)*

*Hūş eyler bu peleng ü şīri mūş
Baĥr-ı cuşında meheng itmez ħurūş (1073)*

Ya‘ni ‘āķil terk-i istilā ider
Bī-neheng ĥırş şabr-ıla gider

*C 167a

*Dīv ü perīdūr musaĥĥar hūş-ıla
Nitekim ol şīr bu ħārgūş-ıla (-1074)*

---

* 5266 milk: C mülk

Cümlesi olmasa musahhar gam degül
İtmeyen teshîr-i nefis âdem degül

5275 Düşmen-i zâhir kolaydur dutmağa
Atı 'ilm-ile dutup azıtmağa

Düşmen-i bâtındur iden sizi güm
Fefhemu enne'l- 'aduvve nefsüküm

Ol-durur cenbeynün içre cân alan
Küfr virüp şu'le-i îmân alan

'Âkile ol düşmen-i bâtın yiter
Ki anuñ-ıla zâhir ü bâtın yiter

Döstlük olup 'adâvet gitse ger
Nef'-i tām olur o nefis-i pür-zarar

5280 *'Âkil oldur ki ide düşmeden hazer*
'Ayn-ı zarr bil nef'in iy ehl-i nazâr (1075)

Ol 'adū kim düşmen-i bâtın-durur
Bâtınıñda bād-veş sâkin durur (1075)

Yâ meşelde şuña beñzer iy nigâr
Nitekim penhândur şu içre hâr

Ġusl için bir kişi ol şuya batar
Ġâfilâne hâr aña oya batar (1077)

Ġāsıl-ı Ġâfil batar andan tıyar
'Ârif ü 'âkil tıyar eyler hazer

*B 158b

5285 Bil meşelde hâr u Ġāsıl cüy-bâr
Çalb Ġāsıl cüy cismüñ nefis hâr

---

* 5279 Döstlük: C Döstlük

Nefs penhān vesvese hārın vurur
Ġāsıla ol Şu haber andan virür

*Şu içinde Şöyle mahfī vü nihān
Saña batmayınca tuymazsın ‘ayān (1078)*

Cümle halk ol hār-ıla oldı zaĥmnāk
Şanma sen ancak seni itdi helāk

Yiyüben endīše çek teŐvīŐler
Nefs-ile tā bulmayasın nīŐler

*C 167b

5290 Görme isterseñ sen ol hārı ‘ayān
Olmadın ‘uryān Şuya el vur nihān

*Tā bilesin kimi red itmek gerek
Tā bulasın kime uyup gitmek gerek (-1079)*

*Vahyden fark eylesin vesvese
Vaĥy Şanup uymayasın her ĥese (-1079)*

Bir-durur vesvās-ı vahyuñ menba‘ı
Nefsdür zühd ü fücürüñ mecma‘ı

HāŐa ‘āma eyler ilhāmı tamām
Nefse taĥvā vü fücürü Ĥaĥ müdām

5295 Eylese ilhām ĥargūŐa kaçan
Ĥırtulımaz gerçi Şır olsa kaçan

Baĥma ĥargūŐa var ol ilhāmı gör
Görme naĥcırı esİR-i dāmı gör

---

* 5293 fücürüñ: C fücüzüñ

* 5295 fücürü: C fücüzü

Dise olur dām şīre ‘ankebūt
Dü cihān Yūnus olur bir peşşe hüt

Baħr-ı ğamda hüt-ı nefse iy aħī
Yūnus olmamaķ dilerseñ sen daħı

Ƙıl te’ennī işlerūñde her keret
‘Āķil-ıla vü ‘aķl-ıla Ƙıl meşveret

5300 Olur uşañ meşveret kim terk ide
Yig dimişlerdür ki usañ baş terk ide

**BĀZ CŪSTEN-İ NAĦCİRĀN EZ ĦARGŪŞ
CŪST Kİ SER-ENDİŞE-İ Ū-RĀ BE-DĀNEND**

Nitekim naħcīrler Ħargūşa dir
Eyle tebdīr olırsardur vaķt dīr

*B 159a

*Didiler di naķdini idrākūñūñ
Tā ki çirkin pāk idevüz bākūñūñ (1082)*

*‘Aķl ‘aķla irmez di teftīş idelüm
Ħayr Ƙandan toĝsa anda gidelüm (1082)*

Meşveret bil mŭcib-i Ƙurbet-durur
Serkeş olmaķ zu‘m-ıla āfet-durur

5305 Meşveret idrākūñi huşyār ider
‘Aķl aĝyārı daħı Ħoş yār ider (1084)

*C 168a

Cem‘ olsa ittifāķ-ıla ‘uķŭl
Ġŭla meşĝŭl olsa ider ĝŭl u Ƙul

---

* 5300 terk ide: B terūñde

* 5303 anda: C andan

Ꞑubbe olur habbe habbe cem' olan
Ehl-i cem' olur o cem'a Şem' olan

MeŐveretsüz başa varmaz hayr u Şer
Meşveret her nesneye bulur zafer

*Dimedi mi saña Peygâmbere i yâr
Hîç gümânsuz mü'temendür müsteŐâr (1085)*

4310 *Maħremiyle meŐveretdür re'y-i hûb
Murĝ-ı 'aķla ol-durur Şahrâ-yı hûb (1085)*

Maħreminden ĝayre sır diyen güzâf
Âhir olur hayf-gû vü dest-bâf

ÜŞte dir ĝargûŐ ĝuŐuñ var-ısa
ĝuŐ içinde cûş-ı hûŐuñ var-ısa

Hıfz-ı sıruñ fazlını takrîr ider
Fâş itmek zarrını tefsîr ider

MEN'-KERDEN-İ ĝARGUŐ RÂZ ĝUFTEN RÂ EZ İŐAN

Dir ki evvel cândan ĝeçmek gerek
Varup andan toħm-ı sır Őaçmaķ gerek

5315 *Sen kimi gerekse maħrem Őanmaĝıl
Râzuñı fâş idüp aña Őanmaĝıl (1086)*

Degme âdem maħrem olmaz Şöyle cüft
Ne añlayasın sırr-ı bâťındur nühüft

Her kişi datmıŐ-durur bir âyini
Evvel anuñ oķı ayı ayını

*Kim şafâdan ursa dem her ayine
Olur ol demden mükedder âyine (1087)*

*B 159b

Dimedi mi Aḥmed-i Maḥmūd-ı Rab
Açma mezhebler zehâb u ört zeheb

5320 Ya'ni itsen rāh-ı Allāha zeheb
Gizle a'mālūñ ki ola feth-i bāb

*Ḳufl-ı ihlāşa bu kitmān-ı 'amel
Oldı miftāh anuñ-ıçun it emel (1088)*

*C 168b

*Ol zehâb-ıla zeheb kim cem' ola
Ya'ni hâsıl ki ol 'amelden bu bula (1088)*

*Mezheb ol meksûbda sırdur nihân
Râyigān ol naqdi eyleme 'ayân(1088)*

*Var-durur bunlara a'dā bî-'aded
Sır diyüp qalma 'adūdan bî-meded (1089)*

5325 Şöyle ḥāzırlar ne ki ağzuñdan çıkar
Birisı qapar birisine çaqar (1090)

Ger otuz iki dişüñden çıqa söz
Düpdüz işidür il anı biñ ü yüz

*Sır tecāvüz itse iki kişiden
Cümle kişi olur anı işiden (1090)*

Ger bu üç nesne ki olmışdur beyân
Cân içinde eyleseñ anı nihân

Dīnī vü dünyāvī saña hîç elem
İrmeyeydi ğayr-i mektûbu'l-çalem

* 5319 Aḥmed-i: C Aḥmedi mi / mezhebler: C mezhebten

5330 Meşveret kıl sırrı itme aşikār
İtmeye her dīv sini tā şikār

Remzden añla kināyāt-ı şarīh
Sen yavana haml id ad kınsa melīh

Nitekim mestūr Peygāmbere didi
Ol Resūl-i Ekber ü Enver didi (1093)

Kodı mermūzātı her bir sözde yüz
Her ne yüzden gözleseñ virürdi yüz

Her su'āle dir cevābın beste-ser
Ol cevābından bu sāyıl bī-ħaber (1093)

5335 *Gerçi kim zāhir su'āle olur cevāb*
Līki dimez külli sırrı bī-ħicāb (1093)

Dir ki kelb olduğı yirde olmaz melek *B 160a
Hemdem olmaz it-ile ehl-i felek

Zāhirā oldur cevāb itdür keşif
Ol feriştehdür zarif ü hem laṭif

Bil laṭif-ile keşif olmaz ğarim *C 169a
Biribirine bular zıddur le'im

Gel añla kim ma'nā-i bāṭın-durur
Bāṭınuñda gizlü vü sākin-durur

5340 Cism evinde kelb-i nefis olsa muḳim
Ol ferişte-i ḳalb olur key elim

Var kıyās it şuñla itme sırrı fāş
Sırr ucundan ḫālī olmaz ḫavf-ı baş

---

* 5333 her: C dehr

Didi Aḥmed re'yi di beste-miṣāl
Ḳāl içinde gizler-idi remz-i ḥāl (-1094)

Aḥmede her kim ki ideydi su'āl
Ḥall iderdi ḥāl-ıla bī-ḳīl-ü-ḳāl (1095)

Ol su'ālinden cevāb alurdi ḥōṣ
Bu su'āl-i sırrı ḳılmadıḥ ḥurūṣ (1095)

5345 Her su'āle remz-ile virgil cevāb
Ta ḥatāsuz her işüñ ola şavāb

Sāyil olsañ al-ıla eyle su'āl
Tā dege saña cevābuñ bī-zevāl

Cānuña eyleme ta'cīli delīl
Olmayasın tā peşimān u zelīl

Nefsüñ işin 'aḳl-ıla te'hīr ḳıl
Her ne dirse nefy idüp tedbīr ḳıl

Nefs vesvāsı-durur seyf-i ḳatī'
Ol seri'a sür'at-ıla olma mutī'

5350 Her ne ilhām itse tīz uyma güzāf
Cümlesine evvelā eyle ḥilāf

Her ne dirse 'aksin it ilhāmınuñ
Zāhir ola dānesi tā dāmınuñ

Nefs ilhāmından ol ilhām-ı cān
Farḳ ola tā birbirisinden 'ayān

Nefy olmağ-ıla bil ilhām-ı rūḥ
Māni' olmaz fetḥ ldince tā fütūḥ

---

* 5351 it:-C

- Sür'at-ıla şıçrayup kılmaz ğazab
Dürlü dürlü oluban ʔolmaz leheb *B 160b
- 5355 'Aks-i küllîdür buña ilhâm-ı nefis *C 169b
Küllî zıddur nitekim güle kerefs
- Nefy kılsañ nefis ilhâmın kaçan
Ol zamân olur aĝu cāmın içen
- Ger hevâsın virmeseñ te'hîr idüp
Güne güne mekr ider tezvîr idüp
- Yir diver başına ʔopraqlar koyar
Öykesinden kendü kendüye kıyar
- Nitekim ħargûş şîre vardı dir
Buncılaym işleri ol şîre dir
- 5360 Uş ne kim didiyse kılsun şâh şerh
Sini sırdan eylesün aĝâh şerh

**MEKR KERDEN-İ ĤARGŪŞ ŞİR RÂ BE-TE'ĤİR REFTEN
VE BE-SER-REFTEN-İ İN-MEKR**

*Şîre bir sâ'at o ħargûş-ı fitan
Giç varup taşvîr eylerdi fiten (1098)*

*Şir gördi giç gelür ħargûş bes
Şîrûñ aĝzında oda döndi nefes (1098-1099)*

*Na'ralar vurup aĝaçları yolar
Bir kılı biñ şîr olup dutmaz yular (1099)*

---

* 5358 diver: C dever
* 5359 Buncılaym: C Buncılaym
* 5361 fitan: C fitra / fiten; C fitre

*Şîr eydür baña ol naĥcîrler
Mekr düzüp itdiler tezvîrler (1100)*

5365 *Gör ki baña n'itdiler ol hâmlar
Nice ħurdılar ħiyelden dâmlar (1100)*

*Şîr dir ħargûşa ħargûş olmuşam
Çünkü o fâsîd şulĥı dilde bulmuşam (1100)*

*Niçe aldadı beni bu dehr-i ħes
Şîr kim dehrîdür andan yig meges (-1101)*

Mekr-i ħargûş-ıla şîr oldı esîr
Şîr diyü virdi şîre zehr ü sîr

Nefy kılduñ çün ki nefis ilhâmını
Ĥurd idüp nâmûsını vü nâmını

5370 *Şîr gibi ġâzîb olur nefis bes
Öykesinden görmez olur pîş ü pes*

*Ġuşşasından tolar içi tasalar
Zehrler yudar ħadeĥler kâseler*

*B 161a; C 170a

Bir nefes şabr eyle olunca odı şu
Cünd-i 'aĥla cân içinde vir buşu

*Şöyle kem kem ħıl müdârâ nerm nerm
Tâ ki ola seng-i serdi mûm-ı germ*

*'Aĥluñuñ ħargûşm eyle ĥoş cüst
Nefs şîrini esîr it eyle süst*

---

* 5372 eyle: -C

* 5373 kem kem: C geh geh

* 5374 eyle:-C

5375 Süstdür ger cüst ola aḥmaḳ olan
Baḥr-ı cehl içinde müstaḡraḳ olan

‘Aḳlsuza beñzedüñ şol leşkeri
Kim içinde şınmıñ ola serveri

*Leşkerüñ kim pâdişâhı ola ḥâk
Görmez eyler gözlerini bîm u bâk (1102)*

*Pâdişeh kim leşkeridür süst ü hes
Pîş ü pes bilmez şanur ol her nefes (1102)*

Âdemî didükleri idrâkdür
Olmayan idrâki ḳurı ḥâkdür

5380 Aḥmaḳa ol mazlaḳa şaḥrâ-yı düz
Söyleme aḥmaḳ yorısa râyi düz

Her sözi söz şanuban ḳılma beyân
Üstühânsuzdur amân bilmez zübân

Söyleme söz itmedin teftîşler
Nîş irürmesün saña teşvîşler

Her sözi fikr itmedin açma kelâm
Yola fikretsüz giren bulur melâm

Leng ü lâḡar merkeb ü menzil uzak
Dirsem azdur bir ḳademde biñ tuzak

5385 Çâpük ol ḳıl evvelâ dâma nazar
Bî-haber iden sefer bulur haḡar

Her kelâma işidüp meyl eyleme
Başuñı kesüp yaşuñ seyl eyleme

---

* 5380 ol mazlaḳa şaḥrâ-yı düz: C olur mazlaḳa şaḥrâyıdır / râyi düz: C râyıdır

Kem-durur şimdi kelâm-ı ma'nidâr
Nâmede vâsi' kelâm u ma'ni tār

Kaht ma'ni lîkin ucuz nâmeler
Ma'nisüz söz yazar oldu hâmeler (1103-E)

*C 170b

Bu yalan elfâz u nâme oldu dâm
Bil ki ma'nâdur saña ni'me'l-idâm (1104)

*B 161b

5390 *Dün ü gün işüñdür elfâz u ruqum*
'Ömrüñ oldu şu ol elfâz oldu kum (1104)

'Ömrüñi kum-ı ruqumda kıлма güm
İste cehd eyle dün ü gün şulu kum (1105)

Bul o remli kim sular eyler revân
Ol şudan bulur hayâtı ins ü cân

Çeşme-i hayvâna andandur hayât
Hızra zulmetden anuñladur necât

Evliyâdur bil ki ol kumdan murâd
Âb-ı Hayvân sözleri beyne'l-'ibâd (-1106)

5395 Söyler anlar cümle hâl-ıla kelâm
Kimseye itmezler olar kâl-ıla dâm

Âb-ı 'azb-ı dîn o kumdandur Mu'în
Andan olur hayy âfâk u zemîn (-1107)

Ol-durur ehl-i Hudâya hōş ğidâ
Ol ğidâya eyle var cânuñ fidâ

Evliyâdan ğayr kuru kumdur
Anda 'ömrüñüñ suyu zaqqumdur

Ꞑumda Őuyuñ güm idince ꞑuma var
Ki andan aꞑar her zamān hōŐ cüybār

5400 Zūlmet-i fūrꞑatda yanma teŐne-leb
Olma hayvān Āb-ı hayvān ꞑıl taleb

*Merd-i Haꞑdur muhyī-i Āb-ı hayāt
Ol hayāt irmezse olur Hıẓr māt (-1108)*

*Tālib-i hikmet ol ol ŐaᐑŐ-ı ᐑakīm
Tā seni idince hikmetde ‘alīm (1109)*

*Hikmet eyle ehl-i hikmetden taleb
Tā ki hācet olmaya saña sebeb (-1110)*

Bir zamān kesb it var andan ‘ıyş ꞑıl
Bir nefes nefes-i hesi teftiŐ ꞑıl

5405 Hāfıẓ-ı levᐑ ol ki maᐑfūz olasın
Rūᐑdan ‘aᐑl-ıla maᐑzūz olasın (1111)

*C 171a

Hıfẓ-ı ‘ilm it ‘ilm hıfẓ itsün seni
‘Aᐑluñ itsün rūᐑ süknāsın senī

*Ger mu ‘allim olsa ‘aᐑluñ iy ‘azīz
‘IŐᐑa irincek ‘aᐑl olur tilmīz tīz (1112)*

*B 162a

Nitekim Maᐑmūd-ıla bu Cebrā’ıl
Ol dem Aᐑmed ki itdi mi‘rāc-ı Celīl

Sidreye varınca Cibril Aᐑmede
Eyledi ta‘līm oldu muᐑtedā

---

* 5399 aꞑar:-C
* 5401 hayāt:-C
* 5404 nefes-i hesi: C nefes ᐑazẓı
* 5405 maᐑzūz: C maᐑfūz
* 5406 hıfẓ: -C / süknāsın: C süknāsen

- 5410 Oldı Cibrîlün maqâmı muntehâ
Sidrede seyr itdi andan Muştafâ
- Varmadı Cibrîl kıadr-ı enmüle
Aḥmed-ile tâ kıanaydı ol müle
- Gel didükce Aḥmed eydür iy şehâ
Sidrede oldı maqâmum muntehâ
- Sür senüñdür kıabe kıavseyne maqâm
Tâ olunca şaḥn-ı ev-ednâ temâm
- ‘Aklıdur Cibrîl t̄alib sâlikün
Bulmağa seyr-ile kıurbın mâlikün
- 5415 ‘Işkıdur Maḥmūd-ı vaqt ol dem aña
İtmege mi‘râc tâ Ḥaḳdan yaña
- Bu seferde nefsdür aña burâkı
Kıamçısıdur elde şevkı u iştiyâkı
- ‘Aklı öñince evvelâ Cibrîl-veş
Muntehâ-yı şer‘a dek ider o meş
- Ol araya dek olur üstâz-ı ḥōş
Andan öte adamaz kim ide cūş
- Ol burâkı-ı nefis-ile ‘ışkı Aḥmedi
Seyr ider ‘ışkı kim olsa Aḥmedî
- 5420 Cehd-ile var bu maqâmı kııl taleb
Sini ḥacdan kıomasun sūkı-ı Ḥaleb

---

* 5410 itdi: -C

* 5413 ev-ednâ: B ev-dâ

* 5420 ḥacdan: C cehden

Çünkü hacca niyyet itdüh iy hümām
Kudse varmağ-ıla hacc olmaz temām

Yolda kalma kāhel ü bī-şükr ü şabr
Hālsüz cebr-ile kıılma nefsi gebr (1115-E)

* C 171b

Virme nefse renc-i cebr-ile gurūr
Kūr idersin yirüh olunca gūr

Cebr renci cānuñı rencūr ider
Hāşıl olmadın işüh mağrūr ider (-1116)

5425 *Şabrsuz kem nesneye rencūr olan*
Ol-durur ol derd-ile cānı ölen (1117)

*B 162b

Cebr az az nāgehān olur ziyād
Dem dem ol olur mebādā bād-ı ‘Ād (1117)

Kendü artduqça olur hem renci çok
Āhir ol çok renc eyler sini yoğ (1117)

Uşanur-iken uşanmağdan kaçup
Mağv olasin cebr cāmından içüp

Cebr şınuğ bağlamağdur iy ağı
Bir şın andan bağlanasin sen dağı (1118)

5430 *Çünkü bu yolda ayağuh sağdur*
Bil ki saña cebr bend ü bağdur (1119)

Şınmadın ağmağ-durur şaran ayak
Ayağı sağ-iken isteyen tayak (1119)

Himmetüh pāyın uşatsa iştiyāk
Bu taleb yolında tız irer burāk (1120)

---

* 5424 rencūr: C zencūr

Pāy-ıla yilen burāq-ıla yiler
Hāk olup oturma ol yolda yil er (1120)

Hāmīl-i ĩmān olan maħmūl olur
Ḳābil-i fermān olan maḳbūl olur (1121)

5435 *Her kim ol fermān-ı sultānın dutar*
Āhīr anuñ cümle fermānın dutar (1122)

Yire indi ay gökden yügridi
Aḥmedüñ yirde beşigin ügridi

Aḥmed ile buldı ol āhīr şeref
Gör ki māha māyil olur her taraf

Daḥı neyyīr-iken andan āfītāb
Her gün açar gün yüzini bī-ḥicāb

Kimsene müştāk olup itmez nazar
Her başar görmege 'āşıḳdur ḳamer

*C 172a

5440 *Aḥmede ḥizmet ḳamerden irdi çün*
Ol ḳamer nūrı nazardan dirdi çün

Āhır oldı nūrı anuñ mu'teber
Her güzer ḳıldukça gözler zū'l-başar

'İzzeti Aḥmedden aldı māhtāb
Cümle envār içre oldı şāh-ı tāb

*B 163a

Hıdmet-i çün Aḥmed aña oldı müşīr (-1123)
Aḥter-iken oldı eflāke beşīr

---

* 5436 yügridi: C yügürdi / yirde: C yire

* 5437 māyil: C māyin

Bu haberden tuymağ isterseñ eşer
Kıl nazār gör sırr-ı inşakka'l-kamer

5445 Var dilünde koma kılca kâl-u-kâl
Kâl kılma kâl-ı dilde hâl kıl

Cidd-ile imānuñı eyle cedîd
Eyleme gönülün hadîdini şedîd

Çasvetün artar ziyāde olsa kelām
Az diyen sözini çok bulur selām

*Ço zebānı taze kıl imānuñı
Lāfi ço arturı-gör ihsānuñı (1125)*

Eskir imān taze oldukça zübān
Nefsün içinde hevā artar hemān

5450 Çünkü söz yiñi ola söz eskidür
Yiñi sözüñi bil ol söz eskidür

*Söz hevāñ oldı hevāñ oldı kilîd
Şol kilîdi kim açılması ba'îd (1126)*

*Söz açılduça muğaffel bâb-ı dil
Cānuñı eyler muğalhal âb u gil (1126)*

Yöri harf-ı bikri tafşîl eyleme
Yöri zarf-ı zikri te'vîl eyleme

İy mü'evvil nefsuñı te'vîl kıl
Ço o tafşîli yiter tahvîl kıl

5455 *Kendüñi te'vîl kılmazsın müdām
Harf te'vîlidür ağızunda kelām (1127)*

---

* 5447 ziyāde: B ziyād

İtseñe te'vîl-i men-şamete necā
Her dem ol icmāle eyle ilticā

*C 172b

Re'yüñ-ile 'aqluñı kılduñ delîl
Eyledüñ nefsi hevā-y-ıla zelîl

*Nefs-ile te'vîl-i Kur'an itme var
Olma Raḥmān işiginde şermsār (-1128)*

'Ucb-ıla ḥodbîn olma her nefes
Kibr virme nefse niteki ol meges

5460 'İlm odur ma'lûm öñinde olasın
Ol fenā 'ilminde ma'lûm olasın

*B 163b

Cehl-i küllîdür dimeklik 'ālimem
'Ālimem didüñ çü didüñ zālímem

Zulmdur zîrā sen ü ben didüğüñ
Ben diyüp benlikde guşsa yidüğüñ

Benligi қо ol megesden olma kem
Kibr-ile kendüñi görüp urma dem

İtme da'vā-yı Süleymān mür iken
Söyleme kırbet kelāmın dūr-iken

DER BEYĀN-I ZİYĀFET-İ TE'VĪL-İ REKĪK-İ MEGES

5465 İz içindeki şuya girmiş meges
Lāf urup dir Nūḥ-ı vaḳtam her nefes

Bir şaman çöpine dir üşte gemi
Böyle mi dem urur olan ādemī

---

* 5466 urur olan: C üzere olur

Cānı gözin ‘ucb-ıla tuğyān dutar
İz içindeki suyu tūfān dutar

Dir bunuñ gibi ‘aceb deryā mı var
Bencileyin Nūh-ı bī-hemtā mı var

Yā sefinem gibi keştī mu‘teber
Kāzib-iseñ başuñā tīğ u teber

5470 Dir ki deryā ‘ilminüñ ğavvāşıyam
Cümle-i ğavvāşlardan hāşıyam

Dir ki uş ser-çeşme-i baħr-ı buħūr
Şöyle kim virür aña re’y-i ğurūr

Zevraķını sürüp olur ‘ucba ğarķ
Dir ki tūfānum dutsar ğarb u şarķ

*C 173a

*Doğrı dir kendüye nisbet ol çemīn
Görünür tūfān-ı āfāk u zemīn (-1136)*

Ķadr-i isti‘dādıdur kim dir meges
Ķudretince nāle urur her ceres

5475 Belki nisbet kendüye deryādur ol
Hem muħīt-i cümle-i eşyādur ol

*Ol megesdür bātlı te’vīl iden
Kendüzinden sözleri tafşīl iden (1138)*

*Vüs‘-i isti‘dādı ol izdür hemān
Vehmidür ol izdeki bevl iy mihān (1138)*

*B 164a

---

* 5467 dutar: C ider

* 5468 Bencileyin: C Bunculayın

* 5473 āfāk u zemīn: C āfāk-ı zemīn

* 5476 kendüzinden: C kendüsinden

*Terk-i te'vîl eyleyeydi ger meges
Yıkmaıyadı zevrağın mevc-i heves*

*Kendü nefsinde ideydi fikr ü rāy
Ol megesken baht bulaydı hümāy (1139)*

5480 Var meges gibi itme da'vā-yı dürüğ
Dime sarhōşam çü yidüñ turş u düğ

*Tā meges nefsüñ bula baht-ı hümā
Şöyle a'mā-y-ıken ola reh-nümā (1139)*

Mevc-i isti'dāduñ ola baht-ı Nüh
Bulasın ol bahtdan şehri-i fütüh

Hişmetüñ kim olmuş-ıdı bir 'amed
Nüh keştişi gibi olmaya aña had

İy fakır öz öz elüñden yu elüñ
Nefs ölü olsun ulu ola ölüñ

5485 Olı-gör muılağ hüviyyetde fenā
Kendü kendüñden fakır ol bul ğınā

Hāzır olsun rühuña ğaybu'l-ğuyüb
Yağ 'uyübü ol tecellīye koyup

Şol tecellīyi ki yanar anda ğayr
Var u yoğ u nef^ç u zarr u şerr ü hayr

Cānuñı nūr it cemāli şem'ine
Cismüñi şem' it celāli cem'ine

---

* 5479 hümāy C hemān

* 5481: -C

* 5488 nūr it cemāli: C nūr cemāli

**MİN BA‘Zİ TEVHİDÂTİHİ Fİ-‘ALEMİ MÜŞAHEDÂTİHİ
VE Fİ-EVKÂTI NİHÂYÂTİHİ ŞERREFEHU’ LLĀHU Bİ-MU‘ĀNİYÂTİHİ**

Cemāli şem‘-i nūrından kaçan kim cānda o yandı
Dutuşdum başdan ayağa vücūdum cümle uyandı

5490 Vücūdum kaçresin gördüm kim ol ‘ummāna cām olmuş
Bu kaçrem ‘ayn-ı baħr oldu ara yirden sebū yandı

Mezāhirde nazar kıldum ki cümle reng ü bū andan
Hüviyyet güneşi toğdı bu cümle reng ü bū yandı

Ne reng ü yā ne būdur o ne odur yā ne budur o
Egerçi cümle andandur velī anda kamu yandı

Şu dilden ki ol sile jengi görünür levn-i bī-rengi
Ne sünnīdür ne efrengi şu kim bu renge boyandı

Bilenler didi bilmedüm bulanlar didi bulmadum *B 134b
Bir oldu ‘ilm-ile ma‘lūm u ‘ālim güft ü gū yandı

5495 Şanurdum cüst ü cüyumdan bulam yā ħulķ u hüyumdan
Çü buldum ħulķ u ħū gitdi köyüdi cüst ü cū yandı

Budur tevĥīd-i maħmūdī ki yaķa ğayr-ı ma‘būdı
Köyüdi cümle maķşūdı baħr-ı mevcūd-ı hū yandı

Şanurdum vech-i Allahı ki men şekli musavverdür
Teveccüh kıldum ol veche köyüdi şekl ü rū yandı

Dir-idüm sin ü ben tende gezerdüm dōst u düşmende
Meveddet maħv-ı nūr oldu ‘adāvetsüz ‘adū yandı

---

* 5488-5489 başlık: -C

* 5489 cānda: C cāndan

* 5495 ħulķ: C ħalk

* 5498 dōst u düşmende: B C dōst düşmende

Şafâ-yı cân u dilden iy diyenler âb u gil oldur
Köyüñdi cân u dil âb u gil anda iy 'amû yandı

5500 Țaleb kıl anı âdemde Țoludur gerçi 'âlemde
Velîkin âdem ü 'âlem deminde mû-be-mû yandı

O hemtâdan muḳaddesdür münezzeḳlikde aḳdesdür
Gözetme pîş ü pes besdür ki aña şîb ü 'amû yandı

İdinme ḥûyı ḳorḥudan uyandır cânı uyḥudan
Sebaḳ al ḥarf-ı mûtudan göresin mâ vü tû yandı

Baña 'Abdurraḥîm-ile tecellî eyledi Raḥmân
Ḥalâş oldum ḥisâbumdan terâzû vü şoru yandı

Tecellîyi ki berḳîdür ne ğarbîdür ne şarḳîdür
Göñül ol zevḳa ğarḳîdür gel ol zevḳîyi Țuy indi

5505 Mu'ine müste'an nûrî 'ayân ideli bir pertev
Recâ vü ḥavf dutuşdı ne uçmaḳ ni Țamu yandı

RENCİDEN-İ ŞİR EZ-SEBEB-İ DİR-ÂMEDEN-İ ḤARGÜŞ *C 174a

Peşşe-y-iken şayduñ ola fîl ü şîr
Nitekim ḥargüşü kıldı şîr esîr

'Aḳl u rûḥın gör anuñ gözleme ḳad
Var gözûñe eylemegil ḳaddi sed

Tâ kılasın fark dâmi dânedan
Bilesin ḥarmühreyi dürdânedan

Her işitdügüñe göñlüñ aḳmaya
Cân u dilden ğayr-i Ḥaḳḳa baḳmaya

* 5502 tû: C bû

* 5504 zevḳa: C zevḳi / zevḳîyi: C zevḳi

5510 Söyleyenüñ kaçdını bilmek gerek
Ol söze andan gönül virmek gerek

Niçe söz var biri biñ baş yitürür
Niçe söz var bir bed iş bitürür

* B 165a

Cebriyâne sözleri kim nefse dir
Dīv-i mel'ün itmeye anı esīr

Nice şeytān adı insān daḥı hemm
Virmek-içün nefse vehm-ile elem

Her söze her kim güzāfa meyl ider
Sözini veylī vü yirin veyl ider

5515 Hīlelü sözdür inan ağulu nān
Ṭadı ḳand u zehri içinde nihān

Niçe mülhidler ki oldı gebr-i cebr
Gitdi anlardan şafā-yı şükr ü şabr

Sözlerin işitme anlaruñ saḳın
Ol deve uyuzına olma yaḳın

Ṭuymadın sözlerin olsañ mübtelā
Cām-ı cāna şer' eliyle ur cilā

Nitekim ḥargüş remzin ṭuydı şīr
Sözlerine oldı münkir ol dilīr

5520 *Dir ki gūşum hūşuma oldı çeşm-bend*
İçüme pür-zehr ṭoldı adı ḳand (1142)

---

* 5513 vehm-ile: B heyile

* 5517 işitme añlarun: C anlaruñ işitme

Söz ki nâgeh boza guşun mührini
Cezb ider kendüye hüşuñ mihrini

Şîr dir kırđı o hesler kır'alar
Cebr-i cāmı baña şundi cür'alar

*C 174b

Cebr fikri beste kıldı pâyumu
'Aqlum alup hasta kıldı rāyumu

Şimdiden girü söz itmezem kabül
Zulmdur güla uya şahib-'ukül

5525 Şîr ol nahcîrlerden sizdi āl
Uymaz oldu kâle gözleyüp me'āl

Bildi kim küllî haţarmış ol habar
Kimsesine eylemez oldu nazār

Belki gâzıb olup oldu bî-amān
'Ahdî terk itdi vü unıtdı haqq-ı nān

Ol jeyān diler girü dirrān ola
Vaşş u tayrı bî-amān perrān kıla

Bulmadı anları çün kim toğru dōst
Diledi kim pāre pāre ide pōst

*B 165b

5530 Al mişāli şîr-i nerden şîr ol
Cebri terk it şîr-i cevre sîr ol

Sini her hargüş teşhîr itmesün
Yoldan ırağ vaqtı te'hîr itmesün

---

* 5521 mihrini: C mehrini
* 5522 şundi: C şandı
* 5528 kıla: C ola
* 5530 Al: C ol

Nitekim ol şîr-i ner yırtar deri
Yırt deri bekle deri kan dök deri

*Pōst ol sözler-durur bil gūn-e-gūn
Ger zirih çekseñ şuya dutmaz sükūn (1146)*

*Ma' nasuz sözdür şu üstinde zirih
Nice düzseñ ol zirih dutmaz girih (1146)*

5535 Söz-durur keştî vü ma'nā Nūḥdur
Bu üçü cism ü üçü mağz-ı rūḥdur

Kim uya ol söze kim ma'yüb ola
'Āķibet ma'yüb u hem mağzūb ola

*Pōst-ıla nīk ü bed mestürdur
Pōst mağzından begāyet durdur (1148)*

Nefsdür şüret o şüretdür ḥayāl
Hem ḥayālāt oldı lāf u ķıl-u-ķāl

*Çünki defter şudan u yilden kalem
Her ne yazsañ şanma sen bāķī kalam (1149)*

*C 175a

5540 Naķş u şüret şudur umma andan vefā
Ger umarsan aduñ olur bu'l-ḥafā (1150-E)

*Sende yildür ārzū-y-ıla hevā
Ad hevā komaķ ola mı hīç revā (-1151)*

Naķş şuyında hevā yil-ile var
Arzu-y-ıla yöri yazma şuver

---

* 5540 Naķş u şüret: C Naķş-ı şüret

Çünkü iğvâ-yı hevâdan pâksin
Hâk-iken bî-bâk ber-eflâksin

*Vaḥy-i Ḥaḫ tolar hevâsuz cân temâm
Her sözüñ peygâmi Ḥaḫ olur müdâm (1152)*

5545 Ḥaḫ sözinden özge sözdür bād u āb
Cümle olur şöyle fâni vü ḥarâb

*Pâyidâr olur kelâm-ı Girdigâr
Bî-tağayyür tâ ebed dutar karar (1152)*

Var kelâm-ı pâyidâra kıl heves
Tâ ebed mezkûr olasin her nefes

*B 166a

*Gör ḥatîbi ḥuṭbe kim tafşîl ider
Her zamân bir şâh adın tebdîl ider (-1153)*

*Çünkü nâm u nâmesidür pür-hevâ
Anı tebdîl eylemek oldu revâ (-1154)*

5550 Bu fenâ şehler fenâdur ser-te-ser
Bes diremlerinden adları gider

Yâḥû kendüler gider ḫalür direm
Ol direm bî-ḫıymet olur bî-kerem

*Enbiyânuñ sikkesi gitmez ebed
Dirhem-i dilde yazar nâm-ı Aḫad (1155)*

*Gör Sikender ḫükmi dutdı mı karar
Aḫmedüñ gör nice ḫaldı pâyidâr (1155)*

Her naẓar yüz biñ Sikender bî-ḫaber
Ḥükmi kendüle bile eyler sefer

* 5543 Hâk-i-ken: C Hâl-iken

5555 Evliyā ki oldı Nebīye mā-sebaḳ
Bir varaḳdan aldı küllisi sebaḳ

Enbiyā vü evliyāyı sen kamu
Hük-m-i Aḥmedde bile bil iy ‘amū

*C 175b

Aḥmed oldı cümlesine muḳtedā
Tenden öñ ervāḥ aña itdi iḳtidā

Aḥmed añılsa ḳalanı kāfıdır
Nām-ı Aḥmed cümlesine şāfıdır

Çünkü göstere saña üç yüz ü yüz
Biladür üç yüz-ile toḳsan u yüz

**HEM DER BEYĀN-I MEKR-İ HARGÜŞ VE
TE’HİR-KERDEN-İ REFTEN PİŞ-İ ŞİR**

5560 İster-iseñ sırr-ı Aḥmedden naşīb
Sünnet-i Aḥmed ide işüñ iy lebīb

Ḳıl te’ennī her işüñde olma tiz
Ḳıl şavābı her ḥaḫādan ḥōş temiz

İvmeg-ile menzili almaz kişi
İvenüñ ebter ḳalur dāyim işi

Oldı ta’cıl aşl-ı şeyḫān-ı racīm
Hem te’ennī vaşf-ı Raḥmān-ı Raḥīm

Ḳıl te’ennī vü tedebbür bul veḳār
Fitne-y-ile ‘aḳluñ eyle zü’l-fiḳār

*B 166b

---

* 5559-5560 başlık: -C

* 5563 oldu: C ol ki

5565 Zîn-i himmet Düldüline it sükûn
'İşk içinde ol 'Alî-yi zü-fünûn

Fikr ü şabr-ıla bul a'dāya zafer
'İşk-ıla ur H̄ayber-i nefse teber

Ol mecāl-i düşmeni alıyla al
Kışsa-i h̄argüş u şîr usta mişâl

*Gör te'ennî-y-ile h̄argüş n'ider
Fitne taqrîr idüp âheste gider (1158)*

*Şöyle gider fikr-ile tedbîr idüp
Şîre dürlü şerler taşvîr idüp (1158)*

5570 Eyle ki olmuş 'aql deryāsına ğarķ
Olmaya mähîden ol h̄argüş fark

*'Aql deryāsına vardur şanma had
On sekiz biñ 'âlem anda bir 'amed (1160)*

*'Aql deryāsına ğāyet yok-durur
Hiç vech-ile nihāyet yok-durur (1160)*

*Bu nihāyetsüz deñizde şüretüñ
Bir tihî ibriķa beñzer hey'etüñ (1162)*

*C 176a

*Çün vücūduñ tāsı deryāda tihî
Baħruñ üstinde gezer ol her gehî (1163)*

5575 Tās talsa baħra olur cümle ğarķ
Baħrdan idilmez olur hiç fark (1163)

Var vücūduñ tāsın ol baħra 'amîķ
Ĝarķ kılsun bād-ı 'ışk-ıla iy refîķ

* 5571: -C

Tā gide ‘aqluñ göresin sen ‘uqūl
‘Aql-ı külle bula ol cüz’uñ vuşul

‘Aql deryāsına ğavvāş olasin
Şādık ol ihlāş-ıla hās olasin

*‘Aql ‘ummāndur nihān iy ādemī
Çatredür andan bu şūret ‘ālemi (-1165)*

5580 Saña ol kaçre kılavuz-ı tarīk
Oldı tā sen bulasın baħr-ı ‘amīk

Kaçre gör nirden virür āvāzeyi
Rāz-ıla bul oradan dervāzeyi

Çün işitmezsin ne yirden gelür ün
Tā çağırdılar niçeler biş ü on

*B 167a

*Ṭuymaduñ pervāz-ı remzi rāzdan
Añlamaduñ dūrı tır-endāzdan (-1166)*

Ne ararsın bulduğuñdur aramağ
Rūh baħrından nişānsın ay ramağ

5585 *Ata binüp ol lecūc atın arar
Buldı ol istīzeri ancağ arar (116 7)*

*Çanda yik atum diyü yiler yörtür
At araram dir atı anı sürür (1168)*

*İy zī-ebleh ki atına olup sūvār
Atın ister ilden ile bī-ķarār (1169)*

*Kime irse dir ki eydūñ toğrısın
Kim-durur diñ bu atumuñ oğrısın (1170)*

Bir kişi eydür gözüñi aç uyan
At revân rānuñda elüñde uyan

5590 *Dir bu atdur atum illā kıanı bu*
Bu-durur bundan baña vir reng ü bñ (1171)

*C 176b

At ararsın ata olmışsın süvâr
Key delüdüür saña eyden uşşı var

Geç-durur heyhât kıo temşîl-i at
Şâha yakın ol ki fîl itmeye mât

At-durur sinüñ vücüdüñ iy cevâd
Sensin ol atın kaçurandan murâd

Yâve kılduñ senlig-ile sen seni
Senlig-ile oldı senî rûhuñ denî

5595 Sini bulıncağ bulunur saña cân
Cân çü cânâna yakındur bî-gümân

Hağ-durur ol rûhuñı kıyım dutan
Hağdan ırağam dime dâyim utan

Ata binüp ata atuñ arama
At ararsın senden at õñ iy reme

Nür-ı Rağmân-ıla rûhuñdur tolu
Kendüñi kıo kendüñ olma ğayğulu

Ğayğulu olsañ da bil nirden o ğam
Hurrem olsañ gör nedendür o nağam

---

* 5593 Cevâd: C cüvâd

* 5594 Yâve: C Yavu

* 5595 cânâna: C cânâ

5600 Bakmağıl sen rūḥuña Ḥaḫdan ıraḫ *B 167b
Bel ki bil ol cānuña Ḥaḫdur duraḫ

Bil ki ḡāyet ḫurbetindendür ki rūḫ
Ol şabāḫ içinde añlamaz şabūḫ

Nūr-ı Sübhān maḫv idüpdür cānuñı
Göremezsın nürdan Sübhānuñı

Gör bebek görür ḫamu şey'i 'ayān
Līki virmez kendü kendüden nişān

Çün bebedür göze key ḡāyet ḫarīb
Kendüyi görmese olmaya 'acīb

5605 Cümle şey'i gösterür gör āfitāb
Līkin olur kendüye nūrı ḫicāb

Cān daḫı Raḫmān-ıla bil hem-çünān
Ḥaḫ saña senden yaḫındur bī-gümān

Ḥaḫḫa nisbet rūḥuña ḫablu'l-verīd *C 177a
Oldı eb'ad şanma sen Ḥaḫkı ba'īd

Ḥaḫḫa müstaḡrak-durur insān u cān
Belki nūr-ı Ḥaḫ-durur insān u cān (1172)

Ḡāyet aḫreb olduḡ-ıçun oldı güm
İçi pür-su taşı ḫuru sanki ḫum (1172)

5610 Bil ki ol ḫum hem şudan peydā olur
Şu-y-ıla olup şuya süknā olur

---

* 5607 sen:-C

* 5608 insān u cān: C insān-ı cān

* 5609 güm: C kem

Ger dilerseñ hummı vü hum-hāneyi
Bir gör ins ü cānda cānāneyi

Çün mülevvinden degülsin zū-fünün
Sini deng eyledi levn-i gūn-e-gūn

*Bir görürsin sebz ü sürh aķ u siyāh
Gördüñ-ise bundan öñ nūr-ı İlāh (1173)*

Nūr-ı Hāķda var ezel müstağraķ ol
Soñra her reng içre Hāķķ-ıla Hāķ ol

5615 Tā ki hayrān kılmaya elvān seni
Reng-i zengī deng ü sergerdān seni

*Cānuñā elvān oldı rüy-püş
Hüşuñ anuñçun göremez naķş-ı hōş (1174)*

*Reng-i bī-reng içre olsañ deng ü ğarķ
Kılmayayduñ sen karadan aķı farķ (1174)*

*Ger kıla mestūr ol elvānı şeb
Bilesin aşlın olaruñ nūr-ı Rab (1175)*

*B 168a

*Şems-i cān olsa vücūduñda revān
Hiç görünmez saña elvān-ı cihān (1176)*

5620 Añla bunđan aşlın elvānuñ nihān
Aşl-ı elvān-ı cihāndur nūr-ı cān

Çünkü gice gelse gitse nūr-ı gün
Göremezsın hiç reng-i gūn-e-gūn

---

* 5611 cānda: C cāndan
* 5616 rüy-püş: C rūhi püş
* 5619 görünmez: C görünmez

Reng-i bātıında kaçan olmasa nūr
Nūr-ı enver kim odur nūr-ı Ğafūr

Göremezsın nūr-ı ‘irfānı ‘ayān
Nitekim bī-nūr elvān-ı cihān

Bu cihān rengi güneşden bilinür
Reng-i dil hōrşīd-i hōşdan bulunur

*C 177b

5625 Bil ki ol hōrşīd-i hōşdur nūr-ı Hāķ
Ki andan olur şarķa müstağraķ ğasaķ

*Nūr-ı çeşmūñ aşlı nūr-ı dil-durur
Nūr-ı Hāķdan nūr-ı dil hāşıl-durur (1178)*

*Nūr-ı dildür bī-gümān nūr-ı Hudā
Nūr-ı ‘aķl u hiss ķamu andan cüdā (1179)*

Ger bed olmasa ne bileydüñ bihi
Küllü şey’in yu‘refu ma-ezdādihi

*Gicesüz añlanmaz-ıdı reng-i nūr
Nūr-ı gündüz giceden eyler zuhūr (1180)*

5630 Reng-i günūñ ‘aksidür nūr-ı gice
Bil i dersin ‘ām iden tıfl-ı hece

*Giceden bilindi saña nūr-ı kevn
Nūr-ıla bildüñ mu‘ayyen levn levn (1181)*

*Żıdd-ı zıddı ķıldı her birini fāş
Taşı bildüñ içle ayāğ-ıla baş (1181)*

Żulmet anuñ-çun ki nūr ide zuhūr
Renkler fark itmeg-içün oldı nūr

* 5628 ma’-ezdādihi: B bi-ezdādihi

*Sürh anuñ-çundur temîz olma zerd
Şıhhati bilmek içündür rene ü derd (1182)*

5635 *Çünki her zıd zıddın eyler âşikâr
Zıdd yokdur nür-ı Hâkka iy nigâr (1183)*

Ol sebebden hõş nihândur bu 'ayân
İy zihî nür-ı zemîn ü âsümân

*B 168b

Geh nazâr saña ider geh levnüñe
Gâh Mûsâña gehî Fir'avnuña

Sen bilürsin ol nehârı leylden
Nür-ı firdevsiyi nâr-ı veylden

Nür-ı zıddı nür-ıla kılduñ temîz
Bildüñ âb-ı serdden germ-i ezîz

5640 *Zıd olmaz nür-ı Hâkka hiç vücûd (1183)
Tâ zıddından ola aña şühûd*

*Ğayr mümkindür başâr ki ide nazâr
Hâkka gerçi Hâk-durur nür-ı başâr (1183)*

*C 178a

Hâkkı bil ebsâr idrâk eylemez
Hâr-ı derk ol ğoncayı çâk eylemez

Lîkin oldur derk ü idrâk iy piser
Ol-durur hem derk ü sem' u hem başâr

Bil meşelde mîşe şüret nür şîr
Yâhûd ol şüretten âvâz-ı müşîr

---

* 5634 içündür: C içün

* 5643 derk ü: C derdüñ

* 5644 Yâhûd ol: B Yâhû el

5645 Ol işâretler ki şüretden olur
Anı bil şüret bunı nirden bulur

Bil peleng-i güft ü günüñ mîşesin
Bul sözüñ gencîne-i endîşesin

Bil kelâmuñ kaçresî deryâsı ne
‘Aql u cân içinde aç deryâsına

Oқы var andan *ileyhi yerci’ün*
Baħr bul söz mevci ki anda eyler sükün

Çünkü sözden sizdüñ emvâc-ı laṭîf
Mevcden iste vü bul baħr-ı şerîf

5650 Çün bulup cüş eyleye baħr-ı kelâm
Şüret olup bula her bir söz niẓâm

Ol baħırdan mevcsüz şüret olur
Yine el alup aña rec’at kıılır (1193)

Şüretüñ baħrı buṭün içre sükün
Bulmuş-iken söz-ile olur birün (1193)

Eyyuhe’n-nâsü ifhemu enne’l-vücüd
Ḳad bedâ minhu ve ileyhi ye’üd

Her sözüñ şüret bulur rec’at kıılır
Her nefes ğurbet kıılır ğurbet bulur

*B 169a

5655 *Muştafa didi cihân sâ’at-durur*
Saña bir sâ’atda biñ rec’at-durur (1194)

---

* 5648 ileyhi yerci’ün: B ileyhi turca’un: C ileyne turca’ün

* 5651 rec’at: C rüc’at

* 5652 birün: C sükün

* 5653 derkenârda 2.mısra “Ḳad bedâ min-’in de şümme ye’üd”: -C

Her sözüñ senden çıka rec'at ider
Ġayret eyle ol saña himmet ider

Sen ne'çün ğāfil yatarsın tır uyan
Niçe olursın her nefes nefse uyan

Bil vücūduñ küh fikrūndür şedā
Yine saña eyler rücū' itseñ nidā

*C 178b

*Hem vücūduñdur nidā yāhūd şedā
Seyr iderler ol hevādan tā Hudā (-1195)*

5660 *Her nefes senden ki söz toĝar cedīd
Yerci'u minke ilā ħurbi'l-Mecīd (-1196)*

*Her dem içre ādem ü 'ālem mūdām
Cümle olur tāze tāze hāş u 'ām (1196)*

Bī-ķarār oldı baħır-çun cūy-bār
Dāyim istimrār-ıla dutmaz ķarār

Şan'atında şani'idür çün serī'
Gāh siflī eyler ü gāhī refī'

*'Ömrüñ olur her nefes cismüñde nev
Eski 'ömrüñ emr-i nevde olur girev (1197)*

5665 Sür'atından şun'ı döndi āteşe
Degmedin ol sür'at eyler tābişe

*Ger oduñ şāhın kımıldandursa bāz
Tīz olur şu'le-i āteş dirāz (1199)*

---

* 5659 nidā: -C

* 5661 ādem ü 'ālem C 'ālem ü ādem

* 5664 nevde: C nevre

*Şani'-i 'ālem-durur çün iy 'azīz
Sür'at-ıla kâdir ü fa''āl u tīz (1200)*

*Şun'ı oldı çünki Şāni'den eşer
Yil öñinde nitekim şāh-ı şerer (1200)*

*Ḳudretinde kuvvetidür ber-kemāl
Şan'atında sür'atıdur bī-melāl (1200)*

5670 Tā ebed fa''āl sensin bī-zevāl
Heblenā yā ze'l-Celāli ve'l-Cemāl

Hāl-i 'ıŝkuñdan bulan bī-kāil-ü-kāl
Şādını itdi elifine o dāl

Şādı-y-ıla bulmağ isterseñ elif
Saña elif görine şād-ı muhtelif

*B 169b

*Ger bu sırruñ ŧālibi 'allāmedür
Maṭlebi anuñ Ḥüsāmī-nāmedür (1201)*

Ol Celāleddin ki odur 'ummān-ı sır
Müşkilāt-ı sırra hem bürhān-ı sır

5675 Ger saña andan ola bir gez nazar
Açasın mermüz-ı sırdan sen ḥabar

*C 179a

Münkirüñ yoğ ol nazardan behresi
Evliyā yād olsa şıdar zehresi

Yā Rabā sen vir bize pāk i'tikād
Mekr-i münkirden sen it bizi azād

---

* 5667 fa''āl u tīz: B fa''āl tīz

* 5668 Yil öñinde nitekim: C Nitekim yıl öñinde

Enbiyânuñ zevk-i pâki hâkķı-çun
Evliyânuñ şevk u bâki hâkķı-çun

Bizi ol meşrebden itme teşne-dil
Çomasun bu dil serâb-ı âb u gil

ÂMEDEN-İ HARGÜŞ BE NEZD-İ ŞİR VE HAŞM-I Ü BER VEY

5680 Yâ Rabâ bu nefsumüz eyle hâlîm
Olmasun ol şîr-veş halka elîm

‘Akl hargüşına gâzıb olmasun
‘Akl u dil mağlûb o gâlib olmasun

*Nitekim hargüşa ol şîr eyler uş
Haşm-ıla âteş tolup eyler hurûş (-1202)*

İtme red sensin ümîdüm yâ Kerîm
Gerçi giç geldüm kapuña yâ Hâlîm

İr ü giç suçuma oldum uş muķırr
Raħmetüñ deryâsıdur çün müstemir

5685 ‘Afvuña in‘âmuña yokdur çü had
İr ü giç saña gelen olmadı red

İtme red men müsta‘îne ol mu‘în
Göñlümüz tozına şal mâ’-i ma‘în

İtme red niteki hargüşı ol esed
Giç geldüñ diyüben eyledi red

Yâ Rabâ senden-durur havf u recâm
Câm-ı in‘âmuña dâyim ilticâm

---

* 5679-5680 başlık: -C

- Şuçluyam gerçi suçumı bilmişem
Luţfuña ilüp suçumdan yılmışem *B 170a
- 5690 Hālūmi bilürem ol davşan-mişāl
İtmezem hem giç gelüben hem cidāl
- Niteki ol ħargūş bī-dehşet gelür*
Bī-edeb küstāh u dūn-himmet gelür (1203) *C 179a
- Çün muķaşşır olsa ħızmetden kişi (1204)*
Bāri ‘özrin istemek olsa işi
- Terk-i ħızmet gerçi kim töhmet olur*
Cürme ikrār eylemek devlet bulur (1204)
- Cürm idüp hem cürme inşāf olmasa
Ḳahr-ı Hālĳ boynuñ urur elmasa
- 5695 Hāķ ider sini celāletden hemān
Āteş-i Ḳahrı saña virmez amān
- Nitekim ħargūşa uş ol şīr ider*
Emrümi şıduñ diyü taşğīr ider (-1205)
- Emri şımaķda niçe ħargūşı sen
Yolda Ḳoyasın gözüñi aç utan
- Ḳahr-ı Hāķda mūş olur biñ gūr u şīr
Pīli kirm-i pīleye eyler esīr
- Ḳışşā-i ħargūş u şīre ḳıl nazār
‘Āḳil-iseñ ol saña eyler eşer
- 5700 Aĥmaķa hō kem degül her dem ġazāb
Ṭoymasañ bu ṭoydan olduñ ‘aṭab

---

* 5694 almasa: C olmasa

Yig bu şîr itdükçe saña ide Hâk
Heybet-i Hâkdan olasin şakğ şakğ

Gör ki ħargūşa o şîri ne eyler uş
Od-veş ider ħazab içinde cūş

Şîre yakın irdi ħargūş-ı fođul
Cüst ü cürmine olmamış hergiz melül

Geldi bî-dehşet gözedür şadr-ı şaf
Na'ra urdı şîr dir iy nâ-ħalef

5705 *Şîr dir men fîli eylerdüm zelîl*
Görmedin yüzüm olurlardı 'alil (1206)

Ejdehâlar eyler-idüm pâymâl
Virür-idüm gür u gâva gūş-mâl (1206)

Kim-durur katumda ol ħargūş ger
K'ide emrümde o ħar gūşını ker (1207)

*B 170b

Çahr görmemek dilerseñ sen de ger
İtme gūş-ı hūşı ol ger gibi ker

*C 180a

Çılma ħafil cānuñı ħargūş-vār
Yār ħüftārın aña ħıl gūş-vār (1208)

5710 *Na'ra-i şîr-ile cān gözin uyar*
Yarar eyler ger saña ola o yār (1208)

Bunda uyandugūñ aşşı ider saña
Bunda uyan yol bulasin ol yaña

---

* 5705 şîr: C şîre
* 5706 ejdehâlar: B ezdehâlar
* 5711 yol: C yil

Anda ‘özü itmek ziyāndur şanma sūd
Cūda cehd eyle elüñdeyken vücūd

Anda ‘özü itmek hamākatdan-durur
Bunda bil ‘ayn-ı ‘ināyetden-durur

Üşte baķ hargūşdan al gel sebaķ
Gözüñ aç kim saña yiter şu varaķ

‘ÖZÜ HĀSTEN-İ HARGŪŞ VE LĀBE KERDEN EZ-ŞİR

5715 *Şīrden hargūş istedi amān*
Bī-amān ğāzbān-ıdı şīr-i jeyān (1209)

Evvelā bilürdi şīrūñ heybetin
Kuvvetin ü kudretin ü şevketin

Bildüğinden soñra farz oldu edeb
Çün edeb terk eyledi buldı ğāzab

Soñra ‘özrin istemekdür imtiḥān
İmtiḥān ehli kaçan bulsun amān

Bunda çün Kur’āndan bildüñ haber
Şu‘le-i Sübhāndan buldun eşer

5720 Neyçü cehd arturmayup kōduñ edeb
Müstahıķ olduñ olunmağa ğāzab

Nitekim ol şīr dir hargūşa çün
Gūş içündür söz ü gūş ol hūş için

Gūşuñ aç hūşuñda söz kılsun hūrūş
Gör ne dir hargūş-ıçun ol şīr uş

---

* 5714 üşte: C üşde

* 5714-5715 başlık: -C

*Dir yöri var hây ahmaq la'neti
Şimdi mi añduñ o 'özi ü hizmeti (1210)*

*Şimdi añmaq da hamâkatdur temâm
Şerrdür ahmaqdan işitmek kelâm (1210)*

*B 171a; C 180b

5725 *Murg-ı bî-hengâma yoqdur hiç şefî'
Boynına vurmaq gerek tîğ-ı kañî' (-1211)*

*Ahmaquñ 'özri olur 'ayn-ı hañâ
Zehr olur ger şekker eylerse 'añâ (1212)*

*Şîr dir hargûşa var 'özi eyleme
Kulağuma koymazam hiç söyleme (1213)*

*Şol sebebden 'özi-nâdândur ziyân
Şer tolar cân hayra depretse zübân (1213)*

*Çün olur 'özriñ günâhuñdan biter
Ağzuñ açup söyleme hergiz haber (1213)*

5730 *Şîre dir hargûş iy şâh-ı lañîf
Biz za'îfî tutma igende hañîf (-1214)*

*İy Süleymân peşşeye zulm itse bād
'Adlûñ ider bâddan istedi dād*

*Men sitekler görmişemdür bî-'aded
Sen de redditme irür baña meded (1214)*

*Lâyîk olmaya o luñf-ı 'āmuña
Biz ki bî-per düşmişüzdür dāmuña*

*Şâh cāhına yaraşmaz gümrēhî
Yola da 'vet eylemeye her gehî (-1215)*

5735 *Baħrdan olmaz çü hergiz cūy kem*
Her dem aña ĩudretince neşv ü nem (1216)

Luţf-ı şü redd eylemez hĩç nākesi
Yüzi üstine götürür her ĩesi (1216)

Kem mi olur luţf-ı deryādan kerem
İy şeh-i sulţān u ‘ummān-ı ni‘am (1217)

Cūduña gerçi degülsem de maħal
Eylegil dil müşkilin luţfuñla ĩal

Şudur uş iy şāh işkālüm işit
Añla andan ĩālümü ĩālüm işit

5740 *Ķuşluĭın ĩılmış-ıdum ‘azm-i ĩarĩĭ*
Var-ıdı bilemce bir daħı refĩĭ (1220)

Bir daħı ĩargüş-ıdı baña refĩĭ *C 181a
Sinũñ-içün şalmış-ıdı ol ferĩĭ (1221)

Yolda nāgeh var-ı mış bir daħı şĩr *B 171b
Ķaşd ĩıldı bizi ĩılmaĭa esĩr (1222)

Didüm epsem bendesiyüz biz şehũñ
Ni‘met-i āyendesiyüz dergehũñ (1223)

Didi benden özge şāhenşeh mi var
İşigümden özge di dergeh mi var (1224)

5745 *Var baña her nākesi yād eyleme*
Ķıl ĩayā ĭavĭĭāya bünyād eyleme (1224)

---

* 5737 ‘ummān: C ‘āddan

* 5738 müşkilin: C müşkülün

* 5742 nāgeh: B nāĭāh

* 5743 didüm: C didi

* 5744 benden: C bundan / şāhenşeh: C şāhinşeh

*Şāhuñ idem pāre pāre kāh-vār
Şāhuñi vü sini idem tār-u-mār (1225)*

*Didüm āzād it ki 'azm-i şāh idem
Şāhumi şu vehmden āgāh idem (1226)*

*Didi sen var yoldaşuñi ço girev
Yoḥsa iderem ikiñüze daḥı rev (1227)*

İkiñüzi de iderem cümle helāk
Belki şāhum didüğüñi daḥı ḥāk

5750 *Zāri kılduğumca kılmadı eşer
Cānuma kıldı eşer korḫu-yı ser (1228)*

*Çaldı yoldaş ferd men girdüm yola
Başuma toprak ḫoyup saçum yola (1228)*

Şuña köyner özüm iy şīr-i dilīr
Yoldasumi ki eyledi ol şīr esīr

*Şöyle ferbih bağlamış ḫadd u beden
Key olursam olam anun şumni men (1229)*

*Ḥālüm uş şu-y-ıdı kııl ḫālüm ḫabül
Dutdı yolu şimdiden girü ol foḫül (1230)*

5755 *Var vazīfeñden elüñ yu geç otur
Men hele ḫaḫ söylerem 'el-ḫaḫku mür' (1231)*

*Ger vazīfeñ ister-iseñ iy şehā
Gel berü yoldan temīz it ejdehā (1232)*

Kim vazife ister yolın kılsun temīz
Yolı düşmenden temīz it ol 'azīz

---

* 5754 şu-y-ıdı: C y-ıdı

Şimdiden girü ne söylense haber
Şerh ider vaşf-ı kazâ-y-ıla kader

*C 181b

Ger kazâ gelse olur hargüş şîr
Kirm-i pîleyle olur biñ pîl esîr

5760 Peşşe eyler murğ-ı ‘anķâyı şikâr
Dâm olur penhân u şahra aşikâr

*B 172a

Hem kazâdan zehr olur şehd ü şeker
Hem kazâdan hâr olur verd ü zeher

Şîre hargüşı ider ol muķtedâ
Hem kazâ-y-ıla devâlar oldı dâ’

Uyuban uş şîr hargüşa gider
Gör kader aña ne endîşe ider

Şu kadar toymış ol uşbu derdden
Tâ ki deryâlar göresin gerdden

MİN BA‘Zİ LETÂYİFE-İ CE‘ALAHU’L-LAHU Fİ ZÜMRETİ TĖVÂYİFİ

5765 Ne ‘aceb derd ü ne ‘aceb sevdâ
Ne ‘aceb merd ü ne ‘aceb şeydâ

Ne ‘aceb od kim demi yildür
Ne ‘aceb gerd ü ne ‘aceb deryâ

Ne ‘aceb fâş u ne ‘aceb penhân
Ne ‘aceb ferd ü ne ‘aceb ğavğâ

‘Arşa vü ferşe i‘tidâl andan
Ne ‘aceb serd ü ne ‘aceb germâ

Țaşurur Țaşa ğulğulı bülbül
Ne 'aceb verd ü ne 'aceb şahrâ

5770 Zerger-i 'ışķı şemse irmiş ğör
Ne 'aceb zerd ü ne 'aceb sîmâ

'Aķlı aȚın Mu'îniñ eyledi mât
Ne 'aceb nerd ü ne 'aceb dâñâ

CEVĀB-I ĦARGŪŞ VE REVĀN-I ŞĪR BĀ VEY

Dir ki bismi'llahi'rrahmāni'rrahîm
Gerçek-iseñ ger di kanı ol le'îm (1233)

Tâ cezāsın cürmi deñlü ben aña
Eyleyem sözüñ yalan-ısa saña (1234)

*C 182a

Şîre Ħargüş oldı mürşîd hem delîl
Ğör ki anı ne eyler bu taķlîd-i zelîl (-1235)

5775 Düşmene taķlîd-ile virdi rızâ
Çün ider taķķîķ taķlîd-i kaçâ

Ħurdıdı davşan kim şoldem fiten
Şîri aña ilter ide şad miñen

*B 172b

Çâh kim Ħargüş kılmışdı nişân
Ol yaña bu şîr eyledi revân (1236)

Tâ ki şîre eyleye ol çâhı dâm
Câhı şîriñ çâhdan bula melâm (1236)

---

* 5771-5772 başlık:-C

* 5774 eyler: -C

* 5775 rızâ: C kaçâ

*İkisi de oldılar çāha qarīb
Gör kazādan n'olisar şīr-i garīb (1237)*

5780 *Gör kazā düz rāhı aña çāh ider
Şu ider ħargūşı şīri kāh ider (1238)*

*Şu ki kāh-ıdı aña kūh-ı girān
Gör kazāsuz idemez kāhı revān (1238)*

*Hem kazādan şīre ħargūş oldı bend
Pend-i ħargūş oldı ol şīre kemend (1239)*

*Görme ħargūşuñ o fi'l-i ħurfasın
Çün kazā kör itdi şīrūñ ħarfesin (1239)*

*Çıldı Mūsāya kazā Nīli ħarīk
Oldı hem Fir'avna ol baħr-ı 'amīk (-1240)*

5785 *Çıldı Nemrūdı zebūn peşse-i za'if
Fīl olmadı ebābile ħarīf (-1241)*

*Ol kazādandur 'adāvetde yaķın
Bu göñüller içre tolan kibr ü kīn*

*Her ki düşmen ħavlini kıla ħabūl
Yaraşur her dem aña olmaķ melūl (1242)*

*Dōstdan a'dāyı fark it iy lebīb
Kendüñe kıлма şalībı sen ħabīb*

*Gerçi düşmen dōstāne dir ħabar
Ol ħabardur pūr-ħaṭā vü pūr-ħaṭar (1244)*

---

* 5781 kāhı: C kūhı

* 5786 'adāvetde: C 'adāvetden

5790 Tîz perhîz it 'adûdan iy 'azîz *C 182b
Zihn-ile eyle zehri şekkerden temîz

*Zehr bil ger vîrse ol düşmen şeker
Kahr bil luḫfin 'aḫsın pür-zarar (1245)*

Zârlık eyle Hudâya vir rızâ
Tâ saña rûşen ola ḫükm-i kazâ

*Çün kazâ gelse görürsin mağz-ı pöst
Saña keḫ düşmen olur her râst döst (-1246)*

Pes buña dermân neyi itmek gerek *B 173a
Nice yol dutup nice gitmek gerek

5795 *Çün kazâ geldi Hudâya kıl niyâz
İşüñ it tesbîḫ ü tehlîl ü nemâz (1247)*

Şöyle nâliş kıl ki taşsun taşra yaş
Ṭağ u taşu yaşuñ-ıla eyle lâş

Di ki iy 'allâm-ı gayb u pür-kerem
İy hemîşe sen semî' u men kerem (-1248)

Lutfuñuñ deryâsına yoḫdur kenâr
Yâ Rabâ emmâreyi itme bize mâr

*İy Emîn luḫfuñ-durur şîr-âferîn
Nesta 'înu minke yâ ni'me'l-mu'în (1249)*

5800 *Biz gedânuñ işidür dâyim ḫaḫâ
Sen Hudânuñ her nefes luḫf u 'aḫâ (1250)*

---

* 5794 buña: C baña

* 5799 Emîn: -C

Her ne örterse kaçā sen bize aç
Luḫfuñuñ ḥōnına kevneyn oldu ac

Ḳıl nihānı bu biz a‘māya ‘ayān
Cānumuzda yaz mu‘ammāya beyān

*Ḳudretüñde āb-ı ḥōş āteş olur
Hem ol āteş meşreb-i dil-keş olur (-1251)*

*Bize āteş şūretinde virme şu
Şu içinde āteşe virme buşu (1258)*

5805 Odı od u dūdı dūd u ‘ūdı ‘ūd
Ḳanı ḥūn u şīri sūd aşşıyı sūd

Her kim ol ḳahruñ şarābına ḳana
Şūret-i şuda şafī ḳana ḳana (1252)

*Kimi mest itseñ o nehr-i ḳahrdan
Şekkeri farḳ itmez olur zehrden (1252)*

*C 183a

*Çeşm-i cānı mest itse cām-ı ḥaşm
Yeşmden ol çeşm farḳ itmeye peşm (1253)*

*Dürr olur billūr u hem mermer güher
Hār olur verd ü zeher zehre neher (1253)*

5810 *Ol ḫavāssı kim heves mübdel ḳılur
Egri çūbı ḥūb u ḥōş şandal ḳılur (1254)*

‘İlm ider cehli mürekkeb ol kaçā
Şehsüvār-ı leng merkeb bī-rızā

---

* 5801 örterse: C artursa

* 5808 cānı: C cāmı / Yeşmden: C Yaşdan

* 5810 kim: C kem

Hem *każâ* gelse felek 'aksin döner
Çapçara yanar kamer güneş tınar

*B 173b

'İlm-i Ya'kübî o cehl itmedi mi
'İlmi gönlünden kamu gitmedi mi

Nice yıl öñ Yūsufî kim gördi düş
Bildi Ya'küb ol neye olasını tuş

5815 Bildi-y-idi Mışra sultân olasın
Taht-ı cāha şāh-ı devrān olasın

Bu *każādan* kıldı Ya'küb anı güm
Bir gicede ol meh-i tābānı güm

Rü'yāsında hālın itmişken 'ayān
Mışr-ıla Ken'an içinde itdi nihān

Gör ki aña bu *każā*-yı Hāk n'ider
Gönlünü kara vü gözünü ak ider

Hüdhüd-i dil şu görürken evcden
Teşne cān virür *każālan* mevcden

**KIŞŞA-İ HÜDHÜD Ü SÜLEYMÂN 'ALEYHİ'S-SELÂM DER BEYÂN-I ÂN
Kİ ÇÜN KAŻÂ ÂYED ÇEŞMHÂ-YI RÜŞEN KÜR ŞEVED**

5820 Bu beyān eyler 'ayān kıkm-i *każā*
Ol *każā* kim zāk ider vüs'-i fezā

Hāl-i Hüdhüdle Süleymāna it nazar
Gör *izācā'e'l-każā* 'ame'l-başar

---

* 5818 Gönlünü: C Gönlünü / vü gözünü: C gizini

* 5819 evcden: C ucdan

* 5819-5820 başlık: -C

* 5821 'ame'l-: B C zāka'l-

*Perdeden bir gün Süleymân-ı cihân
Çıkdı dīvāna o sulţân-ı mihân (1255)*

*Emr kıldı çün ol ervāha necāh
Cem‘ oldı cümle-i şāhib-cenāh (1255)*

*C 183b

*Her birisi bildi kendü maḥremi
Hemdeminden buldı zevkın hem demin (1256)*

5825 Birbirine maḥrem olmaz her ʔoĝan
Zāĝa olur zāĝ u ʔoĝana ʔoĝan

*İttiḥād-ıla içüp vaḥdetde cām
Her biri birbirile açdı kelām*

*Terk idüben cik cik ü vid vid
Oldı dilleri feşāhatda mezīd (1258)*

*Ol Süleymân-ıla efşah oldılar
Her kināyet aşlın aşrah bildiler (1257)*

*Hemdem eyler ādemi her dem ziyād
Yādı yād itme odur aşı-ı fesād (1258)*

*B 174a

5830 *Kem olur nā-maḥrem-ile fikr ü rāy
Murĝ-ı cāna ol olur hem bend-i pāy (1258)*

*Maḥrem ü hem hemdem ü hem hem-zübān
Hid hindü-y-ıla bigāne nihān (1259)*

*Türk zengī-y-ile olur hem-lisān
Şüret-ile olmaz bu bir sırdur nihān (1259)*

* 5829 kenarda beytin 2. mısraı: "Ādeme yād-ıla olursa fesād" şeklindedir.

* 5831 hem hemdem: C hemdem

Maḥrem olur bî-gümân cān-ıla ins
Dutsa ger birbirinüñ cānıyla üns

İns ü cān olmasa olsa hem-zübān
Hîçdür insân katında bil lisān

5835 *Dil degüldür mu 'teber bul hem-dili*
Hem-dil-ile ḥāşıl it ol menzili (1260)

Bî-keḷām u bî-tekellüf bî-imā
Dildür olan tercümān u reh-nümā

Şoḥbet-i nā-maḥrem oldu iy merd serd
Hem-dem-i maḥremden artar merde derd

Lācerem şoḥbetden irişür eşer
Şoḥbet-ile kūr olur ehl-i başar

Bir adımıñ nişfını itseñ papuç
Şoḥbet-i pāy-ıla olur pīs ü puç //

5840 *Cild-i muşḥaf itseñ anuñ nişfını*
Öper anı her gedā vü her ğanī

*C 184a

Gözine sürer ü başı üzre ḳor
Sever anı her cahīl ü her oḳur

Gör Süleymān şoḥbetinde ol tuyūr
Oldılar ḥayvān-iken ehl-i şu 'ür (1262)

Her biri güftāra geldi ḥōş-faşīḥ
Kim kināyet söyler ü kimi şarīḥ (1262)

-
- * 5835 hem hemdem: C hemdem
* 5836 beytin 2. mısraı kenarda: Dildür olan her 'ümmiye reh-nümā: -C /
* 5838 eşer: C eşer 5839 pis: C piş
* 5841 gözine B C gözüne / sürer: C şuvar / cahīl: B cihīl
* 5842 şu 'ür: C tuyūr

*Her biri esrārın itdi āşikār
Fāş oldu ehl-i güftār u şikār (1262)*

5845 *İbn-i Dāvud işiginde ser-te-ser
Her birisi bir hünlerden dir haber (126 3)*

Ol Süleymān anları kim kıldı cem‘
Ol degüldi muḳteżā-yı nefis ü ṭab‘

Hāl-ıdı ol dem maḳām-ı inbisāt
Açdı olardan ihtilāt-ıçun bisāt

*B 174b

*Çün olar yüz baldılar ol hōcadan
Her biri ‘arz itdi bir dībācadan (1265)*

*Almağ-ıçun rāğıb olsa müşterī
Celve eyler kihterī vü mihterī (1266)*

5850 *Müştehī olmaya çün kim müşterī
Mihterī dutar özini kihterī (1266)*

Çün Süleymān kıldı anlardan ṭaleb
Bī-ḥicāb ola ‘aceb hem bu'l-‘aceb

Her biri pes ‘arza kıldı bir kemāl
Her birisi açdı hālinden maḳāl

*Devr idüben geldi Hüdhüd nevbeti
Şerḥ ide tā neyse sırr-ı şan ‘atı(1267)*

*Dir Süleymāna o Hüdhüd iy laṭīf
Bir sehel ḥarf añlamışam ben za‘īf (1268)*

5855 *Luṭf idüp diñlerse şâh-ı mu'teber*
'Arz ideyin şan'atumdan muhtaşar (1268)

Dir Süleymân ki nedür di ol hüner
 Ol hünerden tâ olasin mu'teber

Hüdhüd eydür evcde kılsam sefer
Bilürem yirde nirede mevc-i fer (1269)

*C 184b

Ben hevâdan görürem zîr-i zemîn
Bilürem 'ayn-ı yakîn-ıla ma'în (1270)

Hem bilürem kaç kulaç yirden çıkar
Taşdan taşar veyâ kumdan açar (-1271)

5860 *Pes o leşkerğâha bu âgâhî gerek*
Zîre şu şahrâda her gâhî gerek (-1272)

Dir Süleymân Hüdhüde iy hōş refîk
Hızr-hülü âlet-i luṭf-ı tarîk (1273)

Bizden ayru olma hergiz bir nefes
Gel harâm olsun saña dâm u kafes (1273)

Eyle teşne leşkere berri pür-âb
Sâkî-i aşhâb ol işâr it şarâb (1274)

Çandaşa ehl-i hüner maqbül olur
 Cümle'-i hâcet aña maşşül olur

5865 *Hüdhüd ol hâş-ı Süleymân olasin*
Berrde ğavvâş-ı 'ummân olasin

*B 175a

---

* 5855 diñlerse: C diñler mi
 * 5858 zîr-i: C zîr ü
 * 5861 luṭf-ı: C luṭf u
 * 5863 pür-âb: C türâb
 * 5864 çandasa: C çanda

VE LEHU EYZEN LÎ-ZALÎKE 'L-FAKİR

Hüner ehlini şayma sen beşerden
Eri ħardan temîz it ħayrı şerden

Beşer şanmañ beşîrûñ pertevdür
Güneş nûrı-durur toğar kıamerden

Aĥad nûrı Muĥammedden nitekim
Ya Aĥmed nûrı kim toğdı 'Ömerden

Hüner ehli-durur kân-ı ilâhî
Yaķın bil kim hüner yigdür güherden

5870 Hüner ehlinüñ izi tozı yigdür
Hünersiz māl u genc ü tâc u serden

Żiyâ vir câna var nûr-ı hünerle
Hünersiz ebter oldı cânaverden

Bilüñe çek kemer it iste her dem
Kemâlâta irişür her kem erden

Olasın lâ-mekân bâğında perrân
Per ol şem' odına geç bāl ü perden

Çü yanmaķdur hüner pervâne-y-içün
Yana-gör ki olasın ehl-i hünerden

5875 Hüner olsun murâd al kışşa saña
Cihâd-ı ekber ü seyr ü seferden

---

* 5865-5866 başlık: -C

* 5870 tâc: C māl

* 5873 per: C pür / geç bāl ü perden: C her kem erden

* 5875 Cihâd-ı: C cihâd u

Olur her bir kişiye bir hüner hâş
Kime māl u kime 'ilm ü haberden

Kime hüsn ü kime ihsân ü rif'at
Kime hüküm ü kime cüd u zaferden

Kimine bal içüp şeker yimekten
Mu'ine kara kan yutmağ cigerden

TA'NA-ZEDEN-İ ZÂĞ BER DA'VÂ-YI HÜDHÜD

Çünkü Hüdühüd sırrını kıldı 'ayân
Hıkd-ı hâsid cümle depreşdi nihân

5880 Kem degüldür hâside ehl-i hüner
Gör hâsedden zâğ nice dir haber

Hüdühüd-i mâzâğa zâğ itdi hâsed
Zâğ bağırna çü tağ itdi hâsed

*B 175b

*Zâğ eydür iy Süleymân-ı cihân
Hüdühüdi diñleme lâfidur yalan (1275)*

*Bî-edeblikden-durur urduğı lâf
Şâh öñinde bu maqâli ol güzâf (1276)*

Ger dürüst olaydı da'vâsı anuñ
Yoğ-ıdı hüd hâbse pervâsı anuñ

5885 *Bir avuç toprakda dâmi görmez ol
İddi'â-yı fazl ider ol bu 'l-foğül (1277)*

---

* 5878-5879 başlık: -C
* 5879 Hıkd-ı: C Çıkdı
* 5881 tağ: C tuğ

Yā niçün olur giriftār u esīr
Yā neyiçün dir bu güftārı ol çarīr (1277)

Tācına yapışuban oğlan uşak
Şakḳ u şakḳ eylerler aluban aşak

Yāhūd eylerler kafes içre zebūn
Çanda gider yā o ‘aql-ı zū-fünūn (1278)

Ṭa‘n-ı zāğ itdi Süleymāna eşer
Pes Süleymān Hüdühde kıldı nazar

*C 185b

5890 Hüdühde eydür Süleymān iy za‘īf
Çavluñ ü fi‘lūñ neden olmaz ḥarīf

Dir Süleymān Hüdühde iy maṭ‘ūn-ı hizb
Lāf-ıla neyiçün ola güftūñde kızb (1279)

Neyçü güftāruñ ola lāf-ı dürüg
Lāf-ı mestī urma var iy süst-düg (1280)

Çarğa ḥōş dir vāḳı‘īdür bu kelām
Sini maḥbūs itdügi āfāt-ı dām

CEVĀB-I HÜDHÜD BER ṬA‘NA-İ ZĀĞ VE ĞĀLĪB ĀMEDEN-İ Ü BER ZĀĞ

Dir ki Hüdühde iy emīr-i şehsüvār
Luṭf-ıla men teşneyi iy şeh şuvar (1281)

5895 *Düşmenüñ kavlin işitme iy laṭīf*
Ḥayr mı söyler o zāğ-ı mest-i ḥīf (1281)

---

* 5888 zū-fünūn: C zū-fünūn
* 5892 neyiçün: B niçün
* 5892 Neyçü: B Niçü
* 5893-5894 başlık: -C

*Kızb-ile da'vâm eger bâtıl ola
Çahruñ ol dem cânuma kıtıl ola (1282)*

*Çargâ taqdîr emrine münkir-durur
Yüzi şeh öninde dâyim kir-durur (1283)*

*Çün kazâ hükminden ol gâfil-durur
Bû- 'Aliyse hikmeti câhil-durur (1283)*

*B 176a

*İ'tirâz itmek kazâyâ bî-gümân
Küfrdür o belki ekfer-i kâfirân*

5900 Küfr kıanda yâhû kâfir iy piser
Yiter andan saña bir harf iy pis er

*Sende ger olursa kâf-ı kâfirân
Mağv-ı şehvetsin nitekim kâf-ı rân (1284)*

*Zâğ-ı münkir sözine uyma şehâ
Çün kazâ gelse döner hâke Sühâ*

*Men fezâdan görürem dâmı müdâm
Şunmaz-ısa ger kazâ cânuma câm (1285)*

*Ger kazâ olmazsa câna çeşm-bend
Dâm olmaz bendene haşm u kemend (1285)*

5905 *Ol kazâ gelincek olur gül u gül
Zû-fünün u zîrek ü şâhib- 'uqûl (1286)*

*C 186a

*Âfitâb olur hicâb-ıla siyâh
Çaflete garç olur ehl-i intibâh (1286)*

---

* 5900 pis: C pes
* 5902 sözine: B sözüne / Sühâ: C Sehâ
* 5904 bendeñe: C bende ger
* 5905 gelincek: C gelicek / zû-fünün: C zû-finün

Yok-durur hergiz kazādan taşra iş
Belki andandur bu zāğa ğıll u ğış

Bu kazādandur aña virmek rızā
Bī-rızā iden yine hem ol kazā

Hem kazādandur haṭā ğaflet kamu
Hem inābetdür rahmet ü kurbet kamu (-1287)

**KIŞŞA-İ ADEM ŞAFİYYULLAH 'ALEYHI'S-SELĀM BESTEN-İ KAZĀ
NAZAR-I Ū RĀ EZ MURĀ'AT-I ŞARİḤ-İ NEHY VE TERK-I TE'VİL**

5910 *'Allame 'l-esmā-y-iken gör Ādemi*
Ol 'Alīmūñ maḥremi vü hemdemi (-1288)

Ma'rifet aşdāfına 'ummân-iken
Hızra huẓr u çeşme-i ḥayvân-iken

Gör kazādan nicesi buldı haṭar
Bī-işāret ol beşīr ü bu'l-beşer

Ancılayın ādemi ki ehl-i yaḳīn
Şādıḳu'l-ḳavl u şafıyyū'l-'āşıḳīn

Nāyib-i Hālık ḥalīfe ḥaḳḳ-ı ḥāş
Gör kazādan bulubildi mi ḥalāş

5915 *Cümle-i eşyānuñ esrārı temām*
Aña ma'lūm-ıdı küllī ḥāş u 'ām (1289)

*B 176b

Her isim ki oḳudı mübdel olmadı
Ol ki nāḳış didi ekmele olmadı (1290)

Ḳanḳı şey'e kim o ğam ḳodı laḳab
Tā ebed olmadı o ehl-i ṭareb (1290)

*'Âkıbet mü'min olanı ol ezel
Bildi bâ-i'lâm-ı Rabb-i Lemyezel (1291)*

*Ẓâhir itmiş-idi âhîr kâfiri
Cân-ı sem'inde yoğudu kâf u rı (1291)*

5920 Sırr-ı esmâ itmek isterseñ temîz
Câm-ı 'allâm-ı şafî şaf iç 'azîz

Var şafî-vaşf ol ki sırr-ı cümle ism
Ẓâhir ola cins ü cins u kısım u kısım

*C 186b

*'Allemü'l-esmâyı iden rehnümâ
Keşf-i esmâ-yı arzîn u semâ (1292)*

*Ẓâhiren gör sırr-ı remz-i muzmeri
İtme mizmâr iste şulh-ı muzharı (1292)*

*Ẓâhir-i esmâ-yı eşyâdur 'ayân
Lîki var her birine bir sır nihân (1293)*

5925 Hızra teslîm eyle olma Mûsî-vâr
Tâ tıyasın sırr-ı keştî vü divâr

Var 'alîme eyle teslîm-i temâm
Tâ ide ta'lîm sırr-ı hâs u 'âm

*Mûsi katında 'aşâ ismiydi çüb
Hâk katında ejdehâ-yı sihr-i rûb (1294)*

*Bunda oldı büt-perast ism-i 'Ömer
Ol Elestde müslim idi bî-'iber (1295)*

* 5927 çüb: C hüb / ejdehâ-yı: B ezdehâ-yı

*Şol ki biz ad virürüz mā' u meni
Hağ katında sen nice görseñ meni (1296)*

5930 *Ol 'adem rahmında şüretdi mehñ
Kāmil-idi 'inde Rabbi'l-'ālemñ (1296)*

*Şöyle bil kim hāşılı uşbu kelām
Nāmuñ evvel oqınandur ve's-selām (-1297)*

Nām olmaz bil ki nām-ı 'āriyet
Nām odur kim ola nām-ı 'aķıbet

Çün ezelde 'ālim-idi bu'l-beşer
'Āķıbet oldı şafı şāf-ı nazār

*B 177a

*Çünki Ādem buldı ol dem nūr-ı pāk
Bildı esmāyı semekden tā simāk (1300)*

5935 *Nūr-ı Hağdan oldı aña nefh-i rūh
Cümle eşyādan aña oldı fütüh (1300)*

Nūr-ı Hağ virdi aña çün luğf u cūd
İtdi hālğ ol cūda ser-cümle sücūd

*'Ayn-ı nūr oldı çü 'aynından ma'ñ
Secde itdiler melāyik ecma'ñ (1301)*

*Buncılayın Ādemi kim oldı medh
Aña nisbet belki bu medh ola kađh (1302)*

---

* 5929 ki: -C
* 5931 uşbu: C işbu
* 5932 kim: C ki
* 5935 aña: C nāgāh
* 5936: -C
* 5938 kim: C ki

- Tâ kıyâmet medh'in itse cümle şey
Ol kemâlât-ı sicillinde ola tay (1302)*
- 5940 *Ol kadar 'ilm-ile çün geldi kazâ
Eyledi bir nehy 'ilminde haṭâ (1303)*
- Nehy kim olmışdı ol taḥrîm için
Yâḥūd ol te'vil-ile tevhîm için (1304)*
- Ol kazâdan terk-i te'vil eyledi
Çaşdını Havvâya tafşîl eyledi (1305)*
- Virdi Havvâ da o te'vile delîl
Emr şınduruban oldılar zelîl (1305)*
- Bâḡbânuñ pâyına hâr-ı kazâ
Batdı çün gözine zîk oldı fezâ (1306)*
- 5945 *Düzd-i şeyṭân buldı fırsat bî-amân
Bulduḡın dirdi yola girdi hemân (1306)*
- Çün kazâ dutdı cinânın Âdemüñ
Bozdurup 'iys-ı cinânın Âdemüñ*
- Çünkü kendüzine geldi âdemî
Gördi ki oğrı yile virmiş 'âlemi (1307)*
- Raḥtı bağlayup götürmiş ḥargehi
Nâgehân itmiş tihî bu dergehi (1307)*
- Âh idüp giryân olup kıldı fiḡân
'Rabbenâ innâ zâlemnâ' dir revân (1308)*

---

* 5941 kim: C ki / taḥrîm için: C tecrîm-çün / tevhîm için: C tevhîm-çün

* 5948 bağlayup götürmiş: C bağla götürmiş

*C 187a

5950 *Gözlerinden hūn döküp gün ü gice
Havf-ıla kıldı recāya ilticā (1308)*

*Oldı bir ebr-i siyāh emr-i kazā
Anda olur zulmeti zav'-ı ziyā (1309)*

*B 177b

*Müş olur anuñla ejderhā vü şir
Mür olur anuñla hem gür-ı dilr (1309)*

*Cān u dilden ol kazāya vir rızā
İktidā kııl ol ne itse iktizā*

*Ol kazādan görmeseñ ger dāmi sen
Ol kazādan taşra atma kāmı sen (-1310)*

5955 *Hükme maḥkūm ol kııl emrini kabūl
Cehl-ile olma hükmi yolında melūl (1310)*

*Şol kişi olur sa'adet bile yār
Zūr-ı zer kıoya ide yār ihtiyār (1311)*

*C 187b

*Her neyi kim ol kazā ide esir
Zārī olur ol esire dest-gir (1312)*

*Şems-i dil anuñla ger tārık olur
Yine tārık itmegi ol tārık olur*

*Kimi dem dutsa kazādan niş-i faşd
Ol kazādandur aña hem emr ü kaşd*

5960 *Ger kazādan kimün ayağı şına
Ol kazādur yine ol dutan şına (-1313)*

---

* 5952 ejderhā: B C ezderhā

* 5954 atma: C itme

* 5958 ger: C gör

*Ger kazâ cānuñda biñ tārâc ider
Yine şâh idüp başuña tâc ider (1314)*

*Ger kazâ kılsa yirüñ zîr-i zemîn
Bahtuñ eyler yine çarḥ-ı heftümîn (1314)*

İtse ger cismüñi bir dem demde merḥ
Her dem urur demdemeñ envâr-ı çarḥ

Ger kazâ yili olursa ḥargehüñ
Olasın derbānı 'ālī dergehüñ

5965 Ger kazâ zulmetde ide teşne-leb
Ḥaḍrada Hızra irüre bî-ṭaleb

Bir nefesde ger kıla biñ kaşd-ı cān
Her nefesde vire biñ cān rāyigān

Bir dem eylese belāya mübtelā
İde yüz kez baḥr-ı dermāna selā

*Ger kazādan dutsa dilde ḥavf şaf
Yine andan irer emr-i lâ-taḥaf (1315)*

*Bil saña ol ḥavfdur luṭf u kerem
Andan olursın emîn u muḥterem (1315)*

*B 178a

5970 *Vaḳt giçdür bu kelām olmaz temām
Yine şîr-i şîrden şun bize cām (1316)*

*Ḳışsa-i ḥargüşdan eyle ḥurüş
Şîri ḥargüş eylesün ḥāmüş müş (1316)*

Ekrem olmak dileseñ ḳorḥuyı ḥü
İdin ol ḳorḥu-y-ıla terk it yuḥu

* 5962 kılsa yirüñ: C yirüñ kılsa

Her nire başsañ şan anı çāhdur
Her dem āgāh ol ki rāh-ı cāhdur

*C 188a

Şīr-veş başma fođūlāne kadem
Toğrı yol budur kıdemden tā ‘adem

5975 Fıkr-ile ħargūş gibi kıl revīş
Tā ħařarsuz nūş ide cānuñ bu iş

PĀY-VĀPES KEŞİDEN-İ ĤARGŪŞ EZ ŞİR DER NEZDİK-İ ÇĀH

Çünki girdi yola ħargūş-ıla şīr
Şīrden ilerü ħargūş-ı beşīr

*Gördi çün çāhı irāđdan bī-ħicāb
Oldı ħargūşuñ revīşi müy-tāb (1317)*

Fitne-y-ile diler od k̄ara k̄ara
Oқıdı ħargūş reca ‘ü'l-k̄ahk̄ara

*Şīr dir ħargūşa k̄anı kuvvetüñ
Kim yörimezsın dükendi himmetüñ (1318)*

5980 *Gel yalan tanuқ gibi gitme yola
Ad ayađuñ izüñ izüme ula (1318)*

Şīre dir ħargūş iy şāh-ı şikerf
Biz za‘īfe yiter at şa‘n-ıla ħarf

*Ĥanı bende kuvvet ü el ü ayak
Yüregümde k̄almadı bağ u řayaқ (1319)*

---

* 5975 Fıkr-ile: C Fıkrine / bu iş: C revīş

* 5975-5976 başlık: -C

* 5978 k̄ara: C k̄ava / oқıdı: C oқıdı

* 5979 kuvvetüñ: C k̄oma teñ

*Çorçudan titrer on iki süñügüm
Cân girür geh geh çıkar gider ögüm (1319)*

Zürî ço bil her kişinün hâlini
Añla kâlından nedür ahvâlini

5985 Geç siyâsetden firâset ehli ol
Hîş hîrâsân u riyâset ehli ol

Bil ki sîret şüretün hem-bâzıdur
Belki şüret sîretün enbâzıdur

*B 178b

*Görmedün mi şüretüm la'linde zer
Şormadın rengüm hō virürdi haber (1320)*

*Sen meger 'ârif degülsin iy 'amâ
'Ârife sîmâ olupdur reh-nümâ (1321)*

*Çünkü sîmâyı mu'arrif kıldı Hağ
'Ârif-iseñ şıdğ-ıla sîmâya bağ (1321)*

*C 188b

5990 *Size gammâz oldı bilün reng ü bü
Taşına içindekin taşar sebû (1322)*

*Bildürür her şey'ün âvâzı haber
Na't-ı derden farğ olur ol şavt-ı har (1323)*

*Bu kafaşdan kim hurûc ide nefes
Ol feres üninden añladur ceres (1322)*

*Halka temyîz içü peygâmbere haber
Virdi işit üste iy ehl-i nazâr (1324)*

---

* 5988 degülsin: B C degülsün

* 5992 kafaşdan: C kafesden

*Kişi mahffîdür ledâ tayyi'l-lisân
Didi ol ser-çeşme-yi her dü cihân (1324)*

5995 *Reng-i rû vaşf eyler ahvâl-i derûn
Renksüz bilmez derûnı zû-fünûn (-1325)*

Geh cemâlin gösterür eyler şekür
Geh celâlin gösterür ider şabûr

*Ol cemâli reng-i sürh u bang-i şükr
Ol celâli reng-i zerd ü şavt-ı nükr (1326)*

Şîre dir hargûş iy şâhib-kemâl
Gör baña geldi uş ol reng-i celâl

Eyle imdi sırr-ı hargûşa nazar
Var-ısa cânuñ saña eyler eşer

6000 *Bilesin her şey'e ol reng-i Celâl
İrişüp eyleyiserdür pâyımâl*

Uş kinâyet işid ol hargûşdan
Nüş-ı cām it gûş-ı cān aç hüşdan

*Eydür ol şîre bu hargûş-ı delîl
Dir ki baña geldi ol zehr-i katîl (1327)*

*Ol kesen kuvvet gideren reng-i rû
Ol yuğu gözden alan kâhhâr-hû (1327)*

*Bî-muḥāba uş o dest ü pā üzen
Heybet-ile şüret ü sîmâ bozan (1327)*

*B 179a

---

* 5995 Reng-i rû: B C reng ü rû

* 6003 reng-i rû: C reng-i bû

6005 *Ol ki deken dek olur andan cibâl*
Cümle eşyâ bulur anuñla zevâl (1328)

Ol mehâbetden dişürür çarḥ raḥt
Yir yüzinde çarḥ urur bîḥ-i dıraḥt (1328)

*C 189a

Eydür ol ḥargüş baña geldi uş
Ol ki küllî şey idiser anı nüş

Şundi üste cānuma cām-ı ecel
Ol Celâl-i zü'l-Cemâl 'azze vü cell

Ol ki ol eyler cemi'-i şāhı māt
Mātdur atında fîl-i kāyināt (1329)

6010 *Ferz bendiyle ruḥında bürd māt (1329)*
Buhsardur ins ü cinn ü cāmīdāt

Bu beyān olan çü cüz'ıyyātdur (1330)
Ol at-ıçun māt külliyyātdur

Geh cemālinde piyāde şehsivār (1330)
Geh celālinde şeh iz üzre ğubār

Geh şabūr u geh şekūr ehl-i cihān
Gah tonlu gāh 'uryān būsītān (1331)

Gāh luḥfi bāğa olur ḥulle-bāf
Gāh ḳahrından faḳīr-i bî-kifāf

---

* 6005 deken dek: C dekādük
* 6006 mehâbetden: C muḥâbetden / bîḥ-i: C niḥ-i
* 6008 cām-ı C cānumı
* 6009 ol eyler: C o eyler
* 6011 cüz'ıyyātdur: C çüzyıyyātdur / at-ıçun māt: C it-ıçun māt
* 6013 cihān: C nihān

6015 *Gör ki t̄āb-ı nūr-ı nār-ı āfītāb*
Ṭarfetü'l- 'ayn içre olur pür-ḥicāb (1332)

Çār-ṭāḳ üstinde gör ki aḥteri
İḥtirāk-ıla köyinür enveri (1333)

Gör ki mehde ber-kemāl-iken cemāl
Nāgehān olur zevāl-ıla hilāl (1334)

Gör zemīni şabr-ıla olmışken zelül
Ol tamarlarına ḳahr idüp ḥulül (1335)

Lerzesinden şöyle ḳopar zelzele
Bī-sükūniyyet bıraḡur velvele (1335)

6020 *Sākin-iken gidüp ādāb u veḳār*
Ṭaş yarar şanki ḥıyārı Zülfiḳār (1335)

Her şeye irer bu belā-yı mürde-rīg
Ṭaḡ u ṭaş olur ḡubār u ḥurde rīg (1336)

Gör hevā-yı rūḥa virürken şafā
Ol ḳazā eyler vebāā-yı pür-cefā (1337)

*B 179b

Cān-ıla hemşīre-y-iken gör ki āb
Āḥir olur telḥ ü zerd ü zehr-i nāb (1338)

*C 189b

Göge yirden yıl-ile eylerken sucüd
Yillere varur yine yilile od (1339)

6025 *Gör o deryada inḳılāb u ıztırāb*
Üzerinde küh ḡibiyken ḥubāb (1340)

---

* 6015 pür-ḥicāb: C bī-ḥicāb
* 6018 idüp: C ider
* 6021 irer: C ider
* 6023 zehr-ı nāb: C zehr ü nāb
* 6025 ḥubāb: C ḥubāt

*Heybetiyle eyler-iken cüşlar
Cüş-ıla serhōş iderken hüşlar (1340)*

*Fehm kııl anuñ o tebdīlâtını
Gör bu heybet birle ol āfâtını (1340)*

*Çarh-ı gerdün kevn iderken cüst ü cū
Cüst u cū hū idinüp görmez yuħu (1341)*

*Ol da ferzendi gibi hayrān-durur
Farqadan gibi ki sergerdān-durur (1341)*

6030 *Sa'd u nas olmaqlar anda fevc fevc
Geh haziz u gehh miyāne gāh evc (1342)*

*Cüzvi küllī ğayr-ı Haq her şey olur
Ol semāvātuñ sicilli tayy olur (1343)*

*Sen ki cüzvīsin o küllden muhtalaq
Fehm kııl aħvāl-i cümle münbasıq (1343)*

*Çünkü külliyāta var renc ü belā
Tañ mı anuñ cüzvī olsa mübtelā (1344)*

*Cüzv kim cem' olmış ola ezdāddan
Āb u hāk ü āteş-ile bāddan (1345)*

6035 *Zıdd-ı tāmdu birbirine bi't-ıtab'
Şüreti tab'ı muhālif oldi cem'*

*Su ki tab'ı raḡb u hem bārid-durur
Hār u yābis od ol müfsid-durur*

*Bu hevā kim oldı tab'ı raḡb u hār
Aña zıddur bārid ü yābis ğubār*

---

* 6030 Sa'd u naḡs: C Sa'd naḡs

Çünkü ol ʿab‘-ı anāşır şöyledür
Cismde daḥı ‘anāşır böyledür

Zī-‘aceb kim gürbe ola yār-i mūş
Mūşa gürbe ḥarbesi ola ḥamūş

6040 Zī-‘aceb kim şehd ola zarf-ı niş
Gürg ola kedf hem taraf-ı miyiş

*B 180a; C 190a

*Gör bu ezdādı ki olupdur āşinā
Çünkü düşse birbirine eyler fenā (1347)*

Rūḥ-ı ḥayvānī ‘anāşırdur saña
Rūḥ-ı insānī anāşırdur saña

Rūḥ-ı ḥayvānī aña merkeb-durur
Ol felekdür bu aña kevkeb-durur

Birbirisine olup-durur meded
Birbirine oldı ‘imād u ḥadd ü sed

6045 *Bu ittiḥād içinde nāgeh kıpsa ceng
Zaḥmdan kim zaḥma olur kimi çeng (1347)*

Bu i‘tidāl içre kaçan kıpsa fesād
Ḥaḳ olur bād-ıla san kim kıvm-i ‘Ād

*Luṭf-ı Ḥaḳdan oldı bu ezdād elīf
Nitekim Mūsāda ‘ayn u şād elīf (-1348)*

Ejdehāyı eyler insāna enīs
Luṭfi-y-ıla küre dutar üns-i ‘īs

---

* 6044 ‘imād: C hemād

* 6048 Luṭfi-y-ıla: C Luṭf-ıla

Çün cihân tolu-durur bu ihtilâf
Niceye dek şulh bir gün kopa lâf

6050 Çün cihân rencūr-i zindānī-durur
Derdi olan 'ākibet fānī-durur

Niceye dek bula bu ezdād i'tidāl
Vaqt ola ire infī'āl-ıla zevāl

Ehl-i hāl ol pendüñ olsun bu maqāl
Hāle cehd it varma kâle şor me'āl

Çün öñüñde var-durur zıddan elem
Her qademde isteme hükmi zulem

'Aql-ıla āheste eyle rāyüñi
Naql içinde beste eyle pāyüñi

6055 Şöyle virdi şīre ol hargūş pend
Didi kodı mini yoldan uşbu bend

Remz-i hargūşı işit pür-hūş-ısañ
Bilmezem anı eger hargūş-ısañ

Kendü şehrüñde ara var her meṭā'
Bende hācet ne virür gevher şu'ā'

Çünkü müşke olamaz hoşka hicāb
Vācib olmaz ki açā zū'l-el-bāb bāb

*B 180b; C 190b

Çıl kadar yiter işāret 'ākile
Eylemez aşşı 'ibāret cāhile

---

* 6049: -C / cihān: -B
* 6051 ezdād: C ezdāl
* 6055 uşbu: C işbu

VE-MİN ZĀLİKE KEZĀLİKE

6060 Tolu kibr ü dālāletdür cehālet
Ser-ā-ser pür-melāletdür cehālet

Cehilden zişt-hū olmaya hergiz
Kişide kân-ı zelletdür cehālet

Olur şeytān-ıla hem-şīre cāhil
La‘īn olmağa āletdür cehālet

Cehāletden olur cān gözi aḥvel
Cismde ḥōr u ḥacletdür cehālet

İki ‘ālemde miḥnet andan olur
Ḥaḳāret al-ıla letdür cehālet

6065 Cehl yüki ağırdur Kāf tağından
Ere ḡāyet şeḳāletdür cehālet

‘İlim kim ‘ālim anı ‘āmi1 olmaz
Cehāletdür cehāletdür cehālet

Hidāyet iste ‘ilmüñle ‘amel kı1
Ḳatı murdār-ı ḥāletdür cehālet

Mu‘īnī ‘ilmdür devlet fenāsuz
Dālāletden delāletdur cehālet

**PÜRSİDEN-İ ŞİR EZ SEBEB-İ DİR ĀMEDEN-İ ḤARGÜŞ VE
PĀ VAPES KEŞİDEN-EŞ**

Çün işāretini ḥargüşuñ bu şīr
Tuymadı ḥargüş sırrın yine dir

---

* 6059-6060 başlık: -C

6070 Şîr dir ħargūşa iy hemrâh-ı ħōş
Şol aşıl maķşūdumuzdan kııl ħurūş

*Eydür ol ħargūş şîre iy refîķ
Şu çeh içredür o kuṭṭa 'u 't-tarîķ (1352)*

*Ol bu ķa 'r-ı ķal 'ada sâkin-durur
Düşmen âfâtından anda ĩmin-durur (1352)*

Ķo bunı iy kân-ı mercân isteyen
Çâh-ı tende Yūsuf-ı cân isteyen

*C 191a

Yakmağıl kevn ü mekânun cāhına
Baķ tihīgāh içre gönülün çāhına

*B 181a

6075 Tā bulasın Yūsuf-ı Ken 'ānuñi
Mışr-ı cānda göresin sulṭānuñi

*'Āķil olan cāhı ķoya duta çāh
Zīra ħalvetgāhdur Allāha rāh (1353)*

*Ĥalvet-i zîķ ādemi vāsi' ider
Gönli vāsi' cāni key ħāşî' ider (1353)*

Ĥalvet-ile def' olur ceng ü cedel
Cān cāmından yunur jeng ü 'ilel

Zulmet-i ħalvet-durur 'ayn-ı ziyā
Ol-durur gönül gözine ṭūtiya

6080 Cāhı terk it çāh-ıla āgāh ol
Şāh-ı ħalk u ħāşşa-i Allāh ol

---

* 6070 dir: C der
* 6074 çahına: C cāhına
* 6076 cāhı: C çahı
* 6077 cāni: C cānın / key: -C
* 6078 yunur: C yinür

Var gönül çāhında eyle i'tikāf
Bī-küdüret andadur çün āb-ı şāf

'Aql hargüşını idin pīšvā
Tā bulasın şīr nīşine devā

'Aklı hemrāh eyle nefse çāha baķ
Çalbe ya'ni āyine-i Allāha baķ

Baķ ol āb-ı çāha 'aksüñ gör 'ayān
Göresin sen de neler varmış nihān

6085 Saña ola āyīne ğammāz u müşīr
Göstere sende peleng ü gürk ü şīr

Halvet ile eyle var gönlüñi şāf
Dāl u bī-nūn bulasın bī-şin u kāf

Çāh-ı dil çün cāh-ıla taldı gider
Nesne görmezsin iderseñ biñ nażar

Nefsüñüñ 'aksini çāh-ı dilde gör
Bilesin kim 'aksüñ olmuş şīr ü gür

Nefs şīrin çāh içinde kıl helāk
Bākden hargüş-ı 'aķlı eyle pāk

6090 İhtiyār eyle bu çāhuñ zūlmetin
Ki anda bulursın ilāhuñ ķurbetin

*C 191b

Halķ zūlmātında ol yigdür saña
Rāh ol çāh oldı Allahdan yaña

* 6085 ğammāz u müşīr: C ğammāz müşīr

* 6086 ile: -C

Kes 'alâyıķ bu ĥalâyıķdan müdâm
Ĥaķķa lâyıķ ol 'avâyıķ kes temâm

*B 181b

Ĥalka kim uydı özinden tuymadı
Ĥalıķını ĥalk yüzinden tuymadı

Çıķdı başdan ĥalk derpâyın kıovan
Çekdi balsuz çevri aru vü kıovan

6095 Şîr dir ĥargūşa gel iy reh-nümâ
Men ġarîbem *el-ġarîbu ke'l-'amâ*

Bîmi kıo men ol le'îme kıāhirem (1355)
Anı kıahr itrmekde ġāyet kıādirem

Gör ki çāĥ içinde mi ol bu'l-foğül (1355)
İlerü gel kııl nazır olma melül

Davşan eydür kıorķmışam andan biter (1356)
Baķsam ol çāĥa hemân cānum yiter

Ĥoltuġuña alasın bini meġer (1356)
Andan ide-bilem ol çāĥa nazır

6100 Tâ senüñ öñüñce olara pîşrev
Gör ki nice eyledi teftîş ü rev

Ya'ni kira bî-'aķl olmaz nefîs
Nefssüz hem 'aķl olumaz re'îs

Birbirine oldı bular hem ĥadd ü sed
Birbiriyle iderler ceĥd ü ked

---

* 6098 Davşan: C Ĥavşan / cānum: C çağum

* 6099 bini: C beni

Görmek ü bilmek aramak ‘ağldan
Nūr-ı taḥkīk-ıla def ‘-i şekk ü zann

Çāh-ı cism içinde görmen düşmeñi
Ḥīle-y-ile cāna virmeñ rūşeni

6105 Fıkr-i bıkr ile ḥiyel ḥargüş-var
‘Aql şöyle iş diler her güşvār

Nefse şīrāne gerek meydān u ceng
Ki ide düşmen ḳaddini vīrān u çeng

Zūr-ı bāzū vü mehābet ihtīşām
Tā ki ide düşmenüñ şubḥını şām

*C 192a

Ḳudret ü kuvvet şalābet cehd ü cidd
Tā ki pāk ide göñülden ‘aḥd u nidd

Nefs zalūm u hem cehūl oldu keşīf
Dil ḥalīm ü hem raḥīm oldu laṭīf

6110 Ol zamān kim bu ikisi ola cem‘
Çāh-ı dilde cām-ı cān cem‘ ide şem‘

*B 182a

Menzil ol cem‘iyyet-ile alına
Düşmenüñ irile mekr ü alına

‘Aql nefis-ile ere beñzer süvār
İşid uş temşīlini iy nāmdār

Ādem atsuz eylemez menzil temām
At ādemsüz ḳaçan gitsün müdām

---

* 6105 her güşvār: C ḥargüş-var

* 6109 zalūm: C zulūm / cehūl: C cühūl

Âdemî ol dem ki ola ata süvâr
Şu gibi olur revâne bî-ķarâr

6115 Nefssüz 'aķl âdemîdür bî-feres
Bî-feres menzil alınmaz bir nefes

Nefs bî-'aķl at-durur bî-âdemî
Âdemîsüz at ne gezsün 'âlemi

At kim aķzında olmaya ligâm
İşi yoldan taşra şapmaķdur müdâm

Şihhat-ıla şöhet itse nefis ü 'aķl
Nârdan ider hemân firdevse naķl

Ķaţ' olur menzil mesâfet muntehâ
Mür olur a'dâ-yı gür u ejdehâ

6120 Nitekim ħargüşî şîr eyler ķabûl
Görür anuñla 'adû-yı bu'l-foğûl

Kendü-y-idi yine özine 'adû
'Aķluñı dir kendüñe gel iy 'amû

'Aķl-ıla baķ ol vücüduñ çâhına
Kendülikden baķ o 'ucbuñ câhına

Senlig-ile sen saña zûlm itme ħiç
Olma dâyim sen senüñle piç-e-piç

Kendü 'aksüñdür o gördüğüñ 'adû
Geç özüñden gör şadîķuñdur ķamu

*C 192b

6125 Sen seni ķo ķalmasun 'aks-i vücüd
Bî-'adâvet gör ķamu şeyde Vedüd

Nitekim sensüz saña sensin 'adū
'İşkî taş eyle vücūduñ kıl kedū

Şevk-ı şem'inde özüñ pervāne kıl
Perde-i dīvāna çek dīvāne kıl

VE LEHŪ EYZEN

*B 182b

'İşkî şem'inde göñül pervāne gibi yanadur
'Āşıkā 'ışk odına yanmağ yaraşur yā nedür

Geçüben nār-ı gurūrı nūr-ı mesrūra irer
Cān kim ol cem'-i cemālūñ şem'ine pervānedür

6130 Şavkuñuñ şem'inde zerre oluban kevn ü mekān
Kimi sergerdān kimi āşüfte vü dīvānedür

Derdi dürdinden içen cām eylemez ārām hīç
Cām kim 'arş-ı 'azīm ol şīşeye peymānedür

Şīşe kim meydür maḥabbet dōstdur ḥumḥāneci
Ol meyi içen göñüldür cān ana meyhānedür

On sekiz biñ 'ālem ol meyhāneden sermest olur
Kimisi maḥmūr oturmuş kimisi mestānedür

Bize şāfī dil gerek tā bu şafāyı nūş ide
Şōfiler 'ışk meclisine gelmesün bī-gānedür

6135 Didüm ol meyden nedür bir cür'aya qadr ü bahā
Didi her bir qatresi biñ başa yüz biñ cānadur

---

* 6126 eyle: C eyler

* 6129 cem'-i: C şem'-i

* 6130 oluban: B C olıban

* 6131 kim:-C

* 6132 maḥabbet: C muḥabbet

* 6133 olur: -C

Cānumı Cercis gibi yitmiş kez öldür her nefes
Bağruma hançer urup kanuma her dem kanadur

Gönlüme tıldı hayâli genc-i şulţānī olup
Gönlüm anuñçun 'imâret olmayup vîrânedür

Vuşlatı şekerlerin tâ tadasın tûfî gibi
Fürkatı ağusına bal gibi barmağ banadur

Ney gibi cānum anuñçun tırmayup eyler figān
Pîşesi 'ışkuñ hemîşe nâle vü efğānedür

6140 Geç Mu'inî kendüligünden fenâ kıl varuñı *C 193a
Bu fenâ merdânelerde 'âdet-i yigānedür

**NAZAR KERDEN-İ ŞİR DER ÇĀH DĪDEN-İ 'AKS-İ HĪŞ DER VEY Kİ
HĀRGÜŞ DER BEĀL**

*Çün kenāra çekdi ol davşanı şîr
Şîr koltuğında şan kim tıfl-ı şîr (1358)*

*Tā kenār-ı çāha dek vardı bile
Gör ki şîre ne ider ol çāh-ı belā (1358)*

*Çünki çāha bakdı hargüş-ıla şîr
Şu içinde sāyesi oldı müşîr (1359)*

*Şîr 'aksin gördi şu içre hemîn *B 183a
Hōş kenārı içre hargüş- sehîn (1359)*

---

* 6136 yitmiş: C yetmiş
* 6139 nâle vü: C nâle-i
* 6140 kendüligünden: B C kendüligünden
* 6140-6141 başlık: -C
* 6141 davşanı: C tavşanı
* 6142 belā: C bile

6145 *Çünkü hâşmın gördi şu içre 'ayân*
Atdı hârgüşı revân oldu hemân (-1360,-1361)

Oldı ol kazduğı kuyuya zebûn
Ne itse kendüsi bulur her zû-fünûn (1362)

Sen düşersin kazduğun" çâha müdâm
Sini dutar yine kırsañ kime dâm

Zulmıdur zâlimlere muzlim kuyu
Âhı mazlûmuñ sürür yüzün koyu (-1363)

Zâlim ilter zulmı çâhına yiter
Varur ol itden biter anda yiter (1364)

6150 *Çadr-i zulmuñ deñlü çâhuñ zulmeti*
İtdüğün mihnetçe bulduñ la'neti (1364)

Zulm kıanda-y-ısa la'net andadur
Aña her şey la'net-i güyendedür

İy viren zulm-ıla nefse 'izz ü câh
Saña âgâh ol ki olur ol câh çâh (1365)

Bir gir ü çıkaçağunda yâd kııl
Andan ol çâh kazmağa bünyâd kııl (1366)

İy gönül kıurdı tama'dan çâh-ı fıl (1366)
Kazma kim ol çâh olur sini katıl

6155 *'Ucb-ıla kendüni görme iy recif*
Her za'ifî havfsuz dutma hafif (1367)

---

* 6148 muzlim: C müslim

* 6152 câh: C cân

Bî-siper 'uryâne var atma oқи
Gel Nebîden Cā'e naşrullah oқи (1367)

*C 193b

Her za'ifüñ haşmı yoқdur şanma sen
Haқdan utan şalma maḥlūka miḥen (1367)

Sen olursañ haşm-ıla ger fîl-bün
Haқ seni eyler ebābile zebün (1368)

Bir keret zārī kıla ger bir za'if
'Arşdan lebbeyk urur Rabbün laṭīf

6160 İşidür ol peşşenüñ feryādını
Alı-virür bāddan hem dādını

Nāgehān bir kem kul istese amān
Ġulğula tolar zemīn u āsümān (1369)

Sen tihī şanduñ meger bu kergehi
Kim idersin meyi zülme her gehī

*B 183b

Bu fenāda kim ki kılsa zülme meyl
Ol beḳāda yiri olur nār-ı veyl

Gözlerüñ kim haşm-ıla olurdı tīg
İçi topraқ tölup idesin dirīg

6165 Yüzüñ egseñ güler eylerdüñ 'abūs
Rihletüñ-çün şanma çalınmaya kūs

Ḳulağüñ kim töldururduñ fuş u hezl
Eyledüñ şeytān yolında nefsi bezl

Nice ğaybet yā mesāvī tōla sem'
Ola bir gün anda mūr u mār cem'

---

* 6166 fuş: C faşş

Nice yirsin hırş-ıla suht u cerām
Ol hārām itdi seni şerrü'l-enām

Ol tudağūñ ki ururdı illere tağ
Her sözüñ yüz tağ-ıdı iy pür-dimāğ

6170 Sinlede 'akreb olıncağaz enīs
Saña tudağūñ ne söyler iy hasīs

İrdüğine kim ider verhem dilüñ
Hemm-i kejdüm olısardur hem-dilüñ

Dil ki verhemden kazanur yazuğı
Olur ilanüñ çiyānuñ azuğı

*Ol dişüñ kim ısırup aqıtsa kan
Sızılar dutsa n'idersin ol zamān (1370)*

*C 194a

Zulm-ıla elüñ ki urur ile darb
Gürde gür-ile da itseñe harb

6175 Nefs her 'uzvuña ki emr ider sitem
Her birin mātem dutup bulur elem

Heybetüñ il rengini zāyil kıılır
Yüz biñ anca saña 'Azrā'ıl kıılır

Haşm gelse 'aql-ıla imān gider
Dāyimā aşşı diyü nokşān ider

*Gör gāzabdan hem gulūdan n'oldı şır
'Aklı gidüp nefis-ile kaldı darır (1371)*

*Ol zamān kim çāha baqdı ol pelīd
Haşmı temyīz itmedi kaldı kadīd (1371)*

---

* 6178 kaldı: C kııldı

- 6180 *Gözlerin kan dutdı bilmez kan u şîr
Çekdi kendü kendüye şimşîr şîr (1372)* *B 184a
- Kendü 'aksin gördi kendüye 'adū
Haşmını taş itdi cismini kedū (1372)*
- Şîri ço saña nazar kıl iy fakîr
Şîr ahvâlin özüne kıl beşîr
- Gözün aç her şey saña âyînedür
Âyine içre gör özün ayı nedür
- Her kişide ne görürseñ sendedür
Âyine gördüğini güyendedür (1373)*
- 6185 *Lutf u ihsân görseñ ihsânuñ hemân
Cürm u 'işyân olsa tuğyânuñ hemân (1373)*
- Zulm görseñ 'aks-i zulmüñdür hemîn
Buncılayın hıkd u buhl u kibr ü kîn (1373)*
- Ol nifâkuñ il yüzinde kıldı tâb
İlde görindi saña olacağ 'ikâb (1374)*
- Zahm kim ile urursın iy fülân
Saña urursın hemân şanma yalan
- Pâdişâh-ı Lemyezel 'âdil-durur
Virür ecrin kul ne kim 'âmil-durur
- 6190 *Sensin ol kim senden aña let ider
Hem o sen ki andan saña la'net ider (1375)* *C 194b

* 6180 kan: -C

* 6184 kişide: C kişiye

* 6187 görindi: C göründi

*Sen de görmezsin o ħallākuñ ‘ayān
Kendü kanuñ ilden idersin revān (1376)*

*Ol zamān kim ħalka olasin ‘adū
Sen saña düşmen olursin iy ‘amū (1376)*

*Kime ħamle itseñ saña eylersin ziyān
Bī-gümān niteki ol şīr-i jeyān (1378)*

*Ķa ‘r-ı aĥlāķuna irişseñ nihān
Sende göreydüñ ħamu ‘aybı ‘ayān (1378)*

6195 Ere mir’āt eger ola-y-ıdı maĥv
Vaĥdet içre maĥv olaydı naĥn u naĥv

Nitekim ma’kūs gördi şüretin
Şīr ħa ‘r-ı çehde ya’nī sīretin

Var vücūduñ çāhınuñ ħa’rına gir
Nice çāh-ı cāha olursin esīr

Çün vücūduñ ħa’rına irmedüñ temām
İşüñ ide-dur ħamu ħalka müdām

*B 184b

Nitekim ol şīr çāha girmedi
Yir mi ħaldı anda günāha girmedi

6200 Her kim ol nefsi-y-ile ħılsa saĥaĥ
Şīr gibi işi olur dāyım ħalaĥ

Şīr kendü ‘aksine itdi naĥar
Oldı aña ol keĥ-naĥar ‘ayn-ı ħaĥar

---

* 6192 ‘amū: C ‘adū
* 6193 saña eylersin: C saña eyler
* 6197 çāhı-nuñ ħa’rına: C ħa’rınuñ çāhına

Bed-fi'âlûñ oldı çün 'âm-ı a'am
Bed görünmesün gözüñe fi'l-i 'am

*Kendü 'aybuñ 'âm yüzinde oldı hâl
Lîkin ol a'mâ gözüñe taldı hâl (1381)*

*Ol ki hâl u 'âmda gördüñ iy 'amü
Kendü fi'lüñdür be-küllî ol kamu (1381)*

6205 *Mü'mine mü'min olupdur âyine
Şöyle dir Maḥmūd-ı pür-nür âyine (1382)*

*Şîşe düzdüñ revzene ger gûn-e-gûn
Gûn-e-gûn oldı anuñla levn ü gün (1384)*

Reng-i şemse câmdandur ol şifât
Câmı şındur gör şifâti yâ şikât

*C 195a

Ol zamân kim şîşe olsa târ-ü-mâr
Reng-i şemsi bir göresin ber-çarâr

Var vücūduñ câmını şındur tamâm
Gözüñe bî-'ayb görünsün hâş u 'âm

6210 *Dünyada kendüñden özge görme bed
Sîm ü zer gör cümleyi sen bî-zebed*

*Tâ gözüñ yenzur bi-nurillah ola
Nür-ıla Allâhdan âgâh ola*

*Olmadun yenzur bi-nürillah çün
Âşikâre görmedüñ gayb-ı derûn (1386)*

---

* 6202 'âm-ı: C 'âşi

* 6206 ü:-C

* 6209 görünsün: C görüne

Her kim itse nūr-ı Hāḫḫ-ıla nazār
Seng-i mermer görünür aña güher

Nūr-ı Hāḫdur çünki pāk-i bī-kušūr
Gördüğünde ol görür hem pāk nūr

6215 *Çünki sen yenzur bi-nūrillahsın
Ḳahr-ı Allah-ıla key gümrāhsın (1387)*

Āh kim aḳı görürsin sen ḳara
Öyle yili ad eydürsin ḳara

*B 185a

*Var hezin hazin o nāra nūrı saç
Tā ḫarābāt-ḫānedan ma‘mūrı seç (1388)*

Eyü görgil cümleyi yatluı sen
Zehr içinde bulasın ḫatluı sen

Zülfiḳār-ı nūr-ıla zünnāruñı
Kes bilüñden nūr eyle nāruñı

6220 *Nūr-ıla ḫüsn-i ḫavāsuñ ḳıl ḫasen
Niceye deḡin olasın bu ‘l-ḫazen (1388)*

Yā İlähī ḫüsn-i ḫulḳum ḳıl şerīf
Yā Laḫīf it göñlüme luḫfuñ ḫarīf

---

* 6213 görünür: B görünür

* 6215 sen: -C

* 6216 aḳı: C aḡı

* 6219 bilüñden: C belüñden

* 6220 Nūr-ıla: C nūr

* 6221 ḫulḳum: C ḫulḳı

MÜNACÂT-I KÂZÎ'L-HÂCÂT

Îlâhî cûd u ikrâmuñ haqıyçun
Îlâhî âh-ı eytâmuñ haqıyçun

Ol ihsân-ı dil-ârâmuñ haqıyçun
Şınuğ gönüllere râmuñ haqıyçun

*C 195b

Bu serkeş nefsümi sen sâkin eyle
Na'îm ehline in'âmuñ haqıyçun

6225 İlâhî şer'-i Maḥmûduñ haqıyçun
Ḥakîm ol muḥkem aḥḳâmuñ haqıyçun

Zebûn itme meni ḥükm-i hevâya
Selîm it ḳalbüm İslâmuñ haqıyçun

Bu cânumuñ serencâmını ḥayr it
Ḥabîbüñ içdügi câmuñ haqıyçun

Baḥa şeyṭânı eyleme ḥarâmî
Şafâ ehline iḥrâmuñ haqıyçun

•••

Nihâyetsüzdür iy şâhum günâhum
İşit sen âhum iy püşt ü penâhum

6230 Meni gümrâḥ ḳılıḿşdur hevesler
Hevâña eyle yâ Allah râhum

Gözüm ḡaflet yuḥusından açılmaz
İrür öz câhuñ-ıla intibâhum

* 6224 1. mısra kenârda; "Caḥîm-i nefsümi sen sâkin eyle": -C

* 6231 yuḥusından: C yuḥusunda

Bir iki armağānum var ki yoğdur
Senüñ gencīneñ içre iy pādişāhum

Biri eksükligümdür biri cehlüm
Biri fişķum biri rüy-i siyāhum

*B 185b

Ġani dergāhuñuñ cāndur gedāsı
Göñül mührin sen aç iy mihr ü māhum

6235 Bırağdı çāha göñlüm Yūsufin nefis
Sen irür Mışr-ı cāndan aña cāhum

İşigüñde gedā-yı bī-nevāyam
Ķatı rencür-ı dā-yı bī-devāyam

İçümde hīç ma'nādan eşer yoğ
Şüret pür da'vā-yı şavt u şadāyam

Yalan delķıyla zerķum halkı aldar
Adum sōfī ķodum key bī-şafāyam

Cihānı ŧoldurur fi'l-i şeni'um
Yalancıyam ki 'ahde bī-vefāyam

*C 196a

6240 Görenler zāhirüm şanur muvaḥḥid
Velī bāḥında pür-şirk-i ḥafāyam

Heves sevmekde dil ibnü'l-hevādur
Hebādur dirliğüm çün bu'l-cefāyam

Ümīdüm şuña ķaldı yā Rab ancak
Ķapuñ öñinde kelb-i Muştafāyam

---

* 6235 cāhum: C rāhum

* 6239 Cihān: C cihā

* 6240 ḥafāyam: C cefāyam

•••

İtin mahbûbuñuñ luṭf it kabûl it
Bu çok cürmüme sen ihsânı bol it

Seven ıssın itine süñük atar
Baña h̄ön-ı vişâlüñden huşul it

6245 Melûlam māl-a-māl eyle feraḥdan
Dilüm vaşluñ mülinden mül-ı mül it

İçüm ğarḳ eyle vaḥdâniyyetüñde
Ṭaşum deryâ-yı keşretten ḥamûl it

Ḥaşr kıl 'ömrümi a' mālüñ içre
Dil ü 'aqlum yiter âmâl-i ṭul it

Sülûkuñuñ bize yolu fûrûğın
Ḥuşûline vuşülüñüñ uşul it

Bu dünyâ ğuldur yol azdurıcı
Yöri cânuñ yiter meşğul-i ğul it

•••

6250 Ṭarîḳ-i Muştafâyı iste taḥḳîḳ
Refîḳuñ sünnet it kıl anda tedḳîḳ

Vücüduñ şem' eyle cem'-i dîne
Dilüñden ayru olsun küfr ü tefrîḳ

*B 186a

Yoluñda şadıḳ ol Bûbekre beñze
O bir taşdıḳ-ıla kim oldı Şıddîḳ

---

* 6243 mahbûbuñuñ: C mahbûbuñ
* 6251 Dilüñden ayru: B Dilüñde'yrü
* 6252 Şıddîḳ: C tasdıḳ

‘Ömer gibi kemer kuşan bu yolda
Kıl ol ‘Oşman gibi Kur’ânı taşdık

‘Alī gibi ‘ilm şehrine bāb ol
Ki tā kabrūn evin itmeyeler zīk

6255 Göñül bahrıyla yüzün karasın yu
İdüben her nefes gözlerün ibriķ

Şolar kim uşbu yoldan egri gitdi
Kimisi dehri oldı kimi zındık

*C 196b

İhveti uşbu-durur aşl-ı necāt
Bu kerāmetdür tarīķ-i mu‘cizāt

‘Üd olma nefsuñ odı dūdına
Nūr şuyın saç o dūduñ odına

Yā Rabā sen nūr eyle nārumuz
Nūr-ı iķrār-ıla kes zünnārumuz

6260 Nārı gülzār eyle hem berd-i selīm
Eyle ol tonı bize şavd-ı ‘azīm

*Sen içür āb-ı tahūruñ yā Ğafūr
Eyle bu nār-ı ğurūrı cümle nūr (1389)*

*Nūra māl-ā-māl eyle ‘ālemi
Ķālsüz pür-ħāl eyle ādemi (1389)*

*Cümle me’mūruñ olupdur nār u nūr (1390)
Ĥāķ ü bād u āb u āteş ins ü ĥūr*

---

* 6254 evin: C odın
* 6256 uşbu: C işbu
* 6257 uşbu-durur: C işbu-durur / kerāmetdür: C kerāmet
* 6260 ol: -B -C
* 6261 yā: C iy

Taşdan şu ider emrûñ-ile cüş
Hükümñ-ile zehr olur âb-ı hõş

6265 Bir şaman çübine biñ tağ ağdurur
Mâr zehrinden şekerler şağdurur

Cüdü cüdüñdan bulupdur her vücüd
Hâk ü bād u şu vü od u dūd u 'ūd

Cümle şeyde külli iş andan olur
Cân ol emr-i pāk sulṭāndan olur

Maṭleb oldur hem ṭaleb maṭlūb hem
Dōst diyüp nāliš iden dem-be-dem

Dādıdur bī-dāddan āzād iden
Āşinā yādı bilişi yād iden

*B 186b

6270 *Bī-ṭaleb sensin ṭaleb viren müdām*
İy nidā iden işiden hem nidām (1392)

Genc-i ihsānuñ yaķıñdur cümle künc
Her gedāyı luṭfuñ ider bāy-ı genc (1392)

Yaraşur saña 'aṭā-y-ıla kerem
Biz gedāya hem ḥaṭā-y-ıla nedem

Sen şehā çünki nedem oldı nedīm
Bī-nedemlerde nedem oldı 'adīm

Vir nedāmet kıl nedīmüñ yā Ḳadīm
Oldı bī-bīm ol saña olan nedīm

*C 197a

---

* 6267 emr-i:-C

* 6270 nidām: C nidā

* 6271 Genc-i ihsānuñ yaķın-dür cümle künc: -C

* 6272: -C

- 6275 İy Emîr emmâre şîrin it esîr
Sîr virse ol şîr sen kıl şîre sîr
- Çuvvetüñdür bulan a‘dāya zafer
Hikmetüñdür eyleyen dāya nazār
- Şefkatüñ bîmār-ı dil tîmārıdur
‘İsîler hikmetlerüñ bîmārıdur
- On sekiz biñ ‘ālem olsa ger devîd
Medhüñi yazmaqlıg-ıçun yā Hamîd
- Yidi baħr olsa mürekkeb yidi çarħ
Defter olup olsa hāme cümle merħ
- 6280 Cümle şey medhüñi yazsa tā ebed
‘Uşr-i ħamdüñ şerħ olmaz yā Aħad
- ‘Avnuñ-ıla idelüm söze şürü‘
Sen uyandur cān cem‘inde şümü‘
- Şîre ol ħargüş n’itdi görelüm
Şîr n’oldı ħanda gitdi şoralum
- Dāsîtān içre hele şerħ ü beyān
Oldı nice sırr-ı penhānî ‘ayān
- Her birinüñ ħaşdı oldı āşikār
Olmadıysa inkār gözüñe ħubār
- 6285 Üşde şimdi şuraya geldi kelām
Şîr esîr oldı ki söz ola temām

---

* 6278 on: C ol

* 6285 üşte: C üşde

Şîre ol ħargūş ki olmışdı refîķ
Şîre vūs'ı-y-ıdı kıldı bi'r-i zîķ

İşid üşde meclisüñde kışşasın
Kışşadan ol ħuşşaññ al ħişşesin

*B 187a

Zîra vardur her bükāda bir feraħ
Her ħumār ardınca bir cām u ħadaħ

Ancaķ oldur pādişāh-ı Lemyezel
Ol nihāyetden münezzeħdür ezel

MİN TEVĦİDĀTİHİ

6290 Şāh ol-durur ki şems-i celālinde yok zevāl
Māh ol-durur ki bedr-i cemālinde yok hilāl

*C 197b

Fa'‘āl odur ki cümle-i ef'āle mażhar ol
Bulmaz ħadīm-i zātı melāl-ıla infi'āl

Ħükminde ins ü cinn ü vuħūş u tuyūr anuñ
Münķād olup anuñla bulur cümle yāl ü bāl

Nūrı münezzeħ oldı anuñ reng ü bÿydan
Olmaz ħara vü aĝ u şaru sebz ü mor u al

Gerçi ki levn-i kevn anuñ 'avnı-y-ıladur
Ol olmaz andan oldı olur yine añā dāl

-
- * 6286 vūs'ı-y-ıdı kıldı: C kıldı-y-ıdı
  - * 6287 üşde: B uş
  - * 6289-6290 başlık: -C
  - * 6290 ol-durur ki: C oldur
  - * 6291 ki: C kim. / melāl-ıla: C hilāliyle
  - * 6293 saru sebz: B,C saru vü sebz
  - * 6294 olmaz: -C

6295 Bir noqtadur ki aşı-durur dört kitābuñ ol
İşkālsüz o noқта olur Һall-i her-muҺāl

‘Ālim odur ki ‘ilmine ma‘lūm her nihān
Ol ‘ālimi iste ‘āleme Һalma budur Һayāl

Vaşı şıfātı şekl ü meşelden berī-durur
Oldı şıfātı bī-şebēh ü zātı bī-miğāl

İy nefis ehli yōri muҺanneşsin isteme
Tevhīd loқmasın kim anuñ ehlidür ricāl

Kendüñde faһri faқrı Һıl ol ‘ālem içre sen
Şāhib-cemāl nicece aғ yüzde Һara Һāl

6300 Һālıқ öñinde şöyle elīf ol u toғrı Һur
Maһlūk öñinde Һaddüñi zīnhār Һılma dāl

Meydān-ı şāha girmege merdāne dil gerek
Derhāl ola Rüstem-i Zāl anda bī-mecāl

Ta‘cīl eyleye tevbeye raһmet diler-iseñ
Ben borcum ödedüm yōri öz boynuña vebāl

Ol dört nefsuñi yōri bir Һalbe eyle Һul
Tā cān ‘alī olup bulasın tende i‘tidāl

Қо naһvi maһv ol deғişüp faқra fıқhuñı
Keşf it kelām-ı mantıқı vaһdetden aç maқāl

*B 187b

---

* 6295 Bir noqtadur: C Bu noқта-durur Һall-i: C Һille / muҺāl: C Һāl
* 6297 bī-şebēh- C bī-şeb
* 6298 muҺanneşsin: C muҺannetsin ehlidür ricāl: C ehli-durur Һāl
* 6299 Һıl: -C
* 6300 u:-C

6305 Var her muhâli şalma hayâl-ıla fikrüne
K̄o k̄il ü k̄âli 'aql-ıla k̄il cāna intikāl

Ġark eyle bahr-ı vaḥdete emvâc-ı keşreti
Mi'râc-ı cān it eyle kamu cismi pāymāl

Niçün ğurūr nūr-ı sūrūrūñ söyündürür
A'mâli pāymāl idüpdür 'ayāl ü māl

*C 198a

Dünyāda 'izzet añladuñ ol fānī hilḳati
Fah̄r-ı cihān faqr-ıla geydi 'abā vü şāl

Rüz-i vişāl iste yōri sen yörimeseñ
Dehr içre tiz tiz geçer devr-i mäh u sāl

6310 Şād olma uşbu kubbeye ğam hoşkasıdur
Balı tolu belā vü nişatı tolu melāl

Fāni hayâl oldı cihānuñ vişāli bil
İtme hayāle hāl arar-ısañ ihtimāl

Ol lāle gibi beñzūñ ü süsen gibi dilūñ
Şolup şaru olup dilūñi dek dut eyle lāl

Olmaz Mu'īnī k̄āl-ıla uşbu maḳāl ḥall
K̄o k̄il-u-k̄âli açma dime Türki ve Moğal

Şaff-ı ni'āl gözle ki a'lā ola yirūñ
Cevr-i Celāl çek ki göre cān gözi Cemāl

-
- * 6306 vaḥdete: C vaḥdetde
  - * 6307 māl: C pāymāl
  - * 6308 ol: -B cihān: C cihāndan
  - * 6309 u: -C
  - * 6310 uşbu: C işbu / Balı: C Bâtlı
  - * 6311 Fānī: C Fāli
  - * 6312 saru: C sarı
  - * 6313 uşbu: C işbu / Moğal: C Mağal

6315 Şöyle ittişāl bul ki vişālinde sen seni
Ġarķ olubanı eyle hişālũnden infişāl

**MŪJDE-BURDEN-İ ĤARGŪŞ BE SŪY-İ NAĤCİRĀN
Kİ ŞĪR DER ÇĀH EFGEND**

Bir zamān ol bend-i tende pür-melāl
Bir gün ola kim bulasın perr ü bāl

Bir zamān bu dünyāda giryān yōri
‘Āķibet ‘uķbāda hōş handān yōri

Ol humār-ı hindūsitān bir zamān
Çinde rūm-ıla ol mest-i muġān

Bir zamān ol ĥabs-ı tende beste-pā
Şoñra ol āheste bul baĥt-ı hūmā

6320 ŞĪr-i nefse eyle ĥargūşı delĪl
‘Aķl ĥargūşın o şĪre kıl ķatĪl

Gerçi ōġ birbirine oldıydı mu‘Īn
Birbirisinlik olurdu mūsta‘Īn

*B 188a

Birisi ġālib gerekdür ‘āķibet
Tā ki bula birisi hōş ‘āfiyet

‘Āķibet ol dem olur ki ol şĪr esĪr
Olup ola kendü sırrından o şĪr

*C 198b

Cāh nefse çāh olup eyleye fāt
‘Aķl davşanı ola arslan-şĪfat

---

* 6315 olubanı: B olıbanı
* 6315-6316 başlık: -C
* 6324 davşanı: C tavşanı

6325 Fevt-i nefis oldur ki emmâre olmaya
Tâ ki anuñ emriyle bu 'aql ölmeye

Nefsün ol dem terk idüp ahlâķ-ı hes
Bî-fesâd ola nefise hem-nefes

Zâg-iken cevlân ura řävüs-vâr
Ėara toprağ-iken ola merđzâr

Hâķ-i bî-berk-iken ola berk-i hõş
Dîv-iken ol ola hür-ı hulle-püş

Habs-ı zindân-ı zemîn içre esîr
Olmuş-iken olma şâh u şüh u sîr

6330 Çıkup ağaç başına ola beşîr
Şan ki bir hargüş-ıdı maıv itdi şîr

Ya'ni nefis ü tenden olsa 'aql azâd
Hâbssuz şâdîden idinür o zâd

Nitekim ol şâdiyi hargüş ider
Şîrden âzâd olup hõş cüş ider

Her kişi kim bir nefes hû idine Ėam
Âhir ol Ėamdan bula zevķ u nağam

Şîr-ile hargüş bir dem çekdi hemm
Şâdinüñ tohmını ol dem ekdi hem

6335 *Çünkü hargüş itdi haşmını helâķ
Hõş ferahnâķ oldı bî-teşviş u bâķ (1394)*

---

* 6330 şîr: C esîr
* 6331 olsa: C oldı
* 6335 ü: -C 6338 içinde: C öñinde

*Yöridi naḥcîrlerden yaña şād
Şādisinden şöyle gider şan ki bād (1394)*

Çünkü şîri itdi cevr odına merḥ
Şād u ḥandān cān u dilden urdı çarḥ

*Şîri çāh içinde gördi küşte-zār
Bî-karār ister kenār-ı merğzâr (1395)*

*Merğzāra vardı ḥōş itdi ḥurūş
Bir feraḥdan biñ kadeḥ eyledi nūş (1395)*

*B 188b

6340 *Şöyle oldı ol kadeḥler-ile mest
Ayağın kaḫup yire qarḥardı dest (1396)*

*C 199a

*Rengini kim zerd iderdi bîm-i merg
Raḫş urur bî-naḫş şan kim sebz-i berk (1396)*

Hōş hevāda seyr ider bî-perr ü bāl
Bî-melāl eydür o türkî vü moğal

*Şöyle olmışken esîr-i bend-i şîr
Şîri eyleyüp esîr oldı beşîr (1397)*

*Şan ki berk-i şāḥ-ıdı yirde zebūn
Levn-i nevrūza irüp oldı gün-e-gün (1397)*

6345 *Çıkdı yirden nitekim gülzār-ı ḥōş
Cüş idüp şerḥ eyledi esrār-ı ḥōş*

*Yir ḫarnından çıkup taşra budak
Hāl-i ḫaḫtın yazmağa açdı varaḫ (1398)*

---

* 6341 Rengini: C rengi

* 6342 o: -C

* 6343 bend-i: C bende

Ğuşşadan āzād idüp anı Laṭîf
Bāde şunup bād-ıla kıldı ḥarîf

*Ḳudretullah ile yarıldı dıraḥt
Berk-i bālā gözleyüp düşürdi raḥt (1400)*

Şat'ehu lafzıyla yirler oldı şaḳ
Şürk-i Ḥaḳdan ṭoldı bālā vü aşāḳ

6350 Şōfiler gibi ağaçlar şaldı baş
Ġam gidüp naġmāt u esrār oldı fāş

Vācide ḥamd eyledi cümle cemād
Kimi yā Ḥayy dir kimisi yā Cevād

Zıkr ṭoldı bu zemîn-i heftmîn
'Ayndan ni'me'l-mu'în ider ma'în

Toḥm yirden çıḳup eydür yā Aḥad
Şükr kim virdüñ bize aḳdām u ḳad

Şîrden ḥargüş kim oldı āzād
Oldı yirden çıḳmış ağaç gibi şād

6355 Ya'ni ḥāruñ pençesinde şöyle cān
Ġonca-i maḥbūs olupdur her zamān

*Ḥāk-i cāndan çıḳsa verd-i cān u dil
Ġitse boynından kemend-i āb u gil (1401)*

*Lā-mekān bāġında eyler cān cūş
Dermend-iken olur dermān-fürüş (1401)*

*B 189a; C 133b

* 6348 düşürdi: C düşerdi

* 6352 ni'me'l-mu'în: C ni'me'l-yaḳîn

İrişüp ervāha aḳdaḥ-ı ezel
Mest ider anları rāḥ-ı Lemyezel (1402)

Kimi cām iḳer kimi şunar ḳadeḥ
Kim şürāḥī ṭoldurur olup feraḥ

6360 Mest oluban kimi olur dest-zen
Ḳavl-i ḳulḳul ṭoldı cām-ıla çemen

Kimi meydāna girüp raḳşān olur
Şems-i ḳurşī gibi bī-noḳşān olur (1402)

Hū hevāsında kimi ṭāvūs-vār
Celve urur kimisi olmiş süvār (1402)

Ancılayın cān cism eyler ‘ayān
Bu şefāyı şorma cān n’eyler nihān (1403)

Zevḳın ol cānuñ lisān itmez ‘ayān
Cümle cānlu anda olur bī-zübān (1403)

6365 Uşbu zevḳ olmaz müyesser her kim ol
İtmeye nefsi fużülī key melül

Bil aña olur müyesser bu sürür
Kim esīr eyleye ol şīr-i ğurür

Bu şefādan her kim isterse naşīb
Nefsden şavşun şifāt-ı şīr ü dīb

Hulḳımı aḥlāk-ı Hallāk eylesün
Şevḳini müştāk-ı ‘uşşāk eylesün

---

* 6359 olup: C olur
* 6364 bī-zübān: C bī-gümān
* 6365 uşbu: C işbu
* 6366 aña: C oña
* 6367 şavşun: C şusan

Çomasun nefsinde hîç nâmûs-ı hes
'Ucb eliyle çalmasun kûs u ceres

6370 Seng ursun şîşe-i nenge müdâm
'Aql kıln eylesün ol file dâm

Olsun ol kıluñ zebûnı fıl-i nefis
Öl nefis it her zamân tebdîl-i nefis

Nefs ölmez ölmesi tebdîlidür
Bu ölüdür dimek anuñ tafşîlidür

'Ucb gidüp yiri tolar meskenet
Meskenetden kibr olur meyyit-şifat

Nefs ölüdür didükleri şudur hemân
Yohsa vîrân mı olur ol taht-ı cân

*C 200a

6375 Şu maķâmdu şerh-i ifnâ-yı şifat
Zât-ı nefis enfâs bula yâ şikât

*B 189b

Luţf-ıla kılsa tecellî zât-ı Hâķ
Hulķ-ı halka luţfdan virür sebaķ

Ger tecellî itse ķahhâriyyetin
Ķahr eyler her kişinüñ niyyetin

*Nitekim ķahr-ıla şîr oldı esîr
Oldı ħargûş-ı esîr ol şîre mîr (1404)*

*Şîr-i şâhib-neng oldı leng-ħar
Ķahrdan bulmadı ħargûşa zafer (1404)*

---

* 6371 kıluñ: C filüñ

* 6372 tafşîlidür: C tebdîlidür

* 6379 leng-ħar: C leng-fer

6380 *Şöyle kim tolmışdı ol ‘ucb-ıla kîn
‘Ar iderdî diseler ger fahreddîn (1405)*

*Câh-ı çâhında zi kim oldı esîr
Nefsüñ ol ħargûş-veş oldı emîr (1406)*

Saña ol şîrâne kibr ü ‘ucb u câh
Key gör iy gümrâh oldı mekr ü câh

*Nefsüñüñ ħargûşı şahrâda semîn
Ķahr-ı kîn itmiş yirüñ Ķa ‘r-ı zemîn (1407)*

*Cānuña zîr-i zemîn olmış serā
Nefsüñe çün-u-çerā olmış çerā (1407)*

6385 Epsem ol çün-u-çerādan kes dilüñ
Çāhdan çık cān-ıla al menzilüñ

‘AĶluñı eyle ħavāsa ħōş beşîr
Rüşinā olsun Ķamu ħiss-i Ķarîr

Nefsüñi ol şîre var eyle zelîl
‘AĶluñ ol ħargûş-veş olsun delîl

*Gelüben ħargûş-ı ħōş ħandān-rū
Şürîş-ile dir ki yā Ķavm ibşirū (1408)*

*Benven ol olan bugün size beşîr
Şîrgîrem şîr-i ner itdüm esîr (1409)*

6390 Terk idüp teşvîş oluñ ehl-i ‘iys
Nüş idüñ ħōş üşdı ol teşvîş-i nîş

---

* 6381 ħargûş-veş: C ħargûş

* 6383 semîn: C emîn

*Çünkü ol kelb-i cehennem buldı ğam
Cām nūş eyleñ ne ğam çaluñ nağam (1409)*

*C 200b

*Muştılık kim ol 'adū-yı cān u dīn
Muştum-ıla küşte oldu ol la'īn (1410)*

*Ḳahr-ı Ḥaḳ benden zuhūr itdi bugün
Urdum ol dūnūñ derūnına düğün (1410)*

*B 190a

Geldi aña ile itdüĝi kamu
Her kiři bulur ne itse iy 'amū

6395 *Gāzıb-iken oldu gör maĝzūb-ı maḳt
Dārib-iken oldu hem cārūb-ı vaḳt (1411)*

'Aḳl-ıla nefis oldu çün iki refīḳ
İhtiyār itdi ikisi bir ḫarīḳ

Ḥālī ḫālince ikisi de itdi ked
Cidd idüp biri birin itmedi red

Her biri ne işe olsa müste'id
Ol iş içre eyledi cān-ıla cidd

'Aḳluñ işi fikr ü tedḳīḳ u nazar
Seng-i huşk içinde görmek ter güher

6400 *Yir altında şular görmek revān
Hüdhüd-i vaḳt olmak iy cān her zamān*

Oluban ḫargūş-veş şād u beşīr
Çāh-ı esrāra müdām olmaḳ müşīr

---

* 6391 Çünkü: C çünkü

* 6392 Muştılık: C Muştuluk

Nefse h̄amleler gerekdür ŧır-vār
Her dem olmak cehd içinde bī-karār

Gevheri taŧra ıkarmak sengden
ŧu ıkarmak yire āh-ı tengden

ün ola cām-ı vücūduñ āh-vār
ŧöyle h̄üb u pāk ü ŧāf u ābdār

6405 ‘Aql-ıla ün nefis aña nāzır ola
Kendü anda avlar h̄āzır bula

Gāyret-ile ŧır-i nefis ide h̄urūŧ
‘Aksini maḥv itmege eyleye cūŧ

Diye ‘āŧıkdan ne ister bu vücūd
Bī-vücūd ider sücūdı ehl-i cūd

Nefs ola ol ŧır-veŧ fāni tamām
Andan ol h̄argūŧ-ı ‘aql ilte peyām

*C 201a

Cism ŧaḥrāsı tamām ma‘mūr ola
Kör-iken her ḥiss-i ḥes pūr-nūr ola

6410 Nefs öldüğine ‘aql olur beŧır
Ḥisleri naḥcır-vār olur münır

Ya‘ni kāmillerde vardur iki ḥāl
Biri maḥv-ı ḥāl ü biri ŧaḥv-ı ḳāl

*B 190b

Nefsi- maḥv iken ne görse āŧikār
Cümleyi ŧehbāz-vār itse ŧikār

---

* 6403 yire: C nire

* 6407 ister: C istersin

* 6408 fānī tamām: B fāni-yi tām

İtse şahrâ-yı vücûda ol hübût
Olsa başından ol esrûklik suķût

‘Aķl naķl eyler anuñ esrârını
‘Arz ider bu cism iline varını

6415 Hıslar-içün cism olur şahn-ı na‘îm
Maķv olup ‘ucb-ı vücûd-ı her le’îm

Bil vücûduñdur saña şîr-i dilîr
Ol vücûduñ çâh sen şîr-i dilîr

Ger vücûduñ şîr olsa ‘ışk çâh
Oldı bil ol çâh saña ‘ayn-ı câh

Nitekim naķcîrler oldı feraķ
Sen de içeydün feraķdan pür kadeķ

VE LEHU EYZEN Lİ-ZĀLİKE’L-FAĶİR

Bul felâķı cism-i ĥesden bulasın iflâķ-ı rûķ
Nefsüni ‘aķla esîr it göresin işlâķ-ı rûķ

6420 Cismüñe nefsün hevâsın virme şabr it bir nefes
‘İşk câmından içesin ųolu ųolu râķ-ı rûķ

Çârmîķ içre necâķ ummâ cenâķ-ı câmı aç
Tâ fütûķ ilin saña meftûķ ide fettâķ-ı rûķ

Bu ‘anâşır ni‘metin nâçâr terk eyler-idün
Döst bâğından eger görse gözüñ miftâķ-ı rûķ

Bil ‘anâşırđur saña dermânsuz renc ü ‘anâ
İtsün ol rencüra dermân gel berü cerrâķ-ı rûķ

---

* 6418 naķcîrler: C naķcîr

* 6418-6419 başlık: -C

Açalar her küncden esrâr gencin tâ saña
Şuna-gör ‘aql-ı emînüñ eline miftâh-ı rûh

*C 201b

6425 Nahvı mahv it ol Süleymân mantıku’-ı tayrı işit
Mihrüñüñ kılsun muṭî’in şahibü’l-ecnâh-ı rûh

Vaḥdetüñ deryâsına ğark it serâser keşreti
Bahır-ı dilden tâ saña dürler dire sebbâh-ı rûh

Rûh aḳdâhından iç iy dil şabûhı her şabâh
İde mişbâhuñ münevver fâliḳu’l-işbâh-ı rûh

Evvelîn ü âhirîn ‘ilmin oḳı bir noḳtadan
Naḳş-ı ‘arşı ferşden açsun saña elvâh-ı rûh

*B 191a

İy Mu‘îñî şüretâ ma‘nâ rumâhın kıl silâh
Neis ilhâhıyla yüzün cândan sellâh-ı rûh

6430 Cân sevenler nefesine virmez amân
Nefse ğam vir cânuñ olsun şâdmân

Nitekim naḥcîrler şādî bulur
Şîrden ḥargüşüñ âzâdı olur

**CEM‘ ÂMEDEN-İ NAḤCİRÂN BE SÛ-Yİ ḤARGÜŞ
VE ŞENÂ GÜFTEN-İ NAḤCİRÂN ḤARGÜŞ RÂ**

*Ol zamân dirildi ser-cümle vuḥûş
Zevḳ u cüş-ıla itdi cümle ‘iyş u nüş (1412)*

Ḥalka ḥalka cümle naḥcîr oldı cem‘
Arada davşan mu‘azzez şanki şem‘

---

* 6425 iti -C / ecnâh-ı rûh: C âh-rûh
* 6426 dürler C dirlev
* 6429 yüzün: C yazsun
* 6431-6432 başlık: -C
* 6433 davşan: C tavşan

Secde idüp cümle dir medh ü şenā
Āferīn iy dāfi'-i derd ü 'anā

6435 *Didiler şāha meleksin yā perī*
Hōş esīr itdūn sen ol şīr-i neri (1414)

Zāyil itdūn aradan 'Azrā'ili
Hakḫ-ıla arañda görme ḥāyili

Cānumuz al tīrūñe ḫurbān-durur
İy zi oḫ kim gāzī-yi arslan-durur (1415)

Hakḫ ziyāde itsün o dād u devletūn
Himmetūñde şevket-ile ḫuvvetūn (1416)

Cüst ü cūyuñ cūd-ı Hakḫ itsün mezīd
İy ki sensin ḫakḫ vüçüd içre ferīd (1416)

6440 *Her biri dir yine vir iy mīr ḫaber*
Kim nice bulduñ sen ol dīve zafer (-1417)

*C 202a

Di ki ḫışşañ ḡuşşañūñ dermānıdur
Göñlümüz işigūñūñ mihmānıdur (-1418)

N'eyledüḡūñ söyleyüdüdür dem-be-dem
Kim verem zaḫmına merḫemdür o dem (-1419)

Dir ki ḫargūş iy ḫaşem men nākesem
Kim o şīre ḫaşm olam başın kesem (1420)

Lutf-ıla tā yid-i Hakḫ irdi baña
Nīş-i ḫaḫrum kim bulur fūrşat aña (1420)

---

* 6435 ol: -B -C

* 6438 Himmetūñde: C Himmetūñ

* 6443 olam: C ola

* 6444 kim: B ki

6445 *Hâk 'aţāsıdır bu bende nūr-ı dil*
Nūr-ı dilden zâhir oldu zūr-ı gil (1421)

*B 191b

Beni tebdîl itdi tafdîl-i Celîl
Gör ne tafdîldür o tebdîl-i Cemîl (1422)

Şo1 nefes kim mübdel olsa nefis-i hes
Ol megesken tütî-vâr ursa nefes

Şîr serkeş gibiken olsa muţî'
Ref' olsa andan kamu fi'l-i şenî'

Cem' olup naĥcîrler gibi havâss
İdeler ser-cümle ol 'aqla sipâs

6450 *Diyeler kim n'itdün ol hün-höra sen*
Nicesi bulduñ zafer ol höra sen

'Aql olara eyde ki ol şâh-ı Kadîm
Baña kuvvet virdi o sulţân-ı 'azîm

Yoĥsa men n'eydüm ya taşvîrüm menüm
Şîr esîr itmekde tedbîrüm menüm

Şâd olubanı diyeler yine di
N'eyledi senünle ol dîv-i redî

'Aql eyde yiter oluñ şâdmân
Mâsivallah oldu fânî bî-amân

6455 *Nefs gitdüğine hiç olman ferah*
Size dahı şunulısar ol kadağ

---

* 6451 ki C B kim

* 6452 Şîr esîr: C Şîr-ile sîr

Ya'ni kim nefis ölmeg-ile âdemî
‘Ârif olup hâşıl olmaz ol demi

Belki maḥv olmak gerek cism ü hayâl
‘Aql u fikr ü vehm ü fehm ü kı̄l-ü-ķâl

*C 202b

Nî melâl u şâdi ķala ni vücūd
Bî-vücūd olmayan olmaz ‘ayn-ı cūd

Lîki her birisi bir vaķte küyer
Yâḥu her birisine bir vaķt uyar

6460 *Ġayr-ı Haķ çün kim kamu olur fenâ (1424)*
Nevbet-ile her biri bulur ‘anâ

‘Aql u nefis ü fikr ü fehm ü hiss hayâl
Pây-mâl olmasa dil bilmez kemâl

Kâmil olmasa dil olmaz ma‘rifet
Ḥalkuñ olmaz cümle ḥulķı haķ-şifat

Bu cemî‘i ‘ışķ elinden içse cām
İş idinse ol müşâmi şubḥ u şâm

*B 192a

‘Âşık u ma‘şūk u hem ‘ışķ olsa bir
Mâsivâ-yı ‘ışķ ciimle olsa esîr

6465 Âdemî ol dem olur ehl-i kemâl
Bir görür zevķ-ı Celâl-ıla cemâl

Bu kemâli isterseñ it şabr u sükün
Ķo cününü tâ olasin zû-fünün

İvmegi ķo ol melek gibi dōlek
Tâ felekde fetḥ ola saña dilek

---

* 6458 Nî: C Bî

Her bir iş bir sâ'ata mevķūfdur
Tağlar sâ'at-ıla mendūfdur

Nevbet ile eyler kamu şey riħleti
Furşat-ıla dime kıldum ħīleti

6470 Düşmenüñ mätemine olma şād
Düz eser cümle 'ibād-ıçun o bād

Düşmene geleni saña geldi bil
Bāgbānam diyi urma māra bil

Mār-ı ejderhā seni emmāre bil
Şerre bağlar mār-vār emmāre bil

Nevbet-ile bulunur te'yīd-i kār
Nevbet ister cümle kār-ı Girdikār

Devr-i nevbetden olur esrār fāş
Nevbet-ile olur be-cümle şey lāş

*C 203a

VE MİN NESĀYİĦİHİ NEVVERALLĀHŪ Bİ-ENVĀRİ LEVĀYİĦİHİ

6475 Cihānı sen dutam şanma gelen bir bir sefer eyler
Gönül viren kişi nefse hemān küfre zafer eyler

Virüben yıllere ħāki döküben ħāke eflāki
Cemi'-i māl ü emlāki Melik zīr ü zeber eyler

Sağın mār olmaya mālūñ vebāl olmaya a'mālūñ
Olıncağ kaçır-ı āmālūñ zeled yirüñ Sağar eyler

---

* 6473 bulunur: C bulunur
* 6474-6475 başlık: -C
* 6476 yıllere: C yıllere

Sarây u köşke aldanma saña bâķī kıala şanma
Niçe köşk ü serâ gördüm ki anı Hâķ hâķ-i der eyler

Şanemdür her hevâ sende deyr tendür aña iy bende
Tıruban nefsi-i ruhbânî küfür hârfın haber eyler

6480 Bulur bir cismde biñ cân alur ruhbândan bürhân
Görür hem küfrde İmân şu kim tende hâzer eyler

Bedendür key ulu düşmen ol eyler ceng-i sin ü men *B 192b
Biriküp nefsi-ile ol rehzen neler eyler neler eyler

Şu kim bu nefsdan imin olupdur ol-durur mü'mîn
Baķarsa taş u topraĝa zer ü sîm ü güher eyler

'Adüdur nefsi-i emmâre aĝuyı ol virür mârâ
Hâtar hâtır da andandur bu 'aklı ol kür ü kerr eyler

Olı-gör kînedan hâliş ki olası deyrede muhliş
Şunu kim şerh iderven ben bunu hâyri'l-beşer eyler

6485 Güvenme il ulusına aluları ayaķlayup
Ölüñi ulu ide er ol aluya er nażar eyler

Gurür itme sürürına cihânuñ 'ıyşı fânîdür
Derinden içeri giren yine taşra güzereyler

Nażar kııl sinlere her dem ne hurrem olmaķ iy âdem
Hâcer degülseñ ol kabriñ işi saña eşer eyler

Bu dehrüñ devrini dâyim görü-yorursın iy nâyim
Güvenme ol uzun yaşa yaşuñ hün-ı ciger eyler

Şu kim ĝaflet yuħusından uyandı hûb u hûsından
Giceler ney gibi efĝân idüp âh-ı seher eyler

---

* 6483 hâtır da: C hâtırdan

6490   Diyār içinde deyyāra qayaqma iresin yāra   *C 203b
Bu nefse yara vur yara saña ol ebter zarar eyler

Mu‘īn utan şu günden kim kamu sır ser açısardur
O gün ser eyleyüp başı nice ayağı ser eyler

PEND DĀDEN-İ ĤARGŪŞ NAĤCİRĀN RĀ Kİ BE-DĪN
KŪŞTEN- İ DŪŞMEN ŞĀD ME-ŞEVĪD

Yöri küllü men ‘aleyhā fānin gör
Düşmenüñ mevtine eyleme sürür

Nitekim ĥargūş uş nāşih olur
Diñle senüñ sırruñı vāzih kıılır

‘Abd-i nevbetsiz sizi şanmañ azād
Şād olup mağrūr olmañ yā ‘ibād

6495   Nūh kim biñ yıl geçürdi rüzigār
Nebet irincek gör itdi mi qarār

Gör Süleymān fetḥ idüp kevn ü mekān
Bulmadı nevbet irincek hīç amān (1425)

Gör ki Aḥmed ṭoldı ‘ālem şevketi
Heftümīn üzre urılır neveti (1425)

*B 193a

Nebet irişdi çün itmege sefer
Gör mecāl itdi mi ecel hīç bir nazar

Ḥayy u dāyim Ḥālḫ-ı bākī-durur
Devri ḥalḫuñ rūḫına şākī-durur (1427)

---

* 6491-6492 başlık: -C

* 6493 Nitekim: C Nite

6500 Şâgar-ı devr peyâpey hâş u 'âm
Ol şerâbuñ cāmın içiser müdām

Ger dilerseñ bu fenâ cāmın temām
İçmeyesin bul melām içre selām

Cānuñı ğaflet meyinden itme mest
Sağrağ-ı Bākī vire tā saña dest

Bil mey-i dünyâ-durur maqlüb-ı mey
Râh-ı Hâğdur rûh elinde çeng ü ney

*Kim mey-i dünyāya meylin bezl ider
'Azl idüp özini sözün hezl ider (1428)*

6505 Hâğ müline mâyl itseñ meylüñi
Şubh u leyl ideydi Mecnün Leylüñi

Ger naşīb isterseñ ol aqdâhdan
Nefs dürdin yu hum-ı ervâhdan

*C 204a

Nefs humm-ı cānda sâkin-durur
Cân içinde müfti-yi mâcin-durur

Ġayr-ı nefsi sen 'adū kıлма şümâr
Nefs mürından aşâğdur gür u mâr

Nefs pür-noğşândur anda yok sağ iş
Anı serden ğayrıya itme sağış

6510 Düşmen-i bâtın 'aceb düşmen-durur
Ol saña key bu'l-'aceb rehzen-durur

Zâhirüñ şîrine âsândur kişi
Yol bula cehd-ile el virüp işi

---

* 6511 el: C ol

Al-ıla ħargūş-vār ide esīr
Ĥīle-y-ile ‘aqlm eyleye đarīr

Līki mūr-ı bāṭmı itmez zebūn
Nice şīr-i şīr-gīr ü zū-fünūn

Zāhirūñ đarbi-durur aşğar ġazā
Bāṭmıñ ħarbi-durur ekber ġazā

6515 Ger dilerse ol Kerīm-i bī-niyāz
Pādişāh-ı Girdgār u Kārsāz

*B 193b

Cild-i şānīde ġazā-yı ekberi
Eydevüz dil kilden olursa beri

Bu ġazāya Rüstem-i Zāllar mecāl
Bulmadı bulmaz mecāl illa ricāl

VE LEHU EYZEN

Nefs elinden pehlevānlar ditreşür
Kırılıp şāhib-kırānlar ditreşür

Nefs ehlinden çıkıncağ ħess-i nefis
Yir yüzinde āsumānlar ditreşür

6520 Avlayımaz nefsi dilkü vü şağāl
Ĥamle idincek қағанlar ditreşür

Ten-perest olan anı şayd eylemez
Kim anuñ mekrinde cānlar ditreşür

---

* 6514 ħarbi-durur: B đarbi-durur

* 6517-6518 başlık: -C

* 6519 çıkıncağ: C çıkıncağ / yir: C yer

- Hânumân n'olur bu yolda iy cüvân
Buna kûl olmakda hânlar ditreşür
- Sen kıyâs-ıla bilem şanduñ ola
Bunda 'ilm-i gayb-dânlar ditreşür
- Fark kılamakda kademden farkını
Yir yüzinde ferkdânlar ditreşür
- 6525 Kâtesin yutmaqda bahr-ı bâtınuñ
N'ola 'ummân ki ahterânlar ditreşür
- Uşbu işüñ heybetinden 'arş u ferş
Şanasın bâğda hâzânlar ditreşür
- Bunı şerh itmekde 'âcizdür beyân
Her dehân içre lisânlar ditreşür
- Nefs aslanımı öldürmeklige
İy Mu'inî ins ü cânlar ditreşür
- Çok şükür ki in'âm kıldı Zü'n-ni'am
Cild-i evvel hatm oldı mı na'am
- 6530 Şad şalât ol Muştafâya âline
Var şürü' it cild-i şânî hâline
- Elhamdülillahi 'ale't-temâm
Velirüsülühi efdalü's-selâm
- Ve âlihi ve aşhâbihi'l-kirâmi
Ve'l-kâffeti muvaḥḥidi'l-enâm

*C 204b

---

* 6522 hânlar: C cânlar
* 6524 farkını: C farkatı / Yir: C yer
* 6526 uşbu: C işbu

